Damanas
— Damkó

Kutatás célja (tanulmány cime, megjelenés helye):

Kért cimszavak:

D A M A S , vagy TAMAS Pietro, comoi.
A XVI.sz.közepén Eger bástyáin dolgozott./Pataki/

Maggiorotti 432.

Ø Damascin Janos

bécsnyhelyi kapucinus atya, a
rendtartomány épitésze.
Épitette a pozsonyi ka-
pucinusok templomát
kolostorát és 1708 – 1717-ig
A Kecske-utcára és a
Palffy-Kertre néző két
szárny 1727-ben épült és
ekkor épült a sekrestyé
fölé a Könyvtár helyisége
is. A süppedékes talajon
épült templomot 1735 rész-
ben le kellett bontani és ujra
épiteni.

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái
és terei. Pozsony 1905.
561, 562. l.

Damascén János

épitéz

l.

Tölgyesy Pozsony

6, 7. C.

Tütöredék esontból, öskori VIII. 84, 86, 89

Damásd vára

Hont vm

l.

Tóth-Szabó Pál

Szatmári György primás
(1457–1524) Magy.
Tört. Élet. Bp. 1906.

299. l.

a költségvetésnél, de egy templom reno
rom feltárásánál a leletek állandóan m
irányzott előzetes terveket és költs
dacolnak az elmélettel - szokta mondan
taurálás egyik legkiválóbb szakértője,
alkalmazhatunk a költségvetésekre is.
hogy a müemléki restaurálás mindig sür
vetés technikájából folyik, hogy ma
kell a müemlékvédelmi programot megkor
a javadalom valóban rendelkezésre áll.
részben nehéz a felmerülő problémákat
az sem hogy a már meglevő hibák kijavit
mulva lényegesen többe kerül.

Ide tartozik a feltárások, ásatás
nak kérdése is. A nagysikerü esztergon
szombathelyi ásatások sikerén felbuzdu
helyen ásatások megkezdését kivánják.
mustól fütött helyi közvélemény soksz

Dambach, Franz ónműves M.D.K.

Kolozsvár, Nagyszeben, 1835.

Weiner Piroska: Zinngießer-Meisterzeinen aus den Nachlässen

Az Iparművészeti Museum Évkönyvei VI. 1963.

Franz Dambach

nagyszebeni építőmester 1835–55.

Veiner Mihályné: Építőmesterség, Budapest, 1971.

301

Dame Ferenc

bécsi festő.

Pannonhalma főmiállásának hétszazados évfordulójára Karner Egyed főapát (1699–1708) elkészítteti, valószínűleg ⟨ ⟩-vel az összes ~~fő~~ apátok és főapátok képeit. Ezeket a II. József elrendelte föloszlatáskor széjjelhordták, csak Szent Asztriké került vinza Magger és a későbbi Sajghó főapát képével együtt.

Molnár Szulpicz dr.: A pannonhalmi főapátság története. IV. k. Bpest 1906. 122. l.

SZEMÉ

Gould Harry)	amerikai milliárdosok	–	–	Kovács Sándor	
Miss Ellen)		–	–	E. Nánási Juliska	
Potyeview Daniló herczeg		–	–	Szabadhegyi A.	
Beppó)		–	–	Szigeti Antal	
Carló)	lazaronik	–	–	Pásztóhi	
Sylvió)		–	–	Salgó	
Aranyvirág)		–	–	Képes Laura	
Kathrina)	leányok	–	–	Széll Minka	
Leona)		–	–	Pap I.	
Bettina)		–	–	Szilágyi Rózsi	

Helyárak: Oldal- és támlás-szék 2
20 f, földszinti állóhely

Jegyek előre válthatók a **drogueriá**

Dame Ferenc

becsi festő

l.

Györi kiáll. 1919–1929

25.1.–

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Dame Ferenc

becsi festo

XVIII. n.

l.-

Mihály Pannonh.

17. l.-

Képszerüsitő nüvel irátása

VI. 4.

hó ..... *n.*

.....

.....

Fizetés . . . . *K.* ..... *fill.*

Tiszt. díj . . .. „ ..... „

Pótlék . . . . „ ..... „

Csal. pótlék . ..... „ ..... „

Ruhapénz . . .. „ ..... „

Lakbér . . . . „ ..... „

.... „ ..... „

Összesen: ..... *K.* ..... *fill.*

Kereseti adó ..... *K.* ..... *fill.*

tanadó . . .. „ ..... „

bet. áp. pótadó ..... „ ..... „

cs. adó . . .. „ ..... „

közs. pótl. . ..... „ ..... „

szolg. díj. . ..... „ ..... „

fiz. előleg . ..... „ ..... „

%o nyug. jár. ..... „ ..... „ ..... *K.* ..... *fill.*

Fizetendő ..... *K.* ..... *fill.*

Ø Dame János

bécsi festő 1701.

magyar vonatkozása

lásd

Mihályi Ernő dr

Pannonhalma

MAGYAR MŰVÉSZET

1928. 58 1.

valószínűleg

azonos D. Ferenccel

MAGYAR MUVESZET

Hanz Dameneski, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészítő cén legénykönyvéből, 1675-től: "Hanz Dameneski Neisol Dischler gesel". 103.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Arrabona, 9.-Xantus János Mús. Győr. 1967.-A Győri Mús. Évkönyve

M.D.K.

DAMIAN Gheorghe

1926-ban Nagybányán a szabadiskola tagja.

Réti: Nagybánya... 337.l.

M.D.K

DAMIAN Gheorghe

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954 338.l.

M.N.K.

DAMIAN Ivor

1925-ben Nagybányán a szabadiskola tagja

Néti: Nagybánya.... 336.l.

Damian J./Johann3/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származasi hely szerint:"Pegau,Sachsen.:Damian J." 123.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967. - A Győri Múz.Évkönyve

Ø Damian János

Jezsuita rendi tanár az alábbi iskolában minden szakon tanított, köztük a rajzot és szépírást is

1877/8 – 1881/2.

1886/7 – 1895/6.

Komárik

134. l –

Irodalmilag is működött. Lásd

Szinnyeit!

Damian, Johann, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg é-
nyek jegyzéke: "Damian, Johann, Regau, Sachsen, 1674".
115. old. 16. jegyz

Batári Ferenc: Asztalosleg ények Győrött a XVII. szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosmesterségének
történetéhez 93. old

Arrabona, 9-Kantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri
Múz. Évkönyve

Johann3 Damian,asztalos legény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1674-ből: "H Johann3 Damian diesnler gesell Von Münhnen gebirtig ausz Bagau /!/: 101.old

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században.Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz. Evkönyve

PASCAL JOSEF VON DAMIANI, pénzbecsőr.

Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein:
D.vagy P.D. =PASCAL josef von DAMIANI Wardein
1765-1780. 138.old.

Körmöcbányán vert pénzeken.

SZIGETI ISTVÁN: Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein 138.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XX. 1964. 27-28.sz. Bp.

PASCHAL JOSEF v.DAMIANI, vésnök

Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása:
S.K. P.D. /1774-1870/.=Sigismund Anton Klemmer v.Kle
Klemmersberg-Paschal Josef v.Damiani./Kör-
möcbányán/.165.old. /Lásd még: 138.old./.

Dr.HUSZÁR LAJOS: Ujkori pénzeink verdejegyeinek fel-
oldása 63.old.

Az Érem, Közlemények az éremgyujtés köréből.XIX.évf.
25.szám. Bp. 1963

PASCHAL JOSEF V.DAMIANI, vésnök

Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása:
K -D /1765-1779/.Körmöcbánya-Paschal Josef v.Damiani. 64.old.§Lásd még: 138.old./.

DR.HUSZÁR LAJOS: Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása 63.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XIX. 1963. 25.sz. Bp.

PASCHAL JOSEF V.DAMIANI, vésnök

Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása:
EVM-D.-/1766ó1774/.-Ignaz Krammer Edl v.Münzberg-
Paschal Josef v.Damiani/Körmöcbányán/.63.old.
Lásd még:138.old/.

DR. HUSZÁR KÁROLY: Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása 63.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XIX. 1963. 25.sz. Bp.

PASCHAL DAMIANI, SIEGMUND KLEMMER, vésnökök

Mária Terézia korában a körmöci veretet egy betüvel jelzik/K vagy B/. Magyaros jellegu. Patrona Hungariae egész alakban. Elől két angyal között magy. koronás cimer. B az előlapon, S.K.-P.D. a hátlapon. Tallér 1780 évsz. /A hátlap osztrák tipusu/. 9./99.old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old.

AZ ÉREM, V.évf. BP. 1927.jan.-jún.

PASCHAL DAMIANI, SIEGMUND KLEMMER, vésnökök

Mária Terézia korában a körmöci verdét egy betűvel jelzik. /K vagy B/. Magyaros jelleg. Patrona Hungariae egész alakban. Elől két angyal között magy. koronás cimer.
B. /S.K.-P.D./. Tallér 1777-1780 évsz. Féltallér 1778-1780 évsz. 9./99./.old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old.

AZ ÉREM, V.évf. BP. 1927.jan.-jún.

PASCHAL DAMIANI, SIEGMUND KLEMMER, vésnökök

Mária Terézia korában a körmöci verdét egy betüvel jelzik/K vagy B/. Magyaros jelleg. Patrona Hungariae egész a alakban. Elől két angyal között ~~korona~~ magyar koronás sci cimer.-K. /SK-PD/Siegmund Klemmer és Paschal Damiani nev ve között./. Tallér 1775,1776 évsz. Féltallér 1775,1776 év évsz. Negyedtallér/30 kr. //1776 ?/ évsz. 9./99./.old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old.

AZ ÉREM, V.évf. BP. 1927.jan.-jún.

PASCHAL JOS. DAMIANI, vésnök

Mária Terézia korában a körmöci verdét egy betüvel jelzik/K vagy B/. Nagyaros jelleg. Patrona Hungariae egészalakban. Elől két angyak között koronás magy. cimer. K. /EVM-D, Edler von Münsburg és Paschal Jos. Damiani neve között. /Tallér 1765, 1767-72 évsz. /1773? /Féltallér 1767 1767-1772 évsz. Negyedtallér/30 kr. /1767-72 évsz. 9./99./.old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

PASCHAL JOSEPH von DAMIANI, éremvésnök

A magyar veretü konvenciós huszasokon Körmöcbányán 1774-1780-ig S.K.-P.D.-mesterjegy.-Sigismund A.Klemmer v.Klemmersberg/Wardein/ és Paschal J.v.Damiani éremvésnök. Levél vagy recézés, vagy peremirat. 20.old

BAKONYI: Magyar veretü konvenciós huszasok és tizesek 19.old

AZ ÉREM, VII. évf. Bp. 1934. jan-dec

PASCHAL JOSEPH von DAMIANI, éremvésnök

A magyar veretü konvenciós huszasokon Körmöcbányán 1765-1774-ig E.vM.-D. mesterjegy.-Ignaz Kramner von Münzburg-Paschal Joseph von Damiani.-Levél vagy recé-cézés, vagy peremirat. 20.old.

BAKONYI: Magyar veretü konvenciós huszasok és tizesek 19.old

AZ ÉRME, VII. évf. Bp. 1934. jan-dec

JOSEF PASCAL VON DAMIANI, pénzverőmester

Mária Terézia 1760. aug. 25-én elrendelte, hogy az ezüst pénzeken szerepelnie kell a pénzverőmester neve kezdőbetűinek. Igy a Körmöcbányaiakon:
D vagy PD=Josef Pascal von Damiani.
13.old.

RADÓCZY GYULA: Mária Terézia magyar pénzverése
10.old.

AZ ÉRKH, Az Éremgyűjtők Egyesületének Hiv.Lapja.
1969. 49-50.sz. Bp.

Damiano.

szobrászművész

FIGYELŐ
ujságközlemény figyelő irodája
Budapest, XIV., Nürnberg-utca 42.
Telefon: 296—534

Független Magyarország

Lap: .....

Megjelent: 1951 APR 18

RÁKOSI MÁTYÁS mellszobrát Damiano fiatal francia szobrászművész alkotását kiállították a párizsi Grand Palaisban. A »Függetlenek« haladó művészeti csoport által rendezett kiállításon nagy sikerrel szereplő szoborról a l'Humanité fényképet közöl.

MDK

DSamiencvitz, festöm.

/ Lützow ir róla/. /Értekezésében a bécsi Schmutzer akadémia növendékeiről emliti öt: Dimetr.Damiancvitz geb.von Ofen aus Ungarn./ D.D. született a magyarországi Budán.

Schoen Arnold: Véleménye az 1915-ben megjelent: Magy. képzömüvészek lexikona-ról.
Könyvtári Szemle. 1915. ápr.-aug. 105-109.l.

Ø Damini, Vincenz

festo

l

Csat-Frey Öst Kunstt

XXIV. k.

XXIX. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
151

Schultze, Victor. Die Katakomben.
Leipzig, 1882.

Vász. 1 köt.

Damini, Vincenzo

Casa

Banfi Ricordi

114. l

M.D.K.

DAMIANOVICS Demeter festő

Garas XVIII. sz. 212. l.

M. D. K.

DAMIANOVICS Demeter festő Budáról

1766-ban iratkozik be a lecsi

Képzőművészeti Akademián

Garas XVIII. p. 212. l.

b. Damits Sándor
Őszi táj, ceruza

Őszi kiállitás. Nemzeti Szalon, 1939, szept. 6 l.

294. kép. *Miseruha, 1720 körül.*

üsthímzésű alapon gerezdes domború arany-
mzésű tölcsérekből selyemhímzésű virágok nő-
ek ki. Oldalt is domború idomok váltakoznak
ínes virágokkal. A miseruha mag. 109 cm
écsi munka, 1740 körül.
Mária Terézia ajándéka Esterházy gr. prímásnak,
lítólag a királynő maga is dolgozott rajta.
imor prímás restauráltatta, 1869.

Lepold Adatok, 38. l. — Egyházműv. kiáll. 1930., 494. szám. (Dalmatika.) — Csernyánszky 88—89. l. — Lepold Katalógus 258. sz.

MISERUHA,

öl ösbársonyból, peremdísze és két középsávja
ranyhímzésű hullámos indából, belőle leveles és
irágos dísz nő ki.

Damjanovics Demeter

Budáról, 1766.

Damjanovics Demeter, Budáról, 1766 júl. 1-én iratkozott be.

lásd Fleischer Bées 36 l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Damjanovics Vojislav

1913/14, 1916/17 I.

Terkéjszámfejtőiskola

75. l.

Damjanovich H. Vojislav

szül. Sarajevo ban 1895 febr. 11.
1916/17. I. harmadéves Jempléjit.

Hontmegye III. 169.

Damjanović H. Vojislav

Szül. Sarajevóban 1895 febr. 11. szerb orthodox vallásu, szerb anyanyelvű. Szerb tanítóképző végzett.

1913/14. I. első osztbeli művesznőv. Zempleiyi T.

1913/14. II. másodosztály beli Zempleiyi T., Pilch D.

Műemlékek, ingó, védelme VI. 38 – 4

Damaszkuszi Apollodor hidépítő.

Tud. gyűjt.

1820., VI., 40-53.

Balla Károly: A Duna kőhidjai.

Ø Damjanovits László

műasztalos

IV. Károly koronázára ő
készítette Lechner Jenő
terve alapján a koronázó
templomban felállított
trónszékek favázait és
az ünnes tobbi asztalos
munkát

Az Ujság, 1917. jan. 5
(Lechner Jenő dr. ünneplése)

719.

I
334.

719. Jan Frans van Bloemen (Bloemmen) Orizzonte.

Sz. Antwerpenben 1662-ben. † Rómában 1748 körül.

Major a patak partján.

A középtért szelő patak túlsó partján, a dombon, majorsági épületek vannak, a melyek közül lapos tetejű tornyok emelkednek ki. Az innenső parton balról egy nő sétál; kissé idább hat darabból álló facsoport tünik fel, mely mellett asszony ül és beszélget az előtte lévő férfival; jobbról pedig a nyáját őrző pásztor áll a földön ülő leány előtt. Az előtérben, az út szélén, vándor pihen és a mellette haladó nő felvilágosításokat kér tőle. A háttér hegyes vidék várakkal. Az égbolt felhős.

Vászon, méretei 98 : 134 cm. — Mündler: VIII. 4.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VIII. 42. *J. Bloemen Orizzonte:* Landschaft mit Gebäuden im Geschmacke von Caspar Poussin. — 1815: IX. 39. *J. Bloemen Orizzonte:* Landschaft mit Gebäuden im Geschmacke von Caspar Poussin. — 1835:

Damjanovich,

Ladislaus

asztalos

l.

Csat-Frey Öst Kunstt.

XXIV. k.

239. l.

Gyüjt

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eger,	Székesegyház alaprajza,

Damkó József

Körplasztika

„Vágvidáki parasztasszony"

(terrakotta) Damkó József

Magyar Iparmüvészet 1897/98.

I. évf. IX. sz. 416. o. Hivatalos

tudósítások.

Képplastika — „Nyomor" —

Darkó József

Budapesti Szemle, 1902. (CIX.)

144. – 153. l. – Heller Simon: A téli Tárlat.

…emléke – Damkó József

Budapesti Szemle, 1908. CXXXIII.

122. – 130. l. Erdey Aladár: Őszi tárla-

tok.

Festő, XIX sz. e. f.
Jankovich N. tájfestő
1840-ben Párisban

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Damkó József szobrász

Magyar Müvészet 1925.169.o.

Damkó József szobrász

Magyar Müvészet 1925.53.o.
/r.e./: Róma. Egyházmüvészeti kiállitás

Damkó József rajzai

Magyar Iparművészet, 1902

V. évf. 2. sz. 93. o.
Különfélék.

Damkó (József) szobrász

Magyar Iparmüvészet, 1902

V. évf. 4. sz. 175–168. o. / magy. von. rész: 165–168. o.)

Czakó Elemér: A torinói kiállítás.

Demkó József szobrász

Uj Ember.1951.II.25. 3.old.
Száz éves a bazilika

Damkó Józef nebocsmüvek.

Megyei Nemzet.
1947. XII. 3. ; III. évf. 275.
2. old.
(: Riport. :)

Damkó szobrász.

Magyar Müvészet 1925.48-51.o.
A velendei magyar kiállitás.

Damkó szobrász

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 49-53. o.
Velence.

Dr. Biarbauer Virgil: A budapesti oroosok turista egyesületének hára a Bakonyban.

Tér és Forma. IV. é. f. 1931. 149-150 l. 2 áb.

Müvészek, XX.sz.

D a m k o J ó z s e f :
Páris itélete. 1872 –

– illusztráci –

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
213.

Damkó

"Alakjai karakterisztikus részleteikkel elismerést érdemelnek"-irja Lázár Béla: "A téli tárlatról" szóló kritikájában a művész terakottáiról.

Otthon, Bp. 1903. december hó
33-41. lap

DAMKÓ József szobrász

ECSERY Elemér: Örök tanok igézetében. = Uj Magyarország, 1992. dec.11. 11.p.

MDK

Damkó József

az alábbi pályázaton a birálóbizottság tagja volt

Szerdán kiadták a Szent István-kiállitás nagydijait. Uj Magyarság 1938. jun. 16.

Damkó József

műve az I. Hess András téri XI. Ince pápa szobra.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

1001

MDK

Danko József

A Munkácsy szobor tervpályázatán...
Vállalkozók Közlönye, 1907. szept. 11. 6.l.

MDK

tav.
Pécsi Képzőműv. és Műbar. Társ. 12.kiáll. Pécs,
1933. ápr.

M.D.K.

Dankó József

Papp Gyula és Szabolcs Ferenc művésztársával együtt második dijat nyert az Erzsébet-szobor-pályázatra beküldött pályamüvével,-közli a "Hónapról-hónapra" c. rovat.

Magyar Salon, Bp. 1903. juli. 39. kötet
1080-1085. lap

Dankó József

szobrász

Téli Tárlat - Képzőművészeti Társulat kiállítása - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Uj Nemzedék
1930.VII.21.

Dankó József. vobrán

Kapisztrán vobor,
(Leleplezése a budai Várban, 1922-ben.)
illusztráció.

Nemz. Szal. - Szinyei Társ. kiáll. - Uj Idők. XXVIII. 48 sz. -
1922. 371. l. - Lyka K.

1.-16.

MÜVTÖRT.DOK.

DAMKÓ JÓZSEF szobrász

Magyar Nemzet 1947.XII.3.III.275.2.o.
Riport.

Dankó József MDK

Édes hazám Isten veled! terrakotta

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

DANKÓ József szobrai

Postaép 48.

A József-központ homlokzatán elhelyezett férfi és nő alak modellje az épületet tervező Ray Rezső és felesége volt

M.D.K.

Dankó József szobrászmüvész

Molnár Miklós/
/[illegible]: "Várbazár" cimmel ir a negyven éve ott dolgozó müvészekről. Közöttük szere÷ pel a müvész neve is.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. aug. 6. II. évf. 32. sz. 66-67. lap.

Damkó József

szobrász

Téli Tárlat - Képzőművészeti Társulat kiállitása - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Lendvai-portréja.

Uj Nemzedék
1930.XII.21.

Damkó József

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubiláris kiállitása - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Zsáneralakjait kell kiemelni.

Budapesti Hirlap
1930.XII.21.

Szabó Imre

Egyházművészeti kiállítás - A Szövetség Magyar Festő Szobrászok, Építészek és Iparművészek Társasága védnöksége alatt - Pécsett - művével szerepel.

Pesti Hirlap
1929.VI.19.

MDK

Damkó József

Ülő női akt, cer.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Damkó József

Költészet és Zene allegórikus alakjai, kő

Alkotmány " csop., "

Egyéb köztulajdonból elvesszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Dankó Imre

A Szövetség Magyar Festők, Szobrászok, Építészek és Iparművészek Társasága egyházművészeti kiállítása - P é c s e t t - művével szerepel.

Nemzeti Újság
1929.V.11.

Damkó József szobrási

Szerepel a Műnarnok akt

kiállításón

Nemzeti Cyság 1925 XII. 8

Damkó József

szobrász

Barcelonai világkiállitás - magyar képzőművészeti kiállitása - szoborral szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.V.9.

Damkó József

Szobrai, 1922-ben készültek
Kapisztrán János szobrát a Kapisztrán
téren a Vár ban.

A Budai Vár, Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal
Bp 1958

460.

Dambó József

A Szövetség Magyar Festők, Szobrászok, Építészek és Iparművészek Társasága egyházművészeti kiállítása - - Pécsett - művével szerepel.

Magyarság
1929.VI.11.

Dombó József

A Szövetség Magyar Festők, Szobrászok, Építészek és Iparművészek Társasága ezúttal egyházművészeti kiállításon - művével szerepel.

Ujság
1929.VI.11.

Damkó József
szobrász

Tisza-szobor pályamüve : Hikisch készitette pályamunkájának finom architekturáját ,amely azonban kissé sirelmlékszerü.

Budapesti Hirlap
1929.VI.16.

Aamkó Jónf

szobrász

Tisza István-szobor pályazatok kiállítása - Műcsarnokban - tervével szerepel, Hickisch Rezső építésszel együttesen. Pályaműve felkörű ombrosamok közepén Tisza István mint görög tetent mutatja be; a szobor talapzatát domborművek ékesítik.

Pesti Hirlap
1929.VI.16.

Damkó József

szobrász

A Tisza-szoborpályázat felülbiráló bizottsága pályaművét 2000 pengős jutalomban részesitette.

Nemzeti Ujság
1929. VI. 15.

Damkó József

szobrász

A Tisza-szoborpályázat felülbiráló bizottsága benyujtott pályaművét 2000 pengős jutalomban részesitette.

Pesti Hirlap
1929.X VI.15.

Hanzó
Sobrán
~~Iparmüvész~~

Iparmüvészeti Társulat kiállitása - Iparmüvészéti Muzeumban - sobrával szerzel.

Pesti Hirlap
1929.VII.14.

MDK

Damkó József

A Hősi emlék I. pályaterv kiállitásán résztvevő művészek. Képzőművészet 1927. 2. sz. 3.l.

MDK

Damkó József

B.P.L.: Derü a müvészetben. Nemzeti Ujság 1939. márc. 25. 23.l.

MDK

Dámkó József, szobrász

Szüz Mária és Szent József szobra a szentélypilléreк elött a pesti belvárosi plébánia templomban.

Gerő László: A pesti belvárosi plébánia templom Müemlékeink Bp.1956, 34 l.

MDK

Damkó József, mobrán

nagy genre-csoportja kiváló.

P. Buttykay mellszobra

leg jobb műszi köze tartozik

Mucs. - Nemz. képző mtv. kiáll. - Magy. Szemle, 1933, XVIII. 2. -

166. l. Gerecovch[redacted]

MDK

Damkó József szobr.

V. Nemz. Képzőm. kiáll. 1939. Kassa

28 l.

MDK.

Damkó József , szobrász.

Definitor. 19o7. Kis áll. aranyérem.

Reliefek. II. Sylvester pápa siremlékére. 19o7. 2ooo.-kor.

Ipolyi Arnold -dij.

OMKT-Vánd.kiáll. 191o szept.8.-dec.27.

Kitünt.müv. lajstr.- Hornyánszky V.kny. 62 l.

Damkó József

MDK

Tisza-Návay emléktábla, gipsz

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Arcmástanulmány, terrakotta

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Damkó József MDK

Szent Péter

Mücsarnok 193o Szent Imre emlékkiállítás

Dénes József

Szent Péter

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítása

Damkó József MDK

Vasárnapi pihenés, terrakotta

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Damkó József MDK

A mennyei biró előtt, dombormü, gipsz

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Damkó József

Gondolkodó, terrakotta

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Lrestyánszky Béla sobrés Ybl

1852-1895

Budapesti Hirlap,1882,IX.28.

267.sz.3.o./Sz.és.M./

Körplasztika.Definito.Damkó

Magyar Müvészet 1925.48-51.o.
A velencei magyar kiállitás.

MDK

Damkó József

/e.a./:Thorma János "Március idusa". A Mücsarnok téli tárlata. Ujság 1938. 7-8.l.

Dunkó

A Műcsarnok őszi tárlatának legnagyobb érd
lődésre számottartó része a Prohászka-emlékmű
pályázatok kiállítása.

D .megoldásában a főalak jelentőségét elnyomja
az architektonikus rész, mert nagy építészeti meg-
oldásoknak adott teret.

Rozványi Vilmos: Az Őszi Tárlat.
Képes Krónika. 1929. 44.sz. 18-19.l.

Körplasztika.Parasztasszony.Damkó

Magyar Müvészet 1925.48-51.o.
A velencei magyar kiállitás.

Körplasztika.Mellszobor.Damkó

Magyar Müvészet 1925.48-51.o.
A velencei magyar kiállitás.

Köplasztika. Férfifej. Damkó

Magyar Müvészet 1925. 48-51.o.
A velencei magyar kiállitás.

MDK

Damkó József

Anya öröme, terracotta

Százezer pengőt kaptak müvészeink. Ujság 1928. máj. 27.

MDK

Damkó József

Képzőművészet 1932. 52. sz. 153.l.

MDK

Damkó József

A képzőművészeti év eseményei. P.H.1934 évi naptára. 6o.l.

Damkó József

MDK

Férfifej, terrakotta

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Damkó József

Művészet 1936. 3–4. sz. 59.l.

Damkó József

MDK

Szerzetes, terrakotta

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

Damkó József

Szerencsés, Bertalotta

Damkó József MDK

Leány a kossal, terrakotta

Műcsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Damkó József szobrasz

Gépészet c. szobormüve a Képviselóhazi tarsalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Országhaz. Bpest. 1937./Képekkel./ 131.l.

MDK

Damkó József szobrász

Epitőművészet c. szobormüve a Képviselóházi társalgóban.

Zámborszky Ilona: A Magyar Orszaghaz.Bpest. 1937./ képekkel./ 131.l.

MDK

Damkó József

Strobl Alajos mellszobra

KMTárs. Arcképkiáll. 1941. nov.

MDK

Damkó József

2000 szobor Budapest utcáin. Az Est 1938. dec. 21.

Damkó József

MDK

Az anya vigasza, terrakotta

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Damkó YJózsef MDK

Egy mecsekaljai, terrakotta

Műcsarnok 1921. tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

A visszanyert paradicsom, gipsz

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

Damkó József MDK

Körmöcbányai bányász, terrakotta

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Damkó József

MDK

Apotheozis, gipszdombormü

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

Prohászka. Gipsz.

III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.1935.
Márc.24-Máj.15.Műcsarnok. Kat. 9.1.

Damkó Jozsef.

A "Céhbeliek" müvésztársaság tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története,
kézirat.

Damkó József MDK

Fiatal ember képmása, terrakotta

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Damkó József MDK

Férfifej, szobor

Mücsarnok 1920-21 téli kiállitás

Damkó József

MDK

Körmöci bányászné, terrakotta

Műcsarnok 1920. 21 téli kiállítás

MDK

Damkó József

Évk. KMT. 1929.

Damkó József MDK

Arckép, terrakotta

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

MDK

Damkó József szobrász

Szobormüvével vett részt a Mücsarnok 1934. évi téli tárlatán.

(m.v.): A Mücsarnok téli tárlata.

Nemzeti Ujság, 1934.Jan.13. 11.lap

MDK

Damkó József, szobrászm.

Körmöcbányai bányász. Eredeti terracotta szob.

Apotheozis. Gipszdombormü. 8.l.

Az anya vigasza. Eredeti terracotta szobor. 9.l.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 7.l. és 8,9.l.

MDK

Dankó József

Képzőművészet 1928. II. évf. 12.sz.
173.1.

MDK

Damkó József, szobrászm

jó szobrokat állitott ki.

Egyházművészeti kiállitások.
Nemz.Szal. -Szent Imre kiáll./ Szt.Imre jub. ev./
Képzőművészet. 1930.32.sz. 168.l.

MDK

Damkó József, szobrászm.

Egy mecsekaljai. Eredeti terracotta-szobor.

Műcs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. 4.l. Kat.

Mdk

Danko Jozef, Strobl Najos, Lala György
Donner Rafael, Kisfaludy Strobl Zsigmond.

Gyönyörű Madonna és Krisztus szobrokat alkottak

Huszella Ödön, A remekmű Lalála
Kolozsvár 1937.

61. l

MDK

Dembró József, szobrászm.

A Szépm.Muzeum

A Műcsarnok még mindég hadikórház. Az előcsarnok három termében van a kiállitás. A szobrok legtöbbje a Szépm.Muzeum belépjében van.

D.J. vallásos vonatkozású művel szerepel.

Szépm.Muzeum. -

XXXXXXXXXX. -Téli kiállitás. 1917-18. Művészet. 1917. 49.l.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, terrakotta

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

MDK

Damkó József, szobrászm.

KA.,I.,I., LK, TS., KE., SzF., SÖ., KE. :
Kis aranyérem. Ipolyi-dij,
Ipolyi-dij,
Lipótvárosi Kaszinó-dij,
Tolnai Simon dija,
Kitüntetö elismerés,
Székesfövárosi-dij,
Saxlehner Ödön-dij, Kitüntetö elismerés.

Kitüntetések dijak.
Műcs.-OMKT.1931/32.évi téli kiáll. Kat. 27.1.

MDK

Damkó József, szobrászm.

G.T.arcmása. Gipsz.

Műcs.-OMKT 1931-32.évi téli kiáll. dec.20.-jan.17. Kat 9.1.

Damkó József, szobrászm. MDK

Az idősebb generáció szobrászai közé tartozik kiemelkedő alkotóerővel.

Dr. B. Bakay Margit: Téli Tárlat.
Nemzeti Ujság. 1941. dec. 21. 21.1.

MDK

Damkó József, szobrászm.

11c. Boldog Margit. Gipsz

KMTárs.1941.dec.-1942.jan. téli kiáll. Kat. 8.1.

Damkó József MDK

Parasztasszony, terrakotta

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Damkó József MDK

Magyar asszony, terrakotta

Pihenő munkás, terrakotta

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Derkó József

Magyar asszony, terrakotta

Ülőnő munkás, terrakotta

Miskolc 1925 tavaszi tárlat

Damkó József

MDK

Szobor

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

Damkó József

MDK

A bánat, gipsz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Damkó József MDK

A kovácspalotai plébános, terrakotta

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Damkó József

MDK

Novicius, terrakotta

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Menyecske, terrakotta

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Damkó József

MDK

Leányka, terrakotta

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Isten veled édes hazám, terrakotta

Műcsarnok 1924 február-március

MDK

Damkó József

MDK

Magyar paraszt, terrakotta

Mücsarnok 1924 február-március

MDK

Dambró József MD K

a hercegprimás által kinevezett uj Egyházmüvészeti Tanács tanácstagja lett-többek között.

Megalakult az Egyházmüvészeti Tanács.
Magyar Nemzet. 1940. jul.4. 7.1.

MDK

Damkó József, szobrászm.

214. Páduai Szt.Antal. Gipsz.

KMT 1928. tav.kiáll. Kat. 13.1.

Damkó József

MDK

Lendvi I. terrakotta

Micsarnok 1923 tavaszi tárlat

Danko Jánoš

Lendvai I. terekoltta

Damkó József MDK

Arcképtanulmány, terrakotta

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Damkó József

MDK

Zadravecz tábori püspök, mellszobor, terrakotta

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Damkó József

MDK

Otthon, terrakotta

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Damkó József MDK

Dr. Lampérth G. mellszobor, terrakotta

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Damkó József MDK

Szt. Kapisztrán János emlékszobra, gipsz

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Damkó József

A Szép Otthon kiall.-an a lakberendezési részben szerepelt.

Cikk: A mi kiállitóink.

Magyar Iparmüvészet, 1936. 25.1.

MDK

Damkó József

Művével résztvett a kiállitason.

KmTars. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 24.lap

MDK

Damkó József

Tanulmányfejekkel szerepelt a Műcsarnok 1943/44 évi téli tarlatan.

Pipics Zoltán: Téli tárlat a Műcsarnokban.

Uj Magyarság, 1943.nov.21. 14.l.

MDK

Damkó József szobr.

Pécsi egyházm. kiáll. Dunántul, 1929, jun. 12.
5.l.

Damkó József szobrász

Leány kossal

Bucsuzkodás

Magyar kiállitás tárgymutatója. Mücsarnok. 1934.

M.D.K.

Damkó József

Szobrát bemutatták a Mücsarnok tavaszi tárlatán a kiállitott 443 kép és szobor között.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c. közl. Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26.-juli.2. X. évf. 27 26. sz. 18. l.

Damkó József, szobrászm. MDK

szobrát elvitték. /?/

?: Az ország hősi emlékeinek seregszemléje a gödöllői kiállításon. /Premontrei gymn. tornatermében/. Magyarság. 1926. aug. 8. 9.l.

Damkó József, szobrászm. mDK

a kiállitás szobrászainak egyike.

Elek Artur: A Cébbeliek. VI.kiáll. -Nyugat. 1926.
57o.l. márc.16.

Dankó. József, szobrász

Család.	Eredeti terrakotta.	
Körmöczi bányászné.	"	"
Ketten.	"	"
Körmöczi bányász.	"	"
Egy mecsekaljai.	"	"
Elmélkedés.	"	"
Október elsején.	"	"
Apotheozis.	Gipsz.	

Budai Vigadó. -Képzőm. kiáll. 1921. okt. Kat. 13.1.

MDK

Damkó József szobr.

Képzőművészet 1931. 42. sz. 156. l. képek

M.D.K.

Damkó József szobrászmüvész /arckép/.

Mélynyomás, fényképe után.

Panoráma. Bécs. 1927.nov.27. 48.sz. 24.p.

M.D.K.

Damkó József: A ceglédi hősi emlékmü.

Mélynyomás, -- müve után.

Panoráma. Bécs. 1927.nov.27. 48.sz. 24.p.

Damkó József MDK

Magyar asszony, terracotta
Pihenő munkás , terracotta

Mücsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Csernoch János hercegprimás képmása, márvány

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

MDK

Dankó József szobrász

Magyar asszony és Pihenő munkás és Paraszt asszony c.müvei a Képzőmüv.Társ.1925.tav. kiállitásán.

Képzőmüv.Társ.1925.tav.kiáll.tárgym.11, 12.l.

Damkó József szobrász

Pipázó magyar

Nemzetes asszony

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Damkó József szobrász

Pihenő magyar

Kuruc

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Damkó Joseph MDK

Ich und mein Pfeiferl, terrakotta
Sonntagsruhe , terrakotta

Wien, Kunstlerhaus 1924 Mai-Juni

MDK

Damkó József, szobrász

45. Anya gyermekkel. Gipsz.

Bp. Műcs.-"A Magyar Művészetért". Képzőműv. Kiáll. 1942. jun. 6.-22. Kat. 6. l.

MDK

Damkó József, szobrász

90. A megbántott. Mészkö.

Bp.Műcs. - OMKT. Nemz. Képzömüv.kiáll. 1934.ápr.29.-jun.17.
kat. 8.1.

M.D.K.

Damkó József /1872-

809. A falu bölcse. Terrakotta szobor 37.5 cm.
810. II. Szilveszter pápa siremléke. Gipszdombormü. 262 x 200.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzét.
MUMOK. Bp. 1952. 88. l.

Damkó József MDK

Páris itélete, ruskicai márvány relief

Anyóka, tanulmányfej, mészkő

Theologus, terrakotta

Tanulmányfej, terrakotta

Apostolfej, terrakotta

A Céhbeliek harmadik kiállitása

Nemzeti Szalon 1921.

Damkó József MDK

Ilonka, tanulmányfej, terrakotta
Elmélkedés, terrakotta
Édes hazám Isten veled, terrakotta
Remete, terrakotta

A Céhbeliek harmadik kiállitása
Nemzeti Szalon 1921.

MDK

Damkó József

Aszkéta

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr. - máj. 8.1.
Mücs.

MDK

Damkó József szobr.

Tárlatbeszámoló. Magy.Kulturszemle, 1942.jan.15.
19-2o l.

Damkó József

Novicius , terrakotta

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Menyecske, terrakotta

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Leányka, terrakotta

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Damkó József

A kovácspalotai plébános, terrakotta

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállítás

MDK

Damkó József szobr.

Kapisztrán Szt. János szobor

Képzőművészet 1951. 42.sz. 155. 1. kép

MDK

Damkó József

Szépm.Muz.Évk. VII. 1935. 185.l.

MDK

Damkó József szobrász

A nemzet hálája. 25 művész életjáradékot kap.
A Reggel, 1947. ápr. 14.

MDK

Damkó József

Amsterdami és hágai magyar kiáll. kat. 1921.

DAMKÓ JÓZSEF szobrászművész

a Prohászka-siremlék pályázaton II.dijat kapott.

Pesti Napló, 1934.szept.25. 8.oldal

MDK

Damkó József 1872--

Vörösmarty Mihály mellsz. horgany

Ernst Muz. M.Plasztikai és Graf. kiáll. 1954.
szept. 14. 1.

MDK

Damkó József

Soós Gyula előszava a katalógusban

Ernst Muz. M.Plasztikai és Graf.kiáll. 1954.
szept. 7. l.

Damkó József MDK

Édes hazám Isten veled, szobormü, terrakotta

Mücsarnok 1920-21. Téli kiállitás

MDK

Damkó József

"Pieta" c. mű repr.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.maj-jun.

MDK

Damkó József

A Szent Korona átadása, gipsz

KMTárs. Szt. István kiáll. 1938.

Damkó József MDK

Bandi gyerek, terrakotta
Pázmány Péter /Ülő alakú vázlat, gipsz/
Pázmány Péter /Álló alakú vázlat/, gipsz

A Céhbeliek IV. kiállitása
Nemzeti Szalon 1923.

Damkó József MDK

Bányászasszony, terrakotta

Műcsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

Damkó József MDK

Férfi fej terrakotta
Öreg talján fej, terrakotta
A szende, terrakotta
Női fej, terrakotta

A Céhbeliek IV. kiállitása
Nemzeti Szalon 1923.

Damkó József

Otthon, terrakotta
A sajtó felszabaditása 1848-ban, gipszvázlat
Petőfi, terrakotta
Lendvay István terrakotta
A Céhbeliek IV. kiállitása
Nemzeti Szalon 1923.

Damkó József MDK

Körmöci bányászné, terrakotta

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Damkó József MDK

Tanulmányfej, gipsz

Műcsarnok 19346 dec. 1935 jan.
Jubileumi kiállitás

Damkó József MDK

Fiatal ember képmása, terrakotta

Műcsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Damkó József MDK

Férfifej, szobor

Mücsarnok 192o-21. Téli kiállitás

MDK

Damkó József, szobrász

Édes hazám, Isten veled. Gipsz.

Áll. Árv. Csarnok.-M.Képzöm. Egy. kiáll. 1922.dec.15-17
Kat. 5.1.

MDK

Damkó József szobrász

Építőművészet

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Damkó József szobrász

Gépészet

Zámborszky I: A magyar országban. Bp.1937, 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

MDK

Damkó József szobrász

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp.1937. 94 l.

Damkó József

MDK

Tanulmány, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK.

Damkó József

Deák Ferenc br.szob.

Kossuth Lajos," "

A Gyűjtő. Szt.György céh 41. műv.sukc. 1920.jan.

8.1.

MDK

Damkó József, szobrász

Tisza-Návay emlék-tábla . Gipsz.

KMT.-Tavaszi kiállitás. 1928. Kat.12.1.

Damkó József MDK

Reliefek II. Szilveszter pápa siremlékéről, gipsz

Képzőművészeti Társulat
SzmKT 50-128.o.

Damkó József

MDK

Szent Antal, gipsz
Boldog Margit, gipsz
XII.Pius pápa,gipsz

Magyar Egyházművészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr-márc.

Damkó József

MDK

Petőfi, terrakotta
Petőfi otthon, terracotta, relief
Bucsucsók, gipsz, relief
Stróbl mester képmása, terrakotta

Műcsarnok 1927. tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

Miki, terr.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mücs.

9.1.

P.I.

MDK

Damkó József

Jótékonyság, gipsz.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mics.

13.1.

MDA

Dawco Josaef

Jefferson'sæg, Gibas.

Toft Mistlifter. 1935. nov.-dec. Mice.

13.7.

MDK

Damkó József

Szent Ferenc ajándéka, gipsz.

Téli Kiállitás. 1935. nov.-dec. Mics.
13.1.

—

MDK

Damkó József

Árpádházi Szent Erzsébet, gipsz.

Téli kiállitás. 1935. nov.-dec. Mücs. 8.1.

MDX

MDK

Damkó József

XIII.Pius pápa, gipsz

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec.
6. 1.

MDK

Damkó József, szobrász.

Zadravecz István püspök.	Terrakotta.
Munkásvédelem.	Patinázott gipsz.
Fra Antonio.	Terrakotta.

Bp.Műcs.-OMKT. Nemz.Képzőműv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 14.1.

MDK

Damkó József szobrász

a turini nemzetközi iparmüv. kiállításon kitüntetést kapott. ezüstérem

Kitüntetések. Művészet, 1902. 294. l.

MDK

DAMKÓ JÓZSEF

Szt. János szobra az egri székesegyházban található.

Gerő László: Eger. Buda est 1954. p. 64.

Képzőművészeti Alap kiadása.

MDK

Damkó József, szobrász

Magyar asszony.	Terracotta.
Pihenő munkás.	"
dr. Csernoch János hrgprimás képmása.	Márvány.
Parasztasszony.	Terracotta.

OMKT-Műcs. Tavaszi kiáll. és Gyüjt.kiáll.1925 máj.-Jun.
Kat. 11.1. és 12.1.

EDK.

Damkó József

Boldog Margit, gipsz

KNTárs kiáll. 1941. dec. Mücs. 8. 1.

MDK

Damkó József

Arckép, terr.

Angol-magyar kiáll. 1926. máj. hóra. 15.1.

MDK

Damkó József

Tanulmányfej, terr.

Angol-magyar kiáll. Mücs. 1926. máj. 15. l.

MDK

Damkó József

Kossuth Lajos, mellszob.

KMT 1898-99. téli kiáll.

Damkó József

Gyermek képmás, f.márv.

Arv. [illegible]. 19[illegible]. Dec. 4.[illegible]. 66.[illegible].

39.L.

MDK

Damkó József: I. Ferenc József mellszobra.fém.

Árverési Közlöny 194o.dec.7.rk.sz.96.aukció

M.D.K.

Damkó József.

Szobrászmüvész megmintázta Cegléd város hősi emlékmüvét.

Hősi emlékmű

Városok Lapja. 1926. XXI.évf. 13.szám. jul. 1. 128.o

Damkó József MDK

Arcmás, gipsz

Műcsarnok 1943. nov.dec.
Téli kiállitás

Damkó József MDK

Arcmás, Tanulmány, terrakotta

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Damkó József

MK

szobrai dissitik

a Bazilika /Szt. István templom/ belsejét.

-.-

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.

124.

MDK

Damkó József, szobrászm.

Megbántott. szobormü.

Nemzeti képzömüv. kiáll. 1934.

Damkó József

MDK

Isten veled, édes hazám, t errakotta

Műcsarnok 1924. febr-márc.

Damkó József

MDK

Magyar paraszt, terrakotta

Műcsarnok 1924. febr.-márc.

Damkó József

MDK

Ludmann altábornagy, terrakotta

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

Damkó Józssf MDK

Szabadságon, terrakotta-csoport.

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

Damkó József

szoborművei díszítik a Szt. István Bazilika belsejét.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2918

Damkó József

Alkotásairól dicsérettel emlékezik meg a lap, a "Téli kiállitás a Mücsarnokban" c. beszámolójában, de a tárlaton szereplő müveket nem nevezi meg.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. nov. 29.
XXV. évf. 48. sz. 857. lap

Jankó József

készítette Kapisztrán szent János budavári szobrát.

Wellner István: Olaszok emlékművei.
Budapest, 1970. 9.sz. 40–41. l.

DAMKÓ JÓZSEF,éremművész,EXNER KÁROLY,vésnök

A Magy.Orsz.Tornaegyletek Szöv.1900 máj.3-án elnöki ülésén elfogadta a Damkó által készitett nagy gipsz éremmintát.A véséssel Exnert bizták meg, aki annak előlapjára a Damkó által tervezett dombormüvet,hátlapjára egy koszorut és a szövetségi cimert vésте.2 nagy arany,5 nagy ezüst,40 kis ezüst,60 bronzérem készült. 77.old. 31.jegyz

GARAM JENŐ: Sportérmeink a XIX.század második felében 73.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LXII-LXIII.évf.1963-64. Akad. kiadó, Bpest.1964

DAMKÓ JÓZSEF, éremművész, 1864-1956

A legtöbb magyar éremművész a mult század vége felé még alig készitett sportérmet. Damkó egy soprtéremmel szerepel. 75.old.18.jegyz

GARAM JENŐ: Sportérmeink a XIX. század második felében 73.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXII-LXIII.évf. 1963-64. Akad Kiadó. Bpest. 1964

MDK

Damkó József, szobrász

Október hó elsején. Terrakotta.

Műcsarnok. IV.Képzőműv.kiáll."A Magyar Művészetért."
1943.máj.16-30. Kat. 9.1.

Damkó József MDK

Leányfej, terrakotta

Mücsarnok 1944. márcóápr.
Távaszi tárlat

Damkó József

MDK

Árpádházi Szent Margit, gipsz
A mi szentünk, gipsz
Szent Margit, gipsz

Műcsarnok 1944. márc.-ápr.
Tavaszi Tárlat

MDK

Damkó József szobrász

Résztvett a Céhbeliek VI.kiállitasan

A Céhbeliek (Elek Artur cikke)

Nyugat,1926 márc.16. 57o l.

MDK

Damkó József

Magyar asszony, terr.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 11 l.

MDK

Damkó József

Pihenő munkás, terr.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 11 l.

MDK

Damkó József

dr.Csernoch János képmása, márv.

Tov. kiáll. Mics. 1925. máj. 11 l.

MDK

Damkó József

Parasztasszony, terr.

Tav. kiáll. Műcs. 1925. máj. 12 l.

MDK

Damkó József

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 34. l.

M.D.K.

Damkó József: Szent Antal szobra. /A Bazilikában./

Mélynyomás, -- müve után.

Panoráma. Bécs. 1928.márc.25. 13.sz. 9.p.

Damkó József szobrász

Fra Antonio

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa. 1934

Damkó József szobrász

Tanulmányfej

Jubileumi kiállítás tárgymutatója. Műcsarnok 1936.

Damkó Józsefszobrász

Kalotaszegi asszony

Felvidéki asszony

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Damkó Józsefszobrász

Nemzetes asszony

Baranyai menyecske

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Damkó József szobrász

Tanulmányfej .

Iluska

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Damkó József szobrász

Öreg asszony

"A nő a művészetben" kiállitás katalógusa. 1936. Műcsarnok

Damkó, József MDK

Munk. terrakotta
Definitor, terrakotta
Maditation, terrakotta
Från Kalotaszeg, terrakotta

Stockholmi magyar kiáll. 1922. máj.

Damkó József szobrász

Bözsike

Bánat

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Dankó József szobrász

Párkák

"A nő a művészetben" kiállítás katalógusa. 1936. Műcsarnok

Damkó József szobrász

Madonna

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Damkó József

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. 1933. IV. 20.

Damkó József, szobrász Mosh

Kaszás c. terrakotta szobrát két diák levette. 4 szobor darabokra tört. (Nemzeti Galéria.)

(nóti): Kengyel, kantár, buzogány 2

ESTI HIRLAP Bu. 1966. júl. 5.

Damkó József

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.
Egyházi művészet: Árpádházi Szent Erzsébet szobra
és két dombormü

Pesti Hirlap
1935.XI.16.

Damkó József

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Magyarság
1935.XI.16.

Damkó József

szobrász

Székely Bertalan emlékkiállitás - Mücsarnokban - szoborral szerepel.
Ahitatos Szent Erzsébet alakja.

Nemzeti Ujság
1935.XI.17.

Dámkó József szobrász

Terracottákkal vezetel

a „hőe művénetben" c.

kiállításon a Műcsarnokban

Cyso-q 1936 X. 24

Damkó József

szobrász

Céhbeliek jubiláris kiállítása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Magyar Hirlap
1934.I.14.

Damkó József

Alkotása szerepel a Magy.Képzőművészek Egyesületének kiáll.-án.

Ujság,934.XII.8.

Damkó József

MDK

Meditáló barát, bronz

Műcsarnok 1944 A Székesfőv.Képtár Jub.kiáll.

Damkó József

szobrisz

Céhbeliek jubiláris kiállítása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Esti Kurir
1934.1.17.

Damkó József

szobrász

Téli Kiállitás - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Esti Kurir
1934.I.14.

Damkó József

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnok - szoborral szerepel.

Pesti Hirlap
1934.I 14.

Damkó

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.
Sok erőt látunk portréjában.

Magyarság
1934.I-14

Damkó József

festőművész

Céhbeliek Kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Budapesti Hirlap
1934.I.14. -

Damkó József

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Nemzeti Ujság
1934.I.13.

Damkó József

szobrász

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Nemzeti Ujság
1934.I.14.

Dankó József

szobrász

Céhbeliek kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Magyarság
1934.I.14.

Damkó József szobrai

Postatakarékpénztár aukció kiállításán szerepelt egy alkotásával.

PH.930.III.30

Domokó József szobrán

kerepelt a „magyar táj és népélettrép"
kiállításon a bücsarnokban

Esti Kurir, 1927 I. 14

Damkó József szobrán

Szerepel a „Magyar tóy és életkép"

Kiállításon a Műcsarnokban

Nemzeti Újság, 1927 I. 14

Damkó József

Szobrokkal nezepel az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán a régi műcsarnok-ban.

Magyarság 1927 XI. 27.

Dankó József

kerejel a hősi emlék tervek
kiállításán a műcsarnokban

Magyarság 1927 VIII. 19

Damkó József

Árpádházi szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban Prohászka püspök alakjával szerepelt.

PH.930.VIII.15.

Damkó József szobrász

Modern egyházművészeti kiállításon a Nemzeti Szalonban szerepelt.

M. 930. VIII. 13.

Damkó József szobrász

Egyházművészeti kiállításon a Nemzeti Szalonban szerepelt.

NM.930.VIII.13.

Damkó József

I UJSÁG 930. VIII. 27

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Damkó József és Miskolczy Ferenc a főváros Szent Imre-dij nyertesei

Az „Árpádházi Szentek" modern egyházművészeti kiállitásán Budapest székesfőváros által kitüzött két darab 800 pengős dijat az arra delegált birálóbizottság *Liber* Endre dr. tanácsnok elnöklésével a Nemzeti Szalonban tartott ülésén itélte oda.

A bizottság tagjai voltak: *Pacher* Béla dr., *Berán* Lajos, *Dudits* Andor, *Déry* Béla, *Komáromi Katz* Endre és *Pásztor* János.

A két dij egyikét a bizottság *Damkó* József *Szent Imre* szobrának, a másikat *Miskolczy* Ferenc *Madonna* elnevezésü olajfestményének itélte oda.

NU: 930. VIII. 27.

Damkó József

Modern egyházművészeti kiállításon a Nemzeti Szalonban Prohászka-szobra szerepelt.

UIV. 930. VIII. 17-

Damkó József

Szerepelt a Műcsarnok Őri tárlatán.

Nu 1926. X. 24.

Danko József

Szerepelt a Műcsarnok Tavoni tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Damkó József

Szerepelt a chicsamok Őszi tárlatán.

Újság 1926. X. 24.

Danko József

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Damkó József

egyik terrakottáiról tesz említést a szerző.

Lyka Károly: Kis könyv a művészet-

ről, Budapest, 1964. 56 l.

Damkó

M.D.K.

Müve a Szépmüvészeti Muzeum szoborgyüjteményében

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 2o4-2o5.1

Pankó szobrász

Pátoszos kis Petőfi szobra a Petőfi Irod.
Múzeum van. 37 old.

Vayer Lajosné: Petőfi Sándor első szobra - Alexy Károly ismeretlen alkotása. 37.o.

A Petőfi Irodalmi Ház. Évkönyve. 1959. Dpest. 1959. Kévai Nyomda. 4p.

Damkó József

MDK

Kaszás, terrakotta

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Damkó József

Prohászka szobor terpályázatán a Műcsarnokban szerepelt.

MAGYA

Damkó József gondolataiba merült szép főalakja stílszerű elhelyezést nyerhetne például a fehérvári püspökkertben.

M.929.X.6.

Dambó József

szerepelt a Münchmal
vonuseli tárlatán

PH. 1933. IV. 19.

Daukó József

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton ezüstérmet nyert.

Pesti Napló
1930.II.9.

Dombó Ferenc

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton ezüst érmet nyert.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Damkó József

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi műtárlaton ezüstérmet nyert.-

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Damkó ?

Prohászka szobor leleplezésén a Műcsarnokban szerepelt.

PH. 929. x. 5.

Damkó József

Szerepelt a „Derű a művészetben" c.

kiállításon.

NU 1939. III. 25.

Damkó József

szobrász

Céhbeliek jubiláris kiállitása - Nemzeti Szalonban - szoborral szerepel.

Jó szoborfej.

Pesti Hirlap
1934.I.14.

Damkó

Szerepel a „Nő a művészetben" c. kiállításon a műnaznokban szobrokkal

Magyarság 1936 X. 24

MDK

Damkó szobrászm.

nevét említi az Aftonbladet okt.4.-ki számában megjelent méltatás a gazdag szobrászati anyagból. 1928.

A Stockholmi magyar képzőmüv. kiáll. a svéd sajtóban. 1928. - MIP.1929. 3.sz. 193.l.

Dawkó

Kiállít

M. 932. XII. 18.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

on: . . . . . .

. . . . . .

Damkó

Kiállít

8. ó. U. 932. XII. 18.

Kér

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállításai: . . . . . .

Mely kiállításokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatás

Damkó József MDK

Mosás a Vág partján, gipsz

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

MDK

Damkó József

MDK

terrakotta

Gulyás-gazda

Kati néni

A pipa meg én

Műcsarnok 1939 Derü a művészetben

Damkó.

A-III. Nemzeti Képzőművészeti kiállításon szobra szerepelt.

Uj Magyarság, 1935. Márc. 21.

Damkó

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

8 Órai Ujság
1934.I.14.

MDK

Damkó József

Marika, bronz

Árverési közlöny. 1938. 6.sz. 37 1.

MDK

Ágai Adolf

Árverési Közlöny. 1938. 4.sz. 1.

Damkó József

Marika, bronz

Árverési Közlöny. 1938.4.sz. 37 l.

MDK

Damkó József

I.Ferenc József mellszobra, fém

Árverési Közlöny, 1940. 3.rk.sz. 43 1.

Damkó József

Ketten, eredeti terrakotta
Bevonulás előtt, eredeti terrakotta

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
4 l.

Damkó József

Öreg juhász, terrakotta
A falu bölcse, "
Kézimunka, "
Kaszás, "
Kőrösfői asszony, eredeti terrakotta
Kőrösfői lány sarlóval, patinázott gipsz

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
4 l.

Damkó József

Dante találkozása Martel Károllal,
plakettgipsz

Őszi Tárlat. Műcs. miállitása. 1922. nov.
31 l.

Damkó József
Leány a kossal, eredeti terrakotta

Őszi Tárlat kiállítása. Műcs. 1922. nov. B 1.

Damkó József
Szabadságon, er.terr.

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 17 1.

Damkó József
Lusmann altábornagy, ered. terrakotta

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 18 l.

Damkó József
Védekezés, gipsz

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Műcs. 2o 1.

Damkó József

Parasztasszony, terr.

O.M.K.T. 1925. május. 12 1.

MDK

Damkó József szobrász

e.a: Szoborvázlatok kiáll. Az Ujság, 1914, ápr. 22.

MDK

Damkó József

Budapesti Hirlap, 1934. nov. 4. 2o l.

Damkó József

dr. Csernoch János hercegprimás képmása, márv.

O.M.K.T. 1925. május. 11 l.

Damkó József

Magyar asszony, terrakotta
Pihenő munkás, "

O.M.K.T. 1925. május. 11 1.

Damkó József
Kovácslegény, terrakotta
Ketten, terrakotta

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok. 1932. április, 6 l.

ΕΠΙΤΚΥ ΪC ΧC felirattal, jobbra Levétel a keresztről HANOKA ΘΗΛωCIC felirattal, valamennyi alak és jelenet többszínű rekeszzománcból. A rongált arabeszkes díszű aranyozott ezüstkereten fenn Krisztus és Mária, középütt Szűz balról Szent Vazul, jobbról Szent Miklós, alul Szent Demeter és tyrusi Szent Teodor mellképe. A tábla bizánci munka, XII. század, a keret balkáni munka 1520 körül. Hátoldalon kávébarn mintás selyemdamaszt, 1500 körül.

Kutassy prímás hagyatékából. — 1609. leltár.

Bock 140—144. l. (képe II. tábla). — Ipolyi: Magyar ereklyék. Archaeologiai Közlemények, III., 1863., 119. l. — Labarte: Histoire des arts industriels. Paris, 1864., II. kötet, 96—98. l. — Zalka János: A béke-csók s az esztergomi ősrégi béke-tábla. Magyar Sion, II., 1864., 50—57. l. (képe is) — Blümelhuber Ferenc: Az egyházi művészet régészeti és gyakorlati kézikönyve. Esztergom, 1873., 241. és 278. l. — Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp., 1875—1876., 89—90. l. (Képe 90. l. után) — Otte—Czobor: A középkori egyházi művészet kézikönyve. Bp. 1875., 146. l. — Henszlmann Imre: A műipari és történelmi emlékkiállításról. AÉ, X., 1876., 205. l. — Régészeti irodalom. AÉ, X.—1876., 226. l. — Esztergomi műkincsek. Esztergom III., 1876., 25. szám. — Borostyáni Nándor: A Károlyi-palotában. Vas. Újs., 1876., 314. l. — Árvízkárosultak 1876., 45. l., 1501. szám. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 509—510. és 542. l. — Dankó 61—

M.D.K.

Dankó József
nótaíró

Egy pályázaton vett részt.

Soós Gyula: Részletek Beck Ö. Fülöp emlékirataiból.
M.M.M. Évkönyve 1952, 212 l.

MDK

Damkó József kitüntető elism. és szoborröntési költségek

Bánat

Kézdi Kovács László: A Műcsarnok kiállitásai. Évk. KMT. 1928, 60 l.

Damkó József szobrász

Győri egyházművészeti kiállításon szerepelt

NM. 930. III. 18.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-szám

Utalvány-szám ..... /Bt ..... ügyosztály.

Fizetési ut

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára álta

.....

Pengő

azaz

A ..... Pengő ..... fillérről kiállítandó .....

.....

.....

Budapesten, 19 .....

Utalványozza « ..... » főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Damkó József
Szerzetes, ered.terrakotta

Őszi Tárlat kiállitása. Műcs. 1922. nov. 9 l.

Damkó József

Férfifej, ered. terrakotta

Őszi Tárlat kiállitása. Műcs. 1922. nov. 16 l.

Damkó József
nobrán -

irád
z
Thieme-Becker
VIII. 324. l.
(Lyka)

kerékpár és műszaki cikkek üzlete
Alsóverecke.

43 I. 20 10 A НИЖНИ ВЕРЕЦКИ

43 I. 20 10 A НИЖНИ ВЕРЕЦКИ

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Damkó József

Kisplasztikai munkáját megvette a főváros-irod

Képzőművészet

1928. II. évf. 173. l.

Szobrai Pesten: (Bajó)

Mária-Terézia-téri Telefon-
központ díszítő szobrai: „A
szaguldó hír" csoportozat (43. l)

———— . ————

Országház épületén
Mezőgazd. Múzeumon (1896)
Széchenyi fürdőn
Curia épületén (1906)
József Telefonközponton (1913)
Stefánia út 63. sz. villán (1914-15)
Gellért szállón (1915)

díszítő szobrok

63-64. l.

módjában, kétségen felül meg-
már másodszorban elő fordult muka-
nakis a portai feladó könyv utján
kivettük el a hibát.

r, 1924. X. 14.

Kiváló tisztelettel

Radnich Imre
ésperes-plebány.

Damkó József

a budai várpalota
homlokzati és kül-
ső sobordszai közül
több az ő nincve
1905 előtti
időből

7735 eln. számu rendeletemnek ezt a
/, amely az ellenőrző és támogető
z intézeteket jelentéstételre és
tályon kivül helyezem.
gető központi szerv által ajánlott
ő szállitásokkal kapcsolatos vitás
at az illető ággal közvetlenül el-
zükséges felvilágositások a felszá-
lni.
október hó 10-én

gyeleti hatóságnak, valamennyi
a vezetőjének.

Damkó József

Bpest, Kapisztrán
szt. János, Kapiszt-
rán-tér

Liber Bpest szobrai

319.

Köztéri
szobrok
Bpesten

Damkó József

kenyvette a Ka-
pisztrán János
nyomot a budai
vasba
1921 ben.

Kászoni szoba a Székely Nemzeti
Múzeumban IX. 104.

Damkó József

az angolkisasszonyok
Zugligeti templomá-
nak Páduai Szent
Antal és Szent Judás
Taddeuszapostol majd-
rem életnagyságu szobrait
fenti kőszitette (1916?)-
ban 1914-

M. S.: At

M. Richter angolkisasszonyok

bei Sancta Maria in 148. l.
Férelemi dört
1770-1937

1937

39056 szám.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának f.hó 24-én 191 sz.a.kelt felterjesztésére, tudomás és további megfelelő eljárás végett azzal a megjegyzéssel adom ki, hogy a vételár második részletének kiutalványozása iránt a Bizottság ujabb, részletes előterjesztése alapján fogok annak idején intézkedni.-

Budapest, 1908 március hó 31.

Damkó József

Szűz Mária és Szent József márvány csoportjai az alábbi templomban

L: A

Palmrásbelvtemplom

árosi plébánia

409. l.

Budapest

1946. 11. Sz.

Szobrok templomokban

Kossuth Lajos 1886-ban:

Mellig, kissé jobbra
bajusza s körszakála ~~gal~~
me kék. Ingének gallérja l
dője pettyes s kabátja fe

Olajfestés, vás
Az 1848-d

Damkó József

életrajz

irod

Csókássy 16. l.

1933

Árpádházi szt. Erzsébet
sobra Bpesten

Ceglédi hösi emlékmű

Tisza és Návay emlektábla

fordult

ra, kerek medaillonban, melyet fölül babér-
felszerelések vesznek körül. Gőndör párokájá-
omlanak, bajusza kicsiny, szakála lebe-
öltöve, nyakkendőjének egymáson átvetett vé-
lirata a kereten:

"S COMES à HEISTER."

éretei a keretnek 11.4: 14.1 cm.

~~9186~~ 9186

140/95 N: 89.

A bch. plébániatem-
plomban Madonnaci
Szt. József fehér mai vány
nobrai 1931.

tásügyi Ministerium III. a.

.

Budapest.

sága képeslapactiojának jövedelmét:
Divald-féle elszámolásokat, az ebből
ervényeit, valamint a hivatali kisebb
elettől beküldeni.

Damkó József

szobrász

készítette a ciszterciták

szent Imre hg-uti pléb.

temploma főhomlokzatának két szobrát

Horváth Miklós: a tört-i

templépi dészet

Dpesten. 50. l.

1946

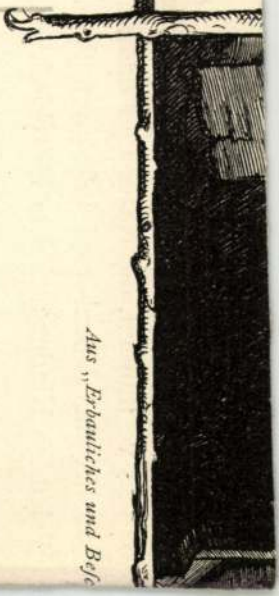

Aus „Erbauliches und Bes

iebſten aber weilt der Künſtler bei den Kindern am Lande,
gsvoll zu dem Kinderleben ſtimmen kann, hier findet er
nkte Kinderwelt mit ihren groſsen Freuden und kleinen
eſonders verſtanden, die Natur und das Kind zu reizenden
ielsweiſe, das Vocal- und Inſtrumentalconcert, den Mai-
ſpielenden Kinder auf dem Dorfkirchhof. Das Kind hat

Damko József

Szt. János mellképe az egyi főszékesegyház szószékén fen-titől

Szeged. 29. l.

Szmrecsányi M:

Eger és környékének rétsl. kalauza

Dp 1925

(Thurring-Viciáró

Rétsl. tudi kalauzok

4. füz.)

Saros h. n. TV. 200

megvan

Damkó József

Liber Bpestszobrai

335 l.

97 Erob - Gral
98 Erobor egyh. g. . . n.
99 Nemethy

06 Forster

~~[illegible]~~ 1908 Michel

Exit vm

24 Lepold - Homer

28 Gerevich PA
28 Lepold

29 Berti Joes.
29 Dewald ip.
30 Egyh Kiall

Damkó József

Bpest. Régészek emléke (Rómer Flóris, Pulszky Ferenc, Hampel József), Muzeumkert

Liber Bpest szobrai

309.

BUDAPEST 935 JAN 23 14

BUDAPEST 935 JAN 24 11

BUDAPEST 935 JAN 24 14

Damkó József, szobrász

L. Réti Ilkón

Vadas J.: Ferenczy Ról Kondorig 13.

Élet és Irodalom, Bp. 1983. nov. 11. XXVII/45

Danko József

Laid

Révai XX. 125. l.

XXI. 240. l.

Damkó József

"Patrona Hungariae" c. dombormüvét bemutatja a lap.
Repr.

Élet. Bp. 1925. jan. 4. XV. évf. 1. sz.
5. lap.

DAMKÓ JÓZSEF

Prakfalvi E. : Röm. kat. templ.

2003.

23.0.

övetségre. A hitélet és a képzőművészeti ábrázolások
caszok nyújtották: a második és a harmadik volt az
rből, a megtestesülést jelképező karácsonyiból és a
atika és az ecclesiologia tárgykörébe eső ábrázolások
zé illeszkedtek be a szentek napjai. A szentek száma és
ban rendkívül megnőtt. A középkori embert az utolsó
észetben is tükröződik.
: a 14–15. század művészete. A *historiák*at – a bibliai
épülő jelenetek lánca adta elő. A képsorok felépítése
:pika alkotásaihoz hasonlóan kiegészítő történetek,
t balról jobbra haladva szemlélték, mintegy leolvasták,
. képsorok a képregényre emlékeztető szerepet töltöttek
laadás is feladataik közé tartozott.
űvészete ismerte a *reprezentatív* megjelenítést is. Ennek
Az ilyen típusú képhez a művészek gyakran egy bibliai
natból való kiszakítása útján jutottak el úgy, hogy a
ja révén a tartalom koncentráltan jelentkezzék. E képek
a bennük sűrűsödő gondolati tartalmakat neki kellett
uszképek alkotják, többségük a *Passió-sorozatok*ból
risztus az oszlopnál stb.) vált ki.
volt. A *Pietà*-kép például egy evangéliumi mozzanatra
cel való gazdagodása útján jött létre.
Mária különböző reprezentációs képei nyújtották. Ezek
azó" és ilyen értelemben ereklyeszerű őstípusra, ún.
yén többnyire csoda útján tűnt fel. Kultuszképekké
és szobortípusai vagy megkülönböztetett tiszteletnek
*züle*tek, és egyes szentek, például *Kristóf* stb. alakjai is.
elentősége leginkább a hívek é az egyház által nekik

DAMKÓ JÓZSEF

Prakfalvi E. : Róm. kat. templ.

2003.

36.0.

A) A KÉP: TÍPUSAI, FUNKCIÓI

A kereszténység első századaitól szokás volt a vallá
átültetése, az égi szférába tartozó alakjainak és f
megjelenítése. A papságon belül és gyakran az egyház
vallási dolgok ábrázolhatósága, a kép és az ábrázolt fo
fel arra nézve, hogy a kép helyet kaphat-e a templomb
Az egyház hivatalos álláspontja egyfelől a Tízparan
felfogáson nyugodott, amely szerint a kép csak a v
templomban, de nyilvánvaló, hogy nem egyenlő az ábr
Így szerepe pusztán annyi, hogy az emocionális igénye
az ábrázolt tárgyat a hívő értelméhez, tanítson, magya
képek egy része különböző mértékű tiszteletnek i
templombelsőt addig soha nem látott mennyiségben
szobrok. Témáik és a hozzájuk tapadó funkciók egyre v
éppen ez időben Csehországban fellángoló, de egé
huszitizmus éles támadást intézett többek között a k

Az ábrázolások témáit a hitélet különböző területei
hit tanainak, dogmáinak vizuális eszközökkel törté
dogmák és az ecclesiologia iránti érdeklődés visszaeset
számában is megmutatkozik. A középkor kronológiá
négy szakaszra osztotta az emberiség történetét: az ósz
tartott, Krisztus életére, a Krisztus halálától az utolsó

Damkó József szobrász

Tanulmány

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

MDK.

Damkó József szobrász

" Megbántott" kép

Nemzeti képzőmüv. kiáll. 1934.

Damkó Józsefszobrász

Anya

Bucsuzkodás

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Damkó József szobrász

Madonna és a Gyermek. Repr.

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok.

Damkó József festőművész.

MDK.

Képzőművészeti Társulatnak tavaszi kiállitásán
vett részt a Szépművészeti Muzeumban.

Művészet, 1918. 2.1.

MDK

Damkó József, szobrász

Jajgatónő Terrakotta.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.ja n.-febr. Kat. 18.l.

Megnyílt a 27. országos katolikus nagygyűlés

150.000 ember vonult fel vasárnap az eucharisztikus körmenetben

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap délelőtt az Ügetőversenypályán tartották *a 27. katolikus nagygyűlés megnyitását.* A 10 órakor kezdődő ünnepségre már kora reggel valóságos népvándorlás indult meg a fővárosból. Zászlók alatt, zenekarok vezetésével vonultak fel a testületek a város minden részéből az Ügetőversenypálya felé. Kilenc órakor kezdtek érkezni az előkelőségek: *Szmrecsányi* Lajos és gróf *Zichy* Gyula érsekkel és *Papp* Antal c. érsekkel az élén a püspöki kar tagjai. Tíz óra előtt érkezett meg Angelo *Rotta* pápai nuncius. Résztvett az ünnepségen *József* főherceg, *Auguszta* és *Erzsébet* főhercegnők, *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége, a kormány részéről: *Hóman* Bálint, *Winchkler* István és *Bornemisza* Géza, a képviselőház nevében *Bobory* György jelent meg, eljött *Osvald* István, a kúria elnöke, *Vargha* Imre, a számvivőszék elnöke, *Szendy* Károly polgármester, *Ferenczy* Tibor főkapitány, *Imrédy* Béla, a Nemzeti Bank elnöke, teljes számban megjelent az Actio Catholica vezetősége, eljöttek *Antal* István, *Marschall* Ferenc, *Szily* Kálmán, *Mészáros* Károly és *Bogsch* Aladár államtitkárok.

Pont tíz órakor kondultak meg a harangok, s bevonult a papság, élén *Serédi* Jusztinián hercegprímással. Eközben intonálták a *Veni Sanctet*, majd megkezdődött a szentmise, amelynek befejeztekor a hercegprímás a hivekkel *imát mondott a szenvedő spanyolokért.*

Ezután megkezdődött a 27. katolikus nagygyűlés első nyilvános megnyitó ülése. Az oltár előtt asztalt állítottak fel, amely mögött helyet foglalt *Serédi* hercegprímás, Angelo *Rotta* pápai nuncius, *Glattfelder* Gyula csanádi püspök és *Hóman* kultuszminiszter, valamint gróf *Zichy* János az *Actio Catholica* világi elnöke.

A hercegprímás megnyitó beszédében hangoztatta, hogy az istenellenes áramlatokat nem annyira erőszakkal, mint inkább imádsággal, az egyénnek, társadalomnak és az államoknak Istenhez való visszatérésével lehet legyőzni. Ezután felkérte Glattfelder püspököt, hogy tartsa meg beszédét, amelynek címe: »*Krisztus és a falu*« volt.

„Krisztus és a falu"

Glattfelder Gyula püspök *a falu problémájának* vázolásával kezdte beszédét, megállapította, hogy *a falu a városba kívánkozik*, s most valóságos vészkiáltásként hangzik fel a követelés: *vissza a faluba!* A falu az az alap, amelyen az élet felépül és fennmarad. A kereszténység is tulajdonképpen akkor vert végleg gyökeret, amikor az embert a föld szeretetére és művelésére tanította. Ezután a bolsevista veszedelemről beszélt a püspök:

— Éberen és becsülettel őrködjék mindenki, — mondotta — mert az ordító oroszlán, vagyis inkább *a bolsevista vörösördög felénk is ólálkodik, hogy elpusztítsa mindazt, ami lelkünknek szent és kedves.* Vörös az égalja világszerte, mert tüz és vér jelzi az antikrisztus útját. Keresztény magyar falu, ne higgy a vörös zsarnokság népámító küldötteinek. S te falusi pap, tanító, jegyző, orvos és földesúr, ne hagyd cserben a szörnyű válság idején véredet, mert ha van történelmi felelősség a világok e tragikus harcában, *a tied a legnagyobb. Csak Krisztusnak higgyetek.* Krisztus akarata, hogy a tisztesség és erény uralkodjék, tehát ez legyen közéleti mérővesszőtök. Krisztus akarja, hogy *ember és ember között különbséget ne tegyenek, mert mindannyian ugyanannak a mennyei Atyának vagyunk gyermekei.*

Ezután Angelo Rotta apostoli nuncius üdvözölte a közönséget latin nyelven, majd *Hóman* Bálint kultuszminiszter tartott előadást *Buda vára 250 évvel ezelőtt való visszafoglalásáról.* Arról beszélt a kultuszminiszter, hogy Budavára visszafoglalása döntő fontosságú és ugyanakkor szimbólikus jelentőségű mozzanata az idegen uralom alatt álló országrészek felszabadításáért vívott tizenhatéves háborúnak. A hadjárat eredménye volt, hogy a magyar nemzet új egységbe forrott.

A nyilvános megnyitó gyűlés végén a MAV száztagú fúvós zenekarának kisérete mellett felcsendült a Himnusz, amelynek hangjainál a hercegprímás áldást osztva vonult ki a gyűlésről.

150.000 ember a körmenetben

Délután tartották meg a nagygyűlés legnagyobb ünnepségét, *az eucharisztikus körmenetet és az Országház téri ünnepséget.* Az eucharisztikus körmenet három órakor indult el a Szent István Bazilikától és a Vilmos császár úton és az Alkotmány uccán végighaladva az Országház térre vonult, ahol megszámlálhatatlan embertömeg várta a menetet. *Százötvenezer ember vett részt az eucharisztikus körmenetben.* Elsőnek a cserkészcsapatok haladtak, utána az egyetemi ifjúság, majd a férfiegyesületek, postaalkalmazottak, vasutasok és bányászok csoportjai, ezeket követték a női szervezetek, a vidéki küldöttségek, majd a környék és a budapesti plébániák tagjai. Ezután következett száz vörösruhás miniszträus, akiknek sorai között gróf Zichy Gyula kalocsai érsek vitte az *oltári szentséget.* Előtte a prelátusok, a püspöki kar tagjainak csoportja haladt, akiket a pápai nuncius és *Serédi* Jusztinián hercegprimás követett. Az oltári szentség mögött haladtak *József* főherceg, *Horthy* Miklósnéval és *Erzsébet* főhercegnővel. A képviselőházat a menetben *Kornis* Gyula elnök képviselte, a katonai küldöttséget *Czetz* Alfréd altábornagy és *Brana* János orvos-tábornok vezették.

Az Országház téren fényszórók világították meg a parlament díszlépcsőjén felállított oltárt. Már besötétedett, mikor a körmenet egyházi része a térre érkezett, s százezer torokból hangzott fel a Krisztus király latinnyelvű köszöntése. Ezután *Lepold* Antal prelátus-kanonok mondott szentbeszédet, majd *Bartha* Mihály szegedi kisgazda, *a magyar falu hódolatát* fejezte ki az oltári szentség előtt. A szentségi áldást a hatalmas tömeg térden állva fogadta Magyarország főpapjának kezéből. Végül a pápai, majd a magyar Himnusz után egy eucharisztikus ének hangjai mellett Breyer István püspök vitte vissza az oltári szentséget a Bazilikába.

A katolikus testületek díszgyűlései

A körmenet befejezése után számos egyesület tartott díszgyűléseket. A *Dolgozó Leányok Egyesülete* az új városházán este 7 órakor tartott díszgyűlést, amelyen *Mészáros* János érseki helytartó mondott megnyitót és *Schlachta* Margit tartott előadást a nők hivatásáról. *Szabó* Margit szavalt, majd *Közi-Horváth* József tartott előadást. A *Katolikus Népszövetség iparoscsoportja* félhét órakor tartott országos gyűlést, amelynek keretében *Pekovits* János, *Bátorffy* János, *Bábel* Dezső és *Bauer* István mondottak beszédet.

Grősz József püspök elnökletével a Központi Katolikus Körben *Szent Ferenc III. rendje terciárius díszgyűlést tartott*, amelyen Grősz püspök kimutatta, hogy az Actio Catholikának voltaképpen *Szent Ferenc volt a megindítója.* Előadást tartott *Balanyi* György professzor, *Hegyi* Lajos városi főjegyző és *P. Takách* Ince tanár. A Vigadóban este 7 órakor *kétezer katolikus bányász tartott gyűlést*, amelyen megjelent *Serédi* hercegprímás, gróf *Zichy* Gyula érsek, *Glattfelder* Gyula, *Virágh* Ferenc és *Breyer* István püspökök, valamint *Radochay* László főispán kíséretében. A bányászokat *Bartinay* Ferenc apátplébános üdvözölte, majd *Glattfelder* Gyula püspök mondott beszédet. *Homonnay* Tivadar képviselő *a bányászok jogaiért* szállott síkra. *P. Kiss* Szaléz beszéde után *Serédi* Jusztinián hercegprímás szólalt fel.

A nagygyűlés hétfői ünnepségsorozata

A 27. katolikus nagygyűlés *hétfői ünnepségsorozata* az Örökimádás-templomban misével kezdődött, amelyet *Shvoy* Lajos püspök mutatott be. Itt folyt le 9 órakor *az eucharisztikus díszgyűlés.* Serédi Jusztinián megnyitó beszéde után *Uzdóczy-Zadravetz* István püspök »*Az eucharisztika és a falu*« címmel tartott előadást, majd Glattfelder Gyula püspök emlékezett meg őrgróf *Pallavicini* Edéné érdemeiről.

A nagygyűlés második nyilvános ülése 11 órakor kezdődött a Vigadóban. Az ülés első szónoka *Ney* Géza pestmegyei főügyész volt, aki *a falu lakóiról* beszélt. Utána *Nyisztor* Zoltán pápai kamarás, a *falu vezetőiről* tartott előadást, s rámutatott arra, hogy manapság, mikor a falu vezetőinek botrányai napirenden vannak, orvosok, bábák, hivatalnokok megtévedéséről mindennap hallunk, lehetetlen szemethunynunk *a magyar falu válsága előtt.* A következő előadó *Czettler* Jenő professzor volt, aki a *falu válságáról* beszélt, ismertette a falu problémáját. Az utolsó szónok *Tóth* Tihamér prelátus volt, aki »*A falu lelke*« címmel beszélt és hangsúlyozta, milyen aggasztó veszedelem az, hogy ma a falu népe kevesebbet jár templomba.

A katolikus egyesületek összejövetelei

A Vigadóban tartott díszgyűléssel egyidőben számos katolikus egyesület és intézmény tartott összejövetelt. *A III-ik rendek elüljárói* reggel fél kilenc órakor *országos értekezletet* tartottak a belvárosi ferencesek terciárius otthonában. Az értekezlet előadói *Csillag* Miklós, P. *Pusztay* Gábor, P. *Majsay* Mór voltak. Féltizenegykor *a terciárius igazgatók ugyanitt tartott értekezletén P. Horvát* Atanáz és P. *Jagicza* Juvenal tartottak előadást. Az *Országos Cecilia Egyesület Shvoy* Lajos püspök elnökletével tíz órakor a központi papnöveldén tartott díszközgyülést, amelyen *Hoss* József prelátus kanonok tartott előadást »*Az egyházi ének és pasztorációe* címmel. Az *Innsbruckban Végzett Egyháziak* egy órakor a Katolikus Háziasszonyok Országos Szövetségében *társasebédet* rendeztek, amelyen megjelent *Hanauer* A. István püspök és *Lindenberger* János apostoli kormányzó is.

XI. Ince pápa szobrának leleplezése

A nagygyűlés egyik legimpozánsabb ünnepsége *XI. Ince* pápának a volt Iskola téren, most XI. Ince pápa téren elhelyezett *szobrának leleplezése* volt. Az ünnepségre 4 óra után érkeztek a meghívott előkelőségek. Valamivel félöt előtt érkezett *Serédi* Jusztinián bíboros hercegprímás a pápai nunciussal és elfoglalta helyét a püspöki kar tagjai élén a szobortól jobbra. Baloldalon az első sorban *Szendy* Károly polgármester, P. *Bangha* Béla, az ünnepi szónok, *Damkó* szobrászművész és *Wälder* Gyula műegyetemi tanár, a talapzat tervezője ültek. Mögöttük foglaltak helyet az *Odescalchi*-család tagjai, majd az Actio Catholica vezetősége, míg a püspöki kar tagjai mögött a prelátusok csoportja helyezkedett el. A szoborral szemben a pontosan félöt órakor érkezett *Horthy Miklós kormányzó és neje ültek*, akiket harsonajelek és a magyar Himnusz fogadott. Mögöttük ült *József* főherceg, *Auguszta* főhercegasszony, *Darányi* Kálmán miniszterelnökhelyettes, *Kozma* Miklós, *Winchkler* István, *Bornemisza* Géza, *Fabinyi* Tihamér és *Somkuthy* József miniszterek, *Széchenyi* Bertalan, a felsőház elnöke, *Kornis* Gyula, a képviselőház alelnöke, és a hivatalos személyiségek ültek.

Hála és lovagiasság

Az ünnepséget a pápai himnusz nyitotta meg, majd P. *Bangha* Béla mondotta el ünnepi beszédét, amelyben hivatkozott arra, hogy a szobor felállítására *a hála és a lovagiasság* kötelezte a magyar nemzetet. A szobor azonban egyúttal szimbolikus jelentősége annak, hogy az ország boldogságának két őre van: *a nemzeti és vallási gondolat összefogása.* Együttal intőjel a jövőre is, mert kelet felől megint olyan veszedelem közeledik, amely fenyegeti a nemzeti kultúrát és a nemzeti létet. Ez ellen teljes erővel össze kell fogni és erre az összefogásra itt a szobornál fogadalmat teszünk.

Ezután *Serédi* Jusztinián bíboros-hercegprímás rövid beszédben méltatta a szobor jelentőségét, majd *Szendy* Károly polgármester a város nevében átvette a szobrot.

Ezután kezdetét vette a koszorúk elhelyezése. Elsőnek két testőr *a kormányzó koszorúját* tette a szobor talapzatára, ezt követte a magyar katolicizmus koszorúja, melyet a *hercegprímás*, a székesfővárosé, amelyet *Szendy* Károly polgármester és Pest vármegyéé, amelyet *Karay-Krakker* Kálmán főispán helyezett el.

Az ifjúság hódoló elvonulása

Ezután felhangzott a magyar Himnusz, melynek elhangzása után a kormányzó elhagyta az ünnepség színhelyét. Ekkor megszólaltak a Mátyás templom harangjai és nyomába a főváros többi harangjai is és megkezdődött *az ifjúság hódoló elvonulása a szobor és a megjelent előkelőségek előtt.* Közben a szobrot reflektorok fénye világította meg és a közel egyórás elvonulást a cserkészek második csoportja fejezte be, akik kezükben égő fáklyákkal vonultak el a szobor előtt.

XI. Ince pápa szobrának leleplezése után, hétfőn este 7 órakor volt a budapesti *Központi Papnevelőintézet végzett növendékeinek IV. országos találkozója*, 80 résztvevővel. Este 7—8 óráig a papság és a hívek számára az Örökimádás templomban *ünnepi szentóra volt Mátray* Gyula vezetésével.

NEUMANNHOZ!
Tartós, megbízható, meleg
férfi átmeneti kabát
P 56.- és P 60.-
NEUMANN kiállítású, legújabb fazón
IV, Múzeum körút 1.

Dáhliagumók óriás virágúak, legjobb fajták (Jane Carol, Kathleen, Norris, Entrupo Sultan stb.) novemberi vagy tavaszi szállításra megrendelhetők, darabja 30 fillér
Eubacsi kertgazdaság Pestszenterzsébet, Klinger major Telefon 1-478-00, 1-544-47

Kobona
Gond, idegesség és kimerültség csökkenti a munkaerőt. Kobona biztosan legyőzi a kimerültséget és kedélydepressziót.
Patikában P 1.40 és 2.40

Leleplezték XI. Ince pápa szobrát

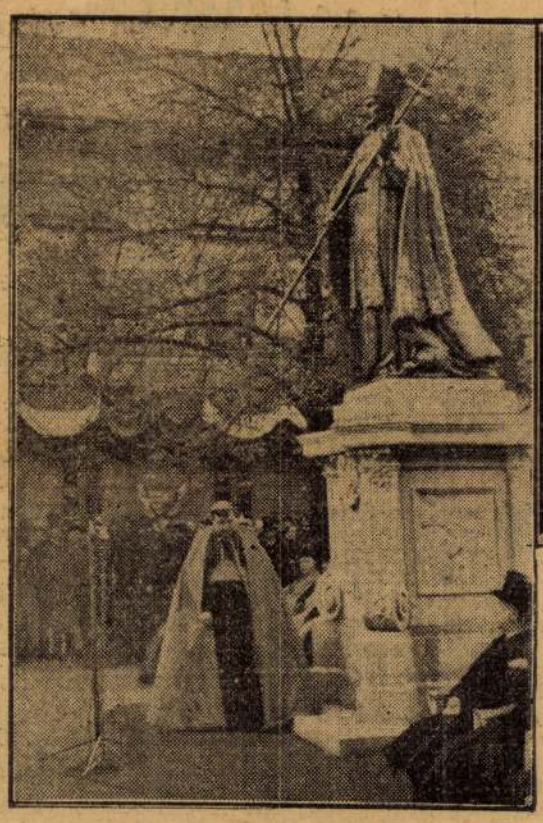

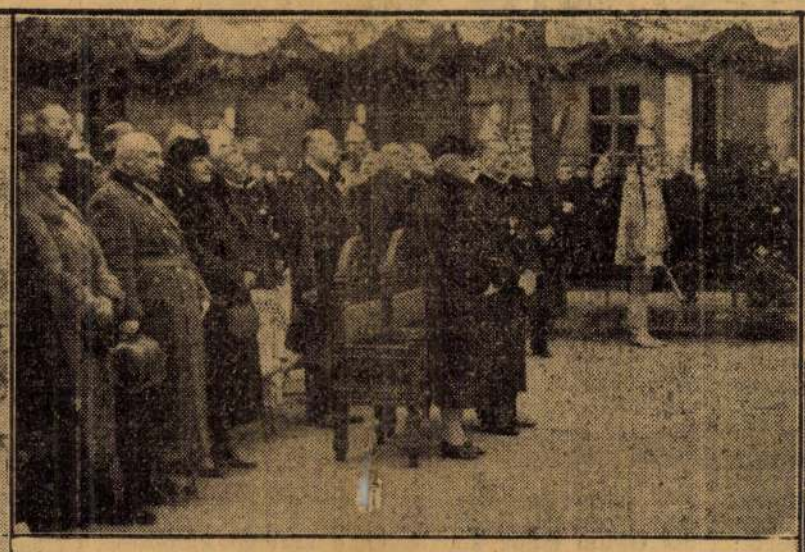

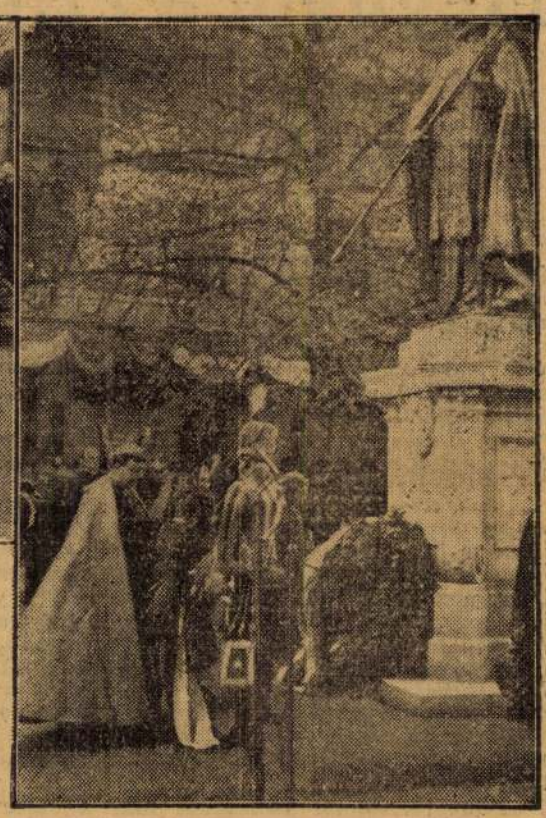

A baloldali képen Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás beszédet mond Ince pápa szobra előtt. Középen Horthy Miklós kormányzó és felesége a leleplezés ünnepségén; mögöttük áll Darányi Kálmán helyettes miniszterelnök, balról József főherceg. A jobboldali képen Serédi Jusztinián elhelyezi koszorúját a leleplezett szobor lábához

Róna detektívfelügyelőt, Gyuricza detektívet és Bondi tőzsdebizományost felmentették a vesztegetési perben

(Saját tudósítónktól.) Amikor a külföldi fizetési eszközöknek magánforgalomban való vételét és eladását megtiltották, a főváros alvilágában újabb »foglalkozási ág« született: a valutagengszterség. Bandák alakultak, amelyeknek tagjai olyan személyeknek, akik külföldi fizetési eszközökkel titokban akartak kereskedni, dollárt, cseh koronát ígértek eladásra, elcsalták valamilyen forgalmas helyre, ahol aztán áldetektívek elvették a valutát vásárolni akarótól a magával hozott magyar pénzt. A rendőrség részéről Róna Ernő detektívfelgyelő csoportja dolgozott a föld alatt működő szervezetek leleplezésén. A detektíveknek nagyon nehéz volt a munkájuk, mert feljelentést a károsultak legnagyobbrészt nem tettek s a tettesek, ha tagadtak, nehéz volt ellenük bizonyítékot szerezni.

A valutagengszterek nyomozásával kapcsolatos az a bűnügy, amelynek vádlottjaként *Róna* Ernő detektívfelügyelő, *Gyuricza* János detektív és *Bondi* Arnold tőzsdebizományos szerepeltek a büntetőtörvényszék *Várady-Brenner* tanácsa előtt. Az ügyészség Róna Ernőt és Gyuricza Jánost *megvesztegetés bűntettével*, Bondi Arnoldot pedig ugyanezzel a bűncselekménnyel *mint felbujtót* vádolta meg. A vád szerint Róna Ernő 150 pengőt, Gyuricza János pedig 30 pengőt fogadtak el Bondi Arnoldtól és hivatali kötelességüket megszegték. A vád szerint bár tudták, hogy Bondi Arnoldot 1934 augusztusában a Holub-féle sörözőben valutavásárlás közben fosztották ki áldetektívek, vettek el tőle 5500 pengőt, azt a tanácsot adták a tőzsdebizományosnak, hogy *ne tegyen följelentést*, csupán névtelen levélben értesítse a főkapitányságot, majd *anélkül, hogy feljelentés érkezett volna a rendőrségre, nyomozást indítottak.* Bondi Arnold azáltal követett el a vád szerint bűncselekményt, hogy a detektíveknek pénzt adott.

Róna Ernő detektívfelügyelő és Gyuricza János *tagadta bűnösségét* és részletesen elmondották, milyen megbízás alapján nyomoztak a valutagengszterek ellen.

Bondi Arnold vádlott tett ezután részletes vallomást.

— Egy földim keresett fel azzal, hogy alkalma nyílt nagyobb valutaügylet lebonyolítására, amin esetleg 600 pengőt is lehetne keresni. Engemet kért, hogy vegyek részt az ügyletben. En elhárítottam ajánlatát, de később könyörgésére megígértem, hogy felhajtok számára 5500 pengőt, mert szerinte ilyen összeg kellene az akció lebonyolításához. Kijelentettem, hogy *csakis egy órára tudom* rendelkezésére bocsátani a pénzt, mert azt én is mástól vagyok kénytelen kölcsönvenni. Kijelentem, hogy én pusztán szívességből ajánlottam fel segítségemet. A pénzt sikerült megszereznem és ezzel az ismerősömmel együtt elmentünk a Holub-féle sörözőbe, ott *az állítólagos cseh koronákat egy papírcsomagba helyezve* kaptuk kézhez, de távozásunk után ismerősöm megdöbbenve állapította meg, hogy *a csomagban csupán alul és felül van egy-egy csehszlovák ezerkoronás bankjegy, a csomag egyébként ócska papirost és rongydarabokat tartalmaz.* Azonnal nyomozást kezdtem az ügyben, mert a legnagyobb kárt én szenvedtem, aki másnak a pénze fölött diszponáltam, úgyhogy valósággal idegbetege lettem az ügynek. A rendőrségen Róna Ernő detektívcsoportjához fordultam, de *egyelőre feljelentést még nem tettem.* Azt sem tudtam, hol van a fejem, annyira kétségbe ejtett a dolog.

— *Maga valutázni akart, hiába kertel itten* — szólt a vádlottra az elnök — s aki ilymódon akar meggazdagodni, annak számolnia kell veszteséggel, sőt a fegyházzal is!

— Róna Ernő hivatalában részint egyedül, részint az ügyvédem társaságában többízben is megfordultam s egy alkalommal módomban állott, hogy a gyanúsított Grosz Gyulával ott, a detektívszobában négyszemközt válthassak néhány szót. Grosz ekkor beismerte előttem, hogy ő is részese ennek a valutabűnügynek, de cinikusan kijelentette, hogy rajta hiába keresem a pénzt, mert ő a reá eső részt azóta elköltötte. *Megígérte azonban, hogyha közbenjárásunkra rövidesen szabadon engedik, akkor nekem két héten belül megtéríti az egész káromat.* Grosz azonban kiszabadulása után sem fizetett, holott tudomásomra jutott, hogy utóbb jelentős vagyonhoz jutott s erre *most már formális feljelentést tettem ellene.*

— Miért tett az ügyészségen feljelentést Róna detektív ellen?

— Nem én tettem, hanem az ügyvédem, — felelte a tőzsdés.

Az elnök ezután Bondi Arnold elé tárta azt a feljelentést, melyet Róna Ernő ellen tett. A feljelentés szerint Róna vállalkozott arra, hogy a valutagengszterekét fizetésre szorítja, azt mondta: nem tartóztatja le őket, mert ha szabadlábon vannak, csak akkor tudnak fizetni. Azt is írta Bondi a feljelentésben, hogy Róna 150 pengőt, Gyuricza pedig költségre 30 pengőt kapott.

— *Idegösszeroppanásom volt akkor,* — felelte Bondi. — Nem tudom, hogy mi történt abban az időben.

Délután négy órakor folytatta a törvényszék a tanuk kihallgatását. *Gosztonyi* József, aki Bondi Alfréd jogi képviselője volt, állt az emelvény elé, hogy tanuvallomást tegyen, de Bondi az elnök kérdésére kijelentette, hogy *nem ad volt ügyvédjének a titoktartás alól felmentést.* Az ügyvédet tehát csupán arra vonatkozóan hallgatták ki, amit nem Bonditól tudott. *Nem tud arról, hogy Bondi akár Rónának, akár Gyuriczának pénzt adott volna.*

Laky Lajos rendőrfőkapitányhelyettes arról vallott, hogy miként nyomoztak a detektívek a valutagengszterek ellen, majd arra a kérdésre, hogy Róna hajlamos volt-e kilengésekre, így válaszolt:

— *Nem.* Feljelentések voltak ellene, de *a kivizsgálás mindig negatív eredménnyel végződött Róna javára.* Ugy Róna, mint Gyuricza *megbízható detektíveknek bizonyultak, semmi kifogás ellenük nem merült fel, mindketten nagyon erélyes emberek.*

Turánszky Lucián detektívfőfelügyelő arról vallott, hogy Gosztonyi József átadott neki egy feljelentést, amely azonban *nem volt őszinte,* mert aranyeladásról szólt. Megmondta az ügyvédnek, hogy nem hiheti el a feljelentés tartalmát, s felszólította, írjon *őszinte feljelentést.*

Krizsán Liviuszné arról vallott, hogy őt miként fosztotta ki két gengszter. *Demeter* János rendőrkapitány azt vallotta, hogy az a feljelentés, amely aranyról szólt, hozzá került, ő volt a referense, nem a Róna-csoportnak osztotta, csak később tudta meg, hogy hasonló ügyben már a Róna-detektívcsoport is eljárt. *Megbízható detektívnek tartja mindkét vádlottat.*

Több tanu kihallgatása és a perbeszédek elhangzása után este féltíz órakor hirdette ki az elnök az ítéletet, amely szerint *Róna* Ernőt, dr. *Gyuricza* Jánost és *Bondi* Arnoldot az ellenük emelt vád alól *bizonyítékok hiányában felmentette.* A felmentés miatt az ügyész *fellebbezést* jelentett be.

Ideges emberek gyomor- és bélbajánál naponta reggelizés előtt egy félpohár természetes »Ferenc József« keserűvíz kissé felmelegítve régesrégóta bevált háziszer, amely a székletétet és az anyag cserét még megrögzött esetekben is **igen kellemesen szabályozza. Az orvosok ajánlják.**

A római német nagykövet Mussolininál

Róma, október 5.

Hassel **német nagykövetet, aki most tért vissza szabadságról, szombaton gróf** *Ciano* **külügyminiszter, hétfőn pedig** *Mussolini* **miniszterelnök fogadta a politikai helyzet megbeszélésére.**

Özv. Dietzgen Gáborné gyászoló családja nagy szomorúsággal és szívükben mélységes fájdalommal és mégis megnyugodva a Mindenható bölcs rendelkezésében tudatják, hogy a jóságos anya, nagyanya, sógornő és anyós

özv. Dietzgen Gáborné

szül. Toth Borbála

f. hó 1-én Bécsben, életének 58-ik évében meghalt.

Megboldogultunk f. hó 5-én érkezik Ujvidékre és f. hó 6-án délután 3 órakor fogjuk a róm. kat. temető kápolnájából a családi sírboltba örök nyugalomra helyezni.

Lelkiüdvösségéért az engesztelő szentmiseáldozatot f. hó 7-én reggel 7 órakor fogjuk az Urnak bemutatni a belvárosi plébániatemplomban.

Ujvidék, 1936 október 4-én.

Emlékét mindig szeretettel és kegyelettel szívünkbe zárva fogjuk megőrizni.

Gábor, Ernő, Anna gyermekei

Puy László, Buzek Gertrud veje és menye

Imre sógor, **Stefánia Dslubinska** sógornő

Dietzgen Karina unoka

Özv. Beutum Ignácné szül **Felsenburg Blanka** mint feleség, gyermekei **János** és **Ilona**, valamint **Goldberg Ignácné szül. Beutum Regina** mint testvér az egész rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy

Beutum Ignác

életének 79. évében elhúnyt.

Temetése e hó 6-án, kedden délután ½4 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben.

MIK

Damkó József, szobrász

Leány kossal.	Terracotta.
Bucsuzkodás.	"
Pihenö magyar.	"
Kuruc.	Bronz.
Pipázó magyar.	Terracotta.
Nemzetes asszony.	"

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat.lo.l.

MDK

Damkó József

Leányka mellszobra, br.

Árverési Közl. 4.rk.sz. 1937. okt.
43 l.

MDK

Damkó József

Bányászasszony. Terracotta.

Az Orsz.Magy.Közöm.Társ. jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.maj-jun. 9.1.

MDK

Damkó István

Bebérágok a Kücs.ban. Ves. Ujs. 19ol. 47.sz. 764.l.

MDK

Damkó József, szobrászm.

2000 pengős jutalmat kapott.

Zala György és Urbán Antal nyerte meg a Tisza-szoborpályázatot. Pesti Hirlap. 1929.jun.15. 11.1

MDK

D

Damkó, szobrász

Szép fejekkel szép fejekkel szerepel.

Pipics Zoltán dr., A képzőművészek egyesületének jubileumi kiállítása. U.M. 1934 dec.8. 21.l. Műcsarnok.

MDK

Damkó József

Marika, br.

Árv. Közl. 1938. dec. 8.rksz. 88.aukc.

Damkó József

MDK

Parasztasszony, terrakotta

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Damkó József, szobrászm. MDK

A szentélyből a kupola felé haladva/Egri főszékes
egyház/ 1910-ben szintén megindult a megujitó mun
ka./ Nyizsnyay István/ .A szószéken Ev. János
dombormüvét .....

Voit Eger. 62.l.

MDK

Damkó József, ezüstérem

St. Louisi kiáll. kitüntetései. Vas, Üja. 1904.
809 l.

MDK

Damkó József, szobrászm.

Kiplasztikai tárgyakkal szerepelt.

Az Ipm.Társ. kiáll.-a. -Lipótvárosi Kasz.nyári helyis.
Magyarság. 1922. dec.13. 5.l.

MDK

Damkó József, szobrász

XI. Ince pápa. Gipsz.
Női akt. Márvány.

MKT.-Műcsarnok. IV. Nemzeti Képzőműv. Kiáll.
Bp. 1937. ápr. 30.-jun. 20. Kat. 11.1.

MDK

Damkó József, szobrász

Tanulmányfej. Bronz.

KMTárs. Téli Tárl. 1938. (febr.-márc.) Gyüjt. Kiáll. Műcsarnok.
Kat. 5.1.

MDK

Damkó József, szobrász

Lendvi I. Eredeti terrakotta.

Zadravecz tábori püspök. Mellszobor. Ered.terrak.

Tavaszi Tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Műcs. Kat.12.1.
14.1.

MDK

Damkó József, szobrász

Arcképtanulmány. Eredeti terrakotta.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Műcs. Kat.16.1

MDK

Damkó József, szobrász.

Szt.Kapisztrán János emlékszobra. Szoborcsoportozat
Gipsz.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. [illegible]. Kat. 19.1.

MDK

Damkó József, szobrász.

Dr. Lampérth G. Mellsobot. Eredeti terrakotta.
Otthon. " "

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 22.l.

MDK

Damkó József

Művészet 1918. 21. o.

Damkó József MDK

József főherceg, bronz

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

Damkó József MDK

Árpádházi Szent Erzsébet, carrarai márvány

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Damkó József MDK

Prohászka, gipsz

Műcsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll

Damkó József MDK

Prohászka püspök, repr.

Műcsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Damkó József MDK

A megbántott, mészkő

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Dankó József

A megbántott, néma

Damkó József

Kiállít

Mi M. 1942. IV. 19.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "
mely a terület épitészeti állagának a t

Damkó József

Kiállít

Mo. 1942. IV. 18.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 1
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból

mely a terület épitészeti állagának a t

Damkó József MDK

Pipázó magyar, terrakotta

Nemzetesasszony, terrakotta

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Damkó József MDK

Leány kossal, terrakotta

Bucsuzkodás, terrakotta

Pihenő magyar, terrakotta

Kuruc, bronz

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Damkó József MDK

Fra Antonio, gipsz

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusa

Damkó József MDK

Megbántott, repr.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Damkó József [redacted]

Zadravecz István püspök, terrakotta

Munkásvédelem, gipsz

Fra Antonio, terrakotta

Műcsarnok 1933. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Damkó József

MDK

Dr. L.A. Terrakotta

Dr. H.Z., terrakotta

Műcsarnok 1934 Téli kiállitás

Dankó József

Dr. I.A. Terrakotta

Dr. H.Z.. terrakotta

Damkó József MDK

Olga, terrakotta

Mücsarnok 1934 Téli kiállitás

Damkó József

MDK

Olga terrakotta

Műcsarnok 1934 Téli kiállítás

Damkó József MDK

Munkásvédelem, repr.

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

MDK

Damkó József

Munkásvédelem, repr.

Miscellanea 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Damkó József MDK

Kovácslegény, terrakotta

Ketten, terrakotta

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Damkó József

MDK

Tóth István arcmása, terrakotta

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

Damkó József

MDK

G.T.arcmása, gipsz

Miccarnok [illegible] 1931/32 téli kiállitás

Damkó József MDK

Jótékonyság, gipsz

Mücsarnok 1935. téli és Bzékely Bertalan emlékkiáll.

Damkó József

Szent Ferenc ajándéka, gipsz

Mücsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Damkó József

MDK

Árpádházi Szt. Erzsébet, repr.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Damkó József

MDK

Árpádházi Szent Erzsébet, gipsz

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Damkó József

MDK

Pieta, siremlék, gipsz

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Damkó József

MDK

Bányászasszony, terrakotta

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Damkó József

XI. Ince pápa, gipsz

Női akt, márvány

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képcsőm. Kiáll.

Damkó József MDK

Szent József, gipsz

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

Damkó József.

Esztergomban a Szövetség társasága egy-
házművészeti kiállítást rendez, melyen
műve szerepelni fog.

Uj Nonszedék, 1928. Nov. 11.

Damkó József MDK

terrakotta
A jó öreg

Zsuzsa néni

Birkamosás

Nemzetes asszony

Mücsarnok 1939 Derü a művészetben

Damkó József MDK

terrakották
Kalotaszegi anyóka

Borcsa

Kalotaszegi menyecske

Fiatal özvegy

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Damkó József MDK

XII. Pius pápa, gipsz

Műcsarnok 1939 dec.-1940 január

Damkó József

szobrász

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.
szép arcmása.

Pesti Hirlap 1931.XII.19.

Damkó József

MDK

Árpádházi Boldog Margit, gipsz

Műcsarnok 1938 Szent István kiállitás

Damkó József

MDK

Szent Imre herceg, gipsz

Műcsarnok 1938 Szent István kiállítás

Damkó József MDK

A Szent Korona átadása, gipsz

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MDK.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, bronz

Műcsarnok 1938 Téli kiállitás

Damkó József MDK

Boldog Margit, repr.

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

Dunkó József MDK

Boldog Karácsonyt, Peppi.

Miskolcon 1938 Szent István király ünnepén

Damkó József MDK

"Krisztus menyasszonya vagyok", gipsz

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MDK

Damkó József.

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán szobrai szerepeltek.

Budapest, 1927. IV. 27.

Damkó József

A fővárosi tanács iparművészeti pályazatán jutalommal tüntette ki és megvásárolta szobor tervét.

Nemzeti Ujság, 1928. Júl. 27.

Damkó József

Szent József, repr.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

Damkó József.

Az Erztergomban megnyílt egyházmű-
vészeti kiállításon izobor-műve szere-
pelt.

Magyarság. 1928. Nov. 10.

Damkó József.

Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításon, a régi Műcsarnokban, kisebb szoborművét állította ki.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 2.

Damkó József

Kiállít

N. U. 932. XII. 20.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

. . . . . .

Damkó József MDK

Mária és a gyermek, repr.

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

Damkó József

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

zpont meginditotta rotaprintes for-

köteteként a

ɔzőmüvészeti Élete"

mely a Közoktatásügyi Népbiztosság

ı Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

iadványai közül kapható

k 1954-55."

zpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

rgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.

MDK

Damkó József

Szt. Antal, gipsz

M. Egyházmüv. kiáll. N.Szal. 1941.II.

MDK

Damkó József

A bánat, gipsz

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

Damkó József

MDK

Pihenő Nympha, márvány

Farkaskaland, bronz

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Damkó József MDK

Boldog Margit, gipsz

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállitás

Damkó József, szobrász

– XX. sz.-i, többször megmintázta Szt Margitot.

Jajczay János: A pápádházi Szt Margit ikonográfiája
Vigília, 1971. máj. 311. l.

Damkó József

Többször megmintázta Szent Margitot.

Jajczay János: Árpádházi Szent Margit Ikonográfiája.

Vigilia, Budapest, 1971. máj. 311. old.

Damkó József

A Nőcsamok 1927-es
tavasi tárlatán szerepelt.

? 1927. IV. 1.

Damkó József

A Rücsarnok 1942-ben rendezett téli tárlatán szerepelt.

Uj Magyarság 1942. XII. 8.

Damkó József

MDK

Stróbl Alajos, gipsz

Műcsarnok 1941 Arcképkiállítás

Damkó József MDK

Boldog Margit, gipsz

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Damkó József

HDK

Kuruc, gipsz

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Danko Josef

Kurz, Ephas

Damkó József MDK

Pacelli biboros, gipsz

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Damkó József MDK

Wipner Ilonka, terrakotta

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

MDK

Damkó József

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

MDK

Damkó József

Kaszás, terr.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

Damkó József

MDK

Prohászka püspök, gipsz

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Damkó József

Szerepelt a Műcsarnok Téli tárlatán.

N. U. 1939. XII. 17.

M.D.K.

Damkó József szobrász

Műve a MNG gyüjteményébe került

Kossuth Lajos mellszobra

Csongeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965. 163. l.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, I-II. terrakotta

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállítás

Damkó József

Alkotásával szerepel a Céhbeliek kiáll.-án
a Nemzeti Szalonban.

B.H.932.III.20.

Dennis Ahmad

Damkó József

Alkotásával szerepel a "Céhbeliek" kiáll.-án.

N.U. 932. III. 22.

Dept. of Zool.

Gaudó József

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

N. M. 1931. II. 24.

Damkó József

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PH. 1931. II. 22.

Damkó József

MDK

Arcmás, gipsz

Műcsarnok 1943 Téli kiállitás

Damkó József MDK

Október hó elsején, terrakotta

Műcsarnok 1943 A magyar művészetért c.kiáll.

Damkó József

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Magyarság
1930.XII.21.

Damkó József

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállitása - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.
Tanulmányfői komoly értékei még az itt elhelyezett szobroknak

Magyarság
1930.XII.20.

Damkó

Alkotása, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.932.IV.24.

Dauba

Damkó József

Terakotta szobra, a Műcsarnok tav. tárlatán.

B.H.932.IV.24.

Damkó József

Terakotta szobra, a Műcsarnok tav. tárlatán.

B.H.932.IV.24.

Damkó József MDK

Anya gyermekkel, gipsz

Hicsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Damkó József

MDK

Boldog Margit, repr.

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Damkó József
szobrász

Részt vesz a Mücsarnok harmadik nemzeti képző-
müvészeti kiállitásán.

Nemzeti Ujság 1935.III.24.

Damkó József MDK

Aszkéta, terrakotta

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Damkó József

MDK

Boldog Margit, gipsz

Műcsarnok 1941 Téli kiállitás

Damkó
kebi.

Kiállit a Műcsarnok tavaki
tárlatán.

P.N. 1926. V. 16. (Pesti Napló)

Dankó József

és szerepel műveivel

Kárkilenc magy. képzőművész vesz részt a velencei kiállításon.

N. U. 932. III 27.

Damkó József

MDK

Prohászka Püspök, repr.

Műcsarnok 1943 tavaszi kiállítás

Damkó József

szobrász

Képzőművészeti Társulat kiállitása - Műcsarnokban - szobrával szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.XII.22

Damkó István

Babér-ágak a Mücsarnokban. Vas.Ujs. 19o1.
764-765 l.

~~Damkó~~ Damkó József

Tanulmányfej, terrakotta

Műcsarnok 1942-43 téli kiállítás

Damkó József szobrász

Műcsarnokban a nagy magyar
kiállításon neve szerepelt.

EK. 932. II. 21.

Damkó

szobrász

Téli Tárlat a Mücsarnokban - szobor portréval szerepel.

Magyarság 1931.XII.20.

Damkó József

Pieta, rppr.

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Damkó József szobrász

Az Árverési Csarnok karácsonyi aukcióján szerepelt.

M.930.XII.7.

Damkó József

MDK

Leányfej, terrakotta

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Damkó József

Szerepelt a „Derű a művészetben" c. kiállításon.

N u 1939. III. 22.

M.D.K.

Damkó József szobrász

Kapisztrán-szobormodell a szegedi templomban

Bálint Sándor: A Szeged-alsóvárosi templom. Bp. 1966. 43.l.

Dankó József

szobrász

Téli Tárlat - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Uj Magyarság
1935.XI.17.

Damkó József szobrán

Nagy komponicióval nagyon

„A nő a műveszetben" c.

kiállítás a Műcsarnokban

Nemzeti Ujság 1936 X. 25

Drambó József
szobrász

Tavaszi kiállítás – Szűcsarnokban – szobrával
szerepel.

Sz Est

1929 III. 9

Lauró József

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH. - 1933. IV. 20.

Damkó József

A nemzeti kiállításon a főváros vásárolt tőle.

Nb 1933. V. 14.

Domkó József

A nemzeti kiállításon a fővárosi vásárolt tőle.

BH. 1933. V. 14.

Damkó József

Fra Antonio c. rabját megvette a fő-
város a nemzeti kiállításon.

ik. 1933. V. 13.

Damkó József

a nemzeti kiállításon a főváros vásárolt

műveiből.

Vh. 1933. V. 13.

Damkó József

MDK

A falu bölcs, terr.

II. Szilveszter pápa siremléke, gipszdombormü

Szépműv. Mus. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

Dankó József

Szobormüvel nevpel a
Mücsarnokban rendezett
Magyar Kiállításon.

N. K. 934. 15. 30.

Damkó József

Szobormüvével nevezel

a Müszarnok 75 éves

jubilaris kiállításán.

N. U. 936. V. 3.

Damkó József

Szerepelt a Műcsarnok téli tárlatán

PH. 1932. XII. 20

Damkó József

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

M. H. 1933. IV. 19.

Danko József

„Parantasszony" c. szobor műve a hűnarnok tavasz tárlatán Saxlehner Ödön életkép díjat kapta (emlitve)

Reggeli Hirek 1925 vr. 5

Damkó József, szobrászm.

alkotását külön ki kell emeljük.
Vallásos tárgyu szobrai áhitatos, hivö lelekkel
készülnek. A magy. egyházmüvészetnek remekei.
Felvidéki asszony c.portréja mélyen emberábrázoló.
Anyaga :Terrakotta. Mesterien alkalmazza.

Tárlatok. A Céhboliek kiállitása.
Képzömüvészet.1932. 105-106.l.

Danikó József

1917-18 - Ipolyi-dij
Szent Péter apostol
márvanyszobra -
Művészet 1918. 32

(Az 1917-18 évi téli
Tárlat vezdmúvei)

? (nolga)

Kovács Alajos, múzeumi felügyelő

IX. 91.

Damkó József

U. 2030

1916. téli kiáll. Műcsarnok
Bánat c. szobrára a
Lipótvárosi Kaszinó
díja.

Pesti Hírlap
1916. dec. 23.

(Pályadíjak odaítélése.)

	Egységár	Összeg	Összesen
	6.-	P 270.-	
ehérvár/	1.5o	" 40.5o	
ona/	1.5o	" 55.5o	
tanácsos ur/		" 1.5o	
-Novák/		" 1.5o	
üldött leme-			
kről/	1.5o	" 87.-	
és vissza		" 43.70	
			P 499.70

pengő 7o fillér

M. T. I. rt. nyomdája 25917

Damkó József

Szépen. Munz.

Fraknói Vilmos
gips mellkép (1943)

Romer Flóris, gips szobor (1943)
mellkép

II. Rákóczi Ferenc, horgany, (1952)

Vörösmarty Mihály, Gr. (1952)
mellkép

Ülő gölöncsér, terrac. (1952)

Görög juhász, terrac.
A falu bölcse " "
Kézimunka " "
Kaszás " "
Potya szivar " "
Szegény asszony " "

II. Sylvester pápa síremléke, gips
Az elmélkedés } terrac.
Definitor } "

Évszámok a beszerzés évei

gye területén u
templom fedelén
helyreállitására
irata jelen szám
mártoni m. kir
talhoz tétetett
területén az in
hivatal hatáske

Azon esetbe
elnökség szükség
Dicsőszent márto
tészeti hivatal
külön is megke

Segesvár

NAGY-KÜKÜLLŐ VÁRMEGYEI
M. KIR. EPITESZETI HIVATAL

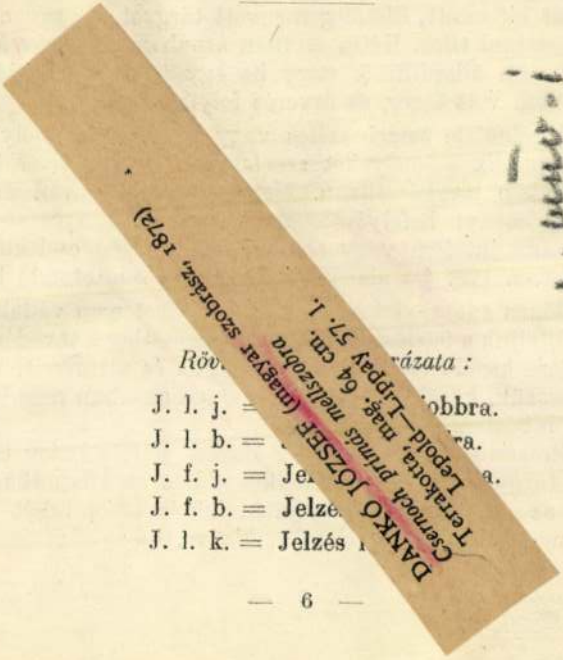

Rövi[illegible]rázata:

J. l. j. = [illegible]obbra.
J. l. b. = [illegible]ra.
J. f. j. = Je[illegible]a.
J. f. b. = Jelzé[illegible]
J. l. k. = Jelzés [illegible]

vett tárgyak elszállítása kizárólag a vevő költségére és veszélyére történik, elveszésük vagy megsérülésük esetén az árverési csarnok felelősségre nem vonható. A 3 nap alatt el nem vitt tárgyakat a vevő fél költségére beraktározhatjuk és további 8 nap után — minden értesítés nélkül elárverezhetjük.

4. Egy már kifizetett, illetőleg megvett tárgyat visszavenni és újra árverés alá bocsátani tilos. Kétes esetben azonban, ha a vevő személye pontosan meg nem állapítható, vagy ha egy megtörtént ajánlatot az árverésvezető nem vett észre, az árverés folytatható.

5. Tilos mindenféle összebeszélés vagy vállalkozás, mely arra irányul, hogy harmadik személyeket szerfeletti magas vételár kínálására rávegyen és ilykép megkárosítson. Ugyancsak tiltva van mindenféle, az árverési eredményt befolyásoló összebeszélés, a nyereségben való osztozkodás, vagy jutalom vagy előny ígérése. Ilyen cselekmények az 1879. évi XL. t.-c. 128. §-a alapján minősülő és büntetendő kihágások.

6. A katalógus adatai és leírásaiért felelősséget nem vállalunk. Úgyszintén nem vállaljuk a felelősséget a szakértők esetleges tévedéseiért sem.

Az árverésre kerülő tárgyak hiányosságait és sérüléseit, amennyire azokat észrevesszük, közöljük. A közlés hiánya azonban nem jelenti azt, hogy a tárgy hibátlan.

7. A kiállításon és közvetlenül az árverés előtt minden tárgy megtekinthető. A tárgyak szavatosság nélkül abban az állapotban adatnak el, amelyben az árverés idején vannak, leütés után tehát semmiféle felszólamlást nem veszünk figyelembe, kivéve, ha :

M M

1925. 47. l (kép), – 51. l. (A velencei m. kiáll.), – 53. l. (r. c.: Római ezrmüv. kiáll.), – II. 53. (Velence.), – 169. l. (Gmelt díjai). –

1926. 46. l. (Az Gmelt akt-kiáll.), – 267. l. (kép)

1929. 156. l. (kép), – 173. l (A stockholmi m. képem. kiáll a svéd sajtóban.) –

1932. 9–10. s. címlaphús

(kitüntető elismerés) (Saxlehner-díj m. parasztasszonyára)

...za { tőkönyv 27 köt. 50 lap 20 tételén
számlakönyv ..... köt. ..... lapjan.

A m.kir. vallás- és közoktatási
szám alatt s a budapesti IV.ker
deletének másolata:

Utasitom a m.kir.
szére a zsámbéki templomrom örz
delettel kiutalványozott évi 20
jával állandóan szüntesse meg.-

Egyben utasitom a
Lőrincz részére a zsámbéki prép
julius hó 1-től kezdődőleg tová
korona dijat a multra nézve azo

Damkó József

1926. az egyházművészeti kiállításon
8 millió koronás
első díjat és arany
diplomát kapott

Magyar Katolikus
Almanach
I. évf. Bp. 1927.
537. l.
361. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Dankó József

Lechner Jenő dr

A Magyar Nemzeti
Museum épülete
1836–1926.
Bp. 1927
59 l.

EMIL WALDMANN

ALBRECHT DÜRERS
LEBEN UND KUNST

Drei Teile in einem Bande
Mit 240 Vollbildern nach
Gemälden, Stichen, Holz-
schnitten und Handzeichnungen
des Meisters
20. Tausend
In Halbleder M 14.—

RAINER MARIA RILKE

AUGUSTE RODIN

Damkó József

Roma. Falconieri palota Via Giulia 1.

Fraknói Vilmos mellszobra 1905. Terrakotta.

Továbbá (magyar címer angyalos gipsz a kapualjban.

Genthon István:

Magyar műkincsek és emlékek Olaszországban.

Kézirat. 1942/3.

Formula Petri

Petrus. Tabernaculum-
Lata Via Gaudia 1.

Fortuna. Lethum mul-
tavia 1905. Formatta.
Formidolosus
Tumultuosus
Optus a Neptunes

Optimus Fatum:

Vinctor mutinensis
Caelestis Olympus
Optimus Petri.

DISZITŐ
MŰVÉSZET

1914. 1. sz.
(Sz. képmell)

Mézeskalács bábuk:
Julcsa és
Rózsa Sándor.
Mintázta
Damkó József,
készíti
Beliczay Béla
Budapest, VII.,
Csányi-utca 3.

Dankó József

Hogy ily látás-perverzióknak van-e művészi jogosultságuk, azt a műtörténészek talán nagyon kétségbe vonnák, de bizonyítja az, hogy létrejönnek és főleg, hogy művészekben jönnek létre. Hogy azonban fejlődéstanilag is van nagy jelentőségük, és mifajta, azt kimutatni remélhetőleg lesz még alkalmam.

De komolyan: nézzük meg Memlinget és a kortársait és nézzük meg mindnyájan, mert van neki ajándéka mindenki számára: akinek ő nem lesz festői inger, az majd elmélázik a szorgalmán, a tudásán; akire ez sem hat, azt legalább, hogy is mondják? — „felemeli".

*

Kikiáltunk egy jelszót: tónus, végig szaladunk vele a műhistórián, kik jelentkeznek?

Baj van. Jelentkeznek mind. Azok, akik életükben soha sem ismerték a fogalmat, jelentkeznek épp úgy, mint azok, akiknek ez volt a fogásuk: tónusa minden képnek van. Kérdés: szabad-e tonusra megvizsgálni a műhistóriát, főkérdés: szabad e egyáltalán akármilyen jelszóval végigszaladni akármilyen histórián?

Talán nem szabad, mindenesetre tanulságos.

Mulatságos, mert új megvilágításokat kapunk. Nem azokat legtöbbnyire, amelyek minden egyes esetben a legelőnyösebbek, de uniformisakat és ebben meglesz minden uniformálás legbelsőbb komikuma: ki hogyan mutat.

Tanulságos, mert az új megvilágításban látottakat művészileg fel tudjuk használni, a mű így nézve, esetleg új mű vagy idea ilyennez.

Talán nem szabad, mert az új megvilágítás brutalizálása a réginek, annak, amelyik a dolognak való. Nem fogjuk többé megérteni; és ez teszi ki minden uniformálás tragikumát.

Próbáljuk meg tehát jelszó nélkül. Minden képet nézzünk meg, úgy ahogy azt meg kell nézni: értsük meg a keletkezése körülményeiből a lényegéből, ahogy mondani szokás. Nézzük meg úgy, ahogy a piktor nézte meg, vagy azok akiknek festette: No nézzük! Ki volt a festő, mikor élt? Pár sovány szóban áll előttünk a személye. Épp így vagyunk ami a korát illeti. Könyvből nem lehet tehát megismerni se kort, se művészt, csak a — művészetéből. Igen, csakhogy hiszen mi épp fordítva akartuk: a művészetet a korból, a művészből; a műben megakartuk találni igazolását annak, amit a művészről már tudunk — a művészt pedig csak a műből ismerjük. A művet illetőleg pedig saját magunkra, a látásunkra, tudásunkra, azaz minden lehető eredendő és szerzett hibával és tévedéssel átitatott énünkre szorulunk.

Nézzünk tehát a magunk erejéből. De mit nézzünk? azt, ami éppen legjobban érdekel. És azt tesszük meg jelszónak. — Kikiáltottuk tehát: tónus.

Jó lesz megállapodni, hogy ez alatt mi értendő.

Minden színnek megfelel a fekete és fehér között mozgó skálán egy fok: ez a tónusa.

Népszerűen: hogy milyen sötét. Ez pedig ugyan annyira függ a „saját" sötétségétől mint a fényforrástól való távolságától és a levegőrétegtől, mely köztünk és közte van, tehát lehet egy világos tárgy sötétebb hatású egy nála sötétebbnél (ha t. i. kevésbbé van világítva). A tónusok aránylagos értéke a „valőr". Népszerűen: hogy milyen sötét azon a képen. Példa: Ha egy képen minden tárgy olyan sötét vagy világos hatást tesz, mint azon, amiről lefestették akkor mondjuk, hogy „valőrben jó", ha valami túlvilágos vagy sötét, akkor a képbe nem fog beilleszkedni „kiesik", nincs „valőrben". Valőrben jó kép természetszerűen hat: fényei és árnyékai között fennálló bizonyos egységesség, összhangzás következtében. A kép ezen összhangját mondjuk a tónusának.

Mire jó most már a tónus?

Láttuk: a festészet igaz voltának éppen a tónus az egyik alapfeltétele és kriteriuma.

Van azonban még egyéb tulajdonsága. És pedig olyan, amit a laikusnak is érdekes lesz megismerni. Egy képben a „hangulatot" legtöbb esetben a tónus okozza. Már a festői hangulatot. Ha éjjelt látunk, vagy délutánt, vagy napsütést jól megfestve, azt fogjuk érezni, amit olyankor. Ezt pedig nemcsak a szinek teszik, — mert reprodukcióval, vagy karccal ugyanígy vagyunk — hanem a tónus egyedül is. Ez pedig a „hangulat". Azt gondolhatnók azonban hogy nem is lehet azt olyan biztosra eldönteni, vajjon csakugyan a „tónus" keltette-e azt; mert hiszen azon a képen vagy karcon ábrázolva is volt valami és hogy nem ez keltette-e, ki tudná megmondani, ki tudná széjjeltartani a két

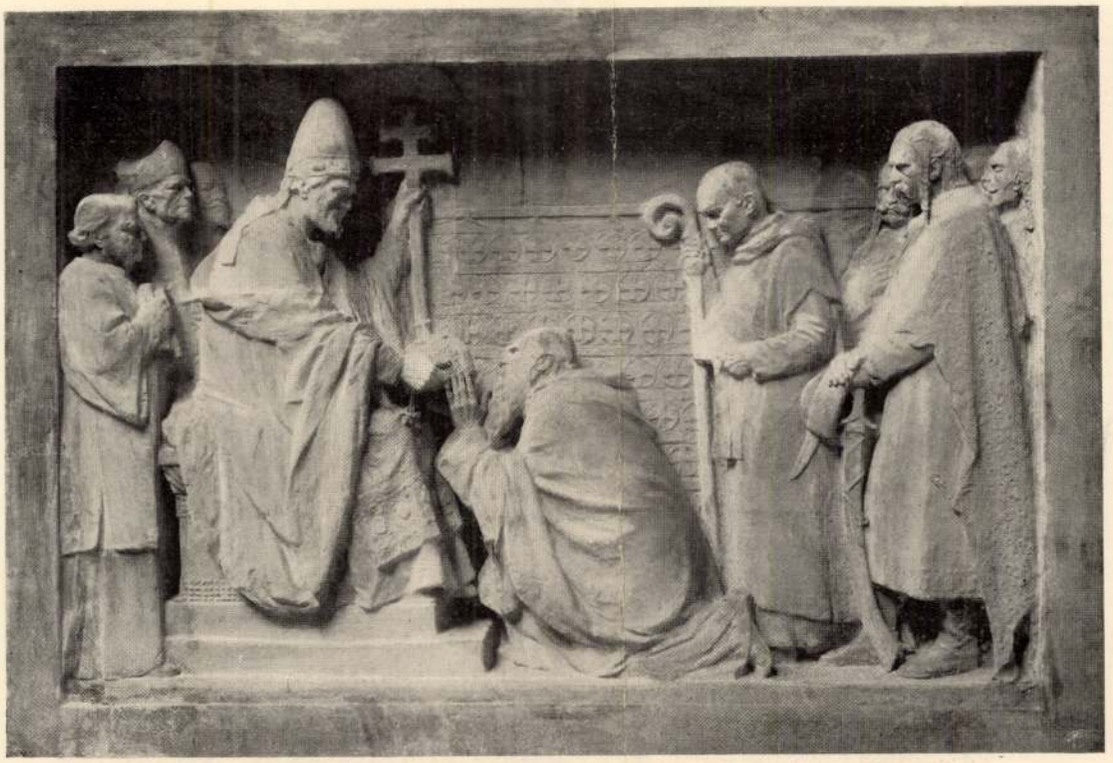

II. SZILVESZTER PÁPA ÁTADJA ASZTRIKNAK A KORONÁT
DAMKÓ JÓZSEF DOMBORMŰVE
A MŰCSARNOK TÉLI TÁRLATÁN AZ IPOLYI-DÍJ NYERTESE

egy kis virág szirmainál vagy ama zsoldos kabátja ráncainál. Úgy érezzük: ha finoman lekaparnók valamelyiknek a haját, alatta talán mégegyszer annyi szál lenne.

Pogányul láttak ezek a keresztények, pantheistikus szemekkel. De csak relative jól: a nagymérvű tényezőket elhibázták, nincsen perspectivájuk és nem esik meg, hogy valamelyik embernek ott lenne és akkora keze-lába, ahol amekkora kellene. De a hibáikban oly következetesek egész a legkisebb részletig, hogy a hibáik organikus voltát pontról pontra érezzük és ha az abszolut tévedést levonjuk, megmarad a csodálatos tudásuk maga. Azt, ami fő vonzereje ezeknek a csöndes nagyhitű munkásoknak, a szinezetüket szintén csak nagy elvonás árán tudjuk értékelni, csakhogy amíg a formájukat a nagy tévedéseik dacára csodáljuk, addig a színharmoniákat talán éppen e tévedésük kedveért. Éppen a nagy irrealitásuk, az hogy a mi természetszemléletünknek nyomát sem találjuk meg bennük, teszi lehetővé, hogy abszolute tisztán dekorativ, mondhatnók muzsikális értelmükben tudjuk őket élvezni. Mint valami szép szőnyeget úgy nézzük a primitivek képeit. Ha körültekintünk abban a kis teremben, amelyikben ez a kép lóg, a többi kép is mind ezt a benyomásunkat fogja fokozni. Azok, akik színakkordra vannak „beállítva", itt várhatják a legpikánsab szenzációkat. És még valami furcsát tapasztaltam. Azt mondtam elébb, hogy a formalátásukat, mint az övéket elfogadjuk, bár látjuk a hibákat. Azonban máskép is lehet a dolog: Úgy, ahogy a szineiket érzékeljük: értelmüktől elválasztva úgy fogjuk, ha sokáig nézzük, átérezni a vonalaikat is. Az a tendenciánk, hogy műbenyomásokat magunkból kiegészítsünk, olyan irányba fogja terelni nézésünket, hogy egy rosszul megrajzolt karon, egy távlattanilag lehetetlen csoporton, nemcsak hogy megakadni nem fogunk, hanem az így keletkezett bizarr vonal-ideodát mint önmagáért értékes vonalgondolatot fogjuk befogadni. Memlinget mint decorativ viccet.

Művészet 1908.

Bánfi F: La corona di S. Stefano
Italia-Ungheria. Milano, 1941
224-25. l.

U.a: Orme di Ungheresi a Roma.
U.o. 1941 285. l

A m.kir.pénzügyminiszteriumtól

78.190/924.V.szám.

U.a: Ricordi ... Annuario
1942. IV. (l. Milan)

Budapest Székesfővárosi

239-40. l.
267. l.

társaságnak

Értesitem a t. Részvényt
városi Közlekedési Részvénytá
ban álló állami és államvasut
által, továbbá ugyanezen alka
vasuti nyugdijasok és özvegye
hetijegyek után visszavonásig
évi junius hó, illetve az 192
Ezen időponttól kezdve a kinc
hozzá nem járul s az alkalm z
jegyek teljesen az alkalmazot

ktatásügyi Miniszterium.

---

miniszter urnak folyó évi junius hó
latt kelt átiratával megküldött s a
zlekedési Részvénytársasághoz inté-
állami alkalmazottak által eddig
heti villamosjegyek árához való állami
unius hó, illetve ez év 27-ik hetének
sérõl intézkedik, tudomás és további
megküldöm Bizottságnak.-
vi junius hó 28-án.

Damkó József

Csernoch János
hercegprimás mell-
szobra fentitel

Repr.
Az Ujság
1924 nov. 16.
Lip

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Damkó József

U. 4017

Az Est. 1925. okt. 28.
(Október 31: a nemzet-
gyűlés ünnepe.)

Fentről a Tisza- vá-
vagy bronz-emlékmű
az országház épületében

Carton
Szénrajz

Ope

~~Lotz Károly:~~

3583. Poseidon csoportja.

1 ül a

Középütt jobbra fordult~~an ül~~
nak jelvényét: a három ágú szigonyt, t
Nymphái és szörnyetegei képeznek cso
szárnyas alak emelkedik felfelé. A tenger
nél gyöngyökkel meg drágaságokkal tel
ga van, ~~a melybe belefúj.~~ Ez utóbbi fu

Szénrajz, mér. ~~450:563~~ cm. 44

Vétetett az 1905: III. 7-iki 2
(213-905)

A Magy. kir. Operaház menyezet

1905

VII

476 x 603

Damkó József

A székesfehérvári Prohászka templom falába felállítandó emlékmű pályázaton II ik díj.

Pesti Napló

1934 szept. 20.

Damkó József

Ipolyi díj 1917.

Lipotvárosi kaszinó díj 1916.

Tolnai díj 1921.

Kitüntető elismerés 1922.

1907 kisaranyérem

1907 Ipolyi díj

Szélesfővárosi díj 1923

1466/907

Gyula

—

bádogos-munka.

jület)

—

Danko József

az 1923-iki monzai
kiállítás aranyérmese.

Magyar Iparművészet
1924. 37. l.
(Monza.)

Damkó József

irod. folytatás

Bernardy, A. A:
Ungheria e Roma.
Roma, 1941. 70. l.

~~Banfi: Ricordi...~~
~~Annuario. 1942.~~
~~IV. 239–240. l.~~

átvioc

Csernoch hercegprímás
mellszobra (1924)

Ceglédi hősök szobra

Kapisztrán - szobor
(1920-)
as évek

Hősi emlék - szobrok:
Kiskőrösön, Érden,
Hajduszoboszlón, Sa-
rudon, Kúncsorbán
(szokolay - cikk)

Kuruc - emlékmű
Halason (1904)

ó 11-én kelt 202. számu felterjesz-
elet és ügyszám alatt a budavári
omtorony helyreállitási költségeire
Huszmillióegyszázhatvanháromezerhat-
élyeztem és utaltam ki. Az az összeg
7-től augusztus hó 30-ig bemutatott
feltüntetett és szabályszerüen fe-
nalitésére szolgál. A szóban forgó ös-

Damkó József

l.

Liber Baptizatorum

Zip. l. 320. l.

Dankó József

l.

Liber Baptizatorum

381. l. – 403. – 406. l.

410. l. – 411. l.

Az előirányzaton kivül

a 103.188/1938.IV.B.sz. alatt jóvá

bályrendelet 2.§./14/ bek.alapján

rulás /78.160.-P/, valamint az 53.

ség biztositás kötelezettségének m

bérek az előirányzatnál 10.655.50 P

Az erdő- és mezőgazdasági birtokból

tékü emelkedést mutatnak a saját ke

óta.

Előirányzatunkban a kül

részre bontottuk: Természetben adot

próbák /17.500.-P/ és Egyéb /46.48(

ség kedvéért e rovat bevételeit tel

ezért a költségelőirányzat szerinti

való szembeállitás helyett az alább

Danikó József

II. Szilvester papa
Szent Istvánnak
Koronát küld.

Repr.

Tarczai György

Az Árpádház
szentjei. Bp
1930. 10. l.
156. l.

Nippel

Kiadat
M. kir
állampénz
Budapest 1904

Danko József

irod

z

Petr Samtida (orvist, konst i hagerr)

38. l – 144. l. képpel

Malmö 1934

...szobák. Kitünő konyha és italok.

*

Arco. Hotel és Pensio Olivenheim. A szálloda szép, csendes helyen fekszik. Minden kényelemmel berendezve. Teljes pensió kapható. Mérsékelt árak Kitünő konyha. Figyelmes kiszolgálás.

*

Arco, Szt Pankratius Szanatorium. Gyógyintézet tüdő- és gégebetegek részére. Legmodernebb berendezés. Kitünő gyógyeredmények. Idény szeptembertől májusig.

*

Baden (Bécs mellett). **K. Sukfüll. Etablissement Grand Hotel «Grüner Baum».** A gyógyparkkal szemben. Régi, hírneves elsőrangú szálloda 250 szobával. Négy dependancze, fürdők a szállodában.

*

Bad-Gastein. Hotel Garni Elisabethhof. Elsőrangú szálloda a fürdő közepén, szemben a kaszinóval. A hires gasteini fürdők a házban. Tulajdonos: id. Windischbauer Alajos.

*

Bad-Hall. Bellevue villa és kávéház. A legnagyobb kényelemmel berendezve, a gyógypark közepén. Gyönyörüen berendezett szobák. Kitünő konyha és italok. Tulajdonos: Kleibel Miksa.

*

Bad-Hall. Hotel zur Post. A város főterén. Ujonnan átalakítva. Mindenütt villamos világítás. Kitünő konyha. Polgári árak. Magyar alkalmazottak. Tulajdonos: Jank R.

*

Bad-Reichenhall. Häussler Frigyes czukrászata, kávéháza és borkereskedése. Czukrászati különlegességek. A legfinomabb csemegeborok.

*

Déva. Sarkadi Viktor szálló, kényelmes, n Magyar konyha. Káv

Dona Döme és Társa, I és névjegyek. Papir, ir tára. Poprádi papirgyá

Fasano. (Gardone Rivier központi fütés, appart park terrasszal. Illuszt

Gardone-Riviera, a G **Hotel.** Idény szeptem világítás, központi fűt a házban. Illustrált pr

Gardone-Riviera (Garda Legjobb a fekvés a tó

Graz. Hôtel Erzherzog város közepén. 100 ké villamos világítás, fü Müller Frigyes, tulajdo

Gyulafehérvár. Europ kávéház és étterem. O szolgálás. **Kereskede árvák alapja javára.**

Gyulafehérvár. Hungar szoba villanyvilágítassa den-vonalnál.

MDK

Damkó József

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 12.l.

MDK

Damkó József

Balás P. László: Székely Bertalan emlékkiállitása.
Nemzeti Ujság 1935. nov. 17. 16.l.

MDK

Damkó József

Kurucz, szobormű, gipsz

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 13.1.

MDK

Damkó József

az 1927 évi Egyházmüvészeti kiállitáson nyolcmilliót és aranydiplomát nyert

Aktuális képzőmüvészeti események. Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

MDK

Demkó József, Nikosch Rezső és Müller Viktor

1000 pengős III. dijat nyertek az alábbi pályázaton

Eldőlt a müszaki emlékmü-pályázat. Pesti Napló 1933. dec. 12.

Damkó József, szobrászMDK

a főváros hozzájárulásával országos gyüjtésből
állitották fel
Kapisztrán Szent János szobrát.

Jajczay János dr.-Gyöngyösi Nándor dr.:Budapest
szobrai az utolsó tiz évben.
Képzőművészet. 1931. 42.sz. 155-156.l.

MDK

Damkó József

Boldog Margit, repr.

Szépmüvészet 1942. 6. sz.

MDK

Damkó József

Képzőművészet 1935. 8.1.

MDK

Damkó József

Strobl Alajos, repr.

KMTárs. 1941. nov. arcképkiáll. kat.

MDK

Damkó József

A Képzőm.Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban. Műveivel résztvett a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.l.

MDK

Damkó József

A Képzőm.Társ. fennállásának nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállitást rend. a Műcsarnokban. Tanulmányfej, c. műve a kiállitáson.

Lazáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941.márc.2. 13.l.

MDK

Damkó József

A "Cóhbelick" jub.kiáll. Nemzeti Újság 1934.jan. 14.

MDK

Damkó József

Képmás szobormüve a Mücsarnok kiállitásán.

Művészet, 1918. 53-54.l.

MOK

Damkó József, szobrász.

Fej, mészkő

(belső tűz fellemzi)

II. Nemz. kiáll. (?) – „Képzőművészet", 1934. – Jajczay J.

kritikája. – 111. l.

RÓMÁBÓL *jelentik*

Júniusban járt Rómában Damkó József, a kitűnő magyar szobrászművész, hogy az A. C. megbízásából elkészítse Magyarország részére a pápa mellszobrát. Báró Apor Gábor vatikáni magyar követ és Luttor Ferenc apostoli prototarius segítségével a magyar művésznek többízben sikerült olyan tartósan megfigyelni Őszentségét, hogy tanulmányai alapján elkészíthette a mellszobrot. Damkó József hét héten keresztül dolgozott a portrén, amelyről Vatikánban kijelentették, hogy ez eddig a legjobb pápa-szobor. Damkó már többízben járt Rómában, annakidején a lateráni bazilikában ő készítette Sylvester pápa emlékművét. A Magyarország részére készített mellszobor különleges csomagolásban most érkezett meg Rómából és hamarosan a publikum is megtekintheti XII. Pius pápa portréját.

Képes Krónika
1939. 45. 17. 47 lapszám

fog szolgálhatni a tervezett operaházi díszelőadásokra vonatkozóan.

*

4 Az Urlovas Szövetkezet jubiláris éve vasárnap fejeződött be. A záróversenyek is éppen olyan sikeresek voltak, mint a nyári nagy meeting versenyei, amikor a hölgyversenyekben Mravik Pálné és Adams Daisy szálltak nyeregbe. Ezúttal is gazdag díjazásúak voltak az egyes fulamok. Horthy Jenő, ifj. Horthy Miklós, özv. Lipthay Bélánné, Lipthay Lászlóné és Csernovics Arzén adományoztak szebbnél-szebb tiszteletdíjakat, de a legérdekesebb tiszteletdíj mégis gróf Csekonics Sándoré volt. Ez a gyönyörű serleg a család tulajdonában lévő remekbekészült ötvösművészeti ritkaságnak a mása, amely nagy szerepet játszott az Urlovas Szövetkezet hőskorának történetében. A záróversenyeknek különben két fiatal arisztokrata volt a hőse: gróf Pejacsevich János, aki számos győztes lovát vezette vissza a mázsálóhoz és ifj. gróf Herberstein Henrik, aki könnyen nyerte a gróf Batthyány Elemér emlékversenyt.

*

5 *A hét esküvője: Berczelly Tibor m. kir. főhadnagy október 29-én, vasárnap este hat órakor vezette oltárhoz Szenyéry Editet.*

*

6 Budapestet s rajta keresztül Magyarországot nagyon megszerették a svédek s ennek bizonyságául szolgál, hogy a tavasszal alakult meg a Svéd-Magyar Társaság, valamint, hogy a legutóbbi időkig kisebb-nagyobb svéd utazó csoportok érkeztek hozzánk, üde oázisokat jelentve gyérülő idegenforgalmunk Szaharájában. A mai válságos időben már úgy látszott, hogy ezek az említett üde oázisok is elmerülnek a világkatasztrófában, de most újabb vigasztaló hír érkezik messze Északról: a következő hónapra többszázfőnyi utazócsoportot jelent be egy svédországi utazási iroda, amely csoport kizárólag Magyarország szépségeire kíváncsi. Fogadjuk hűséges svéd barátainkat az őket megillető hálás és lelkes vendégszeretettel!

Anda Géza

Farka Gizella

Wéhner Tibor

A LISZT FERENC-DÍJ HÁROM KITÜNTETETTJE

*

7 *A krónikás bocsánatot kér, hogy szavai egyre halkabbak és bátortalanabbak. Nehéz dolog könnyed társasági krónikát írni akkor, mikor a „hivatalos jelentések"-nek sokkal több a hűséges olvasója...*

MDK

Damkó József szobrász

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle,
1927. nov. sz. 298 l.

Damkó József

MDK

Kapisztrán János bronzszobra.

164.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.

Bp. 1959.

Damkó József MDK

szobrász

Szobrai a Bazilikában.

90.o.

Székely László/szerk/: Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1959.

MDK

-Damkó József

Kapisztrán János szobra /1922/

46.o.

-: A budai Vár. Bp. 1958. /Szerk: Föv. Idegenf. Hiv./

MDK

Damkó József

I.Ferenc József mellszobra, fém

Árverési Közl. 1940. okt. 4.rk. 95. auk.

42 l.

Hauszmann István

szobrász

A Tisza István gróf szoborpályázatra beküldötte pályaművét.-

Magyarság
1929.VI.5.

Stankó István

szobrász

A Tisza István gróf szobor pályázatra beküldötte pályamüvét.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.5.

Damkó István, szobrászm. MDK

a tárgykörben,melyben Zala György dolgozott —
mozog, bár a lehetőségek csökkenése nagyon kevéss
számu követőt ösztönöz.

Képzőművészet. - ? kiállitás.
1935. 83-84.sz. 85.l.

Damkó József

MDK

szobrász

"Árpadházi Szt Erzsébet" Rózsák tere 1932-.
" XI. Ince pápa" Ince pápa tér 1936-.

27.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp-1955.

Damkó József

/1872 Németpróna - /

szobrász

Bpi Iparm. Főisk. , majd Stróbl Alajos mesteriskolájának növendéke 1897-ig. 1899-ben Párizsban , majd 1904-1907-ig Rómában dolgozott.
11 vidéki városnak készitett hősi emlékmüvet.
Szabadtéri szobrai állnak, Esztergomban, Kiskunhalason és Turinban is.
"Régészek emléke" Muzeum körut. 1916.
"Kapisztrán szt János. Kapisztrán tér. 1922.

26.o.

Gádor Endre: Budapest szobrai. Bp-1955.

MDK

Damkó József

Kossuth Lajos bronz mellszobra

A Gyüjtő. 43. auk. 1921. márc. 18 l.

MDK

Damkó József

Zadravecz István püspök, terr.

Munkásvédelem, patinázott gipsz

Fra Antonio, terr.

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

14 l.

MDK

Damkó József

Veth, Cornelis: De Nieuwe Courant. 1921. ápr. 27.

Danko József
szobrász

M.D.K.

Néhány ezmet mintázott

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek
Bp. 1957.

146 l

M.D.K.

Damkó József
szobász

682) Költészet és Zene allegórikus alakjai

683) Alkalmány allegórikus csoportja

Egyjet köztulajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke. 48 l.
Bp. 1952.

Damkó József
festő

M.D.K.

552) Álló női akt.
Gaudd vm.

Egyéb köztulajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952. 37 l.

- 1. -

M. D. K.

DANKÓ József szobrász
1872 - 1955.

Az anya vigasza (1918.)
Az elmúlkedés
Deák Ferenc (1895.)
Definitor (1905.)
Fra Antonio (1932.)
Fraknói Vilmos mellszobra

A M. N. Galéria állagjegyzéke I./a r.
Bh. 1959. 70-71. l.

-2.-

M. D. K.

DAMKÓ József szobrász

Fraknói Vilmos mellszobra

Kaszás (1905.)

Kézimunka (1903)

Női fej

Női mellszobor

Magyar parasztgazda

Mezitáló barát (1904.)

Öreg juhász

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a r.

Bp. 1959. 72-73. l.

 M. D. K

DAMKÓ József szobrász

Pátya szivar 1902.

II. Rákóczi Ferenc mellszobra

Romer Flóris

Strobl Alajos mellszobra

Szegényasszony (1903.)

Tóth István kérmása (1916.)

Ülő gölöncsér

A M. N. Galéria ásagjegyzése I./8. r.

Bp. 1959. 74–75. l.

./.

— 4. — M. D. K

DAMKÓ József szobrász

Vörösmarty Mihály mellszobra

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a r.

Bn. 1959. 76. e.

M.D.K.

Damkó József, szobrász

Hibiscz Rezsővel közös serve 1000 pengős harmadik díjat nyert a Műszaki Emlékműre kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1933. LIV. évf.

dec. 14. sz. 5. old.

Damkó József

Öreg anyóka, mészkő

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Damkó József MDK

Boldogasszony Anyánk!, relief

Mücsarnok 193o Szent Imre emlékkiállitás

Demko Josef MDK

Bolderaasony Anyánk! pellet

Miskarcok 1950 Szent Imre emlékkiállítás

Damkó József

MDK

Páduai Szent Antal

Micsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Damkó József

MDK

Krisztus a keresztfán

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Damkó József

MDK

Jézus szive szobor

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

M.D.K.

Damkó József, szobrász

művét, árpádházi Szent Erzsébet fehér márvány szobrát, mely a Rózsár-terén kerül felállításra, a Szent István ünnepségekkel kapcsolatban aug. 21-en leplezik le a hercegprimás jelenlétében.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1932. LIII.évf.

aug. 18. sz. 4. old.

Damkó József MDK

Arató menyecske, terrakotta

Kettesben, terrakotta

Október hó 1-én, terrakotta

Fiatal asszony, terrakotta

Mücsarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

MDK

Damkó József MDK

Kalotai menyecske, terrakotta

Fiatal leány kossal, terrakotta

Nemes asszony, terrakotta

Pihenő munkás, terrakotta

Miccsarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

Damkó József MDK

Parasztgazda, terrakotta

Vasárnapi pihenő, terrakotta

Kalotaszegi öregasszony, terrakotta

Öreg nénike, terrakotta

Mücsarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

M.D.K.

Damkó József, szobrász

műve a hősök emlékmű kiállításán egy egyszerű oszlopra helyezett gázoló Hungáriát ábrázol; az oszlop lábánál egy oroszlán búsul.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

jul. 24. sz. 3. old.

Damkó József MDK

Pipám meg én, repr.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállítás

Damkó József

MDK

Előre, repr.

Nicsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Arcmás, tanulmá y,terrakotta

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

M.D.K.

Damkó József, szobrász

szobor-tervét megvásároltál a főváros iparművészeti tárgyakra kiírt pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

jul. 25. sz. 6. old.

MDK

Dombró József, szobrászm.

Az egri főszékesegyház szentélyéből a kupola felé haladva 1910-ben szintén megindult a megujit munka. A Szószéken Ev.János domborművét D.J. készi tette.

Veit Eger 62.old.

Körplasztika. Zadravic püspök arcképe.
Damkó

Magyar Müvészet 1925. 48-51.o.
A velencei magyar kiállitás

Szász Gyula szobrász 1850-1904 Yb

Budapesti Hirlap.1882,IX.28.

267.sz.3.o./Sz.és M./

l. Dankó József

Damkó József

MDK

Petőfi, terrakotta

Petőfi otthon, terrakotta, relief

Bucsucsók, gipsz-relief

Stróbl mester képmása, terrakotta

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Előre, gipsz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Nemzetes asszony, terrakotta

Miccarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDK

Damkó József, szobrászm.

65. Stróbl Alajos arcmása.

Klebelsberg emlékkiállitás. Tárgym. 1933. 19.1.

Dramkó József

szobrász

A Tisza István gróf szobára benyujtott szobortervek felülbiráó bizottsága 2000 pengős jutalomban rászesitette benyujtott pályamüvét.-

Magyarság
1929.VI.15.

Damkó József

erőd

Budapesti Hirlap

1917. máj. 5. (Cj:
Uj templom a fő-
városban.)

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
606/1907. ajdm.
Eiskapt: szerlonta II.

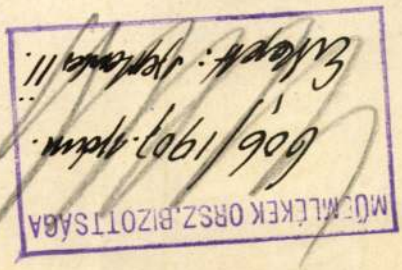

A vall. és közokt. minisztei
a IX. ker. állampénztárhoz

Utasitom az áll
hoz tartozó ingatlanok után
egyszázharmincnégy /2134/ K.
ga elnökének hivatalos nyugt
lett fizessen ki és tárcám r

A másolat

Damkó József
szobrász

Budapest. 1916.jun.6. (Három tudós emlékműve.)

Danko Józef

Urod

B: A mno tóżē

Birkenhajne

Bp. č. n. 272-l-

~~Karperecz bronbót, nómai VII. 191~~

Damkó József

szobrász

RÓMA. A legrégibb magyarországi vonatkozású emlék, »A dunai híd«, Trajanus császár remek diadaloszlopának domborműrészlete a róla elnevezett fórumon; magát a hídat a Vaskapunál emelte. A Szent Péter-templom ércajtaján domborodik Donatello és Filarete remekműve, *Zsigmond* király koronázási jelenete (1453). Nyolcvan évvel később *Bakócz* Tamás esztergomi érsek vonult be pazar fénnyel Rómába és a gazdag magyarok pompáját ugyancsak domborműves jelenet örökíti meg az érckapun. A lateráni Szent Pál-bazilikában, amely azelőtt a pápák temploma volt, *Damkó* József nagy márványreliefje mutatja, hogyan adta át I. Szilveszter pápa a szent koronát a magyarok első királyának. Ezt az értékes szobrászati alkotást *Fraknói* Vilmos püspök csináltatta és balszélen ő maga is látható a magyar kíséret tagjai közt. — Római magyar emlékekről egész könyvre valót gyüjthetünk össze, de itt még csak egy újabbról ejtünk szót: Mussolini állíttatta annak emlékére, hogy az óceánrepülő *Endresz* Györgyöt *Bittay* Gyula kíséretében, amikor a »Justice for Hungary« Rómába vitte az óceánrepülők világkongresszusára, leszállása előtt halálos katasztrófa érte.

Tábori Kornél:
Magyar vonatkozásu szobormüvek a világ városaiban. Pesti Napló 1938. dec. 25.

KÉTOSZLOPOS JORDESZ SZŐNYEG
(215. kép)

Tükre piros. Lantalakú boltíves ímafülkével és két szalaggá stilizált virágos oszloppal. Türkiszkék boltmezeje virágos gallyakkal díszített. Kék keretét palmettás, leveles és virágos indás dísz tölti ki.
Mérete 185×125 cm.
Kis-Ázsia, XVII. század.

KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYEG
(216. kép)

Fehéralapú. Imafülkéjében szalagidomú két oszlop. Boltmezejében és két boltsávjában piros gránátalmás díszek. Külső és belső keretszegélyében szegfűvirágok sorakoznak egymás mellé. Keretében fekete alapon S idomú levelek és rozetták váltakoznak.
Mérete 165×127 cm.
Kis-Ázsia, 1700 körül.

JORDESZ IMASZŐNYEG

Piros tükre lépcsős ívű fülkével zárul. Elrongyolódott kék boltmezejében nagy szegfűvirágokkal. Sárga alapú keretében gránátalmás, virágtöves és nagyleveles — ú. n. heráti — mustrával.
Mérete 170×125 cm.
Kis-Ázsia, XVIII. század e. f.

JORDESZ HÁZASSÁGI SZŐNYEG

Fehér alapú. Piros közepén két szalagidomú oszloppal díszített kettős fülkével. Benne három virágcsokorral. Kettős boltmezejében és boltsáv- 215.

Danko József

nobrár

cród

z

Krück. I. 202. l.

's Hertogenbosch h. n. III. 122.

Damkó József

~~Csor Károly~~

~~Csorba Géza~~

Damkó József

Tovább

Erdélyi Árpád:
A Madách-szobor-
pályázat. Művészet
1938. 58. l.

hivatkozással van szerencsém
elettel értesiteni, hogy a Müem-
részére az 1897 évi 872 számu
910, és 1911 évekre kiutalványo -
, világitási, stb. átalányról
sra az 1912. évi 31789 számv.sz.
ételek a nyert felvilágositások

3. évi julius hó 7-én.

számv. igazgató.

Damkó József

készítette a bada-
csonytomaji hősi
emlékművet, amely
egy honvédbakát ábrá-
zol, jobbjában lábá-
hoz támasztott
puskával.

Hősi emlékek

STÜHMER · BALATON · STÜHMER

STÜHMER · BALATON · STÜHMER

STÜHMER · BALATON · STÜHMER

STÜHMER · BALATON · STÜHMER

STÜHMER · BALATON · STÜHMER

STÜHMER · BALATON · STÜHMER

Damkó József

Az 1914-18. évi világháborban elesett Ceglédi hősök emlékmüve Cegléden Mészkőtalapzat, 3 bronzfigura, legfelül csőrében kardot tartó turulmadár

Az 1944-es orosz megszálláskor csupán csekély sérülés érte

Lattam 1947. V. 11.

Damkó József

U. 4164

Nemzeti Ujság.

1926. jan. 31. (r. o.: Látogatás D. és Székely Károly műtermében, arcképpel.)

Kapisztrán szobor. Megyaszó kőrieg hősi emlékе. A parlament egük hősi emlékе. Egyházművészeti munkái. Neoreneszánsz alkotások, majd rodini impressionizmus.

Megyaszó kőrieg hősi eml.

417. Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

417. Vizkeleti Tamás báró.

Derékon alól, látható és kissé balrá szoritó öv ~~t. fogja, a mely~~ mögé bi bajusza és körszakálla fekete, szem és paszománttal diszitett fekete do lóg. ⊥ alól a párkányon, két sorban ~~e~~

⊥ Felirata,

Thomas L: Baro Vizkelethy
Praefuit Annis d

Vászon, méretei 112: 83 c
Báró Vizkelety Imre ajánd
Átvétetett az 1900: I. 4-
4789 és 1890: V. 22-iki 22020 sz. 1
(97/90.).

417(1

904:V-2.

Damkó József

A kegyesrendiek rendháza és főgimnaziuma kápolnájában (Eskü-út) fentitől Szent Pál és Szent Péter oltárszobrai márványból (1915 előtt)

Thirring Bpest.

Rétsl. m. utt. halaurok. 1.
1919. 59. l.

A lépcsőházban u. ott Révai Miklós dombor mű táblája fentitől (1915 előtt)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Dacia (*e.*: dácsiá), nacionalista irányú román napilap Bukarestben.

Dadaizmus, l. *Expresszionizmus.*

Dagbladets Dagens Nyheder, dán politikai napilap Kopenhágában.

Dagens Nyheter, svéd politikai napilap Stockholmban.

Dail Eireann, az *Ir Szabadállam* (l. *Irország*) törvényhozó testülete.

Daily Chronicle (The) (*e.*: dze déli kroniki), szabadelvű angol napilap Londonban.

Daily Mail (The) (*e.*: dze déli mél), angol imperialista napilap Londonban.

Daily News (The) (*e.*: dze déli nyúz), szabadelvű angol napilap Londonban.

Daily Telegraph (The) (*e.*: dze déli telegref), szabadelvű angol napilap Londonban.

Daktiloszkópia (görög), szószerint: *ujjlenyomat.* Tágabb értelemben az egész eljárás, amely az ujjlenyomatok alapján megállapítja a személyazonosságot. Az ujjak belső felületén levő recés és ráncozott bőrfodrok ugyanis különféle ábrákat alkotnak. Ha fekete folyadékba mártott ujjunkat fehér papirlapra nyomjuk — ujjlenyomatot kapunk, ezekkel a különös ábrákkal. Kiderült, hogy minden embernek egészen más az ujjlenyomata. *Galton* Francis angol antropológusnak ezt a felfedezését *Henry* E. R. londoni rendőrprefektus a személyazonosságot megállapító rendszerré dolgozta ki és ma már a rendőrség világszerte használja ezt a rendszert. Minden terheltről fölveszik és megőrzik az ujjlenyomatokat, amelyek alapján mindig sikerül megállapítani a rendszerint álnév alatt szereplő visszaeső bűnösök személyazonosságát. A budapesti főkapitányság 1902-ben honosította meg ezt a rendszert s azóta az *Országos Bűnügyi Nyilvántartó* gyűjti az ujjlenyomatokat. A daktiloszkópia nagy sikereket ért el már nyomozások közben is. A bűncselekmény helyszínén ugyanis igen gyakran láthatóvá tehetők kémiai úton a tettes ujjlenyomatai különböző tárgyakon, amelyeket megérintett. Az ilyen *helyszíni nyom* segítségével gyakran sikerült már a tettes személyazonosságát megállapítani.

Dalai láma, a tibeti buddhisták vallási és világi feje. Buddha újra meg újra emberi formát öltő megtestesülésének tartják s alakját főleg az idegenek számára nagy titokzatosság veszi körül. Nálunk tréfásan a csalhatatlanként tisztelt, körülbálványozott pártnagyságokat szokták *dalai lámának* gúnyolni.

Dalcroze (*e.*: dálkróz) **módszer**, a ritmikus tornának az az újabban sokat emlegetett fajtája, amelyet *Dalcroze* Émile, francia származású svájci zenetanár, teremtett meg és amely ma már igen fontos segédeszköze a modern zeneoktatásnak. A módszer apostola 1910-ben megalapította a Drezda mellett lévő Hellerauban híressé lett iskoláját, amelynek növendékei gyakran léptek fel Budapesten is a ritmikus torna propagálása végett.

Damkó *József*, szobrász. Szül. 1872-ben. Strobl Alajos tanítványa. 1904-ben megnyerte a Római díjat és a római Fraknói-intézetben telepedett le, ahol 1907-ig élt. Kiállított több nagy külföldi tárlaton, majd itthon dekoratív szobrokat csinált a budai királyi palota, a Kúria, a Mezőgazdasági Múzeum, stb. számára. Több síremléket is készített és számos terrakotta szobrocskát, amelyeknek tárgyát a magyar népéletből vette.

Damoklesz kardja. Cicero egyik feljegyzésében említi Damokleszt, szirakúzai Dioniziusz (Kr. e. IV. sz.) udvaroncát, aki áradozva dícsérte ura boldogságát. Dioniziusz erre trónjára ültette Damokleszt, de a trón fölé hajszálon függő éles kardot akasztatott. *Damoklesz kardja* a szerencse birtokában is folyvást lelkesedő veszély szimbóluma.

Danse macabre (francia; *e.*: dansz mákábr), *haláltánc.* A XIV. század óta képzőművészeti és költői műveknek az

a fajtája, amelyben allegorikus, többnyire mulatozó, táncoló csoportok közepette a meglepetésszerűen megjelenő csontváz a halálnak az emberi nem fölött való hatalmát szemlélteti. A modern zeneművészet szimfonikus alakban is feldolgozta gyakran a haláltánc motivumát. Leghíresebb *Liszt* Ferenc műve.

Danzig, régi Hansa-város, amelyből 1919-ben a népszövetség szabad államot csinált. 331.000 lakosának 97%-a német, ezért nem akarták a győzők egyszerűen Lengyelországhoz csatolni, de a valóságban Lengyelország kikötője. Lengyelország rendelkezik forgalmával, vámjával, közlekedésével és külügyével.

Darányi *Ignác*, államférfi. Szül. 1849-ben. 1873-ban ügyvéd, 1881-től 1904-ig Budapest II. kerületének orsz. képviselője, 1895-től 1903-ig, majd a koalició alatt ismét földmívelésügyi miniszter. Miniszteri tevékenységéhez a magyar agrártörvényhozás legtermékenyebb korszaka fűződik; különösen nemzeti irányú telepítési politikáját méltányolták. 1904-ig a szabadelvű párt egyik vezérpolitikusa, később gróf Andrássy Gyula híve s egy ideig elnöke is volt az alkotmánypártnak. Hosszú időn át az Orsz. Magyar Gazdaszövetség elnöke.

Dárius kincse, a magyar nép kifejezése a rendkívül nagy gazdagság jellemzésére, pl. ilyen szólásokban, mint: a *Dárius kincséért sem!* vagy *A Dárius kincse sem volna elég neki!* Eredete valószínűleg a Nagy Sándor és Dárius harcairól szóló, ponyvára került, középkori történetben keresendő, melynek egyik legnépszerűbb magyar fordítása a *Haller*-féle *Hármas Históriában* van meg

Daruváry *Géza*, igazságügyminiszter. Szül. 1866-ban. 1890-ben joggyakornok a budapesti törvényszéken, 1891-ben az igazságügyminisztériumba rendelik, 1894-ben konzuli vizsgát tesz, 1895-ben alkonzul, 1900-ban konzul, 1905-ben a királyi kabinetiroda magyar osztályának főnöke. E pozicióból IV. Károly király trónraléptével távozik s nyugalomba vonul. 1922 jún.-ban tért vissza a közéletbe, mint a Bethlen-kormány igazságügyminisztere.

Daruváry Géza.

DARVAS LILI.

(Önéletrajz.)

Nem mondom, hogy kellemetlen, de mindenesetre nehéz feladat számomra, hogy önéletrajzot írjak. Önéletrajz-ot én, aki mindössze két éve vagyok színésznő! E pillanatban jobban érdekelne, milyen lesz majd az az életrajz, amit negyven év mulva fognak írni rólam, föltéve, hogy az ezután következendő évtizedek alatt ki fogom érdemelni egyáltalában az életrajzot. Hogy a legszükségesebb adatok már most rendelkezésre álljanak, röviden csak ennyit jegyzek föl magamról: 1902-ben születtem egy Thököly úti komor pesti bérház második emeletén. Mikor első gimnazista lettem, eszem ágában sem volt, hogy valaha színésznő legyek. Híres orvosnő akartam lenni és szorgalmasan tanultam deklinálni. Ma már talán megvolna a diplomám, ha nem szavalgattam volna az istvánúti gimnázium önképzőköri gyűlésein. Ottani sikereimnek köszönhetem, hogy ma színésznő vagyok. Jóbarátok, ismerősök rábeszélésére kezdtem Góthéknál tanulni. 1920 nyarán a Budai Színkörben léptem fel, Júliát játszottam és másnap már Beöthy László szerződtetett a Magyar Színházhoz. A *Búzavirág*-tól az *Égi és földi szerelem* Lontijáig minden egyes szerepemet fanatikusan szeretem és bizonyára ugyanígy fogom szeretni a többit is, ami még csak ezután következik. Adja Isten és Beöthy László, hogy minél több legyen.

Darvas Lili.

Darvas Lili

Danko József

~~Hebrán~~

arcképe Makoldy

Józseftől

Repr

Makamint

34. l.

Makoldy József:

Amint én láttam

Reportrajzok

1926

ZO

ETI SZEMLE.

FOLYÓIRAT.

ZERKESZTI:

M JÓZSEF.

AM. — IV. FÜZET.

Damkó József

II. Szilveszter pápa siremléke a lateráni bazilikában.

Repr.

Pannonhalmi Szemle

1928. 3. sz. kipek

E siremlék reszlese:

II. Szilveszter átadja Asztrik apátnak a koronát

Repr. u.o.

Szent ~~[illegible]~~ István, 4. Imre, 17. László a magyarok Nagyasszonya előtt. Repr.

u.o.

SZEMÜVEG, XVIII. század.

ÜVEGPALACK,
négy darab, részben figurális, festett dísszel.
XVIII—XIX. század.
Szendrei János: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AE, VII—1887, 344. l.

ÜVEGPOHÁR,
6 drb., vésett és talpas, részben aranyozva.
XVIII—XIX. század.

KATONATISZT,
profilarckép üvegből.
XIX. század eleje.

POHARAK,
színes, biedermeier munkák. 1. kék, 2. vörös, 3. vöröstalpas, 4. kéktalpas, 5. kék.
Cseh munkák 1830 körülről.

ÜVEGPOHÁR,
2 drb., talpas, fedeles és füles, Simor vésett címerével.
XIX. század.

ÜVEGEDÉNYEK, 11 drb., zöldszínű, festett dísszel.
Cseh munkák, XIX. század.
Az Ipolyi gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 331/IX. szám.

Damkó József

írod.

Petrovics Elek: Vissza-
pillantás hat év ma-
gyar szobrászatára.

Budapesti Hírlap
1929. 299. l.
febr.

QUERSCHN

ANSICHT GEGEN DI

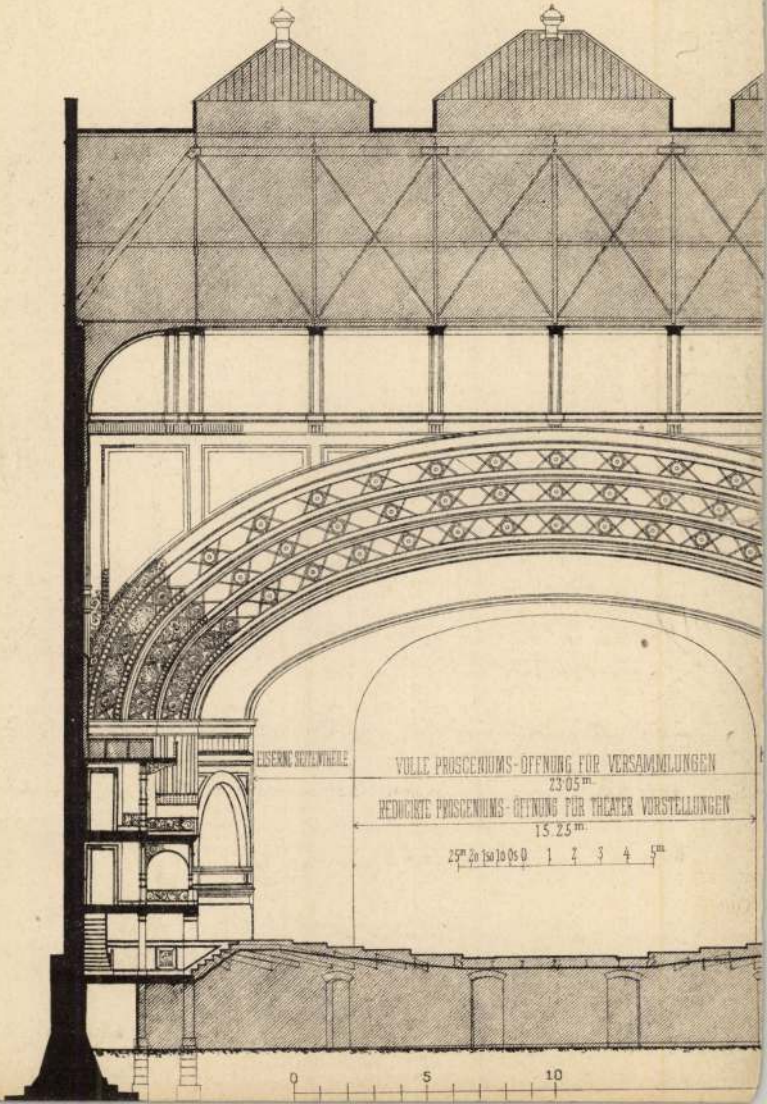

Elektrop

Damko József, Hob-
vár, Hul. 1872 X. 16 Weinet-
prónám. Budapesten Strobl-
nál ~~tanult~~, azten Párisban tanult.
1902 kismeréti magyar ~~[illegible]~~ népéleti
terracottával tint fel. Művei:
a halasi kurucemlék, II. Szil-
veszter papír márvány síremléke Romában
a budavári Kapuszkán Hobor,
~~[illegible]~~ öt hősi emlék stb.

22

196.

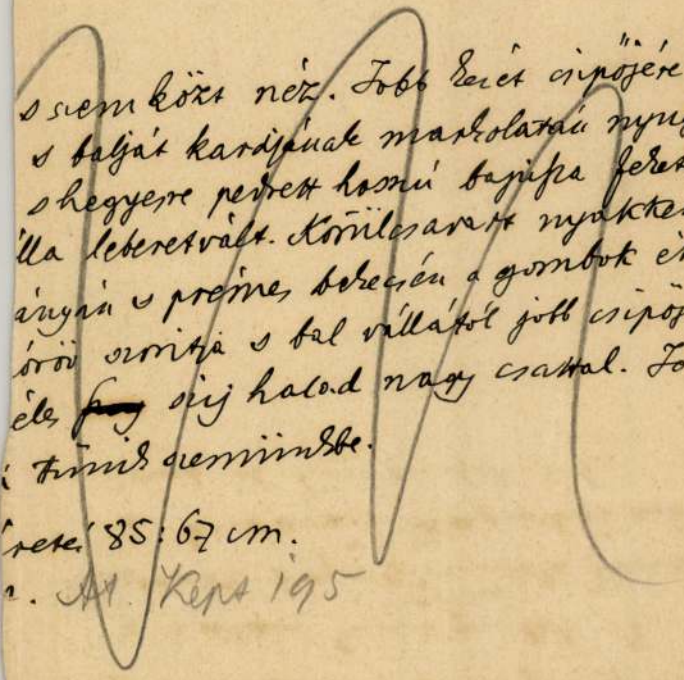

s szem közt néz. Jobb kezét csipőjére tette,
s balját kardjának markolatán nyugtat-
s hegyesre pedrett hosszú bajusza fekete; sze-
lla leberetvált. Körülcsavart nyakkendőjé
ányán s prémes bekecsén a gombok ékkö-
órös szorítja s bal vállától jobb csipőjé felé
éles ~~[illegible]~~ szíj halad nagy csattal. Jobbra
tűnik szemünkbe.

reté 85:67 cm.

. Ar. Kept 195

Szent Erzsébet, a bpesti
Rózsák terén álló szobor

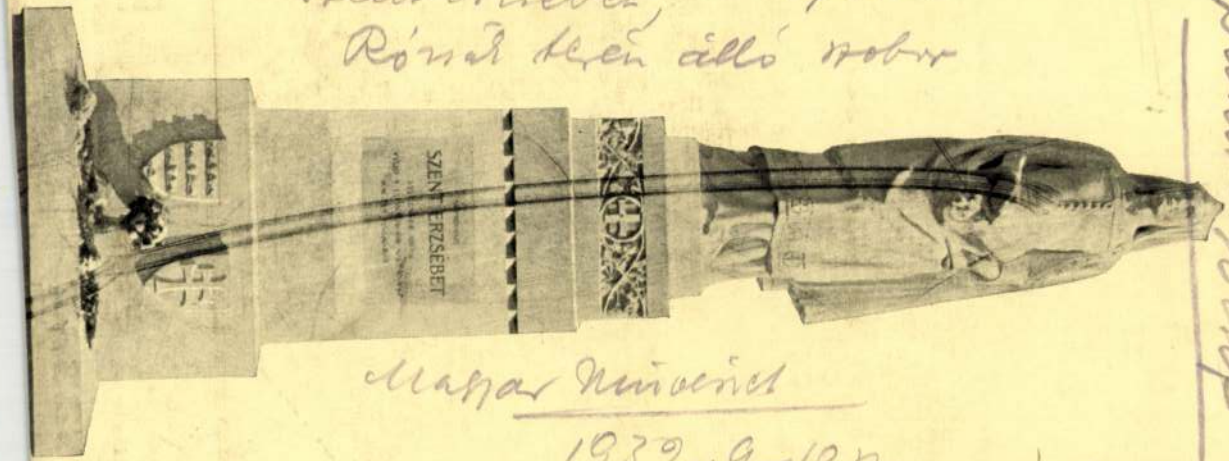

Danko József

Magyar Művészet

1932. 9–10 sz.

átírva

~~[illegible]~~

felelősséggel
szére a legolcsóbb napi-
vezetésével. Nyomnélküli
ékre is vállalunk
l társaság
17. — Telefon: Automata 89—5—85

CORVIN
NYOMDAFEST
Gyártja azösszes kö

na

zélés —

y József

— No, idehallgasson. Füredi úr, a gombgyár új igazgatója. Az irnokot elküldtem a belső szobából, koldus kutya, két havi bérrel tartozott. Most aztán már mind a két szobát a direktor úr lakja, az utcai kétablakos a szalonja, a belső a hálója. Nézzen ide, Zsófikám. Mit küzd maga itt ebben a szobakonyhás árvaságban? Mit görnyed reggeltől-estig? Szab, varr, húzza a fércet, vakoskodik, sajog a dereka, hajnalban kel, lángnál fekszik s mégis, alig hogy él. Egy lányverébnek jobb dolga van, mint magának, aranyom, akkor, amikor ez az igazgató kerek két éve lesi magát, adna pénzecskét, ruhácskát, utaztatná, ölelné, még el is venné, amilyen jellemes úriember. Hát miért utasítja vissza? Ma is otthon ül, maga után eped és várja. Miért nem jön? Ki a nyavalya tudja, galambom, hogy őhozzá megy? Dehogy! Hozzám jön, mert én varratok magánál, tegyen a karjára valami ruhát, mintha próbára hozná és meg van oldva a dolog. Talán nem szép ember az igazgató? Olyan a fekete szakálla, mint a selyem. És milyen tiszta! Érti Zsófikám? Most három óra, ötre feljöhetne, hatkor már annyi pénze van, hogy négy kosztümöt varrhat egymásután, akkor se kaphatna többet. Egy gyönyörű, erőteljes, független nő, mint maga! No! Nincs igazam? Hát pá, angyalkám, várjuk, kopogjon az előszobaajtón háromszor. Főzök jó rumos teát. Pá, szívem.

XI. Ince pápa szobra. A budavári Iskola-téren állítják fel s a teret a pápáról nevezik el. XI. Incének (1611—1689) nagy része volt Budavár visszafoglalásában. A szobor leleplezése az októberi Országos Katolikus Nagygyűlés gazdag programmjának egyik kiemelkedő pontja. A szobor Damkó József alkotása

Uj Idők 1936. 40 sz.

Gyorsan, égre tornyosuló kontyára bökte a pörge szélű kis piroskalapot és rá se pillantva az ámuló lányra, indult. Csendesen tette be maga után a repedt deszkájú konyhaajtót.

II.

Takács Zsófika még ott ült az ágyon, keserves harcot vívott becsületével és könnyeivel, amikor kopogtak.

A kis, bokától bicegő Torma Sanyi nyitott be. Leemelte piszkos utcakalapját és rekedtkésen mondta:

— Azt üzeni a Váradyné naccsága, hogy este nyócra meglegyen a ruha, mer máskép át se vöszi. Isten vele!

Zsófi megint egyedül maradt.

Ha volna cérnája, már hat órára készen állna a „postamunka". Váradyné fizetne. Pihenhetne egy napot.

Gyorsan magára terített egy vállkendőt s átsietett az Amerikai bazárba.

— Még egy szál fércet se, kedves kisasszony! Nyolcszáz pengőm van kinn hitelbe! Sajnálom, aranyom, csakis készpénzért! A cérna pláne nem bizományi áru, könyörgöm!

Zsófi kitámolygott a bolfból.

Az utcán állt egy pillanatig, aztán indult.

Halottsápadtan.

A — Münz-ház felé...

III.

Az emeletes Münz-ház régi, téglákkal kövezett, homályos kapualjában riadtan állt meg. Iszonyatos küzdelem tépte szép, erős melle alatt tisztaságban megérett szívét. Mit tegyen? Második emelet. Menjen? Cérna kell, Uramisten, cérna kell, kifogyott az utolsó orsó, nincs tovább.

Körbe kanyargó falépcső vezetett az emeletekre. Egyszerre halk nyikorgást hallott. Valaki jön lefelé.

A kapu alsó sarkába húzódott. Olyan hevesen vert a szíve, hogy nehéz volt még lélegzenie is. A lépcsők nyikorogtak, de nem jött senki. A nyikorgás egyszeribe valami furcsa hangsorrá csendesedett, valami sohasem hallott muzsikává... És mégsem közeledett. Végre elmult a lépés-zene s egy magas, szakállas, fekete felöltős úr jelent meg a bejáratküszöbön.

Zsófi rápillantott s úgy érezte, megenyhül a szíve. Szorongása elmult, tekintete belemélyült az Idegen fekete, melegfényű szempárjába. Zsófi úgy látta, az Idegen homloka felett valami édes, kékes fény úszik, valami enyhe ragyogás.

Az Idegen egyenesen feléje tartott s köszönt. Fiatalember volt, mégis mérhetetlen idők szomorúsága zengett ki hangjából, ahogy szólt:

— Leányom, nézzen csak ide, olyan sötét ez a lépcsőház, valami szögbe akadt a felöltőm, ha pár öltéssel összevarrná ezt a hasadást.

Szíve fölé mutatott.

A felöltőn, a szív fölött, hosszú szakadás tátongott.

— Jaj nekem, szívesen — mondta Zsófi és remegett a hangja —, de se tűm, igen... se cérnám nincsen... cérnám.

— Megvarrná, ha volna?

Zsófi bólintott szótlan s azt érezte, valami nagy-nagy enyhülés melegíti át.

Olaszországban:

Torinói Kossuth-szobor
egyéd városának ajándéka

— . —

II. Sylvester átadja a
kir. koronát szt. Istvánnak
basrelief a laterani bazilika szt. kőre
kápolnájában (Fraknói ajándék)
II. Sylvester sírján (Bánfi F.)

Fraknói mellszobra és
m. címer a római
Falconieri-palotában (240, 267. l)

Kolozsvári egyetemen:

XII. Pius pápa mellszobra

...nedhetek. Az ör havonkiat beszámol-
...t vagy havonkiat beküldésem v. tekintet-
...l. o. a kerítésjavításának költségeit-
... lesz sokajó.

Ezzöm be tartozik az összeg meghatáro-
... módjának eldöntése sar sem, hogy
...ekek részesülnének-e kedvezményben.
...meg s jóváhagyás esetén kérném a

...r, 1924. X/14.

Kiváló tisztelettel
Radnich Jenő
esperes plebános.

Damkó József

Torino. Giardino Italo Balbo.

Fenitől Kossuth Lajos mellszobra, a ceglédiek ajándeka.

Corvina 1942.

Banfi: Ricordi...

Annuario 1942. 267. l.

átírve

Pamlo Józef

Torino. Giardino Italo
Balbo.

Fenestri Rossuti dajó
melyeta.
a eglédiek ajándeka.

Corvina 1942.

Ben[illegible] Ricordi...
[illegible] 1942. 269.

Damkó József

irod

Petrovics Elek: A Szép-
művészeti Múzeum mo-
dern magyar szobrá-
Magyar Művészet
1926. 267. l.

Az anya vigasza c.
terra kottájának
repr.

A német és az orosz sajtó hangja

Berlin, szeptember 30.
(A „Magyar Nemzet" berlini tudósítójának telefonjelentése.)

1.

Aki német lapot olvas, annak valóban az lehet a meggyőződése, hogy a most megkötött orosz—német szerződés teljesen új utakra viszi a világpolitikát. Míg eddig csak a német lapok hangsúlyozták, hogy a szerződő hatalmak a világbékét biztosították aláírásukkal, most a berlini lapok bő kivonatokban idézik a *Pravdá*-t és az *Izvesztijá*-t is, amelyek a német ujságokhoz hasonlóan, a háború továbbfolytatásáért ugyancsak Angliát és Franciaországot teszik felelőssé. Csak az a különbség, hogy míg a német vezércikkek hangsúlyozzák, hogy abban az esetben, ha Anglia és Franciaország tovább harcolnak, a Moszkvával szerződő hatalmak újabb konzultációra ülnek össze, addig az orosz lapok hangsúlyozzák a háborús felelősség kérdését, *de tartózkodnak az ilyen konzekvenciák kilátásba helyezésétől.* Mert hogy a német lapok által hangsúlyozott „további konzultáció", köznapi nyelvre lefordítva, Oroszország beavatkozásának lehetőségét akarja jelenteni, ahhoz kétség nem fér.

A *Deutsche Allgemeine Zeitung* „A világháborút eddig elkerültük" cím alatt hozza a moszkvai sajtóhangokat és úgy látja, hogy az orosz—német megegyezés úgy a német birodalom, mint Szovjet-Oroszország, sőt az egész világ fejlődésére kihat.

2.

A német—román kereskedelmi szerződést megnyugvással fogadja a német közvélemény. A román nemzeti bank a márkát ezentúl az eddigi 38—39 lei helyett 40.5 és 41.5 lejjel számolja el. Nyersolajat a birodalom csak annyit vásárol, amennyit a Wohltat-féle előzetes megbeszéléseken kötött le magának. Ezenfelül, mint ahogy a német lapok írják, a román gazdaság tehermentesítése céljából 400.000 tonna búzát, 200.000 tonna kukoricát, 200.000 tonna takarmányfélét, 200.000 darab disznót és 12.000 marhát vásárol Romániától. Az árut részben *román hajókon* hozzák fel a Dunán és a kibővített szerződést úgy szerkesztették meg, hogy a háború ellenére is megvan a lehetőség a megvásárlandó mennyiség mindenkori emelésére.

3.

Török vélemények szerint ugyanis az orosz—török megállapodás nincsen ellentétben az angolokkal folytatott tárgyalásokkal.

A török vezérkar szakemberei egyébként már útnak is indultak Londonba.

4.

A moszkvai rádió pénteken előadást tartott a szovjetorosz fiatalságnak. Ismertettek néhány új orosz filmet, közöttük egyet, amelynek főszereplői nagyrészben apró gyerekek. A film, amelynek tartalmát ismertették, egy *orosz* katona győzelmes harcát mutatja be egy elhagyott szigeten egy *japán* katonával szemben.

5.

Hivatalos szovjet-statisztika szerint az orosz nyersolaj exportja a mult évek folyamán a következőképpen alakult: 1932-ben 526.000 tonna, 1936-ban 167.000 tonna, 1937-ben csak 69.000 tonna került kivitelre. A mult évben a benzin kivitele 434.000 tonnáról 337.000 tonnára csökkent. Miután a szovjetorosz nyersolaj- és benzinkivitel lehetőségét egyesek békeidőben 2.5 millió tonnára becsülték, a közölt számok igen érdekesek. Németország hivatalos statisztika szerint 1938-ban majdnem 5 millió tonna nyersolajat, benzint és kenőolajat importált és ez a mennyiség háború esetén megkétszereződik.

6.

Szeptember 30-tól kezdve a berlini rendőrelnök felfüggesztette a berlini mulatókat kötelező tánctilalmat. Berlinben tehát ismét szabad táncolni annak, akinek kedve tartja.

A. B. T.

Róma tartózkodó

Róma, szept. 30.
(A „Magyar Nemzet" római tudósítójának telefonjelentése.) **Azt a feltűnő hallgatást és szigorú tartózkodást, amellyel az olasz kormánykörök és az egész sajtó a német—orosz barátság legutóbbi fejleményeit kísérte, némiképp megmagyarázza a gróf Ciano külügyminiszter berlini meghívásáról és szombat esti elutazásáról szóló jelentés. Maga a tartózkodó álláspont azonban most sem változott. A külügyminiszter útjának bejelentése az elképzelhető leglakonikusabb rövidséggel történt és az olasz sajtó nem fűz hozzá sem magyarázatot, sem megjegyzést. Diplomáciai, politikai és újságírói körök így csupán sejtésekre vannak utalva a kétségtelenül szenzációs utazás célja tekintetében.**

A legkézenfekvőbb magyarázat természetesen az, hogy az Olaszország és Németország között fennálló szoros barátság a legutóbbi események után szükségessé teszi az olasz—német eszmecserét, hiszen ilyen konzultáció a moszkvai fejlemények után magától értetődő. Ilyesmit hangoztatnak itteni német körökben is. Semleges körökben még rámutatnak, hogy az olasz sajtó egészen a legutóbbi időkig, valahányszor a békeakció vagy béketközvetítés lehetőségeiről beszélt, feltételnek mondotta azt hogy maradjon egy független Lengyelország, ha mégoly kicsi is.

Bárhogy legyen is, az olasz külügyminiszter meghivásának és elutazásának a legnagyobb jelentőséget tulajdonítják. Az út eredménye kétségtelenül nagyon fontos lesz és így sűrűn hallani azt a véleményt, hogy már a legközelebbi napok olyan eseményeket hoznak, amelyek Európa egész további sorsát döntő módon befolyásolhatják.

—ff —gy.

Magy. kir. osztálysorsjáték
88.000 sorsjegy 44.000 nyeremény
Minden második sorsjegy nyer!
Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben
pengő 700.000 pengő
Jutalom és nyeremények:

400.000	70.000	2x 40.000
300.000	60.000	30.000
100.000	2x 50.000	21x 20.000

32-szer **10.000**. stb. pengő, összesen közel **10 millió pengő,** mely összeget **készpénzben** fizetik ki!
A huzások október 14-én kezdődnek!
Az I. osztályu sorsjegyek hivatalos ára:

Nyolcad	Negyed	Fél	Egész
3½ pengő	7 pengő	14 pengő	28 pengő

Moszkvában nem emeltek kifogást
az angol—török szerződés parafálása ellen

Belgrád, szeptember 30.
(A „Magyar Nemzet" belgrádi tudósítójának telefonjelentése.) Gróf *Ciano* olasz külügyminiszter berlini utazásának hírét, melyet természetesen a legnagyobb érdeklődéssel fogadtak, elsősorban a két ország között fennálló konzultációs egyezménnyel magyarázzák. Hivatkoznak a moszkvai hivatalos jelentésnek arra a mondatára, amely *más baráti államoknak* a békeakcióban való esetleges közreműködéséről tett említést. Ez az ország, mondják, elsősorban Olaszország lehet. Azt hiszik, *Berlinben semmieselre sem fogják azt kérni Olaszországtól, hogy valamilyen tekintetben részt vegyen a konfliktusban.* Olaszországnak szánt szerep a *békeakcióra* fog korlátozódni.

Belgrádba érkezett hírek szerint *Hitler* a nyugati hatalmaknak teendő békeajánlatban hangsúlyozni fogja, hogy *ez az utolsó ajánlata.* Elsősorban azt fogja követelni, hogy *Anglia szüntesse meg a blokádot,* mert ha ezt nem teszi, *a legrövidebb időn belül megindul a nyugati fronton, tengeren és levegőben, a legélesebb harc.*

Az olasz külügyminiszter útján kívül a török külügyminiszter moszkvai tárgyalásai állnak az érdeklődés előterében. Isztanbuli hírek szerint *Szaracsoglunak* sikerült elérnie, hogy *Moszkvában nem emeltek kifogást az angol—török szerződés aláírása ellen.* A szerződés kész és mihelyt a török külügyminiszter hazatér, alá is írják. Úgy tudják, hogy a *moszkvai török—orosz* megállapodások, amelyeknek aláírása minden pillanatban várható, semmiképpen sem csökkentik Törökországnak Angliával és Franciaországgal szemben vállalt kötelezettségeit. Mindezek a megállapodások csak még jobban megerősítik a balkáni status quót, a balkáni békét és a Földközi-tenger és Fekete-tenger partjainak nyugalmát. Ezzel kapcsolatban fontosnak tartják a szombaton Londonba indult török katonai misszió útját.

*

Moscicki lengyel köztársasági elnök Bukarestből útban Franciaországba, szombaton átutazott Szabadkán és nyilatkozott a *Magyar Nemzet* belgrádi tudósítójának.

— Meg vagyok győződve róla — mondotta —, hogy Anglia és Franciaország mindaddig nem köt békét, amíg helyre nem állítják Lengyelországot összes jogaival.

Arra a kérdésünkre, hogy mi a véleménye a délkeleteurópai államok helyzetéről, *Moscicki* azt a reményét fejezte ki, hogy a délkeleteurópai országok Olaszországgal együtt továbra is megmaradhatnak mostani álláspontjukon és nem fognak belesodródni a háborúba.

*

A Bukarestben megkötött román—német gazdasági egyezményről azt jelentik, hogy ugyanolyan, mint a tavalyi egyezmény volt, azzal a különbséggel, hogy *Németország háromszor annyi szenet szállit majd Romániában, mint eddig.* Románia úgy mint eddig, olajtermelésének egyharmadát fogja Németországba exportálni.

*

Szófiából jelentik: Stojanov ismert bolgár írót szélsőjobboldali propaganda miatt ismeretlen helyre internálták.

*

Október második felében kezdődnek meg a gazdasági tárgyalások Jugoszlávia és Magyarország között, az év végén lejáró szerződés megújítására. Már előbb Belgrádba érkezik a Magyar Nemzeti Bank képviseletében *Takácsy* Konstantin, aki az áruforgalommal kapcsolatos fizetési forgalom ügyében, nevezetesen a klíringben fennálló jugoszláv követelés kiegyenlítéséről fog itt a jugoszláv nemzeti bank vezetőségével tárgyalni.

i— ő—

Filmélet a háborús Franciaországban

Kétszázötven filmszínház közül mintegy ötven maradt nyitva Párizsban. A mozi nem mulatság, hanem szórakoztató pihenés, amelyre a dolgozóknak szükségük van — jelentették ki a hatóságok. A színházak megnyitása azonban az események től függ és egyelőre csak jótékonycélú előadások lesznek esetről-esetre. Maguktól a filmszínházak igazgatóitól függött, hogy fenntartják-e üzemüket vagy sem. A hatóságok részéről csak az volt a kikötés, hogy a közönség részére megfelelő tágas menedékek álljanak a pincékben rendelkezésre. Az előadások legkorábban fél kettőkor délután kezdődnek és legkésőbb ¾10—10 órakor végződnek. Új filmek nem kerülnek bemutatásra, csak a nemrég behozott és már sikerrel bemutatott amerikai filmek és a mult évad sikeres francia filmjeit pergetik tovább. Ez azonban nem hátrány, mert túl gyorsan váltakoztak a műsorok azelőtt. Diszkréten tüntet a közönség a legtöbb helyen, amikor a heti aktualitásokat vetítik. Sokan főleg ezek kedvéért jöttek.

*

A filmgyártás egyelőre megakadt. Elsőrendű filmek készülnek el az utolsó hónapokban és számos félig kész jó film maradt a studiókban. Ez utóbbiakat valahogy be fogják fejezni, de a pillanatnyi nehézség az, hogy a legtöbb férfi-sztár bevonult. Pierre *Fresnay*, aki a „Nagy Illúzió" című megható világháborús filmben a francia kapitány szerepét játszotta, *most valóban kapitány egy frontezredben.* Jean *Gabin* a tengerészetben, Albert *Préjean* a repülőknél, Pierre *Blanchard* a gépkocsi osztagoknál teljesit szolgálatot. Bevonult a filmkómikus *Fernandel* is, aki annyi humoros katonafilmben alakította a főszerepet. Két fiatal férfi-sztár, *Dary* és *Cambo*, önként jelentkeztek. *Lancret*, aki szintén gyakran játszott katonatiszt-szerepeket, tüzér, *Gil*, aki egyik legutolsó Budapesten nagy sikert aratott filmben szerepel, egy légvédelmi ütegnél szolgál. Charles *Trenet*, az utolsó szezon legdivatosabb rádió és film vedettje, repülőtiszt a fronton. Lehet, hogy ezek a filmszínészek később majd rövid szabadságot kapnak az elkezdett filmek végigjátszására. Azt a produkciót azonban, amely csak terv volt véve, elhalasztják további intézkedésig. Közben bizonyos propaganda- és tudományos filmek fognak a stúdiókban gyártásra kerülni. A filmgyártás központi irányítását egy „új kormánybiztosság", Commissariat Général de la Cinématographie, intézi Yves *Chataignaux* meghatalmazott miniszter vezetése alatt, a Jean *Garavoux* diplomata és színházi iró által kreált *Információs Központ* keretében.

*

„A francia film exportja pillanatra sem fog fennakadni" — jelentette ki tegnap nekem a filmgyárosok szindikátusának alelnöke. — „Azok a filmek, amelyekre a külföldi importőr már előzetesen előleget fizetett vagy akárcsak opciót szerzett, rövidesen szállíthatók lesznek, mert a kiviteli engedélyt ezekre automatikusan megadják. Az új filmexport-üzleteknél azonban jó lesz, ha a külföldi vevő meggyőződik róla, vajjon az újonnan létesített francia filmcenzúra megadta-e az engedélyt."

A devizaellátás a filmexportot nem fogja zavarni, Magyarországot illetőleg még kevésbbé, mert hiszen a fizetések továbbra is a klíring útján fognak lebonyolódni.

Dr. Cs. J.

Révai őszi ujdonságai

AMELIA EARHART:
Az utolsó út
A világirodalom nagy sikere. A híres pilótanő naplója tragikus utolsó útjáról.
Vászonkötésben . . . . **5.40** P

MÁRAI SÁNDOR:
A szegények iskolája
Használati utasítás a szegénységhez, útmutató az életöröm lehetőségeihez.
Vászonkötésben . . . . **5.60** P

LIN YUTANG:
A bölcs mosoly
A világhírű kínai iró az emberről, az életről és az élet élvezéséről. Világsiker.
Gyöngykanava-kötésben **6.20** P

MI HIR a nagyvilágban,

a politikában, a sportokban, a napi-eseményekben?
Elmondja a **48** pengős **NÉPRÁDIÓ**
Havi 2 p. részletre kapható!

D. J. elkészítette a pápa mellszobrát

Parragi György:

Anglia és a tengeralattjáróharc

III.

Anglia háborús élelmiszer- és nyersanyagellátása

Alig huszonnégy órával azután, hogy Anglia kihirdette a háborús állapotot Németországgal, megalakult az úgynevezett angol blokádügyi minisztérium. A minisztérium szervezéséről kiadott hivatalos közlemény felemlítette, hogy csak formájában van szó új minisztérium megalakításáról, lényegében *ez már két év óta fennált.* Kiderült tehát, hogy *Anglia már két év óta felkészült egy új blokádháborúra,* amelyhez viszonyítva, úgy látszik, az elmúlt világháború csak főpróba volt. Nemcsak a blokádügyi minisztériumnak titokban történt megszervezése bizonyítja, hogy *Anglia különösen az Anschluss óta háborúra készül,* hanem azok a kormányintézkedések is, amelyekkel Anglia élelmiszer- és nyersanyagellátását kezdték megszervezni 1938 tavasza óta háború esetére. Először 1938 tavaszán jelentette be az alsóházban az angol kormány, hogy minden eshetőséggel számolva, *tekintélyes mennyiségű búzát és cukrot vásárolt fel a világpiacokon* és ezeket tárházakban helyezték el. Ugyanakkor megkezdték a háború esetén életbelépő jegyrendszer kidolgozását is.

Néhány hónap mulva a parlament újabb nagyszabású búza- és cukor-felvásárlásra adott felhatalmazást a kormánynak.

Amikor kitört 1938 év szeptemberében a szudéta-válság, Anglia már hatalmas élelmiszertartalékok felett rendelkezett és a lapok a kormány sugalmazására azzal nyugtatták meg az angol közvéleményt, hogy Anglia élelmiszer- és nyersanyagkészletei oly nagyterjedelműek, hogy *a szigetország egy álló éven át kibírna egy háborút anélkül, hogy külföldről behozatalra szorulna.*

Természetes, hogy az élelmiszer- és nyersanyagkészletek felhalmozása azóta is folytatódott Angliában. A márciusi válság és az európai helyzet kiéleződése következtében már ez év májusában *megszervezték az ellátási minisztériumot* azzal a felhatalmazással, hogy minden olyan intézkedést elrendelhet, amely Anglia ellátása szempontjából szükségesnek látszik. Ez a minisztérium rendelkezhetik minden olyan áru vagy termény felett, amely Angliának élelmiszerrel vagy nyersanyagokkal való ellátására szükséges.

Ezekből is kitűnik, hogy mily óriási fontosságot tulajdonít Anglia annak, hogy *az új háborúban ne következzenek be azok a súlyos élelmezési zavarok,* amelyek 1917-ben majdnem térdrekényszerítették a brit világbirodalmat. Abban az időben különösen a kenyér-, hús- és tejellátás hiánya öltött katasztrofális méreteket. Hogy az új háborúban elkerülhesse Anglia részint a kiéheztetést, részint pedig a hadiiparhoz szükséges nyersanyagokban bekövetkező hiányt, már békében messzemenő intézkedéseket rendelt el, amelyek most teljes virulenciájukban léptek életbe az angol szigeten.

Ha tárgyilagosan vizsgáljuk Anglia élelmiszer- és nyersanyagellátását az új háborúban, akkor meg kell állapítanunk, hogy *ezen a téren csak részben jobb a helyzete Angliának, mint a mult háborúban, sok tekintetben azonban sokkal súlyosabb és fenyegetőbb.*

Az angol föld súlyos problémája

Nehezebbé vált Anglia ellátása azáltal, hogy a mezőgazdaságilag megművelt terület az anyaországban az 1914—18-as állapottal szemben *erősen csökkent.* Erről különben már beszéltünk a *Magyar Nemzet* hasábjain. Anglia a mezőgazdasági önellátás terén mindig rosszul állt. Az általunk már említett *„Our food Problem"* című 1939. évben megjelent, e témával foglalkozó angol könyv adatai szerint *a mezőgazdasági művelésre alkalmas területnek csak húsz százaléka bevetett terület Angliában.* Más európai országokban ennek legalább több mint *a kétszerese.* A bevetett terület kétmillió acre-rel kevesebb jelenleg, mint 1914-ben. (Egy acre = kb. 0.4 hektár.) A megművelt terület nagymérvű csökkenésének oka részben az, hogy sok szántót utaknak törtek fel, beépítettek, de a legnagyobb ok az, hogy a háború után az agrárválság következtében *a farmergazdálkodás teljesen válságba jutott Angliában,* a gazda csak úgy találta meg számításait, ha áttért az extenzív mezőgazdálkodásra, vagyis a legelőgazdálkodásra és ezzel az állattenyésztésre. Az állattenyésztésnek, mint megírtuk, az lett a következménye, hogy Anglia ezáltal méginkább függő viszonyba került a külföldi piacokkal. Részben kevesebb gabonát termeltek az anyaországban, részben pedig — és a fontosabb — Angliának lényegesen több külföldről behozott takarmányra volt szüksége. Hogy az angliai takarmányszükséglet mily mértékben növekedett, bizonyítja, hogy 1913-ban állati takarmánybehozatalra nem egészen *százezer fontot* költöttek, ez az összeg 1934-ben *hétmillió fontra* emelkedett. Háború esetén ennek az a hátránya, hogy az amúgyis szűkében lévő és elsősorban az elsőrendű létszükségletekre és a legfontosabb nyersanyagokra igénybevehető hajótérség egy nagyrészét takarmányszállításokra kellene felhasználni. Ezért már korábban elhatározták, hogy háború esetében az angolországi állatállományt, elsősorban a marha- és baromfiállományt nagymértékben csökkenteni fogják, mert a húsbehozatal kisebb hajóteret vesz igénybe, mint a takarmánybehozatal. Ezenkívül pedig nem engedik meg, hogy gabonaneműeket más célra, mint emberi táplálkozásra igénybe vegyenek.

Prémium az angol gazdának, felmentés a mezőgazdasági munkásnak

Az angol háborús mezőgazdálkodásnak másik törekvése az, hogy minél inkább növelje a mezőgazdaságilag megművelt területeket. Sir *Reginald Dorman-Smith* földművelésügyi miniszter máris megindította az úgynevezett *„food campain"*-t, amely nem más, mint Mussolini híres gabonacsatája, a *Battaglia del grano* angol utánzása. Az angol kormány ezentúl acreként *két font prémiummal jutalmazza azokat a gazdákat, akik legelőket, vagy füves területeket gabona-, burgonya- vagy cukorrépavetés részére felszántják.* A *Financial Times* egyik legutóbbi száma azt írja, hogy az angol farmerek között máris nagy visszhangot keltett az angol földművelésügyi minisztérium kezdeményezése. A lap reméli, hogy jövőre *már másfél millió acre-rel növekedni fog a bevetett terület.* A prémiumon kívül a kormány mezőgazdasági termények rentabilis árának biztosításával is biztosítani akarja az angol mezőgazdaság háborús átállítását. Jellemző az az intézkedés is, amely *hadmentességet biztosít minden huszonegy éven felüli mezőgazdasági munkásnak.* Angliában ugyanis, úgy mint Németországban, már évek óta nagy gondot okoz a falusi munkásság városba tódulása, a németek által *Landflucht*-nak nevezett káros szociális jelenség. 1921-ben Angliában, az angol mezőgazdaságban 816.000 mezőgazdasági munkást alkalmaztak, ez a szám 1934-ben 631.000-re csökkent, vagyis az esés 23 százalék volt. Most a katonai szolgálat alól való felmentéssel akarja visszaterelni a faluhoz hűtlenné vált mezőgazdasági munkásokat.

Végül tekintve az angol mezőgazdaság erős motorizáltságát, a mezőgazdaság petróleum- és benzínszükségletének biztosításával akarja elérni az angol kormány, hogy az angol mezőgazdaság életében ne okozzon a háború zökkenőket.

Természetesen sokkal súlyosabb és mélyebb nehézségekről van szó, semhogy azokat egyszerű kormányrendeletekkel ki lehetne küszöbölni. De ha el is érik ezek az intézkedések tervezett célukat, még ez esetben is fennmarad Anglia legsúlyosabb háborús gondja: miképp biztosítja élelmiszerellátását, amelynek kétharmad részét külföldi piacokról kell importálni.

Egy másik probléma a nyersanyagok biztosítása. A nyersanyagok közül a következő legfontosabbak hiányoznak az angol belső piacról: olaj, kálium, fa, higany, réz. Ezek közül a legfontosabb kétségtelenül az olaj. *Az olajnak a most folyó háborúban még nagyobb szerepe lesz, mint az elmult háborúban,* tekintettel a motorizált csapatokra és a légi haderők által fogyasztott nagymennyiségű olajra. Angliában külön tételként hozzájárul még az is, hogy a háború után kereskedelmi flottáját nagymértékben modernizálta és *a széntüzelésről áttért az olajtüzelésre,* úgyhogy *ma ötször annyi olajra van szüksége Angliának, mint 1913-ban.* Igaz, hogy a flotta ezáltal gyorsabbá vált, azonban a hajótérség egy jórészét lekötik az olajszállító tankhajók, amelyek más áru szállítására nem vehetők igénybe. Olajellátásában Anglia ezután méginkább az Egyesült Államokra kénytelen támaszkodni, mint eddig, mert mint a mult háborúban is, az Atlanti-óceánon át vezető hajóutak biztonsági koefficiense a legnagyobb. Az iraki olaj még Olaszország és Spanyolország semlegessége esetén is csak nagy kerülővel, a Kap-on keresztül jut el Angliába azért, mert a háború kitörése után *a brit admiralitás megtiltotta az angol kereskedelmi flottának, hogy a földközitengeri utat vegye igénybe* és Olaszország szilárd semlegessége ellenére sem változtatta meg ezt az intézkedését. A Jóreménység foka körüli út azonban *hatvanöt százalékkal hosszabbítja meg az Anglia és India közötti utat,* ami természetesen annyit is jelent, hogy *a kereskedelmi hajónak több nyersanyagra és jóval hosszabb időre van szüksége,* hogy a közelkeleti vagy indiai nyersanyagokat, élelmiszereket, csapatokat Angliába szállíthassák.

Rosszabbá vált Anglia ellátása a háború esetén azért is, hogy kereskedelmi flottájának tonnatartalma az 1914. évihez képest erősen csökkent. 1914-ben ugyanis 17 és félmillió effektív tonnatartalom felett rendelkezett Anglia, most csak 14 millió tonna felett. Igaz, hogy itt bizonyos kompenzálást jelent a modernizált angol flotta nagyobb sebessége. Ellenben sokkal nehezebben tudja majd pótolni Anglia azt a tényt, hogy jelenleg *30.000-rel kevesebb tengerésze van a brit birodalomnak, mint 1914-ben.* (Our food Problem.)

Amint ezekből látjuk, *Anglia valóban nehezebb problémák előtt áll több vonatkozásban, mint a legutóbbi világháború idején.* Viszont 1914-ben teljesen tapasztalatok és szervezettség nélkül indult neki Anglia a gazdasági világháborúnak. Most már békeidőben berendezkedett hatalmas hűtőházakra, raktárakra, malmokra, szintetikus olajgyártásra, nagy orosz- és svéd fakészleteket halmozott fel, úgyhogy nem érte készületlenül a háború. Ezért proklamálta azonnal a blokádháborút is, amelyre a németek a tengeralattjáró-háborúval válaszoltak.

Mindenki ismeri — mindenki ajánlja:
Zephir o ytonégő kályha fatüzelésre Ara 60.— P-től
Rekord -aknás, 2-aknás zénre. kokszra 45—65.— P-től
Kiadási mintaraktár: Vilmos császár-út 39 Héber Hajós-utca sarkán. Tel. 124-610 és 124-747
Címre ügyelni! kályha- és tűzhelygyár Árlap ingyen

Su Ita Roh barátom levele

Jó néhány év előtt nálunk járt Japánból *Su Ita Roh* földbirtokos és bölcselő és hosszabb időt töltött Magyarországon. Valami hivatalos megbizatása is lehetett, mert nem magánúton kötöttem vele ismeretséget, de azután mégis baráti viszony keletkezett köztünk. Mélyen gondolkodó ember volt. Sok nemzeti hibánkra hívta föl figyelmemet, amelyekkel mi erényként szoktunk hivalkodni, viszont sok olyan erényünket láttatta meg velem, amelyekről mi magunk nem szoktunk tudomást szerezni. Távozása után levelezésben maradtunk rövid ideig. Utolsó levelében arról értesített, hogy megundorodott a közélettől, visszavonul mindentől, tartsam meg jó emlékezetemben. Ennél mi sem volt könnyebb, mert valóban jó emlékeket hagyott maga után. Most azután, tizenöt év multán, váratlanul levelet kaptam tőle Lohes szigetéről. El nem mulaszthatom, hogy helyet ne kérjek számára a papírrendeletek által szűkre szabott keretek dacára. A levél így hangzik:

*

— Almaszínű Barátom! Adjanak teneked azok az erők, melyek a világot fönntartják és kormányozzák és téged is számontartanak, arany szívet, derült hajnalt és mindennapi nyugodalmat! Nyugalmadból ne zökkentsen ki e késői, messziről érkezett levelem, hanem árassza rád azt a szeretetet, amellyel hozzád küldtem. Rég megírtam már, öt esztendeje fejeztem be, de csak most bocsáthattam útjára levelemet, mert azóta nem járt szigetem felé hajó. Nem is tudom, téved-e még életemben hajó erre a tájra. Én ugyanis annakidején a Legcsendesebb Óceán közepére, a hajóutaktól messze félreeső Lohes szigetére vonultam vissza. Térképen hiába keresnéd, oly piciny pontja a világmindenségnek e sziget, hogy a legpontosabb tengerészeti térképeken sem szerepel. Épp ez volt egyik oka, hogy e szigetet választottam örök tartózkodási helyemül, ahol kedvem szerint élhetek az elmélkedésnek. Most, mikor e sorokat írom, azon elmélkedem, miért boldogság az, hogy leshetem a híreket, melyekről tudom, hogy valószínűleg soha nem érkeznek ide, sőt amelyekről az is bizonytalan, vajjon valóban vannak-e? Mégis boldogságomat élem ki bennük és gyönyörködtet a róluk való elmélkedés. Írd meg, kérlek, ha soraim megtalálnak, mi a véleményed erről a kérdésről? Ne vedd rossz néven, hogy alkalmatlankodom neked. Képzeld, mintha ezzel nagyobb roszszat hárítanék el becses fejedről és írj, kérlek, mielőbb. Szeretettel emlékezem szőlőmosolyodra és égi szelídségedre és kívánom neked mindazt a jót, amelyet magam élvezek. Barátod

Su Ita Roh

*

Eddig a levél.

A magyar királyi postáról ugyan a legjobb véleménnyel vagyok, mint hogy a levélbeli adatok szerint mégis kétséges, hogy Lohes szigetén hamarosan megtalálná Su Ita Roh barátomat, azért nyilvánosság előtt adom meg a választ. Hátha így hamarább jut el hozzá.

— Kedves Barátom! Valóban megörvendeztettél bölcs leveleddel, melyet nem reméltem kaptam az istenektől. Mert csakis az ő ajándékuk lehet, hogy végül mégis rámtalált annyi idő után. Megnyugtatlak, hogy nálunk ugyan sokkal gyorsabb a postai szolgálat, mint Lohes szigetén, de különben mi is hasonlóul élünk. Be vagyunk zárva a háborgó világtenger piciny szigetére, mi pedig csöndesen, isteni nyugalommal ülünk a bölcselkedés kádjában, akár te Lohes szigetén, s nem bánt minket a világon semmi egyéb gond, csak a vágy egy kis hír után. Atyai gondviselés őrködik fölötte, hogy bölcselmi kádunkban az izgalmaktól szélütést ne kapjunk és így csak ugyanarról elmélkedünk, vajjon valóban gyönyör volna-e az, ha hiteles értesülést szerezhetnénk egyről-másról, ami a világban történik, de amihez nekünk valójában semmi közünk, mert az élet anélkül is lefut, hogy mi e történésekről tudomást szereznénk. Hiszen rég meg vagyon írva, hogy *ille est beatus, qui procul est negotiis.* Kívánok neked boldogságot és gyönyörteljes továbbgondolkodást. Hátha Lohesen valóra válik, ami valahol vagy nálunk nem teljesülhet. Szeretettel ölel öreg barátod.

Halla Aurél

Damkó József elkészítette a pápa mellszobrát

A magyarországi *Actio Catholica* vezetősége a nyár elején megbízta *Damkó* József szobrászművészt *XII. Pius* pápa mellszobrának elkészítésével. Damkó József kiváló képességeit nemcsak Budapest közönségének volt alkalma megismernie Kapisztrán János és XI. Ince pápa várbeli szobrai, a Rózsák terén álló Árpádházi Szent Erzsébet-szobor, valamint a Szent István Bazilikában, a belvárosi templomban, a kegyesrendiek templomában lévő művészi tökéletességű, áhitatgerjesztő művei nyomán. A katolikus világ zarándokait, valahányszor a magyar Szentkoronát küldő II. Szilveszter pápa síremlékénél időznek a római lateráni bazilikában, Damkó Józsefnek, tehát egy magyar művésznek a síremléken elhelyezett domborművei figyelmeztetik *a pápaság és Magyarország évszázados összefüggéseire.* Ugyancsak az ő műve *Prohászka* Ottokár monumentális mellszobra is az esztergomi papnevelő kertjében.

Mint értesülünk, Damkó József a nyáron Rómában tartózkodott és most *be is fejezte „a békepápa", XII. Pius mellszobrát.*

A SZENT GELLÉRT PEZSGŐ- ÉS HULLÁMFÜRDŐT együtt használhatja október 1-től az OLCSÓBB téli árszabás mellett
Thermálmedence a szabadban, mesterséges napfénylámpák, sportiskola

Damkó József (Gusztávnak ivea)

Boldog Margit
Rend István kiállítás
Képes Pesti Hirlap 1938. máj. 21.

Danko József

rod

Parkes, Kineton: The Art of Carved Sculpture. II. Central and Northern Europe. Universal Art Series. London, 1931.

és e könyv ismertetése Fehérvári Takáts Zoltán: Magyar Művészet. 1932. 58. l.

1750

88

Hozura ?

Damkó József

lásd 2 Perállag III/3

546. l.

~~[illegible]~~ Per Sz M

D a m k ó J ó z s e f
szobrász

Pesti Hirlap. 1936.jul.12. (P.K.: XI. Incze pápa szobra Budán.)

Damkó József

vöd

Mesterházy Jenő:

A budai királyi palota hajdan és most; Bp. 1929.

22.l. 24.l.

'1628./. Milyen határozott, egyszerű
; a tűt, plaszticizálta vele a fiatal
ásait.- Ugyanebben az évben készít
. Ez is egyszerű, zárt megfogalmazá-
elegséggel ragyogja be az anyai arcot,
:, árkokat a fáradt, derült arcon. Fi-
élyedő megfigyelésnek. Az arc kerete-
nikus mindkettőnél. Előzőnél a megvi-
: leomló haj sötét tömege ellensúlyoz-
árnyfoltjait. Utóbbinál a fejre bo-
ezelt fátyol a keret.
edves a "Szent család" kompozíciója
megvilágított - jellemzően németal-
z alvó gyermeket ölében tartó Mária

Damkó József

Hotrán

l.

Lex Magy Társ

108 b. l.

MTL

Eladás
Ment

ÖSSZEG

à

P f P f

Vétel
Jött

	193			
	hó	nap		

Damkó József

nobrán

archeje

Makoldy József:

Amint én láttam.
Riportvajzok.
Bp. 1926. 34. l.

archiffel

Damkó József

l.

La Rosée E:

Bp. katolikus templomai. 1938

46, 50, 61, 66
71. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Danko József

ivód

Lechner J.

Lechkepér és trobrok

az uj kir. pal-ban

Ép-Ipar 1905. 7. sz.

LÓ. A NAGYMAMÁNÁL„

Damkó József

l.

Kopp J.: Dr tefv

tel kapcsolt szobrapá-
lyázata

Szépmüvèszet

1944. 265. l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Damkó József

wiod

Ki-Kicsoda?

135. l.

1937

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután 1/2 6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Damko József

Roma. S. Giovanni in Laterano

Fentitöl: II Szilveszter pápa siremléke. 1909.

Irod

Lukinich Imre: II. Sylvester pápa. Századok. 1909. 793. l.

Hendel Ödön. Magyar emlékek Romában. Vas. Ujs. 1912. 544. l. képpel.

Nel XVI. centenario della dedicazione della Archibasilica Lateranense. Roma 1925. 19. l.

Zamko Józef

Roma. S. Giovanni in Laterano

Fenn. Vit.: II. Szilveszter pápa ürenlétre. 1909.

Irod.

Lutkovich Imre: II. Szilveszter pápa. Szárnadok. 1909. 793. l.

Kendel Ödön: Magyar emlékek Rómban. Szám. Lajos. 1912. 524. l. kezjegyel.

Nel XVI. centenario della dedicazione della Archi-basilica Lateranense. Roma 1925. 19. l.

Damkó József

Ikonográfia

A: L'iconografia del re Santo

l.

Lepold Stefano.

1938

44. l.

Rétfalui O. T. népkvt

X. 172

Damkó József

Írod

Leopold Antal

Szent István király ikonográfiája, Szent István emlékh

III 152 l.

183 l (Képpel)

Damkó József

irod

Lyka Károly: Az érem- és plakettművészet stílusa. Művészet, 1910. 290. l.

Sz.-Sz

dr Nagy 9

atte T

A magyar művészet, de elsősorban művészi életünk szempontjából sokkal fontosabb Jakob Alt magyarországi működése. Frankfurt a/M.-ból szakadt Bécsbe, 1811-ben, Fiával, Rudolffal együtt koruk legtipikusabb vándorfestői. A 10-es évek második felétől kezdve többször ellátogatott hozzánk. Valósággal rajongott a Dunavölgy festői vidékéért. 1818-tól kezdve egymásután jelentek meg a Dunát ábrázoló hűvös

Jako
Alt

Dainkó József

wód
z

Lyka Magyarnivel Fort

V. k. 558, 559. l 560 l.
É. n. kejekkel.

K: a tobrázat.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hív.	Magán	Inturb.

Daniko József

nobrány

Madarász István (kassai pap)

A Madonna mûs-ben

Szépmüvèszet

1943. 100-l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Danko József

cső

Magyar Kultura

1932. 27. l.

(Képzőművészet

Kemle)

Ul. Mnevtóre Mitra –

Nóg. Cívk. 1952

Bp. 1953.

(Rézlétek Bach G. F.

emlék írat ai ból)

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
168 /1924 szám
Mrk.: 1924 évi julius hó 1. n.

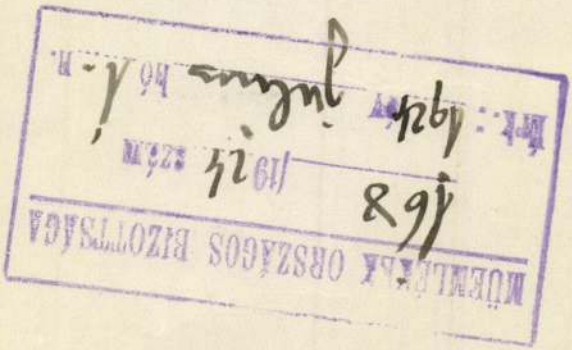

A Müemlékek Orsz. Bizottsá

Danko József
rézkarc
U. 4029.

Magyarság. 1925. szept. 17.
(Danko József sikere.)

A római Lateráni Bazilikában levő Sylvester
emlék, fent mű-

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A VKM. e könyvet jelen kiadásában, 13,750/1926-IIIa. sz. rendeletével,
polgári fiúiskolák számára tankönyvül engedélyezte

LAMPEL R. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA, BUDAPEST

Damkó József

A római Lateran-
bazilikában levő
Szilveszter-emlék
képe repr.

Magyvertecke
I. 441-l

III. 223. l.
(Kéffel)

Damkó József

[illegible]

Dívald 1927

160.-

Ne [illegible] Tört.

[illegible] 47 [illegible]

1927

Nagyságos

dr. S z e n t i v

M.O.B

dr. Felvinczy-
résére van szerencsém m
által rendezett különé
A katalógusok
vészeti Hetek kiállitás
Országos Irodalmi és Mü

Damkó József

Vód

S: a

Dalmúbarátok

mady

köze

25 éves

tört.

1890-1914

1915

108 l

11

REKLÁMÉLET

12

REKLÁMÉLET

Damkó József.

Esti Kurir

1939. dec. 21

— **XII. Pius pápa szobra a Műcsarnokban.** A Műcsarnok téli tárlatának szoboranyagában igen előkelő helyet foglal el *Damkó* József alkotása: *XII. Pius pápa* mellszobra. A szobrot *Damkó* József az Actio Catholica országos elnöksége megbízásából, Rómában készítette. A vatikáni magyar követség közbenjárásával sikerült a művésznek, hogy a szentatyát megmintázhatta. Mikor a szobor elkészült, a pápa is megtekintette s elragadtatással nyilatkozott a portré hűségéről. Elismerésül *Montini* államtitkára útján, meleghangú levél kíséretében küldte a pápai emlékérmét.

A szobor technikai részének bírálatára nincs szükség. *Damkó* József, a magyar szobrászművészek élvonalában halad, a szobor belső értékét pedig azok érzik igazán, akiknek az a szerencse jutott osztályrészül, hogy *XII. Pius* pápát szemtől szemben láthatták. De az arcmás hatása minden műértő számára lebilincselő. (—o.)

BONBO
KÜLÖNLEGESS
FERENC-KÖF

Damkó József

MDK

Pieta. /Síremlék/ gipsz

Műcsarnok 1936. máj-jun. Jub. kiáll.

MDK

Damkó József

Pieta. /Siremlék./ Gipsz. Magantulajdon.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 18.1.

Damkó József

MDK

Tanulmányfej, terrakotta

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Damkó József

Ivód

Elek Artur: A magyar éremszobrászat öregei és ifjai. Művészet 1908. 173. l.

S1 - S1

Szijdiszités rossz-ezüstből, honfoglaláskori

VIII. 206.

Danko József

l.

kiírné anléka
1907

Forster Erzsébet

10, 13, 15. l. 18, 20, 21 l.
22. l.

XIII tábla

XXI

Damkó József

szobrász

hon: Mora

Gentmüemlérei

59.1

1951

5 en.

Fridli Sándor

épitemető.

50

olinél

M.

feinyn. [illegible]

[illegible]

M

Damkó József

szobrász

Cegléd hősök

szobra

fenntől

cred

=

Früh wirth Dőm jén Pestmese Trianon

ktán.

Bp. 1930.

I. k. 219. l. (Kép-

pel) 220. l.

Danko József

nobrány

cród

z

Gerevich L'arte

antica 25. l.

ungherese. XXXI. tabla

Rome

1929

László:

bel.

bel áldozatát látjuk, melyet Istennek
. Balra áll Ábel és ájtatosan tekint
je is emelkedik; jobbra pedig Kain szemlesüt-
apodó füstöt. Mind ketten meztelenek.
é, a ki hátra fordult, rőt. A háttér kis-
fákkal. Tekintse alól jobbra „HEGEDŰS L.
1899."

10·5 cm.
20-án a 4924 sz. leirattal. Ára 3600 korona.
.3-án (29/900. 457/900), az elszámolást
17-én a 14683 szv. sz. leirat (689/900).

Dankó József

szobrai

lásd

Katolikus Lexikon

I. k. Bp. 1931. 394. l.

Damkó József

Boldog Margit szobra

Repr

Jaj Boldog Margit a mürben

essay J. Arghi-i

Szépmüvèszet

1942. 279-l. elött kép

281. l.

BUDAPEST
42 1 15 11

Danko József

Wód
Z

nim. elu.
[illegible] jel. az

Kaufersebet [illegible]

bres. Biz.-hoz 9. l
az Erzsébet hírné emlékmű
tb. 1932

BUDAPEST
42 IV. -8 10
62

Danko József

Ötvös

1886–90

Éminisk 1930.82.1

Yparm. Vak Tóth

7/1

Kiadás

1. ~, 2. Nyugtára, 3. ~, 4. ~, 5.

Damkó József

Stróbl Alajos mütermében dolgozott hat évig. Ösztöndijjal egy évet töltött Párisban a Julian-Akadémián. Visszatérése után Budapesten kezd dolgozni. Részt több monumentális-szobor pályázaton. Elkészitette a halasi Kuruc-szobrot. Az Erzsébet szobor-pályázaton második dijat nyert. Ez eken kivül több családi siremléket is elkészitett. Később magyar népies genre szobrokat mintázott.
1904-ben megpályázta és megnyerte a Fraknói-dijat. Ezzel ment Rómába, ahol negyedfélévig dolgozott.

Élet, Bp. 1923. jan. 14. XIV. évf. 1. sz. 9, 16, 20. lap.

Damkó József

Rómában készitette el a lateráni bazilikában elhelyezett -II. Szilveszter pápa siremlékét.
A "Definitor" cimü szobrával kis állami arany érmet nyert. 1908-ban Budapesten telepedett le. Itt sok siremléket, dekorativ szobrot, templomokba szentek emlékeit, arcképeket készitett.
A "Bánat" c. női aktját a Szépmüvészeti Muzeum vásárolta meg. Állandó kiállitója a budapesti és külföldi tárlatoknak. A Kapisztrán szobrát tartja legjelentősebb munkájának.

Élet, Bp. 1923. jan .14. XIV. évf. 1. sz.
9, 16, 20. lap.

Damkó József

A lap bemutatja a művész alkotásait: "Siremlék", "Öreg paraszt" és "Silentium" c. mellszobrát, mely férfifejet ábrázol ajkára tett ujjal. Repr.-ók.
Mátrai Vilmos: "Beszélgetés Damkó Józseffel" c. interjuban elmondja, hogy Németprónán /Nyitra megye/ született 1872-ben. Harminc éves szobrászi mult áll mögötte. Stróbl Alajos tanitotta először rajzolni. Utána az Iparmüvészeti Iskolába irtakozott be, ahol kisplasztikát, ötvösséget, fa és kőfaragást tanult. Ezután Stróbl Alajos Mesteriskolájába került vissza.

Élet. Bp. 1923. jan. 14. XIV. évf. 1. sz. 9, 16, 20. lap.

Damkó József

Karlovszky Bertalan, Hosszu Márton, Sándor Béla kiválnak az arcképfestők között,-irja Mátrai Vilmos a Tavaszi Tárlatról szóló kritikájában. Glatter Gyula és Kiss Rezső "inkább külsőségekkel hatnak." Márk Lajos müvei gyöngék. Mihalovits Miklós: "Krisztus sirbatétele" kiváló munka. Kövesdy Géza: "szépen halad, de szinei még elég átlátszóak", Zombory Lajos és Juszkó Béla kiváló állatfestők. Bosznay István "igazi, magyaros, aranyfényü napsütéses müvei kiemelkednek a többi közül, Orbán Antal és Damkó József elsőrendü portrészobrászok, Berán Lajos finom érzésü plakettmüvész,-mondja a felsorolt müvekről a kritika. A teljes müvésznévsort és a tárlatról szóló részletes beszámolót lásd: Barabás Miklós nevénél. Élet, Bp. 1923. május 6. XIV. évf. 9.sz 213-214.lap.

nem

M.D.K.

Damkó József

"Rómában élő jeles szobrászunk müve a kiskunhalasi "Kurucz"-szobor" cimmel hozza a lap müvész alkotását.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. dec. 11.
26. évf. 50. sz. 923. lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Damkó József

"A halasi kurucz-emlék" c. szobormüvét hozza a lap.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. juli. 3.
26. évf. 27. sz. 487. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Damkó József

Bánat c. szobra kitüntető elismerést kapott a hűszarnak akt kiállításán (emlitve)

Magyarság 1925 XII. 16

Damkó József MDK

Védekezés, gipsz

Műcsarnok 1918-19.Téli kiállitás

Damkó József

A "Téli kiállitás"-t az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat rendezte a Műcsarnokban. A tárlaton szereplő müveket Margitay Ernő értékeli:

Stróbl Alajos: "szubtilisan finom "Géniusz" c. alkotása mellett "Liszt Ferenc" óriási portréja dominál."

Murányi Gyula: "Két ember" c. ölelkező párja,
Damkó József: "Védekezés"-e és

Siklódy Lőrinc: "Fogságból hazatérő magyar" c. müve az, amelyekről beszélni kell,-mondja a négy szobrász-művész kitünő alkotásáról. Élet, Bp. 1919. jan. 26. XI. évf. 4. sz. 89-91. lap.

Damkó József MDK

Védekezés, gipsz

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Damkó József

Szabadságon, terrakotta

Miccarnok 1918-19 téli kiállítás

Damkó József MIK

Ludmann altábornagy, terrakotta

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Damkó József MDK

Kőrösfői menyecske, szobor, terrakotta

Ünnepi pihenés, terrakotta

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Damkó József

MIK

Ünnepi pihenés, repr.

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

MDK

Damkó József, szobrászm.

Szent Péter apostolt ábrázoló márvány-
szobrával elnyerte az Ipolyi Arnold-féle díjat.

Kitüntetések. - Műcs. 1917-18. téli kiáll.
Művészet. 1918. 1. 32.

Damkó József

MDK

Szt. Péter apostol,

Mücsarnok 1917-18 téli tárlat

Az első magyar hadiplakett. A 3-ik honvéd tábori ágyusezred a harctéren ünnepelte parancsnokának, Ehrlich János ezredesnek negyvenéves szolgálati jubileumát s erre az alkalomra Damkó és Lukácsy szobrászainkkal megmintáztatta ezt a művészi plakettet

Marodőrök

A régi csataterek marodőrjei új formában támadtak föl itthon, a front mögött. Jó lesz, ha a közönség is tudomást szerez róluk.

A régi marodőr a csata lejzajlása után bejárta a véres mezőt s meglopta az elesetteket, kirabolta a haldoklókat.

Az újmódi marodőr nem is megy a csatatérre. A maga munkáját — amely így sokkal jövedelmezőbb, — itthon folytatja. Fölhasználja az itthonmaradottak fájdalmát és kegyeletét s azt pengő pénzre váltja uzsorás kamattal.

Nem szólok azokról az apró exisztenciákról, akik mindenféle amulettel házaltak a behívott katonakötelesek körében, sem azokról, akik biztos golyófogó páncélingeket stb. kínálgattak hangos reklámmal. Sokkal jobban megérdemlik az óvó figyelmet az olyan „vállalatok", amelyek kegyeletben utaznak.

Alig hogy megindította egy országos bizottság, az Iparművészeti Társulat, a Magyar Építőművészek Szövetsége azt a nemes mozgalmat, hogy az egyes községek és magánosok is emléktáblát emeljenek az elesett hősök dicsőségére, akadtak itt is, ott is „vállalatok" (sohase hallottuk eddig a nevüket), amelyek minden művészi szempont félrevetésével, a legridegebb üzleti alapon próbálják kiuzsorázni a közönséget.

Hogyne, hiszen milyen könnyű ezerszámra összecsapni egy bronznak vagy márványnak látszó táblát s azt jámbor falusi bírák, jóhiszemű plébánosok, s egyéb hatósági személyek nevére küldött fellengős prospektusok, jól kiöltözködött ügynökök révén méregdrágán eladni.

Szinte hallom a közvetítőrek kegyelettől remegő bariton-hangját, amint minden mondatába háromszor is beleszövi ezeket a szép szókat: elesett hősök, kegyelet... Lehet-e ennek ellentállani? A naiv közönség belemegy a vásárba, hisz nem gondolja meg, hogy egyrészt silány anyagú s a tárgyhoz nem méltó kidolgozású portékát vesz, másrészt többszörösét fizeti érte annak, amit az megér, amennyiért az előállítható.

Az a szép és a korhoz valóban méltó mozgalom pedig, amelyet kiváló férfiak indítottak meg abból a célból, hogy a legszerényebb költség mellett is igazán művészi táblák örökítsék meg hős fiaink emlékét: ez a szép mozgalom csütörtököt mondhat, ha az ily „vállalatok" silány bazár-portékájával árasztják el az országot.

Óva intjük a közönséget, hogy ne menjen lépre az ilyfajta kínálkozásoknak. Ha ily ajánlat nem jön elismert művészek vagy teljesen megbízható cégek nevében: fogadja a legteljesebb bizalmatlansággal. S ha ily ügyben tanácsra van szüksége, forduljon akár egyenest az Iparművészeti Társulathoz, mint amely féltékenyen őrködik a fölött, hogy a kegyelet cégérével senki vissza ne éljen éppen a kegyelet és a jó ízlés rovására.

A községek és testületek, amelyek kizsákmányolását úgy látszik, első sorban vehetik tervbe az efajta „vállalatok", várják be türelemmel azt a szép és művészi mintagyüjteményt, amelyen máris dolgoznak művészeink, vagy lépjenek egyenest valamely jónevű szobrásszal vagy építésszel összeköttetésbe.

Croker regényeinek 13. kötetét, — a „Barington Diana" című regény első részét — jövő heti 15-ik számunkhoz mellékeljük díjtalanul mindazon előfizetőinknek, akik a készkiadásaink fedezésére szolgáló 50 fillért megtérítik.

A szerkesztő üzenetei

Kérjük előfizetőinket, akik csak egy negyedévre fizettek elő, hogy előfizetésüket postafordultával újítsák meg, nehogy a háborús postai közlekedés késedelmei miatt az Uj Idők további küldetésében fönnakadás álljon be.

II. éves prepa. Komoly és felnőtt kartársnői közt, úgy látszik ön a pajkos diák szerepét játsza, reméljük azonban, hogy csak a tiz perc szünetben. A kérdés, amit föl ad nekünk, inkább „rémes", mint súlyos. Úgy ahogy leírta a dolgot, távol áll tőlünk a megdorgálás, s azt hisszük, Hangjegy Pista se annyira belső meggyőződésből ráncolta össze homlokát, mint főleg a zenetanári tekintély sértetlen megóvása kedveért. Mindazonáltal nem nyomhatjuk el abbeli véleményünket, hogy a katonákkal és kéményseprőkkel való szimpátia meglehetősen különös összetétel. Az uniformis irányában megértjük és nem is helytelenítjük ezt az érdeklődést, de hogy jön ide a kéményseprő? Ha még legalább cukorból volna! A dolgot nem is tudjuk megérteni másként, mint hogy ön e tisztelt céh iránt tisztán ipari alapon érdeklődik, s a filigrán kéményseprőnek, aki szünet alatt végigment a képezde folyosóján, ebből az okból ajánlotta szíves figyelmébe kéményeik rendbehozását. Hangjegy Pista persze másra magyarázta a jelenetet, önt kemény, dur-skálában ejtett szavak kíséretében megfedte s aztán azt mondta, elmélkedjen a történteken s lássa be helytelenségét. Önnek viszont nincs kedve ehhez az időtöltéshez, s azt kérdezi tőlünk, miért kell ezen elmélkedni? Igaza van, szükségtelen elmélkedni. Hangjegy Pistának mondja meg, hogy maradjon a hangjegyeknél, de azért, hogy őszinték legyünk, s végre már valami szigorut is mondjunk: a kéményseprőkkel való nyílt szimpátiát kapcsolja ki jelenlegi hivatásából s kéményeik fölötti rendelkezést bízza a kedves mamájára.

„Hóvirág." Ön nem tudja, hogy az a leány, akit ön szeret, viszontszereti-e önt és arra kér minket, hogy mi mondjuk meg ezt. Igazán köszönjük ezt a megtisztelő bizalmat, de sajnos, nem tudunk neki megfelelni: mi, bármennyire igyekszünk is, de nem tudunk ismeretlen nőknek lelkébe látni és ezt, ime, meg is valljuk önnek, bár ezzel kockára tesszük, hogy vajjon ezek után is megajándékoz bennünket bizalmával.

„Gondos édesanya." Valami nagy választék gyermek-játékkönyvben nincsen. De van azután egy ilyen könyv, amely minden irányban kielégítheti a magyar édesanyát. Ennek a könyvnek a címe: „Játékkönyv gyermekek és a serdülő ifjúság számára." Tele van képpel, fényképpel és főleg tele van a szabadban való játékoknak gazdag gyüjteményével. Szerezze meg ezt a könyvet, ára 4.— korona. Kapható Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrássy-út 16. sz.

Csacska. Ön csakugyan kislány, de nem két nővére miatt, akik idősebbek. A nővéri politikát meg tudjuk ugyan érteni, amely arra irányul, hogy önt lehetőleg a rövid szoknya határán tartsa, annál is inkább, mert amint sejtjük, ön a nővéreinek diadalmas konkurrense. Az ön érdeke azonban nem egészen az, ami az övéké, hisz' már belépett abba a korba, amikor a férjhezmenés kérdése komolyan fölvetődhet. Sejtésünket a jó öreg doktor bácsi is támogatja, aki a harctérről küldött leveleket és tábori lapokat hármuk közül az ön címére irányítja. Hogy írhat-e a jó öreg doktor bácsinak? Ha régi jó ismerősük, akkor olykor a figyelmet viszonozhatja egy-egy levelező-

Uj Idők 1916. XXII. 14 sz.

lappal, de egyébként a heves és titkos levelezést nem látjuk indokoltnak, annál is inkább, mert a jó öreg doktor bácsi csak harminckét éves. Ami a másik kérdését illeti: ne adjon. Fénykép, főleg ha az szép leányt ábrázol, nem arra való, hogy jobbra-balra adogassuk ismerős fiatalembereknek.

S. Sz. Petrozsény. 1. Úgy érezzük, fölösleges ismételten hangsúlyoznunk, hogy mi minden hozzánk beérkezett kéziratot egyforma figyelemmel olvasunk el és hogy éppen ebben rejlik titka annak, hogy hány, ma ösmert nevű írónk legelső dolgozata még akkor jelent meg nálunk először, amidőn nevét senki sem ösmerte. Mi nem azt nézzük, hogy ki írta, hanem, hogy milyen a vers, novella, cikk, regény. 2. A versek gyöngék. 3. Küldje be valamelyik színházunknak.

Margit. Amire hosszas töprengés után rájött, s ennek értelmében lépett a cselekvés terére: az ellen csakugyan nincs kifogásunk. Éppen a „háború okozta rendkívüli körülményekre való tekintettel" nincsen, de ettől függetlenül is, mert nem veszedelmes dolog. Azt persze azért még nem javasoljuk, hogy mindennap egy levelet menesszen oda, ahol a Dnyeszter vize zúg.

Ibolyanyílás. Hibás, sőt határozottan izléstelen volt a fiatalember, amikor egy birkózó-bajnok erejével kapta ki a kis kendőt az ön kezéből. Viszont azért ez nem volt akkora illetlenség, hogy ön a társaságban oly szóval sértse meg, aminél súlyosabbat már nem is éjthetett. Szép és helyes, hogy ön ezt rögtön belátta, s levelében bocsánatot kért, a fiatalember válasza pedig szintén természetes, korrekt. Hogy melyikük lehet jobban megsértve? Most már egyikük se.

P. I. A „Roulett" című novellájáról ön ezeket írja, kisérő levelében: „A modern és a konzervativ irodalom együttes hatása alatt irtam azon szándékkal, hogy belőle világosan lássék az új naturális irány, amelyet majdan az irodalom tökéletesedésekor minden író, tekintet nélkül arra, hogy irása a művek mely csoportjához tartozik, magáénak fog vallani". Ezek után érthető kiváncsisággal vettük elő azt a novellát, amely korát megelőzve, az irodalom tökéletesedését önmagában máris elérve, már most egyesíti a modern és a konzervativ irodalmat ama bizonyos „naturális" irányban. De sajnos, a kis dolgozatban nemcsak hogy semmiféle irodalmi irányt, hanem még irodalmat sem találtunk. Ezek után nem ajánlhatjuk, hogy továbbra is efféle irányok egyesítésére szentelje idejét.

„Mimóza". Kezdetleges.

A PÉCZELY-DIJ NYERTESE

Sz. B. „Vajjon? Szó és tett." Az átdolgozás nem sikerült. Az efféle fantasztikumok megírásánál egyébként is, ha első nekilendülésre nem sikerül jól megírni, azután már még kevésbbé sikerül. A másik kis történet nagyon is igénytelen. Sajnáljuk, egyik sem vált be.

E. Olga. Malonyay Dezső munkatársunk köszöni a kedves, elismerő levelet.

„Mentior." Annak megitélésére, hogy szindarabjai előadhatók-e és van-e szinpadi érték bennük, nem mi vagyunk illetékesek.

S. Gy. „Vénusz". Csinált virágok, művészieskedő szavak költészete, amit pedig nem szeretünk. Nem közöljük.

K. I. „Hajnal. Szikla. Ének, stb." Mi szigorúbb mértékkel mérünk.

R. M. „Hadizsákmány." A komoly kritikát nem bírja el.

„A művésznő." A téma közhely, érdektelen, a megirásában sem találtunk kvalitásokat. Nem közölhető.

Cs. E. „Egy régi történet." Nem közölhető.

L. L. „Levél." A vers érdektelen és megírása is száraz. Nem használhatjuk.

K. M. E. „Anica-dalok." Finom, meleghangú irások, de semmi újat sem hoznak. Sajnáljuk, nem váltak be.

V. A. Kassa. „A líra. Az egri várban. Lengyel dal az éjben. Ellentétek." Néhol fölcsillan bennük valami szín és melegség, de nem mondhatunk többet róluk: intelligens dilettáns-irások. Nem közölhetők.

F. B. „Az éj mesél, stb." A mi színvonalunkat nem érik el.

D. R. „Legyen vége." Gyöngécske.

„Karcsú leány." A kiadóhivatal elküldötte.

Özv. S. A.-né. Miután az özvegyi nyugdíját még a régi törvény alapján kapja, igénye van a háborús segélyre, föltéve, hogy nyugdíja a 2800 koronát meg nem haladja. A bejelentési határidő 1916 február 29-ike volt. Az elintézés valószinüleg azért késik, mert ezrekre menő hasonló kérvény vár elintézésre és az intézkedés egyidejüleg fog az összes kérvényekre megtörténni.

Sz. Gy. „Hess, te holló madár..." Sajnáljuk, nem használhatjuk.

„Japán." Csak egyet ismerünk, melynek szerzője Rozsnyai és a könyv címe: Japán nyelvmester. Ára 1 korona. Megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Budapest, VI., Andrássy-út 16. szám.

„Fehér rózsa." A kiadóhivatal megindította lapunkat a jelzett címre.

„Krampusz." 1. A kérdezett könyvet, melynek ára 3 korona 60 fillér, megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében. 2. Nem. 3. Ez teljesen elfogyott. De talán megteszi a szolgálatot Veress kozmetikai könyve is, melynek ára 6 korona és amelyet a fenti cégnél szintén megrendelhet.

R. I. Szatmár. Tévedés lehet a dologban, mert mi ilyen pályázatot nem tűztünk ki.

„Kisujszállási asszony". 1. „A selyemruha" még nem jelent meg. Megjelenése után elküldi a kiadóhivatal. 2. A „Katóka szakácskönyvét" kivételesen, mint az Uj Idők előfizetőjének, 7 korona helyett 3 korona 20 fillérért küldik meg önnek a kiadók. 3. Ezekre a kérdésekre a „Szépségápolás" rovatban találja majd meg a választ.

H. F. Szekszárd. Sajnáljuk, de sorsjegyek dolgában nem állhatunk előfizetőink rendelkezésére. Méltóztassék valamelyik nagyobb bankhoz fordulni.

„Lenke." Pontosan elküldik.

„Kiváncsiság." 1. Igen. 2. A „Szépségápolás" c. rovatunkban megtalálja a választ.

Előfizető húga. Nem tett helytelent. Az a szóbeszéd, amellyel az asszonyt valaki rémítgette, alap nélküli. Ha úgy áll a dolog, amint irta, s az asszony már két éve elváltan élt férjétől: akkor a gyermeket illetőleg a törvény szerint megfelelően járt el az anyakönyvi bemondásnál. Az lett volna helytelen — mert hisz' nem igaz, — ha az ellenkezőjét teszi.

„Sárosi." 1. Nem, a sógornője. 2. A déli harctéren. 3. Igen.

D. O. Kézdivásárhely. 1. Mind a kettőhöz nyolc gimnáziumi végzettség szükséges. Forduljon közvetlenül a Ludovika Akadémia igazgatóságához, Budapest, Üllői-út. — 2. Ezeket a veszte églajstromokat megrendelheti Singer és Wolfnernél is. Eddig 383 ilyen lajstrom jelent meg, ára 10—20 fillér füzetenként. 3. Ezt legföljebb csak közös ismerősök útján tudhatja meg, a hadvezetőség ebben az irányban nem szolgál senkinek sem fölvilágositással.

H. R. Őszinte sajnálatunkra ebben az ügyben nem tudunk pontos fölvilágositással szolgálni.

Sz. A. Ebben az ügyben csak az ezredparancsnokság adhat kielégitő választ. Tessék újból odafordulni és megsürgetni a kérés elintézését. Az exhumálással újabban magánvállalatok is foglalkoznak, mi azonban ilyen cimeket elvből nem ajánlunk.

M. A.-né. Forduljon ebben az ügyben Voit Ervin tanárhoz, Budapest, IX. ker., Oroszlán-utca 1. Szivesen fog fölvilágositással szolgálni.

Nem közölhető versek: Keresztesek. Fohász. Kisvárosi tél. — Első csók. Az uzsoki szorosban. Szeretnék danolni. Tábori lapok. — Alkonyatkor. — Édes kis virágom. — Március Idusán. — Trilby. A síri dal. Látomások és talányok. A bíró szól.

GRÜN LILI

Vigjáték. Irta: Földes Imre. Ára 2 korona 50 fillér. **Második kiadás most jelent meg.**

TARTALOM:

Szöveg: *A varjú a toronyóráu.* Irta Csathó Kálmán. — *Elmerült szobák.* Irta Zilahy Lajos. — *Nyári ismeretség.* Irta Abonyi Árpád. — Séták a nagyvilágban: *A mexikói Cordoba.* Irta Hanns Heinz Ewers. — *Szomorú anyák.* Irta Zivuska Andor. — *A lándzsás emlékezete.* Irta Lakatos László. — *Koncert.* Irta Dömötör. — *Berend Miklós dr. harctéri naplója.* — *Pillanatfölvételek.* — *Rovatok:* Mindenféle. A szerkesztő üzenetei. — Fordított regény: *Az amerikai rokon.* Irta Kut Aram.

Képeink: 1916 március 15. — A trónörökös szemlét tart. — A balkáni harctérről. (Három kép.) — Dohna-Schlodien gróf. — Búvárhajóink hősei. — Egy ital bor. — A háborús Városliget. (Négy kép.) — Pártos István. — Svájc fegyveres semlegessége. — Mühlbeck Károly két fejléce. — Divatképek. (Négy kép.) — Háborús plakett.

Laptulajdonos: *Singer és Wolfner. Budapest, VI., Andrássy-út 16. szám. Kéziratokat nem adunk vissza. — Az Uj Idők képeinek és szövegének utánnyomása tilos.*

Az Uj Idők kliséit Wolfner M. cinkográfiai műintézete készíti, Budapest, VIII. ker., Hunyady-utca 32. sz. Telefon: József 5—52.

Damkó József
Szerelmes pár, eredeti terakotta

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 8 1.

Pásztó

MDK

Damkó József nolván

A bánat. Repr. 99.

A magyar akt-kiállítás albuma. Önyeáll
Lyka-Majovszky-Petrovics. Bp. 1926. 99, 159,

M·D.K.

Damkó József nobrán

Pályázott a millenneumi erempályázatra, melyet Beck Ö.F. nyert el.

Beck Ö. Fülöp Emlékezései. Bp. 1957 202, 286

Damkó István

Vág partján. Fiatal nőt ábrázoló bronz szobor

Szent-György-Czéh XLVI. Művészeti aukciója. A Gyüjtő. X.évf. 2.sz. 6 l.

itt továbbfut, de itt m
boltozat négy boltszaka
elől széles és tompa, n
rom-három borda indul.
dél felé továbbhuzódik
lakkal a szentély felé
szögletes formára átalak
itt a falak és a boltoza
Berendezés: A terem déli
ben a sekrestyében volt/
körüli akantuszos, fekete
lőtt a folyosón áll egy m
~~Az oratóriumba a~~
~~fel~~. A sekrestye folyosó
feszület és több kisméret
ből.
Urmutató: Aranyozott ezü
talpám buzakalászos és k

MDK

Damkó József

Margitay E: A Műhely kiállitása.

Magyar Iparművészet. 1908. évf. 347-349 l.

MDK

Damkó József, szobrász
Nemzetes asszony, szobor, repr.

Képzőm. Társ. téli kiáll. VU, 1903.47.sz. 72 l.

M.D.K.

Damkó János; szobrász

Tőle származik az egri székesegyházban elhelyezett Szt. János mellszobra, mely a Nagy Virgil épitész vezetése alatt folyó belső diszitések idején /1904-1910/ készült.

Gerő László: Eger, Bp. 1957. /Magyar Müemlékek/ 60.old.

MDK

Damkó

többedmagával készitette a homlokzat és külső szobordi
szeket.

Képek és szobrok a a királyi palotában.
Magy. Ip.müv. 1905. 168.1.

MDK

Damkó szobrász

L-r: Képek és szobrok az uj kir. palotában. Épitő Ipar, 7. sz. 105. fobr. 19. 62. l.

1905

MDK

Damkó

Az Erzsébet-emlékmű pályázat. Damkó, Papp és Szabolcs műve. Repr.

Uj Idők, 1903. 26.sz. 600.l.

MDK

Damkó, szobrász

Csakó E: A torinói kiállítás. Magy. Iparm. 192
1902. 167. l.

Damkó József

3 nagyunokatú fenicontvény szobra a Lőwy S. u. 7. udvarán. A szátadfordulós világjárt szobrászra volt, Rómában is vannak művei, ő alkotta a torinói Kossuth-szobrot is. Pásztorlány: hibás szociologiai, néprajzi szemlélet, kesői olasz barokk nyugtalan formakezelése és a klassicizmus mitologizálásának hatása.

Pesturegyei Hírlap 1968. dec. 24. 12. o. Stefanits:
Váci szobrok

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

nehogy elárulja közeledtét a végtelenül éber, folyton figyelő őrállat előtt. — A zergetrófeát a bak hátgerincén végighuzódó 15—20 cm. hosszu felálló szőrzete képezi, mely a szélben ide-oda hullámozva fehér végeivel messzitől is kitünő ismertetőül szolgál a vadásznak. Sokszor napokba és rengeteg fáradságba kerül mig a zergebak bizonos lapockája végre a célgombra kerül, de jaj a vadásznak, ha lövése nem halálosan talált: sohasem fog zsákmánya a szeme elé kerülni, mert a sebet kapott zerge (ha még oly sulyosat is) bámulatos, végső szivóssággal menekül a dráma színhelyétől csak általa ismert titkos szakadékokba, ahol ember soha fel nem leli.

ében"

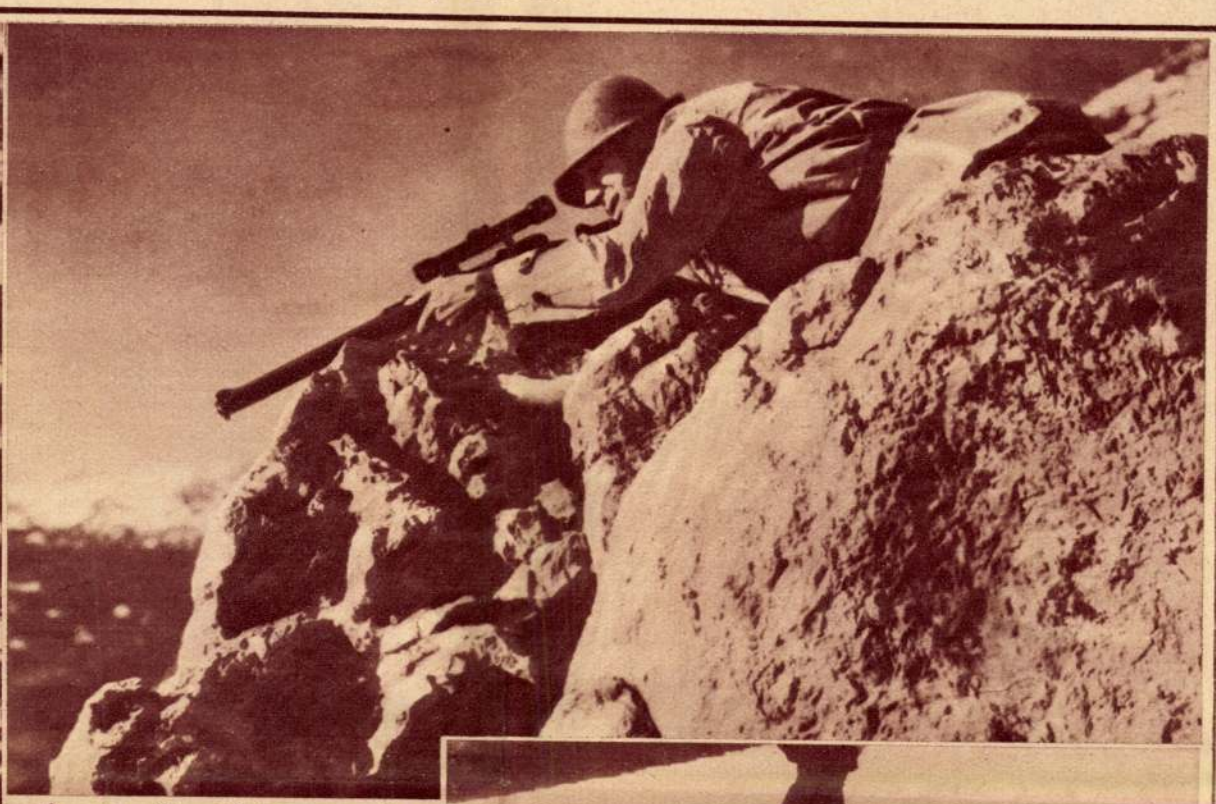

A nagy pillanat! A zergevadász többnapi fáradozás után végre célba veheti a titka vadat

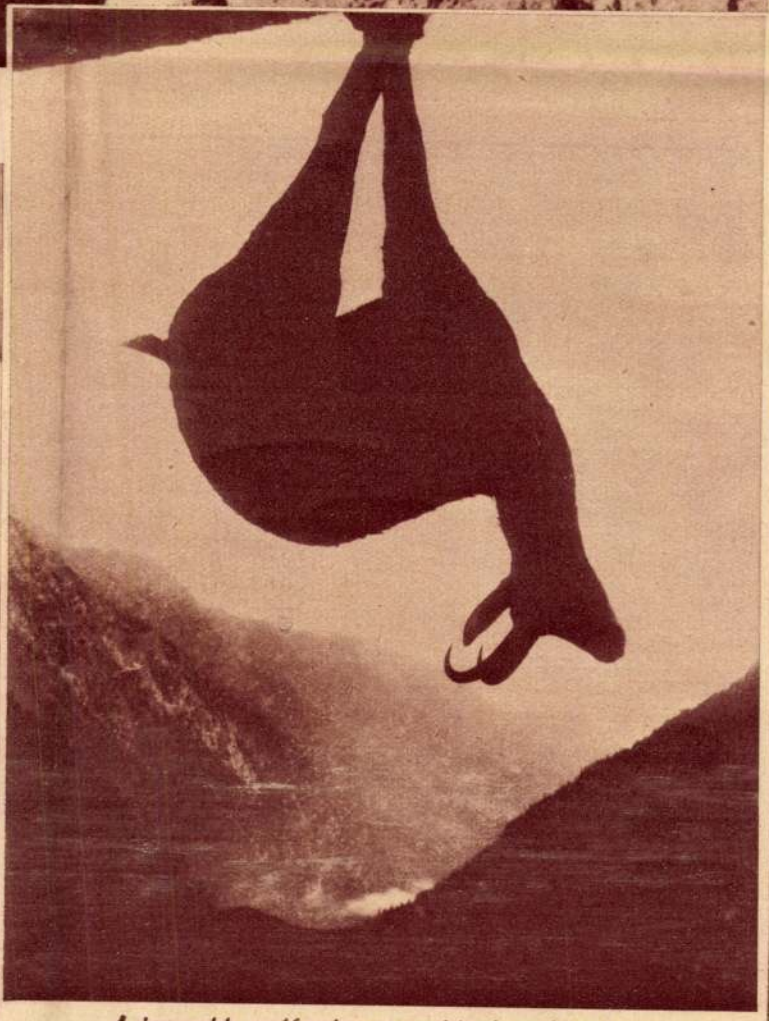

A legszebb zsákmány a vadászkunyhó ajtaján

Damkó József

MSG kép mell kép

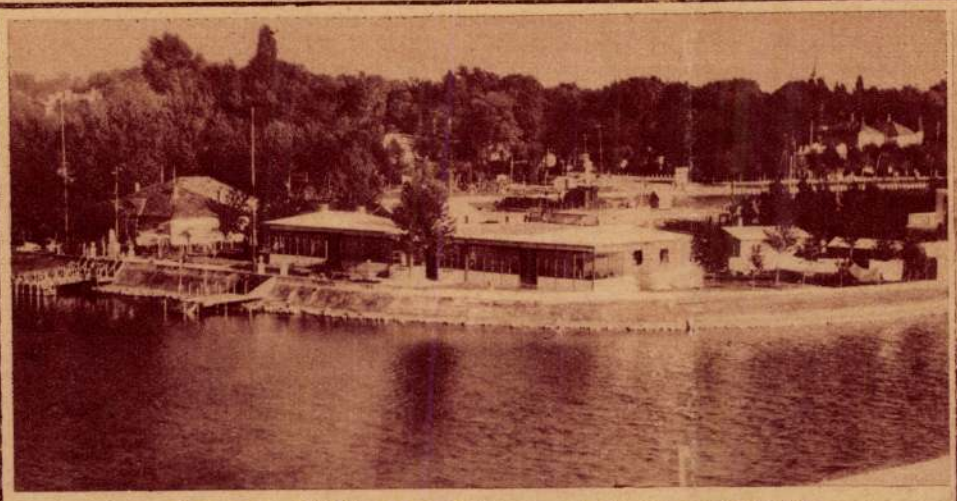

A MAC siófoki uj sporttelepe, melyet ma avatnak fel

Középeurópa első viharjelző állomása a MAC siófoki uj sporttelepén, mely viharágyuval, füstbombákkal messzehangzó szirénával jelzi a vihar közeledtét

Prohászka-emlékmű Esztergomban, melyet ma leplez le a hercegprimás. (Damkó József szobrászművész alkotása)

Nagy feltűnést keltett hétfőn délután az Óriás-utcában egy hatalmas tömeg, mely több cigányasszonyt tuszkolt maga előtt. Bünük az volt, hogy néhány rézgyürüt adtak el gyanutlan embereknek arany gyanánt. Már-már verekedés fejlődött ki a két tábor között, melynek során az egyik cigányasszony pólyás gyermekét vágta neki a támadóknak, mikor a közeli VIII. ker. kapitányságról elősiető négy rendőr közbelépett és bekisérte az egész társaságot

M.D.".

Damkó József szobrász

Arcképet festett róla Réti István 1906-ban Rómában.

óradi Nóra: Réti István. Bp. 1960. 154.l.

Damkó József.

Az Ady Endre-szerelék elkészítésének pályázatán részt vesz.

Magyarság, 1928. febr. 9.

Damkó József.

Részt vesz az Ady Endre-
síremlék pályázaton.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 9.

Dankó József.

Az Ady-emlékpályázat zsűrije nem tartotta be a döntőbe pályaművét.

Pesti Napló, 1928. febr. 12.

Damkó József.

Az Ady-szeremlékpályázaton több művel vesz részt.

Magyarság, 1928. febr. 12.

MDK

Damkó József

Az Ady emlékmű-pályázatra négy kis szobormüvet készitett.

Cikk: Az Ady emlékmű-pályázat.

Epitő Ipar - Epitő Művészet 1928.marc.1.9-10.sz. 35.l.

MDK

Damkó József 2oo K pályadij

Az éremkedvelők egyesülete. Művészet, 19o9. 51 l.

Damkó József
Pipás ember, terrakotta

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitásn. 19o4.
márc. 27 l.

V torony
(77

folytatódik a

képzeljük el - egy a
igen szük, és hosszú
redetileg háromhajós
az jelenlegi oldalká
mellett megértenők, a
sát a középtengelyb
pillérek és a barokk
ló viszonya arra mut
ban ezeket az ablako
reknek már állniuk k
2, és 4. pillért ki k
~~kusan elhelyezkedő~~ b
nak. Amennyiben a tá
sak, erre semmi szüks
legi torony déli tám
olyannnyira, hogy a t
letes szakasz az ebbe
felfelé ~~kapott helye~~
Ennek a támpillérnek
forma, kiképzésben és
tet a románkori egys
A hajó déli falának
zében elhelyezett ba
közvetlen érintkezésl
körös zárású befalaz
tók, és alatta jóval
zárású, befalazott pr
tott ablak nyilik, ny

Damkó József,
Tanulmányfej, terrakotta

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 27 l.

az apátság mai épüle
fekvő üres területen
pedig autentikusaak
meglévő épületek e
san egyezik a térkép
Az L alaku épület rő
nya ma már nem áll.
~~mai épület méretei a~~
~~megegyeznek-e, semmit~~
~~épület felmérése nem~~
~~tudom, hogy a Békefin~~
~~morva vagy bécsi láb~~
~~zek egymással egyezn~~
~~bécsi lábban végezte~~
~~a mai épület nagyobb~~
let felé szélről eső
~~tükörboltozat~~, geomet
val. Az emeleten a fo
födémüek, a folyosók
zárja. Nyugat felé h
ség, kelet felé három
déli homlokzat hossz
2. és 3. helység men
stukkódiszt találunk
kötpárkány futja kör
és a 2. szoba folyos
századiak, de ezek, va

terme

Damkó József
Apa és gyermeke, terrakotta

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 27 l.

szinüleg középkori a
ban, többszörös kiseb
déli homlokzata tize
homlokzaton minden m
ben befalaztak. Az a
retesek, füles kerete
nyal, részben ugyanil
részben pedig ujabba
nélküli, széles, vállk
középső tengelyben h
zat kapunyilása kere
kosárives.

Belseje: Kapualjána
---
kos dongaboltozat. Az
földszinten és emele
nem egész hosszában
folyosóval. A folyos
I helyiség zárja le.
csőháza kosárives fö
[illegible]
a kapulajtól jobbra,
só földszinti nyugat
süvegboltozatos födé
5 szakasszal. A nyug
letti helyiség csehs

Damkó József
Kóstolja kend!, terrakotta

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása. 1904.
márc. 26 l.

I779-ben Beitler Met
kat kiszedette és ra
már ismét " puszta k
építőanyagot tartána
Harang: I422-ből val
XVIIII. sz.-i restau
lálták./Békefi, I.56.

Irodalom: Békefi Rem
nete, I-III. Bp. I898-I9

Volt kolostor, később

Fekvése: A Kis- /Köv
vetlen az egykori a
hajdan folyosóval el

Története: Alapitott
net szempontjából sz
tunk I356-ból való.
tor jelentéséből kit
apát és két szerzete
amely arra elégendő,
[illegible] re emeljék
nyivel kisszerübb a
jövedelme ugyanekk
I2, amely 24-re növel

Damkó József

Deák Ferencz, ércszobor
Kossuth Lajos, "
Petőfi Sándor, "
Vörösmarty Mihály, "
Rákóczy Ferencz, "
Kossuth Lsjos, 1/2 életnagys. ércszobor

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 19oo.
9o-91 1.

MDK

Damkó József szobrász

Hegedüs Lászlóné: Római emlékek. VU. 1905.49.sz.

786 l.

MDK

Damkó

Damkó-Villányi terve az Erzsébet-emlékmű pályatervén.

Lyka Károly: Az Erzsébet-emlékmű.

Művészet, 1902. 105-110.1.

Damkó MDK

Az Erzsébet emlékmü pályázat, repr.

Művészet 1902. 113-120.o.

Dankó József.

A "Fővárosi tanácsa tervpályázatot hirdetett Ady Endre szobrának elhelyezésére, mely pályázaton részt vettem alkotásával.

Magyarság, 1927. dec. 8.

Damkó József.

A Műcsarnokban rendezett Ady-síremlékpályázat bemutatóján pályaműve szerepel.

A Reggel, 1928. febr. 13.

Danko Jozsef rolvar

Müggyűjtő 1930. XI, 321-22.

D a m k o Jozsef szobrász

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
431.
"Kitüntetések"

D a m k ó József szobrász

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
65.
" Kitüntetések."

Dankó József

Bobrón

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. évf. 8. sz. 370. o. Hivatalos

kulcsítások.

Körplasztika. Hősi emlékosobor,
Damkó

Pesti Hirlap. 1924. nov. 8.7
Hősök emlékének leleplezése
kiskőrösön

Dankó József, szolvár

Ipszemüvészet 1896-ban 158.

Dandó József, szobrász

Iparmüvészet 1895-ben 139.

Kiallitasok, XX.sz. 1900-1919.

Mücsarnok tavaszi kiall., 1914.
- Damk. József:
Páris ítélete -

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
213.

Plasztika, körplasztika
Az Erzsébet-emlékmü pályaterve, Damkó József, Papp Gyula és Szabolcs Ferenc

Müvészet, II., 1903. 276-280.

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata

M.D.K.

Damkó József
rézmetsző

Deák Ferenc
Petőfi Sándor
Vörösmarty Mihály
II. Rákóczy Ferenc
Kossuth Lajos

Beschorner A.M. és Fia műérmöntők, Bp. 1899.

1900-1913.

Plasztika, XX.sz.- Relief

D a m k o J o z s e f :
Paris ítélete

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
213.

Kitüntetések

Ezüst érem a torinói nemzetközi iparművészeti kiállításon.
- Damkó József -

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
354.
"A turini nemzetközi ..."

Rozplasztika. Kapisztrán-szobor, Damkó

Pesti Hirlap. 1922. jan. 28. 6

a főváros képzőművészeti bizottsága...

Körplasztika. Magyar parasztasszony.
Damkó József

Magyar Müvészet 1925. 169. o.

Festő XIX sz. e.f.

X Ivanovics /Joanovics/Katalin

székesfehérvári arcképfestő
/egy képe a pesti müegyesület 1840-es tárlatán/

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

Szt.Erzsébet szobra a Rózsák terén.

készitette Damkó József .

Katol.Szemle.1931.I.48-55.l.

Damkó József, szobrász

Művészet, III., 1904. 296-300.

Márkus László: A terracotta

Danckó József szobrász

Pesti Hirlap. 1925. dec. 8. 8

Kézdi-Kovács László: akt-Kiállítás

a Műcsarnok összes termeikben

Damkó József szobrász

Pesti Hirlap. 1926. febr. 28. 4

K. K. L. A Lehbelich kiállítása

Damkó József.

Mibarát.1921.I.376.l.

Damkó József, szobrász

Művészet, IV., 1905. 61-62.

Rendvai Károly: Római levél

Dankó József, szobrász

Müvészet, III., 1904. 13o.

Kitüntetések.

Damkó József szobrász

Pesti Hirlap. 1922. jan. 28.6

a fiváros képzőművészeti bizottsága...

Danko' József szobrász

Pesti Hilap. 1923. febr. 11.5

k. k. l. ll Lehbelich Riallitása

Danckó József szobrász

Pesti Hirlap. 1924. febr. 24. 6-7

K. K. L. Háme kiállítás

Damkó József

MDK

Tanulmányfej, terrakotta
Iluska, terrakotta
Öreg asszony, haraszti kő

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Damkó József MDK

Terrakották
Kalotaszegi anyóka
Borcsa
Kalotaszegi menyecske
Fiatal özvegy
Mücsarnok 1939
Derüa müvészetben kiáll.

Damkó József

MDK

A három párka, Szarkofág dombormü, gipsz

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Damkó József

MDK

A három párka, repr.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Damkó József MDK

Madonna, gipsz

Mücsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Damkó József MDK

Dante találkozása Martel Károllyal,

gipsz, plakett

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

MTK

Vaszko József, szobrász M.D.É.

készítette a piaristák váci utcai épületcsoportjának nagy kápolnájában, a jobb oldali mellékoltárok közül hetőnek főalakját: Szt. Péter és sk. Pál szobrait.

Épitőipar - Épitőművészet, Bp.1918.évf. 41.sz.
323. old.

Damkó József MDK

Stróbl mester, mellszobor, gipsz

Mücsarnok 1922 őszi tárlat

MDK

Damkó

Réti István: Derü a müvészetben. Az Est, 1939, márc. 29. 13 l.

1
4
4
1
2
2
1
2
1
2

Damkó József

MDK

terrakották
Nemzetes asszony
Gulyás gazda
Kati néni
A pipa meg én

Miccarnok 1939
Derda művész-tben kiáll.

Damkó József MDK

terrakották

A jó öreg
Zsuzsa néni
Birkamosás

Műcsarnok 1939
Derüa művészetben kiáll.

Damkó József MDK

Bözsike, terrakotta
Bánat, terrakotta

Mücsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a müvészetben kiáll.

Damkó József MDK

Nemzetes asszony, terrakotta
Baranyai menyecske, terrakotta

Mücsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a müvészetben kiáll.

Damkó József MDK

Anya, terrakotta
Bucsuzkodás, terrakotta
Kalotaszegi asszony, terrakotta
Felvidéki asszony, terrakotta

Mücsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a müvészetben kiáll.

Damkó József MDK

Mosás a Vág partján, gipsz

Műcsarnok 1939.
Derü a művészetben kiáll.

M.D.K.

Damkó József

Szobrászmüvész Cegléd város megbizásából elkészitette a Hősi emlékmüvet.

Cegléd város Hősi emlékmüve.

Városok Lapja 1926. juli 1. 128.old.

M.D.K.

Damkó József /1872-

682. Költészet és zene allegorikus alakjai. 2 épületszobor 350 cm. sóskuti kő.
683. Alkotmány allegorikus csoportja. Épületszobor 500 cm. sóskuti kő.

Elvesztek. /?/ Budai kir. palota/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 48. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Damkó József /1872.

552. Ülő női akt. Ceruzarajz. 16x12 papir.

Elveszett, /Somogymegyei Muz./

Háborus műtárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
37. l.
Bp. 1952. MUMOK.

Damkó József MDK

Párkák, gipsz

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

M.D.K.

Damkó József, szobrász

Az Országház 88 pirogránit szobordísze a pécsi Zsolnay gyárban készült. Ő is egyike volt a 12 tervező szobrásznak. 272.o. 8.jegyz.

omváry Ferenc: Sinkó András Művészetéről 269.o.

Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966. Pécs. 1967
omogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

Damkó József MDK

Stróbl Alajos, repr.

Mücsarnok 1941 Arcképkiállitás

M.D.K.

Damkó József

"Müvészek ujjáépitési kölcsöne" cimen a müvész ötvenezer pengős dijat kapott a müvészek részére megállapitott dijazási keretből.

"50.000.-.P.-ős dijat kapott ötven képzőmüvész" c.
Szinház, Bp. 1945. szept. 12-18. I.évf. 5. sz. 22. lap.

Damkó József MDK

Nemzetes asszony, terrakotta

Baranyai menyecske, terrakotta

Mücsarnok 1936 A nő a müvészetben c. kiáll.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, terrakotta

Iluska, terrakotta

Öregasszony, haraszti kő

Mücsarnok 1936 A nő a müvészetben c. kiáll.

Damkó József MDK

Madonna, gipsz

Mücsarnok 1936 A nő a müvészetben c. kiáll.

Damkó József MDK

Párkák, gipsz

Mücsarnok 1936 A nő a müvészetben c. kiáll.

Damkó József

MDK

Bözsike, terrakotta

Bánat, terrakotta

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben

Damkó József

MDK

Anya, terrakotta

Bucsuzkodás, terrakotta

Kalotaszegi asszony, terrakotta

Felvidéki ass ony, terrakotta

Mücsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

Damkó József

Német származású született 1872-ben. A budapesti ipariskola növendéke volt, majd Stróbl Alajos mesteriskolájában tanult 1897-ig. 1899 Párizsban, a Julian akadémián.

Gádor E.: Budapest szobrai. Budapest, 1955. 26 l.

Damkó József

1904-07-ig Rómában dolgozott. Épületszobrászattal, egyházi tárgyu szobrok képítésével, portré és népi tárgyu terrakotta szobrok alkotásával foglalkozott leginkább.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955 261.

Damkó József

Tizenegy violéki várnak készített hősi emlékművet. Ezenkívül szabadtéri szobrai állnak Esztergomban, Diskunhalason és Tapiában.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 261.

Damkó József

Régészeti emléke. VIII. ker. Muzeum körút. Nemzeti Muzeum kertje. 1916-ban állitották fel. Anyaga haraszti mészkő, magassága 3,40 m. A sztéle-szerű emléket Hültl Dezső tervezte.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l.

Damkó József

A szobron szereplő három régész képmás a következő: Rómer Floris, Pulszky Ferenc és Hampel József. Az emléket Fraknói Vilmos emeltette.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l

Domkó József

Kapisztrán Szent János. I. ker. Kapisztrán tér, 1922-ben állították fel. Sinyaga bronz, magassága 3,00, talapzata mészkő, magassága, 2.50 m.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l.

Damkó József

7

A talapzatot Foerk Ernő tervezte. A szobrot kapisztrán János halálának 465. évfordulója alkalmából állították fel.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l.

Domkó József

Árpádházi Szent Erzsébet, VII. ker.
Rózsák tere, 1922-ben állították fel.
Anyaga ruskicai márvány, magassága 3.15 m, a talapzat haraszti mészkő, magassága, 3,70 m.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l.

Damkó József 9

A szobrot Árpádházi Szent Erzsébet halálának 700. évfordulója alkalmából állította a Főváros és a Szent Erzsébet egyházközség.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 26 l.

Demkó József

Babér-ágak a Mücsarnokban. Vas. Ujs. 19ol.
764-765 l.

Dömkö József

Prohászka szobor terv pályázatán
részt vett.

PH. 929. X. 3.

1908.

3716. Damkó Jozsef.
Sz. Németprónán 1872 október 15-én

II. Szilveszter pápa siremléke.

~~A siremlék~~ Bemélyitett fedőlapjának felső lunettejében szt. István és szt. László hódolatát szemléljük a Patrona Hungariae elott; alsó négyszögű mezőnyében pedig azt a jelenetet látjuk, midőn Szilveszter pápa koronát küld a magyarok első királyának. A trónoló és szembenéző Madonna a magyar szent koronát viseli. Jobb kezében jogar van és baljával a térdére emelt gyermek Jézust fogja, ki a keresztes országalmát vette magához. Szent István nyilt koronát visel, jobb kezét keblen ~~tetta~~ és baljával keresztre támaszkodik. Szent László összekulcsolt kezeivel térdére nehezedik, mig csatabárdját a földre tette. A jobbrafordultan és teljes egyházi diszben ülő pápa pedig, kinél az apostoli kereszt is van, jobbjával a térdre ereszkedett Asztriknak a magyar koronát adja át három egyháznagy, egy szerzetes és négy vilagi fóur elott. Közülök a felső csoportbelieknek fejét dicsfény veszi körül. A háttér mindenütt keresztes mintajú szőnyeg. Fölül a sarkokon czimerpajzsok nyertek elhelyezést párduczos pólyaval és kettos kereszttel.

Körülöt a

nyugtatja

Pl.
Aj. 1908.

III3 -141
243

488

Gypszdombormű, méretei 262:200 cm.
A művész ajándéka 1908. január 21-én (92-908).

Jegyzet. A pápa mögött álló alakok közül az első dr. Fraknói Vilmos püspök, Satolli Cardinális és a harmadik László Polikárp, a pásztorbotot és infulát tartó szerzetes Luzzani kanonok és a világiak vezetője, a kardjára támaszkodó főur, gróf Széchenyi Miklós pápai nagykövet képmása.

La màsodik

1904.

2493. ~~Damkó József~~
~~Sz. Német Prónán 1872 október 15-én.~~

Szegény asszony.

~~Az~~ Egész alakban, ~~de~~ és ülve ábrázolt budai koldus, a ki egy ~~[illegible]~~ kissé előrehajolt, ~~[illegible]~~ jobbkezével térdére nehezedett és könyöklő baljával ~~pedig~~ állát támasztotta meg. Fejét kendővel kötötte be, réklije szük ujju, szoknyája rövid, kötényе hosszú és czipője vágott hegyű. Jelzése oldalt jobbról: »DAMKÓ J. 1903.4.

Terracotta szobor, mag. 26.8 cm.
Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 sz. leirattal 350 Kán az Iparmüv. Muzeumba való elhelyezés czéljából (835-903).- Elszámoltatott 1904: II. 2-án (51-904).

III3-93

79

Pl.
Vétel 1903

904 IV. 25.

Ip. Muz.

162

1904.

2492. ~~Damkó József:~~
Sz. Német Prónán, 1872 oktober 15-én.

Potya szivar.

Élvezője ~~szivja~~ egy. ábrázolt fonyódi, aki

Az egész alakban ~~látható~~ földmüves, áll, szembe néz és teljes odaadással ~~szivja~~ élvezi azt a fél szivart, a melyhez olcsón jutott és a melyet balkezével tart. Haja és bajusza hosszú, arcza leberetvált. Öltözete: kucsma, rövid kabát, nadrág és magas szárú csizma. Jelzése hátul három sorban: „DAMKÓ 1902 FONYÓD."

Szivja

Terracotta szobor, mag. 37.8 cm.

Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 sz. leirattal 350 Kán az Iparmüv. Muzeumban való elhelyezés czéljából. (835-903).- Elszámoltatott 1904: II. 2-án (51-904).

III 3-92

78

Pl.
vétel 1903

904: IV. 25.

Ip. Muz.

159

1908.

3851. Damkó József.
Sz. Németpronán 1872 október 15-én

Az Elmélkedés.

Mesterem
~~Egy~~ egész alakban és talapzaton állva ábrázolt szerzetes fejezi ki, a ki fejét ~~kissé~~ kissé lehajtotta és gondolatokba merülten közeledik, mi közben jobb kezével állát fogja, hátratett baljában pedig könyvet tart. Arcza és bajusza leberetvált. Öltözete: csuha és ujj nélküli köntös felhuzott caputiummal.

Terracotta-szobor, magassága 98 cm.

III 3 – 159

Pl.
VÉT. 1908.

304

670

1908.

3694. Damkó József.
Sz. Németprónán 1872 október 15-én

Definitor.

I

Vállig ábrázolt (szerzetes és szemlélő). Szakálla és bajusza leberetvált, tonsurája nagy, haja rövid. Csuhájának caputiuma magas. Felirata a talapzat elején: »DEFINITOR« és jelzése hátul a váll balfelén: »DAMKÓ J. RÓMA 905«.

Terracotta-szobor, mag. 45, mig a talapzat méretei 28.5:44 cm.

Vétetett az 1908. januar 15-iki 146170 ex 907 sz. leirattal a Képzőművészeti Társulat téli kiállitásán 800 Kán (153 ex 908). -- Kifizettetett 1908 február 13-án. --Elszámoltatott 1908 április 27-én (730-908). -- Az elszámolást elfogadta az 1911 márczius 11-iki 11520-910 szvsz. határozat (911-911).

L 338

169.95
168.65
338.60 III

Jegyzet. E mű 1910 szeptember 3-án a felolvasó teremben összetörve találtatott (1415-910). -- A mostani példányt Damkó József szállitotta 1911 márczius 11-én (464-911). -- Előállitása került K-ba. -- Kifizettetett 1911 julius 31-én (944-911). Elszámoltatott 1911 augusztus 8-án (1610-911) és 1911 október 18-án (2043-911).

III 3-141
2 41

Pl.
Vét. 1908.

† és 1911 szeptember 25-én (1567-911)

484

2068. Damkó József.

Sz. Németprónán 1872 október 15-én

A falu bölcse.

Egész alakban ábrázolt csákvári paraszt áll, szembe néz, jobbkezében széles karimájú kalapot tart, és balját bo[illegible]on nyugtatja. Haja rövid, bajusza nyirott, arcza leberetyált. Öltözete: begombolt mellény, gatya bő szárú kötény és csizma. Jelzése nátul jobbra: DAMKÓ.

Lujzi ing,

Terracotta szobor, magassága 37.5 cm.

Vétetett az 1901: XII. 23-iki 92258 sz. leirattal 300 Kán (682/901)

Elszámoltatott 1902: IV. 14-én (338/902.)

Az elszámolást elfogadta az 1902: VII. 26-iki 27258 sz. leirat. (592/902.)

Π_3-75

18

904: IV. 25. Pl.

Vét. 1901.

35

1904.

2491 ~~Damkó József:~~
~~Sz. Német Pronán 1872 oktober 15-én.~~

2491 Kaszás.

~~Az~~ Egész alakban ábrázolt ~~kaszás~~ kalotaszegi mezei munkás, aki ez kissé jobbra tekint, jobbkezében lefelé forditott kaszát tart, balját pedig csipőjére támasztotta. Haja rövid, bajusza hosszú, arcza leberetvált. Testével ballábára nehezedik, mig a jobbal kilép. Öltözete: kalap lehajtott karimával, rövid ing bő ujjakkal, gatya és magas szárú csizma. Jelzése a széna mögött hátul két sorban: „DAMKÓ J. KŐRÖSFŐ 1903."

Terracotta szobor, mag. 35.8 cm.
Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 sz. leirattal 350 Kán (835-903).- Elszámoltatott 1904: II. 2-án (51-904).

III 3-92

77

904: IV. 25. Pl.
vétel 1903

156

Vid. Muz.

1904.

2490. Damkó József: 2493

Sz. Német Prónán, 1872 oktober 15-én.

az elkefitendő (varrottason).

2490. Kézimunka.

Olykéjen van ábrázolva, hogy egy ülő ~~ábrázolt~~ fiatal paraszt-asszony, kalotaszegi ki kissé előre hajlik és a ki munkáját térdére fektetett ~~kézimunkát~~ dolgozik. Főkötőjének csokorra-kötött szalagja hátára omlik. Öltözete: pruszlik, bő ujjú ing, szoknya és kötény. Lábai meztelenek. Jelzése a láda hátán: „DAMKÓ KŐRÖSFŐ 1903.“.

Terracotta szobor, mag. 24.5 cm.

Vétetett 1903: XII. 4-én a 96711 ex 903 sz. leirattal 350 Kán. (835-903).- Elszámoltatott 1904: II. 2-án (51-904).

III 3-92

76

904: IV. 25.

Pl.

Vétel 1903

Vid. Muz.

154

1946. ~~Damkó János~~ Ösvet:
Sz. Német Prónán 1872 október 15-én.

Öreg juhász.

Egész alak, áll és kissé jobbra ~~néz~~ fordult sokáci parapt. Jobb kezében botot és baljában batyut tart. Pörge kalapja F csaknem egyenes ~~karimájú~~ F ának karimája, haja hosszú, bajusza rövid és arcza leberetvált, Köntöse térdig ér, tarisznyáját vállon átvetett szijon hordja, gatyájának kurta szára bő és csizmája magasszárú. Jelzése oldalt jobbra: „Damkó".

Teracotta, magassága 20 cm.
Vétetett az 1901: I. 3-án kelt 99318 ex 900 sz. kelt leirattaltal 200 koronán. (1/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.)

Az elszámolást elfogadta az 1901: IX 23-i 64907 sz. leirat. (554/901.)

904:IV.25.

206

NB. Sokáciparászt.

Damkó szobrász M.D.K.

magyar genre- szobrocskák

György Kálmán: Az iparművészet a párisi kiállitason
A világ iparmüvészete Párisban .1900. Szerk. Fittler
Kamill és Györgyi Kálmán
Klny. a Magyar Iparmüvészet 1900. évi folyamából 31.1.

Gölöncsér, terrac.

Megvette Sparm. Muz 1904.

Csányi K.

MI. 1904. 55. l.

vek levonásával a 62.455 számú posta-

zámla terhére fog a cégnek közvetlenül

tober hó 7-én.-

A miniszter h e l y e t t :

h.államtitkár.-

ának,

B u d a p e s t .-

Damkó József nolván M.D.K.

megmintáita Kossuth alakját.

Sovós Gy: hagyar tört. ~~festészet~~ kisplasztika a 19. n. ban.
hüv. tört. Ért. 1954 1 n. 98

Damkó József hobrán . M.D.K

1887 ben egy sorozat kisméretű mellhobrot rendeltek Kossuth, Petőfi, Rákóczi (repr: 990.) és Vörösmarty alakjáról.

Soós Gy: Magyar tört. ~~fellészet~~ kiszlantiza a 19 s. ban.
Hüv. tört. Ert. 1954 1 s. 98

Damkó József nobrán M.D.K.

Vörösmartyról készitett mellnobrot
~~és~~ Berzsenyiről és Kisfaludyról

Soós Gy: hagyar tört. kisplantika a 19 s.
ban. hüv. tört. Ért. 1954 1 s. 99

MDK

Damkó József, szobrász

Lipótvárosi Szent István templom diszitö szobrai.
1851-95

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp. 1942. Pázm. PéTud. Egy. dolgozatai. 62. l.

MDK

Damkó József, szobrász
/1872-

müvészete az ujabb törekvések irányába tartozik: stilizált, leegyszerüsitett mintázás, alkalmasabb épületplasztikai feladatokra.
Mária Terézia-téri telef.közp. palotáját diszitik szobrai. Száguldó hirt jelképezö többalakos szoborcsoportja koronázza a vaskos rizalitokat.
Diszitö szobor: Igazságügy palota részére.1906

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata, Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 43.l. 63.l.

MDK

Damkó József, szobrász

Ásvány. Repr.

Mezögazdasági Muzeum kapott diszitö szobrot D.-töl. 1896.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 63.l.

MDK

Damkó József, szobrász

József telefonközpont, Mária Terézia -tér, diszitö szobrai. 1913.

Füredi Richárddal közös müve: Stefánia-ut 63. sz. villa diszitö szobrai. 1914-15.

Szent Gellért-szálló és fürdö diszitö szobrai között az ö müve is szerepel. 1915.

Bajó Gyula: Budapest ujabbkori épületszobrászata. Bp. 1942. Pázm. P. Tud. Egy. dolgozatai. 64. l.

MDK

Damkó József.szobrász

Az országház épületét 253 szobor diszíti.

Ezek közt szerepel D.is művével.
Széchényi-fürdö d.sz.

Bajó Gyula:Budapest ujabbkori épületszobrászata.
Bp.1942. Pázm.P.Tud.Egy. dolgozatai. 63.l.

Damkó József MDK

szobrász

Toborffy Géza: A M.Kir.Mezőgazdasági Muzeum épületcsoportjának mütörténelmi vonatkozásai. Bp. é.n.

Danko József

1916. Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja
A bánat, köszöbe

1917. Ipolyi Arnold féle 2000 K díj
Szent Péter apostol márványszobor

Pénzügyminisztérium, olasz V. 277.

öbbi gyüjteményeknél:

--- --- --- --- --- ---

--- --- --- --- --- ---

Összesen... ...

C)

illetve használati díj:

--- --- --- --- --- ..... kor. ..... fill.

-- --- --- --- --- ..... « ..... «

D)

efolyt jövedelem:

--- --- --- --- --- ..... kor. ..... fill.

-- --- --- --- --- ..... « ..... «

--- --- --- --- --- ..... « ..... «

Összesen... ... . kor. ..... fill.

.....

kitöltötte: .....

.....

m nyomda r. t.

DAMKÓ JÓZSEF, szobrasz,/1872-1955/

A századfordulón közép-európai viszonylatban az akadémikus naturalizmus,a realizmus pedig még inkább helyénvaló alkotómódnak tekinthető,ezek virágzását azonban 1945-ig,sőt napjainkig olyan jeles mesterek konzerválták,mint pl.Damkó József szobrászművész.
568.old

HECKENAST JÁNOS: Rumi Rajki István szobrászművész
564.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

Damkó József, ötvös
--

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1880-1896 között
Damkó József , Ötvös. 54.old

...ei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1844/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Damkó József

96. **Petőfi kis mellszobra.** Bronz. Mintázta: Ďamkó József (1872—). (1569. sz.)

Széchenyi-muzeum

Dívald Akad. palotája

Gorl.

Dupl

Damkó József

91

98. **Deák Ferencz kis mellszobra.** Bronz. Mintázta: Damkó József (1872—). (1572. sz.)

Széchenyi-museum

Dívald Akad. palotája

91. l.

dupl

| | | |

figura vagyok egy tragikus darabban. Nem tudom elhinni, hogy Ophelia komolyan és szent szenvedéllyel beleszeretett az egyik sírásóba. Haragszik, Mary? Felháborodik ezen a durva és sértő őszinteségen. Meggyűlöl azért, hogy ezzel hálálom meg a maga önfeláldozó gyönyörű odaadását? De sietnem kell, ki kell mondanom: én félek, hogy a maga részéről csak beteg szeszély, tragikus tévedés, vagy léha, játékos kaland volt az egész. Érzem, hogy ezzel mindent kockáztatok: nemcsak a szerelmét, de a becsületét is. De ki kellett mondanom, mert ez a förtelmes gyanu képtelenné tesz engem arra, hogy hittel, bizalommal és boldogsággal közeledjem magához. Kimondtam. Ha ezért meggyűlöl, ne is válaszoljon. De ha megsajnál és megérti az én reszkető félelmemet, ha meg tud bocsátani egy szerelemben járatlan, de eszeveszettül szerelmes embernek, akkor találjon ki valamit, amivel megnyugtat s amivel kikorbácsolhatom magamból azt a szörnyeteget, aki kettéhasította és az egyik felét kisajátította az öntudatomnak. Az egyik igazság az, hogy elviselhetetlen szerelemmel szeretem, drága, édes, gyönyörű asszonyom. A másik igazság, hogy nem tudok ebbe a szerelembe belenyugodni addig, amíg megcáfolhatatlan bizonyítékát nem látom a maga szerelmének. Találjon ki valamit, ha érdemesnek tartja. Mentsen meg, ha szeret. Tegyen boldoggá, ha ez magát is boldoggá teszi — de mindezt csak akkor, ha ki tudja belőlem űzni a gyanu, a félelem és a rosszhiszeműség undorító rémeit . . .

Adonyi levélpapirja elfogyott és egy másikat húzott ki a dobozból, hogy végre felállítva az alternativát: vagy legyen a felesége, vagy . . .

Ahogy átgondolta ezt a mondatot, hirtelen vacogó, páni félelem fogta el. Kiejtette kezéből a tollat és mereven bámult a teleírt lapokra.

— Nem, nem folytatom tovább. Neki kell kitalálni, hogy mivel tesz bizonyságot szerelme tisztaságáról és őszinteségéről.

Hirtelen összehajtogatta, borítékba zárta, lepecsételte a levelet és a groomért csöngetett.

— Ezt a Palace Hotelbe viszed.

Amikor a kisfiú kilépett az ajtón, a doktor úgy, ahogy volt, ruhástól, arccal lefelé ledobta magát az ágyára és fejét a párnák közé fúrta.

*

Másnap az éhségtől támolyogva, de megkönnyebbült és megtisztult kedéllyel ment a szálloda reggelizőjébe.

— Úgy érzem, hogy új emberré lettem, — gondolta magában és végignézte a hideg halakat, tojásételeket és inycsiklandozókat. Nem tudott választani. Undorodott valamennyitől.

— Kérek egy pohár malagát.

Felhajtotta. Megborzongott.

— Utálatos ital. És utálatos itt az egész atmoszféra.

Felkelt, hogy visszamegy a szobájába.

E pillanatban belépett a terembe Berg professzor és észrevette Károlyt.

— Hová siet, kedves kolléga úr? Nini, hiszen maga hozzá sem nyúlt a reggelijéhez.

— Nem vagyok éhes.

— Rossz a közérzete?

— No.

— Láza van?

— Nincs.

— Unja magát?

— Nagyon.

— Akkor maradjon itt.

Károly visszaült a helyére és szinte kétségbeesve nézte a pirosképü, vidámarcú, mosolygós németet. Berg professzor derekasan falatozni kezdett.

— Csodálom, hogy magának nem ízlik ez az osztriga. Fejedelmi étel. Különben pompás színben van. Hja, ez az áldott heluani klima. Itt az emberek mind ujjá születnek.

— Vagy elpusztulnak — felelt a doktor ingerülten. Adonyit valósággal sértette Berg tanár jókedve, étvágya és üres fecsegése.

— Hja, a halál ellen itten sincs orvosság — jegyezte meg a tanár és egy féltojást szúrt a villájára. — És vannak emberek, akik egyenesen idehozzák a haldokló betegeiket. De ezt nem lehet megakadályozni. Pedig kellemetlen. Egy-egy haláleset után — megfigyeltem — az összes betegek temperaturája legalább egy fokkal magasabbra hág. A halálesetek valósággal demoralizálják a betegeket — nevetett a tanár cinikusan.

— Mi ez? — kérdezte Adonyi. — Meghalt valaki?

— Nem tudja?

— Nem.

— A kis Székely Magda.

Adonyinak megdobbant a szíve. Székely Magdat! És ő nem teljesítette a haldokló kisleány utolsó óhaját. Vigasztalni próbálta magát.

— Régen feküdt már szegényke?

— Nem akart feküdni. Majdnem utolsó leheletéig fenn volt a boldogtalan.

— De nem járt ki a parkba?

— Sőt, folyton a parkban volt. Nem lehetett a szobájába csalogatni. Tagadta, hogy beteg. Végül aztán harminchat óra alatt végzett vele egy erős pneumothorax.

— Szegény kis teremtés! — sóhajtott Adonyi és szive mélyéből meggyászolta most a halottat, akit egy héttel ezelőtt oly mély megvetéssel sorozott a romlott fantáziájú, szemérmetlen és tolakodó hisztérikák közé.

— Ismerte? — kérdezte a tanár.

— Nem.

— Sajnálhatja. Finom, okos, drága kis angyal volt. És mennyit szenvedett!

— Borzasztó, ha valaki tízenhatéves korában . . .

— A szülei őrjöngnek . . . Pedig megváltás . . . .

A kis groom Adonyi doktort kereste.

— Levél Excellenciádnak, — suttogta bizalmas vigyorgó szemtelen pofával. — Már tegnap óta keresem vele Excellenciádat.

Adonyi átvette, elpirult és zavarában szinte öntudatlanul szólt a professzorhoz:

— Könnyen osztogatják itt az excellenciás cimet.

A professzor nevetett.

— Adjon kevesebb borravalót, ha feszélyezi. Meglátja, hogy egyszerre Herr Doktor lesz, vagy legfellebb Mr. Adonyi.

Károly ezalatt izgatottan tépte fel a levél borítékját. A Mary levele!

— Bocsánat, — szólt a tanár felé.

— Tessék.

Adonyi belepillantott a reszkető kézzel írt kusza sorokba.

. . . Doktor úr, ön most rosszat gondol rólam . . . Igaza van . . . Kérem ne áruljon el. Négy napig vártam a parkban, tovább nem tudtam titkolni, hogy mily rosszul vagyok. És most már nem engednek ki a szobából, s azt mondják, hogy elutazunk haza. Ha

A Milliók Könyve-sorozat második száma: A páviánnő, Rider Haggard regénye már megjelent

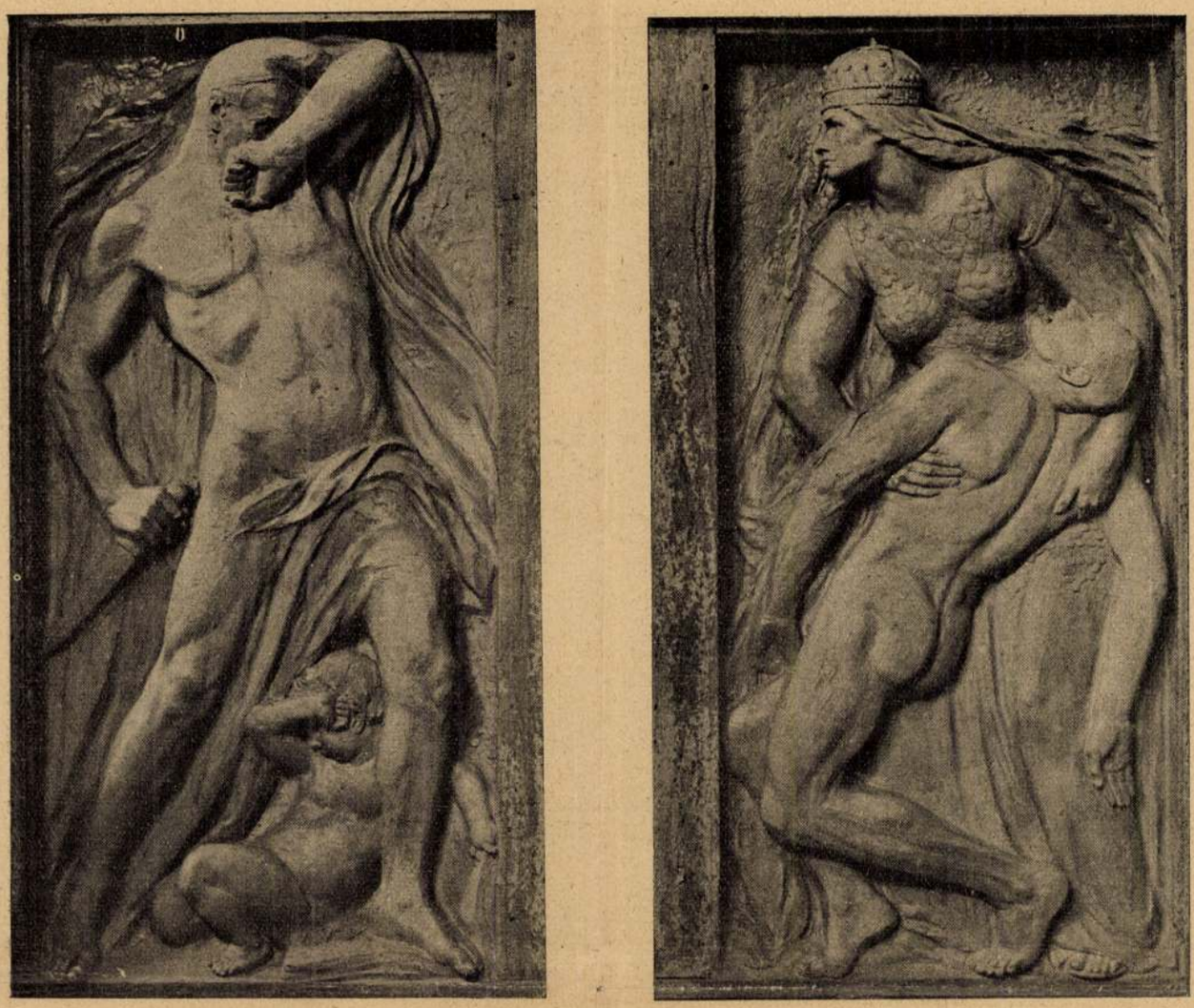

A Tisza—Návay-emléktábla domborművei. Damkó József alkotása

rodót és szemét a hotel bejáratára függesztve, meggyorsította lépéseit.

— Igen, most felmegyek és megkérem a kezét — biztatta önmagát és észre sem vette, hogy elhalad a bejárat előtt, a kanyarodón megkerüli a pálmacsoportot és szinte fut a sárga, ropogós homokon az Al Hayac felé.

Tíz perc mulva már a szobájában volt és nem tudta, hogy került oda.

Leült az íróasztalához és levélpapirost keresett a fiókjaiban. Aztán írni kezdett:

Mary! Az előbb járt magánál egy ember, aki az utóbbi időben Adonyi Károly alakját vette fel, mindenhol az én nevem alatt jár-kel, garázdálkodik és gazságokat követ el anélkül, hogy én, az igazi, a szegény, az agyonkompromittált szerencsétlen martir ez ellen védekezni tudnék. Most úgy érzem, hogy az a becstelen és őrült bitorló egy pillanatra kiszállt a lelkemből, megragadom ezt az alkalmat és hamar elmondom magának a tiszta igazságot. Mary! Az első szempillantásra beleszerettem magába, de soha, akkor sem, azóta sem tudtam elhinni egy pillanatra sem, hogy ez a szerelem magában valamiféle viszonzásra lelne. És ettől fogva vált az én öntudatom ketté, egymással folyton vitatkozó, gyűlölködő, engesztelhetetlen két ellenfélre bontva az én egyetlen énemet. Azóta hordok magamban egy advocatus diabolit, aki kétségbeejtően súlyos érvekkel bizonyítgatja nekem, hogy az én szerelmem egy őrült ember rögeszméje csupán, egy őrültté, akit előbb-utóbb lelepleznek és ártalmatlanná tesznek a normális emberek. Tudom, hogy minden szerelmes ember lelkében támadnak kétségek s minden szerelmes ember hord magában egy szkeptikus másikat, aki a legképtelenebb aggodalmakat sugallja neki a legnagyobb bizonyosságok ellenére is. De a normális ember megnyugszik, amikor karjai közé ölelte a párját. Én nem tudtam megnyugodni és szenvedéseim éppen azóta nőttek tűrhetetlenekké. Kimondjam őszintén, hogy miért? Kedves Mary, egyenesen nem merek erre felelni, hanem megkerülöm a kérdést, hogy ne legyek túlságosan durva és kegyeletlen. Tehát. Én beteg, rút és gyámoltalan vagyok. Maga az asszonyi nem egyik legtökéletesebb példánya. Én csak néhány napja ténfergek itt a maga útjában, mindössze néhány rövid órát töltöttem a maga társaságában, a magáéban, aki a gazdagság, fény, pompa, kultúra, szépség és szerelem legmagasabb csúcsait járja vagy tíz esztendő óta. Én láttam a maga barátját — az egyetlent, vagy az utolsót, mindegy — de láttam, aki után én következnék a maga szerelmében. Én láttam őt maga mellett és láttam magamat a tükörben maguk kettőjük között. Gyáva és kishitű vagyok? Lehet. De engem még sohasem szeretett asszony szerelemmel, de nekem is van fantáziám arról, hogy mi az a szerelem. Én nem ismertem magát, drága Mary, de ismerem az emberi szivet és az asszonyok idegrendszerét. Én eddig az életben csak néző voltam és mondhatom, hogy csak tragédiákat láttam a szerelem körül. Tragédiákat és — ocsmányságokat. Most én is szereplő vagyok. Valahogy feljutottam a színpadra és — nem tudom miért, de úgy érzem, hogy nevetséges

Új Idők - 1925. nov. 22.

Két lírát ... Egyszerre valami furcsa, gonosz érzés kezdett sajogni benne. A szemétből és a mocsárból, hol utolsó hónapjait töltötte, mintha egy furcsa kis szörnyeteg ágaskodott volna fel és ráröhögne. Két lírát ... Körülbelül ennyi az egész vagyona.

És ez a fiú jó csupor meleg kávét szeretne inni. Ő is.

És mit akar ő tulajdonképpen Simoni asszonytól? Ma már ...

Az orra szimatolt és remegett. Amoda két lépés, egy kávémérés ... Mi lenne, ha ...

Hiszen három napja nem evett.

Ránézett a gyerekre és az ijedten hátrált meg: az idegen, rongyos ember szeme vörös volt, mintha egyszerre fellángolt és égni kezdett volna, kárhozatos tűzzel.

Szinte örült, hogy az ember otthagyja szó nélkül és nehéz, tántorgó lépteivel egyenest a kávémérés felé megy.

Jó, meleg, illatos pára szállt ki a sötét teremből, ahol halaskofák és vén, pipázó emberek üldögéltek néhány asztal mellett. A rongyos ember megijedt, amint belépett: régen nem járt ilyen helyen, ahol pénzért adnak valamit, ami jó. Meghúzódott egy asztalnál az ablak mellett. És elborult szeme kifelé nézett: Angelico-utca, Simoni asszony ... és itt milyen jó, meleg kávészag van ...

— Tessék, signor.

Egy hang szólalt meg, kérdezőn. A rongyos ember megrezzent.

Felnézett és elállt a lélekzete. Vaskos mosóruhában, köténnyel, hátrakötött fejjel, előbuggyanó szőke hajával, munkától fáradtan ott állt az asztala mellett Simoni asszony.

A rongyos ember torkában nyikorogni kezdett valami:

— Simoni asszony ... — nyöszörögte.

— Igen, én vagyok. Ez, remélem, nem ujság. Mindenki ismer a városban, tíz esztendeje én főzöm itt a legjobb kávét.

Tíz esztendeje ...

A rongyos ember csak bámult és hallgatott.

— Kávé tetszik? — türelmetlenkedett a szép asszony.

Az ember csak bólintott és nézett utána, amint ment a nagy kávéfőzőgéphez. Az ő járása ... Az ő alakja ...

A kávé már ott párázott előtte. De ő csak a kendő alól kibuggyanó szőke haját látta. És rekedten egy nevet mondott, annak a fürdőnek a nevét, ahol találkoztak.

Simoni asszony összehúzta a szemét és szigorúan nézett a torzonborz, idegen emberre.

— Igen, — mondta büszkén, — voltam már ott. Minden évben elmegyek valahová. Itt kínlódok tizenegy hónapot, a tizenkettedik az enyém. Akkor aztán élek, amint tizenegy hónap alatt kiálmodtam magamnak.

Kicsit elábrándozva nézte az utca hallgatását, aztán habozva visszafordult a rongyos idegenhez:

— Maga talán ott látott engem? Bizonyára jobb időkben ... amikor talán pincér volt ott a szállodában vagy ilyesmi, ugy-e?

— Igen, — mondta a rongyos ember tompán és lehajtott fejjel, mohón, szürcsölni kezdte a kávéját.

Többé nem nézett fel. A két líráját otthagyta az asztalon, hirtelen elkapva róla a kezét, mintha égetné. Aztán sunyítva, görnyedten osont ki, ormótlan cipője keményen kopogott a köveken, sietve ment, egyenest a kikötő felé, a hajó felé, vissza a nyolc csirkefogó közé és közben arra gondolt, hogy soha többé nem fogja hallani a háta mögött azokat a titokzatos, nesztelen lépteket.

A színházi hét. „A nevadai ezredes", Herczeg Ferenc bohózatának bemutatója a Nemzeti Színházban. Mátrai Erzsi (Stefi), Csortos Gyula (Huszty), Tőkés Anna (Pálma)

rongatta az ócska korlátot, hogy csaknem belevérzett a tenyere.

Másnap este megismerkedett vele. Három napon keresztül sokat voltak együtt. Ő nem merte megmondani, ami a szívében volt. Az asszonynak csodálatosan szép, tiszta, ragyogó szemei voltak. A pincérek excellenzának szólították. Ő grófnőnek. Az asszony kinevette:

— Én nem vagyok grófnő.

De ő azt felelte: néki az. Több. Minden. Szereti. És negyednap este megcsókolta a padon, a ciprusok alatt, míg a tenger vizén csendesen úszott a vörös hold.

Másnap levelet adott át a portás. Az asszony írta:

— Nem akarom, hogy szeressen. Ma még nem. Ne jöjjön utánam: megtiltom! De ha egyszer, majd, úgy találja, hogy csakugyan nincs senki, akit jobban tudna szeretni, jöjjön el Santa Margherita városába. Ott lakom. Az Angelico-utcában minden gyerek meg tudja majd mutatni, hol lakik a maga menekült barátnője: Simoni asszony.

A rongyos ember a hajó korlátja mellett megtapogatta ócska kabátja bélését: oda volt bevarrva ez a levél.

Ne jöjjön utánam: megtiltom! Vajjon okosan cselekedett akkor, amikor szót fogadott ennek a parancsnak? Harag, vágy, bosszúság és szemérmetesség küzdött akkor benne. Igen, legfőként szemérmetesség: szegénynek és kicsinek érezte magát ehhez a csodálatos nőhöz képest, aki felragyogott éltében, mint egy csillag és tovatűnt, gőgösen és nyugtalanul. Álomkép.

Gazdagnak lenni, mérhetetlenül gazdagnak és tele kinccsel, arannyal és bőséggel kötni ki egy napon Santa Margherita városában: itt vagyok, megjöttem, gyémántokba foglallak, elviszlek. Elviszlek a kastélyodból, — mert hiszen egy pillanatig sem képzelte másként, mint hogy Simoni asszony vén márványházban lakik, ciprusok közt, dombtetőn, fejedelmi magányban.

A rongyos ember ott a hajó korlátja mellett megörnyedt az emlékek súlyától és kacagott, hangtalanul, csak a fogai fehérlettek csikorogva.

Persze, amikor elindult a szerencséje után, a kincsek és a gazdagság után! Vad hullám volt, ami száguldva vitte magával. Ragyogó fészkeken, tündéri éjszakákon, forró játéktermeken. Míg egy napon, mint aki részegségből ocsudik, arra riadt föl, hogy nincs semmije. Annyi sem, hogy tisztességesen meg tudna vacsorázni. Elpergett mindene, mint az eső a szivárvány íve alatt.

Egy félesztendeje ennek? Vagy több? Évek teltek azóta? Már nem is tudja. Minden, ami ezután következett, elmosódott, egybefolyt, mint az iszapos, szemetes víz. Kínlódások, kudarcok, megalázkodások, süllyedés, lejjebb, egyre lejjebb. Ma már a multból semmije sincs, csak ez a megkopott, szétrongyolt, elegáns szürkecsíkos ruha. Amiért a többiek, itt nyolcan, maguk közt gentleman-nek nevezik gúnyosan.

És most itt van előtte Santa Margherita. Valahol bent egy utca, a Via Angelico. És abban az utcában valahol Simoni asszony.

A rongyos ember messze előrehajolt a korláton és tátottszájjal nézett a parti város felé.

*

Megtudta, hogy csak este indulnak tovább. Megmosakodott, alaposan. A bevertorrúnak volt egy pár elég jó bakkancsa. Azt kölcsönkérte és odaadta érte a maradék pálinkáját. Szeretett volna megborotválkozni, de nem volt mivel és pénze se volt rá, hogy majd bent a városban próbálkozzék.

Kiment a partra. Útbaigazították: arrafelé kell menni az Angelico-utcába. Szíve vadul vert. Nem

Fraknói Vilmosnak, a nagy történetírónak és mecenásnak síremléke, amelyet a Tudományos Akadémia és a Szt. István Akadémia emelt neki s amelyet e hó 11-ikén leplezték le a Kerepesi-temetőben. Damkó József szobormüve

akart egyebet, mint megnézni kívülről a házát, bebámulni a kertjébe, odatámasztva szakállas, elcsúfolt fejét a vasrácshoz. Így képzelte. Hátha aztán megpillanthatja őt, még egyszer, utóljára. Azt, aki jött a háta mögött és nem tűnt el nyomban, amikor hátrafordult. Azt, akihez dúsan, hercegmódra akart visszatérni.

Nehezen lépdelt. Most érezte, hogy elszokott a szárazföldtől. Támolygott. Persze: éhes is. Tegnap, parti munka közben éppen csak bekapott valamit. És azóta nem evett. És azelőtt három napig nem volt egyéb, csak egy kis száraz kenyér és némi rothadt gyümölcs.

Megállott egy utcasarkon. Elolvasta a táblát, kétszer is: Via Angelico.

Ime, megérkezett. Sírni szeretett volna.

Az utca hosszú volt és keskeny. Szegényes utca volt, a házak közt ruhaszárítókötelekkel. Járda se, csak nagy békakövek. Egy lélek sehol. Mély délutáni csönd.

Egy siheder fordult ki lustán egy házból. Alázatosan megkérdezte tőle: hol lakik Simoni asszony?

A fiú ránézett; a szeme fényes lett. Megnyalogatta a szája szélét:

— Kávét szeretnék inni. Adjál két lírát, egy csupor jó, meleg kávéra és én megmutatom neked, hol lakik Simoni asszony.

Uj Idők, 1929. Okt. 20. 43. sz.

Damkó József

Fő. hépt:

Tóth István hajmáse, terrac.
Fra Antonio "
Meditáló barát, br
M. parasztgazda, terrac.

02. Érkezett: aug. 15.

.lius hó 11-én, tartott üléséből
en foglalt javaslatára a magyar
om helyreállitására a bizottsági
koronát engedélyezek.
?. augusztus hó 6.
helyett:

Damkó József

Tóth István arcmása.

(Terracotta)

Tm Bp 1932

Palma. Giacomo.

3019

302

11. A. Hansch.

(Sz. Bécsben 1815. márczius 24-én. † Salzburgban 1876. deczember 8-án.)

Paularo látképe.

Az előtért jobbról sziklás hegy foglalja el tövében épületcsoporttal, balról pedig a háttérből előre kanyarodó patakkal. A vidék Tollmezzo felől, Friaulban van felvéve. A vörös fedelű épületek közül a háromemeletes ház válik ki, melynek első és második emeletén erkély van. A [redacted] falkerítés, [redacted] három férfi alakja köti le figyelmünket. Mindnyájan az épület felé fordultak és [redacted] az erkély felé néz[redacted]nek. Az első emelet utólsó ablakja alatt kép lóg piros alakokkal. Az égbolt felhős. Jelzése alól balra: »*Hansch.*«

Vászon, méretei 21·6 : 29·7 cm.

1873: V. (II. 17.) — 1876: IV. 42. — 1878: V. 74. — 1880: V. 74. — 1881: V. 74. — 1883: V. 222. — 1884: VII. 293. — 1885: VII. 293. — 1886: VII. 293. — 1887: VII. 293. — 1888: VII. 293. — 1889: VII. 328. — 1890: VII. 328. — 1891: VII. 284. — 1892: VII. 284. — 1893: VII. 358. — 1894: [illegible]

Éles ellentétek a párizsi kamara és a szenátus közt a franktörvény miatt

Párizs, október 1
(Az Est külön tudósítójától)

Az új franktörvény sorsa

még mindig nem tisztázódott véglegesen.

A törvényhozás két háza, a kamara és a szenátus között a drágaság, a bérek és a kormánynak adandó általános felhatalmazás kérdésében olyan

ellentétek merültek fel,

amelyeket eddig nem sikerült tisztázni, noha a kulisszák mögött három nap óta szakadatlan tárgyalások folynak.

A frank devalválásáról szóló javaslatot, mint ismeretes, a francia kamara 25 órás ülésen, sorozatos viharos szavazások után elfogadta, miután a 70 szavazattal rendelkező kommunisták belementek abba, hogy Blum miniszterelnök a radikálisok kívánságára elejtse a »mozgó bérskála« rendszerét. Ehelyett a kormány általános felhatalmazást kapott a drágaság elleni küzdelem tetszése szerinti irányítására.

A javaslat így került a szenátus elé, ahol már a bizottságban súlyos kritikákat váltott ki. A plénum sem volt elnézőbb és sok szakaszt megváltoztatott, egyet-mást teljesen kihagyott s ismét

más intézkedéseket beszuratott a régi szöveg közé.

Még ebben a megfejelt formában is csak minimális többséget kapott a kormány, 141 szavazatot 125 ellen s a helyzet ismerői nagyon kétségesnek tartották, hogy a szenátusnál jóval radikálisabb kamara belemegy-e a változtatásokba.

Ilyen előzmények után kezdődött meg a kamarában, éjszakai ülésen, a javaslat második olvasása.

A kamara éjszakai ülése 12 órától éjfélután 2 óráig tartott és azzal végződött, hogy második olvasásban 351 szóval 217 ellen megszavazták a devalvációs törvényjavaslatot — abban a szövegezésben, mint ahogy a kamara elsőizben elfogadta. Ez annyit jelent, hogy

elvették a 13-ik szakasz új bekezdését, amelyet a szenátus iktatott törvényjavaslatba.

A kamara ülése előtt ugyanis a pénzügyi bizottság olyan értelemben határozott, hogy megtartja az eredeti szöveget és a baloldali pártok közös választmánya ezzel kapcsolatosan

bizalmat szavazott a Blum-kormánynak.

Ma délelőtt féltíz órakor kezdődött újra a szenátus ülése, amely második olvasásban tárgyalja a pénzügyi javaslatot. A kormány azon igyekszik, hogy elkerülje az összeütközést a törvényhozás két háza között és hajlandó olyan megoldásra, hogy

az árak és a bérek fölött nem kíván egyoldalúan dönteni,

hanem előztesen kikéri az országos gazdasági tanács véleményét.

A harmadik olvasás a kamarában a szenátus ülése után, délben lesz. Ha a parlament programszerűen elvégzi ma a munkát, akkor a tőzsdéket pénteken ötnapos szünetelés után ismét megnyitják.

(T)

300.000 pengő kárt okoztak a valutaátértékelések exportőrjeinknek

— Az Est tudósítójától —

A két frank és a hollandi forint értékének újabb megállapításával kapcsolatosan tárgyalások indultak meg minálunk is, hogy az érdekelt államokba *leszállított, de még ki nem fizetett* áruk elszámolása milyen áralapon történjék? A Külkereskedelmi Hivatal már nagyjából ismeri azokat az összegeket, amelyekkel »lógva maradtak« exportőrjeink s már folynak is megbeszélések, hogy a felmerült különbözetek elintézése milyen módon történjék.

Értesüléseink szerint

nincs nagy összegekről szó.

Az eddigiek szerint a *gabonaexportőröknek* körülbelül 500.000—600.000 *svájci frank* künnlevősége van, a *borszakmának* körülbelül 100.000 svájci frank, a *baromfi-, tojás- és gyümölcs*-exportőröknek pedig közel 300.000 svájci frank követelése van e pillanatban a már régebben leszállított, de még ki nem fizetett küldemények után. Nagyobb tétellel szerepelnek a *szalámiexportőrök*, akik körülbelül 150.000 svájci frankot követelnek, míg *burgonyaexportőreink* a *hollandi forintnál* vannak érdekelve, de elintézetlen követelésük csak közel 30.000 hollandi forint.

Az újjáértékelés következtében mármost felmerül az a kérdés, hogy

kit terhel az a veszteség?

Az exportőrök arra hivatkoznak, hogy részükre törvényes lehetetlenség volt a kiküldött árujuk ellenértékeként várható devizákat lefedezni vagy odakint bármily módon értékesíteni, minthogy a klíringmegállapodások értelmében nekik az exportáru ellenértékét klíringben kellett elszámolniok.

Beavatott helyen azt halljuk, hogy tárgyalások fognak megindulni és van remény arra, hogy *ezek valamilyen formában rendezik ezt az ügyet.*

Az eddigi számítás szerint

legfeljebb 300.000 pengő árfolyamkülönbözetről lehet szó,

Magyarország elég olcsón fogja tehát megúszni a valutaváltozásokat.

Rekordforgalom a zürichi tőzsdén

70 milliónyi arany folyt vissza a svájci bankokba

Genf, október 1
(Az Est kiküldött munkatársának telefonjelentése)

Svájc még mindig teljesen a frank átértékelésének hatása alatt áll. A zürichi tőzsdén tegnap *olyan óriási volt a forgalom, hogy*

a tőzsdeidőt meg kellett hosszabbítani

és munkaideje olyan volt, aminőre a svájci tőzsdék történetében *még nem volt példa.* A zürichi tőzsdét délelőtt háromnegyed tizenegykor nyitották meg és *délután négy óráig szüntelenül folyt a kötvények és értékpapírok adás-vétele.* Délután öt óra volt, mire a vezetőség elkészült az *árfolyamokkal.*

A svájci tőzsdék vezető papírjai közül a svájci államvasutak kötvényei, az úgynevezett *A—K sorozatú kötvények*, amelyeknek árfolyama a tőzsde irányzatát meg szokta szabni, 88-ról 100-ra emelkedtek, vagyis elértéke a paritást és 99.40-nél zárultak. Nagy arányokban emelkedtek a bankrészvények. A *Schweizerische Kreditanstalt* részvényei például a legutóbbi zárlati árfolyamról, 387-ről 537-re emelkedtek, a *Schweizerischer Bankverein* részvénye pedig az átértékelés előtti utolsó árfolyamról, 366-ról 515-ig.

Óriási kereslet volt a *Royal Dutch* részvények iránt, amelyek 612-ről 830-ra szöktek fel. A badeni *Brown-Bovery* villamossági részvények 117-ről 194-re emelkedtek. Egész Svájcban a legkeresettebb papirok egyike volt a *Magyar Általános Kőszén*, amelyet a genfi tőzsdén jegyeznek. Egész Svájcból és külföldről olyan nagy volt iránta az érdeklődés, hogy a frank átértékelése előtti utolsó árfolyamáról,

180-ról 253-ra emelkedett

és a tegnapi tőzsdén *ezen az árfolyamon zárult.*

A külföldi valuták iránti érdeklődés *délután csillapodott,* a kedélyek kezdtek megnyugodni.

A font 21.55-ig ment vissza, a holland forint, amelyet délben még 240-en jegyeztek, *délután már csak 237-et mutatott*, ezzel szemben a dollár, amely délelőtt még 433⅝-on állt, a tegnap esti órákban 435-ig emelkedett.

A svájci nemzeti bank továbbra is

megmarad a forgalom teljes szabadsága mellett

és miután sem az aranyforgalmat nem korlátozza, sem kiviteli tilalmat nem hoz be az aranyra, szemben a francia kormánnyal, amely megszorító intézkedéseket tett, — egyedül kedden és szerdán

70 millió svájci frank értékű arany folyt vissza

a svájci nemzeti bank berni és zürichi intézeteihez és ennek az aranynak legnagyobb része külföldről került vissza. Az aranytulajdonosok a svájci franknak ezt a váratlan áresését (amelynek következtében óriási módon megdrágult az arany) használták fel arra, hogy a tulajdonukban levő aranyat *ismét svájci frankra váltsák be.*

A svájci bank aranykészlete, így 70 millió svájci frankkal emelkedett, tehát *kétszeresénél is jobban behozta a 30 millió svájci frank értékű aranyveszteséget*, amelyet a francia frank leértékelésének hatása alatt a nemzetközi spekuláció szombaton délelőtt 10 és 12 között elvont a svájci nemzeti banktól és aminek közvetlen következménye volt tulajdonképpen a svájci frank devalválása.

A *mai magánforgalomban* a tőzsdei megnyitás előtt még mindig igen nagy az érdeklődés az állampapirok és részvények iránt, de a hangulat *már lényegesen nyugodtabb*, mint amilyen az előző napokban volt.

Ruttkay György

MILLOW-TWIN
egy hölgy — egy úr, a Folies Bergères atrakciója
a
BELVÁROSI CAFE-RESTAURANT
BÁRJÁBAN lépnek fel

Jó fény-
jobb munka!
TUNGSRAM
Duplaspirállámpa

HÍREK

DÖRMÖGÉS

Ma közelről, jól megnéztem egy plakátot, amelyet eddig mindig csak távolabbról, a villamosról láttam. Nemzeti színű zászlót mutatott messzebbről. Kíváncsi lettem a plakát szövegére is, felkerestem hát egyik falon. Nagyon meglepett, hogy a plakát három szine csak utánozza a magyar lobogót, mert a »Magyar Nép Hete« plakátján nem magyar zászló leng, mint hittem, hanem feszes díszlépésben egy sor férfi menetel rajta. Mellényük piros, nadrágjuk fehér és csizmájuk zöld. Nyilván az az értelme a képnek, hogy a magyar nép biztos és büszke lépésekkel masíroz a jobb jövő felé. Erre az értelemre háromszoros, szívbéli éljent kiált minden magyar ember. A plakáttal — szerintem, vén medve szerint — mégis baj van. Mert azok a férfiak azon a plakáton nem magyar emberek. Tót mellény, tót nadrág van rajtuk, arcuk szabása, kifejezése, hajuk nyírása, frizurájuk, mindez tót, vagy mai elnevezéssel szlovák. Ugyan ez sem volna nagy baj, hiszen a nemzetiségi türelem régi erénye a magyarnak, de ha már idehaza is ilyen tévesen ábrázolja egy magyar művész egy nemes magyar mozgalom részére a magyart, mit szóljunk akkor külföldi ecsetek és rajzoló, meg író ceruzák kisiklásaihoz? Ha idehaza némán tudomásul vesszük az ilyesmit, akkor elveszítjük a jogunkat ahhoz, hogy külföldi írókat és rajzolókat megleckéztessünk, ha olykor hasonló durva tévedésen kapjuk őket. Magyar tipussal ábrázoljuk a magyar népet, ne pedig pirosfehérzöldbe öltöztetett, kedves tót atyafival.

— **Csak szép nőket támad meg a csikágói fantom.** *Newyorkból* jelentik: Csikágó szép asszonyait hónapok óta *titokzatos fantom* tartja állandó rémületben. A rejtélyes ember, akit Csikágó egész rendőrsége hajszol, a hotelekben élő magányos, szép nőket támadja meg és merényletei már *egész sor divatos dáma életébe kerültek.* Csak az utolsó héten négy szép nőt igyekezett a túlvilágra küldeni a csikágói hotelek réme. Legújabb áldozata a 21 éves Alda *Deery*, a Broadway ünnepelt sztárja, aki egy jóismerőse látogatására érkezett Csikágóba. A gyönyörű színésznőt, akit Amerika egyik első szépségének tartanak, hotelszobájában eszméletlenül találták. Nyaka köré csavarva feszült selyemharisnyája, melyet a támadó a szép színésznő ballábáról tépett le. Szerencsére a hotel egyik szobalánya, aki véletlenül benyitott a szobába, még idejekorán érkezett és remény van arra, hogy a csikágói fantom legújabb áldozata életben marad.

— **Házasság.** *László* Dezső, az Arlon szálló tulajdonosa és *Csery* Istvánné szül. Zemanek Julia házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

GUSTAV FRÖHLICH
legjobb szerepében
A CSÁBÍTÓ
MÁTÓL CORVIN

— **Az Est egy nagy angol ujságterjesztő vállalat reklámlevelezőlapjain.** Anglia egyik legnagyobb könyvkiadó és ujságterjesztő vállalata a londoni W. H. *Smith & Son*, amely a legfürgébb és a leggyorsabb valamennyi hasonló angol vállalat között, most nagyon ízléses propagandalevelezőlapot adott ki. A nagy angol lapterjesztővállalat azt hirdeti ezen a propagandalapon, hogy a kontinensen megjelenő ujságokat már a megjelenésük napján árusítja Londonban. A repülőgépen érkező, szelek szárnyán járó, modern ujság jelképezésére a nagy angol lapterjesztővállalat *Az Est*-et választotta és *sok millió példányban terjesztett röplapján Az Est érkezik meg éppen a kontinensen és a csatornán átszállva a londoni Trafalgar Square-ra.* Ez az ízléses angol reklám is újabb bizonyság arra, hogy *Az Est* mennyire közismert a világ távoli tájain is.

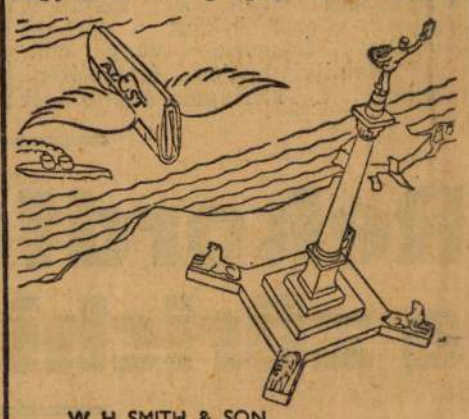

W. H. SMITH & SON
regularly take supplies of
all the principal
FOREIGN
NEWSPAPERS
...man papers
...elivered

— **Megölte a hőforrás vize a debreceni nagyerdei tó ősi tölgyfáit.** *Debrecenből* jelentik: A debreceni nagyerdő egyik megkapó ékessége volt a csónakázótó vizéből kiemelkedő *tölgyfacsoport.* Az ősi, gyönyörű tölgyeket a Debrecenbe került idegenek is mindig megcsodálták. *A hőforrás ásványos, meleg vize azonban a tölgyfákat védő cementszigetek alatt lassanként átszivárgott a gyökerekhez, amelyeket megtámadott.* Két hatalmas fa már elpusztult ennek következtében. A város most elhatározta, hogy ezt a két szigetet megszünteti és *a fákat eltávolítja.* Mindent elkövettek, hogy legalább a többi fát megmentsék, de ez aligha lesz lehetséges s így néhány éven belül a nagyerdei csónakázótó elveszti sokszor megcsodált legszebb ékességét.

— **Orvosi hír.** Dr. *Góth* Endre poliklinikai orvos rendelését újból megkezdte. II., Margit körút 45—47. Telefon: 1—523—15.

x **Kékes Szálló** — pompás őszi pihenés.

x **Gyomor-, bél-, vese-, máj- és epehólyagbetegek** szívesen isznak reggelenként egy-egy pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvizet, mert annak hatása gyors és biztos, enyhe és kellemes. Orvosok ajánlják.

x **A Biocitin** kipróbált és egyöntetűen elismert megbízható táp- és erősítőszer a szellemi és testi erő fokozására, az idegek erősítésére, az egészség és az életenergia emelésére mindenkinek, gyermekeknek és felnőtteknek, főleg pedig a szellemileg és testileg túlerőltetetteknek.

x **A Lecuona zenekar,** a tizenegy kubai művésznek ma este lesz a premierje a *Parisien Grill*-ben. Az egzotikus, nagyhírű zenekar, amely a Columbia lemezgyár első vedettje, Budapest nagy várakozása közepette száll síkra a *Parisien Grill*-ben az elmaradhatatlan sikerért.

— **Kettős családi dráma.** Borzalmas kettős családi dráma történt Dárda községben. *Schneider* József gazdálkodó, akit néhány nappal ezelőtt felesége elhagyott, tegnap este felkereste feleségét, mikor az nem akart hazatérni, *disznóölő késsel halálra szurkálta.* A gyilkosság után *egy tehervonat elé vetette magát,* a mozdony kerekei darabokra tépték.

XI. INCE PÁPA SZOBRA, amelyet hétfőn lepleznek le a Várban. A szobor Damkó József szobrászművész alkotása

— **Ilosvay Lajos temetése.** A tegnap elhúnyt *Ilosvay* Lajost, az Akadémia kétizben volt másodelnökét, a Műegyetem volt tanárát, volt államtitkárt, felsőházi tagot *október 2-án, pénteken délután* 3 órakor temetik a Műegyetem oszlopcsarnokából.

— **Szomorú jelentés Bácskából.** Bácsbodrog vármegye közigazgatási bizottságának ülésén az alispán beszámolt arról, hogy a megyében évről-évre megdöbbentő mértékben csökken a születések száma. A vármegye vezetősége az Egészség Házak és a Zöldkereszt megvalósításától várja a helyzet megváltozását.

x **Gazdaságosan** csak olyan lámpával világíthatunk, mely az eddigi fajtáknál több fényt ad azonos áramfogyasztás mellett — ugyanazon fénymennyiség elérésére pedig kevesebb áramot fogyaszt. Ilyen takarékos áramfogyasztású, kiváló fényű izzólámpa a modern Tungsram duplaspirállámpa.

x **Az Elysée kávéházban** (Kossuth szobornál) az előkelő társaság esténként a közkedvelt Malcsiner-trió finom, hangulatos muzsikája mellett szórakozik. Ez az igazi attrakció!

x **Teljes gőzzel megindult a szezón.** A csiszolt izlésű közönség kedves találkozóhelye, az intim hangulatú Belvárosi Bar is megnyílt és mingyárt a startnál felvonultatja a Folies Bergeres ragyogó attrakcióját, a Millow-Twin: egy hölgy, egy úr kétzongorás művészpárját.

— **Ne ugorjon le, János bácsi!** *Debrecenből* jelentik: Vig János hatvanegyéves hadirokkant házmestert egy idő óta búskomorrá tette háborús idegbajának súlyosodása, amihez megélhetési nehézségek is járultak. Többször hangoztatta kétségbeesett hozzátartozói előtt, hogy nem érdemes így élnie. Néhány hónap alatt négyszer kísérelt öngyilkosságot, egy alkalommal már a kötélről vágták le a házbeliek. Most ötödszörre sikerült neki, hogy öngyilkossággal vessen véget életének. Délelőtt tíz órakor felment az egyemeletes ház emeletére és a korláton keresztül az udvarra készült ugrani. A földszintről egy cselédleány észrevette és ijedten kiáltott fel neki:

— *Az Isten szerelmére, ne ugorjon le, János bácsi!*

János bácsi a következő pillanatban a kövezetre vetette magát. Fejére zuhant, az agyveleje kilocsant és azonnal meghalt.

— **Hó, vihar és szélvész Romániában.** *Bukarestből* jelenti *Az Est* külön tudósítója: Napok óta zuhog az eső egész Romániában és a hőmérséklet erősen leszállott. A hegyek között *beállott a havazás és viharok dühöngnek.* Tegnap az *Air France* menetrendszerű repülőgépe, amely Belgrádba indult, két óra multán kénytelen volt visszatérni, mert a Kárpátokban olyan nagy volt a szélvihar és a havazás, hogy a pilóta nem merte folytatni az utat. *(T)*

— **Matróz-sztrájk Newyork kikötőjében.** *Newyorkból* jelentik: A »*President Roosevelt*« óceánjáró 235 tengerész váratlan munkabeszüntetése következtében *nem tudott kifutni a tengerre.* Newyorkban attól tartanak, hogy a hajó legénységének munkabeszüntetése jel volt *az általános sztrájkmozgalomra.*

Ma este fél 10 órakor díszbemutató
CSÁSZÁR FUTÁRJA
Orczy bárónő kémtörténete a császári udvarok és a diplomáciai cselszövések feszült légköréből
Főszereplő: KARL LUDWIG DIEHL
KAMARA DÉCSI

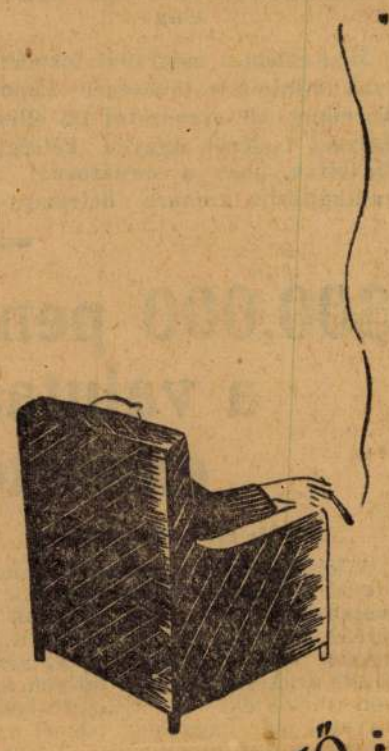

HELTAI JENŐ:
Hol hibáztam el?
AZ ATHENAEUM
NOVELLASOROZATÁNAK
ÚJ KÖTETE
ÁRA 1·60 P

IV. Me. képem kiáll

1953 dec - 1954 febr
(Minor)

Jaicainé, terr

M.Kir. Vallás- és Köz

53.487/1924.szám.-

III.a.

Tudomás és miheztartás

pénzügyminiszter ur az 1924/

e digi központositott beszer

cám keretébe tartozó összes

ni a tüzel"anyag beszerzésér

évi költségvetésének megfele

Budapest, 1924.évi jul

VAS- ÉS KÖZ

M. Művért) Farkas halad, ler

1940-41 (Pihenő mozfa, maro
Kurnc, gépk III

1942 jun (h.o)
Anya gyermekkel, gépk

1943 máj (h.o)
Okt. hó 1-én, terr III

tásügyi Miniszterium.
---

lyó évi junius hó 20-án kelt 145.számú
s további eljárás végett értesitem,
m alatt a sümegi róm.kath. plébánia-
állitási költségeire 680 arany koronát,
y koronát engedélyeztem. Ezen összeg
ekkszámla terhére Kertész K. Róbert
ékek Orsz. Bizottsága elnökhelyettesé-
egilleték nélkül, elszámolás kötele-

vi julius hó 21-ém.-

Tamelnáj	Taufej	A korona átadása	Apotheozis	Piéta	Archéptan
1900	1904 brezd	1900 (1901 NSZ)	1907-8	1909	1914
1903-4	1907-8 (8)	~~1901 brezd~~ 1907-8	1921	1936	1923
1907-8	1911-12 (10)				1920-31
1921 cím	1928	1938			
1934-35	1926				
	1932				
	1934-35				
	1936				
	1938 (16)				
	1941 (2)				
	1942-43				

BUDAPEST

gának,

BUDAPEST.-

N. képren

1933 (kincs)

Zadraveer Istvan pusp. II terr

Fra Antonio

Kirásvédelem, pat. gips

1934 (k.o.)

A megbandott, mészkő

1935 (k.o) Prohászka, II gips

1939 (kassa)

Kiérne II, br

Hanka, terr

---

gyógyszerész Urnőnek

B a l a t o n f ö l d v á r

Somogy-m.

ottságának titkárával történt megálla -
y jelen iratommal egyidejüleg a "Kőrös-
30 példány terjesztés czéljából Nagysá-
alapára 1K. 50 f. amely a mindenkori

Danko József

U. 4029

— ~~Konyári V. 171.~~

Danikó Tórsaf

U. 4183

Tolna megyei

Fűzőnalag készítő, / III. 131.

Danko Josef

R. 4147

Neimet szobrászat III. 49

Damkó József

Damkó József: Jézus gyermeksége

Uj Magyarság Karácsonya 1934. dec. 25

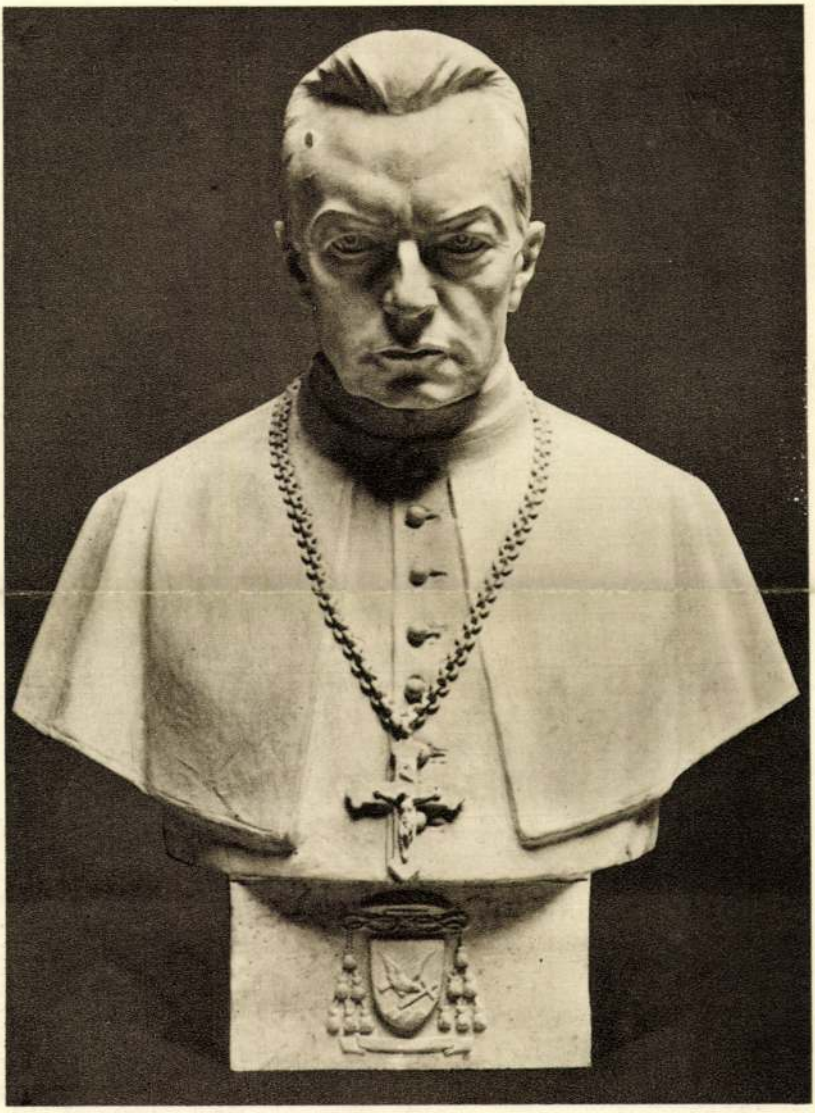

DAMKÓ JÓZSEF : PROHÁSZKA PÜSPÖK

Nemzeti képzőm. kiáll. 1935

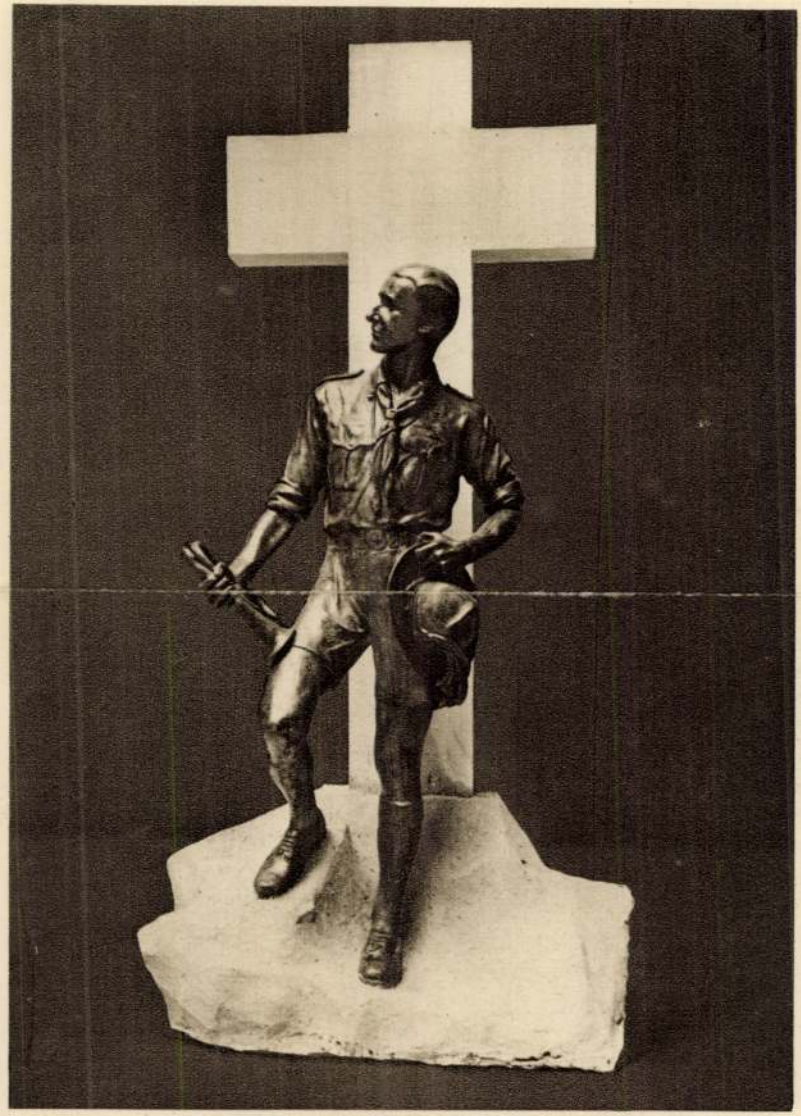

BERÁN LAJOS: SÍREMLÉK

~~Damkó József~~

DAMKÓ JÓZSEF: A PIPÁM MEG ÉN!

Kultárs. 1927. taj- és
életk. kiáll.

BESZÉDES LÁSZLÓ: SZÁMADÓ

Damkó József

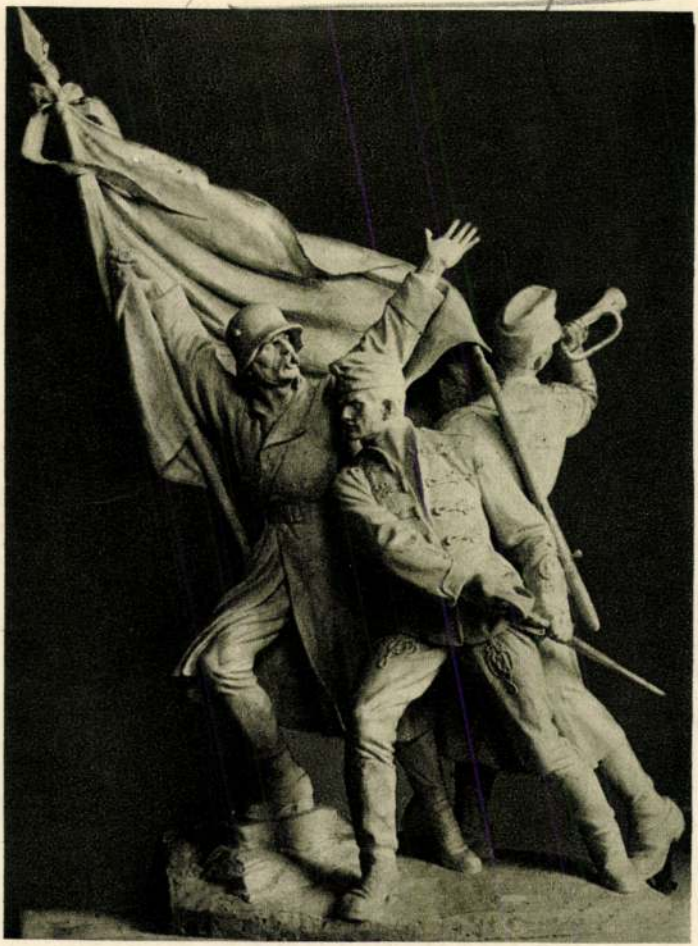

DAMKÓ JÓZSEF: ELŐRE!

KMTárs. 1927. tav. Eiáll

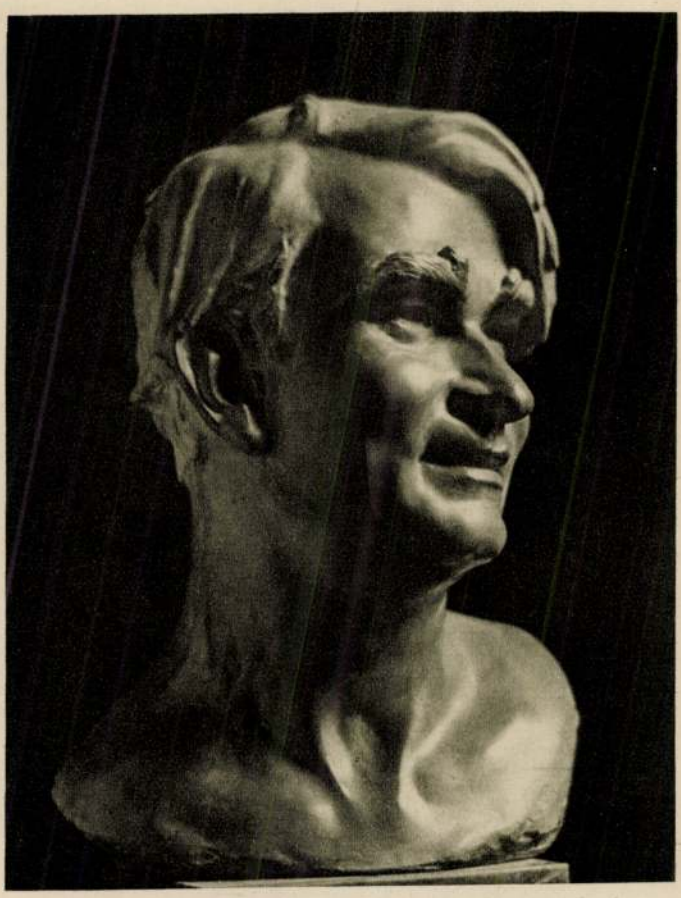

BORY JENŐ: GULYÁS SÁNDOR KÉPMÁSA

DAMKÓ JÓZSEF:
SZERZETES.

Nemzeti Szalon Egyházm. kiáll. 1926.

V

Damkó József

szobrász

OMIT. Hogyan rendezzük be lakásunkat? kiáll. 1933.

Kisplasztikák

dijak

plakettek

8.) Türösegi plakett. Ágyú bocállító katonák háttérben torony. 1917/18

Rend. Nyfdős

9.) 225 x 370. Petőfi otthon. Eredeti terracotta.

Kisztalnál ül jobbra, balkarja asztalon jobbjában pohár szemben vele apja ül halgatva mögötte az anyja meghatva. Előtérben kutya ~~[illegible]~~ kapja hátra mögött a pathan tyúk. Háttérben ablak.

Damkó József: szül. Heinet-Prona 1872. okt. 1st

tanúbt. Sparnumvezeti iskola, szobrászati mester iskol. és Páris Julien iskola Rómában Fraknói díjjal 3 1/2 évig.

Tanárok Lorentzy, (Sztrol, Natrog) Bougereaux, 1899.

1902 Fraknói díj
1908 kis aranyérem
1908 Ipolyi egház díj
1917 " "
1913 Halmos Zsor díj
1921 Tolnay díj
1923 Brzékes fővaros díja
1925 Saxlehner díj
1926 Egházmüvészeti aranyoklevél
1916 Lipatvarosi Casino díja

Külföldi

1902 Torino crust crem
1904 St Louis crust crem
1908 London crust crem
1923 Monza aranyérem

Damkó József

III. díj a budapesti műszaki emlékmű-pályázaton Vikisch Rezsővel és Müller Viktorral közösen készített tervéért.

Pesti Napló

1933. dec. 12.

(Eldőlt a műszaki emlékmű-pályázat.)

HUGO, Victor DER GLÖCKNER VON NOTRE-DAME. Mit Bildern von Gustave Brion. Starker Leinenband. 676 Seiten /15.-

LUDWIG, Emil GESCHAENKE DES LEBENS. Autobiographisches Rückblick von 12 Bildtafeln. Leinen /23.4

DIE LIEBESBRIEFE DER BABET. Hübsche Ausgabe. Gebunden /7.5

MERESKOWSKI LEONARDO DA VINCI. Mit 22 Bildbeigaben versehe Prachtausgabe. Leinen. Ein immer aktuelles schönes G schenk /18.-

PETRONIUS SATYREN. Schöne Ausg. d. Prophyläen Verlags. L./15

ROUSSEAU, J.J. DIE NEUE HELOISE. Mit 24 Kupferst. v. Chodowie u. Gravelot. 2 goldgezierte Halblederbände.

SCHILLER KABALE UND LIEBE. Ein Trauerspiel. Luxus-Ausgabe Halbleder-Einband. No. 295 aus dem 300 numer. Exempl. Drugulin-Druck mit Lithographien /36.-

SCHROLLS MINIATUR BAENDE. Zierliche Geschänkbändchen mit bigen Bildern. Geb.

BRENTANO. Drei Märchen

HAUFF. Drei Märche

KELLER. Kleider mache

Érdemkedvelők Egyesületének díja 1908

OMKT kis állami arany érem 1908.

— 1902. évi Erzsébet emlékverseny pályázaton megvétel

— 1899. Műbarátok Köre. Őszi fődíja

OMKT. akt. kiáll. 1925. Kitüntető elismerés

1925. Műcsarnoki kiáll aranyérem

86339. szám.

Folyó évi 278. szá
a Bizottságot, hogy a pilismaró
latos munkák költségeire a mul
ványozott 3889. korona 68 fillé
az irsai ásatás czéljaira ford

Budapest, 1908. a

A miniszter helye

Damkó József

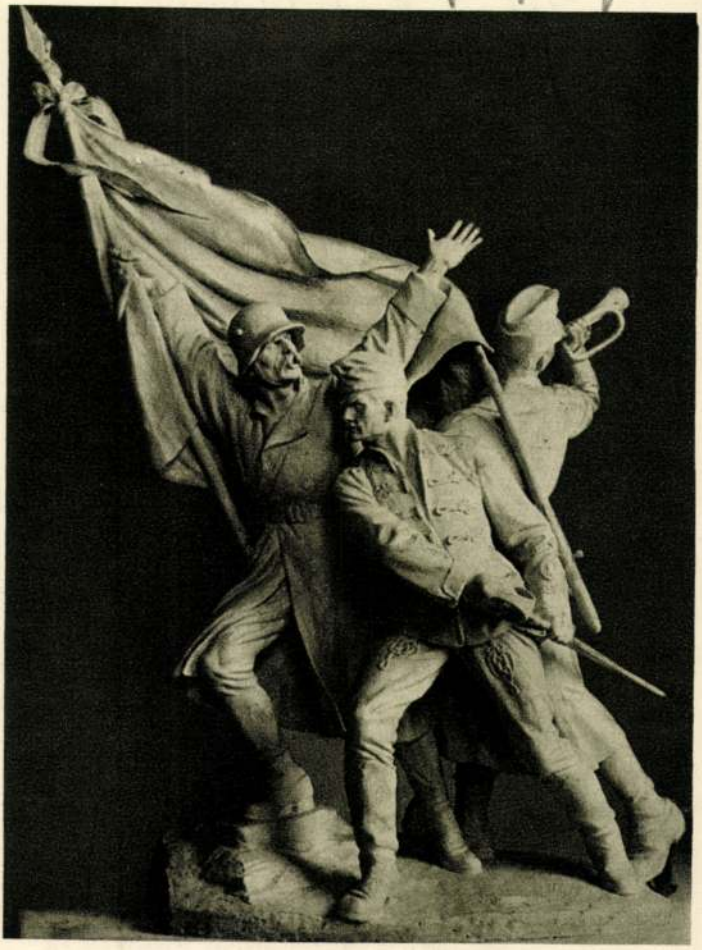

DAMKÓ JÓZSEF: ELŐRE!

~~Bory Jenő~~

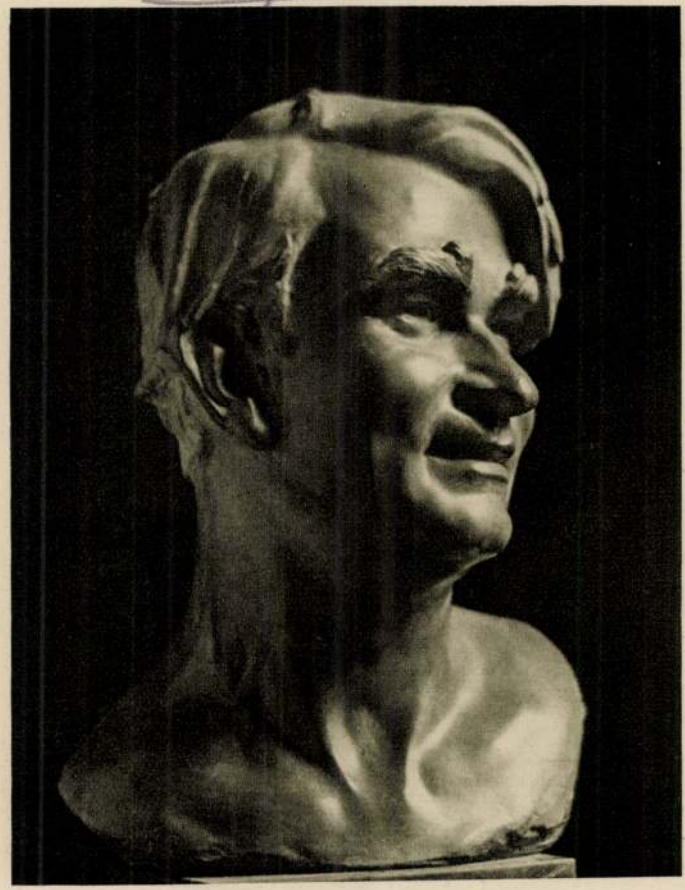

BORY JENŐ: GULYÁS SÁNDOR KÉPMÁSA

Képzm. Társ. Kiáll. - Eat
1927. tav. Kiáll V

Damkó József

l.

Tarnóczi János:

73, 103. l.

A tit István barátike
énekli kövei...
A Teglo Trit és
unicemlékei

1938

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

tragedi képrm tacs

1900 (traged)

Deák Fer

Kossuth L II

Petőfi S II

Vörösmarty M II

II. Rák. Fer II

1901 (k.o) III

A vissza jert Parad. } gips

A korona átnyitása III

1904 (k.o) máre

Kóstolja kend! II } terr

"Apa és vermeke

Taufej I

Pipás ember

Z.432.1924.

Sr.Hochwohlgeboren
Herrn Staatssekre
Vizepräsident der "Műemlé

Im Jahre 1912 sind von der Budape
ung des Professors Ernst Foerk 34 Au
gemacht und Kopien davon im hiesigen
worden.Da uns diese Kopien durch Die
Herr Direktor Ernst Foerk sich aber
uns neu herstellen zu lassen,wenn da
emlékek Országos Bizottsága"gestatte
liche Ansuchen zu stellen,es wolle u
dass wir die obigen 34 Aufnahmen dur
uns kopieren lassen,und es wolle gef

Rulf. Hiall

1904 = St Louis
1905 = Valence
1910 = Bern

1921 = Amsterdam, Haga
1922 = Stockholm
1923 = Christiania
1924 = Valence, Bern
1927 = Firenze
1930 = Valence
1932 = Valence

Müemlékek Országos Bizottsá

Pacher B

BP tefo vásárl.
az elmult 2 évben

MM. 1928. 399. l.

(Tóth István mellrobre)

ólagosan, bélyegtelen és Zsámbék köz-
nyugtáira fizessen ki és tárcám fent
o számoljon el.- Budapest, 1924.évi
rg Kunó s.k.

A hivatalos másolat hiteléül:

Barna

miniszteri s.hiv.igazgató.- k.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
69 1924 szám
Érk.: 1924 július hó 1-én.

Omlet

(4)

1924 Iao: Leányka } terr
Menyecske } II
Novicius }
a kovácspalotai plebános

1925 Iao Parasztasszony
M. asszony } terr
Pihenő mudrás I
Csernoch János hegyprimás I/ máro

1925-26 Ant-kiáll: A bánat IV gipsz

1926 máj-jul Ang-m. Arckép } terr
Tanfej XII }

1927 ~~[illegible]~~ jan-febr. ha-táj
Nemzetes asszony III } terr
Kalotai menyecske
Fiatal lány kossal III
Nemes asszony
Pihenő mudrás II
Arató menyecske
Kettesben IV
Ekt. hó 1-én II
Fiatal asszony
Parasztgarde
Vasárnapi pihenő III
Kalotaszegi öregasszony
Öreg nénike

A MAGYAR KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

A Műemlékek Orsz. Bizottsá

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
187 /1924 szám
Érk. 1927 évi jul. hó 25 n.

Omlet

(5)

1927 tav ~~Tisza-Návay cultábla, gips~~

Előre, gips
Búcsúcsók (relief)
Petőfi IV terr
Petőfi otthon III
Strobl mester bápm II

Blake L. sírcul. terv II-III

1928 tav Tisza-Návay cultábla, gips
Pádnai tit Antal I.

1929 tav A 3 párhe (sarkofág dmü) gips

A Haggen macher - sírculák részlete

1930 (tit Imre cultbiále)
tit Péter
Boldogasszony anyánk (relief)
Pádnai tit Antal II.
Krisztus a keresztfán
Jézus szive szobor

1930-31 jub. Öreg anyóka, mészkő
vasárnapi pihenés IV
Arcmestanulmány terr
Gondolkodó
a magyar bíró előtt (dmü) gips

D: Marczy

miniszteri osztálytanácsos.-

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
192 /1924 szám
Érk.: 1924 év július hó 30 n.

gának,

Budapest.-

bruhl (9)

1939 dec - 1940 jan

XII. Pius pápa, gips

1940 tav Asykéte, terr

1941 febr.-ápr. jub XVII-XVIII.

Tanfej ~~I-II~~, terr

Boldog Margit II
Pacelli bibor. gips.

1941 nov. Arahép IV

Strobl Alajos, gips
Wippner Flonke, terr

1941-42 téli IV

Boldog Margit gips

1942 tav V

B. Margit, gips

1942-43 téli XIX

Tanfej, terr

1943 tav II

Prohászka püspök, gips

M.kir.vallás- és közokta

63.522/924.szám.-

III/a.

Hivatkozással fo
felterjesztésére tudomás é
hogy jelen kelet és ügyszá
templom falképeinek helyre
azaz Hatszáznyolczvan aran
a 62.453. számú kiadási cs
h. államtitkárnak, a Műemk
nek fog kifizettetni, bély
zettsége mellett.-

Budapest, 1924.é

Damkó József

(8)

Szobrok.

DAMKÓ JÓZSEF:

66. Anya. Terrakotta.
67. Búcsúzkodás. Terrakotta. III
68. Kalotaszegi asszony. Terrakotta. II
69. Felvidéki asszony. Terrakotta.
70. Nemzetes asszony. V Terrakotta
71. Baranyai menyecske. Terrakotta.

KMTárs. A nő a művészetben. 1936.

127. Tanulmányfej. Terrakotta. XV
128. Iluska. Terrakotta.
129. Öreg asszony. Haraszti kő.
147. Madonna, [illegible] II
162. Párkák. Gipsz II
173. Bőzsike, terrakotta
174. Bánat, V " "

ÉSZVÉNYTÁRSASÁG, BUDAPEST

Omlet (6)

1931 febr.-márc
tit. József, gépk.

1931-32 téli G. T. arcmásc, gépk.

1932 febr.-márc XIII
Tanfej, terr

1932 tav Kovács lajos } terr
Ketten V

1932 (Fév. vj. terr)
Tóth István arcmásc, terr

1932-33 téli I
Árpádhári tit. Erzsébet, carr.-márv
Kéhai József frey, br

1933 febr.-márc III
Strobl Alajos arcm

1934 téli dr L. A. } terr
dr H. Z.
Olga

1934 szept.-okt (N. karakét)
Lány kossal IV
Búcsúz kodás II
Pihenő magyar } terr
Kurucz I
Pipázó magyar
Nemzetes asszony IV

oktatásügyi Minisztérium.
---

végett értesitem a Bizottságot, hogy a
'25. költségvetési évre a tüzelőanyag
zési módját megszüntette s igy a tár-
intézeteknek magoknak kell gondoskod-
ról. A szükséges javadalom tárcám 1924/21
13 rovatán beállittatott.-
ius hó 1[illegible]-án.-

A miniszter rendeletéből:

Ombt (7)

1934-35 jub. Tanulnáj, pat. gipsz V
Tan. fej XIV gipsz

1935 téli Arph. tit. Erzsi II gipsz
Tótékosság
tit. Ferenc ajándék
Miki, terr

1936 máj-jun jub III
Piete (sírenslék) gipsz
Bajaszasszony II terr

1936 okt-nov Nő --
l. Milon lapon

1938. tit. Istvén kiáll
Arph. B. Marsit I gipsz
tit. Imre beg
„Krisztus nagasszoga vagor"
a tit. korona átadása V

1938 téli Tanfej, bz XVI

1939 márc Derű --
kalotaszegi ajóka
" " mezecske II
Boresa
Fiatal özvegy
a jó öreg
Eduzsa néni
Birkenasás
Nemzetes asszony VI
Guljás gazda II
Kati néni
a pipa meg én
terr
Mosás a vág part jánt gipsz

193/1924.

Nagyssága Weinlich Anna

A Müemlékek Országos Biz
podása értelmében intézkedtem, hog
hegyi templom" c. kiadványunkból
god czimére megküldessék. A könyv

u verständigen.

924.

htungsvoll

das ev. Presbyterium A.B.

Friedrich Reich,
Vorsitzer.

Michael Fiek
Schriftführer.

. PAROCH.
ECCL.
THAELM
. C. A.
ed. Sed. Med.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
174 /1924 szám
Érk.: 474 év július 7. n.

Gruket

(3)

1921 tav: Ez mecsekaljai / er. terr
körmöcbajai bányász
az anya vigasza
Apotheozis II gips

1922 máj-jun, jub: J. L. püsp. mellszi
Tanfej XI / er. terr
Női arckép tanulmány / er. terr
Pátrárka
—
A vitszajert Paradiesom IV
pat. gips csop.

1922 ősz: Leány a kossal II / er. terr
Szerzetes
Férfi fej II
—
Strobl mester I (mell) gips
—
Dante Találkozás Martel károly-
lyal, gips pl

1923 tav: Lendvi Y. / er. terr
dr Lampérth Gy. mell
Zadravecz tab. püsp. (mell) II
Arckép tan II
~~Ottron~~ (relief
tit kapisztran / ács emlékszobre (csop) gips

1924 febr-márc (Bp közöns)
M. parasztI / terr
Isten veled éles harám III

Omlet (2) Damkó József

1915-16 Téli

Misericordia } cr. terr.
Bánat I

Női fej I, máro

1916 Tav Leány fej I } cr. terr.
Asszony fej I
Női fej II

1916-17 Téli A bánat II ütersbergi máro

1917-18 Téli: Körösfoi nagycsk } cr. terr.
Ünnepi pihenés I

Szt Péter apostol, máro

1918 Tav: Női fej III cr. terr

Mermek II mellszob, máro

1918-19 Téli Trabedságon, cr. terr. csop.
Ludmann altban, cr. terr
Védekezés, gips

1920-21 Téli Édes hazám Szten veled! I
Körmöczi bájasné } cr. terr
Fratel ember képm
Férfi fej I

pedig naptári negyedévenként ut
ség plébánosa által láttamozott
megjelölt alnaplójában kiadáské
junius hó 18-án.- Gróf Klébelsbe

Omlet (10)

1943 Téli Aremár, gepb III

1944 Tav Leópfej, Lerr III

Arph. tit. marzit VI–VII
A mi hentünk gepb

~~tit. marzit~~ VII

tär Robert Kertész,
kek Országos Bizottsága",

in Budapest.

ster Baugewerbeschule unter Leit-
fnahmen von unserem Kirchenkastell
Presbyterialarchiv hinterlassen
bstahl in Verlust geraten sind,
bereit erklärt hat, dieselben für
s Kopieren vorerst durch der "Mű-
t werde, erlauben wir uns, das höf-
ns die Erlaubnis erteilt werden,
ch Herrn Direktor Ernst Foerk für
ällig sein, von der erteilten Erlaub-

Damkó József

A pipám meg én
c. szobrunnal
repr.

KMTárs 1927. táj- és
életk. kiáll. kat.

Damkó József

MDK

Bánat, terrakotta

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

Damkó József

Új Magyarság Vasárnapja

1935 márc. 31.

Damko József: Prohászka Ottokár

A Mücsarnokban rendezett harmadik nemzeti képzőművészeti kiállitásról

Damkó József

Új Magyarság Vasárnapja

1935 nov. 17. lép

A menyasszony

Danko József

Árpádházi Szent Erzsébet,
a Szegenyház - tej számaja
Repr. Uj Idők 1931. 597. l.

megírva Danko József

Árvereši Csarnok aukció kat.

32. sz. 1926. ápr. –
39. sz. 1927. okt.
40–41. nem szerepel

Kadisa:

Egész alak, állva, jobbra kil
nyelét és lobogó ajának alját fogja.
dús, bajusza hosszú, szakálla
ér, kardjának szíjja jobb vál
telt puzdra lóg. A háttér heg
tan:

KADICHA. DER
der Hunnen ode

alól balra: „Christ. Sambach
jobbra: „Aug. Zenger sc."
s legalól jobbra: „F. Molis ver

Rézkarcz, méretei
Metszette: Zenger

92.

Damkó József

Vas. Ujs. az Új Magyarság képes mell. 1938. V. 22

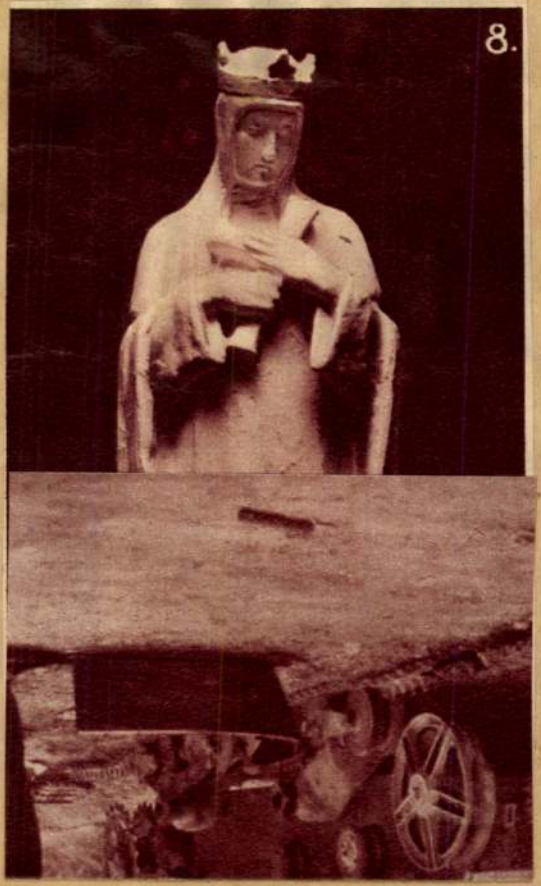

8. Damkó József: Árpádházi Boldog Margit.

Damkó József

lásd

P.: Az egri fotiskerekiz

Voit Eger 62.1.

Eger 1934

: a kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
yzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
iselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

ggodalom és választóim ezreivel való személyes
djek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
ısági megélhetést veszélyezteti.
ı eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

ıs zászlaját a fővárosban!
ályért, Hazáért"

Damkó József

Szobrász

l. Rózsi

Wolf Szent Imre a

képzen-ben 14. l.

1930

XXXX

Empirestil.

1141. KÉT GYERTYATARTÓ, öntött
séből. Francia, empirestilus. — Zwei I

1142. KÉT NAGY FALIKAR, öntött bror
arme, Bronze, mit Herme. Stil Lou

1143. KÉT KANDELÁBER, öntött bronz
sárkányos oszlop tartja a gömbös á
Email champlevé. Japanisch.

1144. FÜSTÖLŐ, öntött bronz, beágyazot
sárkány. Japán. — Räuchergefäss, B
Elefantenkopfes, am Deckel Drache

1145. KÉT SZENTÉLYLÁMPA, öntött
elefánt tartja a hatszögü Tokugava
mit Email champlevé. Ein Elefant au
Wappen. Japan.

1146. KANDALLÓKÉSZLET, öntött bron
Osztrák, empire. — Kamingarnitur,
leuchter mit Frauenfiguren. Österre

1147. MOZSÁR, öntött bronz, harangidom
Bronze, glockenförmig, mit Girlande

, beágyazott zománccal, u. n. „Flötenvase", bordás testtel
. Kina. — Zwei grosse Vasen, s. g. Flötenvasen, Bronze-
Leibung ist gerippt und hat zwei schlangenartige Henkeln.

ITATARTÓ, gyöngyházkagyló, aranyozott bronzfoglalatban.
XVIII. sz. v. — Muschelpokalförmiges Tintenfass, Perlmut-
ızefassung. Der Schaft ein Amor mit Pfeil. Deutsch, E.

nyozott bronz, hat karral. XIX. sz. — Drei grosse Wand-
hs Arme. XIX. Jh.

tt bronz és cloisonné, kinai modoru diszitéssel. XIX. sz. —
und cloisonné, mit chinesischem Dekor. XIX. Jh.

z. XIX. sz. — Blumeneimer, Messing. XIX. Jh.

e és aranyozva. Neogot épitészeti formákkal. Francia, 1830.
und vergoldet. Neogotische architektonische Form. Franzö-

éz, rokokó. Osztrák, XVIII. sz. — Zwei kleine Kartuschen,
reich, XVIII. Jh.

ntött bronz, beágyazott szines zománcdiszitéssel. Kina,
h, Bronze, mit Emailchamplevé. China, XVIII. Jh.
Illusztr. XXVI. tábl.

Danko József

l.

Liber Bpestsobrai

309 l.

Duplum

Damkó József

MAGYAR MŰVESZET

1925. 47, 51, 53, II. 53, 169 ✓

~~204~~

1926. 46, 267 ✓

1928. 399 ✓

1932. ~~88~~, 324 ✓

1929. 156, 173 ✓

3665.

Sz. Bolognában 1789-ben. † Rómában 1868 február 23-án.

Adamo Tadolini.

~~(† Rómában 1868-ban.)~~

~~86~~ *Venus Amorral.*

Körülötte a bal karjára könyökölve fekvő Venus ~~kinél~~ alma van, hátra fordul, hogy az őt átkaroló Ámor megcsókolhassa. Jobb kezével a göndör hajú szárnyas gyermek fejét érinti, ki hátán vesszőkkel telt puzdrát hord. ~~Venus~~ Haját kontyba tűzte, állát a mosolygó Ámor fogja, bal karján kötőt visel, jobb lábát kissé összehuzza és a földre terített himzett lepel sarkán, a hol makk lóg, kagylóval elválasztott tengeri szörnyek ábrázolvák összecsavarodott farkakkal. Mögötte kilőtt nyil hever a földön.

Fehér márvány, magassága 99 (sz. 68 és h. 149) cm. — Esterházy Pál herczeg ajándéka 1870. — Ltsza régi 11.

Danko József

Irod E:A

Jbl képröm-ek

Mozg-ra 327. l.

Dukács Gy: Magyarok a kult-ért

1929

Damkó József

czyládi hőzi emlék

Képe repr.

Magyarecke

III. 223. l.

átiroe

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Damkó József

Műveszet 1914-213 (kép)

—1915, 403 (kép)

Magyar Műveszet

1925, 47, 51, 53, II, 53,

169, 204

—1926, 46, 267

—1928, 399

Ádinye

Kazimierz Tęcner IX-80.

Damkó József

l.

La Rosée

61. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Dąmkó József

l.

La Rosce

50 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Danko József

l.

La Rosée

66-l

Átírve

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javák után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Danko Josef

l. La Roca

71. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Damkó József

Jaj Bold Marg

Szépmüvèszet

1942. 281. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Damkó József

Gentrmüeml

59

dupl

Dankó József

l.

Forst Ernő

XXI, Tábla

dupl

62

Danko József

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 214, 220, 243
261, 263, 282 ✓

1915-16. téli kiáll. 224, 252, 382 ✓

1916. tav. kiáll. 299, 319, 335 ✓

1916-17. téli kiáll. 169 ✓

1917-18. téli kiáll. 345, 346, 406 ✓

1918. tav. kiáll. 59, 424 ✓

1918-19. téli kiáll. ✓

1920-21. téli kiáll. 100, 112, 114,
123. ✓

1921. tav. kiáll. 27, 110, 125, 140 ✓

1922. jub. kiáll. 100, 113, 121, 132, 187 ✓

1922. őszi kiáll. 92, 102, 194, 196, 434 ✓

1923. tav. kiáll. 103, 130, 162, 212,
270, 274. ✓

1924. tav. kiáll. 29, 31, 103, 111 ✓

1925. tav. kiáll. 105, 106, 109, 115 ✓

1925-26. akt kiáll. 108. ✓

1926. angol-magy kiáll. 181, 185
✓

Szinva patak VI. 167

Damkó József

Műcsarnok
1926. őszi kiáll. 147, 158 Cékbelik
1927. tav. kiáll. 224, 260, 261, 262
263, 305, 310.
1927. magyar táj. 112, 190-201
1928. tav. kiáll. 188., 214.
Ybl Miklós tár 4
1929. tav. kiáll. 165, 167

~~Pozsonyi ötvöscréh~~ (behivotáblája a XVII. századból V. 103, 104.)

~~pecsétje a XVII. századból V. 103.~~

~~— a XVIII. századból V. 103, 104.~~

Danko József

Magyarországi Test-
edző-egyesületek
Szövetségének
emlékeznie

XXIV. aukc.

Postatakarék

1924. máj

Wandraskó Bálint

Lisetre

Damkó József

l. Adv. Körl –
1938. 85 sz. 35 l.

554.

Damkó József

l.

Szent György Cél

44. anke (1922)

57.4.

Danko József

l.

Szent György Cék

4 2. anke (1920)

722-723. sz

309. **Eberle Róbert** (1815—1860):
LEGELŐ JUHNYÁJ. Olajfestmény, vászon. 60×85 cm. Jelezve alul balra: Robert Eberle.

310. **Ricci Sebastiano** (1659—1734):
JÓZSEFET ELADJÁK TESTVÉREI. Olajfestmény, vászon. 58×80 cm.

311. **Ricci Sebastiano** (1659—1734):
BIBLIAI JELENET. Olajfestmény, vászon. 58×70 cm.

312. **Ismeretlen festő, XVIII. század:**
LEÁNY RÓZSÁKKAL. Olajfestmény, vászon. 63×44 cm.

313. .....

314. .....

315. .....

III. Plasztika.

316. **Barillot, E.:**
ÁMOR VIRÁGGAL. Bronzszobrocska. Magassága 35 cm. Jelezve.

317. **Damkó József** (szül. 1872):
PETŐFI SÁNDOR MELLSZOBRA. Bronz. Magassága 28 cm. Jelezve: Damkó.

318. **Francia szobrász:**
A TUDOMÁNY. Bronzszobrocska. Magassága 25 cm. XIX. század.

319. **Istók János** (szül. 1873):
ATHLÉTA. Bronzszobor. Magassága 48 cm. Jelezve.

320. **Liipola, Yrjö** (szül. 1881):
BÁNKÓDÁS. Bronzszobor. Jelezve.

321. **Magyar szobrász** (XVII. század):
FÉRFI ÉS NŐI SZENT FAMELLSZOBRA, aranyozva, részben színezve, mindkettő festett és aranyozott diszű fatalapzaton. *Illusztrálva XV. táblán.*

322. **Mátray Lajos György** (1850—1906):
LEÁNY VIRÁGOKKAL. Terrakotta szobrocska. Magassága 30 cm. Jelezve: Mátray.

323. **Medgyesy Ferenc:**
KÖVET HORDÓ IFJU. Gipszszobor. Magassága 38 cm.

324. **Michelangelo Buonarroti** után:
A NAPPAL. A Giuliano de' Medici síremlékén levő szobor szabad másolata. Márvány. 26×40 cm. Olasz, XVII. század.

325. **Kreugas:**
Bronzszobor, Canova után. Magassága 66 cm.

Nemzeti Szalon III. aukc.
1924.

292. **Souchay, Paul,** (1849—1900):
FEKVŐ NŐ, Színes krétarajz. Alul balra hagyatéki bélyegző. 40×50 cm.

293. **Souchay, Paul** (1849—1900):
ÜLŐ NŐI AKT. Pasztell. 43×27 cm. Alul balra hagyatéki bélyeg.

294. **Spanyol festő** (XVII. század):
SZENT JÓZSEF A KIS JÉZUSSAL. Olajfestmény, vászon. 51×39 cm.

295. **Storck, Ferdinand:**
TORQUATO TASSO ESTEI ELEONORA UDVARÁBAN. Olajfestmény, vászon. 125×166 cm. Jelezve alul jobbra: Ferdinand Storck. *Illusztrálva VI. táblán.*

296. **Szláv festő:**
MÁRIA A KIS JÉZUSSAL. Olajfestmény, fa, díszes fakeretben. 53×35 cm. Orosz ikon.

297. **Tibeti festő:**
BUDDHA, BODDHISHATVÁKKAL. Gouache, vászon. 23×16 cm.

298. **Tibeti festő:**
HINDU MITHOLOGIAI ÁBRÁZOLÁSOK. Gouache, vászon. 23×16 cm.

299. **Tinelli, Tiberió** (1586—1638):
A PÁSZTOROK IMÁDÁSA. Olajfestmény, vászon. 93×115 cm.

300. **Tischbein, Johann Anton** (1720—1784):
AZ ŐSZ. Olajfestmény, vászon. 115×85 cm.

301. **Vehoffer, Amélie:**
NŐI ARCKÉP. Akvarell. 20×17 cm. Jelezve alul jobbra: Peint par Amélie Vehoffer.

302. **Velencei festő** (XVI. század):
EURÓPA ELRABLÁSA. Olajfestmény, fa. 30×46 cm.

303. **Verboekhoven, Eugène-Joseph** (1799—1884):
ÁLLATOK A LEGELŐN. Olajfestmény, fa. 17×21 cm. Jelezve alul jobbra: E. J. Verboekhoven.

304. **Ward, William** (1766—1826):
LÁTOGATÁS A NEVELŐINTÉZETBEN. Színes mezzotinto-metszet G. Morland festménye nyomán (modern nyomat).

305. **Weidner, J.:**
FÉRFIARCKÉP. Olajminiatür. 14×12 cm. Jelezve jobboldalt: J. Weidner 1833.

306. **Zaffonato, A.:**
JÓZSEFET ELADJÁK TESTVÉREI. Színes rézmetszet Angelica Kauffmann festménye után. 34×42 cm.

307. **Zaffonato, A.:**
JÓZSEF MEGTALÁLJA AZ ARANYSERLEGET BENJÁMINNÁL. Színes rézmetszet Angelica Kauffmann festménye után. 34×42 cm. *Illusztrálva IV. táblán.*

308. **Zaffonato, A.:**
A TIZENKÉTÉVES JÉZUS SZÜLEIVEL. Színes rézmetszet Angelica Kauffmann festménye után. 34×42 cm.

Damkó József

Uobrán

A: Jegyzetek a pesti

l.

Schoenbelvárosi plib.

Teplomról 22. l

1943

(Kny. Budai krónikából]

T. 6199.

n van a vár és város, mely előtt
, a Dunán repülő hid kel át több
utat, a hol egy hármas fogatú
fogatú kocsi várakozik, járó-kelők
akja válik ki. Felirata

TARIA & COMP: Rue Kohlmarckt.

33.5: 45.4 cm.

Danko József

Ráth-György 1895

az iparmin 1895-ben 135. l.

139. l.

1896 160. l

413

428

Budapest, 192

5 augusztus 11.

[redacted]

r. Szentiványi Gyula ucnak,

Budapest.

I Horthy Miklós ut 63.

i Takarékpénztár részvényt fsz.

MDK

Damkó József

Pihenő Nympha, márvány
Farkaskaland, bronz

"A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiáll.Kat.
Műcsarnok,1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 14.1.

Dankó József †

szobrász

K

Meghalt Dankó József szobrászművész

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége tudatja, hogy Dankó József szobrászművész 83 éves korában elhunyt. Temetése december 14-én, szerdán délután 2 órakor lesz az Óbudai temető halottasházából.

Magyar Nemzet

1955. dec. 13.

Dankó József

„Parantasszony" c. nobor műve Saxlehner Ödön életkéj díját kapta a hűcsarnok tavaszi tárlatán (emlitve)

Hagyarság 1925 VI. 5

Damkó József

Nobrán

l

Józsefer dělyi kiáll

49-l

Gyulafehérvári épitésv
póstaköltségei 1915.II
Budapesti müvezetőség
költségei 1915. II. fé
a Müemlékek Országos B
gától leszámolásra fel
fedezetre felvéve

Budapest, 1915. decem

Damkó József

Nofrais

OMIT. jub. kiáll.
1925. 34. l.

U. O. Szép otthon
kiáll. 1935. 23. l.

D

Danikó József

nebrán

OMIT. 1922. téli kiáll.

Kisplasztikák.

0

Damkó József

A Mabi új Wéhházának
egyik előzsamokában

János szobrászművész Ferencz József-mellszobra kap helyet. Ă mester ezenfelül az igazgatói szoba számára Vass József szobrát készíti.

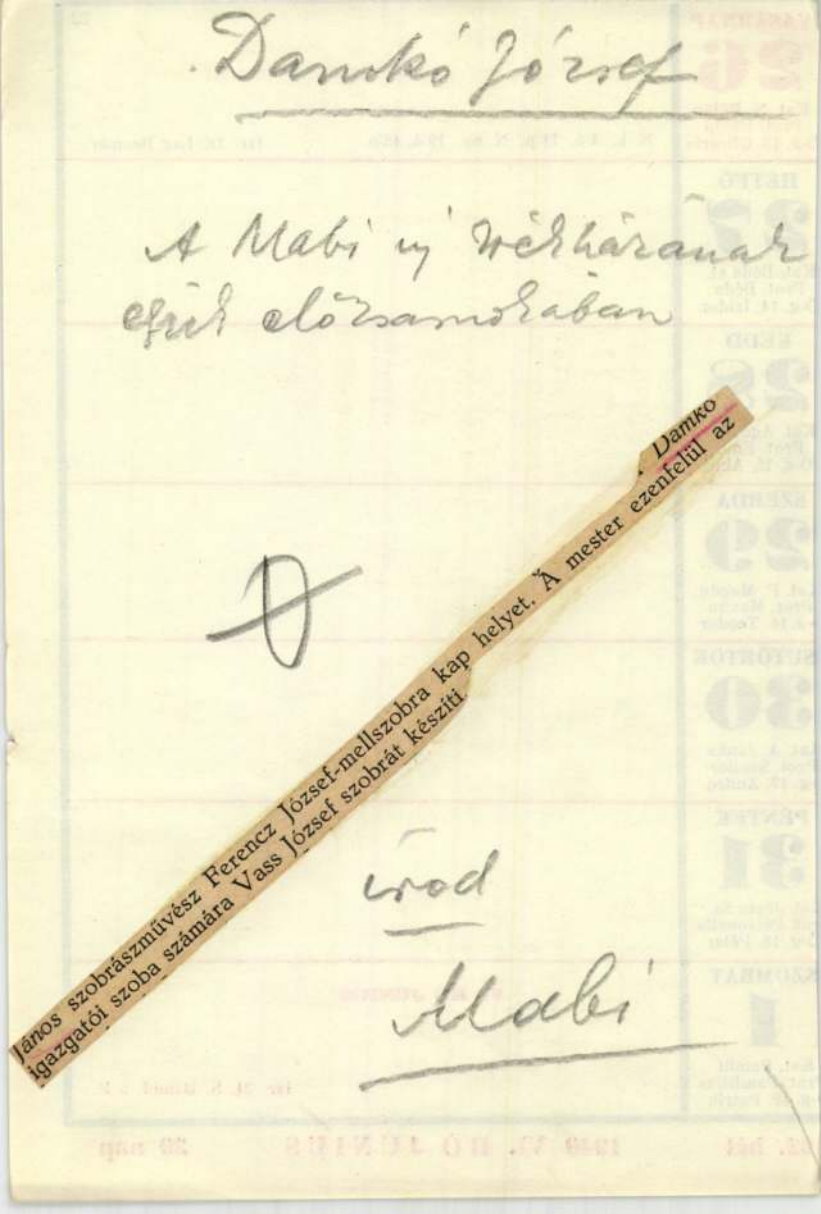

Damko

Irod

Mabi

VASÁRNAP
26
Kat. N. Fülöp
Prot. Fülöp
Ó-g. 13. Glicéria

N. k. 4 ó. 11 p. N. ny. 19 ó. 43 p.

Izr. 18. Lag Beomer

HÉTFŐ
27
Kat. Béda et.
Prot. Béda
Ó-g. 14. Izidor

KEDD
28
Kat. Ágoston
Prot. Emil
Ó-g. 15. Akill

SZERDA
29
Kat. P. Magda
Prot. Maxim
Ó-g. 16. Teodor

SÜTÖRTÖK
30
Kat. A. Janka
Prot. Sándor
Ó-g. 17. Andro.

PÉNTEK
31
Kat. Jézus Sz.
Prot. Petronella
Ó-g. 18. Péter

SZOMBAT
1
Kat. Pamfil
Prot. Pamfilius
Ó-g. 19. Patrik

VI. HÓ JÚNIUS

Izr. 24. S. Bamid. 5 P.

Damkó József

részt vett az alábbi
kiáll. magyar csoportjában:

Cat Firenze 1927

98-1.

öntő-műhelynek azonban legszebb,
resztelőmedencét a talpon látható
éveire datálhatjuk, mesterét pedig
őjében Gál Konrádban. A medence
e díszíti. Felső részén pedig leveles
gombját is elborítja a díszítmény,
ert és Pált és térdelő angyalt ábrázoló
még négyszer megismétli. A szintén
evangélista szimbólumok és Nagy
s korpusza is megtalálható a meden-
95 cm átmérőjű) a rendkívül szabá-
zerencsésen oldja fel.
zel álló, de még gazdagabb díszítésű
n álló keresztelőmedence mestere,
rmája szerencsésen kiegyensúlyozott
atáros területeket Kálvária, Péter és
szítik. Egészen új azonban a díszítő
30 apró mellszobor, mely királyokat,

ítményeit látjuk viszont Nagy Lajos
keresztelőmedencéken. Reliefjeinek
medence alakja, gombjának formája

típusához, a kehelyformára emlékez-
a korbeli erdélyi keresztelőmedencék.
ább emlékeztet a román kor kőkereszt-
mb hiánya is alátámaszt. Valószínű
at formájukon kívül, díszítésük is.

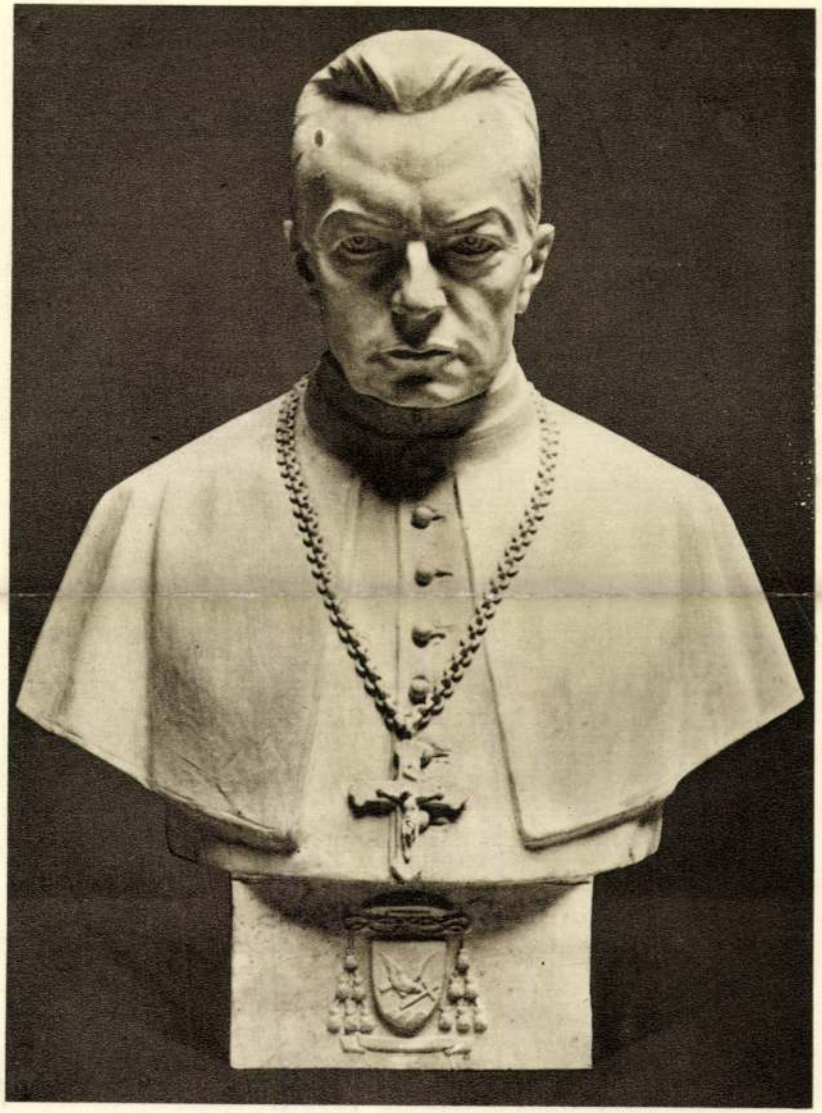

DAMKÓ JÓZSEF : PROHÁSZKA PÜSPÖK

BERÁN LAJOS: SÍREMLÉK

III. Nem. Képzm. Kiáll.
1935

Damkó József

nobrász

Érem kedvelők Egyesülete. (Nemz. Szal.)

1907. 29 lap.

V

A B-E betűs katalogus kötetben

Damkó József

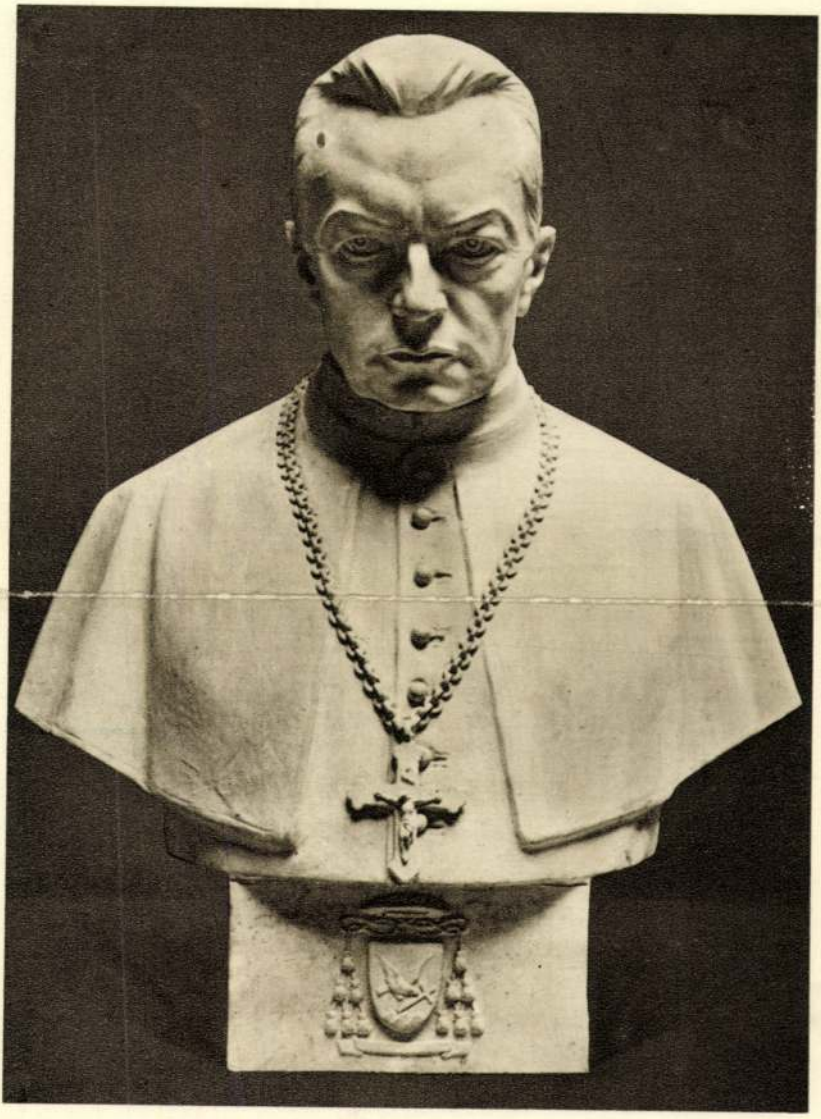

DAMKÓ JÓZSEF : PROHÁSZKA PÜSPÖK

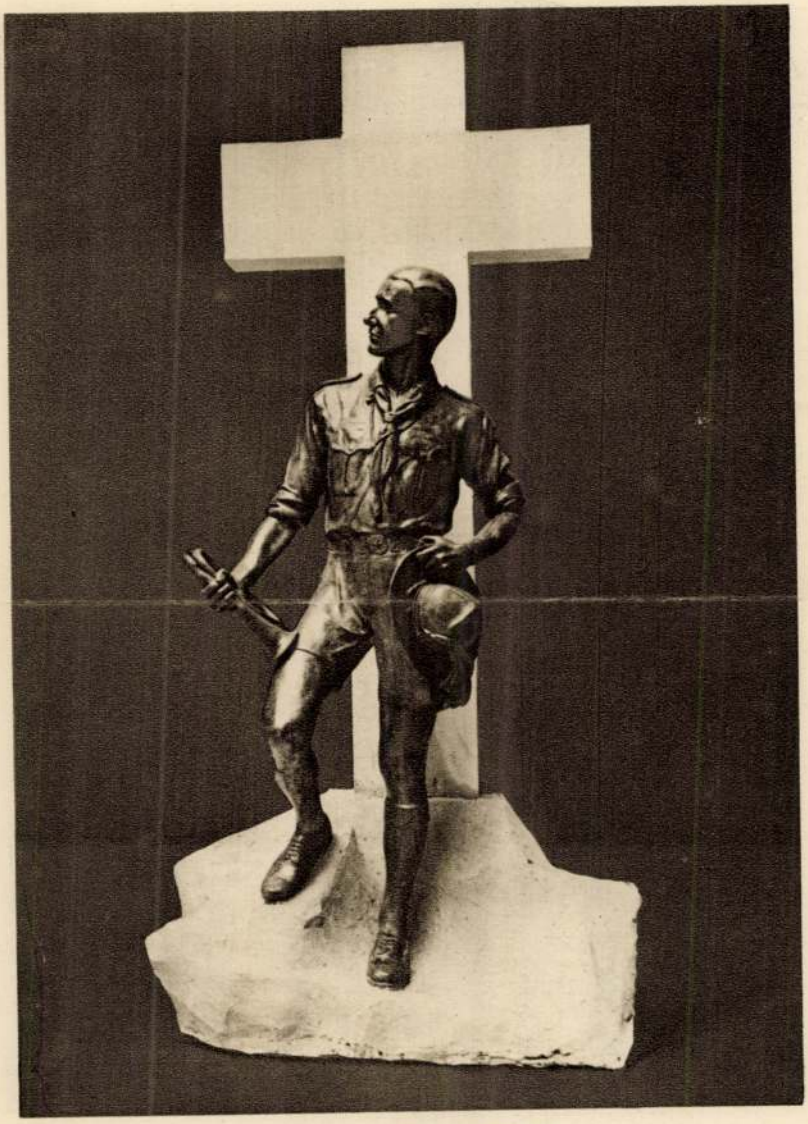

BERÁN LAJOS: SÍREMLÉK

Nemzeti Képtár. Kiáll. 1935

V

7

Damkó József

l.

Nemzeti Szalon

1920 nov - dec

V

z a l m a s !

I s t v á n üzemgazdasági műszerek
lapest Székesfőváros polgármestere a
ciskolák részére az 1937/38. tanévben
ának vállalatba adása alkalmával fizi-
i taneszközöknek és vegyes műhelyfel -
i szállitásával bizta meg.
sszabbitott határidőre sem szállitotta

Damkó József, szobrász

~~Vbl~~ Vbl Miklós-tér, Várkertbazár.

1930. kl Imre kiáll. 27, 106, 113, 125, 134. Műcsarnok. ✓

1930/31. pub. kiáll 128, 135, 192, 232 ~~248~~. ✓

l. köv. old-t

1934. téli kiáll. 51, 53, 79. ✓

1934. roma. ~~képzm~~. képzm. kiáll. 190. ✓

KA, I, LK, TS, KE, SF, SÖ, KI.

48. Ereklyemuz.

avalója felett és mellén három rendjelt,
zemöldöke és bajusza barna, szeme szürke,
bojtos, és állógallérú kékesszürke kabát-

5 cm.
czi emlékek muzeumából (107/95. No 126).
iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

572

megsejti a valót s kéri a fiatal embert, mondjon le szenvedélyéről. Nem tudja, nem is akarja tudni, kivel van viszonya. A szerző ebből csinálja a rejtélyt. Érdekes beszélgetés keletkezik egyszer hirlapból olvasott eset miatt, s a társaság azon vitatkozik, hogy a hűtlen nő mily büntetésre érdemes. A két asszony is részt vesz a vitában, de a rejtély megoldatlan marad, s folyton ingerli a közönséget, ki a hűtelen. A darab végén a férjek rájönnek, hogy Vivarce csábító. De Vivarce agyonlövi magát. Ekkor az egyik asszony felsikolt a férje előtt: «ölj meg». Az ura ráront, de mást gondol: élni fog, mellette élni és kinlódni. Filozófia, hatásos fordulatok és nagy rafineria van a darabban. Az előadásban a legjobb erők közül Márkus Emilia, Hegyesi Mari, Császár (Vivarce), Náday (Noste), Mihályfi, Iványi vesznek részt. — «*A betörő*», az öreg Labiche bohózata nem valami elmésség, de mulattat. Egy fiatal özvegy asszonyhoz betör a saját imádója, elviszi minden vagyonát és ékszerét. Azért teszi, mert az asszonynak vőlegénye van s jól tudja, hogy az pénzért házasodik. A vőlegény csakugyan le is mond, miután egy darabig őt gondolták betörőnek. Lánczi Ilka, Dezső, Rózsahegyi jókedvűn játszanak a bohózatban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia február 17-iki ülésén dr. *Lóczy* Lajos egy berlini egyetemi tanár dolgozatát mutatta be, mely a Magyarországon talált legnevezetesebb kövesültőslényről szól. *Jaekel* Ottó berlini tanár egy Veszprémben talált, felsőtriászkori ős tekenősbékát vett tüzetes vizsgálat alá, s *Lóczy* az erre vonatkozó jelentést adta elő. A magyar földrajzi társaság, mely a Balatont és környékét szorgalmasan kutatja, a déli Bakony triászterületén *Laczkó* Dezső veszprémi kegyesrendi főgimnáziumi tanárban avatott támogatóra talált. Sok kövületet gyűjtött, és egy nagy kőtuskót is szerzett a veszprémi jeruzsálemhegyi kőfejtőktől. Ebben egy fogas teknősbékának csaknem teljes csontvázát találta meg. A veszprémi teknősbéka (Placochelys placodonta), a melynek különösen borjúfej nagyságú koponyája egészen teljes, mint múzeumi példánynak nagy az értéke. Az egyedüli *fogas teknősbéka* maradványa ez s egyszersmind a teknősbékák ősi alakja. Laczkó Dezső ezt a nagy értékű maradványt a többi kövületek példányaival együtt, melyeknek száma sok százra rúg, a magyar kir. földtani intézetnek ajándékozta. Az előadást tetszéssel fogadták.

A Petőfi-Társaság február 16-iki ülésén, mely *Bartók* Lajos elnöklésével ment végbe, nagy hallgatóság jelent meg.

Koroda Pál a társaság korán elhunyt fiatal tagjáról, Makai Emilről mondott emlékbeszédet. Utána *Vértesi* Arnold olvasta föl *Vértesi* Jenő vendégnek «Bathory Zsigmond» című hosszabb költői elbeszélését. *Bársony* István «A gyermek» című novelláját adta elő. Végül *Somló* Sándor bemutatta *Sas* Ede két lirai versét. A közönség mindenik fölolvasást tetszésnyilvánításokkal kisérte. Ezek után *zárt ülés* volt, melyen bejelentették, hogy a Vigyázó-féle pályázatra 85 költemény érkezett. Szóba jött a balázsfalvi koponya is, melyre vonatkozólag felolvasták dr. *Semayer* Vilibald a Nemzeti Múzeum etnografiai osztálya őrének és dr. *Iszlai* Józsefnek a budapesti egyetemen a fogtan és foggyógyítás magántanárának véleményét.

A Történelmi Társulat febr. 20-ikán *Pauler* Gyula elnöklete mellett közgyűlést tartott.

A mult évi jelentést *Nagy* Gyula titkár adta elő, aztán megujították a választmányt. *Szádeczky* Lajos, a kolozsvári egyetem történeti tanára ismertette Apor Péter báró «Metamorphosis Transsilvaniae» című versekben irt, eddig ismeretlen korfestő munkáját. Ezt a munkát az Akadémia közelebb kiadja. Szádeczky éveken át kutatta Apor Péter netalán eddig ismeretlen irodalmi hagyatékait. Fáradozása nem volt meddő. Egész halom levelet és néhány verses históriát talált. Megtalálta Apor Péter fogságának históriáját, korának történetét, versekben az erdélyi nemes családok leszármazását és atyafiságos kapcsolatát s a verses «Metamorphosis Transsilvaniae»-t. Szádeczky fölolvasását a közgyűlés tagjai megtapsolták.

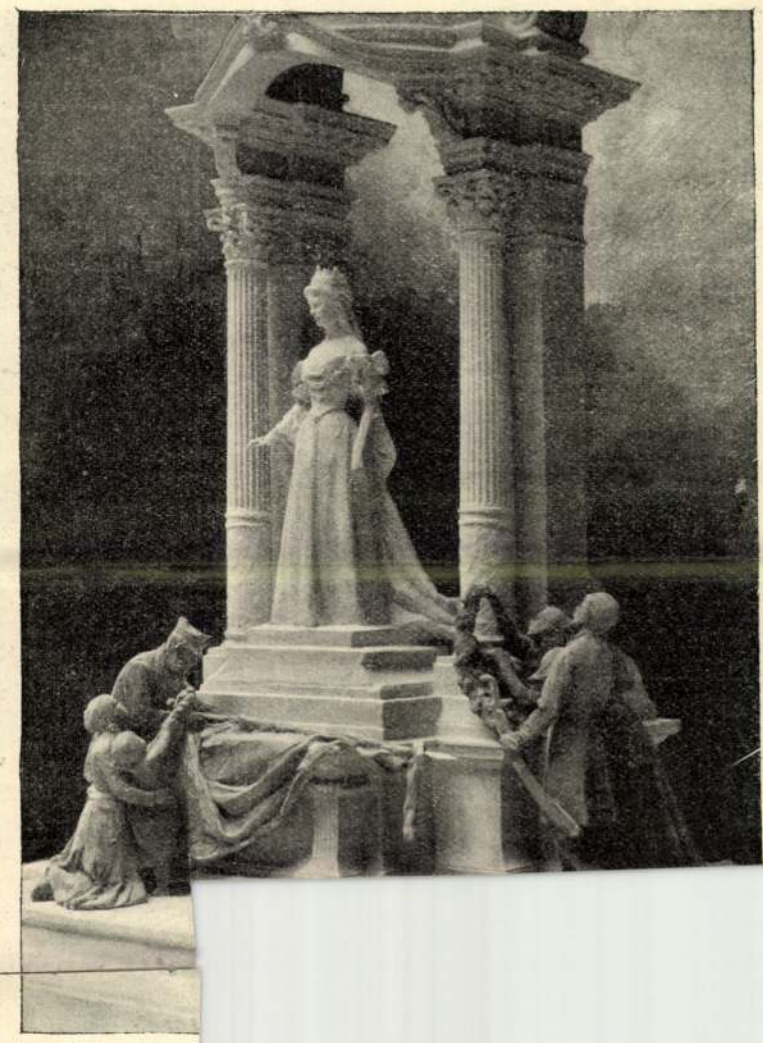

MI UJSÁG?

A király e hó 17-ikén este Bécsbe utazott, hogy jelen legyen *Rajner* főherczeg aranylakodalmán. Ő Felsége e hó 15-én ismét meglátogatta *Benczur* Gyula műtermét, s ezúttal harmadszor ült az angol király számára készülő arczképéhez. A Felség a bécsi családi ünnepélyek után ismét visszatér Budapestre és huzamosabb ideig marad itt. A legközelebbi kihallgatás február 24-ikén lesz, s aztán a hétfői és csütörtöki napokon.

Rajner főherczeg aranylakodalma. *Rajner* főherczeg aranylakodalmára Széll miniszterelnök és több miniszter is Bécsbe utazott, ennek következtében a képviselőház e hó 20-ikán és 21-ikén nem tartott ülést. A képviselőház e hó 19-iki ülésén adott felhatalmazást, hogy a Ház szerencsekivánatait a miniszterelnök tolmácsolhassa. A magyar miniszterek, *Széll* Kálmán miniszterelnök, báró *Fejérváry* Géza, *Darányi* Ignácz, *Wlassics* Gyula, *Hegedüs* Sándor, gróf *Széchenyi* Gyula e hó 20-án fejezték ki a jókivánságokat. *Bécs* város küldöttsége is ugyanekkor adta át hódoló feliratát; majd a bécsi iskolás gyermekek következtek, minden kerületből kettő. A tisztelgések már e hó 18-ikán kezdődtek. Báró *Fejérváry* honvédelmi miniszter is

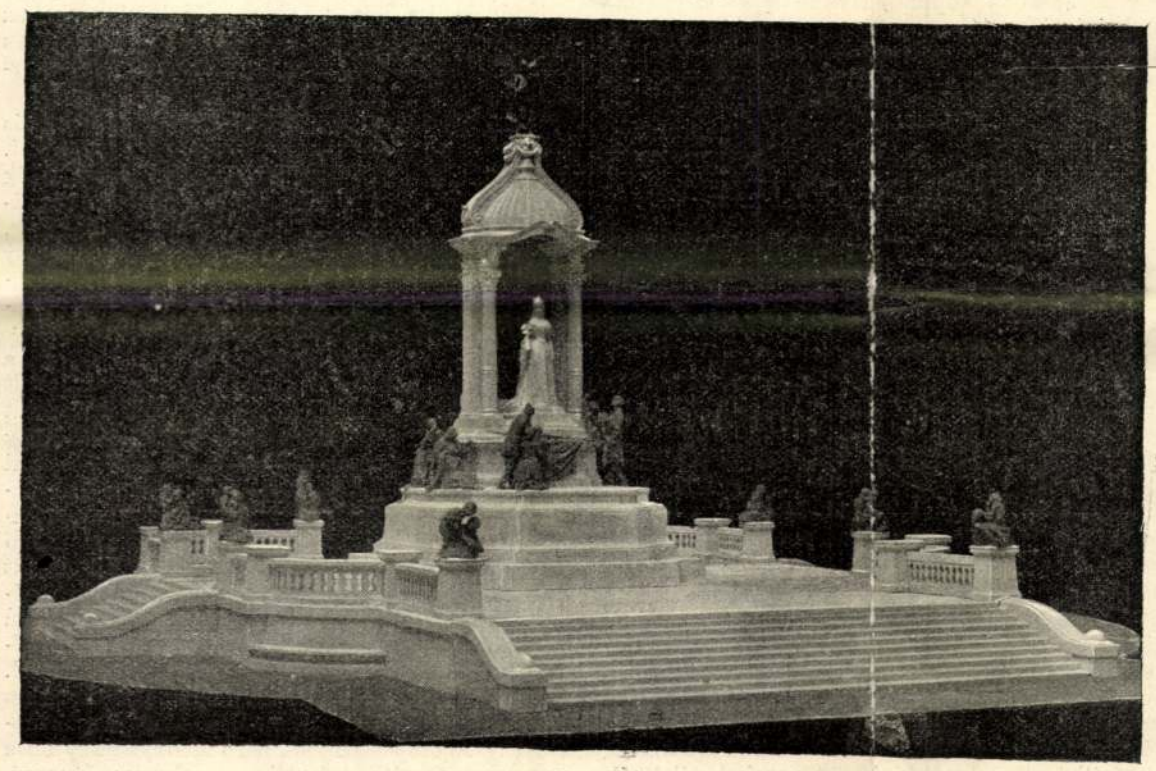

AZ EMLÉKMŰ ELÜLRŐL NÉZVE.

AZ ERZSÉBET-SZOBOR PÁLYATERVEI. — Damkó József és Villányi pályaterve.

szelleméről s további áldást és boldogságot kivánt.

A pápa jubileuma. XIII. Leó február 20-án érte meg huszonötödik évfordulóját annak, hogy elfoglalta Szent Péter trónját. Az egész katholikus világ megülte e napot s az ünneplésben résztvett Magyarország is, a melynek főpapjai pásztorlevelekben magyarázták meg hiveiknek a nap jelentőségét. Hasonló ünnepe csak háromszor volt mindez ideig az egyháznak, mert az összes eddigi pápák közül csak három uralkodott tovább huszonöt esztendőnél. Ünnepi hálaadó istentisztelet volt mindenfelé a katholikus templomokban.

A herczegprímás 70-ik éve. *Vaszary* Kolos esztergomi herczegprímás február 12-ikén érte meg 70-ik évét. Üdvözölték nagyon sokan a hazafias főpapot. A püspökök nagyobb része, mely a katholikus autonomia ügyében a fővárosban tartózkodik, tisztelgett a budavári prímási palotában. A *király* üdvözletét *Apponyi* Lajos gróf magyarországi udvarnagy vitte el az agg egyházfejedelemnek.

Jókai Mór 77-ik születésnapja. A nemzet koszorús irója, *Jókai* Mór február 19-én töltötte be 77-ik születésnapját, friss egészségben, lelkének, szellemének épségében. Az ország minden részéből érkeztek az üdvözlő levelek, táviratok.

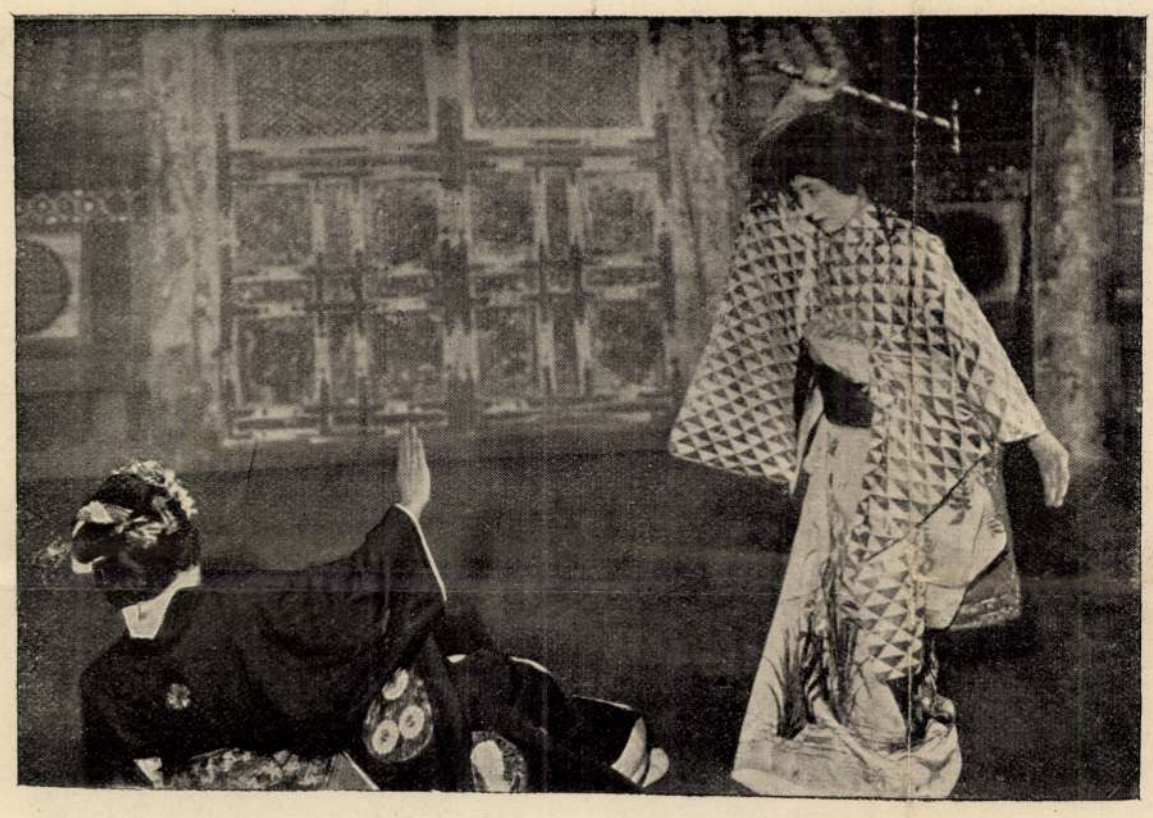

Sada Yacco.

SZADA YACCO EGYIK SZEREPÉBEN.

Mulatság a Fészek-ben. A «Fészek» művészklub sikerült mulatságot rendezett folyó hó 18-án. A kör kertész-utczai helyiségei, melyeket ez alkalomra művészi ízléssel földíszítettek, alig győzték befogadni a vendégeket, a kik között közéletünk s iró- és művészvilágunk jelesei nagy számban voltak jelen. Növelte az estély érdekességét az, hogy a hölgyek fehér dominóban, fehér szegfű virágdíszszel s álarcz alatt jelentek meg, a mit csak éjfélkor tettek le. Ekkor megkezdődött a táncz és folyt vidám hangulatban reggelig.

Hólyagos himlő a Rivierán. A hólyagos himlő, a mely Londonban már hosszabb idő óta uralkodik, újabban, úgy látszik, Angliából való behurczolás folytán, a franczia Rivierán s különösen Nizzában is mutatkozik. A mostani időszak lévén az, a mikor tőlünk is sokan rándúlnak le a Rivierára, szükséges a közönséget erre a körülményre figyelmeztetni, nehogy a hazatérők hozzánk is behurczolják a ragadós betegséget.

Gróf Zichy Géza Münchenben. Gróf *Zichy* Géza, a jeles zongoraművész e hó 15-ikén Münchenben játszott az osztrák-magyar egyesület hangversenyén és nagy művészi sikere volt. A szorongásig megtelt hangversenyteremben ott volt az egész udvar, s München minden művészi és társadalmi előkelősége.

Estély gróf Zichy Jenőnél. Gróf *Zichy* Jenő, a ki ázsiai útjai közben annyi néprajzi tárgyat, régiséget és műkincset gyűjtött, ezek számára szép palotát építtetett Budapesten, a Rózsa-utczában. A közönség számára is nyitva lesznek a gyűjtemények. A palota elkészült és gróf Zichy e hó 16-án avatta föl fényes estélylyel. A politika, tudomány, irodalom és művészet előkelőségei találkoztak ezen az estén, a melyen a háziasszony tisztét a házigazda kérésére gróf *Apponyi* Albertné töltötte be. Este tíz órakor kezdődött a hangverseny. Közreműködött: *Burrián* Károly az operából két dallal, *Polonyi* Elemér zongorán, *Geyer* Stefi k. a. hegedűn. Befejezésül *Jászai* Mari elszavalta Vörösmarty «A sors és a magyar ember» czímű költeményét és a «Szózatot.» A taps alig akart szűnni előadása után. *Széll* Kálmánné, Vörösmarty Ilona, a költő leánya külön is kifejezte elragadtatását a művésznőnek. A műkincscsel megrakott termekben gróf Zichy Jenő szolgált érdekes magyarázattal.

EGYVELEG.

* **A zene és az idegek** kölcsönhatására érdekes adalékot nyújt egy Grátry nevű régibb belga zeneszerző, ki felfedezte, hogy midőn valami melodiára gondol, újját üterére teszi, az ütér a melodia szerint mozog s ez a szerző tetszése szerint változtatható. Némely esetben elegendő volt, hogy a hangok bizonyos kombinációjára gondoljon s már is érezte az üterén, hogy ez a gondolat a vérkeringésre változtatólag hatott.

* **A mákony (opium) készítéséhez** szükséges mákvirágot Indiában az angol kormány 500 ezer holdon termelteti. A mákony egyedárúsággal az angol kincstár évenként 96 millió korona tiszta hasznot húz, bár a Khinából csempészett mákony az indiában készült mennyiséget majdnem túlhaladja.

* **Az amerikai nők szépség-díját** New-Yorkban Pront Klára kisasszonynak itélték oda. A 17 éves hölgy mindkét szemére vak, de ez rendkívüli szépségéből semmit sem von le.

* **A legrégibb gőzgép a világon** Skótországban a Ruthergleen melletti Colliery nevü farmon működik. Még 1809-ben készült s azóta folyton használatban volt.

* **Villamos fény a piramisokban.** Kairóból táviratozzák: Az egyiptomi régiségek igazgatósága elhatározta, hogy az ősrégi építészeti emlékeket villamos fénynyel fogja megvilágíttatni. A karnaki templommal tették meg az első kisérletet s ez annyira tetszett, hogy jövőben az összes piramisok földalatti folyosóit és halottas-kamráit villamos fénynyel fogják megvilágítani.

* **Az ember és majom rokonságára** új adalékot kiván nyújtani Fridenthal orvos kisérlete a vérvegyüléssel. Már régebben megállapították ugyanis, hogy a vértestecskék csak ugyanazon vagy közel rokon állatok vérével képesek vegyülni, más állatok vérében azonban feloldatnak. Friedenthal egész sereg emlősállat vérével tett kisérletet s ezek kivétel nélkül megerősítették az állatok rokonságáról való közfelfogást. A mezei és tengeri nyúl, a ló és szamár, az egér és patkány vérét zavartalanúl lehetett vegyíteni egymással, más állatokéval már nem. Az emberi vért csak az emberszabású majmok vérével, az orangutangéval és a gibbonéval sikerült vegyítenie,

* **A tanítónőknek** Németországban nem szabad férjhez menniök; ha férjhez mennek, elvesztik állásukat. A müncheni iskolai bizottság nemrég azt a határozatot is hozta, hogy elvált asszonyok csak akkor kaphatnak tanítónői állást, ha nincs gyermekük.

* **A petroleum-ivás** Franciaország egyes részeiben aggasztó mérveket kezd ölteni. A petroleum élvezete az embert búskomorrá és butává teszi. Hatása sokkal veszélyesebb, mint a boré vagy a pálinkáé.

Figyelmébe ajánljuk, hogy olvassa e lap jelen számában foglalt «*az ipar csodája*» czimü feltünést keltő hirdetést.

Csecsemő-táplálékul hirneves orvosok megegyező itélete szerint, igen beválik a Somatose ama becses tulajdonságánál fogva, hogy mechanikai hatása következtében a tehéntej caseinjét a gyermek-gyomorban rendkivül finom pelyhekben olvasztja meg s igy azt emészthetőbbé teszi. Dr. Tournier párisi orvosnak alkalma volt erős gyomorkatarrhusban szenvedő csecsemőket kizárólag Somatoseval táplálni. Gyermekek, kik nem türtek meg semminemü eledelt, a Somatose vételére rendkivül gyaropodtak.

Hogy a ló minő gyorsan veszt erejéből, megerőltető munka mellett, azt minden lótulajdonos tudja, az izomszálak merevsége nagyon is gyakran következménye a túlerőltetésnek. Kitartó munkához alkalmasakká tehetők a lovak, ha rendesen alkalmazzuk a cs. és kir. szabadalmazott ló-mosóvizet, a Kwizda féle restitutionsfluid-ot. Ez különösen beválik mint segédszer ficzamok, rosszul lépés, az idegek merevsége, gyengeség ellen és mint erősitő és erővisszaszerző szer nagy fáradalmak után.

HALÁLOZÁSOK.

Tamásfi Gyula, nyugalmazott városi gazdasági tanácsos 66 éves korában Székes-Fejérvárott meghalt. Neve a hatvanas években irói körökben eléggé ismert volt, s az akkori lapokban sűrűn jelentek meg költeményei. A Kisfaludy-Társaság 1866-ban «Pilátus» czímű humoros költői elbeszélését dicsérettel tüntette ki. Később egy kötet is jelent meg költeményeiből.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Körfi Lajos, belügyminiszteri titkár, a rendőri osztály kiváló képességű tisztviselője, 44 éves korában Budapesten. — Gáber Lajos nagybajomi plébános 69 éves korában, Nagy-Bajomban. — Ruttkay-Nedeczky István volt 1848—49. évi honvédhuszárhadnagy és turóczmegyei bizottsági tag 73 éves korában, Körmöczbányán. — Ulber Mátyás 48-as honvédhadnagy, nyug. állami főreáliskolai tanár 79-dik évében Sopronban. — Haraszti Mór 48-as honvéd 73 éves korában Budapesten. Az alkotmány visszaállítása után élénk részt vett Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye közéletében. — Weisz Antal, 48-as honvédfőhadnagy 74 éves korában Gyöngyösön. — Jónás Gábor, 1848—49-ki honvéd 78 éves korában, Győrött. — Kohn Ignácz, ki mint honvéd Perczel seregében küzdött, dr. Kohn Sámuel budapesti főrabbi édes atyja, 89 éves korában. — Bánhidy Gábor, városi tiszteletbeli tanácsnok Kiskunfélegyházán 60-ik évében. — Molnár Hugó nyug. altábornagy Bécsben 59 éves korában. — Nagy Lajos kir. járásbirósági aljegyző, 32-ik évében Miskolczon. — Teszelszky János, 70 éves korában Nagy-Bittsén. — Dr. Bruck Jakab, a fővárosi orvos, az Erzsébet-sósfürdő volt rendelő főorvosa, 57 éves korában, Bruck Lajos, Bruck Miksa és Bruck Hermina festészek testvéröket gyászolják.

Vértesaljai Vértesy Sándorné, szül. aggbeli és körmendi Körmendy Anna, Vértesy Sándor v. b. t. t. a budapesti kir. tábla nyug. elnökének neje, 65-ik évében, Budapesten. Vértesy Géza miniszteri tanácsos, Vértesy Kálmán miniszteri osztálytanácsos, Vértesy Sándor pénzügyminiszteri titkár és Vértesy Gyula huszárfőhadnagy anyjukat siratják s gyászukban osztozik a kiterjedt előkelő rokonság. A halottat a fejérmegyei Moór községben temették el.

Özvegy Kuliffay Edéné, szül. *Beniczky Irma*, a hetvenes évek ismert és kedvelt irónője meghalt Ujpesten 74 éves korában. Az elhunyt testvére volt Beniczky Lajos honvédezredesnek és neje Kuliffay Ede költőnek. Kuliffayné 1858-ban kezdett irogatni s ettől kezdve csaknem valamennyi magyar szépirodalmi lapba dolgozott, s évtizedeken át szerkesztette a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő «Magyar nők naptárát.» A fordításokkal együtt mintegy harmincz önálló műve jelent meg, regények, ifjúsági olvasmányok, többnyire tanító irányú munkák. Sokat irt a nőnevelés érdekében is. Az elhunyt irónőt Ujpesten temették el nagy részvéttel.

Özv. Ghyczy Ráfaelné szül. Sándor Nepomuczéna Brunóczon 87 éves korában. Báró Mednyánszkyné-Ghyczy Ágota édesanyját, báró Mednyánszky Imre pedig nagyanyját gyászolja. — Gerecs Jánosné, szül. Melles Erzsébet, egy időben kedvelt énekesnő a vidéki szinpadokon, ki főleg Debreczenben aratta sikereit, Nagy-Kátán. — Csenkey Pálné, szül. Csepreghy Veronika 55 éves korában, Vizkeleten. —

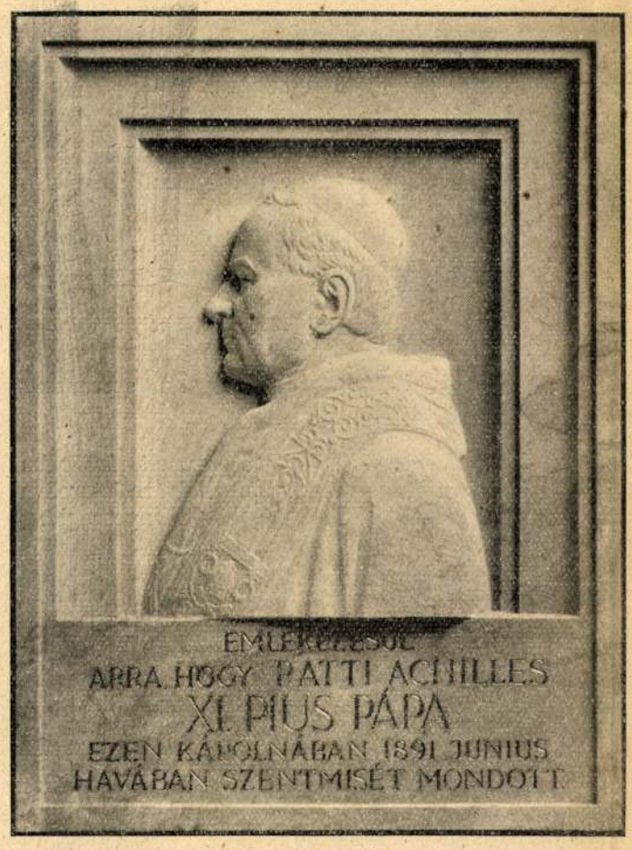

IX. Pius pápa emléktáblája.
Damkó József márványműve. Leleplezték ezen a héten Budapesten

az aranyruha túlságosan díszes egy ilyen családi összejövetelre.

— Én nem találom, Jessica. Utóvégre az ebédet a te kedvedért rendezzük és a vendégek iránt való tiszteletből bátran fölveheted az aranyruhádat.

— Az én kedvemért rendezi mama az ebédet? Borzasztó!

Ezúttal Mrs. Rodney hallgatott hosszabb ideig.

— Úgy értem, hogy félek egy kicsit tőle.

Jessica hangja nyugtalan volt, mintha érezné, hogy megbántotta az anyósát.

Edith hidegen felelt.

— Nincs mitől félned. A család minden tagja szeretettel vár. Mindnyájan örülni fogunk neked.

— Nagyon köszönöm. Akkor természetesen az aranyruhámban megyek.

— Tehát akkor este látunk. És pontosak legyetek. Nagymama megkívánja, hogy pontosan együnk. Igaz, Jessica, tanítsd meg a szobalányodat telefonálni.

Pillanatnyi csönd.

Azután Jessica ijedt hangja:

— Hogyan tanítsam meg? Nem tudom megtanítani.

— Pedig nagyon egyszerű a dolog. Megmondod neki, hogy mit mondjon, ha fölveszi a kagylót és szoktasd rá arra is, hogy téged Mrs. *Hugh*-nak hívnak, mert sokan vagyunk Mrs. Greene-ek.

*

— Majd megpróbálom, de borzasztó nehéz lesz. Ő sokkal idősebb és sokkal szigorúbb, mint én.

— Látom, hogy egy kicsit kezelésbe kell hogy vegyelek, drágám. Viszontlátásra este!

Mrs. Rodney homloka nem símult ki akkor sem, mikor Helent fölhívta, másik menyét, a Geoffrey feleségét, sőt a ránc elmélyült a homlokán, mikor egy udvarias hang így felelt:

— Nagyon sajnálom, asszonyom, de Mrs. Geoffrey a műtermében dolgozik és megparancsolta, hogy tizenegyig ne zavarjuk.

— De itt Mrs. Rodney Greene beszél, az anyósa!

— Nem lenne kegyes, félóra mulva újra idetelefonálni, asszonyom? Vagy megmondjam Mrs. Geoffreynek, hogy hívja föl a számot?

— Nem, köszönöm.

— Köszönöm, asszonyom.

*

Az udvarias hang elhalt. Mrs. Rodney bosszúsan csapta le a kagylót.

A férje éppen ekkor lépett be a szobába:

— Csak nincs valami baj, Edith?

— Nincs semmi, drágám. Csak néha torkig vagyok a gyerekek modorával.

— Nem érdemes bosszankodni miattuk. Van úgyis elég dolgod. Itt az autó és most megyek mamáért, hogy még lunch előtt visszaérkezzünk. Igaz, nem gondolod, hogy Dóráért is el kellene küldeni a kocsit?

Edith felvonta a szemöldökét.

— Arról én már természetesen gondoskodtam, — mondta kissé sértődötten. — Mindjárt felhívom Dórát és megmondom neki.

— Annál jobb. Hát én most indulok. Szervusz.

— Isten veled, Rodney. Nézd meg, hogy a meleg takarót betették-e mama számára.

Mrs. Rodney ott állt az ablakban és mereven bámult ki az utcára, míg a kapu becsapódására össze nem rezzent. Akkor lesimította a haját és negyedszer is a telefon után nyult.

*

— Halló, ki beszél? — hallotta a sógornője: Dora Pilkington-Greene hangját.

— Jó reggelt, Dora. Itt Edith. Hogy vagy?

A hangja szokatlanul barátságos volt, mintha azt remélné, hogy a hangja segítségével teremt barátságos hangulatot ezen a tökéletlen masinán keresztül, amely az ő nyájas mosolyát nem tudja közvetíteni.

— Köszönöm, Edith, nem a legjobban. Ez a hét rám nézve mindig nagyon szomorú és az idén talán még keservesebb, mint máskor.

— Mit mondtál?

— Azt mondtam, hogy az idei évforduló még keservesebb, mint a többi volt . . . Hogy zúg ez a telefon.

— Igen. Bocsáss meg, de mit mondasz: mit mondtál az előbb?

— Nem értelek, Edith. Itt vagy még? Rémes ez a telefon. Csak azt mondtam, hogy ez a hét mindig nagyon keserves rám nézve.

— Persze, persze, Dora. Nagyon meg tudlak érteni . . . A mai estére vonatkozóan akartam veled beszélni.

— Igazán, Edith, nem tudom, képes leszek-e ma este társaságba menni.

— Mit mondtál?

— Azt mondtam, hogy nem tudom, képes leszek-e elmenni ma este.

— Most jobban hallom! Most egészen tisztán hallom! Remélem, el tudsz jönni. Mindnyájan nagyon sajnálnók, ha nem jönnél. A gyerekek már előre örülnek neked és nagymama meg Sarah néni is számítanak rád.

— Nem hizelgek magamnak azzal, hogy a „gyerekek", ahogy nevezed őket, a legcsekélyebb mértékben is törődnek velem.

— Ugyan, Dora! Biztosan számítunk rád! Elküldhetem az autót érted?

— Nagyon köszönöm, de ne fáradj kérlek. Ha nem megyek, nem azért nem megyek, mert nincs autóm.

— Tudom, tudom. De igazán csak azért hívtalak

Új Idők 1929. XXXV. 52. sz. 794. l
Kép

A Hév. személymérlegeket állít fel a pályaudvarokon

Mühlbeck Károly rajza

Berci azzal fogadta a belépő Lulut:

— Kérem, ne vegye rossznéven, de én alaposan körülnéztem a maga lakásában.

— No — és mit talált?

— Azt találom, hogy itt, ha lehet, még nagyobb rend és tisztaság van, mint nálam . . .

Nagyot fohászkodott.

— És ebből kifolyólag ezennel van szerencsém megkérni a maga kezét.

*

Sóvári Elemér egy gyönyörű cigarettatárcát kapott ajándékba. És ezzel az arany cigarettatárcával végképp lezárultak az Aranyvári—Gernyeszegi-ügy mosolygó aktái.

Asszonyok

— Hat kis regény hat asszonyról —

Irta: **Lorna Rea**

12. folytatás — Az angol eredetiből fordította: **Ruzitska Mária** — Jogos magyar kiadás

Az ebéd napja

Az ebéd napján, melyet Mrs. Rodney Greene a többi öt Mrs. Greene tiszteletére rendezett: Mrs. Rodney Greene egész sereg telefonbeszélgetést bonyolított le.

Legelsőnek Laviniát hívta fel, a leányát.

— Lavinia, drágám, — kezdte, — szeretném, ha ma este segítenél nekem egy kicsit. Nagy kár, hogy az urad nem jöhet, mindnyájan nagyon sajnáljuk, hogy csak holnapra érkezik haza, de természetesen az üzlet az első.

— Ő is nagyon sajnálja, de nem segíthet rajta.

— Értem. De ami a mai estét illeti, kérlek, légy megkülönböztetően kedves Dora nénihez.

— Ó, anyám, hiszen tudod, hogy nem szível engem.

— Csacsi beszéd! Dora a maga módján nagyon szeret téged, és tudod, hogy egy kicsit meg van sértve, mert Helen — (a Mrs. Rodney Greene menye) — sohase törődött vele és Jessica esküvőjén is történt valami, ami bántja, hát ki kell őt engesztelnünk.

— Tudom, hogy mi történt az esküvőn. Az történt, hogy Dora néni elkésett és egy hátsó padba ültették.

Lavinia nevetése vidáman csilingelt bele a telefonba, de Mrs. Rodney nyugtalanul húzta össze a szemöldökét.

— Akármi volt, — mondta, — ma nem kell emlegetni. És ha te ebéd után odaülsz egy kicsit melléje és rajta leszel, hogy ne érezze magát elhanyagoltnak, minden rendben lesz.

— Jól van, anyám, megpróbálom a kedvedért. De nem lesz könnyű dolog.

— Édes gyermekem, micsoda csacsiságokat beszélsz. Minden könnyen és símán fog menni. Mondd: mit veszel föl?

— Még nem is gondolkoztam rajta. Talán az új fekete ruhámat.

— Ó, ne a feketét, drágám. A fekete az olyan szomorú szín.

Semmi felelet.

— Mit mondtál, szivem? — kérdezte Mrs. Rodney.

— Nem szóltam semmit, anyám.

Lavinia hangja kedvetlenül csengett.

— Csak nem haragszol, amiért azt ajánlom, hogy inkább valamelyik szép színes ruhádat vedd föl a fekete helyett?

— Nem értem, miért mondod, hogy a fekete: szomorú szín?

— Azért, csacsikám, mert azt akarom, hogy nagyon szép légy és színesben sokkal fiatalabb és vidámabb az ember. És különben is, én feketében leszek. Hát ne felejtkezz meg Dóra néniről és arról se, hogy az ebéd pont háromnegyed nyolckor van. Nagymama nem szereti később. Viszontlátásra!

*

Letette a kagylót és egy pillanatra leült az íróasztalához, hogy rendbe szedje a gondolatait, mielőtt Jessicát felhívja.

— Halló, ki beszél? — kérdezte egy udvariatlan hang.

— Beszélhetek, kérem, Mrs. Hugh-al? Itt Mrs. [illegible]ney beszél.

— Nem tudom, hol van Mrs. Greene, de majd [illegible]keresem. Tessék várni. Mit tetszett mondani: [illegible]eszél?

— Mrs. Rodney Greene óhajt beszélni Mrs. Hugh [illegible]ene-nel, kérem.

Edith (Mrs. Rodney) fagyos, szemrehányó hangon beszélt, de a másik hang zavartalanul felelte:

— Tessék a telefonnál maradni.

Hosszú várakozás következett. Edith, miközben a kagylót tartotta, a noteszébe jegyezgette a bevásárolni valókat, amelyek közben eszébe jutottak.

Végre jelentkezett Jessica, a Mrs. Rodney ifjabb fiának a felesége.

— Maga az, mama kérem?

— Jó reggelt, Jessica. Remélem, jól vagy. Csak a mai este miatt akarok egy-két szót beszélni veled. Természetesen a menyasszonyi ruhádban jössz?

— Mama azt kívánja, hogy abban menjek? Én a sárga zsorzsettet akartam fölvenni. Azt hittem, hogy

KÉPES PESTI HIRLAP

LVI. ÉVFOLYAM, 139. SZÁM — 1934 JULIUS 8, VASÁRNAP

Fuad, Egyiptom királya (×), évek óta először vett részt Mohamed születésnapján rendezett ünnepi istentiszteleten.

Esztergomban vasárnap leplezik le Prohászka Ottokár püspök szobrát, amely Damko József szobrász és Árkay Bertalan építész alkotása.

Az angol Perry, aki Wimbledonban megnyerte a férfi egyes teniszbajnokságot és a világbajnoki címet. Ezzel 24 év után ujból angol győzött a férfi egyes versenyben.

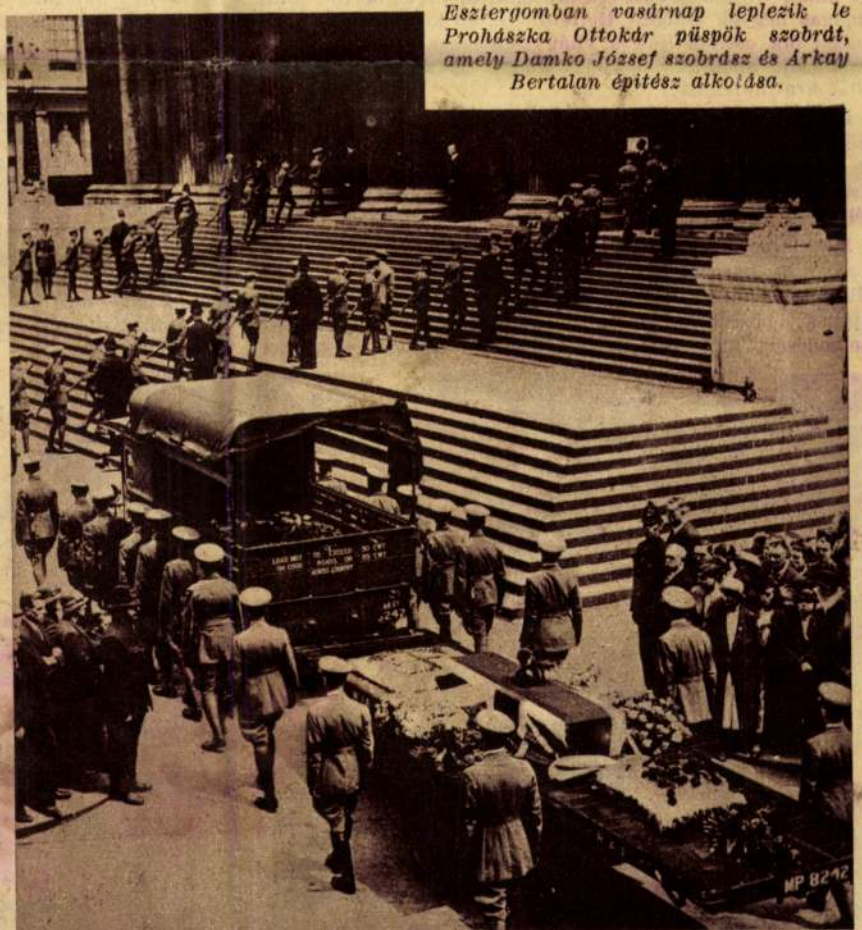

Nagy részvét mellett temették el a londoni lordmayor fiát, aki néhány nappal ezelőtt egy repülőgép-katasztrófánál lezuhant és szörnyethalt.

A „Rémület Hegye", a Himalája egyik legmagasabb és legveszedelmesebb csúcsa.

Angol és német hegymászók ostromolják a „Rémület Hegyét"

Még az Északi és a Déli Sark meghóditása sem követelt annyi fáradságot és emberáldozatot az embertől, mint a magas hegyek világa. Rettenthetetlen kutatók már évtizedek óta ostromolják a világ legmagasabb hegységét, a Himaláját, anélkül, hogy végleges győzelmet sikerült volna aratni felette.

Legutóbb egy német kutató, *Willy Merkl* mérnök vezetésével németekből és angolokból álló társaság a 8170 méter *Nanga Parbat* ellen intéz rohamot, melyet szörnyü hóviharai, irtóztató meredeksége, szédítő szakadékai és veszélyei miatt a *„Rémület Hegyé"*-nek neveznek.

Merkl mérnök már két évvel ezelőtt nekiindult, hogy felvegye a harcot a rettenetes heggyel. Kétszáz bennszülött teherhordó kuli és 109 ló cipelte az expedició málháját s lépésről lépésre törtek felfelé. Minden méternyi emelkedésért külön szörnyü küzdelmet kellett vivni az elemekkel, de végül 7000 méter magasságban tábort ütöttek s ugy látszott, hogy innen már nem lesz nehéz feljutni a csucsig. Ekkor aztán váratlan nehézségek tornyosultak a kutatók elé és az expedicionak vissza kellett fordulnia.

Most aztán, a szerzett tapasztalatokkal gyarapodva, ujból elindultak. A társaság két részre oszolva, két különböző oldalról kapaszkodik a hegyre s az a terv, hogy 7000 méter magasságban találkoznak s innen együttesen nyomulnak tovább felfelé. Az egyes csoportok és magaslati táborhelyek között *rövidhullámu rádióállomásokkal* tartják fenn a kapcsolatot. A Himalája történetében ez az első eset, hogy a hegymászókat rádió segiti és kalauzolja utjukban. Minthogy az idő felette kedvező, a kutatók remélik, hogy ezuttal sikerre vezet vállalkozásuk és a „Rémület hegye" végül is meghódol az emberi akarat és elszántság előtt.

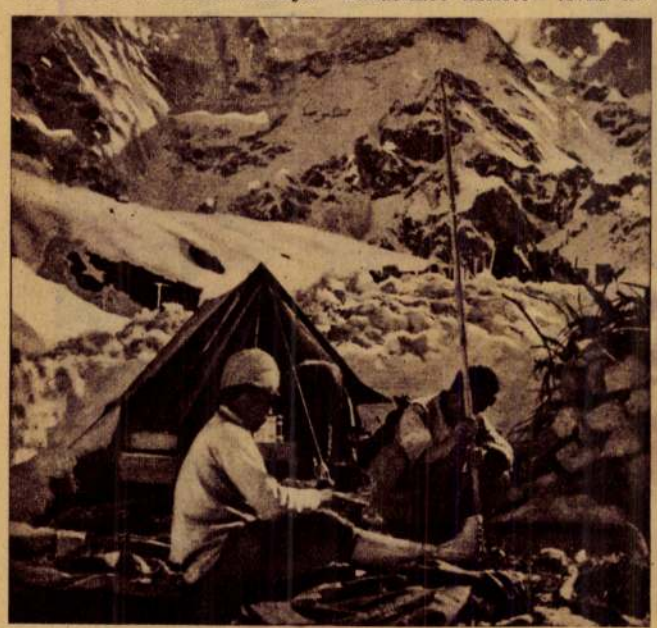

Táborverés 3800 méter magasságban.

Az első rádióállomás a Himalája jeges bércei között.

Pilotavizsga Budaörsön

A Kormányzó Ur jelenlétében zajlott le a Nemzeti Repülő Alap nagyszabásu légi ünnepe

A budaörsi repülőtéren feszes vigyázzban állnak a jövő magyar pilótái. Térdig érő barna bőrkabátban, kék nadrágban, bakkancsban. Összesen háromszázan. Mögöttük sorakoznak az iskolagépek. (Magyar mérnökök tervezték, magyar gyárak épitették. A légi kikötő épülete előtt széksorok. Előkelő közönség, bundás hölgyek, feketekabátos, cilinderes urak. Karafiáth Jenő főpolgármester az egyik pilótakiképzővel beszélget. Bartha Károly honvédelmi miniszter Szombathelyi Ferenc vezérkari főnökkel sétál az első széksorok előtt. Német és olasz repülőtisztek érkeznek. A levegőben gépbugás, azután simán leszáll a légi kikötő előtt egy nemzetközi utasszállitó gép.

Metsző a hideg. Budaörs magasan fekszik, kemény, szinte csontig érő északi szél fu, de a fázós dámák és elegáns kisasszonyok a hideget is állják és nem mozdulnak el. Dideregve topognak és összeverik a kezeiket. A légi kikötő épületének tetőterraszán embergyürü. A szabadban lerakott széksorok megtelnek a magyar főváros előkelő százával. Honvédfőtisztek, külföldi vendégek, főméltóságok viselői jöttek el és elegáns nagyasszonyok adtak egymásnak találkozót. Előkerültek a drága bundák, finom keppek, csillogó ezüstrókák. Ősz van. Kemény, vágó, hideg budai ősz.

Megérkezik a Kormányzó

Egyszerre felharsan a kürt, a közönség vigyázzba merevedik és néhány perc mulva egyenes, kemény tartásával elvonul a felsorakozott pilótanövendékek előtt Horthy Miklós, Magyarország Kormányzója. Melegen szemükbe néz, mintha meg akarná simogatni valamennyit. Mögötte Horthy István, a Nemzeti Repülő Alap elnöke halad.

Azután elfoglalják helyüket az első sorban. A Kormányzó Ur balján fia ül, jobbján pedig Bartha Károly honvédelmi miniszter. Mögöttük a tengelyhatalmak budapesti légi attaséi. Baloldalt hatalmas csukott gépkocsi tetején már készen áll a filmfelvevőgép. A széksorok között meleg teát hordoznak fehérkabátos pincérek, az első székek előtt hangszóró áll.

Néhány perc mulva Horthy István áll a mikrofon elé. Magas, elegáns alakján sötétkék télikabát feszül, kezében cilinderét tartja. Főméltóságu atyja előtt pedig megkezdi beszámolóját a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap 1941-ben végzett munkájáról:

„Főméltóságu Kormányzó Ur! Néhány perc mulva látni fogja Főméltóságod, mit végeztek a Nemzeti Repülő Alap pilóta-leventéi ebben az esztendőben. Számuk mult év óta megkétszereződött. Idén összesen ezer ifjat képeztünk ki."

A hangszóró az egész repülőtérre szétsugározza a beszámolót. Elmondja Horthy István, hogy haderőnkivüli repülőelőképzés a légierő pilótaellátását szolgálja. Az elmult évek alatt hatalmas lendületet vett ez a munka. Uj repülőterek, kaszárnyák nyiltak, magyar mérnökök magyar gyárban készült gépein tanulnak a légi haderő jövendő pilótái, a motornélküli repülés minden lépcsőjén át a motoros repülés legrafináltabb fogásain tul elsajátitják a légi fegyvernem minden titkát, ejtőernyős kiképzést kapnak, katonás fegyelemben élnek, bő és gazdag lehetőségek állnak rendelkezésükre. Kilencven ejtőernyőn tanulják a jövő fegyvernemét és olyan alapos kiképzésen esnek át, hogy helyüket döntően fogják megállni a repülés szolgálatában.

A felsorakozott háromszáz magyar pilótanövendéknek egy arcizma sem rezdül. Feszes glédában állnak. Néhány perc mulva pedig a bemondó ismertetni kezdi a versenyeket:

Motor nélkül vágva a levegőn át

— Először a motornélküli iskolázást fogjuk bemutatni. Azért, hogy a közönség lássa, hogyan képezik ki a pilótát.

A háttérben, a repülőtér szélén egy gépkocsi vontatni kezdi az első motornélküli repülőgépet. Ebben tanul a pilótajelölt. Néhány perc mulva a motornélküli gépről leesik a kábel és a gép szárnyalva, lebegve, vágva rohan a levegőn át. Egymagában. Kormánya mellett mindössze egy 18 éves fiatalember. Szürke, gomolygó felhők takarják az eget. Néha eltünik a gép a felhőfátyol mögött, azután jura előrebukik. Néhány kört irt le, azután sebesen, vágva, zudulva bukik a föld felé. Egyenest az első széksorok előtt fekvő, kövezett térség felé:

— Jesszusom! — hangzik egy elhaló női sikoly.

— Lezuhan! — rebegi egy félénk kisasszony a hátam mögött.

Bizony, zuhan. Élesen, nyilegyenesen a föld felé. És mikor már tiz méterre van tőlünk, a vezető ránt egyet a kormányon és a gép — szárnyaló szép madár! — visszaemelkedik a levegőbe.

Sorra végignézzük a magyar motornélküli gépek mutatványait. Az első a „Tücsök" modell. A másik a „Vőcsök". A harmadik a „Pilis". És mind e három egy-egy külön fokozatot jelent. Létrát, amelyen el kell indulni az uj pilótának. A harmadik már siklórepülést mutat be, s azután, ha már megtanulták az összes apró szabályt, irott és iratlan törvényt, következik a motoros iskolagép.

Looping, dugóhuzó bukás és amerikaiforduló

Felszáll az első gép. Nyomában még három. És megkezdődik a repülőünnep legszebb mutatványa. A közönség a magasba néz. Teljes a csend, csak a szél fuvását és a gépek berregését lehet hallani.

Az első gép kétszáz méterre emelkedik, egy pillanatra eltünik a felhőfoszlány mögött, azután gyönyörü loopingot ir le. A bukfenc után pedig dugóhuzót, ami repülőnyelven annyit jelent, hogy dugóhuzóalakban vágódik a föld felé. Jön még néhány merész amerikai forduló, azután elveszik a gázt és a gép szárnyalva, mint nemes északi madár, lassan jön a föld felé.

Néhány mutatványt viharos taps köszönt. Meleg szemek és simogató tekintetek ünneplik a jövő pilótáit. Mikor pedig vége a mutatványoknak, a növendékek feszes egyenesben ellépnek a Kormányzó Ur előtt. Ujabb taps szakad fel, azután hirtelen északi felhők futnak fölénk, elkomorul egészen az ég s a fázós dámák reszketve, sietve futnak az autobuszok felé...

Ruffy Péter

Beható vita Budapest közlekedéséről a főváros közgyülésén

Inditványok a közlekedési korlátozások módositására. Az egyik szónok szerint a gyalogjárók fegyelmezetlenek és könnyelmüen járnak-kelnek a legéletveszélyesebb helyeken is

A főváros csütörtök délutáni közgyülésén, amelyen *Karafiáth* Jenő dr. főpolgármester elnökölt, *Orbay* Dénes dr. főjegyző, vitéz *Becske* Kálmán tanácsnok és *Dörre* Endre tanácsnok válaszolt az eddig elhangzott felszólalásokra.

A KÖZJOGI FEJEZETNÉL

Mohay Gyula nyilaspárti bizottsági tag letette a közgyülés asztalára az „Igy dolgoztak" cimü könyvet, amelyben állitása szerint az ott leközölt egyik fénykép *Peyer* Károlyt a kommunizmus idején Kun Béla és Szamuelly Tibor társaságában ábrázolja a Műcsarnok előtt.

Kuncze Lajos dr. *a fajvédelmi intézkedések maradéktalan végrehajtását* sürgette. Szerinte a zsidók és keresztények közötti házassági tilalmat ujabban ugy próbálják kijátszani, hogy *keresztény nők áttérnek a zsidó vallásra.* Szükségesnek véli, hogy a meggondolatlan áttérések megakadályozása céljából a kijelentkezési időt legalább egy évre emeljék fel. A közjogi és illetőségi ügyosztály tisztviselői olyan tulhalmozottak munkával, hogy mármár képtelenek elvégezni. Naponta két-háromszáz ember jelenik itt meg állampolgársági és három-négyszáz személy illetőségi ügyben.

Büchler József tiltakozott az ellen a vád ellen, mintha *Peyer* Károly a kommunistákkal együttműködött volna. Éles szavakkal utasitotta vissza Mohay állitásait és kijelentette, hogy a kommunistáknak éppen Peyer volt az ellensége. *Hajlandó jobboldali bizottsági tagokból összeállitandó zsürivel megvizsgáltatni azt a képet, amelyen állitólag Peyer Károly látható Szamuelly és Kun Béla társaságában.* Nem hihető, hogy néhai *Huszár* Károly hajlandó lett volna Peyer Károlyval egy kormányban együttmüködni, ha Peyer kommunista lett volna. Egyébként Peyer és Szamuelly halálos ellenségek voltak, gyülölték egymást. Már csak ezért sem tételezhető fel, hogy egy fényképen együtt szerepeljenek. *Büchler* József végül azt állitotta, hogy éppen Mohay vezére, *Szálasi* Ferenc volt az, aki annakidején be akart lépni a szociáldemokrata pártba és felvételét kérte Peyer Károlytól, de elutasitották.

A KÖZLEKEDÉSI FEJEZETNÉL

Scheuer Róbert a közlekedés korlátozásáról beszélt. Igen sok autobuszt leállitanak és taxit is csak a legindokoltabb esetben szabad majd használni. *Ezért fel kell készülni a villamosközlekedés jelentős megnövekedésére.* Tekintettel arra, hogy nincs elegendő villamos, ezeknek gyártását sorozzák az elsőosztályu hadi üzemek kategóriájába, ami által a kocsiparkot növelni lehetne. Aggodalommal állapitotta meg, hogy éjjel alig áll majd rendelkezésre közlekedési eszköz. *Ezért a villamoskocsik rikkében ugyan, de egész reggelig közlekedjenek. Engedjék meg a villamosokon való podgyászszállitást.* Ott, ahol nincs villamosközlekedés, az autobuszoknak továbbra is járni kell. Ne szüntessék meg a 17., a 11. és a 8. számu autobuszjáratot, a Ferenc József-tér és a Krisztinaváros között pedig ingajáratot tartsanak fenn. Szerinte *helytelen az autobuszforgalomnak nyolc órára való lecsökkentése is.* Kifogásolta, hogy a HÉV viteldiját átlag 10, a villamosvasut tarifáit pedig 25—30 százalékkal akarják emelni. Budapest lakossága ne kerüljön hátrányosabb helyzetbe a környék közönségénél.

Hatolkay Kázmér szerint a gyalog járó közönség nagy része *fegyelmezetlenül* viselkedik. Nem veszi figyelembe a forgalmat irányitó lámpák jelzését sem és *könnyelmüen jár-kel a legéletveszélyesebb helyeken is.* A forgalmasabb kereszteződéseknél figyelmeztető táblák oktassák ki a gyalogosokat a helyes közlekedésre. Az iskolákban pedig falitáblákat helyezzenek el ezzel a szöveggel:

„Állj, ha piros,
Várj, ha sárga,
Mehetsz, ha már zöld a lámpa!"

Hatolkay másik inditványa az, hogy a legforgalmasabb utkereszteződésektől számitott *100 méteres körzetben ne legyen kocsma, csapszék, borkimérés, vagy vendéglő.* *Millok* Sándor a BSzKRt üzleti politikáját birálta. Szerinte a viteldijemelés nem indokolt, mert a villamosvasut költségvetésében 1935 óta olyan feleslegek mutatkoznak, amelyek a kiadásokat bőven fedezik. *Lévai* Sándor azt kivánta, hogy a BSzKRt tarifaemelési tervét vegyék le a napirendről. *Szakasits* Antal a 22-es villamosvonal kocsijainak korszerüsitését kérte, majd azt ajánlotta, hogy 20-as, a 36-os és a 38-as számu villamosok pótkocsival közlekedjenek. A 20-as autobuszokat helyezzék ujra üzembe. A polgármester hivja fel az iparügyi miniszter figyelmét arra, hogy *a soffőrrel közlekedő: személyautók leállitása minél később következzék be,* egyben pedig a taxivállalatokkal folytatandó tárgyalások alapján biztositsa a taxiközlekedés korlátozása következtében kereset nélkül maradó soffőrök és más alkalmazottak további megélhetését. Az autobusz kocsivezetőket se bocsássák el, hanem a BSzKRt gondoskodjék róluk az üzemszünet alatt is.

Magyar Miklós elismerte, hogy a rendkivüli viszonyok miatt kell az autobuszközlekedést korlátozni, de — ugymond — mégsem lehet kizárni a közlekedésből egész városrészeket. *Az 5-ös autobuszok végállomása a Stefánia-ut legyen. Ennek ellenében szüntessék meg az 1-es autobusz közlekedését,* mert, szerinte, a földalatti villamos le tudja bonyolitani az Andrássy-ut forgalmát. *Hiba, hogy a földalatti villamos városligeti végállomásánál nem lehet átszállni a Hermina-utról jövő villamosokra.* Intézkedjenek, hogy a közönségnek ne kelljen esőben, hóban többszáz métert gyalogolnia.

A PÉNZÜGYI FEJEZETNÉL

egyedül *Lévai* Sándor szólalt fel, aki hosszabban fejtegette a főváros háztartásával kapcsolatos problémákat.

A KÖZOKTATÁSI FEJEZETNÉL

Szakasits Antal a szegénysorsu gyermekek tandijmentessége érdekében tett inditványt. Sürgette *a tankönyv- és a tanszerdrágaság* intézményes leküzdését. A polgármester tegyen lépéseket a tüdőbeteg iskolásgyermekek védelme és a betegség megelőzése érdekében. A tanoncok a főváros fürdőit hetenként legalább egyszer dijtalanul vehessék igénybe.

Dongó Orbán rámutatott arra, hogy a főváros a jövő évben *39.5 millió pengőt fordit iskolai célokra.* Ez mindössze 17 százalékot jelent, holott más években 25 százalékot forditanak tanügyi célokra. *Egységesitsék a tankönyveket, amelyek azért drágák, mert sok kiadó ugyanarról a témáról különféle tankönyvet ad ki.*

Tarr Béla azt kivánta, hogy a fővárosi iparostanonciskolákban az egésznapos oktatást vezessék be. *Hentz* Lajos és *Drégely* Dezső felszólalása után *a költségvetési vita folytatását november 5-re halasztották.*

Kárpátalja ruszin népe visszautasitja a benesi propagandát

Ungvárról jelentik: A Kárpátaljai Tanácsadó és Véleményező Bizottság *Ilniczky* Sándor elnöklésével ülést tartott. Az elnök közölte, hogy az amerikai ruszinok a benesi propaganda hatása alatt esetlen és otromba röpiratot adtak ki. Éppen ezért táviratot intézett a Szojedinenie elnökéhez, amelyben kérte, hogy az óhazai politikai vagy kulturális ügyekben ne hozzanak határozatot a kárpátaljai ruszin nép mostani vezetői véleményének meghallgatása nélkül.

A bizottság egyhangulag határozati javaslatot fogadott el, amelyben a leghatározottabban visszautasitják a csehszlovák benesi propagandának különösen az amerikai ruszinság körében, de a külföld más részein is szétkürtölt ama célkitüzését és törekvését, hogy a kárpátaljai terület a Magyar Szent Koronától valaha ismét elszakittassék.

A kárpátaljai ruszin népnek — mondja a határozat — a kétévtizedes csehszlovák elnyomás korában éppen elegendő ideje és alkalma volt meggyőződni arról, mit jelent a benesi ugynevezett „szláv testvériség" és milyen sulyos átkot hozott a ruszin népre. Éppen ezért semmit sem kivánnak ettől a csalárdságra alapitott ugynevezett „testvériségtől" s annak minden megnyilvánulását elvetik, mert ezeket a ruszin nép életérdekeire nézve a legveszedelmesebbeknek tartják.

A bizottság a ruszin nép érdekeit Szent István király ezeréves országában látja biztositottnak. Melegen ünnepelte a bizottság *Kozma* Miklós kormányzói biztost egyéves müködése alkalmából, majd meghallgatták az egyes ügyosztályvezetők jelentését.

Külföldi, vagy megszállott területi keresztény iparengedély-kérelmezők kötelező nyilatkozata

A budapesti kerületi elöljárók *Battlay* Imre tanácsnok elnöklésével tartott értekezletükön több fontos határozatot hoztak, igy az ipari engedélyekkel kapcsolatban is. Az elöljárók felhivják a közönség figyelmét arra, hogy a kereskedelmi miniszter rendelete szerint, ha valamelyik iparügyi folyamodó az ország megszállott területéről, vagy más külországból származik és *a származási okmányok beszerzése elháritathatlan akadályokba ütközik, de keresztény származása felől kétség nincs, részére az iparjogositvány kiadható.* A folyamodó *köteles azonban nyilatkozatot aláirni,* amely szerint két tanu előtt büntetőjogi felelőssége tudatában kijelenti, hogy nem esik a zsidótörvény korlátozó rendelkezései alá és *iparjogositványáról lemond,* ha a hiányzó okmányokat egy éven belül bemutatni nem tudná.

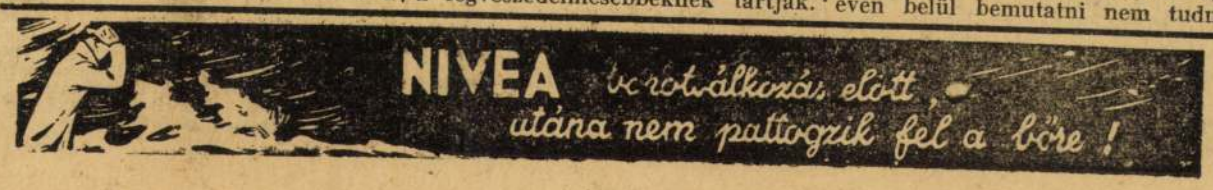

Hírek

— Leszállitják a krumplit az uborkafáról?

NAPIREND

PÉNTEK, 1941 október 31. Római kat.: Farkas pk. — Protestáns: Ref. emlék. — Görögkat.: Epimák. — Izr.: Chesvan 10. — Középeurópai időszámitás szerint Budapesten a nap kel: 7 óra 25 perckor, nyugszik 17 óra 29 perckor; a hold kel: 17 óra 10 perckor, nyugszik 3 óra 29 perckor.

Ahol a pogácsa volt a nap „hőse"...

Arcok! Sima és ráncos, fiatal és öreg, csillogószemü és bánatos tekintetü arcok hajolnak szépen, sorban, egymás mellett a hófehérre sikált asztal sima lapja fölé. Amelyen ott gőzölög a forró leves, párolgó káposzta, ott mosolyog a ropogósra pirult pogácsa. Munkásarcok: — fáradtak és nyüttek, hosszu árkokban fut rajtuk az élet mindennapos gondja. Csak a szemükben világit az öröm: a jól végzett feladat biztos boldogsága.

Hol vagyunk tulajdonképpen? Kint, messze valahol a rákosi mező határán, a rákosi rétek végső hajlatában, a *Wander* gyártelep főzőtanfolyamának *„vizsgaelőadásán"*. Ahol a közélelmezési minisztérium rendezte első zöldkeresztes élelmezési tanfolyamát. Harminchét, önként jelentkezett növendék számára. Négyhetes tanfolyamot, amelyen a felnőtt növendékek megtanulhatták — és meg is tanulták — a korszerü főzés, a takarékos gazdasszonykodás, az egészséges táplálkozás minden csinjátbinját.

Szórakozottan lapozgatjuk a tanfolyam munkarendjét, naplóját, *„osztálykönyvét"*. Amelyben különös feljegyzések tanuskodnak a növendékek előmeneteléről, szorgalmáról, hozzáértéséről és buzgalmáról. Sőt maga a *„tanrend"* is feljegyzésekben marad az utána következő tanfolyam növendékeire. A tanrendben pedig csodálatos dolgok szerepelnek: elmélet, gyakorlat és — főleg — *árak*. Számok, lajstromok: *mi mennyibe kerül, mit hogyan lehetne olcsóbbá tenni?*

De az „osztálykönyvben" másfajta bejegyzések is szerepelnek. Az inspekciós zöldkeresztes védőnő megállapitása: — a vacsora nagyon izlett, annyira, hogy a maradékon majdnem hajbakaptak a növendékek. Szorosan mellette gyakorlatlan, nehézkes ákombákomok tanuskodnak a védőnő igazáról: — a leves mellett a pogácsa volt a nap hőse... Néhány oldallal arrébb pedig: — *az étel igen ennivaló volt, az ize pedig vőlegényfogós* ...

Hát az étel ize bizony tényleg *„vőlegényfogós"* volt. Kiváncsi munkáslányok, asszonyok lesték: — vajjon izlett-e? Kiállitjuk a bizonyitványt: — *izlett*.

B. M.

— **Karánsebesy Gyula — hadbiztos-vezérőrnagy.** A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: A Kormányzó Ur ő főméltósága 1941 október 27. napján kelt legfelsőbb elhatározásával a magyar királyi honvédség hivatásos állományában kinevezte 1941. évi november 1-ével 1941 november 1-ei ranggal a hadbiztosoknál hadbiztos - vezérőrnaggyá *Karánsebesy* Gyula hadbiztos-ezredest.

— **Ünnep a budapesti török követségen.** A török köztársaság alapitásának 18. évfordulója alkalmából a budapesti török követségen október 29-én, szerdán délután hat órakor ünnepi fogadás volt, amelyen tekintélyes számban jelentek meg Törökország magyar barátai és a török kolónia tagjai. Jelen voltak többek közt Paikert Alajos nyugalmazott államtitkár, a Turáni Társaság társelnöke, Galánthay-Glock Tivadar ny. tábornok, Gömöri-Laimi László ny. követ és meghatalmazott miniszter, Erődi-Harrach Béla, Frigyesy József és Bencze József egyetemi tanárok, Felkay Ferenc tanácsnok Budapest főváros képviseletében és mások. Több társadalmi egyesület és szervezet küldöttséggel képviseltette magát; a küldöttségek vezetői üdvözlő szavakat intéztek Rusem Esref Ünaydin török követhez, aki azokat a magyar nemzet iránt táplált mély érzelmekkel köszönte meg. Ezután a követ és hitvese gazdag büffével vendégelte meg a jelenvoltakat, akik a késő esti órákig maradtak együtt.

— **XII. Pius pápa szobrának ünnepélyes átadása az egyetemen.** A Jeruzsálemi Szent Sir Lovagrend magyarországi tartománya Damkó József szobrászművésszel elkészittette XII. Pius pápa márvány mellszobrát és azt a budapesti egyetemnek adományozta. A szobrot csütörtök este az egyetem aulájában ünnepélyes ülés keretében adták át az egyetem tanácsának. Az ünnepségen nagy és előkelő közönség jelent meg. Navratil Ákos Rector Magnificus üdvözölte a megjelenteket, majd József Ferenc királyi herceg mondott ünnepi beszédet. József Ferenc királyi herceg azt hangoztatta, hogy XII. Pius pápa fáradhatatlanul küzd a valóban igazságos békéért, hogy helyreállhasson Krisztus Király földi országának áldásos alapja. Magyarország szerencsésnek érzi magát, hogy a Szentatya aggódó szivének szeretetteljes kivánságai a beteljesedés utján haladnak. A nagy éljenzéssel és tapssal fogadott beszéd után Navratil Ákos rektor magnificus mondott beszédet, amelyben megemlitette, hogy XII. Piust, amikor mint az akkori pápa legátusa Budapesten járt, a budapesti egyetem diszdoktorává avatta. Az egyetem nevében ünnepélyesen köszönetet mondott a szoborért és bejelentette, hogy a pápa ő szentségét a történtekről hódoló iratban értesitik. Az ünnepség után a Jeruzsálemi Szent Sir Lovagrend magyarországi tartománya József Ferenc királyi herceg elnöklésével közgyülést tartott.

— **Csilléry Béla ünnepélyes bucsuztatása.** Csilléry Béla dr. miniszteri osztályfőnök, budapesti pénzügyigazgató sok évtizedes szolgálat után nyugalomba vonult. A budapesti pénzügyigazgatóság tisztviselői kara csütörtökön délelőtt bucsuzott el ünnepélyesen volt főnökétől a pénzügyigazgatósági palota diszternében. Elsőnek Kozocsa Mihály miniszteri tanácsos, megbizott pénzügyigazgató mondott meleghangu beszédet, majd Bense Dezső dr. miniszteri tanácsos köszönt el a tisztviselői kar nevében Csilléry Bélától. Az uj pénzügyigazgatót, Kozocsa Mihályt november 3-án iktatják be hivatalába.

— **Kinevezések.** A pénzügyminiszter kinevezte ideiglenes minőségben Endrődi Sándort állampénztári tanácsossá, Demény Mózest I. osztályu állampénztári tisztté a dési, Papp Gyulát II. osztályu állampénztári tisztté a nagyilondai, Incze Győzőt II. osztályu állampénztári tisztté a dési, Wesely Róbertet II. osztályu állampénztári tisztté a besztercei, Müller Lajost pénzügyi irodafőtisztté a szatmárnémeti, Kotul Grácián Miklóst pénzügyi irodatisztté a naszódi adóhivatalhoz, Lukács Lajost irodaigazgatóvá, Nagy Lajost és Mezei Gyulát pénzügyi irodatisztekké a dési, Kapeller Endrét pénzügyi irodasegédtisztté a nagyváradi, Meszner Józsát a besztercei pénzügyigazgatósághoz, Pásztohy Ödönt és Andorfer Istvánt a dési adóhivatalhoz, Szücs Istvánt a besztercei pénzügyigazgatósághoz pénzügyi kezelőkké.

— **Néhai Teleki Pál gróf édesanyjának temetése.** Csütörtökön délután temették el a kerepesiuti temető diszravatalozójából özv. gróf Széki Teleki Gézánét, a tragikus hirtelenséggel elhunyt Teleki Pál gróf volt miniszterelnök édesanyját. A temetésen megjelent Bárdossy László miniszterelnök és felesége is. Ott voltak özvegy gróf Széki Teleki Pálné, az elhunyt miniszterelnök özvegye, az elhunyt nagyasszony gyermekei, unokái, a gróf Teleki-, Zichy-, Esterházy-, Bissingen-, Darányi-családok tagjai nagyszámban, valamint az elhunyt grófné kiterjedt rokonsága, ismerősei és tisztelői. Az egyházi szertartást Kritsfalussy Ferenc dr. lelkész végezte nagy papi segédlettel a görög katolikus egyház szertartása szerint.

— **Rákóczi-emlékünnep.** Kassáról jelentik, hogy most van 35 esztendeje annak, hogy II. Rákóczi Ferenc hamvait Kassára hazahozták. Az évforduló alkalmából a Társadalmi Egyesületek Szövetségének megbizásából a Turul Szövetség II. Rákóczi Ferenc Bajtársi Egyesülete kegyeletes ünnepséget rendezett. Reggel a Szent Erzsébet-székesegyházban gyászmise volt, amelyen megjelent a honvédség, a vármegye és a város számos előkelősége. Ezután Kassa város közönsége nevében Pohl Sándor polgármester, a Magyar Élet Pártja nevében Münszter Tivadar ny. törvényszéki elnök, a Pro Hungaria Nők Kassai Szervezete nevében Pausz Béláné koszorut helyezett a fejedelem koporsójára. A dóm falán elhelyezett Rákóczi-emléktáblánál Fejes János OTI-igazgató mondott beszédet.

— **Délvidéki kulturnap Ujvidéken.** A Délvidéki Magyar Közmüvelődési Szövetség, a Kulturális Egyesületek Országos Szövetségével együtt, november 2-án nagyszabásu kulturnapot rendez Ujvidéken, melynek keretében a Délvidék kulturmunkásai, irók, költők és más művészek a Levente Otthon szinháztermében válogatott müveikkel szerepelnek. Az irodalmi est országos viszonylatban is jelentős, mert ez alkalommal első izben szólalnak meg a felszabaditott Délvidék kultur-reprezentánsai.

— **Eltemették Huszár Károlyt.** *Huszár* Károly volt miniszterelnököt csütörtök délelőtt 11 órakor temették el a kerepesiuti temető halottasházából. A temetésen a politikai világ, a közélet és a katolikus intézmények vezetőségének számos kitünősége jelent meg. Ott volt *Bárdossy* László miniszterelnök, a kormány több tagja, *Serédi* Jusztinián bibornos-hercegprimás, a képviselőház, a felsőház tagjai közül is nagyon sokan elkisérték utolsó utjára. *Glattfelder* Gyula csanádi püspök végezte a gyászszertartást. A beszentelés után rövid imát mondott, majd *Varga* József iparügyi miniszter a kormány nevében mondott bucsubeszédet. Rámutatott arra, hogy *Huszár* Károly erős kézzel, erős hittel tette le a világháboru és forradalom romjai között a rendnek és a nemzeti alkotmányosság feltámadásának alapkövét. — *Huszár* Károly — mondotta —, a magyar hit, a keresztény hit, a szociális gondolkodás fáklyavivője volt és élete fáklyája a siron tulról is világit. A gyászbeszéd után a koporsót a főváros által adományozott diszsirhelyre kisérte a gyászoló menet. A sirnál *Glattfelder* Gyula megyéspüspök még egyszer beszentelte a koporsót, amelyet azután lebocsátottak a sirba.

— **A budapesti román konzulátus uj helyiségbe költözik.** A román királyi követség közli, hogy a konzuli osztálya folyó év november hó 1-én a Rákóczi-ut 11. szám, I. emelet alá költözik. Telefon: 130-787. (MTI)

— **Filov bolgár miniszterelnök beszámolt budapesti látogatásáról.** *Szófiából* jelentik: *Filov* Bogdán miniszterelnök a parlament többségi csoportja előtt beszámolt Budapesten tett látogatásáról. — Hangsulyozta, hogy látogatásának célja a magyar és bolgár nép közt fennálló baráti kapcsolatok megerősitése volt.

A madarak téli etetése

A Madártani Intézet felhivja a nagyközönség figyelmét arra, hogy a madarak téli etetésére használt olajtartalmu magvak várható nehéz beszerezhetőségére való tekintettel, már most gyüjtögessen madáreleséget. Az olajtartalmu magvak pótlására jó szolgálatot tesz a mindennemü konyhahulladék: elsősorban a zsir- és faggyutartalmu hushulladék, csontmaradvány, hurkabőr, szalonnabőr, stb., amelyek bármilyen jelentéktelennek is látszanak, apró madaraink biztosan találnak rajtuk egy-két érdemes falatot. Az olajtartalmu magvakon s hushulladékon kivül a galagonya, fagyal, bodza, vadszőlő, celtis vagy más bogyók, a konyhából kikerülő főtt burgonya, főtt répa, tésztanemüek hulladékával keverve kitünő madártáplálékok, elsősorban a rigók számára.

— **Kolozsvár emléket állit Teleki Pál grófnak.** Kolozsvárról jelentik: A város törvényhatósági bizottsága Incédy-Joksman Ödön dr. főispán elnöklésével közgyülést tartott. A főispán megnyitó beszédében megemlékezett Reményik Sándor elhunytáról. Napirend előtt inditványozták, hogy a főispán küldjön ki szükebbkörü bizottságot, amely javaslatot készit Erdély nagy fiának, néhai Teleki Pál gróf emlékének méltó megörökitésére. A közgyülés ezután elfogadta a város jövő évi költségvetését.

— **A „Tüzérhősök" emléktábláját megkoszoruzzák.** A volt budapesti világháborus tüzérezredek bajtársi szövetsége a Vilmos főherceg-laktanyában (Budapest, XIII., Róbert Károly-körut 53) elhelyezett „Tüzérhősök" emléktábláját megkoszoruzzák 1941 november 2-án, délelőtt tiz órakor. Kérik a bajtársakat, hogy családtagjaikkal együtt megjelenni sziveskedjenek. Gyülekezés a laktanyában.

— **Rendelet a folyami hajókról.** A Magyar Távirati Iroda jelenti, hogy a kormány rendeletet adott ki, amely szerint magyar folyami kereskedelmi hajó tulajdonjogát, melynek vizkiszoritása 20 tonnánál nagyobb, továbbá uszómunkagép, dokk és komp tulajdonjogát eladás utján vagy bármi más módon átruházni, azokat bérbeadni, vagy rájuk vonatkozó bármi olyan rendelkezést tenni, amelynek következtében azok az illetékes magyar hatóságok felügyelete alól kivétetnének, csak a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter előzetes engedélyével szabad. Az ellenkező ügylet semmis.

— **Az állami méntelepek állományából kiselejtezett lovak értékesitése.** Az állami méntelepek állományból kiselejtezett 23 darab 3—10 éves herélt ló november 8-án délelőtt 9 órai kezdettel a Tattersallban (Budapest, X., Kerepesi-ut 7. sz.) nyilvános árverésen értékesitésre kerülnek. Az árverési feltételeket ismertető jegyzék a földmivelésügyi minisztérium lótenyésztési főosztályában, a ménteleparancsnokságoknál és az árverés napján a helyszinen kapható.

Zrinyi Miklós emlékezete

A Vitézi Rend Zrinyi-csoportja illetékes helyről megbizást kapott, hogy a visszatért Csáktornyán a Zrinyi-sirhely és emlékek megfelelő rendezését vegye a kezébe s ezzel a valóban nemzeti közügynek számitó Zrinyi-kultuszt alapozza meg. A Zrinyi-csoport megalakulásakor Zrinyi Miklós grófot, a hadvezérköltőt választotta vezető eszményképül s már évek óta az ő szellemében, ma különösen időszerü tanitása és dicső példája nyomán fejti ki müködését a magyar nemzeti és katona-eszmény szolgálatában. Igy hivatásszerü rendeltetéséből adódik illetékessége, hogy Zrinyi jelentőségéhez méltó kultuszt fejtsen ki, amelyet azonban nem öncélként fog fel és végez, hanem lényegében a magyar katonaszellem fejlesztését és a vitézi erények ápolását szolgálja vele. E nagy és szép feladat betöltésének első megnyilvánulásaként a Zrinyi-csoport vezetőségéből és más munkatársaiból alakult küldöttség november elsején leutazik Csáktornyára és ott — a halottak napjára való tekintettel is — a helyőrség diszalakulatának részvételével kegyeletes megemlékezést rendez a városi Zrinyi-emlékmünél és Szentilonán, a Zrinyiek nyugvóhelyénél. Mindkét helyen a honvédelmi minisztérium egyik regös-csoportjának közreműködésével lefolyó rövid müsor keretében elhelyezi koszoruját. Ez alkalommal történik a helyi Zrinyi-csoport megalakitása is, amelyhez Csáktornya hazafias polgársága köréből igen számosan jelentkeztek és önként ajánlották fel — valóban Zrinyi szellemében — önzetlen közreműködésüket. Ennek a helyi csoportnak egyik főfeladata az lesz, hogy a Zrinyi-sirhelyet és az ősi Zrinyi-vár egy részében berendezendő emlékgyüjteményt gondozza.

— **Házasság.** *K. Murányi* Ilona és primor Tarcsafalvi *Pálffy* Miklós, a Papirosipari Bizottság titkára, házasságot kötöttek.

Mező-szegedi *Szegedy* István dr. kir. törvényszéki jegyző eljegyezte *Haidecker* Luciát.

— **Előadás a szabad orvosválasztásról.** Walikovszky Károly, az Ujságirók Szanatórium Egyesülete igazgatója, I. o. biztositási főfelügyelő csütörtökön este a VII. ker. orvostársaságban előadást tartott a szabad orvosválasztásról. Előadása első részében általánosságban foglalkozott a kérdéssel, megjelölve az orvos iránti bizalom objektiv és szubjektiv forrásait, majd ismertette a különböző orvosi rendszerek gyakorlati alkalmazását európai viszonylatban a társadalombiztositó intézetek területén. Végül az Ujságirók Szanatórium Egyesületében nemrégiben bevezetett szabad orvosválasztás rendszerét ismertette. Az érdekes, statisztikai adatokkal alátámasztott és a kérdést különböző szempontokból megvilágitó előadást a nagyrészt orvosokból álló hallgatóság élénk tetszéssel fogadta.

— **A gyülölet ellen beszélt a Miskolci Ügyvédi Kamara uj elnöke.** Most tartotta tisztujitó közgyülését a Miskolci Ügyvédi Kamara. Elnökké *Molnár* József miskolci ügyvédet választották meg, aki székfoglaló-beszédében a következőket mondotta: „Nincs idő, legkevésbbé most lehet idő a jelszavakból táplálkozó gyülöletre. Szélsőséges politikai irányzatot sohasem támogattam, ilyent nem is fogok folytatni. A napi politika változó állásától az ügyvédi kamarának is függetleniteni kell magát müködésében."

Cukor kiskereskedők lisztkereskedői kijelölése

A lisztkiskereskedők kijelölése ügyében a legutóbb kiegészitő rendelkezés jelent meg, amely szerint azok közül a cukorkiskereskedők közül, akiket iparigazolványuk lisztkiskereskedésre is jogositja és akiket cukorkiskereskedőkként is kijelöltek, *külön kijelölés nélkül is foglalkozhatnak lisztkereskedéssel*, ha lisztárusitási szándékukat a kerületi elöljáróná, mint elsőfoku iparhatóságnál irásban bejelentik. Sokan katonai szolgálatot teljesitettek és lisztkereskedői kérelmüket ezért elkésve terjesztették elő. *Budapest kerületi elöljárói most megállapitották, hogy az illetők katonai igazolásuk alapján utólag megkaphatják az engedélyt.*

Kereslet-Kínálat

Vatelinozott átmeneti kabát
középtermetre privátnak eladó. 586 IV., Dalmady Győző-utca 4. Üzlet.

Vendéglői berendezések
sörkimérő készülékek, jégszekrények, székek, asztalok, evőeszközök, tálak, billiárdasztalok és kellékek, stb. HEXNER, Király-utca 25. 3033

PERZSA ÉS MÁS KELETI SZŐNYEGET VESZEK
LEGMAGASABB ÁRON TELEFON: 423-707. 1008

Evőeszközök 3035
alpakka, rozsdamentes acéltálcák, tálak, teáskannák, főzelékestálak, ezüstözve is, stb. HEXNER, Király-utca 25.

ELŐKELŐ NAGYURADALOM
közel 25 évig volt őskeresztény
vezető tisztje
nagy gazdasági, mezőgazdasági, ipari, termény- és állatkereskedelmi szaktudással,
elhelyezkedne
a gazdasági élet bármely területén, ahol szakismereteit, sok évtizedes tapasztalatait, széleskörü, kitünő összeköttetéseit megfelelően gyümölcsöztetni tudná. Megkeresést „Legprimább referenciák" jeligére a főkiadóba kér.

Rendkívüli alkalom!
A Magyar Művészeti Könyvtár sötbbi kötetei leszállított áron kerülnek forgalomba. Minden kötet kartonálva, fedőlapon képpel.
YBL ERVIN: Donatello. Három kötet, 28 műmelléklettel . . 2.40
SZENTIVÁNYI GYULA: Barabás Miklós művészete. 16 műmelléklettel . . . . . —.80
RÉTI ISTVÁN: Hollósy Simon. 10 műmelléklettel . . . . . —.80
BÁLINT JENŐ: Vaszary János művészete. 16 műmelléklettel . —.80
VÁMOS FERENC: Lechner Ödön. Két kötet, 20 műmelléklettel . 1.60
THÉOPHILE GAUTIER: Zichy. 8 műmelléklettel . . . . . —.80
RABINOVSZKY MÁRIUS: Daumier. 12 műmelléklettel . . . . —.80
BÁLINT JENŐ: Művészfejek. 14 magyar festő portréja és méltatása . . . . . —.80
Bevallhatjuk, hogy egyes kötetekből csak 50—100 példányunk van s ez valóban páratlan alkalom.
„Vigszinház" könyvesbolt
Budapest, V., Szent István-körút 12. Telefon 111-566. 587

Levél a szerkesztőhöz

A 46-os végállomása

Igen tisztelt Főszerkesztő Ur! A 46-os villamos nyugati pályaudvari mizériáira vonatkozó, megjelent, igen figyelemreméltó cikkhez, legyen szabad hozzátennem, hogy ősi hibája ennek a fontos fejállomásnak a fel- és leszállás rendszere. Már évek előtt olvastam b. lapjukban egy ötletes tanácsot az ekörüli hibának egész egyszerü módon olykép leendő megoldására, hogy t. i. a fel- és leszállás helyét fel kell cserélni és ez esetben nem furódnék a leszállók tömege a felszállásra várakozók csoportjába. Most bizalommal várjuk, hogy a vázolt igen kényelmetlen és kellemetlen helyzetet meg fogják szüntetni. De gondoskodni fog a BSzKRt Szabó Erzsébet urhölgy talpraesett soraiban említett világitási hiányosság megszüntetéséről is. Kiváló tisztelettel: *Sz. H.*

— **A külügyminisztérium utján lehet anyakönyvi kivonatokat szerezni Romániából.** A Magyar Tudósító jelenti: Az Erdélyi Párt országos központja körlevelet küldött a párt valamennyi tagozatának, amelyben felvilágositást ad a származást igazoló okmányoknak Erdély megszállt területéről való beszerzése ügyében. A körlevél szerint a párt eljárt a miniszterelnökségen a keresztény származás igazolására szolgáló és Romániából nehezen beszerezhető anyakönyvi bizonyitványok ügyében. Az eljárás eredményeképpen a Romániában levő anyakönyvi kivonatokat a magyar királyi külügyminisztérium utján lehet és kell beszerezni. Az ilyen irányu kérvényeket a külügyminisztériumhoz kell cimezni és fel kell tüntetni a kért anyakönyvi kivonatokra vonatkozó minden adatot.

— **A betörő halálugrása.** Kecskemétről irják, hogy Fodor Mihály alpári szőlősgazda este, amikor hazatért tanyájára, betörőt talált. Rázárta a lakást, majd szomszédai segitségével körülfogta a házat. A betörő baltával kibontotta a szoba mennyezetét, a padlásra mászott s onnan az udvarra ugrott. Az ugrás oly szerencsétlenül sikerült, hogy a betörő koponyaalapi törést és sulyos belső zuzódásokat szenvedett. Pár óra mulva meghalt. Kilétét még nem sikerült megállapitani, de azt hiszik, hogy egy büntetett előéletü tiszazugi napszámos.

Danko József

Arad

Nemesvár 30. l

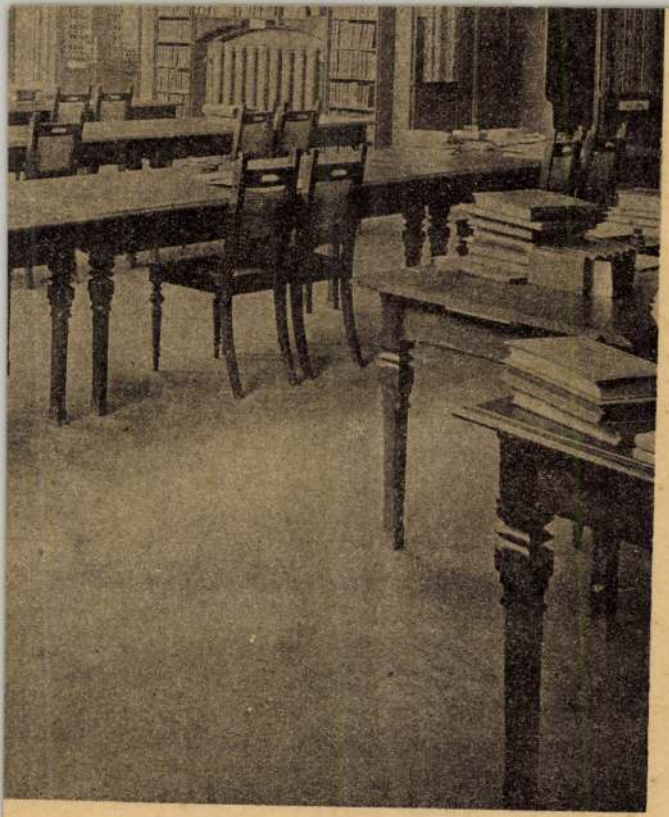

Damkó József

Damkó *József*, szobrász, szül. 1872 okt. 16-án Németprónán. Stróbl Alajos tanítványa volt és mestere festői realizmusát finom ízléssel, önmérséklettel fejlesztette tovább. Párisban és

Rómában tanult és itt aratta első nagysikerét II. Sylvester pápának a Lateráni bazilikában elhelyezett márvány emléktáblájával. Igen termékeny művész. Egész sor hősi emlék való tőle, úgyszintén *Kapisztrán János* mozgalmas emlékszobra Budán. *Bánat* c. szép márványszobrát a Szépművészeti Múzeum őrzi. ÉBER L.

Gutenberg Lex.
VIII. K. 476 h.

Dankó József

A Prohaszka-sobor pálya
zaton felhívták résztelre
és művét 2000 pengővel
jutalmazták. Az I. díjat
Fülöp Elemér nyerte

Magyarország

1929 okt. 3

21.3.50

Miner em

KÖNYVTERMÉS

KÖNYV — ZENEMŰKIADÓ ÉS TERJESZTŐ

BUDAPEST, VI., Ó UCCA 27. — TELEFON: 16-1-16, 16-9-76.

A VILÁG KÖRÜL

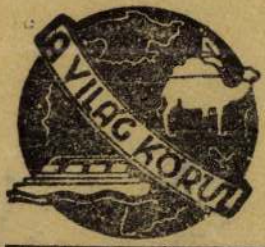

UTAZÁSOK
UTIKALANDOK

Modern világjárók kalandjai, hat világrész csodáin keresztül, az utazók eredeti felvételeivel.

Nagyságos
Méltóságos

dr. Szentiványi Gyula

muzeumi titkár

urhölgynek
urnak

H

I. Horthy Miklós ut 104

KÖZPÉNZZEL BÉRMENTVE BUDAPEST 5 ... 29.

Danko József

A lipótvárosi szent
István templom
szent Antal szobra
fentiről -
Repr Képes Krónika (?)
1927

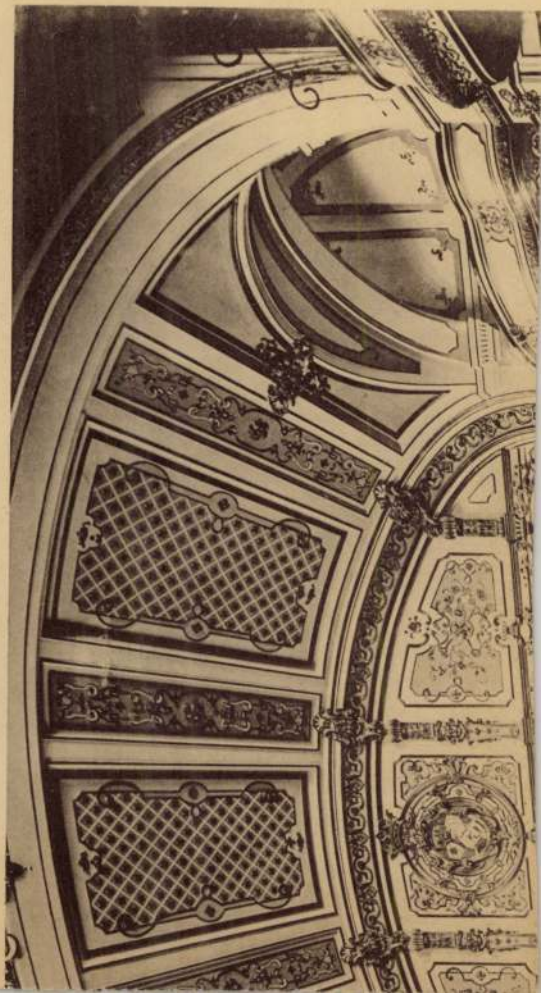

Damkó József

Pieta c. nobornince
repr. ✓

KMTárs jub. kiáll.
1936. máj – jun.

Damkó József

A Szilvester-emlék a lateráni bazilikában, fenti szoborumve repr. –

Magyar Katolikus Almanach. I. évf. Bp. 1927. 361. l.

átvive

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Damkó József

zsjabb univer felsorolva

Revai XXI. 240-l.

átírve

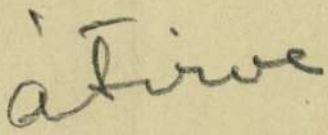

Damkó József

Boldog Margit
c. nobra repr.

KMTárs tav. tárl.
kat. 1942 ápr. – máj.

✓

Dániko József

KMTárs. törzstagja.

KMTÁRS müvcsoptok
1931. feb–márc. kiáll.

TV. 36. L

1931/32. téli kiáll. 110. L
1932. febr.-márc. kiáll. 138 L
1932. tav.-kiáll. 29, 31 L
1932/33. téli kiáll. 541, 576, L
1933. márc. képzm.-kiáll.
114, 115, 116. L

SINAY MIKLÓS: A magyar- és erdélyországi reformáció története 1564-ig. Latinul és magyarul Ford Herpey Gábor 1911 (249 l.)	6.—	1.50
STILLER ERICH: Miért vagyok evangéliumi protestáns keresztyén? Fordította Rácz Károly 1882	—.50	—.30
SZABÓ GYULA: Sötétségből világosság ragyogjon. 1931. (222 l.)	3.—	1.—
S. SZABÓ JÓZSEF: A Perényiek a magyar reformáció szolgálatában 1923.	—.60	—.40
A SZEGEDI ev. ref. egyház új templomának felszentelése alkalmával tartott könyörgés k és egyházi beszédek. 1868.	—.80	—.30
SZAMOTA ISTVÁN: Régi utazások Magyarországon és a Balkán-felszigeten. 1054—1717. 1891. (590 l.)	2.40	1.50
SZERELMEI SÁMUEL: Utazás Schweiz, Francia- és Poroszország némely vidékein. egyház és iskola érdekében 1868. (289 l.)	2.—	—.30
—: A népiskolai kérdésről 1871. (197 l.)	1.50	—.20
SZUHAY BENEDEK költeményei 1908. 213 l.)	3.—	—.80
TANKÓ BÉLA: A világnézet kérdése és más tanulmányok 1932 (200 l.)	4.—	1.50
THÓT LÁSZLÓ: Uti emlékek 1904 (271 l.)	6.—	—.50
TOMKA SÁNDOR: Tanulmányok. Gondolatok. 1908 (94 l.)	1.—	—.40
VARGA KÁROLY: Szabó Dezső mellett vagy ellene? 1935. (95 l.)	1.20	—.60
VARGA ZOLTÁN: Debreceni lelkipásztorok, mint hiveik politikai és társadalmi vezetői 1790-1848 —1936.	1.—	—.50
VÉGH JÓZSEF: Adalékok a rokonértelmü szavak keletkezéséhez. 1935 (74 l.)	2.—	1.20
VETÉSSY GÉZA: Antik eposzi hagyományok Vörösmarthy Mihály kisebb eposzaiban különös tekintettel Vergilius Aeneisére 1935	2.—	1.—
— Attila alakja a XX század magyar irodalmában 1936	—.80	—.40
VIKÁR BÉLA: Magyarázatok a Kalevalához 1935 (122 l.)	—.50	1.20
VÖRÖSMARTHY MIHÁLY lyrai és vegyes költeményei 1906 399 l.)	2.40	1.—
ZSIGMOND FERENC: Dugonics stilusa 1936.	1.—	—.50

Damkó József

Strobl Alajos mellszobra, repr.

KMTárs. Arcképkiáll.
1941. nov.

V

Danko József

terrakotta kollekciója

AVVERTENZA.

Affinchè questa edizione del Catalogo conservi l'ordine medesimo adottato nella precedente, si sono indicate le opere aggiunte nelle varie sale con numeri contraddistinti da lettere dell'alfabeto e si sono ommessi quelli corrispondenti alle opere che più non figurano nelle sale stesse.

KMTárs. Derű a mű-
vészetben. 1939.

V

AZZO DELL' ESPOSIZIONE.

ra Canova. - **3.** Salone internazionale. - **4.** Sala stra C. B. Minella - **5.** Mostra E. Tito - **6.** Sala inter- ultura e Bianco e nero. - **7.** Mostra d'Arte negra. - Sale italiane. - **11.** Sala italiana e Mostra U. Dell'Orto. **2.** Sala internazionale e Mostra A. Modigliani. - **13.** Mostra A. Egger - Lienz. - **14.** Saletta internazionale di scultura e Bianco e nero. - **15.** Passaggio esterno G. Cadorin. - **16.** Mostra E. De Blaas. - **17.** Sala di scultura. - **18.** Mostra A. Zecchin. - **19.** Mostre A. Wildt e A. Mazzucotelli. - **20.** Mostra degli Artisti argentini. - **21-22.** Sale italiane. - **23.** Mostre S. Macchiati e M. Puccini. - **24.** Mostra Lino Selvatico. - **25.** Sala italiana. - **26.** Mostra F. Hayez. - **27.** Mostra italiana. - **28.** Mostra M. Bianchi. - **29.** Mostra U. Veruda. - **30.** Sala italiana. - **31.** Mostra A. Tavernier. - **32-33-34.** Sale italiane. - **35.** Sala internazionale. - **36.** Mostra P. Troubetzkoy. - **37.** Mostra L. Cappiello. - **38.** Sala austriaca. - **39.** Mostra E. Sacchetti. - **40.** Saletta d'Arte decorativa. - *A. B. C. D. E.* Uffici Segreteria, Vendita e Amministrazione. - *F.* Ufficio Stampa. - *G.* Capo del personale.

Damkó József

Prohászka püspök álló szobra, repr.

KMTárs. 1943, tav-
kiáll. kat.

V

Danko József

Boldog Margit

c. pobra repr.

KMTárs. Szent István

kiáll. tárgyas. 1938

✓

A SZENT ISTVÁN KIÁLLÍTÁS KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

1038–1938

ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, HŐSÖK-TERE, MŰCSARNOK

Danko József

1933 feb-márc

Strobl Alajos arcmása

Klebelsberg emlékkiállítás Műcsarnok

Damkó József

Tóth István arcmása terracotta

✓

1933 fův új szerzem.kiáll Mücsarnok.

Double Point

TVK Dalton Arrows

Lancaster

tam. Én pedig összeszorítottam a fogam, s egy szó nélkül tűrtem a verést is, a szidást is. Mert a gazdám volt; s igazságos volt. Mikor megelégelte a verést, odaszólt hozzám:

— Ütöd-e még meg másszor is a kenyéradó gazdádat?

— Mért nem engem ütött meg akkor is Gyuri bátyám? — feleltem.

— Mikor igy megkaptam a magamét, többet nem beszéltünk a dologról. Még egy esztendeig volt azután a kezemen a Sármány, azután hazavitte a gazdája, s igába törte. Azután nem láttam, csak még egyszer. Körülbelül négy esztendő multán. A Feketeréten legeltettünk. Éppen kinn volt a biztos ur is. Hát egyszer csak látjuk ám, hogy vágtat egy ló a hid felől nagy, hangos nyerítéssel egyenesen a ménesbe. Fáradtan, nehezen vágtatott. Az idegen lótól megvadultak a mieink. Összeágaskodtak, nyerítettek, fúttak, kapáltak. Hogy csak úgy kattogott a patájuk. Alig birtuk őket helybe tartani.

— Nini, hisz ez a Sármány — kiáltottam el magamat örömömben. Nagy dolog volt, az urfi! Négy esztendeig mindig csak arra az egy lóra gondoltam, s egyszerre csak ott termett, mintha az égből hullott volna le. Csakhogy milyen volt szegény.

Sovány, fáradt, s az orra merő egy nyálka.

A JÓKAI-SZOBA.

hogy kivitelre képessé tegyék. Ketségtelen, hogy ily szándék vezethette *Lengyel* Menyhértet is, midőn «Taifun» című művét irta. Kitünik ez nemcsak abból, hogy a mű a modern világ egyik központjában, Berlinben játszódik le s japán és német szereplőket mutat be, hanem főként abból, hogy felfogásában is a nyugateurópai szellemet igyekszik a japán gondolkodásmóddal szembeállítani. S mivel a szerző a hatáskeltésben ugyancsak járatos s divatos kérdést szenzációsan dolgoz fel, valószinünek látszik, hogy a munka német s más szinpadokon is el fog terjedni s hogy a budapesti bemutató voltaképen csak főpróbája a külföldinek. Bennünket, a kik a magyar szinpad termé-

VV 1909.

Damkó József szobormüve.
Oberschall Adolf sírja a liptó-rózsahegyi temetőben.

Nárai Szabó Miklós sírja a kerepesi-úti temetőben.

szereplői ezért két csoportra oszlanak: japánokra, a kik nem is egyének, hanem vakon engedelmeskedő, automatikus közegei fajuknak, s európaiakra, a kikből kihalt a faji érzet s pusztán egyéni céloknak élnek. A két világnak ilyetén merev szembeállítása nyilvánvaló bizonyítéka annak, hogy a szerző nem az élet beható megfigyelése, hanem valamely elmélet alapján szőtte tervét. S ez meg is boszulta magát a drámán. Japán alakjai úgy járnak a szinpadon, mint felsőbb hatalomnak, a fajnak, bábszerű eszközei, a kik tehát, mivel nem emberek, nem is érdekelhetnek bennünket. Viszont a mű fehérbőrű szereplői annyira el-

középpontjába egy olyan japán embert állított, de a kiben a két elv egymással küzd. Tokemaro neve e hősnek, a kit még megigéz a japán nemzeti ügy, de a ki már egy európai kokott igézete alá kerül. Tokamero tehát újszerű változata az úgynevezett kétlelkű ember ismert drámai tipusának. S a kérdés, a melyet a cselekmény fölvet, az, hogy melyik motivum erősebb a hős lelkében: a japán faj, vagy az európai kokott iránti vonzalom. Tokamero ugyanis Berlinben a japán kormány valamely fontos és titkos megbizásából tartózkodik s hazája sorsára fontos iratokat őriz. A kokott, a kivel viszonyt folytat, ellop ily iratokat s a kémkedés gyanujába keveredik, minek következtében Tokamerónak szakítania kell vele. Akar is szakítani, de egy izgalmas jelenetben a csábító szirén eltántorítja a hőst. A kokott győz a hazafias kötelességtudás fölött, erősebbnek bizonyul a japán hősnél s összes vele levő honfitársainál. Ámde a kokott czélját elérvén, hirtelen fordulattal megvétését nyilvánítja a hős s az egész japánság iránt, a miért Tokamero megöli. Itt már nem tudjuk, vajjon a mellőzött egyéni vonzalom, vagy a sebzett faji érzés oka-e a büntettnek. A cselekmény további során még érthetetlenebbé válik Tokamero. Egyrészt a gyilkosság miatt önvád mardossa, másrészt mégis eltűri, hogy helyette más japán kerüljön börtönbe. Mindhalálig to-

Damkó József

Pieta, Lovrich család siremléke, haraszti mészkő

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

M.D.K.

Damkó József rajzai

műve a Seemper-család síremlékére a Kerepesi-úti temetőben.

Építőipar - Építőművészet. Bp.1914. 38.évf. 44.a.
Kép a 389.old.

Damkó József

A Haggenmacher-
család síremlékeinek
részlete, repr-

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 156. l.

dupl

MAGYAR MUZEUM

○ DAMKÓ JÓZSEF, 1972 okt. 16 —

Árpádházi Szt. Erzsébet. VII. Rózsák-tere
Ásvény és Földművelés, XIV., Mezőgazd. Múz. oromz.
Bazilikában: Szt. Antal, Jézus sz. szive és Achille Ratti dm.
Igazságügyi pal. oromz.: Irodalom és Szobrászat, V., Kossuth-tér 12.
XI. Ince pápa, I., Vár, Ince pápa-tér.
József központ diszo, VIII., Mária Terézia-tér 17.
Kapisztrán Szt. János, I., Nándor-tér.
Kir. Palota: Költészet és Zene.
Munka és Egészség, Társ. Egészségü. Múz. VI., Eötvös u. 3. sz.
Országháza: bent: Építészet (két alak), Gépészet (két alak.), Csizmadia, Lovaskatona és Tisza-Návay emlék.
Páris ítélete, dm., XI., Gellért szálló előcsarnoka
Piarista Rendh.: Sz. Pál, Sz. Péter, Révai Miklós, Vörösmarty, Széchenyi.
Rómer—Pulszky—Hampel-emlék, VIII., Múzeum-kert.
Stefánia-út 63, tl-kok, Füredivel.
Széchenyi föv. fürdő: Nő gyermekkel, XIV. Városliget.

Medvey 108. k.

dupl

Somlyódy János, főszolgabíró

IX. 80.

DAMKÓ Josef sochař

B a Mín. 2000/2 56-59.

83. Kóvár (Hont vm.) **Koláre**, okr. Velky Krtís, S

84. Köpcsény (Moson vm.) **Kittsee**, Ausztria, **vár**

85. Körmöcbánya (Bars vm.) **Kremnica**, okr. Žia
3.

86. Kőszeg (Vas vm.), **alsóvár**

Kővárhely > Nagytapolcsány

Králova > Besztercebánya

Kremnica > Körmöcbánya

Kürt > Csallóközkürt

87. Lakompak (Sopron vm.) **Lackenbach**, Auszt

Lackenbach > Lakompak

Landsee > Lánzsér

88. Lánzsér (Sopron vm.), **Landsee**, Ausztria, **vá**

Damkó József szobormüve.

König Gusztáv volt budai plébános síremléke a farkasréti temetőben.

ÓL A HOFBURGBA HAJTAT.

Damkó József

Iparmův. Társ. egyházm. kiáll. 1908.

III. TEREM

82. Sylvester pápa síremlékének dombormüve
Fénykép. Tervezte: Damkó József

83. Pieta szobormű fényképe
Tervezte: Damkó József

84. König Gusztáv síremlékének fényképe
Tervezte: Damkó József

85. Árkay-család síremlékének fényképe.
Tervezte: Damkó József

86. Krisztus
Olajfestmény. Festették: Szírmai Antal és Vajda Zsigmond

87. Specht Károlyné síremlékének fényképe
Tervezte: Damkó József

XCIII

PÓD

ZAD MÁSODIK FELE

M. Kepren des Bir

1914 nov-dec (trépen)

trerelmespár, er. terr

53.282/924.szám.-

III/a.

Folyó évi május hó

jesztésére értesitem a tek.

ság alkalmazottai részére j

ságidőket ezennel engedélye

Budapest, 1924.év

A

Ünnepélyesen felavatták XII. Pius pápa szobrát a Pázmány Egyetem aulájában

A 300 éves Pázmány Péter Tudományegyetem *legfényesebb ünnepségei sorából is kimagaslott* az egyetem tanácsának csütörtökön délután 6 órakor tartott ünnepélyes ülése, amelyen felavatták dicsőségesen uralkodó Szentatyánk, *XII. Pius* pápa szobrát. Az 1938. évi budapesti Eucharisztikus Kongresszus egyik felejthetetlen mozzanatát idézte fel a diszülés, amikor a Szentatya, akkor még *Pacelli* biboros államtitkár meglátogatta a Pázmány Egyetemet is. Egyetemünk, mint köztudomásu, diszdoktorává választotta XII. Pius pápát. A *Jeruzsálemi Szent Sir Lovagrend* magyarországi tartománya méltó emléket akart állitani ennek a tónynek, illetve annak a kapcsolatnak, amelybe a Szentatya, a magyarság igaz és nagy barátja nemcsak az egyetemmel, hanem a magyarsággal is került s ezért *Damkó* József szobrászművésszel elkészittette a pápa márvány mellszobrát s ajándékképen felajánlotta az egyetemnek.

Ünnepi lobogódiszbe öltözött csütörtök délután az Alma Mater. Délszaki növényekkel diszitették a lépcsőházat és az aulát, ahová egymás után érkeztek az előkelőségek. A megjelentek sorában ott voltak *József* főherceg, tábornagy, *Serédi* Jusztinián biboros hercegprimás, Angelo *Rotta* pápai nuncius, gróf *Széchenyi* Bertalan, a felsőház elnöke, a gyengélkedő kultuszminiszter képviseletében dr. *Szily* Kálmán államtitkár, *Glattfelder* Gyula és *Madarász* István megyéspüspökök, *Kriston* Endre püspök, a Szent Sir Lovagrend perjele, *Meszlényi* Zoltán püspök és sok más előkelőség, a Szent Sir Lovagrend népes küldöttsége, az egyetem tanári kara, a testvéregyetemek kiküldöttei és a zászló alatt felvonult emericanás ifjuság. Az aula bejáratának baloldalán felállitott szobor mellett Szent Sir lovagok álltak diszőrséget rendi zászlókkal. 6 órakor bevonult az egyetem tanácsa. Az Egyetemi Énekkarok elénekelték a magyar Hiszekegyet és a pápai himnuszt, majd *Navratil* Ákos Rector Magnificus üdvözölte a megjelent előkelőségeket és felkérte a Szent Sir Lovagrend magyar tartományának helytartóját, *József Ferenc* főherceget szoborátadó beszéde elmondására.

József Ferenc főherceg mindenekelőtt megemlékezett a budapesti Eucharisztikus Kongresszusról, amikor Magyarország népe *a legmélyebb hódolattal ünnepelte a pápa legátusát*, Pacelli biboros államtitkárt és a felejthetetlen történelmi napok sorozatában boldog érzéssel, mély szeretettel vette körül kimagasló egyéniségét. A világraszóló ünnep alkalmából a Pázmány Péterről elnevezett budapesti egyetem *az egész magyar nemzetet megtisztelő kapcsolatot* létesitett a biboros legátussal, amidőn őt, a kimagasló egyháztudóst diszdoktorainak sorába iktatta.

— Az akkor még trianoni megcsonkitottságától vérző Magyarország — mondotta a főherceg — felemelő vigaszként fogadta a pápai legátusnak itt, Budapesten a népek és nemzetek egymásközti igazságos békéje érdekében tett ismételt fenkölt megnyilatkozását. Azóta a Szent István országában járt biboros-legátus a pápai trón magaslatára emelkedett és dicsőségesen uralkodó XII. Pius Őszentsége, mint Krisztus Király országának helytartója, atyai lelkületének minden hevével, semmit figyelmen kivül nem hagyó diplomáciai éleslátásával és erélyével, a Mindenhatót szünetlenül ostromló buzgó imáival, a népek és nemzetek felé a folytonos atyai figyelmeztetés és sürgető kérés fegyvereivel *fáradhatatlanul küzd a valóban igazságos, az ellentéteket kikapcsoló, tartós földi béke megteremtéséért.*

— Amióta XII. Pius pápa Őszentségének a valóban igazságos béke érvényesülésének szükségességéről, első Szent Királyunk jubiláris ünnepsége kapcsán, szeretett hazánk fővárosában tett nyilatkozatai elhangzottak, a Mindenható rendelkezéséből az Ő szándékait munkáló államférfiak cselekedetei népünket máris arra az utra vezették, amely a rajtunk megesett emberi igazságtalanság jóvátétele felé vezet. *A boldog örömmel emlékező Magyarország szerencsésnek érzi magát, hogy a Szentatya aggódó szivének szeretetteljes kivánságai a beteljesedés utján haladnak.* Ezért az egész ország csoportosul ma a Pázmány Péter alapitotta magyar egyetem köré, amidőn dicsőségesen uralkodó XII. Pius pápa Őszentségével létesült *történelmi jellegü diszdoktori kapcsolatának* megörökitő kifejezőjeként e márványszobrot az egyetem aulájában elhelyezi.

A főherceg végül a Szent Sir Lovagrend magyarországi tartománya nevében átadta az egyetemnek a kiválóan sikerült szoborművet, amelyet dr. *Navratil* Ákos Rector Magnificus vett át megőrzésre. Hangoztatta a Rector Magnificus az egyetem ünnepének *messze kiható jelentőségét* és méltatta azt a szoros kapcsolatot, amely a Szentatya és az egyetem között létesült. Ez a kapcsolat akkor sem szakadt meg, amikor XII. Pius pápa trónra került. Őszentsége azóta is többször adta tanujelét annak, hogy kedvesen emlékezik meg hazánkról és egyetemünkről. Nemcsak azért nagy értékü a pápának irántunk tanusitott jóakarata, mert büszkeségünkre szolgálhat, hogy Krisztus földi helytartóját egyetemünk doktorai sorában tisztelhetjük, hanem azért is, mert a Szentatya a mai világégés közepette az egész emberiség előtt *a valódi béke apostolaként* jelent meg. A Rector Magnificus kifejezte nagy örömét, hogy ezentul az egyetem aulájában őrizhetik a pápa képmását.

Az Egyetemi Énekkarok elénekelték a Himnuszt s ezzel befejeződött a sokáig emlékezetes maradó bensőséges ünnepség.

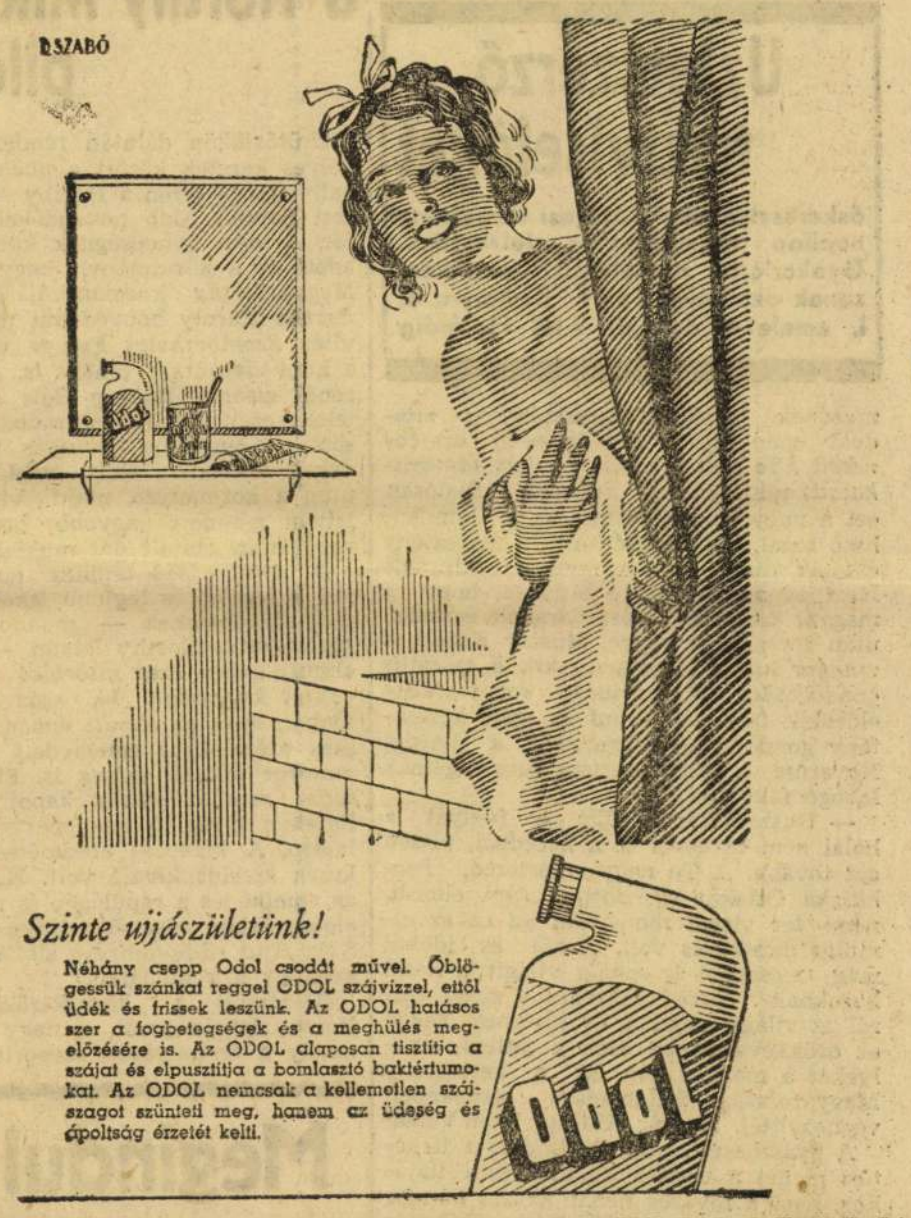

Országos részvét mellett temették el Huszár Károlyt

A magyar katolikus közélet nagy halottjának, *Huszár* Károly m. kir. titkos tanácsos, volt miniszterelnöknek koporsóját csütörtök reggel a kora délelőtti órákban a Kerepesi-uti temető halottasháza előtt levő nyitott csarnokban ravatalozták fel megkapó gyászpompával. A diszes katafalkon nyugvó tömör érckoporsót gyertyák és villamos lámpák fénye sugározta be. A koporsó tetején a család koszoruja, előtte pedig a magyar királyi kormányé volt, mig a többi koszoruk óriási tömegét a ravatalozó csarnok előterében helyezték el. A koporsó előtt két bársonypárnán ragyogott a kiváló és külföldi viszonylatban is nagy megbecsülésnek örvendett magyar közéleti vezérférfiu számos bel- és külföldi kitüntetése.

A beszentelési és temetési szertartásra délelőtt tiz óra után kezdett gyülekezni a gyászoló közönség, amely csakhamar betöltötte a ravatalozó környékét. Egymásután érkeztek különféle egyesületek, intézmények küldöttségei, közöttük zászlóik alatt a központi Credo és az óbudai katolikus egyházközség. Kisebb-nagyobb küldöttségek jöttek mindazoknak a szervezeteknek részéről, amelyekben *Huszár* Károly, mint a katolikus közélet egyik vezetője, munkás életében szerepet játszott. Féltiz után egymásután érkeztek az egyházi és világi előkelőségek, akiket a miniszterelnökség részéről *Szentiványi* Sándor főigazgató, az A. C. képviseletében *Zsembery* István országos alelnök fogadott.

A megjelentek soraiban voltak: dr. *Serédi* Jusztinián, Magyarország hercegprimása, dr. *Bárdossy* László miniszterelnök, *Keresztes-Fischer* Ferenc és *Varga* József miniszterek, *Szinyei Merse* Jenő, a képviselőház alelnöke, *Kriszton* Endre felszentelt püspök, *Karafiáth* Jenő titkos tanácsos, főpolgármester, *Szendy* Károly polgármester, a kultuszminiszter képviseletében *Stolpa* József államtitkár, gróf *Esterházy* Móric volt miniszterelnök, gróf *Zichy* János volt miniszter, valóságos belső titkos tanácsosok, bárcsházi *Bárczy* István, *Szüllő* Géza, *Czettler* Jenő, *Schandl* Károly, *Preszty* Elemér, *Jakabb* Oszkár, *Zsitvay* Tibor m. kir. titkos tanácsosok, *Csekonics* Iván rendkivüli követ és meghatalmazott miniszter, *Pataky* Tibor államtitkár, *Hamvas* Endre általános érseki helytartó, *Huszár* Aladár az OTI elnöke, igen sok országgyülési képviselő, magas állásu tisztviselők, az A. C. egész vezetősége, a Magyar Ujságiró Egyesület, az Országos Pázmány Egyesület, a Központi Sajtó Vállalat, a Szent István Társulat és sok más intézmény és egyesület képviseletei, nagy számban nemcsak a fővárosból, hanem a vidékről is a világi és szerzetes papság és apácák.

Pontban 11 órakor érkezett a beszentelési és temetési szertartást végző dr. *Glattfelder* Gyula csanádi megyéspüspök, az Actio Catholica országos ügyvezető elnöke, aki *Farkas* Alberik Szent Imre-városi ciszterci plebános és a ciszterci papság segédletével megkezdette a gyászszertartást, amely alatt az Operaház tagjaiból alakult gyászénekkar működött közre.

A beszentelési szertartás végén *Glattfelder* püspök felszólitotta a gyászoló közönséget, imádkozzék vele együtt, hogy az a hit, amely az elhunytnak egész életét annyira jellemezte, amelyet szolgált tollával, szavával és cselekedeteivel, amelynek erejével munkálkodott a közügyben, munkálkodott a nyomoruság enyhitéséért, legyen szószólója Istennél, hiszen ez a hit késztette munkálkodásra akkor is, amikor már visszavonulhatott volna a munkától. Imádkozzunk tehát — mondotta a püspök —, hogy élete munkájáért jutalmát elnyerje.

A beszentelési szertartás befejezése után a kormány nevében *Varga* József kereskedelmi és iparügyi miniszter mondotta a következő bucsuztató beszédet:

— A magyar királyi kormány nevében állok Huszár Károly ravatala előtt, hogy bucsuzzam attól a férfiutól, aki munkás életével mélyen bevéste nevét a magyar történelem márványtáblájába. Az épitőmunkának és a hitnek erős harcosától bucsuzom, aki akkor is mert hinni a magyarság erejében, amikor az ország cimerét ellenségei darabokra törték és akkor is tudott hinni a magyar keresztény eszmék diadalmában, amikor az összetört cimert a bolsevizmus sárba tiporta. *Ahhoz az épitőmunkához, amit ő vállalt, csak mély vallásossága és izzó hazaszeretete adhatott erőt.* Ez vezette a kultuszminisztert, a nemzetgyülés alelnökét, az OTI elnökét, a képviselőt, a felsőházi tagot, a Szent Imre év és a Szent István év szervezőjét. Szinte reménytelen időben vállalta a kormány vezetését és erős kézzel, erős hittel tette le a világháboru és forradalom romjai között a rendnek és a nemzeti alkotmányosság feltámadásának alapkövét.

— Huszár Károly mély vallásosságára, idealizmusára volt szükség ahhoz, hogy a meggyötört, fáradt és csüggedt nemzetet kitartásra és a magyar feltámadásban való bizakodásra tanithassa. *Ideali-*

Egyévi fogházra itélte a Kuria Pethő Sándor halálragázolása miatt gróf Nemes Vincét

A magyar királyi kúria dr. *Töreky* Géza elnöklésével és dr. *Tóth* István kúriai biró előadása mellett csütörtökön tárgyalta azt a bünügyet, amelynek vádlottja gróf *Nemes* Vince volt, akit a királyi ügyészség *gondatlanságból okozott kétrendbeli emberölés és kétrendbeli sulyos testi sértés vétsége miatt vádolt meg.*

Tavaly augusztus 25-én történt az a tragikus végü autószerencsétlenség Balatonfüreden, amikor gróf *Nemes* Vince földbirtokos személyautójával 70—80 kilométeres sebességgel összeütközött *Kenyeres* Gábor taxisoffőr kocsijával s e karambol folytán dr. *Pethő* Sándor főszerkesztő, valamint *Kenyeres* Gábor bérautótulajdonos az életüket vesztették, dr. *Puskás* Lajosné és *Udvardy* Gyöngyvér hirlapiróné pedig rendkivül sulyos sérüléseket szenvedtek.

Elsőfokon a veszprémi törvényszék tárgyalta gróf *Nemes* Vince bünügyét, aki beismert bünösségét, töredelmesen fájlalta a bekövetkezett sulyos szerencsétlenséget s védekezése során előadta, hogy az összeütközés nemcsak az ő, hanem főként *Kenyeres* Gábor hibája folytán következett be. *A törvényszék bünösnek mondotta ki a vádlottat a vádbeli cselekmény elkövetésében és 8000 pengő pénzbüntetésre itélte el és egyuttal háromévi időtartamra eltiltotta a gépkocsivezetéstől.*

Az ügyészség fellebbezése folytán a győri tábla tárgyalta ezt az ügyet, ahol az elsőbiróság itéletének megsemmisitésével a vádlott büntetését *hathónapi fogházra emelték föl és tiz esztendőre tiltották el a gépkocsivezetéstől.* A vád és a védelem semmissége panasza folytán került az ügy a kir. Kúria elé, ahol dr. *Moldoványi* Géza koronaügyészhelyettes felszólalásában a kiszabott büntetés sulyosbitását kérte és inditványozta, hogy a vádlottat örökre tiltsák el a gépkocsivezetéstől. Ezzel szemben dr. *Dusárdy* István védő a nyomatékos és nagyszámu enyhitő körülmények figyelembevételével a büntetés enyhitését kérelmezte.

A kir. Kúria az alsóbiróságok itéletét megsemmisitette és a vádlott büntetését *egyévi fogházra emelte föl és az autóvezetéstől örökre eltiltotta.* A Kúria itéletének indokolása szerint a vádlott gondatlansága rendkivül nagyfoku volt, a bekövetkezett jogsértő eredmény is igen nagy s az alsóbiróságok által kiszabott büntetést szigoritani kell.

Üzletszerző tisztviselőket

őskeresztényeket, fővárosi keresztény napilap terjesztéséhez felveszünk. Gyakorlattal rendelkezők jelentkezzenek okmányaikkal V., Báthory-u. 8. I. emelet 4. délelőtt 9-től 11. óráig

Kétszeresére emelkedett 1941-ben a Horthy Miklós Repülőalap kiképzett pilótáinak száma

Csütörtökön délután rendezték ünnepélyes keretek között a budaörsi közforgalmi repülőtéren a Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap növendékeinek vizsgáját. A szép ünnepségnek különös fényt adott az a körülmény, hogy megjelent Magyarország kormányzója is. Ott volt *Bartha* Károly honvédelmi miniszter és vitéz *Szombathelyi* Ferenc vezérezredes, a honvédvezérkar főnöke is. A kormányzónál elsőnek *Rákosy* Béla altábornagy, jelentkezett. A három században felállított, sötétkék-overallos bőrruhás pilótanövendékek arcvonala előtt végighaladt ezután a kormányzó, majd vitéz *Horthy* István mondott nagyobb beszámolót a repülőalap elmult évi működéséről.

— A vitorlázó repülés elvitathatatlanul a legelső és legjobb iskolája a repülő-előképzésnek — mondotta többek között vitéz Horthy István. — Ezért az elmult évben *ezer vitorlázó repülő legyentét képeztünk ki, száz százalékkal többet, mint az elmult évben!* Ugyancsak száz százalékkal emelkedett a kiképzett *motoros* pilóták száma is. Elsőfoku motoros repülőkiképzést kapott a pilótajelölteken kivül 15 honvédorvos és 4 hirlapiró. A kiképzés eredménye az illetékesek szerint *kiváló* volt. Hasonlómérvü az emelkedés a repülőgép és motorszerelő előképzésben részesült növendékeknél is. Száz ifjut *rádiótávirász* előképzésben részesitett a repülőalap.

Beszámolt a következőkben vitéz *Horthy* István arról a nagy fejlődésről, amely a repülőgépek szaporitásánál mutatkozott. Tiz uj vitorlázó repülőkeret, egy rádiótávirász és egy vitorlázóvontatásos repülőkiképző keret a szaporulat, *18 motoros és 85 vitorlázógépet, 11 gépkocsit és 20 ejtőernyőt vásároltak*, amelynek eredményeképpen immár 61 motoros és 124 vitorlázó repülőgéppel, 26 gépkocsival és 90 ejtőernyővel rendelkezik a repülőalap. Vitéz *Horthy* István ezután köszönetet mondott a honvédelmi miniszternek és a többi illetékes hatóságnak és beszédét igy fejezte be:

— Hangsulyoznom kell, itt most nem látványos repülőnapot rendezünk, hanem olyan ifjak fogják repülőtudásukat bemutatni, akik repülőgépet két és félhónapos kiképzésük előtt soha nem vezettek.

A következőkben rendkivül látványos, sokszor izgalmasan érdekes repülőmutatványok következtek. Vitorlázógépeket gépkocsival, ugynevezett csörlővontatással röpitettek a levegőbe, majd motoros repülőgéppel vontatott vitorlázógépekről kapcsolták le sokszáz méter magasban a vontató-drótkötelet, hogy a látványos mutatványokat az ifju pilóták megkezdjék. *Műrepülést* mutattak be vitorlázó repülőgéppel a boszorkányos tudásu ifju pilóták, sokszor a nézőközönség lélegzete is elakadt egy-egy zuhanótámadásszerü merész mutatványnál! Látványos volt a motoros repülőnövendékek *iskolarepülése* és *műrepülése* és elismerő szavakat váltott ki a legöregebb pilótákból is az oktatók diszrepülése ötös rajban. A szép műsort a pontosan 309 végzett repülőnövendék diszmenete zárta be.

Megindul a magyar-bulgár diákcsere

Szófia, október 30.

Az *Utro* cimü lap közli *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter nyilatkozatát, amelynek bevezetésében a miniszter utal a Magyarország és Bulgária történelmi és kulturális kapcsolataira. Hangsulyozza, hogy ezeket a kulturális kapcsolatokat a jövőben az irodalom és a tudomány minden terén kimélyiti. *Különösen értékes eredményeket hoz majd a diákcsere és a diákoknak nyujtandó ösztöndijak.* Remélhető, hogy a magyar főiskolákon tanuló bulgár diákok száma emelkedni fog.

Hóman miniszter vázolta a Budapesten és Szófiában létesitendő bulgár, illetőleg magyar tudományos intézet jövő szerepét és feladatait, valamint a két országban rendezendő nyári tanfolyamok jelentőségét. Kifejezte azt a reményét, hogy a sport terén a két ország még szorosabb kapcsolatot teremthet egymással.

A lap tudósitója beszélgetést folytatott *Karafiáth* Jenő főpolgármesterrel is, aki hangsulyozta, hogy a magyar főváros Bulgária miniszterelnökét, mint a magyarság legjobb barátainak, sőt testvéreinek képviselőjét fogadta. A magyarok és a bulgárok barátsága nem mesterséges, hanem mély és őszinte s több évszázadra nyulik vissza. A főpolgármester ezután megemlékezett a két ország fővárosa közti kapcsolatok kérdéseiről. Ezek a kapcsolatok még jobban elmélyithetők kölcsönös látogatások és az *idegenforgalom kifejlesztése* révén.

Honvédest a Középponti Katolikus Körben

Az *Actio Catholica Szent Erzsébet karitásza* és a *Középponti Katolikus Kör* csütörtökön délután az orosz frontról sebesülten hazatért és a budapesti kórházakban ápolt hős magyar honvédek tiszteletére és részvételével honvédestet rendezett. A bensőséges hangulatu ünnepségen mintegy száz lábbadozó honvéd és ötven tiszt vett részt. A *Himnusz* hangjai után dr. *Hász* István tábori püspök mondott ünnepi beszédet. *Szavait közvetlenül a megjelent katonákhoz intézve, az ősi magyar hősiességről, katonás szellemről és kötelességérzésről szólott.* Ecsetelte a marxizmus veszélyeit, mely hazánk közvetlen szomszédságából fenyegette az ország jólétét és keresztény erkölcsi világát. A Szovjetnek ez a nagymértékü fegyverkezése pusztulásba dönthette volna egész Európát. Különös szerencse, hogy a fenyegető veszedelem nem érte el célját és a kiváló magyar katonák német bajtársaik oldalán meg tudták akadályozni a félelmetes tervet és távoli vidékre szoritották vissza a szovjet hadsereget. Beszéde végén a püspök arról a tiszteletről, háláról és köszönetről szólott, mely kötelességszerüen tölt el mindenkit, aki a hős bajtársak nemes, önfeláldozó harcára gondol.

Az ünnepi beszéd után *Berky* Anna szavalóművésznő vitéz Somogyvári Gyula Magyar miatyánk és vitéz Csikós: Az én édesanyám cimü versét adta elő. Majd *Básthy—Radics* Gyula *Morvay Károly* zongorakiséretével dr. Járosy—Agyagfalvy Hegyi: Volt ez rosszabbul is és Bencze Fazekas—Berky: Félrevágom a honvédsapkámat cimü dalát énekelte el. A szép műsorszámokat egyforma lelkes tapsssal köszönték meg a lábbadozó honvédek és a résztvevő polgári közönség is. Ezután került sor a kör ajándékcsomagjainak kiosztására, melyet *Molnár* Frigyes Karitász-főnök közvetitett a hős katonákhoz, ezzel is bizonyitva az itthon maradottak gondoskodó szeretetét. A kis csomagok az egész magyar társadalom megbecsülését és háláját rejtik magukban, szerény ajándékkal akarják kifejezni a honvédek iránti tiszteletet és köszönetet. Ezután került sor a Bercsényi-huszárok hangosfilm bemutatására, majd vidám hangulatban hagyták el az egybegyültek a Katolikus Kör helységeit. A rendezés munkáját *D. Jámbor* Dezső vállalta, a konferálását pedig *Berky* János.

Kommunista volt-e Peyer Károly?

Az utcai forgalom rendezéséről beszéltek a főváros közgyülésén

A főváros törvényhatósága csütörtökön délután *Karafiáth* Jenő titkos tanácsos, főpolgármester elnöklésével folytatta a költségvetés részletes vitáját. Az eddig elhangzott felszólalásokra dr. *Orbay* Dénes főjegyző, az elnöki osztály vezetője, vitéz *Becske* Kálmán tanácsnok, az ut- és mélyépitési ügyosztály vezetője és *Dörre* Endre tanácsnok, a városrendezési és magánépitési ügyosztály vezetője válaszoltak.

A közjegyi ügyosztály költségvetésének részletes vitája során elsőnek *Mohay* Gyula (nyilas) szólalt fel. Reflektált Peyer Károly ismert felszólalására és kérte a főpolgármestert, találjon módot arra, hogy Peyer Károly felszólalása az igazolóválasztmány elé kerüljön. A közgyülés asztalára letette Fiala Ferenc egyik könyvét, amelyben egy fénykép Peyer Károlyt a kommunizmus idején Kun Béla és Szamuelly Tibor társaságában ábrázolja a városligeti Műcsarnok előtt.

Kuncze Géza az illetőségi ügyosztályon a tisztviselői létszám felemelését kérte a nagy munkatöbblet miatt.

Büchler József (szoc. dem.) tiltakozott az ellen a beállitás ellen, mintha Peyer Károly a kommunistákal együttműködött volna, éles szavakkal utasitotta vissza a kommunistaság vádját és kijelentette, hogy a kommunistáknak éppen Peyer volt az ellensége. Hajlandó a jobboldali bizottsági tagokból összeállitandó zsüri előtt megvizsgáltatni azt a képet s ha a zsüri igazolná Mohay Gyula állitását, akkor lemond mandátumáról. Büehler végül azt állitotta, hogy éppen Mohay Gyula vezére, Szálasi Ferenc volt az, aki annakidején be akart lépni a szociáldemokrata pártba és felvételét kérte Peyer Károlytól, de elutasitották.

A közlekedési ügyosztály költségvetési fejezeténél *Scheuer* Róbert arról beszélt, hogy az autobusz- és taxikorlátozások miatt fel kell készülni a villamosközlekedés megnövekedésére. A villamoskocsik ritkitott járatását javasolta egész a reggeli órákig. Engedjék meg, hogy a közönség podgyászt is szállitson a villamoson.

Hatolkay Kázmér szerint a közönség nagy része fegyelmezetlenül viselkedik, ezért kellett kiadni legutóbb is a figyelmeztetést, hogy a járdán és ne az uttesten várják az autobuszt. Nem veszik figyelembe a forgalomirányitó lámpákat sem. Inditványozta, hogy a fontosabb és a forgalmas kereszteződéseknél figyelmeztető táblák oktassák ki a közönséget a helyes közlekedésre, az iskolákban pedig falitáblákat kellene elhelyezni a következő versikével:

Állj: ha piros,
Várj: ha sárga,
Mehetsz: ha már zöld a lámpa.

Másik inditványában kérte, hogy a legforgalmasabb utkereszteződésektől 100 méteres körzetben ne nyilhasson kocsma vagy borkimérés s a meglévőket szüntessék meg.

Millok Sándor és *Lévai* Sándor után *Szakasits* Antal kérte, hogy a korlátozás miatt ne bocsássák el az autobuszalkalmazottakat s a Beszkárt gondoskodjon róluk az üzemszünet alatt is.

A *pénzügyi* ügyosztály költségvetéséhez csak *Lévai* Sándor (szoc. dem.) szólalt fel.

A *közoktatási* ügyosztály fejezeténél *Szakasits* Antal sürgette a tankönyv- és tanszerdrágaság intézményes leküzdését.

Dongó Dorbán szerint az iskolafejlesztés megakadt, pedig ezt a kérdést nem szabad elhanyagolni. A kultuszminiszter már bejelentette, hogy az állami tanároknál és tanitóknál csak helyettes és rendes tanerők lesznek, *ezt a rendszert a fővárosnak is át kell vennie. Kifogásolta a drága tankönyveket, különösen a polgári iskolák tankönyvei drágák* s ezt megszüntetni csak azzal lehet,

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

ha egységes könyvtipusokat rendszeresitenek. Javasolta, hogy a főváros egyetlen mezőgazdasági iskolát ne szüntessék meg, hanem telepitsék ki Kőbányára. Korszerüsiteni kell az iparos- és kereskedő-tanonciskolákat. *Tarr* Béla után *Henez* Dezső panaszolta, hogy az iskolai tejakciót lebonyolitó tanerők a tejhiány miatt nem kapják meg tejadagjukat. Korszerü kétszemélyes padokkal cseréljék ki az elavult, rozoga iskolai padokat. *A tanerőket ne terheljék tul irásmunkákkal.*

Drégely Dezső, mint pedagógus, megilletődött szavakkal emlékezett gróf Széchenyi Istvánról és gróf Teleki Pálról, valamint velük kapcsolatban Huszár Károly volt miniszterelnökről, aki maga is, mint egyszerü tanitó kezdte pályáját. Kérte a cserkészet számára szánt segély összegének felemelését. *A polgármester sürgesse a kultuszminisztériumban a státusrendezés jóváhagyását, hogy az január 1.-ére életbeléphessen.* Renoválni kell a barakiskolákat. *Tiltakozott a titkos minősités fenntartása ellen.* A közgyülést november 5-én, szerdán délután öt órakor folytatják.

Politikai Pósta

A KÉPVISELŐHÁZ pénzügyi, valamint közgazdasági és közlekedésügyi bizotisága kedden délelőtt 10 órakor tárgyalja a kereskedelem- és közlekedésügyi tárca költségvetését. Ezt követően az iparügyi, a pénzügyi, a külügyi tárca, a kisebb tárcák, végül a pénzügyi tárca költségvetésének bizottsági tárgyalására kerül a sor, november 4-étől 6-ig, délelőtti és délutáni bizottsági üléseken.

*

A MÉP felvidéki képviselői csoportja a párt helyiségében értekezletet tartott, amelyen a Felvidéket közelebbről érintő gazdasági és szociális kérdéseket tárgyaltak. A felvidéki képviselők csoportja foglalkozott *Szilassy* Béla volt felvidéki államtitkár, majd felvidéki kormánybiztosnak a Magyar Élet Pártjából történt kilépésével. A csoport Szilassy politikai állásfoglalását helytelenitette.

*

A FÖLDMIVELÉSÜGYI tárca költségvetésének tárgyalását a képviselőház pénzügyi és földmüvelésügyi együttes bizottsága csütörtökön folytatta. Az egyesitett bizottság délelőtt és délután tartott ülésein *Szabó* Gusztáv, *Temesváry* Imre és *Krudy* Ferenc felváltva elnököltek. A kormány részéről *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter, báró *Bánffy* Dániel földmüvelésügyi miniszter, *Szász* Lajos pénzügyi államtitkár és *Bárczay* János s *Bárányos* Károly földmüvelésügyi államtitkárok vettek részt a tanácskozásokon. *Boér* Ágoston előadása alapján igen élénk vita alakult ki a költségvetés egyes cimei felett. A vitában részt vettek gróf *Serényi* Miklós, *Meixner* Emil, ifj. *Tatár* Imre, *Pataky* László, *Piukovich* József, gróf *Teleki* Béla, *Váczy* József, *Szőllősi* Jenő, *Bodnár* Sándor, *Pintér* Béla, *Szent-Iványi* József, *Csizmadia* András, *Hendrey* József, *Szakáts* Pál, vitéz *Várady* László, *Németh* Andor, *Pálffy* Károly, báró *Roszner* István, *Temesváry* Imre, *Demel* Aladár, *Horváth* Ferenc, *Gosztonyi* Sándor és *Hinléder-Fels* Ákos. A felszólalásokra báró *Bánffy* Dániel földmüvelésügyi miniszter és *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter adott kimeritő választ. Az egyesitett bizottság a földmüvelésügyi tárca költségvetését részleteiben változatlanul elfogadta.

Főzővizsga a Wander-gyárban

A közellátásügyi miniszter már régebben tervbe vette, hogy a mai nehéz anyaggazdálkodási körülmények között takarékosabb és célszerübb főzésre tanitja meg a magyar asszonyokat. Talán a legkevesebb tapasztalatuk és hozzáértésük volt a szegényebb néposztályoknak, ezért október 6-tól 30-ig a Wander gyógy- és tápszergyárban 37 növendék részvételével rendezték meg az első főzőtanfolyamot. A növendékek a gyár munkásleányai és munkásasszonyai sorából kerültek ki. A tanfolyamot vezető zöldkeresztes nővér nehéz feladatot vállalt, mert nemcsak a szükséges tápértékek összeállitását kellett szem előtt tartania, hanem figyelemmel kisérte a beszerezhető anyagokat is és különös tekintettel vigyázott a takarékosságra.

A növendékek vizsgája ünnepi ebéddel zajlott le. Megjelentek az érdekelt minisztériumok képviselői mellett a sajtó kiküldöttei is. A vendégeket lovag dr. *Bolleritz* Károly igazgató üdvözölte, kiemelve a mai időkben oly fontos szerepet játszó racionális gazdálkodás szükségét, az egészséges táplálkozás fontosságát. Az igazgató beszéde után a tanfolyam hallgatói közül az egyik növendék mondott köszönetet, majd vitéz *Vinczе* Lajos, a közellátási minisztérium elnöki főosztályának vezetője üdvözölte az egybegyülteket a közellátási miniszter képviseletében. Ezután kezdődött meg az ebéd, mely a növendékek teljes felkészültségét bizonyitotta be.

Vajda M. Pál fényképei

A színházi hét eseményei. A négy házsártos, Wolf-Ferrari vígoperája az Operaházban
Medek Anna (Marina) Halász Gitta (Felice)

Irodalom — Művészet — Tudomány

Hetven szobrász és egy sír

Irta: **Lyka Károly**

Az eset nem közönséges, hiszen sohasem történt még meg, hogy egy síremlék-pályázatra hetven szobrász küldje be munkáját, némelyik nem is egyet, hanem kettőt, hármat. Mozgósítva volt csaknem egész szobrászatunk, sőt ennél még több is, mert megjelentek a mezei hadak és megjelentek dilettánsok is. Aki művészeti irányok szimatolására rendezte be szaglószerveit, megkapja itt azokat minden fokozatban, őselcsépelt alakoktól kedve a hóemberig. Alig van ízlés, amely itt ne találná meg a maga csemegéjét: aki szereti a tömeges felvonulást vagy a ragout-t, kap olyan síremléket, amely majdnem egy tucat mindenféléből van összerakva. Aki meg a végleges lefokozottságot kedveli, kap itt olyan sírt, amelyen az emlékjel egy óriási, levágott emberfej és semmi más. Látható itt azonkívül az állat-, növény- és ásványvilág dús választékban: lovak, bölények, sasok, baglyok, szfinkszek, stilizált és nem stilizált virágok el egészen a valódi, tényleges cserepes növényig, végül kristályok, kőtömbök, valódi sziklák. Főképp pedig a teremtés koronái: emberek, ezek némelyike ugyan nem hat éppen a nagy mindenség koronájának, mert itt-ott bajok vannak lapockák, combok s más egyéb organikus alkatrészek körül, de mégis itt vannak, hím- és nőnemű kiadásban, a gyermekkortól az öregkorig, a mozdulatok oly gazdag skálájában, mintha egy izgalmas filmnek volnának tagjai. Köztük szép, finoman elgondolt, művészi módon formált alakok is.

Ady Endre síremlékéről van szó, amelyet a székesfőváros pályázat útján akar megteremteni. Itt van a száznál több pályamű, mindenkinek ajánljuk, hogy nézze meg a Műcsarnokban, mert egy ilyen séta tanulságos. Mi éppen onnan jövünk most és röviden beszámolunk benyomásainkról.

A feladat megoldását nagyon sokféleképpen próbálták megközelíteni. Költőről van szó és síremlékről. E kettő egy legyen s ezenfelül olyan legyen, hogy csak reája vonatkozhassék és senki másra. Már ezen a ponton csütörtököt mondott a pályaműveknek egy egész sora, amelyeket oda lehetne helyezni bármely más költő, sőt bármely más ember sírjára. Elismerjük a szobrász jogát, hogy szabad az elgondolása, ámde rögtön hátrányba kerül azokkal szemben, akiknek műve mégis hozzákapcsolódik e költőhöz, bármilyen módon. Néhol ez a kapcsolat a portré segítségével, néhol azzal történik, hogy valamely jellemző művének magva lép elénk kő-formában. Az Ős-Kaján nem is egy példányban került ezúttal elénk, némelyik nagyon figyelemre méltó megoldásban. Azonban a költő ily módon való felidézése nem lehet mindig meleg közvetlenségű, mert akárhánynál csak körülményes idézetek elolvasása után jövünk rá, hogy a szobrász mire is célzott. Egészen bizonyos, hogy például a pályázat legszebben és legköltőibben megkomponált műve, Petri Lajosé, csak megfelelő magyarázgatás után hozható kapcsolatba Adyval. Az allegorikus

Uj Idők 1928. 8. sz.

Elengedte az evezőket és zihálló mellel nézett maga elé a csónak fenekére. Ott feküdt a szigony, de meg sem látta.

Ott volt a forgó felett. Az örvény lassan forgatta a csónakot, mintha nem akarta volna kiengedni láthatatlan karjaiból. A hold elárasztotta a víz néma tükrét. A nyári éjszaka fullasztó melegében a sötétkék erdők felől csak néha támadt valami kevéske szél.

Sokáig ült ott mozdulatlanul a lassan forgó csónakban, anélkül, hogy egyszer is eszébe jutott volna felemelni a szigonyát és belevágni az örvénylő vízbe, amelynek sötét mélyében pedig most — idegen életet érezve maguk fölött, — hangtalanul futkostak el az óriás lazacok.

Talán egy jó óra is eltelt, amikor felkapta az evezőket és visszafelé evezett.

Lábujjhegyen ment végig az udvaron. A hold már lement és az udvar egészen sötét volt. Egyenesen az Anada ajtajához tartott. Óvatosan két marokra fogva nyomta le a kilincset, hogy hangot ne adjon. Bizonyosra vette, hogy Anada mégis csak nyitva hagyta az ajtót.

A kilincs nem engedett.

— Anada . . . — súgta, arcát egészen az ajtó nyílásához szorítva.

— Anada . . . Anada!

Nem kapott semmi választ.

Visszaengedte a kilincset és eltámolygott az ajtótól. Leült a tornác küszöbére és tenyerébe hajtotta a homlokát.

— Istenem, mit tettél velem . . . — suttogta.

Folytatjuk.

A színházi hét eseményei. Lilla, Csathó Kálmán színműve a Nemzeti Színházban. Csortos Gyula (Lévai István)

Fűz Kata

Irta: **Erdélyi József**

Fűz Kata, Fűz Kata,
nyisd ki a ládádat;
mutasd meg a, — mutasd meg a
selyemrokolyádat . . .

Gyermekvers.

Fűz Katát keresem, —
szóljon, aki látta;
egyebe sincs jelesen:
tulipiros láda.

Tulipiros ládikó,
hét a lakatja;
benne ruha ragyogó, —
sose mutogatja.

Hét lakatja csupa gyász, —
Fűz Kata árva;
ruhájára úgy vigyáz:
menyasszonyruhája.

Ki nem nyitja semmi kincsért,
az egész világért;
csak egy régi versért
egyedül magáért. —

Tudom én, tudom ám
azt a bűvös verset, —
künn tanultam a tanyán:
elátkozott herceg.

Disznófertő sara mellett,
öreg fűzek árnyán:
ott fogadtam hű szerelmet,
neked, kis királylány;

ott fogadtam: elmegyek,
mindenről letéve,
érdemelni szerelmedet,
a világ végére . . .

Fűz Kata, hol vagy? —
itt a világ vége;
hadd ölellek, hadd csókollak,
lelkem üdvössége!

Állj elő, jer elő:
tartsd a fogadásod, —
a világon mennyi nő:
tökéletlen másod.

Fűz Kata, Fűz Kata,
nyisd ki a ládádat:
mutasd meg a, — mutasd meg a
selyemrokolyádat . . .

Fűz Katát keresem, —
sehol se találom;
nem is látja senki sem,
innen a halálon.

Vajda M. Pál fényképe

A színházi hét eseményei. A négy házsártos, Wolf-Ferrari vígoperája az Operaházban
A négy házsártos: Venczell Béla (Cancian), Szende Ferenc (Lunardo), Dalnoki Viktor (Maurizio), Komáromi Pál (Simon)

és szimbolikus megoldások jó része szintén ily körülményes úton vezet a mű elgondolásának igazi magjához. Egy ily kanyargós úton annyi félreértés várhat a nézőre, hogy a szobrász már ezzel feladta a monumentális, a nagyerejű hatás jelentékeny részét. Ha az egyik munkánál, amely egy óriás spirálist mutat s ennek csúcsán Ady feje, előbb el kell magyaráznunk, hogy a költőt itt a halhatatlanság magasságába fúrja bele ez a csavar: akkor a nézőben már több a kiábrándulás, mint amennyi az érdeklődés. Az igazi teremtő fantázia mindig megtalálja a legrövidebb utat a dolgok lényegéhez s nem cipeli az elmélkedés bonyodalmas és fárasztó útjain a nézőt, ha annak valami nagy dolgot akar mondani. Csak így válik tartalmassá az állítás, hogy a szobrász anyaga a szikla, beszéde a tömondat.

Azok a versenyzők, akik így fogták fel a föladatukat, egyszeribe előnybe kerültek magános alakjukkal a csoportokat komponáló szobrászok fölött. Mert nagyon régi tapasztalat, hogy egy alakra behatóbban sűríthetjük érdeklődésünket, mint csoportokra, amelyeken a szem végigsétálgat s vele együtt figyelmünk is elszórakozik. Nyilván innen van, hogy a nagy görög mesterek a szobrászat aranykorában minden erőt, minden dicsőséget, minden szépséget egy, egyetlenegy alak márványtagjaiba zárták, viszont a népes csoportokat eltették domborműveik számára.

Valóban, ezen a ponton nincs egységes plasztikai érzés a pályázók közt, amin nagyon csodálkozunk. Akárhány oly kerek szobrot láttunk itt, amely már annyiban is inkább a domború felé kacsint, mert csak egy nézetre van szánva. Ha körüljárjuk: megoldatlan vagy semmitmondó képet kapunk. Ez bizony nem előny egy oly síremlék számára, amely, mint az alaprajz mutatja, teljesen szabadon áll s amelyet minden oldalról fognak megközelíteni a járó-kelők. Akik egyetlen nézetre, elülnézetre állították be műveiket, saját hátrányukra lemondtak az igazi plasztikai hatásról. Még hagyján, ha valami falsík jól-rosszul háttéret adhatna művüknek, ez azonban itt ki van zárva. Némely, egyébként értékes elgondolás ezen az egyszerű tényen feneklik meg (Margó III, Markup, Sztankó).

Még egy másik veszedelem fenyegeti a csoportfüző kompoziciót, mihelyst nem dombormű, hanem szabad plasztika: az egyes alakok elfödik egymást, vagy csak darabokat láttatnak oly alakokból, amelyek egésznek s nem darabnak készültek. Az egyik művön Petőfi vezeti Adyt a halhatatlanság felé. De az utóbbi alak elfödi a szem elől az előbbit (Kreipel). A keresztre feszített Megváltót elfödi az előtte tépelődő költő (Margó II.). Ez már domborművön is céltalan, hiszen nem is logikus: megmintázni valamit s aztán rögtön elfödni. Egy finom esztétikai elv, a művészi ökonomia elve világítja meg az ilyen elrendezés sikertelenségét.

Ennél sokkalta gyakoribb és nagyon feltünő jelenség a szobrászati munkák e sokaságában egy oly gyakorlat, amely a mi érzésünk szerint egyenest ellentmond a monumentális szobrászatnak, mert elveszi állandóságát: hogy úgy mondjuk labilissá tesz valamit, aminek stabilisnak kellene lennie. Végre is egy nagyerejűnek elgondolt művön éreznünk kellene, hogy szilárdan oda van kötve helyéhez, hogy mintegy odagyökerezett, hogy rendületlen, hogy független az időktől. Legalább mi így érezzük s egy sereg régi és új mestermü megerősíti ezt az érzésünket. Egyes szobrászok azonban úgy látszik, másként vélekednek. Láttunk egy tervet, terraszra helyezett kőkockát, amely mellé két görnyedő akt van mintázva, merőn önkényes elhelyezésben. A terraszon pedig éppoly önkényesen elhelyezett kesergő puttók (Rápolthy II.). A szobrász így akarta; mi, nézők azonban azt érezzük, hogy e két akt és e puttók holnap itt, holnapután amott helyezhetők el épp ily önkényesen, anélkül, hogy ezzel a mű lényeges változáson esnék át. Ebből az tűnik ki, hogy sem belső, sem formai ok nem volt arra,

hogy ezek az alakok épp ott legyenek, ahol látjuk. Hiányzik az ily elrendezésből az, hogy magától értetődőnek, szükségszerűnek hasson. Mi nézők csak oly megoldást fogadhatunk magunkba ellentmondás nélkül, amely azt mondja nekünk: ennek így és csakis így kell lennie.

Egy másik mű (Bokros) lépcsős piramis, a csúcsából egy emberi nyak emelkedik ki s e nyakon a költő stilizált képmása. Valóban kiemelkedik onnan s érzésünk az, hogy ha holnap újra megnézzük e művet, meg jobban ki fog emelkedni, talán már vállait is látnatjuk, idők multán esetleg kitúrja magát a piramisból az egész ember. Az esztetikus meg fogja érteni, hogy itt az idő is belekapcsolódik a szobrászatba, tehát egy merőn idegen elem, amelyet eddig meg sohasem sikerült a szobraszattal közös nevezőre hozni s ami ezúttal sem sikerült. Mert egy időbeli folyamatosság éreztetése az író, a színesz s nem a szobrász világa.

A monumentális állandósággal szemben való legteljesebb ellentmondás azonban az, ha kőből kifaragok egy emberfejet s azt leteszem a földre (Krivátsy). Ellentmond a monumentális rendületlenségnek azért, mert holnap egy méterrel odébb, holnaputan bárhová tehetem le, anélkül, hogy lényegét érinteném. A stabilitás itt teljesen eltünik s a legtökéletesebb labilitásnak engedi át az uralmat, ami a képzelhető legnagyobb ellentmondás az emlékszerűséggel szemben.

Ha ezúttal szélső példákra utaltunk, nem hallgathatjuk el, hogy sokkalta lefokozottabb kiadásban boséges példát találunk e sorozatban a monumentális szobrászattól egy festői vagy mimikus művészet felé való eltávolodásra is. Nem tagadjuk a szobrásznak ahhoz való szuverén jogát, hogy bármit bármiként csináljon, viszont a néző számára fönntartjuk azt a jogot, hogy egyes dolgokat velősebb, tökéletesebb megoldásnak minősítsen, mint más dolgokat. Csinálhat kőből szinielőadást, amelyen cselekmények folynak, mi azonban azon az álláspontón maradunk, hogy szinielőadást inkább a szinházban nézünk meg azért, mert egy cselekmény lebonyolítását ott tökéletesen, teljes folyamatában kaphatjuk meg, míg a szobrász, bármint erőlködik is, a cselekményből mégis csak egy töredéket, egy, egyetlenegy mozzanatot tud elénk vinni. Ezt a korlátot, amely természetes korlát s nem mesterséges és önkényes föltevés, sokan át szeretnék törni. Ám próbálják meg, mi ennek sikerében (mivelhogy elvi ellentmondás) nem bizunk, a szabadságot e kisérletre azonban szívesen megadjuk a szobrásznak. A művek e tömegében azt tapasztaljuk, hogy ez az áttörés nem sikerült egyetlenegy esetben sem. Itt van például egyebek közt egy érdekes pályamű, amelyen egy alak tövében kettétör egy fejfát. A fejfa már törik is, de még nem tört el. Holnap sem fog eltörni, holnapután sem, mert hisz az egész merev kőből készült. Ki veheti rossz néven a nézőtől, ha a monumentalitás érzése helyett inkább az az érzés fogja el, hogy annak az alaknak, bármint erőlködik is, még sem sikerül az eltörés. Érzékeny lelkek meg fogják sajnálni, az esztétikus viszont azt mondja magában, hogy itt egy antiplasztikus gondolat öltött kő-testet, a dolog tehát már eleve magában rejti a sikertelenséget.

Kőbe vésni egy történést, amely folyton folyik, de mégis mindig azonos és változatlan marad: belső ellentmondás. Egy karcsú piramis tövében egy géniusz átlebeg a költőhöz. Folyton lebeg feléje, de nem jut hozzá közelebb (Keszy). Egy kőkoporsón, kőből vágott föllegeken viszont maga a költő lebeg csaknem vízszintesen egy határozott irányban. Mégis mindig ott marad (Vass V. I.). Egy másikon egy akt függélyesen lebben a magasba, de mert kőből van, mégis ott marad. Egy harmadikon egy géniusz „fölemeli az élet határkövét s az így támadt nyíláson kis fény jelzi a költő halhatatlanságát". A gondolat költői, de nem szobrászi. A géniusz hatalmas erőlködéssel emel egy kőlapot, de folyton emeli s évekig fogja emelni, mégsem sikerül neki (Szántó). E példák számát könnyen szaporíthatnók, ehelyett inkább áttérünk még finomabb „labilitásokra", amelyek — legalább a mi érzésünk szerint — ellentmondanak a monumentalitásnak. Ide tartozik egy sor igen szépen elgondolt és kitünően megmintázott mű is (pl. Damkó, Fülöp, Orbán stb.), de egyuttal sok más másodrendű munka is. Közös vonásuk, — a plasztikai értékektől eltekintve — hogy egy mozdulat folyamatából kiragadnak egyet, de oly határozottat, amelynek folytatását várjuk. Itt is belesikkadt az időbeliség eleme oly célba, amely nem ösmer időbeliséget: a monumentalitásba. Szinte szorongató érzést vált ki belőlünk egy kompozició: a talapzat szélén egy géniusz vezeti a költőt, mind a ketten nekiindulnak, már a legszéléhez jutottak a talapzatnak, sőt a költőnek egyik lába már a szakadék fölé emelkedik. Mindjárt le fog esni a mélységbe: ezt a kellemetlen érzést kelti bennünk. (Martinelli II.) Ez az időbeliségnek egy szélső példája, de enyhébb kiadásban visszatér egy sereg alakon, amelyek, többnyire a költőt vagy egyik alakját példázva, szenvedélyesen kitörnek, heves gesztust végeznek, görnyednek, lázongnak. Hirtelenül eszünkbe jut, hogy az a legnagyobb mester, aki műveibe soha nem látott erővel zárta a lázas kitörés hevét, Michelangelo, nagyon bölcsen sohasem adta a kitörést magát (ez nem lett volna telivér szobrászat), hanem a kitörést megelőző belső feszültséget, még pedig hallatlanul elemi erővel. Ez aztán a végletekig megragadja az embert. Mi nem kívánhatjuk senkitől, hogy ugyanúgy és azt csinálja, ahogy és amit Michelangelo, csak megállapítjuk épp a szobrok e sokasága közt, hogy magának a kitörésnek tényleges adása, minden szép mintázás ellenére, labilissá tette a szobrok egész seregét. Ami magától értetődő. A szenvedélyt és tüzet és vulkáni erőt bele lehet zárni a sziklába, ez annak a nagynak páratlanul sikerült, de a gesztikuláló kő sikertelenül igyekszik rendületlenné válni.

Ilyenféle okokból azzal az érzéssel jöttünk haza tanulmány-sétánkról, hogy azok a lapidáris művek hatottak ránk legmélyebben, amelyek szoros vonatkozásban a költővel, egyetlen alakkal, tömör formában igyekeztek a költő erejét, lefojtott tüzét, belső hevét a szikla kötöttségében kifejezni s elkerülték a monumentalitással ellenkező mozdulatokat és kötetlenséget.

Nehéz, igen nehéz feladat. De szép. A székesfőváros pedig ennek a pályázatnak hirdetésével nagy jót tett: soha még ennyi plasztikai tanulság merítésére sem nyílt alkalom, mint most.

Egy sereg érdemes művész nevét nem is említettük, mert nem kritikai szemle volt a célunk, hanem különféle okulások merítése, a laikus és az ifjabb szobrásznemzedék számára.

Japánosan

Az esti felleg néha rózsaszínű
És néha bíbor, majd kék, majd arany,
Fáradt szívemnek vigan hozza hírül:
Az elmúlásnak mily dús titka van.

Juhász Gyula

DAMKÓ JÓZSEF

13 Anyóka, szobormű mészkő 800.—

Céhbeliek jub.-kiáll.

kat.

Nemzeti Szalon

1934. jan.

Cehbelik yul. Kiát.

Ha at.

Nemzeti Salon

1937. jan.

Danikó József

Ünnepi pihenés c.
nobarnüve repr.
Művészet 1917. 92. l.

Wip

képekben" c. kiadványa részére, valamint több fametszetet Heckenastnak. Ehrenreich Iconeseiben megjelent Ürményi József országbíró ábrázoló rajza. Bővebb életrajzát, s a rávonatkozó irodalmat közli Sz-Szi. Lex. I. 15. l.

ALMÁSSY ALBERT magyar kőrajzoló Bécsben a 19. sz. derekán. Életrajzi adatai, s az alábbiakon kívül művei eddig ismeretlenek. 1865-ben Friedrich Schiller „Ritter von Togenburg" c. művéhez 16 kőrajz illusztrációt készített.

ALT, JACOB, osztrák tájfestő és kőrajzoló (1789—1872). Magyar vonatkozású kőrajzai:

I. Donau-Ansichten nach dem Laufe des Donaustroms von seinem Ursprunge bis zu seinem Ausfluss ins Schwarze Meer. 264. Bll. nebst Karte und Text. Dr. Kunike Verl. Wien, 1820—26. qu-fol.

II. Malerische Donaureise vom Ursprunge bis Belgrad. In 4 Abth. 71. Bll. mit Text. Wien, 1833. gr. qu-4°. — Lith. Mansfeld & Comp. — IV. Abtheilung. Ungar. Rajzai, akvarelljei után készült kőrajzok:

III. Malerische Donaureise von Wien bis Pest-Ofen. Nach den im Besitze des Kunsthändlers J. Bermann befindlichen Zeichnungen lithogr. von F. X. Sandmann. 14. Bll. Wien, 1851. kl-qu-fol. Általam ismert magyar vonatkozású lapjai: Pressburg — Vissegrad — Waitzen — Ofen-Pest — Pest Pest — Ofen-Buda — Schiffswerfte von Alt-Ofen. A német aláírások mellett mindenütt szerepel a magyar is. Jelzésük: „Gem. v. J. Alt — Gedr. b. Rauh — Lith. v. Sandmann — Verlagseigenthum v. Jos. Bermann in Wien."

IV. Ansichten aus dem Rakonitzer, Troppauer, Teschener,

Dankó József

Dec. 31. Péntek

l.

Művészi Ipar
1892. 158. l.
159. l.

In testa l'infula e regge
con la destra il pastorale.
I distintivi [illegible]
al
ur
lu
Q
m
ti
ci
e ur
di
ne
Q
co
la
st

piccolo paggio ed i tre uomini che conversano dietro S. Ladislao. L'artista non s'affannò per mantenersi fedele ai costumi storici ; tutti i personaggi vestono secondo la foggia dell'epoca dell'artista. Nel raffigurare S. Ladislao non seguì l'iconografia sacra ; lo rappresenta invece in maniera barocca, giovane, cavalleresco, dall'aspetto principesco. Veste come un antico eroe, ma il mantello è di maniera barocca. Il gran re leggendario medievale venne ricalcato dal Pizzoli sul tipo manierato del Seicento. Ondeggianti ricci gli cadono sulle spalle, porta in testa una leggera corona aperta ; un sorriso sdolcinato gli scorre sulla bocca ; con una fine riverenza ed a passo di danza s'appressa al letto della sorella morente.

Più che un eroico re, per Pizzoli, San Ladislao è un corretto cortigiano. Per la composizione della sua scena l'artista non ebbe modelli storici, non intese l'iconografia di S. Ladislao, e per quanto si studiasse di interpretare fedelmente l'episodio descritto dall'epigrafe, egli non seppe dare alla composizione il carattere, la forza e l'espressione necessaria. Non solo non riuscì a rendere

Damkó József

1894. Steiner Ármin és Ferenc Operti ére ární gyárosok millenáris emlékáren pályázatan. II díj.

Damkó József
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. május 24., 17. sz.
(Egyletek. A magyar iparművészeti társulat.)

Kalmár

Danko József

l.

Ráthlyösyi 1896

160. l.

ádivve

Danko József

szobrász

l.

Rákh. György 1896

413. l

428. l

átiratok

Damkó József szobrász

1897-ben lett a m.iparműv.társulat rendes tagja.

Cikk:Hiv.tudósitások

Magy.Iparművészet,1897/98 416 l.

MDK

Damkó József

A Mubarátok köre pályázatán résztvett,a pályamüvet az Ipm.Muzeumban kiállitották.
(Szinezett terrakotta szobor)
Cikk:Hiv.tudósitások

Ipmuzeum
Magyar Iparmüvészet,1897/98 416 l.

Damkó József MDK

Férfiképmás, mellszobor I-II.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

MDK

Damkó József

Gyermek-mellszobor

KMT. 1898/99. téli kiáll. kat. 25.l.

MDK

Damkó József

Női mellszobor

KMT 1898-99. téli kiáll.

MDK

Damkó József

Petőfi Sándor, ércmellszobor

Vörösmarty Mihály, ércmellszobor

KMT. 1898/99. téli kiáll. kat. 26.l.

MDK

Damkó József

II. Rákóczi Ferenc, ércmellsz.

KMT 1898-99. téli kiáll. 24.l.

MDK

Damkó József

Magyar Iparművészet 1897/98. 324.l.

Damkó József MDK

Női mellszobor

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Damkó József

Dombormü

Kossuth Lajos, mellszobor

Miscarnok 1899/99. téli kiáll.

Damkó József

Kossuth Lajos, mellszobor

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

MDK

Damkó József festő

Hivatalos tudósitások. Magyar Iparművészet 1899, 175-177 l.

MDK

Damkó József

Műcsarnok, 1899. 19.sz. 293.o.

MDK

Damkó József

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Damkó József, szobrász

a vall.- és közokt.miniszter 3oo.- frt.-os ösztöndíjában részesült.

Ösztöndíjas művészek.
"Műcsarnok" 1899. 37½.l.

Damkó József

MDK

szobrász

Müvészi pályázat dombormüvekre.
Mücsarnok 1899.26.sz. 4096412.o.

MDK

Damkó József szobrász

Műcsarnok 1899.29.sz.453.o.

MDK

Damkó József

Vörösmarty M. mellszobra, bronz. Az Iparműv. Társ 1899. évi karácsonyi tárlatán kiállitva. A műtárgy az Iparműv. Muz. számára vásárolt művek között.

Cikk: A miniszter vásárlásai.

Magyar Iparművészet, 1899. 39.l.

Damkó József MDK

szobrász

Szobrászmüvészek sérelma.
Mücsarnok 1900. 129.o.

MDK

Damkó József szobrász

Müvészeti hirek. Mücs. 1900. 4.sz. 95. o.

Danko József

rövd

Magyar Iparmindszet

1899. 218. 1.

Die

Technik der Oelmalerei.

Céhbelich

1918

Damkó József

nebrán

Céhbelick jub. kiáll.
(Nemz. Szal.) 1934
jan:

Anyóka, mészkő.

V

Damkó József

l.

Cézbelick II. Kiáll

Nemzeti Szalon 1918.

Szt Péter apostol (várlat) egyp.

Szt Pál " " "

A mester, cr. terr

Antonius theologus III

A bánat III terr

Damkó József

Páris itélete II ruskicai
márvány relief
Anyóka, tanulmány fej,
mészkő
+ Theologus, II eredeti terra-
kotta
+ Tanulmány IV eredeti terrakotta
+ Apostolfej II tanulm. e.
terrakotta
+ Ilonka, tanulmány fej
e. terrakotta.
+ Elmélkedés III " "
+ Édes hazám Isten veled II
ered. terrakotta
+ Remete " "
Céh beliek III. kiáll

Nemzeti Szalon
1921

HBELIEK" KITÜNTETÉSI
LYZATÁBÓL.

zőművészek társasága a nemzeti művé-
isain résztvevő céhtagok és az azokon
kitüntetést alapit. Ezeket a kitüntetése-
okásos vegyes, művészek és nem mű-
iaguk a kiállitó művészek itélik oda a
szati alkotásnak.
tkezők:
:oruja" és „Arany Érme" a Céhbeliek
összes művészek által titkos szavazás
estőművészeti és egy szobrászművészeti

" (Mention) ezüst érem és okmány for-
i kiállitasán résztvevő összes művészek
bbnak itélt 1 festőművészeti és 1 szob-
több szavazatot nyert: 2 festőművészeti
sra.
épen az első kitüntetés kiadandó azon
ásnak, amely műtárgy a leadott szava-
at) $^2/_3$-át elnyerte.

Damkó József

24	Otthon	Ered. terracotta
25	A sajtó felszabaditása 1848-ban	Gipszvázlat
26	Petőfi	Terrakotta
27	Lendvay István	„
28	Férfi fej	„
29	Öreg talján fej	„
30	A szende	„
31	Női fej	„
32	Bandi gyerek	„
33	Pázmány Péter (ülő alak vázlat)	Gipsz
34	Pázmány Péter (álló alak vázlat)	„

Nemzeti Szalon

1923

leer

ELIEK

1926

Damkó József

51 Ülő akt. Terrakotta
52 Szent. Terrakotta

Céhbeliek V. kiáll.

Nemzeti Szalon
1924.

2 *Nádossy Imre. Olajf., a M. kir. főkapitányság tulajdona.
3 Ribáry Mór. Olajf., a „Fonciére“ tulajdona.

Damkó József

29 Tóth István képmása, ered. terak. 6000
30 Férfi fej, eredeti terrakotta 6000
31 Férfi fej, eredeti terrakotta 6000
32 Leány fej, eredeti terrakotta 6000
33 Fekvő női akt, eredeti terrakotta 12500

Czóbel VI. kiáll

Nemzeti Szalon

1926.

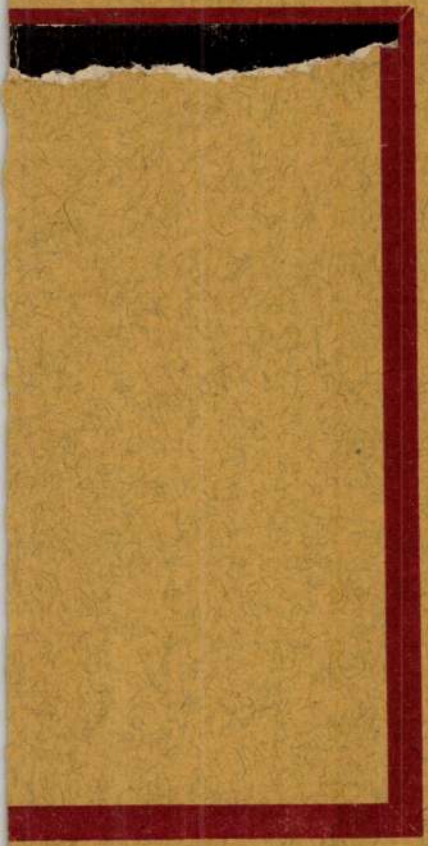

fy Lajos: Arcképtanulmány

Cékbelick

1926 ősi (minor) IV

Arcmás (tanulm) ter

Blake hegyzetlenülés) ter

I

szorzószámmal szorzandó, a szorzós
ra tehát 10.500 K. A Bizottság kös
az eladott példányok után befolyé
Az elszámolás az eladott példányok
adott példányokat azonban amennyib
jesztést vállalni, méltóztassék ma
kedjék azokat az elszámolással egy
VI. Állatkerti ut 1./ visszaküldé
hegyi plébános urnak átadni, amely
zottságot is értesiteni.
Budapest, 1924. augusztus hé 3.-á

Damkó József

Cékbelíek VII. kiáll. Lat
1932.

DAMKÓ JÓZSEF

24c	Az élet vándora, siremlékrelief	Gipszmodell	Eladó
24d	Felvidéki asszony II	Eredeti terracotta	Eladó
24e	Szt. Ferenc megtériti a gubiai farkast II	Eredeti terrac.	
24f	Szent Antal II	Gipszvázlat	Mgtul
24g	Szent József Jézus gyermekkel	Gipszvázlat	Mgtul.
24h	Madonna Jézus gyermekkel	Gipszvázlat	Mgtul.

NEMZETI SZALON
1932. MÁRCIUS—ÁPRILIS

Damkó József
szobrász

Fővárosi Lapok 1900. dec. 20., 7. old.
(Vajda Ernő: Téli tanulás.)

Kalmár

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
542 1914 szám
Érk.: 914. jul. hó 11. n.

A vall.és közokt.m.kir.mini
kelt és a IX.ker.állampénzt

Utasitom az állan
ref.templom helyreállitási
/:4000:/K-t a Muemlékek Or
nyugtájára, elszámolás köt
és tarcam fent megjelölt a
el.

A hiv. másolat hite

Danko József

Görgik: Az ifarmina

Gyrárisi kiáll-on

236. C.

MT. 1900. 20

változatosságot mutatnak.Rómában
tozatosabb.Az 1510 körüli időből
tyollal".Lágy lírai tónusok,kel-
sül az alakokban és a tájban egya-
árnyék problémáival,amivel lágy,
ntálisabbak lesznek a "Madonna
/ Ebben az időben nagyon sok mun-
szeti felügyelőjévé nevzte ki.Sok
t el;ezen a képen is dolgoztak ta-
foglalkozott.Dolgozott a San Piet-
Popolo és a Villa Pandolfini épi-
Giulio Romano kezére ismerhetünk.
na del pesca" /Madrid,Prado,1513/
Nem kicsinyes,mindig monumentalis
ad a "Madonna di Foligno"-ban.
ökön lebeg.Mária feje mögött világ-
ssá teszi a Madonna felsőrészét,
ndolas.A felhőt lépcsőszerüen fo-
öldön szentek állanak,s meghatot-
egjelenő víziót.-- A piacenzai
Madonna Sistinát /Dresda,1515-19.
került Dresdaba,addig Picenzaban
elképzelés.A Madonna festői,bő
Jézussal a felhőkön lebeg.Tőle
s pápa,mig jobbra Szent Borbála
gyalka könyökől.Mária és a kis
rmészetfölötti ihletettség van,
megszokott közvetlenség.A szen-
egyensulyba hozza a kompoziciót.
ozíciójával előre mutat a barokra.
ngelonál,aki világnézetével még

MDK

Damkó József, szobrászm.

A korona átnyujtása. Dombormü.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiáll. 1900. Kat. 32.1.

MDK

Damkó József, szobrászm.

	Kammermayer síremléke.	Pályaterv.
81.	Férfiképmás.	Dombormü.
	Tanulmány.	Szobormü.
83.	Férfiképmás.	Dombormü.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiáll. 1900. Kat. 32.1.

Damkó József

Fráter Aladár: A (római) magyar művészházban. Budapesti Hirlap. 1904 dec. 20.

(~~Művészet 1905. 7. l.~~)

Budapest, 1931. november

T I V A D A R

és antiquárium

k 311.

Telefon 87-3-30.

nyvek vására

illusztrált munkák

g und Formen der
tographien und 20
/:P 10.50:/ P 4.80

ES MITTELALTERS. Mit
ild. Leinen /:P 30.-:/ P 11.80

ALER DER RENAISSANCE.
inen /:P 10.50:/ P 4.-

R RENAISSANCE.
inen /:P 10.50:/ P 4.-

N MALER DER RENAISSANCE
inen /:P 10.50:/ P 4.-

ALER DER RENAISSANCE.

Danikó József

l.

Müv. Krónika

1904. 9. sz. 15. l.

Damkó József

l-

Mův. Krónika

1904. 4. n. 7. l.

Budapest 933. jul. 25.

...la festőművész úrnak

Budapest.

...t Művész úr!

...tkozom a mai személyes ottlétemkor

...:

...rsanna a fürdőben

...jarró

...égett méltoztatott átvenni. —

Damkó József

l.

Mův. Krónika

1905. 2 n. 7. l.

MDK

Damkó József

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.1903/4.évi téli kiállitásán Pusztabiró, terracotta, vevője Kilényi Hugó, Bp.

Művészet, 1904. 214.l.

MDK

Damkó József

A st. louisi világkiallitason ezüstérem kitüntetést nyert.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Damkó József

"Legyen meg a Te akaratod", repr.

Képzőm. Társ. 1904. tav. kiáll. kat.

MDK

Damkó József szobrász

Fraknói Vilmos-féle római müvészeti dij,
szobrászati dij: 4ooo.-Korona

Müvészet 19o4. 13o l.

MDK

Damkó József

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ. 1903/4.évi kiállitá
az állam megvásárolta Kézimunka, Kaszás,
Potya szivar, Szegény asszony c. terrakotta
műveit.

Művészet, 1904. 213.l.

MDK

Damkó József

Kézimunka, szobormü

Kaszás, "

Müvészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

DAMKO JÓZSEF :

52. Meditáló barát. - Szobor, br. Mag : 41 cm. Jelz.h.: "Roma 1904";felirat elől: "Meditatione".

Székesfőv. képt. jub. kiáll. 1944.

Damkó József

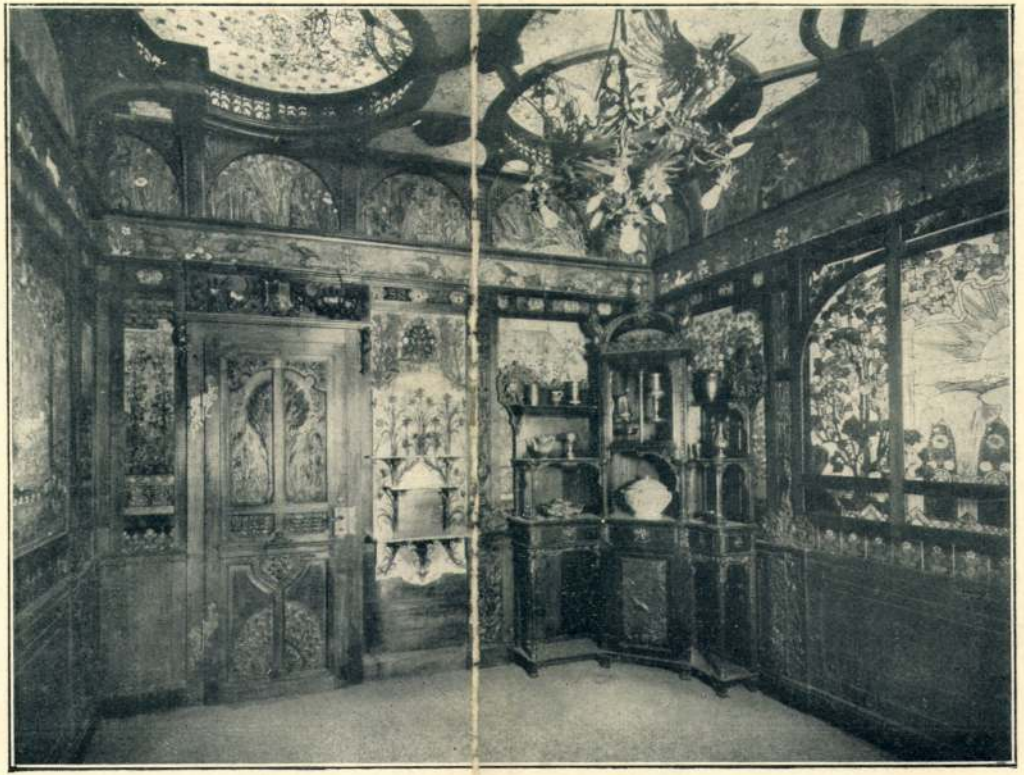

A GENFI IPARMÜVÉSZETI ISKOLA SZOBÁJA A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSON.

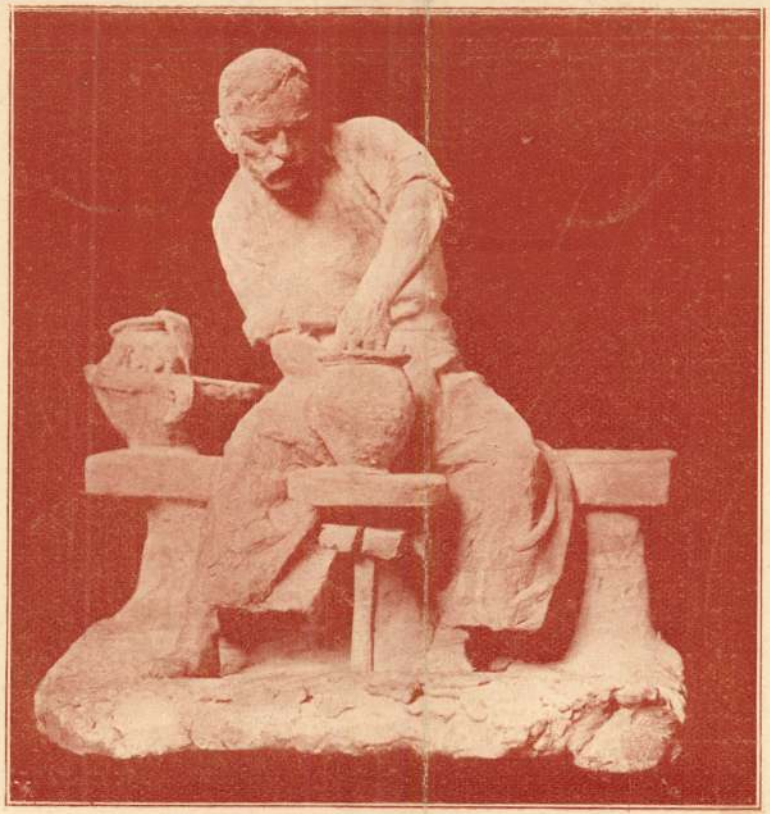

FAZEKAS.
DAMKÓ JÓZSEFTŐL.
TERRAKOTTA.

Magyar Iparművészet 87. l. lép
1902.

Damkó József

Vörösmarty Mihály.
Damkó Józseftől

Magyar Iparművészet

1899. 68. l. lépek

a kor ~~kispolgári müvé~~
~~igényeinek megfelelt~~
~~kispolgári müvé~~
kispolgár- mecénásának megfelelt, olcsóságában, kell keresnünk. Nagy fellendülése a 20-as évek elején induló francia romanti-Ens festésettel kezdődik, aminek oka vissont már fönebb vázolt müvéni hatásában rejlik. A litográfia alkalmas volt a kor festői

Damkó József

II. Rákóczy Ferencz.
Damkó Józseftől.

Magyar Iparművészet
1899. 68. l. képek

torekvésének, f
tónusainak, érzelgös
szentimentalizmu-
sának, stb. kifeje-
nésére.

Legnagyobb teret
hódított az arcképt
terén, de ~~a többi~~ n
szerepe van a tájá
rázolásban, az arch
lógiai reprodukció
ban, folyóiratok
és könyvek illuszt
lásában, a karika
rában, stb. is. A rét
és fametszést a ke-
reskedelmi és ipari
grafika összes terü-
leteiről kiszorította

Damkó József

MDK

Kammermayer siremléke pályaterv,

Férfiképmás, dombormü I-II.

Tanulmány

A korona átnyujtása, dombormü

Mücsarnok 1900. tavaszi kiáll.

MDK

Damkó

Trefort, szob.
Vörösmarty, "

Kormányvásárlások az Iparm. Társ. karácsonyi kiáll. Műcsarnok, 1899. 3.sz. 42 l.

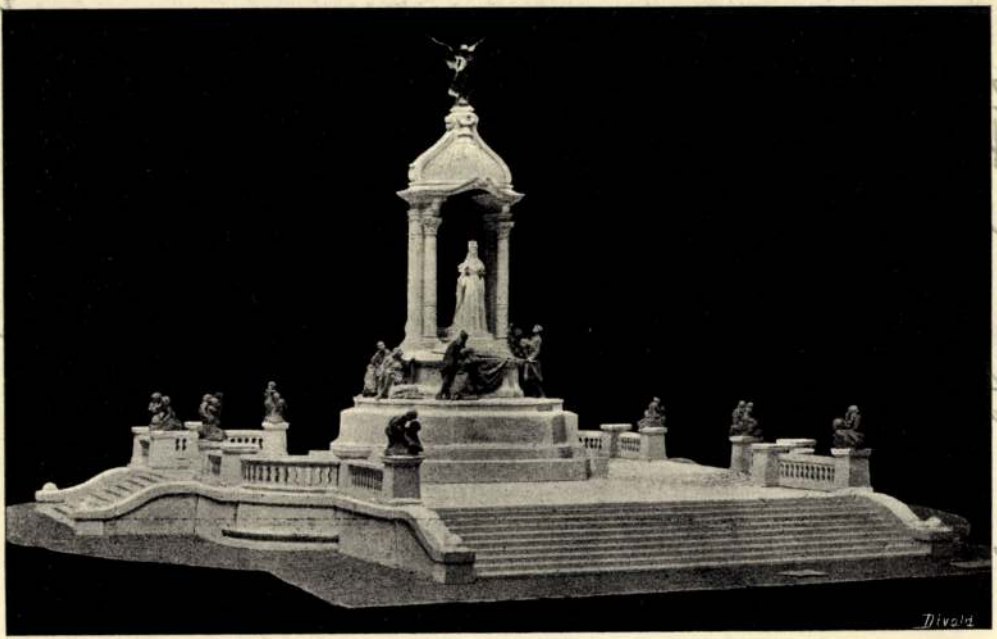

Építész: Villányi. Szobrász: Damkó József.

MDK

Damkó József

Dombormü
Kossuth Lajos, szob.

KMT 1898-99. téli kiáll. 24. o.

MDK

~~Schoen Csillag gyüjt 30.1.~~

MDK

Damkó József

Deák Ferenc mellszobrát mintázta.
Petőfi Sándor " "
Kossuth Lajos " "

Magyar Iparművészet, 1897. 1.sz. Hirdetés.

Damkó József MDK

Petőfi Sándor, érc

Vörösmarty Mihály érc

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Damkó József MDK

II. Rákóczy Ferenc ércmellszobor

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

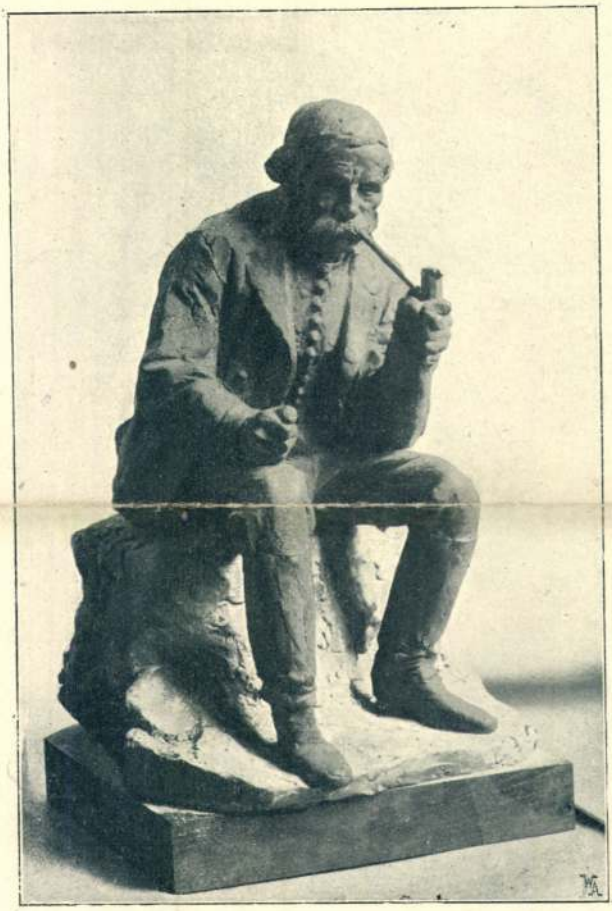

ISTVÁN BÁCSI.
TERRAKOTTA.
DAMKÓ JÓZSEFTŐL.

Turini kiállítás.

Magyar Iparművészet

1902. 128. 1.

Kép

Damkó József

MDK

Damkó József, szobrászm.

80.	Kammermayer siremléke. Pályaterv.	
81.	Férfiképmás.	Dombormü.
82.	Tanulmány.	Szobormü.
83.	Férfiképmás.	Dombormü.
84.	A korona átnyujtása.	Dombormü.

Mücsarnok.1900. tav.kiáll. Kat. 32.1.

MDK

Damkó József

Portrait, terracotta

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 33.1.

Danko Jozsef

Portrait, terracotta

Exhibs. Upper E. Coll. Exhib. Nat. Gal.

Damkó József MDK

Mellszobor, terrakotta

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Damkó József MDK

A folyó partján, terrakotta

Öreg juhász, terrakotta

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Damkó József

A folyó partján, terracotta

Öreg juhász, terracotta

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 33.l.

Damko Josef

A Tolyó partján, terracotta

Cseg lovasa, terracotta

MDK

Damkó József

Mellszobor, terracotta

A visszanyert paradicsom, gipsz szoborcsoport

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 34.1.

Damkó József MDK

Portrait, terrakotta dombormü

Mücsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Damkó József

Lyka K.: Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901. 49.l.

MDK

Damkó József

Portrait, terr.dombormü

Mücsarnok 1900/1. téli kiáll. 33 l.

MDK

Damkó József

Mellszobor, terr.

Műcsarnok 1900/1 téli kiáll. 34.l.

MDK

Damkó József

A folyó partján, terr.szob.

Öreg juhász, "

Műcsarnok 1900/1. téli kiáll. 53.l.

Damkó József, szobrász, marad:

l. 169. old. Folytatólag.

„Magyar parasztˮ és „Isten veled édes hazámˮ c. terrakottaszobrai a fővárosi birtokában vannak. Több művét l. reprodukálva a Művészet 1902., 1903. és 1904. évf.-ban.

MDK

Damkó József

A visszanyert paradicsom, gipsz

Műcsarnok 1900/1. téli kiáll. 34 l.

MDK

Damkó József

Apróbb-nagyobb terrakotta-alkotásokat küldött a téli kiállitásra.

Lyka Károly: Téli tárlat 1900-1. 49.l.

Damkó József MDK

A visszanyert paradicsom, gipsz

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Damkó József

l.

Grőr Páris I.

Mosz. a párisi 78. l.
bkiáll-ra 1900.

1901

Mosz. iparmi
kiáll-a

69.883/1946 szám.

Müemlékek Országos Bizottságának,

Budapest. IX. Hőgyes

~~Ferencziek-tere 5.~~

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Díj átalányozva.

MDK

Damkó József

A visszanyert paradicsom, gipsz

Szegedi Képzőműv. Egy. Tav.kiáll. 19o1.

3 l.

MDK

Damkó József

A korona átnyujtása. gipsz

Szegedi Képzőműv. Egy. Tav. kiáll. 1901.

7 1.

MDK

Damkó József, szobrászm.

"Petőfi otthon" Terrakotta domborm.
A fiatal művész Petőfi egyik költeményét illusztrája e művével."Borozgatánk apámmal -ivott a jó öreg" igy kezdődik a költemény.

A Mücsarnokból. Tavaszi kiállitás.
Vas.MKK.Ujság. 1901. 48.évf.18.sz. 294.l.

MDK

Damkó József, szobrászm.

"Petőfi otthon" Terrakotta dombormű.
A fiatal művész Petőfi egyik költeményét illusztrája e művével. "Borozgatánk apámmal -ivott a jó öreg" így kezdődik a költemény.

A Műcsarnokból. Tavaszi kiállítás.
Vas.XXX.Ujság. 1901. 48.évf.18.sz. 294.1.

Damkó József MDK

Ketten, terrakotta

Műcsarnok 1901. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Damkó József

Ketten, repr.

KMT 1901. tav. nemzetk. kiáll. kat.

Damkó József MDK

Ketten, repr.

Műcsarnok 19o1. tavaszi nemzetközi kiáll.

MDK

Dankó József, szobrászm.

66. Október elsején. Szobor csoport. Eredeti terrakotta.

69. Ketten. Szobormü. Eredeti terrakotta.

KMT 19el. tav.nemzetk.kiáll. 24.1. Kat.

Damkó József, szobrász és iparművész; sz. 1872 okt. 16. Németprónán (Nyitra m.). 1886-90, a bpesti iparművészeti iskolában Lorán fi tutal. Herpka Károly és id. Mátrai Lajos kezealatt végezte elő tanulmányait, ~~majd~~ 1892-97. Strobl Alajos mesteriskolájában, ~~tanult majd állami~~ 1899-ben 1. sz. díjjal Párizsban a Julian-akadémiában tanult. Az 1890-es években részt vett az Országház, (~~Epitőművészet, Gépészet~~) a budai Kir. palota, (~~Alkotmány, Zene Kiltészet~~) a mezőgazdasági muzeum, a Széchenyi fürdő, a köv években az igazságügyi palota (1906), a József telefonkörpont (1913) a Stefánia ut 63 sz. villa, (1914-15), a Gellért szálló és fürdő szobrászati díszítésében (1915)

Fa Belvarós Tudomáspontár

UZEUM EGYESÜLET.

ágos Bizottságanak!

ális tárgyak gyüjtése érdekében
lomogynár) is megfordulván,
rségtől délre fekvő templom-
Árpádok korából maradt fenn.
l elpusztitott csopak körség
jaiban egy még elég ép to-
alrész áll fenn.
azonban ujabban erősen
ek az az oka, hogy a lorony
r átmerőjü körben besza-
eesvén, nagy rongálást mivel
is a csucsnál kezd romlani
itása aránylag nem ke-
t javitás sürgősen szükséges

M.D.K.

Damkó

"siremlék" c. szobrát kiemeli Lázár Béla:
"Tavaszi tárlat"-ról szóló kritikájában.

Magyar Salon, Bp. 1899. május hó
321-352. lap

1925. OMKT.
Saxlehner Ödön
m. népélet díja.

1926. akt kiáll
kitüntető elis m.
ez az öntési költsé
rek federése.

Ára:
60 fillér

Magyar Nemzet

1954 január 1
X. év, 1. szám

B. U. É. K.

1 9 5 4

ARLITS JÓZSEF

MDK

Damkó József

Fájdalom . Márvány

Thirring G.dr.: Szépműv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bpest. 1926. 91.l.

Damkó József

MDK

Damkó József, szobrász

A Várbazár falai közt dolgozott.
Mütermében közel 1000 db , Rómában készitett szobrainak másolata: II Szilveszter pápa márványalakjáról,s az általa bejárt európai városok emlékei szoborban. Toldi farkasokkal verekedö alakja/békebeli bronzöntvény, nyersanyag értéke óriási.
XII Pius pápa mellszobra a Pázmány Péter tud. Egy. legfőbb disze.
Itt készült: Kapisztrán -ja, Árpádházi Szent Erzsébet, Ince pápa szobra.

g.f.: Ahol Mátyás király szobra született.
Pest,1944 máj.8.

M.D.

Damkó József /1872-

1014. Magyar parasztgazda. Terrakotta szobor. 36.3 cm. mag.
1015. Édes hazám Isten veled. Szobor. 55 cm mag. tarrakotta.
1016. Nő gyermekkel. Szobor. 39.5 cm. mag. terrakotta.

Elvesztek. /Fővárosi Képt./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
72. l.
MUMOK. Bp. 1952.

Damkó József

Lendvai István a Kapisztrán-szobor történetét meséli el. Az 1920-as évek valamelyikében felkerestem Várkert-bazári műtermében régi barátomat, *Damkó* Józsefet, a kitünő szobrászművészt. Egy agyagalakon dolgozgatott, még pedig látható bosszusággal. Elmondta, hogy megbizást kapott a Várban felállitandó Kapisztrán-szobor elkészitésére, a csoporttervezettel rendben is volna, de a főalak sehogy sem akar olyanra sikerülni, amilyennek ő szeretné. Nincs meg benne a magyar vitézeket, Hunyady János katonáit „Jézus!" kiáltással diadalra vivő szerzetes lendülete. Vesztemre nemcsak osztottam aggályait, hanem a magam felfogásának elmondása közben akaratlanul is bemutattam magamon az elképzelésemet. A művésznek felcsillant a szeme:

— Nagyszerüen csináltad, de most már nem is engedlek haza, mig előbb fel nem állsz a posztamentumra és nem állasz modellt az én Kapisztránomhoz.

— Nekem nem volt inyemre az ilyesmi, hiszen a „pózolás"-t másokban is mindig üldöztem. De hát a baráti parancsnak nem szegülhettem ellene, kivált mikor azt nemzeti szempontok is támogatták. Igy hát rólam készült a várbeli Kapisztrán-emlékmű főalakja, persze akkori koromhoz képest erősen öregitve arcban. De a leleplezésnél még igy is rámismertek benne barátaim s ugy tudom, valamelyik budapesti kalauzkönyv meg is nevezett, mint a Kapisztrán-szobor modelljét. Notabene *Damkó* szerint a koponyám és a kezeim egyenesen mintázni valók, de hát én ehhez nem értek.

— Képmutató lennék, ha tagadnám, hogy nem esett jól némely budai sétáim alkalmával eltünődni költői holdfényben azon a szoboralakon, amelyhez testi-lelki mivoltomnak is van némi köze.

Radocsay Dénes: Nyilatkoznak a művek. Magyar Nyelv, 1941. május, 22.

MDK

Damkó József szobrász

Grubleri, terr.

En gammel Italiener, terr.

Gaardens Frue, terr.

Katalogen for den VII. Ungarske Representative Utstilling. 1923. April. Christiania Kunstforening.

Damkó, József MDK

Herrgärdsfru, terrakotta
Flickhuvud, terrakotta
Ungrare från Somogy, terrakotta

Stockholmi magyar kiáll. 1922. máj.

1946. Damkó József.

Sz. Német-Prónán 1872 október 15-én.

Öreg juhász.

Egész alak, áll és kissé jobbrafordult sokácz paraszt. Jobb kezében botot és baljában batyut tart. Pörge kalapjának karimája csaknem egyenes, haja hosszú, bajusza rövid és arcza leberetvált. Köntöse térdig ér, tarisznyáját vállon átvetett szíjon hordja, gatyájának kurta szára bő és csizmája magasszárú. Jelzése oldalt jobbról: »*Damkó*«.

Terracotta-szobor, magassága 20 cm. — Lelt. sz. 1946. — Vétetett az 1901 január 3-iki 99318–900 sz. engedély szerint 200 K-án (1–901). — Kifizettetett 1901 január 11-én. — Elszámoltatott 1901 július 19-én (90–901). — Az elszámolást jóváhagyta az 1901 szeptember 23-iki 64907 sz. határozat (554–901).

Pl.

Vét. 1901.

2068 Damkó József:

A falu bölcse.

Az egész alakban ábrázolt biró (áll,) szembe néz, jobbkezében széles karimájú kalapot tart és balját botján nyugtatja. Haja rövid, bajusza nyirott, arcza leberetvált. Mellényét begombolta, ~~ing~~ ingének ~~ujja~~ ujja elől szükrefogott, gatyája bő szárú, kötényt és csizmát visel. Jelzése hátul jobbra: DAMKO.

Terracotta szobor, magassága37.5 cm.
Vétetett az 1901: XII. 23-iki 92258 sz. leirattal 300 Kán (682/901).

Kürbel József fehérmár-
vány síremléke a
Kerepesi temetőben
1995.

52 - 1929.

melléklet száma: 0

A Müemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Folyó évi október hó 23.
406
szám alatt kelt felterjesztésére tudomás és további eljárás céljából másolatban megküldöm.

tatásügyi miniszternek jelen kelet

ámv. VII. és Csekkosztályhoz intézett

számvevőséget, hogy . . . . . .

D.B. előadó . . . . . .

VI. Állatkerti-ut. 1. . . . . :/

l és vissza . . . . történt hivatalos

lt utiköltségeiről és napidijairól

m által érvényesitett utiszámlája

f. . Huszonnyolc . . . . . .P

számu kiadási csekkszámla terhére

29. évi . . . . . hó . . . . . - n.

Damkó József MDK

özv. Specht Károlyné siremléke, szobormü

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll.

MDK

Damkó József

Özv. Specht Károlyné siremléke

KMTárs. 1902/3. téli kiáll. kat. 32.l.

Damkó József

Folytatás az -1- sz. céduláról, mely a temetők müvészi siremlékeiről szól.
Az Árkay-család sirboltját készitette a müvész.
Az emlék felhőkön ülő, két -egymás arcát simogató- kisgyermeket ábrázol, előttük angyal vigyáz lanttal a kezében.
A lap bemutatja a müvet.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. okt. 30. II. évf. 42. sz. 555-568. lapokon.

Damkó József

mütermében · Fenyőrepülán

Repr.

Művészet (Szabó-fele)

1900. 12. 4. 1147. h.

vép

Az Árkay-család sírem-
lékhez a Kerepesi-teme-
roben · Fehér márvány
síremlék fentitől

Repr.

u. o. 1157 – h.

vép

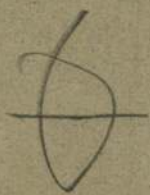

S1 – S1

39-IK SZÁM. 1886. BUDAPEST, SZEPTEMBER 26. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

BUDA VISSZAFOGLALÁSA ÉS A SZENTSZÉK.

RÓMA szerepe Budavár visszafoglalása tényében oly elsőrendü és kiváló fontosságu volt, hogy bizvást el lehet mondani, mikép lényegesen hatott közre a keresztény fegyverek dicsőségében. Az a befolyás, melyet a szentszék a diplomácziai érintkezések szövevényeiben s pénzbeli segedelmekben hosszu időn át oly üdvös módon fejtett ki, hogy visszaszoritsa az ozmán hatalmat fenyegető áradatában, nincs oly kidomborultan az események előterébe állitva, hogy a fegyverek zajos csattogása közben is magára vonja a történelem felületes szemlélője figyelmét; de a mi a nemzetközi politika függönyredőzetei mögött végbement a nagy czél támogatására, mégis kiváló jelentőségü, s méltó arra, hogy megtalálja külön monografistáját, a mint meg is találta *Fraknói Vilmosban*, ki a «Monumenta Vaticana» legujabb kötetében, melyet a lefolyt ünnepélyek alatt a királynak is átnyujtottak, s melynek tartalmát szándékunk itt ismertetni, *Buonvisi* bibornok bécsi nunczius közzétett jelentései alapján világitja meg a szentszék müködését Magyarországnak a török járom alóli felszabadítása ügyében.

Nem lehet elvitatni valóban, a mint Fraknói is hangsulyozza, hogy a pápák már régtől fogva felismerték a keresztény Európa közös veszélyét az izlam elhatalmasodásában s mindent megtettek annak ellensulyozására. Már *II. Szilveszter* pápa (999—1003) először hangoztatta Jeruzsálem felszabadításának szükségét s eszméit lelkesedéssel karolta fel *VII. Gergely* (1073—1085) is, kinek uralkodása első tényeihez tartozott, hogy keresztes hadjáratot hirdessen a mohamedánok által szorongatott görög birodalom megmentésére. A szentföldre vezetett keresztes hadjáratok fényes emlékei maradnak a vallásos lelkesedésnek s bár Gergely terve a keresztény világ körében támadt egyenetlenségek következtében meghiusult, de utódai nem hagyták elveszni az elültetett magvat, s *XXII. János* (1016—1034) alatt ismételt tanácskozások szinhelye volt a pápai udvar a fejedelmek küldöttjei részéről egy ujabb keresztes hadjárat szervezése érdekében, *VI. Kelemen* pedig (1042—1052) mindig nyitva tartotta a pápai

BUONVISI BIBORNOK, XI. INCZE PÁPA BÉCSI NUNCZIUSA.

kincstárt, a hol a kereszténység megoltalmazásáról volt szó.

Tudjuk, hogy *III. Kalixtus* (1455—1458) Hunyadi Jánost mily lelkesen támogatta a török ellen vivott harczaiban s Kapisztrán Jánost is Nándorfehérvár alá küldötte. Utódja, *II. Pius* (1458—1464) Mantuába hivta tanácskozásra Európa fejedelmeit, s midőn őket nem sikerült ügyének megnyerni, arra határozta el magát, hogy egyedül inditja meg a vállalatot. S csakis Anconában közbejött halála akadályozta meg elindulását, de végső órájában a kincstárában található egész összeget Hunyadi Mátyás királynak küldötte, a török elleni küzdelme támogatására.

Ez időtől a pápák többnyire pénzadományokkal és diplomácziai támogatással törekedtek a török hódításnak utját állani. IV. *Sixtus* pápa (1471—1481) kétszázezer aranyat küldött Mátyás királynak a törökök elleni háborura. VIII. *Incze* pápa (1484—1492) pedig követei utján törekedett oda, hogy a Mátyás és III. Frigyes császár közt folyó ellenségeskedés véget érjen s közös erővel hassanak a török hatalom megtörésére. VI. *Sándor* pápa (1492—1503) a Franczia- és Spanyolországgal, s Velenczével és a rhodusi lovagrenddel a törökök ellen irányzott szövetség megkötésével tette emlékezetessé nevét, X. *Leo* pedig (1513—1521) ama szerencsétlen kimenetelü keresztes hadjárat kihirdetésével, mely hazánkban a Dózsa-felkelésre vezetett. De az európai uralkodókkal is évek során át folytatott tárgyalásokat egy nagy hadi vállalat megindítása végett. VI. *Adorján*, VII. *Kelemen*, V. *Pius* és VIII. *Kelemen* pápák is fényes tanujeleit adták időről-időre áldozatkészségüknek, a hol a törökök megtöréséről volt szó. Tetemes összegeket küldtek időnként Magyarországba, sőt az a kétezer lovas és nyolczezer gyalogból álló sereg, melyet VIII. Kelemen (1592—1605) unokaöcscse, Aldobrandini János vezérlete alatt küldött Magyarországra Esztergom és Visegrád visszavételében is tevékeny részt vett; az összeget pedig, melyet a pápa e háboru czéljaira adományozott, fél millió tallérra teszik a történetirók.

Ily példák buzdithatták VII. *Sándor* pápát is (1655—1657), midőn a harminczéves háboru befejezése után ujra napirendre hozta a török ellen létesitendő szövetség eszméjét. I. Leopold az 1664-diki hadjáratban már pápai pénzsegélyben részesült s a szentgotthárdi diadal kiküzdésében franczia hadtest is közreműködött.

A következő évtized alatt különösen Lengyelország volt a török ellen meginditandó diplomácziai müveletek szinhelye. Koribut Mihály lengyel király, a törökkel szégyenteljes békét kötve, eljátszotta alattvalói bizalmát, s a legkiválóbb

A török elleni szövetséges fejedelmek Fejrajza a «Monumenta Vaticana» uj kötetében.
XI. Incze, I. Lipót, Szobieszky és a velenczei doge.

főurak összeesküdvén, Szobieszky Jánossal élükön, XIV. Lajos franczia királyt kérték fel, hogy családjának egy tagját küldje a lengyel trónra. Ebben a lengyel rendeket a szentszék is támogatta. S hogy befolyását ez irányban érvényesitse, a később Magyarország sorsára oly irányadó befolyást gyakorolt *Buonvisi* Ferencz kölni nunczius küldte Lengyelországba.

Buonvisi régi nemes családból származott, mely nemzedékrendjét III. Ottó császár egyik tanácsosáig vitte fel. Ez a hagyomány szerint az ezredik év táján Lucca városában telepedett meg s utódai csakhamar előkelő állásra tettek szert, némelyek épen az egyház szolgálatában is.

Buonvisi Ferencz 1626 máj. 11-dikén Luccában született s szintén a papi pályára készült. Tanulmányait befejezve, VII. Sándor pápa szolgálattevő kamarásai sorába vette fel, majd más udvari hivatalokra alkalmazta, s 1662-ben a Chigi bibornok vezetése alatt Francziaországba indult követséghez osztotta be. Rómába visszaérkezvén, Buonvisi hat évet töltött még különféle hivatalokban, mig X. Kelemen pápa következvén a trónra, s ennek államtitkára, Altieri bibornok, felismervén Buonvisiben a hivatottságot, kölni nunciussá s thessalonikai érsekké nevezte ki.

Negyvennégy éves volt ekkor Buonvisi. Uj hatáskörében tanuja volt Lotharingia XIV. Lajos általi erőszakos elfoglalásának, Hollandia megszállásának és hősi védelmének a spanyolokkal szövetkezett francziák ellen. Lelkét mély fájdalommal töltötte el a testvérharczok látványa s elkeseredetten irja egy helyt: «Csak azon hadakkal is, melyek itt a Rajna táján állanak egymással szemközt, Konstantinápolyig nyomulhatnánk.» A keresztény erők egyesitése a hitetlenek elleni harczban, az ozmán rabságban sinlődő országok felszabadítása, ezek foglalták el lelke minden gondolatát s örömmel látta, hogy Rómában hajlandók neki uj működési tért nyitni Európa észak-keletén, a kereszténység és izlam között folyó harczok szinhelyén.

Varsóban Buonvisi helyes tapintattal és sok sikerrel járt el megbizatásában. Meg tudta győzni Koribut Mihály lengyel fejedelmet arról, hogy a trón és a kereszténység érdeke a török háboru folytatását követeli. A fejedelem készült is már személyesen átvenni a sereg vezérletét, de ugyanazon a napon, melyen Szobieszky Moldvában *Chodzym* mellett fényes diadalt aratott a törökökön, egy sulyos betegség véget vetett életének, s megnyitotta a trónhoz vezető utat Szobieszkynek.

1676 szept. 21-én XI. *Incze* pápa foglalta el a pápai széket. Tulajdonképeni neve *Odescalchi Benedek*, s egy vagyonos comói bankárcsaládból származott. Családjának szintén több tagja szolgált már az egyházban, *Odescalchi Gyula* a XVI. század második felében V. Pius udvaránál foglalt el előkelő állást, s ő vitte meg a lepantói ütközetre készülő hajóhadnak a pápa áldását, mig ugyanakkor a jezsuita *Odescalchi Bernát* Lengyelországban, majd Erdélyben fejtett ki a katholikus vallás terjesztése körül nagy tevékenységet.

XI. Inczét ifjukori hajlamai a katonai pályára látszottak utalni. A török ellen harczolva több ütközetben részt vett Lengyelországban, s huszonöt éves korában azzal a szándékkal indult Rómába, hogy fegyverét a szentszéknek ajánlja fel. Itt azonban pályája iránya megváltozott; pappá lőn s az egyházi rangfokozatok létráján gyorsan haladott. 1645-ben már elnyerte a bibort s mint ferrarai kormányzó, a szükölködőkről való atyai gondoskodása folytán, a «szegények atyja» czimét érdemelte ki.

Midőn Incze nehány év mulva Rómába visszatért, elvonult a világtól és a tudományoknak élt. Mint a bibornoki kollegiumban Lengyelország protektora, sokszor nyilt alkalma ez országnak ujabb szolgálatokat tehetni.

Inczét már IX. Kelemen halála után óhajtotta a bibornokok többsége a pápai székbe emelni; de ekkor a franczia király tiltakozására kénytelenek voltak mellőzni, hanem már három évvel később, 1672-ben, midőn X. Kelemen hanyatló egészsége uj pápaválasztást helyezett kilátásba, maga XIV. Lajos biztositotta őt arról, hogy kivánja fölmagasztaltatását. Azonban X. Kelemen halála csak négy évvel ezután következett még be, s nyitott alkalmat Inczének a pápai trón elfoglalására.

XI. Incze szigorú takarékosságot honositott meg udvarában. A fölösleges hivatalokat mind eltörülte, a visszaéléseket megszüntette, s annyira szakított az elharapozott nepotismussal, hogy még egyetlen unokaöcscsét is távol tartotta udvarától s minden kedvezést megtagadott tőle. Csak is igy sikerülhetett a pápai kincstárt rövid alatt oly állapotba hoznia, hogy milliókat áldozhasson a török elleni hadjáratokra.

De hogy a hadjárat megindulhasson, arra nézve első politikai ténye volt közbevetni magát I. Lipót és XIV. Lajos közt, s őket fegyverszünetre birni.

Buonvisinek jutott most is Bécsben az a szerep, hogy a közeledés utját a két uralkodó közt egyengesse. Lipót császár megnyerésére főleg az az 1678 tavaszán elterjedt hir volt döntő hatással, hogy a török szultán közelebb nagyobb sereget indit utnak Magyarország felé. A nunczius tanácsa odament ki, hogy kössön a császár békét Francziaországgal, létesitsen békét az oroszok s lengyelek közt is, hogy ez utóbbiak is a törökök ellen fordíthassák fegyvereiket, s ha ez megtörtént, indítsa seregét rögtön Magyarországba s megelőzve a török haderő erkezését, vívja meg Esztergomot, hogy a közlekedést a Dunán biztosítsa, zárja körül Ujvárt s vegye ostrom alá Budavárát. A programm szép volt s keresztül is ment, de addig, míg megtörtént volna, a nunciusnak sok keserü csalódáson kellett keresztül mennie.

XIV. Lajos is hajlandó volt a békekötésre, de sulyos feltételeit Lipót nem fogadhatta el. Itt is sok fáradozásába került Buonvisinek, mig sikerült a császár dinasztikus büszkeségét megtörnie. Azután az volt az udvar aggodalma, hogy a franczia király nem jó szemmel nézhetné a császár hatalmának Magyarország fölszabadításával járó gyarapodását, s azért legjobb volna XIV. Lajost is megnyerni a török elleni hadjáratra. De Buonvisinek sikerült minden nehézséget legyőznie s megindittatnia a hadjáratot a már ismeretes körülmények között.

A lengyel szövetség csakugyan létrejött s véletlenül ugyanazon a napon, melyen megkötteteti, harmadfélszázezer fegyveresből álló török haderő indult ki Drinápolyból. Most látták csak be a császári miniszterek a veszély közelségét s ekkor aztán sietve láttak a készülődéshez. XI. Incze pápa nagylelküen váltotta be igéretét, pénztárát kimeritette, az egyházi javadalmakat megadóztatta, s egy millió kétszáz ezer forintra teszik azt az összeget, melylyel a császári kincstár a pápa által gyarapodott. Fél milliót küldött a pápa a lengyel királynak, háromszázezret pedig a bajor választó-fejedelemnek, hogy ez is a császár oltalmára vezethesse hadait. Többen a bibornoki collegium tagjai közül is, mint *Chigi Ludovisi* s mások, ezüst asztali készleteiket küldték a pénzverdébe; Magyarország primása, *Szelepchényi* György pedig négyszázezer forintot szentelt a háboru czéljaira.

Mig a török Bécs városát ostromolta, a pápa közimádságokat rendelt el. Esti hat órakor megkondultak a harangok, imára intve a híveket. Maga a pápa a nap nagy részét kápolnájában térdre borulva, imádkozva töltötte.

Bécs felszabadulásával az első lépés meg volt téve a pápa szándékai valósításához. De még hátra volt Magyarország felszabadítása s ez nem mehetett ujabb nehézségek nélkül, melyek a diplomácziai láthatárt fenyegették. XIV. Lajos igaz, hogy egy évi fegyverszünetet ajánlott s késznek nyilatkozott a béke-kongresszusban részt venni. Ámde már a tárgyalások folyamán váratlanul ismét támadólag lépett fel s Luxemburg várát ostrom alá vette. A mint ez esemény hire a bécsi udvarhoz elérkezett, Lipót császár engedett a spanyol követ sürgetéseinek, hogy a török ellen fölszerelt sereg egy része a Rajnához küldessék s a Magyarországba rendelt ezredek is parancsot kaptak, hogy utjokat ne folytassák. E perczben a török háboru folytatása egészen koczkára látszott téve. Buonvisi, ki időközben bibornok lőn, kihallgatást kért a császárnál. Behatóan szavakban ecsetelte a helyzetet, de Lipót császár kitérőleg felelt s elküldte hadai egy részét a Rajnához. Luxemburg elestét ezzel nem tartóztathatta föl, de a török elleni vállalat sikerét kétségessé tette.

Szerencse, hogy nemsokára ujból biztató fordulat állott be az európai helyzetben. A császár és XIV. Lajos Regensburgban megkötötték a husz évre szóló fegyverszünetet s azzal a török elleni hadi munkálatok is ujra megkezdődhettek.

Az 1686-diki esztendő kedvező előjelekkel

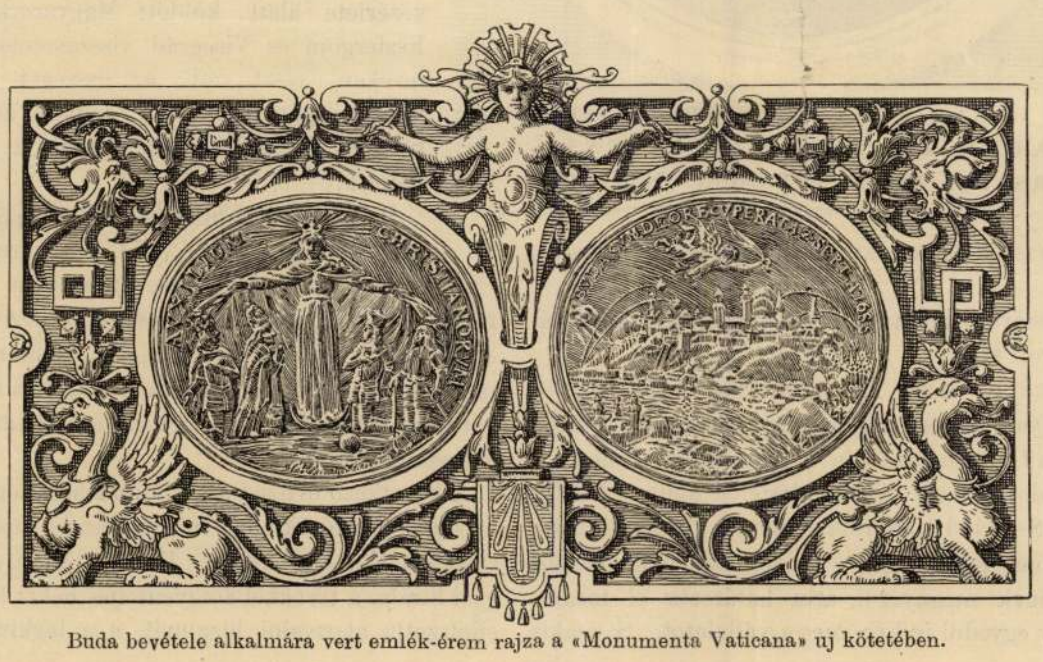

Buda bevétele alkalmára vert emlék-érem rajza a «Monumenta Vaticana» uj kötetében.

nyilt meg, daczára annak, hogy a hetvenhárom éves pápa életerei már hanyatlani kezdettek, elzárkozott s csak legbizalmasabb embereit bocsátá magához, kik előtt gyakran panaszolta, hogy Magyarország felszabadulását a török járom alól aligha fogja megérni. Fődolog volt a helyes haditerv megállapítása. Buonvisi nem tartotta helyesnek a hadjáratot Buda ostromával nyitni meg, ajánlotta, hogy előbb Székesfehérvárt, Szigetvárt, Egert, Szegedet kell megvivni. De hogy a hadjárat, mint Buonvisi tervezte volt, májusban kezdetét vehesse már, arra nézve szükséges volt, hogy a német birodalomból érkezett segélyhadakat a fejedelmek télire ne hivják vissza. A kölni választó fejedelemnek azonban, ki hadtestének csak felét hívta vissza, hogy ezt útnak lehessen indítani 20,000 frtra volt szüksége, s mivel a császári kincstár üresen állott, ez összeget a nunczius előlegezte. Ugyancsak ő Kollonich Zsigmond püspökkel a szerzetes-rendek uj birtokszerzeményei harmadrészének értékesítését gyorsan vitte keresztül s csak e forrásból februárig 826,000 frtot tudott előteremteni.

Időközben megkezdődött a magyarországi hadjárat. Rómában feszült várakozással néztek az ostrom kimenetele elé. Buonvisi sürü jelentéseket terjesztett a pápa elé. Még senki sem sejtette az örvendetes esemény bekövetkeztét, mikor a pápa szept. 2-ikára (Buda bevétele napjára) konsistoriumot hirdetett. Ugyanis, miután öt évig betöltetlen hagyta a bibornoki kollegiumban megüresült helyeket, most megállapodott abban, hogy 27 főpapot fog a biborral feldísziteni, ezek között első sorban azokat, kik a törökök elleni vállalatok ügyében buzgólkodtak: *Kollonich* bécsi püspököt, *Pallavicinit*, a lengyel király udvaránál levő nunciust stb. Mindenütt megütközést keltett, hogy a pápa be sem várva Buda ostromának kimenetelét, ily válságos napokban tartja meg a kinevezéseket. Annál meglepőbb volt, hogy a konsistorium végeztével XI. Incze a szokásos üdvözletekre ezt válaszolá: «Ne a kinevezéseken, hanem a kereszténység dicsőségének gyarapodásán örvendezzetek.»

A pápa öröme, kinek a bajor választó jelentette először nehány sorral még azon nap este Buda bevételének hirét, valóban határtalan volt. Ünnepélyes hálaisteni-tiszteletben rótta le hálaját s levélben fejezte ki köszönetét a diadalmas hadvezéreknek. Egyszersmind elrendelte, hogy e napon, szept. 2-án, Szent István első magyar király ünnepét a katholikus egyház egész területén üljék meg.

De Incze iránt is méltó elismeréssel volt a katholikus világ. A XVIII. század folyamán tárgyalások indultak meg a szentek közé leendő iktatása iránt, majd Lambertini Prosper, ki XIV. Benedek név alatt került a pápai székbe, odáig vitte a dolgot, hogy XI. Incze pápa «az egyház tiszteletreméltó szolgái» («venerabiles servi Dei») sorába vétetett föl.

A császár a mint XI. Incze haláláról értesült, unokaöcscsét, *Odescalchi Liviust* a római szent birodalmi herczegi rangra emelte, s később a szerémi herczegséget adományozta neki. Mikor pedig az Odescalchi nemzetség egyik sarja az 1757-diki magyar országgyülésen a magyar indigenátusért folyamodott, ezt a rendek nemcsak örömmel adták meg, de az erről alkotott törvényczikkben meleg szavakkal emlékeztek meg XI. Incze pápának Magyarország felszabadítása körül szerzett érdemeiről.

LIDÉRCZFÉNYEK.

Előszó

a pozsonyi szinház megnyitására

Irta:

JÓKAI MÓR.

*

Régmult idők borongó ködhomálya
Takarja a mesét: — a hős magyar nép
Honnan eredt? mi vérből származott?
— «*Hunyór*» s «*Magyar*», *Nimródnak* két fia,
Huszonkét társival vadászni járt
Maeotis nagy tavának berkiben.
Legelső hajnalkaczagás alatt
Verték fel a gímet és üldözék,
Mig csillagossá lett az ég fölöttük.
Tündérhagyás volt a gím maga is:
Az esthomályban elveszett a vad.
Hanem helyette a tó martjain,
A nefelejcscsel hímzett pázsiton,
Huszonnégy csába fény tánczolt előttük
Karélyban, lejtve szökve és keringve,
Füzérbe fonva, párban rengve-ringva.
Kettő közülök, a legfényesebb láng,
A többit látszott körben hajtani.
A tánczos láng megannyi lány fején volt,
A hogy szoktak virágot füzni mások;
Nekik csillagvirág volt koszorújok.

Deli szüzek: egy más világ lakói,
Hol az erősb nemet nem ismerik;
Csak sejtett lény még a férfi előttük,
Miként halandó szivnek angyal arcza:
Magukban játszanak, dalolva lejtve,
És éneküktől csillag hull alá,
S lábuk hegyétől zöldebb lesz a fű.
Nagy pávafarku éji lepkeraj
S álomlegyezgető tündelevény
Repked körültök, miket odacsalt
Az éjsötétben feltünő lobogvány.
Csábtermetük' takarja égi mez:
Átlátszó füstarany, mely rátapad:
Szivárványos kagylótól hártyafoszlány,
És őszi pókfonálbul szőtt lepel,
Miken átfénylik a tündéri habtest
Gyöngéd almavirág-szine.
A két vezérszüznek palástja is van:
A földig omló haj: selyem, aczél:
Az illat, mit körül árasztanak,
A gyöngyvirágon átszűrt ámbralég:
Szemükben vizbe néző ég van, mely leszédit.
Bűbájt sugárzik arczuk, termetük:
— — A szépség oly fény, melynek árnya nincs.

E fény vakítá el *Hunyórt* s *Magyart*.
«Kik vagytok túlvilági tünemények?» . . . . .
A meglepett tündércsapat vihongva
Bújt össze két királynéja köré,
Takarva, még se rejtve bájait,
S csengő-pengő szavakkal válaszolt:

«Szép deli
Szívbeli
Földi legények!
Jőjjetek
Éljetek
Mennyei kéjnek.
Nem gyötör
A gyönyör:
Kínja is édes.
Alva vagy,
Halva vagy:
Csak szived érez.
Titkokat
Osztogat
Csókja az ajknak:
Boldogok,
Angyalok,
Kik belehalnak!»

A délczeg ifjak szivét megvevé
A méznél édesebb hizelkedő szó.
A kiknek éltető lég a szabadság,
És annak szűk még a kerek világ is,
Kik büszke homlokuk' le nem boríták
Se dörgő ég, se érczbálvány előtt:
— Rabjául elszegődtek mézszavaknak.
A két tündérnőt *Húnyor* és *Magyar*,
A többit elvevé a társcsapat,
S tündérmenyekkel nemze nemzetet.
— E szívkötésbül támadt a magyar nép.
Ennyit tudnak a mondák őseinkről.

*

Meglátszik rajta most is származása;
— Míg más a földdel számol, arra ép ít,
Ő elcsapong mesék tündérhonába
S a kit megkötni nincs elég erős láncz,
Azt meghódítja a hizelkedő szó,
— Mint őseit Maeotis nagy tavánál.

*

Itt áll a népek zúgó Bábelében;
Kiválasztá magának a helyet,
Hová örök időktől fogva mindig
Egymást temetni jött nép nép után,
S nevezte azt «hazának» és szerette.
Köröskörül a napjárás alatt
Nincs egy rokon, ki hozzá hajlana.
A csillagot sem hija senki annak,
A minek ő: a «gönczöl» «medve» másnak,
S az «Isten szeme» másnak «Lucifer».
— Egy nemzet, melyet senki sem *szeret*
Hanem mindenki *dicsérget* hizelgve.
Oh e hizelgés mennyit ronta rajtad,
Te tündér *alirumnák* ivadéka!
Dicsérték hős vitézi véredet:
S te azt patakként ontád mindenütt,
Hogy a magasztalásnak megfelelj.
Nem volt elég, hogy *négy fehér folyód'*
Ott czímeredben mind pirosra festéd,
Hogy *hármas halmát* oltárnak tekintéd,
A melyen véred áldozatja füstölt:
Balkán, — *Apennin.* és *Thábor* hegye
Őrzi nevednek vérrel irt nyomát.

Magasztalák nagylelküségedet,
Vendégmarasztó nyilt hajlékodat,
Mig elhivéd, hogy a gondtalan pazarlás
Magyar erény — s jól élt, ki vigan élt.
Dicsérték délczeg termeted': hogy illik
A pompás ősi viselet reá!
S te büszke voltál, hogy ragyogni látnak,
Előre tolnak és irígylenek.
Magasztalák szép tehetségeid':
Költőidet és állambölcseid',
S te azt tartád, minek tanulni is,
Ha már a nélkül is lángész vagyunk?
Azt mondták, hogy «nemes» vagy s ugy tevél:
Nemesnek dolga mindig *osztogatni*:
Szolgáljon, gyüjtsön pór és idegen!
Zenédrül szóltak elragadtatással.
Ezt már aztán mivelted tűz-erővel;
Mig egyszer végre ugy tapasztalád,
Hogy a ki jól meg szándokolt dicsérni,
«Czigányországnak» kente fel hazádat.

*

Hálá' az égnek, most már *szidni* kezdnek!
Ez gyógyulásod biztos jó jele.
Szemedbe mondják, hogy szegény s kicsiny vagy,
Hogy elmaradtál! — Oh be jól teszik!
Nem az neked a jóltevőd, ki dicsér;
Hanem ki ócsárol, ki rádpirít.
Álomba ringat a hizelkedés;
A feddő szó az, mely életre ébreszt.
Háládatos légy ellenségeidhez:
Azok neked legjobb barátaid.
Mert megtanítnak önerőd' kifejtni,
— Ne szó: de tett védjen meg ellenük!

* * *

Mivelhogy most már ugyis benne vagytok,
Engedjétek meg, nemzetem szülötti,
Hadd álljak én is egyszer valahára
Azok közé, a kik Jerémiás.
Siralmait olvassák a fejedre.
— Sokáig és annyit dicsértelek.
Talán sok is volt? meg is árthatott?
Vegyétek fel, ha a vége felé
Zsémbelni kezdek; — hisz öreg vagyok;
Apátok is lehetnék; s az apától
Nem fáj a korholás, én ugy tanultam.
S ez most a legjobb alkalom reá.
— Uj múzsatemplom épült szép hazánk
Hajdanta fő-főnek hitt városában.
Van fény elég az ünnepélyes estén:
Villany, görögtüz, még tán fáklyafény is.
Ilyen sok lángot többször láttam én már,
És hozzászítva keblünk hő *parázsát*,
*Láng*szellemét a müvésztársulatnak,
S gyémánt-kereszt*tüzét* a bájoló
Szép hölgyfüzér tündér*csillag*-szemének,
Neveztem azt együttes «*Vesztaláng*»-*nak*
Mely oltárunkon majd örökkön ég . . .
Aztán dehogy volt Vesztaláng! — Elég,
Ha az első előadáson át kitartott.
Csak *szalmatüz* volt; s három hold után
A holló károgá: «Kár volt ragyognunk!»
Ez a mi három *bolygófény-lidérczünk*:
Görögtüz, fáklyafény és szalmaláng.

*

De hát a szalmatűznek hamva is van.
Ki jön fejére szórni azt? — Legyünk
Igazságosan osztozó öröklők,
S vegyük ki a magunk részét belőle.
Először is a tisztelt nagy *közönség*,
Ez a minden nagy úrnál még nagyobb úr,
Erősebb a félisten Herkulesnél
És Dárius királynál gazdagabb.
Csak egy a baj: — nem tudni, hol lakik?
Nem tudjuk, hol keressük, hogyha nincs itt.
A kit csak kérdünk: hol van a közönség?
Mind szertenéz és vállvonítva mondja:
«Én nem vagyok: tán a szomszédom az!»
Tüz, láng vagyunk az első lobbanásnál,
Nem rettenünk el terhes áldozattól.
Építünk templomot a honni múzsa
Örök állandó lakhelyéül és
Mikor megzendül annak csarnokában
Az édes anyanyelv költői hangja,
A honni dallam czimbalomzenéje,

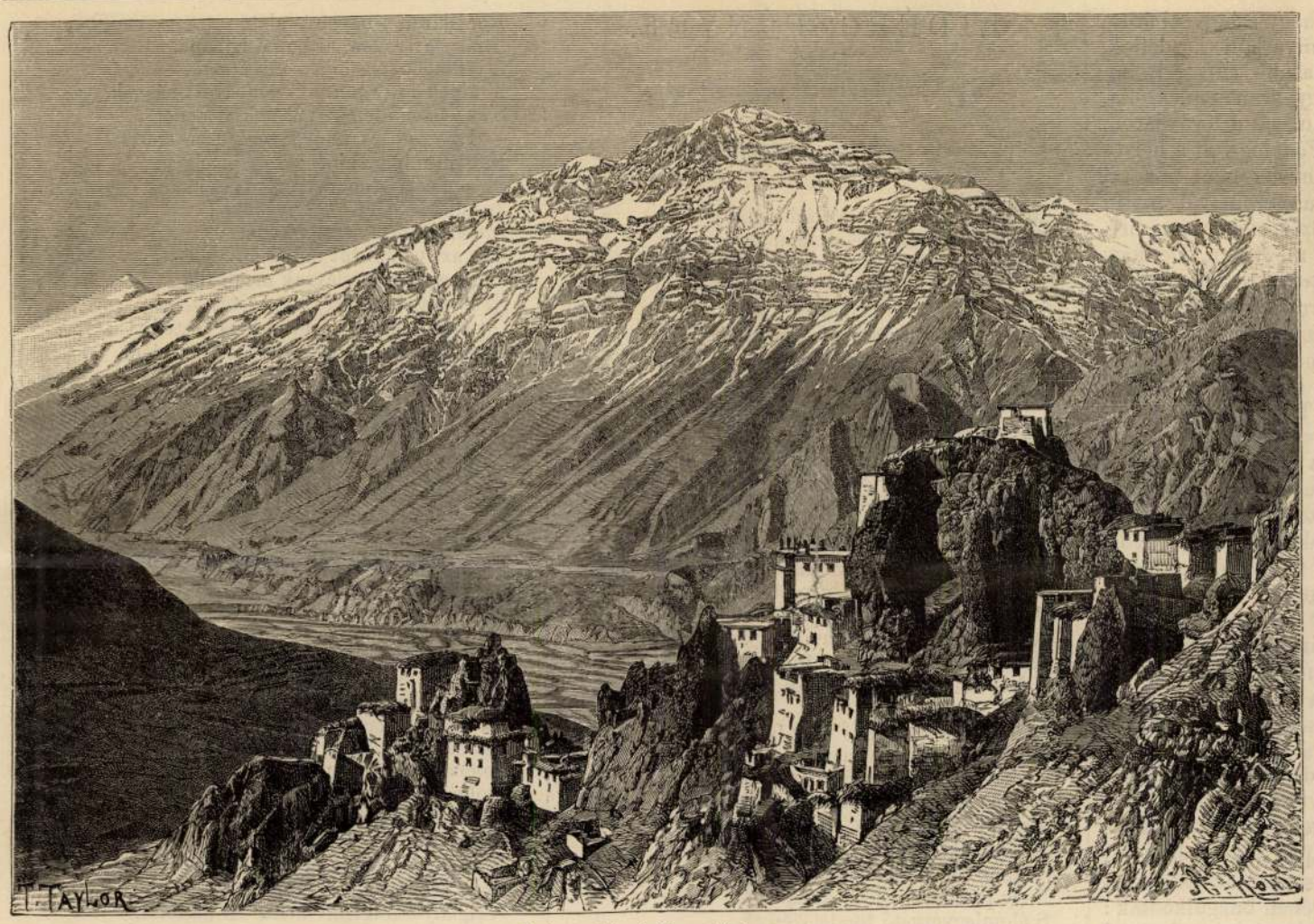

Kolostorházak Zanszkárban.

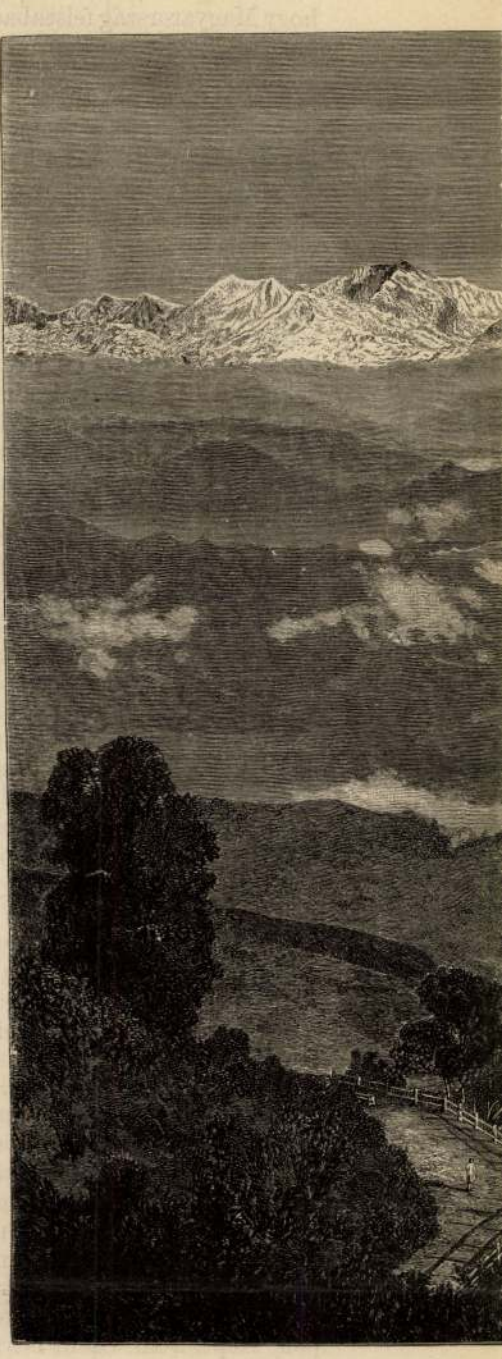

A Himalája Körösi Csoma S

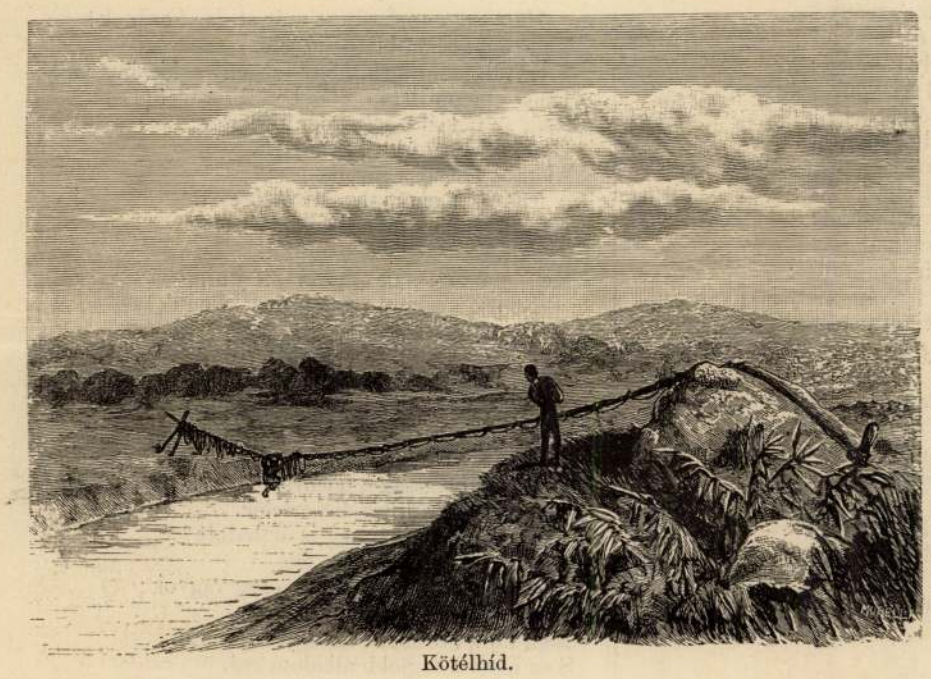

Kötélhíd.

Csurtan.

A folyók közönséges áthidalása Tibetben.

Kolduló lá

TIBETI KÉPEK. *Loczy Lajosnak „A khinai birodalom l*

D a m k ó J ó z s e f
szobrász

Szózat. 1921. jun. 4. (Dante siremlékének ezüstmintája a budapesti egyetemi könyvtárban.)

Siremlékek

1947
1872
75

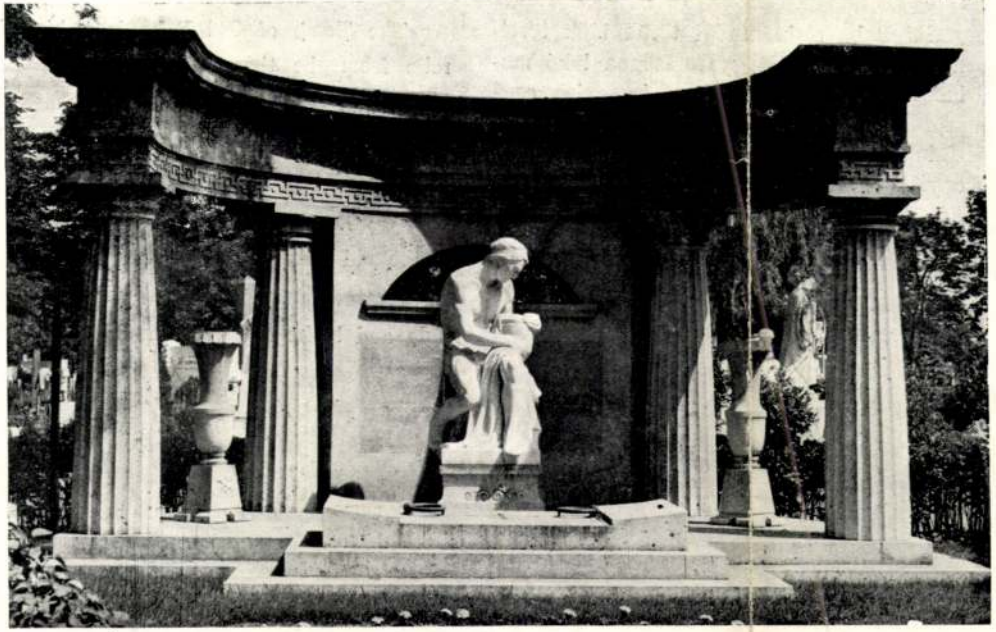

La Mausolée-Haggenmacher est la création du sculpteur M. Joseph Damkó et de l'architecte M. Hickisch. M. Joseph Damkó a exécuté beaucoup d'oeuvres durables témoignant de son grand savoir anatomique et son empressement artistique.

Haggenmacher-siremlék Damkó József szobrász és Hikisch építőművész alkotása. Damkó József nagy anatomiai tudásával és művészi készségével számos maradandó művet alkotott.

The Haggenmacher memorial is the work of Joseph Damkó, sculptor and Hikitsch, art builder. Joseph Damkó has created many lasting works. His knowledge of anatomy is perfect and his art facile.

6 oxygen atoms: it contains one carboxy group, but is, however, not a member of the uronic acid series, and thus is not a hexuronic acid. Two of the carbon atoms are present as C=O groups forming a kets or aldehyde group with strong enolisation. One carbon is present as CH_2. The remaining two carbon and oxigen atoms are present as alcoholic groups. In this way the essential features of the molecule are cleared up and there remains only to ascertain the relative position of these groups.

It is hoped that the fact the vitamin is a specific constituent of the adrenal cortex, from which it disappears on vitamin-free diet, will open up man yfascinating problems to research and may contribute to the deeper understanding of the relation of hormones and vitamins

And this work has been made possible only by the closest international collaboration. It has been helped by Dutch, English and American hospitality and generosity. At present it is aided by the Josiah Macy, Jr. Foundation.

Magyarország (Hongrie - Hungary) II - III m. 41 cl.

Le tombleau de Gül Baba.

Le tombeau de Gül Baba est un monument historique du temps des Turcs et le lieu de pélerinage des musulmans de Hongrie. Ils y célèbrent une fois par année, des cérémonies religieuses pour la mémoire de Gül Baba. Le monument de style antique donne une vue superbe d'un des plus beaux endroits de Buda, Rózsadomb, sur le Danube.

Gül Baba sirja.

Gül Baba sírja a régi török idők történelmi emléke, a Magyarországon lakó mohamedánok zarándokhelye. Évenkint egyszer istentisztelet keretében ünneplik meg Gül Baba emlékét. A festői szépségű Buda egyik legszebb helyén, a Rózsadombon, a Dunára tekint le a régi idők stílusában megőrzött épület. Kár, hogy ezt a műemléket az állam vagy a főváros nem veszi gondozásába, mert restaurálás hiányában hamarosan tönkremegy.

Gül Baba's tomb.

The Tomb of Gül Baba is a historial relic from the time of the Turkish occupation, and is the shrine of the Mohameddan pilgrims in Hungary. Once a year the memory of Gül Baba is celebrated with a religious ceremony. The building preserved in the old Turkish style stands on one of the most beautiful spots of picturesque Buda and looks out over the Danube.

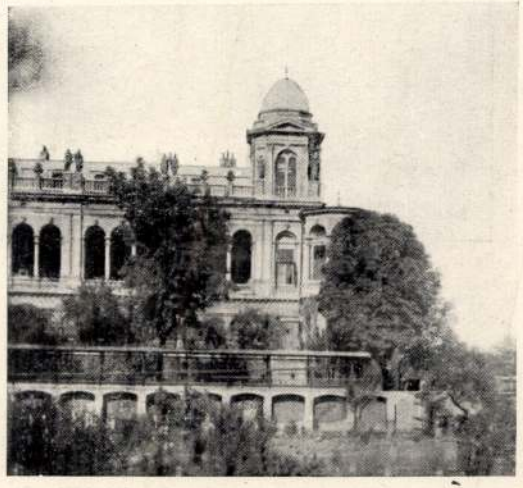

MDK

Damkó Ödön

Kovács Pál és Damkó Ödön a sirkőpályázaton 150 koronával dijazott egyes siremlékterve, repr.

Magyar Iparművészet, 1914. 170.lap

MDK

Danko József épitőmester + 1816

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vá-
latok II.A budai épitészet mesterei Mária Terézia
uralkodásától a Szépitési Bizottság megalakulásáig
1740-1808 Művért 1957.VI.évf.4.sz.301.l.

MDK

Damkó építész

Bierbauer cikke. MMÉEKözl 1927, 11-12.sz. 64-7o l.
képek

Dötzer Ferenc (építés)
Fessler Leo

Aovács

Gen thor Zak ariás Bpest

műcsl. jellegű építmé-
nyeinek jóa)ére.
hérirat (Mok kut) 1949

Sas-u.6. Lásd Teleki Pál-u.5.

Sas-u.8. Lásd Teleki Pál-u.7.

Sas-u.9. Ház, romantikus, háromemeletes, 1-3-1 ablakos, homlokzat sérült, Dötzer Ferenc 1871. Udvar, kut és rácsok, eredeti üzletajtók klasszicizálóak.

Sas-u.12. Ház, romantikus, három emeletes, 9 ablakos. Udvarán kut. 1868. Frey Lajos.

Sas-u.17. Ház, romantikus, háromemeletes, egy hármas - 2 - egy kettős - 2 - egy hármas ablakkal a II. emeletén három erkély. Gerster Károly 1861.

Sas-u.23. Ház, romos. Hátsó homlokzat Wekerle Sándor-utca 16: egyemeletes 6 ablakkal, rusztikás kapuval, melynek baloldalán korinthosi vájt félpillér áll. Boltozatos kapualj, klasszicizáló folyosórácsok, a lépcső mellett Michelangelo Lorenzo Medici szobrának gipszkópiája. Építette Hild József. Az udvaron vörösmárvány kut.

Szabadság-tér egységes építészeti kiképzése megvédendő, különösen az északi félkörös vége az ott álló 4 házzal.

Szende Pál-u.4. Lásd Dorottya-u.6.

Szent István-krt.14. Vigszinház. Egyemeletes, kupolás, eklektikus épület. Építette a bécsi Fellner és Helmer. Megnyílt 1896. május 1-én. Oldalhomlokzat Pannónia-utca és Aczél-utca. Hátsó homlokzat Vigszinház-utca. Romos, kiégett.

Szt.István-tér Szt.István plebániatemplom, u.n. Bazilika, eklektikus két homlokzati toronnyal, oszlopos középtimpanonnal. A kereszthejó oromfalai architrávos timpanonnal, melyeket 4-4 félpillér diszit, nagy félkörös ablakkal és jón oszlopos kiugró ajtóházakkal még klasszicizálóak. A szentély félkörös alapu, oszlopsorral külső falán, bábos korlátos főpárkányán szobrok.

A homlokzati timpanon szoborcsoportját (Patrona Hungariae magyar szentekkel) és a toronyfülkék szobrait (Latin egyházatyák), valamint a szentély és a kupola külső szobordiszét Fessler Leo készitette. A bronz főkapu a 12 apostoldombormüvel Szamolovszky Ödön müve.

A templombelsőt Than Mór, Székely Bertalan, id.Vastagh György, Benczur Gyula, Lotz Károly, Feszty Árpád, Stettka Gyula, Roskovich Ignác és Nádler Róbert mozaikjai, illetve képei és Strobl Alajos, Fadrusz János, Mayer Ede, ifj.Vastagh György, Damkó József és Sennyei Károly szobrai diszitik.

Az előcsarnokban jobbra Pietro Locatelli: Ábrahám az angyallal és balra egy Murillo modorában festett szt.család olajfestmény függ.

Hild József kezdte épiteni, első tervei 1845 és 1847-ből. 1851-1867 között ő vezette a munkát, 1868-ban a kupola összedőlt, 1867-1889 között Ybl Miklós folytatta az épitést, főképen saját tervei alapján. Befejezte Kauser József, 1905-ben szentelték fel. Kupolája 1947-ben leégett, helyreállitva 1948-49-ben.

Szt.István-tér 11. Vadember-ház, háromemeletes, 2-5-2 ablakos, az első és második emeletet féloszlopok fogják össze, a második emeleti ablakokon szakállas férfifej-zárókövek, a földszinten Hermes-fejek, kapuzárókő vadember fej. Sokszögü kazettás és rozettás kapualj, empire rácsok. Homlokzata átalakitva, eredetileg klasszicizáló. Nagyobb része romokban. Épitette Hild József 1834-ben Demhenner számára. Kétemeletes volt.

Danko József

Esztergomi keresztény
múzeum.

1920

Danhó József: Csernoch János mellszobra.
Terrakotta, mag. 67 cm. 1924.

Budapest, absolvierte seine Studien an den Budapester und Wiener Universitäten, wurde 1869 an die höhere Töchterschule, 1877 an das ev.-ref. Obergymnasium als Professor berufen und wirkte in Kecskemét auch als Redakteur politischer Blätter. Im Jahre 1895 wurde D. an die Győrer, 1896 an die Pozsonyer Oberrealschule berufen und an letzterer zum Direktor-Stellvertreter ernannt. Selbständige Werke: *Petrarca élete és költészete* (Das Leben und die Poesie Petrarcas, 1896), *A magyar népdal* (Das ungar. Volkslied, 1898), *Az alföldi nép humora* (Der Humor des Alföld, 1899).

Damkó, Josef, Bildhauer, geb. am 16. Okt. 1872 in Németpróna, zählte zu den begabtesten Zöglingen des ungar. Altmeisters Aloys Strobl, der schon frühzeitig mit seinen, aus dem ungar. Volksleben geschöpften, Terrakotten und Büsten die Aufmerksamkeit der Kunstwelt auf sich lenkte und in Turin, London, Saint-Louis und Budapest Ehrenpreise erzielte. Im Jahre 1904 gewann D. den Rompreis und liess sich in Rom, in dem vom Bischof Fraknói gegründeten, ungar. Künstlerhause nieder, von wo er 1907 wieder nach Budapest zurückkehrte. Bekanntere Werke: *Definitor, Reliefs für das Grabdenkmal des Papstes Sylvester II.*, dekorative Statuen für die Budaer Hofburg, das Kurialpalais, landw. Museum, Telephoncentrale, sowie zahlreiche, fein gedachte und fein ausgeführte Grabdenkmäler in der Hauptstadt und in der Provinz.

Dán, Leo, Schriftsteller, Komponist u. Grossindustrieller, geb. 1870 in Budapest als Sohn des ersten Pelzwarengeschäftsbesitzers Ungarns. Nach Absolvierung der Handelshochschulen praktizierte D. im Auslande und übernahm nach seiner Rückkehr die Leitung des elterlichen Geschäftshauses, das er mit seinem Bruder und Compagnon auf eine europäische Höhe brachte und im Vereine mit diesem führte er auch die moderne Pelzfabrikation in Ungarn ein. Als Vorsitzender des Landesvereines der ungar. Kürschner trug D. zur Festigung dieser Branche bei und arrangierte im Jahre 1911 die erste internationale Kürschnerausstellung in Budapest. Als volksw. Schriftsteller schreibt er in vier Sprachen für ungarische, deutsche, französische und englische Blätter Fachartikel. D. ist Präsident der Budapester Gewerbegenossenschaft, Mitglied der Handels- und Gewerbekammer, Direktionsrat des Landesvereines Ungar. Kaufleute und Stadtrepräsentant. In Anerkennung seiner vielseitigen Verdienste wurde er zum Kommerzialrate und zum Ritter des Franz-Josef-Ordens ernannt. In früheren Jahren war D. unter dem Pseudonym Leon d'Amant auch als Lieder-, Operetten- und Instrumentalkomponist mit Erfolg tätig.

Dancs, Ludwig, Schriftsteller, geb. am 22. Aug. 1827 in Nagyszöllös, gest. 8. Mai 1891 als Honvédmajor, hinterliess das für die ungar. Emigrationsepoche wichtige Quellenwerk: *Töredékek tiz éves emigrationális élményeimből* (Bruchstücke aus meinen zehnjährigen Emigrationserlebnissen. 1890).

győri püspöknek politikai és diplomatiai iratai (Die politischen und diplomatischen Schriften des Győrer Bischofs N. D.) ediert. Um die Entwickelung des wissenschaftlichen Lebens erwarb D. sich durch die Gründung des Győrer kath. Priesterseminars bedeutende Verdienste.

Dallos, S. Josef, Literaturhistoriker und Theologe, geb. am 5. Juli 1849, trat 1870 dem Prämontrenserorden bei, absolvierte seine Studien als Zögling des Pazmaneums an der Wiener Universität, wo er auch das theol. Doktorat erwarb, war 1874—96 Gymnasialprofessor, ist seit 1907 Prior des Ordens und Domherr in Csorna und veröffentlichte Werke über das lyrische Element und die Moralphilosophie Shakespeares, über die althebräische Lyrik und didaktische Poesie und über den Kultus und die Riten der kath. Kirche. Seine bedeutendsten Werke sind: *Shakespeare lyrikuma és erkölcsbölcseleti álláspontja* (Shakespeares Lyrik und moralphilos. Standpunkt, 1883), *Az ó-héber lyrai és tanköltészet* (Die althebräische lyrische und didaktische Poesie, 1884), *A kath. kultusz szelleme* (Der Geist des kath. Kultus, 1886), *Kath. Szertartástan* (Kath. Liturgik, 1887), *Az isteni kinyilatkoztatás szent története* (Die heilige Geschichte der göttlichen Offenbarung, 1889).

Dalmady, Edmund, Techniker, geb. 1874 in Budapest, wurde, als absolvierter Techniker, zum Ingenieur der ung. Staats-Eisenbahn-Sicherungseinrichtungen und die Fachwerke: *Az ikervári villamosművek* (Die Elektrizitätswerke von Ikervár, 1900), *A csatorna-kérdésről* (Über die Kanalfrage, 1901).

Dalmady, Viktor v., Dichter, geb. am 11. Feb. 1836 in Kolta, war Komitatsbeamter und bereicherte die ungar. Literatur mit zahlreichen Originalgedichten und Übersetzungen Heines, Goethes, Berangers, Lamartines, Mussets, Viktor Hugos. Seine Gedichte erschienen 1876 in einer Gesammtausgabe. Besonders geschätzt waren die patriotischen Lieder D.'s, die mit ihrem aufrichtigen, warmen Gefühle eine tiefe Wirkung auf die Jugend ausübten.

Dalmady, Zoltán, Arzt, Internist, geb. 1880 in Budapest, wo er auch 1902 zum Doktor promoviert wurde. D. ist ein fleissiger Mitarbeiter der in- und ausländischen medizinischen Presse auf dem Gebiete der internen Heilkunde und der physikalischen Therapie.

Dalnoki, Benjamin, Opernsänger, geb. 1849 in Szabadka, wo er auch 1877 die Bühne betrat, starb 1913. Von 1880 bis zu seiner 1907 erfolgten Pensionierung war D. Spieltenor der Budapester Oper.

Dalnoki, Viktor, Opernsänger, Sohn des Obigen, geb. 1868 in Nagyvárad, absolvierte die medizinischen Studien an der Budapester Universität, wo er auch das Doktordiplom erwarb und betreibt die zahnärztliche Praxis. Neben dieser oblag D. auch Gesangsstudien und zählt zu den beliebteren, über grosse Schulung verfügenden Baritonsängern der Budapester königl. Oper.

Dalotti, Edmund, v. Böny, Literaturhistoriker, geb. 1846 in

Damkó József

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1982 OKT 21

1021

1982. október 2.

Sumen

A Bolgár–Magyar Barátság Múzeuma

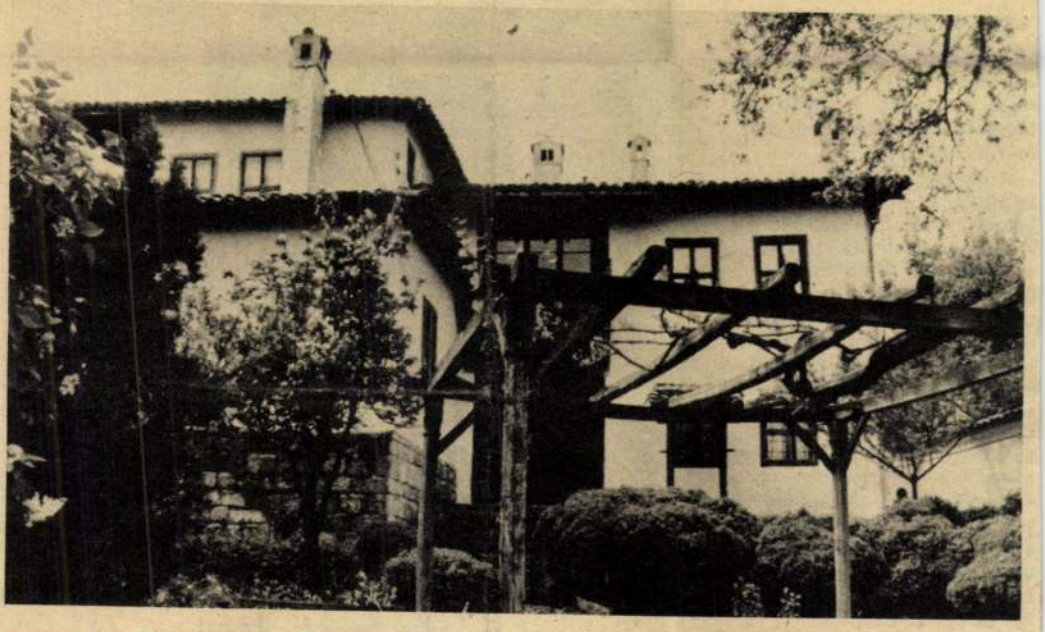

A Kossuth-múzeum Sumenben

Sumen Bulgária egyik legrégibb városa. Az ország északkeleti részén terül el, ott, ahol 1300 évvel ezelőtt megalapították a bolgár államot.

A város központjától nem messze található a Kossuth Lajosról elnevezett Bolgár–Magyar Barátság Múzeuma. A magas kőfallal körülvett házban majdnem minden úgy maradt, ahogy annak idején volt, amikor az 1848–1849. évi polgári forradalom után a magyar nép nagy fia Sumenbe érkezett, miután kénytelen volt hazáját elhagyni.

Kossuth Lajos mellszobra, Damkó József szobrászművész alkotása

Akkoriban nehéz időket élt a bolgár nép is, amely még mindig az oszmán rabság alatt sínylődött.

Kossuthot Sumenben a bolgár közösség vezetőjének, Dimitraki Hadzsi Panovnak a házában szállásolták el, amely abban az időben az egyik legszebbnek számított. Eredeti szobabeosztásával, nagy erkélyeivel, csodaszép faragott menynyezeteivel és ajtóival a megújhodáskori bolgár nemzeti építészet értékes műemlékének mondható. 1948. november 21-én múzeummá alakították át, Kossuth és háromezer követője Sumenbe érkezésének 100. évfordulója alkalmából. Az értékes tárlatot a budapesti Nemzeti Múzeum munkatársai rendezték el. Fegyverek, térképek, litográfiák, személyes holmik, használati tárgyak, újságok, levelek és egyebek láthatók itt. Háromezernél több tárgy került kiállításra.

A Damkó József magyar szobrász által készített bronz mellszobor talpazatán Kossuth szava olvashatók: „Hazám boldogulásán kívül nem ismerek más kívánságot." A múzeumot minden évben több tízezer – köztük több ezer magyar – látogató keresi föl. A fiatal tárlatvezető bolgárul vagy magyarul magyaráz az emigránsok sumeni napjairól. A bolgár közélet szívélyesen fogadta őket, de a török hatóságok, az osztrák diplomácia nyomására, kénytelenek voltak megosztani és szétszórni a magyar szabadságharcosokat. 1850. február 16-án Kossuth elbúcsúzott bátor katonáitól, mert 75 társának kíséretében tovább kellett mennie Kisázsiába.

A magyar emigránsok hamarosan bekapcsolódtak a város gazdasági és kulturális életébe. 1850. március 18-án egyik csoportjuk bemutatta a Szökevény című darabot, ami hallatlan eseménynek számított a helyi értelmiség körében. Ezen felbuzdulva, 1856-ban Száva Dobroplodni tanító rendezésében bemutatták a Mihály című színművet, s ezzel létrejött a bolgár nemzeti színház. Sáfrány Mihály magyar emigráns vezetésével 1851-ben zenekar alakult Sumenben. A sumeniek nemzedékről nemzedékre ápolják Kossuth Lajos és derék „ungurjainak" – ahogy akkor nevezték őket – az emlékét.

A múzeum kertjében új épület látható, amelyben a Magyarország a szocializmus útján című állandó kiállítás kapott helyet, amely az ország legújabbkori történelmét, valamint a bolgár–magyar barátság egyes mozzanatait tükrözi.

A barátság kiállítási teremben lehetőség van összejövetelek és előadások megtartására is. Itt szokták megrendezni a Barátság költészete országos szavalóversenyt, amelyen a résztvevők bolgár és magyar költők verseit adják elő.

A. DREMSZIZOVA

llítás

Alig fél évvel azután, hogy a magyar fotóművészet a hőskortól napjainkig tartóan bemutatkozott a Műcsarnokban, most a francia fotóművészet történetével ismerkedhet a látogató ugyanott.

A kiállítás felvonultatja a kezdetleges eszközökkel készült korai fotográfiákat, s a legbonyolultabb technikát szolgálatába állító korunkbeli alkotásokat. Láthatunk dokumentumfelvételeket, riport-újság és reklámfotókat. S megjelenik a fotográfia mint az önálló képi ábrázolás művészi produktuma is. Ismert nevek, a legjelesebb francia fotóművészek életművéből kapunk villanásnyit. Történelmi események, zsánerképek, portrék, életképek, különleges kompozíciók között gazdag a választék. Jelen vannak a francia élet mindennapjai és ünnepi pillanatai.

Izis: Victor Bazok tér (Párizs)

E. Quertel: Pár

A konyhába!

De hiába, mert konzervnél egyebet nem talál. Kiszalad, összeüti a tenyerét:

– Mit fogsz enni?

MDK

Damkó József

Piétá. Lovrich-család siremléke.
Haraszti mészkő

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 34.l.

M.D.K.

Damkó József

"Dr Oberschall Adolf kir. kuria elnöke siremléke Rózsahegyen" cimmel hozza a lap az emlék repr.-ját.

Magyar Salon, Bp. 1909. november
26. évf.
21. lap

Damkó József

a Seeger-család sír-
emléke fentiről

Repr.
Építő Ipar – Építő
Művészet. 1914. 389. l.

Lit

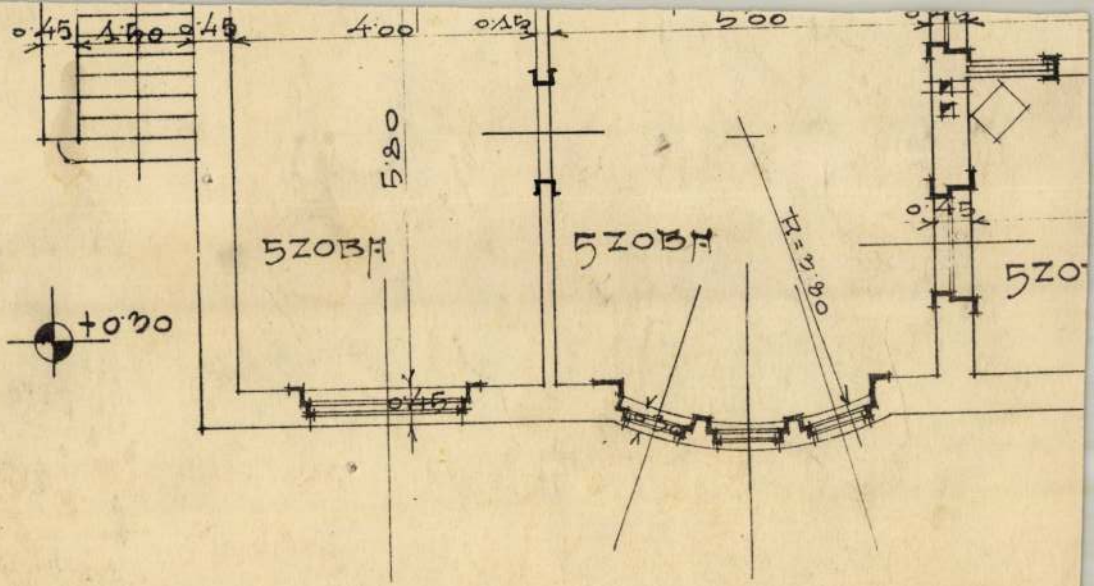
0.45
1.50
0.45
4.00
0.15
5.00
5.20
5Z0BH
5Z0BH
H=7.90
0.45
5Z0
+0.30
0.45
0.30

szolgálatot. Egyidőre a Máv. igazgatóságához rendelték be, majd 1910-től 1915-ig Budapest-nyugati pályaudvaron volt raktárfőnök. 1915-ben a budapesti üzletvezetőségnél működött. A háboru tartama alatt Wienben a hadügyminisztérium központi szállitás vezetőségénél volt beosztva. 1920-ban az igazgatóságnál osztályvezető-helyettessé lépett elő. 1927-ben nyugalomba vonult. Kiváló szolgálatait az igazgatóság és a kereskedelmi miniszter elismerő iratai bizonyitják. Többször járt külföldön és több vasuti konferencián vett részt. Választmányi tagja a Magyar Vasuti és Hajózási Klubnak és több társadalmi egyesület tagjainak sorában foglal helyet.

Czingraber Lajos, prépost-kanonok. Született Szakony községben, 1847-ben. Tanulmányainak befejezése után 1872-ben szentelték pappá. Működésének elején különböző vidéki városok voltak beosztási helyei. 1881-től 1907-ig pedig Miklóshalmon volt plébános, ahol megszervezte az egyházközséget, megalapitotta a Katolikus Kört, óvodát és leányiskolát épittetett, valamint ifjusági könyvtárt állitott fel. 1904-ben a magyaróvári kerület esperese lett. Az 1905-ben felépült uj templom létesitése nevéhez füződik. Érdemeit a pápa a titkos kamarási cimmel jutalmazta. 1907-ben mint kerületi esperes a mosoni plébániára került, ahol Hitelszövetkezetet, Mária Kongregációt és több kulturális egyesületet alapitott. 1910-ben a szobránci cimzetes prépostsággal tüntették ki. 1915-ben Mosonmegye küldöttjeként vett részt a király tiszteletére rendezett hódoló felvonulásban 1916-ban háborus működéséért elismerő oklevelet nyert. 1918-ban győri kanonokká nevezték ki és 1918-ban vonult be a győri székeskáptalanba. 1919-ben a fegyelmi tanács elnöke és 1920-ban belvárosi plébános lett. 1926-ban érte főesperesi kinevezése. A győregyházmegyei nyomda vezérigazgatója. Közel öt évtizeden át helyet foglalt a vármegyei törvényhatósági bizottságban. A király által adományozott II. osztályu polgári hadi érdemkereszt tulajdonosa.

Cziráky József gróf dr. *(cziráki és dénesfalvi)*, a felsőház tagja. 1883-ban született Sárosdon, Fejérmegyében. Atyja nyugalmazott közös külügyminisztériumi osztályfőnök, cs. és kir. főudvarnagy volt. Elemi és középiskoláit Székesfehérváron és Bécsben végezte, az egyetem jogi fakultását a bécsi és budapesti egyetemen hallgatta és Budapesten avatták jogi doktorrá. 1907 óta Sopron vármegye törvényhatósági bizottságának választott, majd virilis jogon tagja volt. 1911-től tagja volt a régi főrendiháznak. Tanulmányutjai során bejárta Spanyol-, Francia-, Angol-, Olasz-, Török- és Görögországot, továbbá Kis-Ázsia és Afrika egy részét. A világháboruban az egykori 9. Nádasdy huszárezred kötelékében harcolt a szerb, orosz és román harctéren és vitéz magatartásáért többizben kitüntették. A szerb fronton, mint huszárkapitány sulyosan megsebesült. 1917-ben Sopron vármegye és a város főispánjává nevezték ki, 1920-ban pedig Nyugat-Magyarország kormánybiztosaként és Vas vármegye főispánjaként működött. Mint ilyen, rendkivül sokat fáradozott Nyugat-Magyarország megmentése érdekében. A Sopronvármegyei Gazdasági Egyesületnek hosszabb időn át elnöke volt. Számos társadalmi, gazdasági és jótékony egyesület vezető tagja. 1922-ben a szombathelyi kerület nemzetgyülési képviselőjévé választotta pártonkivüli keresztény legitimista programmal. Mandátumának lejárta után egyidőre visszavonult a politikai élettől és dénesfalvi birtokán gazdálkodott. Emellett vagyonkezelője a királyi család magyarországi ingatlanainak. Cs. és kir. kamarás, aranysarkantyus vitéz.

D

Dadányi Miklós *(gyülveszi)*, földbirtokos. Született Miskolcon, 1902-ben. Középiskoláit szülővárosában végezte, majd a keszthelyi gazdasági akadémián folytat tanulmányokat. A báró Kohner-féle uradalomban mint gyakornok kezdte meg pályáját. 1926-ban átvette az anyai ágról örökölt Pitta Mihály-féle birtokot Sajószögeden, amelyen anyja családja részéről, aki született Xivkovich Erzsébet, már az ötödik generáció gazdálkodik. Ebből a 900 magyar holdas birtokból a földreform következtében 180 magyar holdat elvesztett s igy most már csak 720 magyar holdon gazdálkodik. Birtokán eleinte az Eszterházy nemesitett buzát termelte és magyar holdanként 14 q termést ért el. Jelenleg hatvani és tiszavidéki buzákat termel. Hüvelyes veteményeket kizárólag export célokra termeli. Állattenyésztése elsőrangu, elsősorban pirostarka tehenészete. Az évi darabonkénti tejtermelési átlag 3500 kg. Magyar fésüs juhászata, 300

anyajuhból áll. Ezeknek gyapjuhozama 4 kg. Sertéstenyésztése ez idő szerint a mangalica fajra szoritkozik, miután a yorkshirei faj részére a vidék nem alkalmas. Megemlitésre érdemes, hogy hollandi export céljaira magyar konyhakerti magvakat termel.

Daempf Henrik, ny. áll. altábornagy. Született Milanóban, 1857-ben. Középiskoláit Pécsen és Grácban, katonai tanulmányait a bécsujhelyi katonai akadémián végezte.

1879-ben mint hadnagy a Mária Terézia nevét viselő 32. gyalogezredhez Budapesten nyert beosztást. Később Wienbe a hadiiskolába került, majd vezérkari tisztként Ungvárra vezényelték. Utóbb Kassára a VI. hadtesthez helyezték át. 1892-ben mint vezérkari százados a m. kir. honvédséghez lépett át és a pozsonyi honvédkerületi parancsnokságon nyert beosztást. Ezután Szegeden a II. honvédkerületi parancsnokságon vezérkari őrnagyi rangban és másodsegédtiszti minőségben teljesitett szolgálatot. 1896-ban vezérkari alezredessé lépett elő. 1902-ben a verseci 7. honvédgyalogezred parancsnokává nevezték ki. 1903-ban elérte az ezredesi rangot. 1908-ban Székesfehérváron ezredes-dandárnok lett. 1912-ben a szegedi II. dandárkerület parancsnokságát vette át. 1910-ben tábornokká, 1913-ban altábornaggyá lépett elő. 1914-ben, a világháboru kitörésekor a déli frontra vezényelték, majd az orosz hadszintéren teljesitett szolgálatot. 1915-ben nyugalomba vonult. Katonai kitüntetései: Vaskorona-rend III. oszt. és a katonai érdemkereszt. Tiz év óta elnöke a Nyukosz wieni főcsoportjának.

Daimel Sándor dr., ny. alispán. Született Gyulán 1866-ban. Középiskoláit Budapesten végezte, majd a Pázmány Péter tudományegyetemen folytatott jogi tanulmányokat és itt jogi doktorátust nyert. Előbb ügyvédjelölt volt, később Békés vm. közigazgatási gyakornoka lett és mint ilyen működött 1889-ig. 1892-ben árvaszéki ülnökké választották. Ebben az állásában öt évet töltött el. Ezután ujra a központi közigazgatáshoz került és itt öt évig volt I. o. tiszti alügyész. Tizenhárom évig mint vármegyei főjegyző működött és tizenöt évig volt Békés vm. alispánja. 1930-ban 41 évi közigazgatási működése után vonult nyugalomba. Tulajdonosa a Vöröskereszt diszjelvényének, a Polgári hadiérdemkereszt II. o.-nak. Szolgálati ideje a legnehezebb időkben telt el, a háboru és a forradalmak alatt tanusitott erélyes működéséért megyéjének osztatlan bizalmát élvezte.

Dalmay Géza dr., ny. ezredes, hadbiró. Született Nagybányán, 1872-ben. Középiskolai tanulmányait a kolozsvári piarista főgimnáziumban, egyetemi tanulmányait a kolozsvári Ferenc József egyetem jogi karán végezte, ahol jogi doktorátust tett. 1894-ben bevonult önkéntesi évének leszolgálására a 21. honvédgyalogezred kötelékébe. 1895-ben a budapesti büntető törvényszékhez került, mint joggyakornok, 1896-ban átlépett a hadbiróság kötelékébe, mint joggyakornok, illetve, mint hadbirógyakornok. Már 1898-ban hadbiró főhadnagyként a szegedi honvéd kerülethez osztották be. 1900-ban a kolozsvári hadbiróságnál százados hadbiró lett, 1901-ben Budapestre helyezték át, ahol 1906-ig működött, mint a csendőrséghez beosztott hadbiró, majd a székesfehérvári hadbirósághoz helyezték át. 1910-ben őrnagyhadbiró, 1913-ban a pozsonyi hadbiróság vezetője, 1914-ben alezredes hadbiró, 1916-ban a legfelsőbb honvédtörvényszék tanácsosa, 1919-ben ment nyugalomba és azóta ügyvédi pályán működik. 1906-ban kiadta Utmutató a becsületszabályzat és egyéb fegyelmi szabályzatokról c. munkáját. (Franklin kiadásában.) Egy másik munkája Gyakorlati utasitás a csendőrszabályzatokról. 1911-ben jelent meg. 1903—1905-ig a csendőrtiszti továbbképző iskolának volt előadó tanára, 1908-ban megkapta a legfelsőbb elismerést, 1914-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjét a hadi érem szalagján. Számos külföldi tanulmányutat tett. Tagja a Magyar Jogászegyletnek és számos más előkelő társadalmi és szakegyesületnek.

Damkó József, szobrászmüvész. Született a nyitramegyei Németprónán 1872-ben, egyszerü iparos szülőktől. Budapesten az Iparmüvészeti Főiskolára került és elvégezte a szobrászati mesteriskolát, ahol id. Mátrai, Loránffy és Strobl Alajos növendéke volt. Innen került ki Párisba a Julien Akadémiára. Első izben 1906-ban lépett a nagy nyilvánosság elé, amikor is a Képzőmüvészeti Tárlaton részt vett Deák Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Kossuth Lajos és II. Rákóczi Ferenc szobraival. Ez idő óta állandó kiállitója a bel- és külföldi tárlatoknak. Erősen karakterizáló szobrász, akinek széles skáláju müvészete ugyanolyan otthonosan mozog a népies, mint az egyházmüvészet terén. Alkotásai a Szépmüvészeti Muzeumban és a Fővárosi Muzeumban vannak. S egy monumentális szimbólikus szoborcsoportja a Munkásvédelmi Muzeumban. Itt lelhetők fel a népéletből vett kisplasztikai, szines terra-

kottái és fejterrakotta tanulmányszobrai, valamint a „Bánat" című monumentális márványszobra. Hiresebb alkotásai közé tartozik a budai Kapisztrán-szobor, II. Szilveszter pápa siremléke Rómában, a magyar régészek emlékműve a Muzeum-kertben, Szt. Antal és Jézus szent Szive márványszobra a Szent István Bazilikában, Szent József és Szüz Mária márványszobra a belvárosi templomban, Szent Péter és Szent Pál márványszobra a budapesti Piaristák kápolnájában, a József-központ reliefje, a Várpalota, Kuria, Országház, Mezőgazdasági Muzeum homlokzatainak dekorativ szobrai és számos márványtábla, köztük a Tisza- és Návay-emléktábla az országházban. Hősi szobrai vannak Kiskörös, Érd, Hajduszovát, Sarud Kucsorba, Meggyaszó, Biharsáp, Sarkad-keresztur, Szerep községekben és Cegléd városában. Nevezetesebb siremlékei közül valók a Fraknói-siremlék a kerepesi temetőben, valamint özv. Specht Károlyné siremléke Marosvásárhelyt. Hiresebb mellszobrait Csernoch János, Fraknói Vilmos, Lányi és Zadravec püspökökről mintázta. Dijai: 1902-ben Fraknói-féle „Római-dij", 1908-ban állami kis aranyérem és Ipolyi egyházi dij, 1916-ban Lipótvárosi Kaszinó dija, 1917-ben az Ipolyi Arnold-féle egyházi dij, 1918-ban Halmos-féle dij, 1921-ben Tolnay-dij, 1923-ban Budapest székesfőváros dija, 1925-ben Saxlehner-dij, 1926-ban Egyházmüvészeti kiállitási arany oklevél. 1930-ban Budapest székesfőváros dija. A külföldi kiállitásokon elnyerte Torinóban az ezüst érmet, Saint Louisban egy ezüst érmet, Londonban egy ezüst és Monzában egy arany érmet. Tagja a Képzőmüvészek Egyesületének és a Céhbelieknek, választmányi tagja a Képzőmüvészeti Társulatnak és az Egyházmüvészeti Tanácsnak.

Dancz Gyula, az Egri Borkereskedelmi és Termelési Vállalat ügyvezető igazgatója. Született Mezőkeresztesen 1893-ban. Középiskoláit Miskolcon végezte. 1914-ben bevonult a 34. gy. e.-hez Miskolcra és ennek kötelékében vett részt az olasz fronton lefolyt ütközetekben. 1918-ban leszerelt. 1919-ben megalapitotta az Egri Borkereskedelmi és Termelési Vállalatot. Az egri bornak ugy belföldön, mint külföldön uj piacokat szerzett. Főleg Ausztriába és Lengyelországba szállitott nagy tételeket. Eger város gazdasági és társadalmi életében vezető szerepet visz.

Dániel Elemér dr. *(szamosujvárnémethi)*, vitéz, egyetemi tanársegéd. Született Gyulafehérváron, 1895-ben. Középiskoláit Kolozsváron és Budapesten végezte. Egyetemi tanulmányokat Budapesten folytatott és 1920-ban avatták orvosdoktorrá. Oklevelének megszerzése után Bársony tanár mellett a budapesti I. sz. női klinikán müködött mint gyakornok két évig. Ezután egy évig Buday tanár kórbonctani tanszékén volt gyakornok. Utóbb dr. Verebély Tibor tanár I. sz. sebészeti klinikáján mint mütőnövendék dolgozott és 1925-ben nyert mütőorvosi oklevelet. 1925-től ismét Bársony tanár, majd Kubinyi tanár klinikáján volt gyakornok, majd mint tanársegéd müködött 1928-ig. 1928-ban a Neuber tanár vezetése alatt álló pécsi sebészeti klinikára került tanársegédnek. 1929-ben külföldi póttanulmányuton és Münchenben Lange tanár mellett orthopädiai tanulmányokat folytatott. Tudományos előadást tartott a Magyar Nőorvosok Társaságának II. nagygyülésén „Szülés alatt létrejött magzati bordatörés kapcsán néhány szó a Kristeller-expressióról". Előadása ugyanezen évben az Orvosképzésben jelent meg. 1930-ban a Sebésztársaság nagygyülésén „A bokatörésekről" tartott előadást. Tudományos munkái: Kombinált amyloid-zsirfestési eljárás, A szöveti hizósejtek előfordulása és jelentősége. A veleszületett mellizom- és emlőhiányról egy eset kapcsán, A mikrophthalmussal szövődött alsószemhéj-cystákról egy eset kapcsán. A háboru kitörésekor a 21. honvédgyalogezred kötelékében az orosz fronton teljesitett szolgálatot. Vitéz magatartásának elismeréséül megkapta az I. oszt. ezüst vitézségi érmet. 1926-ban vitézzé avatták.

Dany Baba, a magyar vivósport egyik jelentős tényezője, aki tőrvivó müvészetével az amugy is neves magyar sportnak külföldön is számos babért aratott. Az aradmegyei Mikalakán született. Középiskoláit Aradon végezte és ezután a budapesti iparrajziskolának volt növendéke. Tanulmányait 1928-ban Wienben a Salesianumi kolostorban fejezte be. A Budapesti Tiszti Vivó Klubban Gellért mester tanitványa volt. A tőrvivásban csakhamar kiváló nevet szerzett magának. Már 1927—28-ban több tőrvivóversenyben vett részt és számos dijat nyert. 1928-ban a Müegyetem aulájában megtartott női bajnoki tőrvivóverseny győztese lett és megszerezte a magyar tőrvivó-bajnoknő cimet. Szóval Dany Baba (Margit) nyerte Magyarországon először a tőrvivóbajnokságot. A Wiener Athletic Club vivótermében dolgozott wieni tartózkodása alatt. Budapestre visszatérve, a Magyar Athletikai Klub kötelékében Rákosy mester fejlesztette tovább már eddig is jelentős tőrvivó-képzettségét. 1928-ban az amsterdami olympiászon képviselte a magyar szineket és értékes eredményt ért el, amikor a világbajnoknők sorában a hatodik helyre került. A Nápolyban megtartott európai női tőrvivó-bajnokságban a harmadik helyen végzett. Nürnbergben több versenyben vett részt és itt is több dijat nyert. Kiváló sporttevékenysége mellett sem feledkezett

meg tanulmányairól. Több külföldi nyelvet bir és zenei kulturája müvészi zongorajátékban nyilvánul meg. Jelentős eredményeket ért el az uszás, evezés, lovaglás és a tenniszsport terén is. Tagja a MAC-nak és a VAC-nak.

Darányi Ferenc dr. *(pusztaszentgyörgyi és tetétleni)*, miniszteri tanácsos. Született 1878-ban, Kecskeméten. Középiskoláit a kecskeméti Kegyes Tanitórendi Főgimnáziumban, jogi tanulmányait a berlini, budapesti és kolozsvári egyetemeken végezte, utóbbi helyen 1900-ban államtudományi doktorátust szerzett. 1901-ben a kereskedelemügyi minisztériumban kezdte meg közéleti pályáját, rövid időn belül titkárrá, majd miniszteri osztálytanácsossá és 1928-ban miniszteri tanácsossá nevezték ki. A kereskedelemügyi minisztérium VI/b. ügyosztályának vezetője és ezen beosztásában a helyiérdekü és közuti vasutak legfőbb ellenőrzője és irányitója. A Beszkárt létrejötte óta miniszteri biztosa. A világháboru alatt a sajtócenzuránál müködött. A székesfőváros társadalmi életében tevékeny részt vesz. A Keresztény Nemzeti Egyesület pártjának tagja, az Ébredő Magyarok Egyesületének alelnöke, az Országos Középitési Tanács és számos más kulturális társadalmi egyesület tagja. A szaklapok hasábjain számos cikke és értekezése jelent meg.

Darányi Gyula dr., *(pusztaszentgyörgyi és tetétleni)*, egyetemi rendes tanár. Budapesten született, 1888-ban. Középiskoláit Budapesten, egyetemi tanulmányait a budapesti, genfi, müncheni és kieli tudományegyetemeken végezte. Orvosdoktori diplomáját a budapesti tudományegyetemen, 1912-ben nyerte el. Oklevelének megszerzése után a bakteriologiai intézethez került, mint gyakornok, később mint tanársegéd, majd ugyanott h. igazgatóként müködött 1928-ig, amikor is a szegedi Ferenc József tudományegyetem ny. r. tanárává nevezték ki. A világháboru kitörésekor bevonult és előbb, mint csapattiszt, majd később ezredorvosi minőségben teljesitett szolgálatot a déli harctéren. Hadikitüntetései: Signum Laudis, Károly csapatkereszt, hadiékitményes Vöröskereszt, porosz vöröskereszt, stb. 1924-ben a Pázmány Péter tudományegyetemen a serológia tárgyköréből magántanárrá habilitálták, 1925-ben az Orsz. Orvosszövetség főtitkárává választották. Külföldi tanulmányutjai során a berlini Koch-féle intézetben, majd Angliában és az Egyesült Államokban gyarapitotta ismereteit. Hazai és külföldi szaklapokban több, mint nyolcvan tudományos dolgozata jelent meg, melyek közül megemlitjük a következőket: A vérsavó colloidális szerkezetéről. A vizvizsgálati methodusokról, A különböző bakteriologiai eljárásokról, A rákbetegségről, mely munkája önálló könyv formájában is megjelentek. Munkáit Hutyra és Preisz professzorok a Tudományos Akadémiában be is mutatták. Tagja számos orvosi, tudományos és társadalmi egyesületnek.

Darányi Kálmán dr. *(pusztaszentgyörgyi és tetétleni)*, országgyülési képviselő, államtitkár. 1886-ban született Budapesten. Néhai Darányi Béla földmüvelésügyi államtitkár fia. Középiskolai és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte és itt tett államtudományi doktorátust. Hosszabb külföldi utjai során bejárta Európa legnagyobb részét s gazdasági tanulmányokat folytatott. A német, francia és román nyelvet beszéli tökéletesen. 1909-ben közigazgatási gyakornokká nevezték ki Pestmegyébe, de még ugyanebben az évben mint segédfogalmazó a belügyminiszteriumba került. 1910-ben főszolgabiró, 1917-ben vármegyei főjegyző lett, 1917 juliusában pedig Zólyom vármegye főispánjává nevezték ki. A világháboru idején, mint tartalékos huszárőrnagy az orosz és román harctéren teljesitett szolgálatot és több kitüntetést szerzett. 1920-ban Győr vármegye, Győr város és Komárom vármegye kormánybiztosa, majd később főispánja lett. 1923-ban Moson vármegye főispánjává, 1924-ben Győr, Moson és Pozsony egyelőre egyesitett vármegyék és Győr város főispánjává nevezték ki s e minőségében müködött megválasztásáig. Igazgatósági tagja, illetve tisztséget viselője az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek, a Magyar Gazdaszövetségnek, a Magyar Nemzeti Szövetségnek s még számos kulturális és társadalmi egyesületnek. Az országgyülésen a magyaróvári kerületet képviseli. Prónay György báró államtitkárnak a földmüvelésügyi minisztériumba történt kinevezése óta ő a miniszterelnökség politikai államtitkárja, s mint ilyen, a miniszterelnök legbizalmasabb munkatársai közé tartozik.

Daruváry Géza dr. *(daruvári)*, ny. m. kir. külügyminiszter, v. b. t. t., 1866-ban született Budapesten. Édesapja Daruváry Alajos, a kir. Kuria másodelnöke s a magyar országgyülés főrendiházának alelnöke volt. Középiskolai tanulmányait Besztercebányán és a budapesti tanárképző főgimnáziumban elvégezve, a lipcsei és a budapesti tudományegyetemen jogot hallgatott. 1890-ben itt avatták a jog- és államtudományok tudorává. Közben 1886—87. években leszolgálta önkéntesi

M.D.K.

Damkó József (Dobrás

műve a Keinz-család
síremlékére a Kerepesi úti
temetőben

Építőipar- Építőművészet, Bp.1915.39.évf.
Kép: 44.sz. 268.o.

Aase-díjak. *Pásztor Erzsi, Lontay Margit, Bakodi József* és *Tyll Attila* színművésznek ítélte a kuratórium ez évben az Aase-díjat. A Gobbi Hilda végakarata szerint alapított díjat évente az „emlékezetes percek, pillanatok" főszereplői kapják. Tegnap *Fekete György* kultuszminisztériumi helyettes államtitkár ünnepélyes keretek között a művelődési minisztériumban nyújtotta át őket a díjazottaknak. Képünkön a kitüntetettek.

Nagy Béla felvétele

Nyilas Misi Finnországban

Századszor is: légy jó!

A budapesti, a győri és a pécsi bemutató után Nyilas Misi „otthon", Debrecenben is hódított. Az ünnepi, századik előadás után a jobbára diákokból álló közönség hosszan tartó tapssal s élénk sikolyokkal köszöntötte kedvenceit. A gyerekszínészek közül elsősorban a Nyilas Misit alakító *Pető Pistit*, s vele a musical szerzőit: *Miklós Tibor* szövegírót, *Kocsák Tibor* zeneszerzőt és *Pinczés István* Jászai Mari díjas rendezőt. Utóbbi a darab ötletadója s valamennyi hazai bemutató rendezője is.

– Hogyan állítja színpadra a rendező ugyanazt a darabot különböző színpadokon?

– Mindenütt másképp. Hiszen más egy fővárosi, Rock színházbeli bemutató és más a debreceni őselőadás. Adott persze a darab azonossága, a formai hasonlóság, a díszletek állandósága. De az előadás helyszínről helyszínre, előadásról előadásra változik. S ha elérkezünk a finnországi bemutatóhoz, miként azt a jyväskyläi színházzal tervezzük, ott minden eddigihez képest is új darabot láthat majd a finn közönség.

– Hol helyezkedik el a musical nézőtérről ítélt viharos sikere a debreceni Csokonai Színház munkájában?

– Ötszáz előadással a háta mögött, négy színház próbáinak, a debreceni gyerekcsapat két évet igénybe vevő kiválasztásának és felkészítésének élményével az ember „belevakul" az előadásba, és kevéssé kritikus. Emlékszem még jól arra, hogyan válogattuk össze a gyerekszereplőket, miként találtuk meg Nyilas Misit egy határ menti kis faluban. Az elején olyanok voltak, mint az ördögök! Minden próbán tört egy szék, ugrott egy tükör, egy ablak. Ugyanakkor hihetetlen az a fegyelem, ahogy a színpadon végül is dolgoznak. Elfogult vagyok velük, de nem felejtettem el a rendezői ars poeticámat: Járj egy lépéssel mindig a saját igényed mögött, s kettővel a közönség igénye előtt. Magam félprofiként vagy amatőrként rendeztem groteszket, abszurdot, mai magyar drámát és experimentális stúdiószínházat. Tudom tehát: nem a musical a színház szintmérője.

– Minek köszönhető a debreceni siker? A musicalnek mint műfajnak vagy éppen Móricz regényének, netán Nyilas Misi máig ható tisztaságú figurájának?

– A musical a hatvanas-hetvenes évek fantasztikus sikerű műfaja, s valóban amerikai minta. Ám ne feledjük el, hogy a zenés színház az ős összműfaj. Gondoljunk csak a francia színházra. A Légy jó sikere tehát nem csupán „amerikás" siker. Bár kétségtelen célunk volt: megteremteni a magyar Olivert. Ehhez „jó segítőnk" volt a klasszikus szerző, s *Móricz Zsigmond* regénye, amely kiváló alapanyagnak bizonyult. Végtére is ha a rockzenei hatás mögött komoly színészi teljesítmény, érzelmekre ható figurák vannak, akkor el is fogadhatjuk a sikert.

– A Légy jó mindhalálig esetleges finnországi bemutatója tovább erősíti a debreceni Csokonai Színház jelenlétét a nemzetközi porondon.

– A finn testvérváros, Jyväskylä színházával, szakembereivel évek óta szoros a kapcsolatunk. Finn barátaink segítettek színre állítani legutóbb a Kalevalát, s megegyeztünk, hogy két éven belül bemutatjuk Finnországban a musicalt. Jövőre ünnepli Debrecen szabad királyi várossá nyilvánításának 300. évfordulóját. Angol, japán, finn, francia és román résztvevőkkel stúdiószínházi találkozót tervezünk. Gazdasági vállalkozásnak is felfogható a Légy jó mindhalálig televíziós változatának elkészítése. Az ötezer kazettát elsősorban iskolákba szeretnénk eljuttatni, ezzel is segítve az irodalom oktatását, a kötelező olvasmányok sikeresebb feldolgozását.

M. Á.

A hét filmjei

Vedlett házfalak között

Kritikusok sokszor szóvá tették már – e hasábokon is többször dohogtunk amiatt –, hogy az örvendetesen szaporodó számú önálló filmforgalmazó cégek a jelek szerint egyáltalán nem egyeztetik műsorterveiket, és nemcsak egymás, hanem végső soron saját esélyeiket is rontják a moziban, amikor egyszerre mutatnak be több olyan filmet, amelyek elvben számíthatnának – a szomorú statisztikák szerint egyre fogyatkozó létszámú – nézőközönség érdeklődésére.

Mától *három új magyar játékfilm* látható a pesti mozikban. Köztük – több hónapos totális humorabsztinencia után – egyszerre két vígjáték is: *Szomjas Györgytől* a *Roncsfilm*, és *Sőth Sándor* krimikomédiája, *A nagy postarablás* (amelyről múlt pénteken közöltünk beszámolót). Evidens, hogy mindig is az ünnepek előtti hetek számítanak a legkedvezőbb premieridőpontnak. Kérdés azonban, hogy az a csekély számú néző, aki még *valóban* kíváncsi az új magyar filmekre, elmegy-e mindhármat megnézni (a harmadik *Surányi András: Erózió* című munkája), avagy *netalán egymást „ütik ki" az új magyar filmek a közönség kegyeiért folyó, s egyre kétségbeesettebb versenyben?*

Roncsfilm

avagy: mi van, ha győztünk? – ez a címe *Szomjas György* és *Grunwalsky Ferenc* komédiájának. (Közösen jegyzik a forgatókönyvet, s Grunwalsky a film operatőre is.) Burleszk hangvételű, helyenként fergetegesen elementáris humorú vígjáték. A Belső-Józsefvárosban vagyunk, a Szigony utca, a Práter utca vidékén, a Gólya vendéglő – vagy inkább kocsma, illetve stílusosan ronda nevén italbolt – törzsközönségének körében. Ketten iszogatnak, egyikük totószelvényeket tölt ki. Némi vita az X vagy 1-es tipp okán, s már csattannak is a súlyos pofonok... A bulvárlapoknak a málló vakolatú, vedlett házfalak világából tudósító kishíreiből áll össze a cselekmény laza füzére. *„Ki harapta le a pasas hüvelykujját, a hölgy vagy a kutya?..."* – fogalmazódik meg a jellemző kérdés a bírósági tudósítás modorában. Vagy egy másik epizód hasonló stílusú címével: *„Az első tűsz-szedés a Józsefvárosban"*. Illetve: *„Bejött egy fél Unicumra a Gólyába – konyhakés állt ki a hátából..."*

Szomjasék merészen élnek a nagyvárosi folklór elemeivel, s tudatosan használnak efféle Rejtő Jenő-i utalásokat; fanyarul jókedvű invenciójukra vall, hogy további csavarintással galvanizálják elevenre a *„bocsánat, a késemért jöttem..."* kezdetű *péhowardi* szállóigét. E *„csúf és gonosz"* dél-itáliai neorealista filmekre hajazó burleszk hitelesen abszurd hangulatát olyan remek színészek teremtik meg, mint *„Gáspár Sándor, Szirtes Ági, Mucsi Zoltán, Andorai Péter, Rajhona Ádám* és a többiek. Két rendkívüli színészi alakítás adja meg a film különleges savát-borsát: az amatőr filmesből ismert rendezővé vált *Szőke Andrásé*, a saját feleségét túszul ejtő házmester és filmkritikuskollégánké, *Bikácsy Gergelyé*, az eseményeket pedáns jogászi bikkfanyelven kommentáló-összegező kukkoló szemtanú szerepében.

Kár, hogy annyira „magas" hangulati intonációval indul a film, amit azután nehéz fokozni. Mindegyik epizódnak megvan a maga csúcspontja, de a sok *„magas Cé"* miatt az átvezető képsorokban itt-ott leül a történet, s a mozaikos szerkezet – a fokozhatatlanság miatt – néhol monotonnak hat.

De miután jól szórakoztunk és többször is kiestünk a zsölyénkből – stílusosan szólva – *a röhögéstől*, csak utólag döbbenünk rá, hogy ez az egész őrületes józsef-(és ferenc)városi mikrovilág voltaképpen halálosan igaz és valódi; és netalán egy-egy Bejrút vagy Szarajevó szörnyképét hordozza a méhében...

Erózió

Ambiciózus, nagylélegzetű, sok mindent átfogni igyekvő alkotás *Surányi András* szimbolikus hangvételű filmje. Helykeresés, a munkás-mítoszok összeomlása, életformák kiürülése és ellehetetlenülése feszül *Haraszti Zsolt* sejtelmesre fényképezett képsorai mögött. A málló vakolatú, vedlett házfalak között, lepusztult vidéki ipari tájban kibontakozó nagyepikai igényű családtörténet, illetve sajátságos „fejlődésregény" hátterében az ideálok kifosztottsága miatti szomorúság szaggatottan méltóságteljes ritmusban keveredik a nosztalgikus hangulatokkal. Az egyik főszereplő, a vibráló egyéniségű *Murányi Tünde* alighanem a moziévad egyik fölfedezettje lesz; a rendező *Surányi András* kezét azonban túlságosan megbéklyózza választott mestere: *Federico Fellini* áhítatos bűvölete. Az *Erózió:* néhány emlékezetes epizód – és sok-sok lila szépelgés és szomorúság.

Zsugán István

MAPTÉNY

• A békéscsabai Nyulambulam együttes az aradi nemzetközi bábfesztiválon 12-én, szombaton mutatja be versenyműsorát. A csabaiak a Ludas Matyi című, bábjátékra és élő zenére komponált darabjukkal lépnek színre.

• Szabadulás a versektől címmel rendezik meg a Komédium Versszínházban hétfőn este hét órakor Csontos János és Parcsami Gábor estjét. Házigazda: Dinnyés József daltulajdonos.

• Ma délután öt és holnap hat órakor viszik színre a három pomázi és a csobánkai általános iskola tanulói a Háry János című daljátékot a pomázi művelődési ház nagytermében. Az előadást Nagy Zoltán színművész rendezte.

• Hetek óta egy párizsi kórházban ápolják a híres orosz balettáncost és koreográfust, Rudolf Nurejevet. A Le Parisien című lap csütörtökön azt az értesülést közölte, hogy minden bizonnyal AIDS-ben szenved. Utoljára október közepén jelent meg a közönség előtt, amikor a párizsi opera felújította a Bajadér című balettet, amelyhez korábban ő készített koreográfiát.

• Hölgyek és urak, szabad a vásár! – ezzel a mottóval nyitotta meg kapuit a neves iparművészek portékáit kínáló Karácsony '92 kiállítás és vásár csütörtökön a Műcsarnok Dorottya utcai bemutatótermében. Az egyedi tervezésű ékszert, ruhaneműt, táskát, ajándéktárgyat bemutató kiállítás január 3-áig tart nyitva.

• Victor Vasarely 13 képéből vakok és gyengénlátók számára érzékelhető adaptációkból nyílt kiállítás csütörtökön Budapesten, a Bolgár Kultúra Házában. A december 21-ig nyitva tartó tárlat utolsó napján a képekből aukciót rendeznek és a bevételből egy vak kisgyermek taníttatásának költségeihez kívánnak hozzájárulni.

Damkó József emlékezete

Örök tanok igézetében

„Korának egyik legjobban foglalkoztatott szobrásza volt" – írja *Lyka Károly* a százhúsz éve született *Damkó Józsefről*. Ennek ellenére – kiváltképp 1955. december 11-én, Budapesten bekövetkezett halála óta – jóformán csak a bennfentesek, inkább néhány szobrász meg a kutató művészettörténészek tudnak róla, s értékelik érdeme szerint.

Jeles – iparművészként is számon tartott – szobrászunk 1889 és 1893 között az Iparművészeti Iskola növendéke volt, majd *Stróbl Alajos* magániskolájában tanult 1897-ig. Stúdiumait állami ösztöndíjjal a párizsi Julien Akadémián fejezte be. 1904 és 1917 közt – a Fraknói-nagydíj elnyerésével – Rómában dolgozott, ahol élete egyik fő művét készítette el: *II. Szilveszter pápa síremléke* a lateráni Bazilikában (1907). Ezt utóbb (1910) még egy carrarai márványból faragott, két jelenetet tartalmazó domborművel bővítette ki: „Patrona Hungariae" fent, alatta „Asztrik apát átveszi II. Szilveszter pápától a koronát István király számára".

Sokoldalúságát már 1894-ben bizonyítja a millenáris emlékérem-pályázat díja (az Iparművészeti Társulat rendes tagja lett vele); továbbá díszítőszobrászkénti munkássága (Országház, Királyi Palota, Szt. István Bazilika); dekoratív, jobbára épülethomlokzatokra készült szobrai (Mezőgazdasági Múzeum, Belvárosi Takarékpénztár, Budapesti Telefonpalota). Kiemelkedő monumentális, főképp közteri – világi és egyházi – emlékművei a fővárosban: *Kapisztrán Szt. János* (budai vár), *Szt. Erzsébet* (Rózsák tere), *Szt. Antal* (Bazilika), *Régészek emléke* (Pulszky Ferenc–Hampel József–Römer Flóris sztélé a Nemzeti Múzeum kertjében), *Szt. Péter* és *Szt. Pál* piarista kápolna), *Strobl Alajos* és *Fraknói Vilmos síremléke, Lovrich család sírboltja* (Kerepesi-temető); vidéken: *Kuruc-emlék* (Kiskunhalas); külföldön: *Kossuth-szobor* (Torino). Hősi-emlékművet tizenegy vidéki városunknak készített.

Külön helyet foglalnak el életművében kisméretű, magyar paraszti tárgyú *terrakotta kisplasztikái*, melyekért 1902-ben ezüstéremmel jutalmazták a torinói nemzetközi kiállításon. E tenyérnyi népi zsánerfigurák egyébként azonos tematikai s megközelítő formaadást mutatnak *Telcs Ede* hasonló tárgykörű s borzolt felületűre mintázott, és szintúgy égetett anyag kisplasztikáival.

Ecsery Elemér

Kézikönyv a Bibliához

Az idei karácsonyi könyvvásár szenzációját minden bizonnyal a Lilliput Kft. szolgáltatja. Reprezentatív kiadványa a *Kézikönyv a Bibliához* ma kerül a fővárosi könyvesboltokba. Az angolból fordított 680 oldal terjedelmű könyv nélkülözhetetlen útmutatója lesz annak, aki pontosabb ismereteket akar szerezni a Biblia világáról. Anyaga négy részre oszlik: az első a Biblia keletkezéstörténetét tárgyalja, a második és a harmadik az Ó- és Újtestamentumot ismerteti, a negyedik részben az eligazító név- és tárgymutató van. Mindezt többszáz, kiváló minőségű térkép, illetve fénykép teszi teljesebbé.

Z. L.

A jég országa: Izland

A tavalyi Magyar–Izland-expedíció eredményes útjáról számol be az a kiállítás, mely január közepéig látogatható a Magyar Nemzeti Múzeumban. Izland ritkaszép vidéke egyben a világ egyik legérintetlenebb és legegzotikusabb tája is: a föld izzik, s millió tonnákat olvaszt fel a gleccserekből, hogy aztán Európa legnagyobb vízesésein keresztül zúgjon a víz a tenger felé. Itt tör a felszínre lépten-nyomon a forró gőz, víz és iszap; de szinte nincs is üreg, amelyben ne fortyogna, vagy sisteregne valami... Ez a gejzírek földje, ahol e földtani jelenség nem puszta látványosság, hanem környezetbarát energiaforrás is.

A tizenöt fiatal szakemberből álló kutatócsoport olyan természeti csodákat, ritka pillanatokat tudott megörökíteni felvételein, amelyek várhatóan egy Izlandról szóló albumban is helyet kapnak majd. E kiállítás képei ezt a meghatározó szemléletet tükrözik, amelyet a természet érdekeinek tisztelete és csodálata vált ki a nyitott szemmel és nyitott szívvel járó minden közhalandóból és szakemberből. Bizonnyal szép sikere lesz az expedíció által készített háromrészes természetfilmnek is, amelyet a televízió 1993-ban mutat be.

(inámi)

Színházi bemutató Újvidéken

Az *Újvidéki Magyar Színház* ma este mutatja be *Szántó–Szécsén–Fényes Szabolcs* Duna-parti randevú című zenés vígjátékát. A nehéz helyzetben lévő társulat (létszámban megfogyatkozott, anyagilag sem áll jól) már az előző évadban is könnyedebb, de igényes darabokkal igyekezett megtartani a közönségét. Így került színre *Maugham* Imádok férjhez menni című zenés komédiája. Azt is, miként a mostani bemutatót, magyarországi vendégrendező, *Miszlay István* állította színre.

VECSÉS NAGYKÖZSÉG
POLGÁRMESTERI HIVATALA

pályázatot hirdet
a következő állások betöltésére:

hatósági csoport-vezetői
(feltétel: államigazgatási főiskolai végzettség, legalább kétévi államigazgatási gyakorlat),

pénzügyi ügyintézői
(feltétel: pénzügyi és számviteli főiskolai végzettség, legalább kétévi államigazgatási gyakorlat),

mezőgazdasági ügyintézői
(feltétel: felsőfokú agrárvégzettség).

Mindegyik állás betöltésénél feltétel:
- magyar állampolgárság
- büntetlen előélet.

Bérezés: a köztisztviselői törvény alapján, megegyezés szerint.

A pályázatokat december 20-ig lehet benyújtani Molnár Imre polgármesterhez, cím: Vecsés, Szent István tér 1. 2220.

Elbírálási határidő: december 23-a.

Az állások január 1-jétől tölthetők be.

HIRDETÉS

A MOL MAGYAR OLAJ- ÉS GÁZIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG vevőszolgálatának

címe megváltozott.

MOL

Új címe:

MOL MARKETING ÉS KERESKEDELMI IGAZGATÓSÁG
piac- és vevőkapcsolati főosztály
Budapest, Szent Gellért tér 3. 1113
Telefon: 166-5811
Telefax (üzenetrögzítő): 186-9691

Vevőszolgálatunk készségesen tájékoztatja Önt a MOL Rt. által forgalmazott valamennyi ásványolaj-alapú termékről és a hozzá kapcsolódó tevékenységekről.

Például:
- a MOL (ÁFOR) töltőállomások nyitva tartásáról, szolgáltatásairól
- a Carrier kenőanyagok használatáról
- az Olvikor átmeneti korróziógátló termékekről
- az üzemanyagok, tüzelő- és fűtőolajok, paraffinok, bitumenek tulajdonságairól
- a termékeink áráról, beszerezhetőségéről, alkalmazástechnikájáról.

Kérdéseivel forduljon bizalommal hozzánk, szívesen vesszük munkánkat segítő észrevételeit is.

LEGYEN ÖN IS A MOL TÖRZSVÁSÁRLÓJA!

A Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat (FTV)

pályázat útján értékesíti

a tulajdonában levő részvényeket

Az FTV Geotechnikai, Geodéziai és Környezetvédelmi Részvénytársaság 1992. december 1-jétől, átalakulva, részvénytársaság formájában működik. Jegyzett tőkéje 10 350 E Ft. Az FTV tulajdonában 9610 E Ft névértékű részvénycsomag van.

A pályázatra olyan befektetők ajánlatát várják, akik megtartják, illetve kiegészítik a cégek jelenlegi profilját, és ezt pályázat formájában rögzítik.

A pályázat tartalmazza az ajánlattevő adatait, az ajánlati árat, a fizetés módját, vállalt határidejét és garanciáját.

A pályázatokat december 23-án 24 óráig lehet benyújtani az FTV címére: Budapest, Reviczky u. 4/A 1088. A borítékra írják rá: Pályázat.

A pályázat eredményéről minden pályázó értesítést kap.

A pályázat kiírója fenntartja magának a jogot arra, hogy eredménytelennek minősítse a pályázatot.

Felvilágosítást ad Wintermantel Kálmán, a 138-1633-as telefonon.

AUTOFINANZ MOZ-COM KFT

RUTÓK RÉSZLETRE

ÚJ GÉPKOCSIT VÁSÁROLNA, DE NINCS MEG A VÉTELÁRA?

Segít Önnek az AUTOFINANZ-rendszer!

Fizetési feltételek (kamat és kezelésidíj mentesen):
- **előlegként a vételár 4%-a,**
- **48 hónapon keresztül a vételár 2%-a.**

A gépkocsi átvételének időpontját a vásárló határozza meg és befolyásolhatja, de ez nem lehet kevesebb 3 hónapnál.

Például	Vételár	4%	2%
OPEL ASTRA	1 099 000 Ft	43 960 Ft	21 980 Ft
FORD FIESTA C	1 020 000 Ft	40 800 Ft	20 400 Ft

(Suzuki, Mercedes, VW és egyéb járművek)

A rendszerben vásárlók még menedzseri másodállást is vállalhatnak, amivel megkeresik a gépkocsi vételárát.

Érdeklődni lehet: hétfőtől péntekig 9–16, szombaton 10–13-ig.
Budapest. VII., Rákóczi út 4. 1/2 emelet
Telefon: 132-5703 • Telefon/fax: 122-6801

EZT A HIRDETÉST FELTÉTLENÜL HOZZA MAGÁVAL!

ECONOMIX

Az ECONOMIX Rt.,

mint a Dunabau 43 Általános Építő Vállalat felszámolója,

pályázatot hirdet

a Budapest III. kerületében levő, 19 377/2: és 19 333/9. hrsz.-ú
- a Szentendrei út mentén fekvő -, kezelői jogú

ingatlan megvásárlására,

a rajta levő felépítményekkel együtt.
A pályázat részletes kiírása január 11-étől vehető át a Dunabau 43 ÁÉV titkárságán (Budapest XI., Kaposvár u. 5-7. III. em.), 50 000 Ft pályázati díj vállalati pénztárba történő egyidejű befizetése ellenében.
A pályázaton való részvétel feltétele a pályázati kiírás átvétele.
A pályázatokat **január 29-én 12 óráig lehet benyújtani** a Dunabau 43 ÁÉV titkárságán.
A pályázatokat február 5-én értékelik.
A döntésről minden pályázót levélben értesítenek.

ÚJ FOLYAM 1. SZÁM — BUDAPEST, 1992. NOVEMBER — ÁRA: 85 FT

MAGYAR SZEMLE

A BÓS-NAGYMAROSI VÍZLÉPCSŐRENDSZER TÖRTÉNETE; **BORBÁNDI GYULA: BIBÓTÓL ÉS BIBÓRÓL;** *KODOLÁNYI GYULA: AZ ÚJ MAGYAR SZEMLE;* **WILLY KRAUS: A SZOCIÁLIS PIACGAZDASÁG;** *PONGRÁCZ TIBORNÉ: A MAI MAGYAR CSALÁD;* **SZABÓ ZOLTÁN SZEKFŰ GYULÁRÓL;** *SZALAI ATTILA: A LENGYEL ÚT TANULSÁGAI;* **VÉGEL LÁSZLÓ: A TOTALITÁRIUS ÖRÖKSÉG ÉS A KISEBBSÉGEK JOGAI**

BH
1934 jul. 10

— **(Galsworthy magyar szegényei.)** Annak idején az egész magyar közvélemény hálásan vette tudomásul, hogy *Galsworthy,* a Magyarországon is népszerű nagy angol író a Franklin Társulatnál megjelent művei magyar kiadásának teljes jövedelméről magyar szegények étkeztetése javára lemond. Rew. Frederic *Hankinsont* bízta meg a szegénykonyha irányításával és vezetésével. Ezen a népkonyhán *Galsworthy* jótékonyságából 1933 december 4-étől 1934 március 31-éig 23.142 magyar inséges kapott segítséget, mégpedig 16.005 jegy ellenében, 6942 jegy nélkül, 195 pedig kenyeret kapott. A világhíres népszerű angol író jótékonyságáért a magyar szegények nevében az egész magyar közvélemény hálával adózik.

— **(Életmentésért kitüntetett levente.)** *Kaposvárról* jelentik: Ezelőtt két évvel *Moszlovácz* Vendel *drávakereszturi* levente észrevette, hogy a Drávában két fiatalember fuldoklik. Habozás nélkül a *sebessodrú vízbe vetette* magát és kimentette mindkét embert, akikről ekkor derült ki, hogy Moszlovácznak *két fiatalabb testvére.* A kormányzó most a bravuros életmentőnek bronzérmet adományozott, amelyet *Perczel* Győző dr. szigetvári főszolgabíró szép ünnepség keretében adott át neki és utána a leventék díszmenetben vonultak el életmentő leventetársuk előtt.

Műsorváltozás a rádióban. A rádió július 10-iki, kedd délutáni műsora megváltozik, mert 16 óra 45 perckor a hirek helyett *Masány* Ernő dr. főmeteorológus tart előadást *„Az elmult hetek szeles, hűvös időjárásának okairól"* címmel. A műsor további része változatlan.

— **(Frühwirth Mátyás képviselő sajtópöre.)** Egy hetilapban cikk jelent meg, amely *Frühwirth* Mátyás országgyűlési képviselő *Duna Völgye* című lapjának ügyeivel foglokozott. *Frühwirth* sajtópört indított *Klár* Zoltán dr. és *Vukov* Lukács ujságíró ellen a cikk miatt. Hétfőn tárgyalta a pört a büntetőtörvényszék *Schadl-tanácsa. Klár* Zoltán bejelentette, nem ő írta a cikket, *Vukov* Lukács ellenben vállalta a szerzőségét és a valóság bizonyítását kérte. *Frühwirth* Mátyás hozzájárult a bizonyításhoz és ellenbizonyítást indítványozott. A törvényszék elrendelte a bizonyítást. Tanuként kihallgatták *Kun* Endre lapkiadót, aki a *Duna Völgye* társtulajdonosa volt. *Kun* azt vallotta, *Frühwirth* a csehektől, románoktól vett fel pénzeket, tisztelgő látogatást tett Prágában több helyen, vasúti szabadjegyet kapott a csehektől és vele együtt járt *Benes* cseh külügyminiszternél, akitől *Frühwirth* 40.000 svájci frankot kért egy cseh-magyar kőnyomatos lap alapítására. Ekkor *Frühwirth* ügyvédje csatolt egy levelet, amely szerint *Kun Endrét kabátlopás miatt háromhónapi fogházra ítélték* és képviselő ezért megszakította vele az összeköttetést. *Kun* tagadta, hogy őt megbüntették volna, mire az elnök intézkedett, hogy a bűnügyi nyilvántartóban nézzenek utána a dolognak. Közben *Frühwirth* Mátyást is kihallgatták mint tanut. A képviselő elmondotta, *Kun* Endre visszaélt a nevével, a szerkesztőségből iratokat, *üres levélpapírokat lopott és a nyomtatványon mindenfelé pénzkérő leveleket írt.* A képviselő hangoztatta, semmiféle pénzkérő levelet nem írt, mikor külföldre ment, mindig tájékoztatta az illetékeseket útja céljáról és ha visszatért, beszámolt. A lapot a hirdetések és előfizetések djából tartotta fenn, külföldi fürdőhelyek és cégek is hirdettek. Valóban járt *Benesnél,* de csak interjút és cikket kért tőle, pénzről nem tárgyalt vele. Mire *Frühwirth* Mátyás kihallgatása befejeződött, megérkeztek a bűnügyi nyilvántartóból a *Kun* Endrére vonatkozó iratok. Ezekből kiderült, hogy *valóban háromhónapi fogházra ítélték és büntetését kitöltötte. Frühwirth* Mátyás ismételten hangoztatta ezután, hogy az illetékesek minden külpolitikai ténykedéséről tudtak. A perbeszédek után a törvényszék *Klár* Zoltánt felmentette azon az alapon, hogy nem ő a cikk szerzője, *Vukov Lukácsot pedig bűnösnek mondotta ki és 200 pengő pénzbüntetésre ítélte.* A megokolás szerint *Frühwirth* Mátyás vallomásával szemben a nem megbízható *Kun* Endre vallomását, mint egyedüli bizonyítékot nem lehetett elfogadni. Az ítélet nem jogerős.

TALÁLKOZÓK

A *„Selmeci Vén Diákok"* az egyebütt végzett erdőmérnök- és bányamérnök-kartársakkal közösen, ez évi találkozójukat *Kolozsváron* tartják meg augusztus 4—6. napjain. A „Ballagással" kezdődő és „Salamanderrel" záródó, részletes program *Puksa* Endre főerdőtanácsostól (Inginer inspector silvic Cluj Str. Regele Ferdinand 38/II.) kérendő. Ugyancsak hozzá küldendők be sürgösen a jelentkezések is, hogy a résztvevők olcsó élelmezése és elszállásolása biztositható legyen. Erkezéskor felkeresendő az Unitárius Kollégium (Calea Maresal Foch) titkári hivatala.

HITLER HAJÓRA SZÁLLVA TÖLTI SZABADSÁGÁT

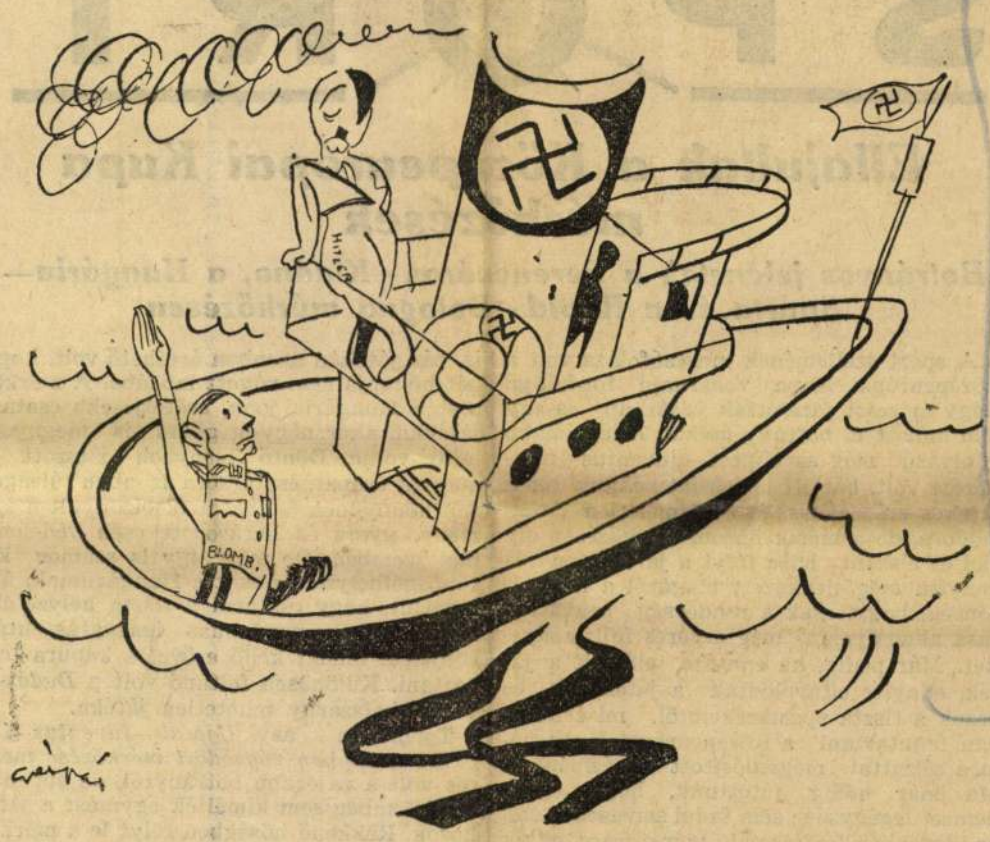

Gáspár Antal rajza

HITLER: Kedves Blomberg, itt legalább jót állhatunk egymásért!

— **(TAMASI ARON A BUDAPESTI HIRLAPBAN.** Az erdélyi magyar irodalom több jelese után most Királyhágón-túli íróink egyik legjelentékenyebbje, Tamási Áron vonul be a Budapesti Hirlap szépirodalmi rovatába, de egyben cikkirói közé is. Tamási Áron, akinek első mesteri novelláját a Budapesti Hirlap legközelebbi vasárnapi mellékletén, a Vasárnapi Ujságban mutatjuk be olvasóinknak, elragadó költészetével, őseredeti székely egyéniségével és nemes magyarságával küldi majd haza lelkének kincseit. A Budapesti Hirlap lesz a postása ennek a dúsgazdag és mély magyar írónak, akinek minden gondolata, minden érzése, minden őserejű kitörése a mienk.

— **(Az igazságügyminiszter elismerése a nyugalomba vonuló győri főügyésznek.)** *Győrből* jelentik: *Rácz* Ernő dr. győri kir. főügyész 49 évi szolgálat után nyugalomba vonult. A köztiszteletben álló főügyész a kommunista uralom bukása után tevékeny részt vett az igazságszolgáltatás újjáépítésében. Nyugalombavonulása alkalmából az igazságügyminiszter értékes és kiváló szolgálataiért őszinte köszönetét és legteljesebb elismerését fejezte ki *Rácz* Jenőnek.

— **(Kozma Miklós az Agárdi Fürdőegyesület tiszteletbeli elnöke.)** Az agárdi Fürdőegyesület július 8-án tartotta évi rendes közgyűlését *Lator* Géza dr. miniszteri osztálytanácsos elnöklete alatt. A közgyűlés hálás köszönettel emlékezett meg *Fabinyi* Tihamér kereskedelemügyi miniszternek és *Széchényi* Viktor gróf főispánnak a Velence-tavi fürdőkultusz kifejlesztése és támogatása körül kifejtett munkásságáról. Az agárdi Fürdőegyesület leveldi vitéz *Kozma* Miklós felsőházi tagot, a Magyar Távirati Iroda elnökigazgatóját tiszteletbeli elnökévé választotta.

— **(A kormányzó nyitja meg a szeptemberi Református Nagyhetet.)** Szeptember 30-án országos gyűlések egész sorozata kezdődik meg Budapesten: a református presbiterek, lelkészek, tanárok, kántorok, tanítók, s a Protestáns Irodalmi Társaság összejövetelei, amelyek egy egész hetet kitöltenek. A Református Lelkészegyesület hivatalos lapjának, a „Lelkészegyesület"-nek legújabb számában a főszerkesztő: *Baltazár* Dezső dr. püspök jelenti be, hogy a gyűléseket bevezető református műtörténelmi kiállítást *Horthy* Miklós kormányzó fogja megnyitni.

— **(Rockefeller kilencvenötéves.)** Londonból jelentik: *Rockefeller,* az agg petróleumkirály newyerseyi otthonában a legszűkebb családi körben ülte meg 95-ik születésnapját. Az amerikai krőzus, aki mindenáron meg akarja érni a *századik* évet, újabban rohamosan gyengül. A nagy hőség is megviselte egészségét, úgyhogy a nap túlnyomó részét ágyban kell töltenie.

— **(A budapesti német követség)** felkéri azokat, akik tudnak valamit a *Regensburgban* elhunyt *Glockner* János betüszedő örököseiről, nevezetesen feleségéről, született *Scheibl* Annáról és gyermekeiről, Pálról és Erzsébetről, közöljék adataikat a budapesti német követséggel.

× **(Dugulás és aranyeres bántalmak),** gyomor- és bélzavarok, máj- és lépduzzadás, a has állandó puffadtsága és a rekeszizom gyakori feltolódása, hát- és derékfájás ellen a természetadta *„Ferenc József"* keserüvíz, kisebb adagokba elosztva, napont többször bevéve, hathatós segitséget nyujt.

— **(Uj kormányfőtanácsos.)** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Gollowitz* Győző m. kir. kormánytanácsosnak, a Soroksár-Haraszti-Taksonyi Takarékpénztár vezérigazgatójának a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül a *magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta.*

— **(Országzászló-avatások.)** Kéthely somogymegyei község vasárnap avatta fel országzászlóját. Az avató beszédet *Urmánczy* Nándor mondotta, majd *Strausz* István dr. országgyülési képviselő beszélt s a magyar asszonyok nevében *Dán* Miklósné mondott üdvözletet. — *Sajókazinc* borsodmegyei község országzászlójának avató ünnepségén *Deseőffy* Aurél országgyülési képviselő és csemicei *Csemiczky* Ödön beszéltek. Utána a hősök ligetét nyitották meg.

— **(„Lesz még magyar nyár".)** A székesfővárosi korcsmárosság idei nyári mulatságát szerdán este hat órától kezdődöleg tartja „kivilágos kivirradtig" a budai *Budagyöngye* kiránduló helyen. A „Lesz még magyar nyár" elnevezéssel rendezett mulatságon sok érdekesség és mulatság várja a vendégeket, így az idei *„Miss-Korcsmáros"* választás is, amelyet a közönség szavazata dönt el.

VIGASZTALÁS

— Na, papa, jó kis szidást kaptam miattad. A számtanpélda, amit az este kiszámítottál, hibás volt.

— Ejnye, ezt igazán röstellem, kisfiam.

— Na nem baj, a többi papa is tévedett.

— **Reviziós ünnepség Tabon.)** Vasárnap *Tabon* nagyszabású hazafias ünnepség volt, amelyen vitéz *Csicsery Rónay* István ny. vezérkari alezredes elnöki megnyitójában tiltakozott a francia külügyminiszter történelmet hamisító nyilatkozata ellen. *Javornitzky* Jenő dr., a TESz társelnöke ünnepi beszédében a revizió elkerülhetetlen eljöveteléről és az összefogó müködés szükségességéről beszélt. A közös ebéden *Kiss* Emil dr. főszolgabíró köszöntötte a kormányzót. Délután kerékpár-, kocsi-, futó-, futball-verseny, lovasmutatvány, tüzoltás, magyar és más nemzeti táncok bemutatása és egyéb látványosságok, este pedig tüzijáték volt.

— **(Nőrablás gyanúja miatt letartóztatták Silberer Andor budapesti grafológust.)** A veszprémi ügyészség megkeresést küldött a budapesti rendőrségnek, melyben kérte, hogy állítsák elő *Silberer* Andor grafológust, mert *nőrablás miatt feljelentés érkezett ellene. Silberer* a mult héten Veszprémben járt, ahol irás-analíziseket készített. Egy veszprémi százados felesége is levelet küldött hozzá, hogy az irását vizsgálja meg. Megismerkedtek és *Silberer* Budapestre szöktette az asszonyt. A grafológus a főkapitányságon azzal védekezett, nem követett el bűncselekményt, *a százados felesége önszántából jött Budapestre,* ő még igyekezett is lebeszélni az útról. A rendőrség azonban *Silberert* az ügyészség megkeresése alapján letartóztatta, vasárnap Veszprémbe kísértette és átadta az ügyészségnek. A százados feleségét budapesti rokonai a *Siesta*-szanatórium idegosztályán helyezték el, mert a kiállott izgalmak következtében megbetegedett.

— **(Prohászka Ottokár esztergomi szobrának leleplezése.)** Esztergomból jelentik: Vasárnap délelőtt bensőséges ünnepség keretében leplezték le Esztergomban, a szeminárium előtti és *Prohászka* Ottokárról elnevezett téren, a papnevelőintézet több mint két évtizeden át volt tanárának, *Prohászka* püspöknek szobrát, amely *Damkó* József szobrászművész sikerült alkotása. A szoborleleplezésen impozáns számban vett részt a város és a vármegye közönsége s a fővárosból az *Actio Catholica* ebből az alkalomból többszáz főnyi résztvevővel kultúrvonatot indított az ősi prímási városba. Az előkelőségek soraiban ott voltak *Serédi* Jusztinián bíbornok-hercegprímás, *Radochay* László főispán, *Glatz* Gyula polgármester, *Fehér* Gyula nagyprépost, *Lepold* Antal, *Török* Mihály, *Jeszenszky* Kálmán, *Szokolay* Antal, *Meszlényi* Zoltán, *Bakos* János prelátus-kanonokok, *Gerevich* Tibor egyet. tanár, *Ortvay* Rezső apát-plébános, *Raufstein* Antal szeminá-riumi alkormányzó és mások. *Török* Mihály dr. kanonok ünnepi beszédben ismertette *Prohászka* életét, méltatta mint papot, tudóst és embert. Serédi *Jusztinián* hercegprímás vette át a szobrot és beszédében megemlékezett az igazi keresztény szerénységről és alázatosságról, amelynek Prohászka *mintaképe volt* és amelynek hiánya sok mai baj okozója. Az emlékművet ezután a hatóságok és testületek egész sora koszorúzta meg.

— **(Harriman amerikai bankár fegyházba került.)** Londonból jelentik: Harrimant, a Harriman National Bank and Trust Company volt vezérigazgatóját beszállitották az amerikai Lewisburgh fegyházába, hogy megkezdje *négy és félévi fegyházbüntetésének* kitöltését, amelyre több rendbeli okirathamisitás és hütlen kezelés miatt ítélték el.

— **(Országos Iparos Kongresszus.)** Az 1934. évi *Országos Iparos Kongresszust* július 22-én, vasárnap és 23-án, hétfőn *Kecskeméten* a Katona József Színházban tartják meg. A kongresszus rendezésében résztvesz a *Kecskeméti Ipartestület* és a Kecskeméti *„Hirös Hét"* rendezőbizottsága. A napirend előtt *Fabinyi* Tihamér kereskedelmi miniszter és *Öry* Imre országgyülési képviselő szólalnak fel. A napirend szerint az elnöki összefoglaló jelentés után számos felszólalás lesz. Többek közt *Ring* Gyula, *Dobsa* László dr., *Marschall* Béla, *Kovatsek* Ferenc, *Tóth* József, *Lippay* István dr. és *Füredy* Lajos tartanak beszédet. A kongresszuson résztvevők számára a MAV *50 százalékos kedvezményes utazást biztosit.* A kedvezményes jegy váltására jogositó igazolványok a *Kecskeméti Ipartestületnél,* a *Kereskedelmi és Iparkamaráknál* és az összes IBUSz-irodákban kaphatók. Július 21-én és 22-én a MÁV külön kultúrvonatot is indit, melyre a menet-térti jegy ára személyenként 4 pengő 80 fillér. Az *Ipartestületek Országos Szövetsége* az Országos Iparos Kongresszus alkalmával július 21-én, szombaton délután 3 órakor tartja, a városháza közgyülési termében, rendes évi közgyülését.

— **(Uj egyetemi magántanárok.)** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Csanády* Jenő dr. egyetemi tanársegédnek *A munkafiziológia* című tárgykörből, *Gaál* András Kálmán dr. közegészségügyi felügyelőnek *Az egészségvédelem hazánkban és a külföldön* című tárgykörből és *Petrányi* Győző dr. egyetemi tanársegédnek *A gyermekgyógyászati propaedeutika* című tárgykörből a szegedi m. kir. Ferenc József-tudományegyetem orvostudományi karán *egyetemi magántanárrá* történt képesitését jóváhagyóan tudomásul vette és őket e minőségükben megerősitette.

— **(A Külügyi Szemle)** júliusi számában A békés revizióról Meline *d'Asbeck* bárónő irt figyelemreméltó tanulmányt. *Az ötödik Közép-Európa* c. cikkében *Pongrácz* Kálmán dr. a Dunavölgy problémájának rendezéséről értekezik. *Kokas* Lajos dr. az uj *rendi államról* ir, mig *Drucker* György dr. tanulmányában a *Nemzetek Szövetsége reformjára* vonatkozó tervezeteket ismerteti. *A külügyi képzés* fontosságára *Egyed* István dr. hivja fel a figyelmet. *A budapesti egyetemnek a Cseh-Szlovák állam elleni perét Váli* Ferenc dr. az Egyetemnek e perben egyik jogtanácsosa, ismerteti. *Domány* Gyula dr. bankigazgató mélyen szántó tanulmányában *„Az amerikai dr és valutapolitikai kisérletekről"* ir. A továbbiakban *Gratz* Gusztáv dr., *Szekula* Ágnes, *Tafcsay* Vilmos, *Nagy* Iván dr., *Bikkal* Dénes dr., *Makay* Miklós dr., *Sillay* Aladár dr., *Polgár* Imre dr., *Eöttevényi* Olivér dr., *Horváth* Jenő dr., *Moravek* Endre dr., *Szende* Zoltán dr., ifj. *Buday* Kálmán dr. nevével találkozunk.

GYÁSZROVAT

Katonai *Magyar* Géza július 8-án, életének 43. évében elhunyt. Kedden délután fél 5 órakor temetik a farkasréti temető halottasházából.

Szombathy György, a kaposvári *Somogyi Ujság* című lap felelős kiadó-igazgatótja Kaposvárott 55 éves korában elhunyt.

Rácz Henrik dr. ügyvéd, Pestszenterzsébet képviselőtestületének és több jótékonysági egyesületnek vezető tagja 57 éves korában meghalt.

Alsódraskóci *Morvay* Ákos nyugalmazott huszáralezredes, számos hadiékítményes kitüntetés tulajdonosa július 8-án ötvenkettedik életévében elhunyt. Július 10-én, délután 3 órakor fogják a farkasréti temető halottasházában beszentelni, majd a megszállt területen levő *Palicsfürdőre* szállíttatni és az ottani családi kápolna sírboltjában örök nyugalomra helyeztetni.

— **(A hirdetés illetéktelen vámszedői.)** A *Reklámélet* legújabb száma vezető helyen közli *Böhm* Rezsőnek, a Budapesti Hirlap igazgatójának cikkét, amely rámutat arra, hogy a rendes és biztos erkölcsi alapon nyugvó napilapok hirdetései azért csökkennek terjedelemben, mert a *zugsajtó* követelődző fellépése folytán a hirdető *más eszközökkel* iparkodik árui számára a szükséges publicitást biztosítani, annak ellenére, hogy a legjobb, legintenzivebb reklám ma is az ujsághirdetés. Az álsajtó így nemcsak morális, de anyagi károkat is okoz a komoly lapoknak és a hirdetőknek egyaránt, mert a reklám a hirdetés avatatlan vámszedőinek magatartása következtében kiszorul az utcára. A becsületes üzleti érdek és a hirdetési morál azt követeli, hogy a hirdetési üzlet betegségeit kiirtsák. Ezért igénybe kell venni a *Budapesti Napilapok Testületének* és az illetékes hatóságoknak minden tekintélyét a hirdetési üzlet megtisztítására. Le kell törni azokat az illetéktelen vámszedőket, akik elárasztják a hirdetőket és megrendítik az erkölcsi magaslaton álló sajtó üzleti alapját. A propaganda és az ujságok barátainak meg kell adni a lehetőséget, hogy ott hirdessenek, ahol akarnak. Közli a lap a *Budapesti Napilapok Testülete* által kiírt hirdetésverseny április havi eredményét is, továbbá a változatos tartalmú, művészies kiállitásu új szám főbb cikkeit, *Böhm Rezső, Vajda István dr.* és *Barinkay Ferenc dr.* cikkeit. Számos cikket hoz a Reklámélet új száma, amely a kiskereskedő reklámproblémáival foglalkozik és kirakatrovata pompás külföldi kirakatmintákat mutat be. Kritikák, tippek, ötletek egészitik ki az új számot, melyet *Balogh* Sándor szerkeszt. Előfizetési ára egy évre 12 pengő. Kiadóhivatal: V., Bálvány-u. 12.

— **(Mindazon mérgezési esetek leküzdésénél)**, melyeket romlott ételek okoznak — tehát főleg húsmérgezés vagy gombamérgezés előfordulásakor — a gyorsan ható természetes **„Ferenc József"** keserűvíz azonnali használata rendkívül fontos segédeszköz.

Élelmiszerpiac

A budapesti Nagyvásártelep nagybani drainak jegyzéke. Élő baromfi: csirke kg. 130—150, ruca 100—120 fillér. Tisztitott baromfi: Csirke, sütni való kg. 140—220, lud 110—120, ruca 100—110 fillér. Tojás: ládaáru darab 3.7—3.9, kosáráru 4—4.1 fillér. Tejtermékek: tejföl lt. 120, teavaj (tömb) kg. 200—220, tehénturó 12—84 fillér. Szárazfőzelék :Bab. fehér aprószemű kg. 18—22, lencse 18—56, borsó 21—34 fillér. Zöldségfélék: fokhagyma kg. 12—14, vöröshagyma 7—7.5, fejeskáposzta 6—10, kelkáposzta 6—14, tisztitott karfiol 15—40, burgonya: nyári rózsa- 6.5—7, őszi rózsa- 5.5—6, Ella- 5—5.5, tisztitott paraj 12—16, csiperkegomba 90—140, főző tök 2—3, kalarábé 0.5—3, zöldborsó 12—18, sóska 3—10, fejessaláta drb. 1—4, uborka kg. 4—10, zöldbab (vajbab) 6—20, tengeri cső 2—4 fillér. Gyümölcs: alma kg. 10—36, körte 10—40, narancs 40—60, mák 50—54, kajszinbarack 10—36, őszibarack 16—80, ribizli 14—20 fillér. *A Nagyvásártelepen lanyha volt a forgalom.* Áru érkezett a mai napon: 74 vagon, 267 q hajón és 41 q tisztitott baromfi.

A vásárcsarnokok és nyilt piacok kicsinybeni drainak jegyzéke. Marhahús: rostélyos, felsál kg. kg. 100—220, leveshús 80—160 fillér. Borjuhús: comb kg. 200—260, borjuvesés 120—200 fillér. Juhhús: hátulja kg. 140—180, eleje 60—140 fillér. Sertéshús: Karaj kg. 180—220, tarja, comb, lapocka 124—160. oldalas 100—144, zsirnakvaló szalonna 104—124, háj 120—136, zsir 120—128 fillér. Élő baromfi: csirke drb. 70—220, tömött lud 150—800 fillér. Tisztitott baromfi: Csirke, sütni való kg. 160—280, hizlalt lud 120—160 fillér. Tojás: tea- darab 5—6, főző és apró 3.8—4.6 fillér. Halak: ponty kg. élő 140—160, jegelt és nem élő 90—120 fillér. Tej és tejtermékek: kannatej lt. 32, tejföl 120—150, teavaj (tömb) kg. 240—260, tehénturó 16—80 fillér. Kenyér: fehér kg. 36—44, félbarna 28—34, barna 18—22 fillér. Szárazfőzelék: bab, fehér aprószemű kg. 20—32, borsó 40—60, lencse 32—80 fillér. Zöldségfélék: fokhagyma kg. 16—30, vöröshagyma 10—16, fejeskáposzta 10—18, kelkáposzta 10—20, tisztitott karfiol 20—60, burgonya: rózsa- 6—12, Ella- 7—10, sóska 16—26, tisztitott paraj 16—28, főző tök 3—6, vegyeszöldség 10—16, hüvelyes zöldborsó 28—48, zöldbab (vajbab) 14—36, uborka 8—20, kalarábé darab 1—4, saláta drb. 3—10, tengeri cső 1—6, zöldpaprika 1—6, paradicsom kg. 20—26 fillér. Gyümölcs: alma kg. 16—60, egres 16—40, ribizli 20—40, málna 30—60, kajszinbarack 18—60, őszibarack 26—160 fillér. *A piacokon és a vásárcsarnokokban is lanyha volt a forgalom.* A zöldbab ára csökkent, — az élő ponty ára emelkedett.

A BUDAPESTI HIRLAP utazási irodája
VIII., József-körút 5

15 napos nyaralás az Adriai tenger partján

Abazziában, Velence-Lidón vagy Riminiben.

Indulás Budapestről
julius 14-én este.
Visszautazás 30 napon belül bármikor.

Abbazzia . . . 198.— P-től
Lido-Velence . 266.— P-től
Rimini . . . . 262.— P-től

A nyaralás tetszőlegesen meghosszabbitható.
Kérje nyaralásunk ismertetését.
Nemzeti Bank engedélye alapján.

SPORT

Elfajultak a Középeurópai Kupa mérkőzések

Botrányos jelenetek a Ferencváros—Kladno, a Hungária—Spárta és a Rapid—Bologna mérkőzésén

A sport szellemének megcsúfolása volt a Középeurópai Kupa vasárnapi fordulója. Négy meccset játszottak vasárnap és egy sem múlott el botrány nélkül. A legsimább lefolyású még az Ujpest—Juventus mérkőzése volt, bár itt is feltűnt néhány olasz játékos erőszakossága és kíméletlen játékmodora, de a másik három mérkőzésen oly vad és elszánt harc folyt a játéktéren és annyira megfeledkezett magáról a nézőközönség, hogy csak a rendőrség beavatkozása akadályozta meg a véres fejleményeket. Már pedig, ha ennyire elfajult a játék, ennyire eltávolodtak a játékosok és nézők a tiszta sportszellemtől, mi értelme van fenntartani a Középeurópai Kupa nemes célzattal megvalósított intézményét. Ma már odáig jutottunk, hogy egyik nemzet legénysége sem indul szivesen útnak az idegenben lejátszandó mérkőzésre, egyik csapat sem látja biztosítottnak a mérkőzés zavartlan lefolyását, fél az ellenféltől, fél a közönségtől, sőt még a bírótól is, aki — mint a tapasztalat mutatja — a nézők viharos tüntetésétől befolyásolva, rendszerint tétlenül tűri, hogy megrugdossák és harcképtelenné tegyék a vendégcsapat játékosait. Ez már nem játék, kegyetlen harc, amelyben elvesznek a játék szépségei, s a cél nem a sportolás, hanem csupán a győzelem. Legyőzni az ellenfelet minden áron, minden eszközzel s ha az jobb, sportkultúrája magasabb, ha szabályos játékban le nem győzhető, nem riadnak vissza az alantas eszközöktől sem.

A legsúlyosabb sérelem érte a sportszellemet Kladnoban a *Ferencváros—Kladno* mérkőzésén. Már a magyar csapat fogadtatásánál megnyilvánult a kladnoi cseh közönség ellenszenve és az izzó hangulat még forróbbá vált a játék folyamán, hogy a meccs végén szégyenletes botrányban robbanjon ki. A mérkőzés első félidejében a *Sárosit* nélkülöző ferencvárosi csapat szép játékot mutatott, gólt szerezni azonban nem tudott. A második félidőben azután a cseh játékosok vadul támadtak a magyar csapat tagjaira, akik csak arra törekedtek, hogy az összeütközéseket elkerüljék és épségben jussanak tul a mérkőzésen. A Kladno *Prohaszka* és *Junek* révén két gólt szerzett, az állóhely közönségének tomboló üdvrivalgása közepette. A második gól után a csőcselék nekitámadt egy prágai magyar ujságírónak, sörösüvegeket és poharakat dobáltak feléje, mire az ujságíró és a prágai magyar követség két jelenlévő tisztviselője eltávozott a pályáról. *Hromadka* góljával a Kladno már 3:0-ra vezetett, amikor *Bouska* és *Kemény* összecsapása után az olasz bíró, *Scorzoni, mindkét játékost kizárta a további küzdelemből.* Ezután *Toldi megszerezte a Ferencváros egyetlen gólját,* majd a befejezés előtt *Prohaszka* ismét a Kladnot juttatta gólhoz. *Igy alakult ki a Kladno 4:1 (0:0) arányú győzelme.* A pályáról levonuló magyar csapatot megdobálták és leköpködték, s csak a rendőrség védelme mellett juthatott ki a pályáról a Ferencváros csapata. Amikor az autóbusz elindult Prága felé, az utcán *kőzáport zúdítottak a magyar csapat után, sőt egy revolverlövést is leadtak.* Szerencsére azonban baj senkit sem ért és a Ferencváros csapata sértetlenül érkezett a cseh fővárosba.

A Ferencváros veresége ellenére is tovább jutott a Középeurópai Kupa harmadik fordulójába. A Kladno fölött Budapesten aratott 6:0-ás győzelmét és a vasárnapi 1:4-es vereségét összevetve, 7:4 arányban győzött a magyar bajnokcsapat a két mérkőzésen.

Csunya jelenetek zavarták meg a *Hungária—Spárta* budapesti mérkőzését is. A mérkőzés második félidejében néhány magáról megfeledkezett cseh játékos durvasága visszataszító jeleneteket okozott. *Boucek* megrugdalta a földön fekvő *Turait,* aki dühében belefejelt a feléje rohanó *Burger arcába.* Ezért viszont *Ctyroki* állt bosszút Turain, akit két percre kivittek a játéktérről. Kevésen múlott, hogy a játékosok nem támadtak ököllel egymásra, de *Frankenstein,* a mérkőzés osztrák bírája, hamarosan rendet teremtett azzal, hogy *Ctyrokit kiállította.* A mérkőzést egyébként *2:1 (1:0) arányban a Hungária nyerte meg.* A kék-fehér csapatban nagy sikerrel mutatkozott be a miskolci *Szabó IV.,* aki a jobbfedezet posztján a Hungária legjobb játékosa volt. Bevált a III. kerületiektől átvett *Biró* is, bár játékán azonban érezhető volt, hogy két hónapja nem rúgott labdába. A mérkőzést a Hungária jobb, erőteljesebb csatárjátékkal akár négy-öt góllal is megnyerhette volna. Döntő fölényben játszott a magyar csapat, csatársora azonban túlságosan könnyűnek és lassúnak bizonyult a kemény, gyors és határozott cseh védelemmel szemben. De még így is számos kitünő gólhelyzete akadt a Hungáriának, ám kiderült, hogy csatárai a tiszta helyzetekben is csak hosszadalmas igazgatás után tudják a labdát kellő erővel a kapura irányitani. Különösen feltünő volt a *Dudás—Titkos*-balszárny tehetetlen játéka.

Torinóban az *Ujpest—Juventus 1:1 (1:0) arányban végződött mérkőzése* mentes volt a zajosabb botránytól, de ebben a küzdelemben sem kímélték egymást a játékosok. Rekkenő hőségben folyt le a mérkőzés. Az Ujpest nagy lendülettel indult rohamra, hogy bevegye ellenfele hadállásait és a 6. percben *Kocsis* góljával sikerült is a vezetést megszerezni. Az első félidőben csaknem állandóan támadásban volt az újpesti csapat, fölényét azonban nem tudta újabb gólokra váltani. A második félidő 7. percében már 2:0-ra vezethetett volna az Ujpest, ám *Kocsis* menthetetlennek látszó gólhelyzetben hibázott és ezzel a magyar csapat kiengedte kezéből a győzelmet. A csapat visszaesett és a 13. percben *Borel góljával a Juventus kiegyenlített.* A gól után az olasz csapat a védelembe vonult és erélyes, gyakran durva játékkal őrizte meg az 1:1-es eredményt. Ezzel a Juventus, amely az első mérkőzésen Ujpesten 3:1-re győzött, továbbjutott, míg az Ujpest elvérzett.

Bécsben *a Rapid 4:1 (1:1) arányú győzelemmel vett revánzsot a Bologna csapatán a bolognai 6:1-es vereségért.* Hiába erőszakoskodott azonban a *Rapid,* hiába segítette az osztrák csapatot *Zenischek* cseh bíró, mégis a Bologna jutott tovább a Középeurópai Kupában. A Bologna legjobb csatára, *Schiavio* nélkül játszott, de az első félidőben így is egyenrangú ellenfele volt a Rapidnak. *Binder* góljával az osztrákok vezettek, de *Reguzzionak* sikerült kiegyenliteni. A második félidőben a revánzsra éhes osztrák játékosok egymásután rúgták le az olasz játékosokat. A botrány a 25. percben tört ki, amikor *Pesser* orvul megrugta *Monsegliot.* A játékosok összefutottak, verekedés támadt, a közönség soraiból sokan berontottak a pályára, köveket, üvegeket hajigáltak a játékosok felé s a rendet csak akkor sikerült helyreállitani, amikor a rendőrség erősitést kapott. Negyedóráig állt a játék s amikor végre folytatták a meccset, kiderült, hogy a verkedés közben *a bíró Monsegliot kiállította.* Ezután *Binder* két tizenegyesből és egy egyéni akcióból három gólt szerzett és a Rapid 4:1 arányban győzött.

A Középeurópai Kupa második fordulója után tehát *állva maradt a Ferencváros, a Juventus és a Bologna. A Hungária és a Spárta* még csak az első fordulónál tartanak és a szerdai prágai mérkőzés dönti el, hogy melyikük játszik a második fordulóban az *Admira* csapatával.

Tíz bajnokságot nyertek a vidéki ifjúsági atlétái

Két új rekord a bajnoki viadal második napján — Bécsben 78.5 : 50.5 arányban győzött a magyar válogatott csapat

A magyar atlétika utánpótlása az országos ifjúsági bajnokságok második napján, vasárnap is nagyszerű eredményekkel és pompás küzdelmekkel érdemelte ki a sportközönség elismerését. Az erős szél nagy mértékben befolyásolta az eredményeket, de a kitünő fiatalok a kedvezőtlen körülmények között is két újabb rekorddal tették nevezetessé a bajnoki viadalt. A *400 m sikfutásban* a dorogi *Vizvári* 51 mp-es eredménye, a *400 m gátfutásban* pedig *Polgár* (BBTE) 58.9 mp-es teljesitménye kerül be az ifjúsági rekordok sorába. A két napon lebonyolított 16 bajnoki számból 10 a vidéki versenyzőknek jutott, ami a vidéki atlétika hatalmas fejlődését bizonyitja. A részletes eredmény:

200 m sikfutás: 1. Vizvári Sándor (Dorogi AC) 22.4 mp. 2. Góby József (KEAC Szeged) 22.6 mp. 3. Vermes Vilmos (Debreceni TE) 23.2 mp. — *1500 m sikfutás:* 1. Rátonyi Sándor (MAC) 4 p 20.6 mp. 2. Házi Emil (MOVE Zalaegerszegi SE) 4 p 24.2 mp. 3 Fajtcsy István (Pécsi AC) 4 p. 28 mp. Délnyugati kerületi ifjúsági rekord. — *Súlydobás:* 1. Zavarkó János (MTK) 12.68 m. 2. Timár Mihály (Szolnoki Máv.) 12.33 m. 3. Ketter Ferenc (KEAC Szeged) 11.89 m. — *Magasugrás:* 1. Bebesi Gyula (Pécsi EAC) 181 cm. 2. Cserma János (Békéscsabai Máv. SE) 178 cm. 3. Walter Ferenc (BBTE) 174 cm. — *110 m gátfutás:* 1. Szirmák László (Dorogi AC) 17.4 mp. 2. Hátszegi Mátyás (Dorogi AC) 18.3 mp. 3. Magics Zoltán (Nyiregyházai VSC) 19.3 mp. — *400 m gátfutás:* 1. Polgár Jenő (BBTE) 58.9 mp. Országos ifjúsági rekord. 2. Bartal Ferenc (MAC) 61.8 mp. 3. Hátszegi Mátyás (Dorogi AC) 61.9 mp. — *400 m sikfutás:* 1. Vizvári Sándor (Dorogi AC) 51 mp. Országos ifjúsági rekord. 2. Trócsányi Károly (MAC) 51.4 mp. 3. Csekey Sándor (KEAC Szeged) 55.4 mp. — *Diszkoszdobás:* 1. Horváth II. Vilmos (Pécsi AC) 42.12 m. 2. Reisz Emil (KISOK Dél) 38.78 m. 3. Ketter Ferenc (KEAC Szeged) 38.58 m.

MAGYARORSZÁG—AUSZTRIA 78.5:50.5

A bécsi stadionban a Rapid—Bologna labdarúgó mérkőzése előtt 12.000 fönyi közönség jelenlétében tartották meg *Magyarország—Ausztria* válogatott atlétikai mérkőzését. A magyar atléták a várakozásnak megfelelően, óriási fölénnyel győztek s a tizenhárom versenyszám közül csak egyben, a 110 m gátfutásban sikerült az osztrákoknak az első helyet megszerezni. A pontarány 78.5:50.5 volt a magyar csapat javára. A mérkőzés eredményei a magyar atléták képességeihez mérten gyengék, aminek magyarázata, a bécsi stadion rossz salakpályája. A verseny eredménye:

100 m sikfutás: 1. Sir 10.6 mp. 2. Gyenes 10.9 mp. 3. Berger és Geissler. — *400 m sikfutás:* 1. Barsi 50.1 mp. 2. Radnitz 51.2 mp. 3. Körösi 51.7 mp. 4. König 51.8 mp. — *800 m sikfutás:* 1. Szabó 1 p 57.8 mp. 2. Erdinger 1 p 58 mp. 3. Margó 1 p 58.4 mp. 4. Schikola 1 p 59.8 mp. — *1500 m sikfutás:* 1. Ignátz 4 p 08 mp. 2. Sárvári 4 p 10 mp. 3. Simacek 4 p 17 mp. 4. Blödy 4 p 26 mp. — *5000 m sikfutás:* 1. Kelen 15 p 22 másodperc. 2 Szilágyi 15 perc 31.2 másodperc. 3. Leitgeb 16 p. 01.2 mp. Leban feladta. — *110 m gátfutás:* 1. Leitner 15.1 mp. 2. Langmayer 15.2 mp. 3. Jávor 15.4 mp. 4. Kovács 15.6 mp. — *Magasugrás:* 1. Bódosi 194 cm. 2. Késmárki és Neuruhrer 187.5 cm. 4. Reschauer 165 cm. — *Távolugrás:* 1. Koltai 7.11 m. 2. Megyeri 6.95 m. 3. Schwertberger 6.71 m. 4. Geissler. — *Súlydobás:* 1. Horváth 14.92 m. 2. Coufal 14.44 m. 3. Solti 14.42 m. 4. Füssl. — *Diszkoszdobás:* 1. Donogán 57.58 m. 2. Janausch 45.84 m. 3. Horváth 44.21 m. 4. Worabeck 43.61 m. — *Gerelydobás:* 1. Várszegi 60.22 m. 2. Bezwoda 57.26 m. 3. Farkas 55 m. 4. Neuratil 52.65 m. — *Rúdugrás:* 1. Zsuffka 3.80 m. 2. Huber és Proksch 3.60 m. 4. Drégely 3.40 m. — *Svédstaféta:* 1. Magyarország 1 p 59.4 mp. 2. Ausztria 2 p 08 mp.

BUDAPEST CSAPATA GYŐZÖTT SZEGEDEN ÉS TATABÁNYÁN

Budapest két válogatott csapata vasárnap két vidéki városban mérkőzött. *Szegeden* a budapesti atléták 91.5:47.5 arányban győzték le a *déli kerület* csapatát. Kitünő eredményt ért el a déliek csapatában a nagykörösi *Szabó,* aki 100 méteren 10.9 mp., a 110 m gátfutásban pedig 15.6 mp kerületi rekorddal győzött. A távolugrást *Dombóvári* (Budapest) nyerte 7.29 méteres teljesitménnyel.

Tatabányán az *északnyugati kerület* csapatát 86:47 arányban verték a budapesti atléták. Jó eredmény a magyaróvári *Szondy* 7.01 m-es távolugrása, *Minach* 10.7 mp-es és *Forgács* 10.8 mp-es 100 m sikfutása, *Bácsalmási* 44.96 m-es diszkoszdobása, *Vadas* 51.8 mp-es 400 m sikfutása és *Tölgyes* 2 p 01 mp-es 800 m sikfutása.

A HUNGÁRIA GŐZFÜRDŐBE
rendkivüli kedvezményes jegyek kaphatók
a Budapesti Hirlap
kiadóhivatalában, VIII., József-körút 5 szám.

Prohászka Ottokár emlékszobra, amelyet június 8-án lepleztek le Esztergomban. Damkó József bronz-műve. Schmidt Nándor fényképe

Három látogatás

— Elbeszélés —

Irta: **S. Bokor Malvin**

Vaksötét volt már a teremben. Az egész épületre félhomály feküdt, csak a folyosókon égett egy-két oldallámpa. Az utca, amely negyedóra előtt még a hazatérés lármájától: kiabálástól, nevetéstől, autótülköléstől és lábdobogástól volt hangos, most olyannak hatott hirtelen elcsöndesedésében, mint egy falusi főutca, éjféltájban.

A kapukat bezárták. A kisebbik előtt néhány elszánt autogrammkérő várakozott, meg egy újtípusú, alacsony, sötétkék gépkocsi.

Amikor Ilona kilépett a kiskapun, hegedűjével a karján, belülről megnyílt a kocsiajtó. Egy-két névaláírás: bozontosfejű fiúk, meg műselyem estiruhás kislányok kezében alázatoskodó noteszokba — azután zajtalanul indul meg a kocsi a Dunapart irányában.

Mély, komoly férfihang szólalt meg. A gazdáját nem lehetett látni a sötétben.

— Ma, amikor elindultunk, kérdeztem magától valamit. Azt ígérte, hogy a hangverseny után felel

Uj Idők 1934. jul. 15.

rá. Azóta várok itt a kocsiban. Nem bírtam volna senkit látni, senkivel sem beszélni addig, amig... Nehéz magában eligazodni, Ilona.

Az asszony fehér arca világított az ablak fénykeretében.

— Felelek. De csak holnap délben.

— Nem ismerek magára, — türelmetlenkedett a mély hang a sötétben. — Soha sem volt szeszélyes. Kínozni akar? Ez méltatlan mind a kettőnkhöz.

— Nem akarom kínozni. Nagyon kevés az, amit kívánok. Holnapután elutazom, ki tudja, mikor jövök vissza. Néhány látogatást szeretnék tenni és azt akarom, hogy kísérjen el maga is.

— Amint parancsolja... De nem értem egészen, miért.

A fehér arc most a másik felé fordult, a láthatatlan felé.

— A rokonaimat fogjuk meglátogatni.

— Jópolgári, hivatalos vizitek? Vőlegénybemutatás? — kérdezte a férfihang kissé fanyarul.

Templom előtt ment el a kocsi. Ilona keresztet vetett a sötétben, mint valami fontos és bizonytalan kimenetelű vállalkozás előtt.

— Maga megkérte a kezemet ma este. Emlékszik még, mit mondott?

— Azt hiszem, az ilyesmit senki sem felejti el három óra alatt. De ha jól esik hallania, megismétlem. Azt mondtam: „Most már ismer és ismeri a családomat is. Régimódi ember vagyok, ezt is fontosnak tartom. Nem hiszek abban a mondásban, hogy „az én feleségem lesz, nem a rokonaimé." „Ha hozzámjön: hozzámegy az egész világomhoz. Ez a világ nem lehet idegen magának és magát sem tekintheti benne senki idegennek." Így volt?

— Így.

— Csak nem volt barátságtalan valaki? Nem bántották meg?

— Nagyon jó, nagyon kedves volt mindenki. A nagynénje is, az unokatestvérei is. Most azonban rajtam van a sor. Nekem is meg kell ismertetnem magát az én családommal.

Ideges felelet:

— Ej, attól fél, hogy a hozzátartozóinak kifogásuk lesz ellenem?

A fehér arc a fényes ablakban elkomolyodott:

— Azt akarom, hogy mindent tudjon rólam.

— Eleget tudok. Tudom, hogy szegény tanár volt az ura és hogy nem hagyta el akkor sem, amikor már akár milliomos férjet is kaphatott volna. Betegségében ápolta, haláláig hű volt hozzá. Egyébre nem vagyok kíváncsi. Én magát szeretem és nem...

Hirtelen elhallgatott, mert a fehér arcon mosolygás futott át — kicsit szomorú mosolygás:

— Lám, most mindjárt az következett volna, hogy engem akar feleségül venni és nem a családomat. Azonban baj van, mert én sem hiszek ebben a mondásban. Amikor a házába visz, magával viszi az egész világomat. A gyerekkoromat. A multamat. Az enyéimet. Egy világot, amelyet nem tagadtam meg soha, amely nélkül nem lennék az, aki vagyok. Magának kell ítélnie: megfér-e egymás mellett két világ. A maga világa és az én világom.

Valaki mélyen föllélegzett a sötétségben. Talán türelmetlenül, talán megkönnyebbülten.

— Mikor indulunk?

— Holnap délelőtt tízre jöjjön értem a kocsival.

Este hűvös volt még, de reggelre nekitavaszodott. Váratlan erővel sütött ki a nap. Fénylepedőt terített az utcákra. Szép volt a város, mintha ünnep lett volna.

Ilona halkan mondott valamit a soffőrnek. A kocsi lekanyarodott a Kossuth Lajos-utcán, azután átfordult a Múzeum-körútra. Onnan egy csöndes mellékutcába. Egyemeletes, kétemeletes, magasföldszintes paloták voltak benne. A kapukilincseket feketemellényes inasok tisztogatták. Mágnásnegyed.

— Mi ez? — mosolygott magában az ember. — Meglepetés? Álruhás királykisasszony? Mintha nem volna mindegy!

Az egyik kétemeletes palota előtt megállt az autó. Senki sem jött kaput nyitni. Kihalt volt az egész épület.

— A grófék nincsenek itthon — jegyezte meg csöndesen a férfi. — A mult héten találkoztam velük Firenzében, amikor ott voltam hivatalos úton. Viareggióban fürdőznek.

— Tudom.

Megnyomta a csengőt. Cserkészruhás kisfiú nyitotta ki a kapuba vágott kisajtót. Bizonyosan a portás fia.

— Hol a nagymama? — kérdezte Ilona és megsimogatta a gyerek arcát.

— Lent üldögél a kertben, a napon.

A keramitkockás, hosszú kapubejárat udvarba nyílt, az udvar végén rácsos kapu vezetett a kertbe. Nem volt valami nagy kert, csak afféle falak közé szorított, pesti növényketrec, amelyben — úgy érzi az ember — rabságban sínylődnek a végtelen ég alá termett fák meg virágok. De gondozott, úri parkocska volt, kavicsos, pázsitos, szökőkutas.

Párnás, kényelmes kertibútor volt minden sarokban. Hintás amerikai pamlag. Élénkpiros, lakkos pad. Csak a tulsó falnál, amely a szomszéd palotához tartozott és vakablakai voltak errefelé: állt egy kopottas, öreg, valaha fehér karosszék, afféle kimustrált jószág, amelyet fel szoktak vinni a padlásra, vagy odaadják a személyzetnek.

Fehérhajú, feketeruhás, köténves asszonyka üldögélt a karosszékben. Kulcsárné. Vagy talán kiöregedett nevelőnő.

Amikor meglátta Ilonát, kitárta a két karját. Ilona hozzászaladt, megölelték egymást.

— Berta néni, — mondta az asszony — nem tudtam volna elutazni úgy, hogy ne lássalak. De fontos okom is volt rá, hogy idejőjjek. Be akarom neked jelenteni, hogy férjhez megyek. Elhoztam a vőlegényemet is.

Az öregasszonyka felállt és bókot csapott. Régimódi, furcsa, öreges bókot, amilyenre önkéntelenül rááll az ilyen klottkötényes, fejkötős, grófi házak földszintjén található öregecskék térde, ha olyanféle megjelenésű úriember áll előttük, mint az Ilona vőlegénye.

A látogató azonban megelőzte. Visszaültette a székébe és ő hajolt meg.

— Kereky Balázs — mutatkozott be szertartásosan.

Az öregasszony bólintott. Bizonyosan jól ismerte a kerekesfalvi Kereky-családot, de akkor is aligha csodálkozott volna, ha Ilona egy királyfit mutat be vőlegényeként.

Beszélgettek egy kicsit. Aránylag igen könnyen folyt a társalgás, mert a fehérhajú asszonyságnak ugyanazok voltak az ismerősei, akik a Kereky Balázséi. Csak a szempontjaik voltak különbözőek.

Az idős hölgy ugyanis csak két embertipust ismert: a gavallért és a fösvényt.

Mindegy: azért jól összemelegedtek. Csak a búcsúzáskor volt egy kis baj. Kereky lehajolt az öregasszony kezére, az pedig elpirult a fehér hajáig.

— Boldogult uram volt itt a portás — rebegte ijedten. — Nem mondtad, Ilona?

— Az az érdekes, — magyarázta Ilona, amikor már a kocsiban ültek, — hogy nem vagyunk vérro-

1936. 9-10 sz. 17 l. kép

AZ EGRI NORMA

XI. Incze pápa szobra, Damkó József szobrászművész alkotása, amelyet a XI. Incze pápa-téren helyeztek el

A belügyminiszter óhaja a koldusrendelettel kapcsolatban az volt, hogy a főváros az *egri norma* szerint rendezze a kolduskérdést.

Mi is az az egri norma? A kérdést *Petró* Kálmán országgyülési képviselő, az egriek követe alapos és kimeritő tanulmányában ismertette.

P. OSLAY OSWALD NEMES ELHATÁROZÁSA

Közel kilenc esztendeje már, hogy hivatalosan megalakult Egerben a hiressé vált egri norma. Egy buzgó ferencrendi páter, P. *Oslay* Oswald egri szentferencrendi házfőnök hivta életre. Rendházának egyszerü cellájában hosszu esztendőkön át tanulmányozta a szegénység nagy kérdését ez a jóságoslelkü páter, az önkéntes szegénység szentjének, Szent Ferencnek alázatos szivü követője. Gondolatait közölte érsekfőpásztorával, akitől főpásztori áldást kapott

1927 novemberében a szentferencrendi templomban tartott konferenciabeszédében jelentette be nemes szándékát *a szegényügy evangéliumi alapon való megszervezésére.* Ezt megelőzően a város polgármesterével tárgyalt a szegények intézményes segélyezésének ügyében.

— *Az emberi részvét* — mondotta ebben az emlékezetes konferenciabeszédében P. Oslay — *egyidős a nyomorral.* Ez a részvét azonban nem egyszer hamis nyomon jár, mert válogatás nélkül történik az alamizsnálkodás.

Rámutatott a páter arra, hogy mig a szemérmes koldus odujából kiabál a nyomor, a raffinált koldusnak sokszor háza, betétkönyve van. Beszéde végén bejelentette P. Oslay, hogy az egri Szent

A Bizottság ezután felkérte a város nyilt üzlettel biró kereskedőit, hogy *az önként megállapitott váltságösszegeket* a Bizottság pénztárába fizessék be, megszabadulva ilymódon a különösen szombatonként tapasztalható koldusjárástól. A váltságösszeg fejében a befizetők a Bizottság pecsétjével s az elnök-polgármester aláirásával ellátott nyomtatványt függeszthettek ki üzletük ajtajára. Ezzel a szöveggel:

„Tilos a koldulás. Ezen üzlet tulajdonosa a szegénysegélyezést havonként megváltja."

Ezután a társadalom többi tagjának megszervezése következett. A Bizottság *24 kerületre osztotta a várost,* 44 gyüjtésre vállalkozó hölgy kezdte járni ezeket a kerületeket. A gyüjtőkönyvecskék egy-egy gyüjtő nevére szóltak, a könyvecskében minden adományozó nevére lapot nyitottak, ahova azután az illető személyesen irta be, hogy havonta milyen összeget tud és óhajt a koldulás leküzdésére fizetni.

EGER UTCÁIRÓL ELTÜNNEK A KOLDUSOK

Igy indult el utjára az a mozgalom, amelynek révén *Eger utcáiról eltünnek a koldusok.* Az egri norma jelöltjei néhány év mulva, 1930 szeptember 14-én uj kápolnájukban magukra öltötték *szerzetesnői öltönyüket* és elkezdték az uj szerzetesi társulatban a legelső noviciátust.

Vass József dr. a néhai népjóléti miniszter 1928 novemberében a ferencesek Egerben való letelepedésének 700 éves jubileumán ezeket mondotta:

„...a szociális karitásznak ez az uj szisztémája a 700 éves magyar ferences fán kell hogy kibontakozzék, hatalmas terebéllyé növekedjék, s beágazza ezt az egész országot

Damkó József
Nobian

Megjegyzések a kolduskérdés megoldásához

Irta: Dr. Vörösváry Miklós bizottsági tag

Budapesten igen elszaporodtak a koldusok. Van közöttük *sok álkoldus* is, aki a közönség bizalmával visszaélve koldul anélkül, hogy erre rászorult volna. Ez azonban mitsem változtat azon, hogy napról-napra ijesztő módon szaporodik azoknak a száma, akik a megélhetésnek ehhez az utolsó lehetőségéhez folyamodnak.

A MUNKANÉLKÜLIEK MÉLYREHATÓ PROBLÉMÁJA

A kolduskérdés igen szomoru társadalmi probléma és megoldása sokkal mélyrehatóbb orvoslási módozatokat igényel, mint sokan gondolnák. Összefügg ez a probléma *a munkanélküliség kérdésével*, mert hiszen sokan azért koldulnak, mert bár tudnának dolgozni, de *nem képesek munkához jutni.* Ha az inségesek támogatását szabályozni akarjuk, a helyes elgondolás azt kivánja, hogy *külön kell választani a munkaképtelen szegényeket a munkaképes munkanélküliektől*, akik munkalehetőség hiánya miatt esnek a társadalom terhére. A munkaképes munkanélküliek problémájának az orvoslása nem a kolduskérdés szabályozása, vagy valamelyes inségakció keretében keresendő. *Mélyreható szociális ügy ez*, mely a gazdasági feladatok helyes megoldása utján orvosolható.

Ha a kolduskérdésről beszélünk, *világosan meg kell jelölni azt a vonalat, amely az idevágó teendőket határolja* és mindenkinek, aki szociálpolitikával foglalkozik, oda kell törekedni, hogy *ne a kolduskérdés keretében* igyekezzék megoldani olyan társadalmi bajokat és problémákat, amelyeknek megoldása *máshol és más eszközökkel keresendő.* A munkaképes munkanélküli emberrel szemben a társadalomnak csak *egy kötelessége van, munkához juttatni* az illetőt és nem engedni, hogy emberi öntudatának lefokozásával olyan *társadalom áldozatkészségét* veheti igénybe. A társadalom áldozatkészségének igénybevételére az ugynevezett „egri norma" bevezetését rendeli el. Mintlhogy a főváros a koldulás betiltása folytán nagy mértékben megnövekedett szegénysegélyezési kötelezettségeinek fedezetét költségvetésében biztositani nem tudja, az illetékes ügyosztály előterjesztése szerint *nincs más választás, mint a társadalom áldozatkészségét az emlitett „magyar norma" bevezetése utján igénybevenni.* Ennek a rendszernek végrehajtására a következőket tervezik:

A Főméltóságu Asszony fővédnöksége és a polgármester elnöksége alatt müködő *Társadalmi Embervédelmi Bizottság fogja a munkaképtelen szegények gondozásával kapcsolatos ügyekben a véleményező és tanácsadó teendőket ellátni.* Ez a bizottság a jövőben *Társadalmi Embervédelmi és Szegénygügyi Bizottság* elnevezés alatt fog müködni. Emellett az állandó bizottság mellett *a kerületi előljárók megalakitják a kerületi szegénygügyi bizottságokat*, melyekben helyet foglalnak az egyes vallásfelekezetek lelkészei, a rendőrkapitányság vezetője, a jótékonysági egyesületek és mások. *Felvilágositó propaganda indul*, falragaszok, sajtó, rádióbeszéd, templomi szentbeszédek, iskolai előadások utján, melyekben felhivják a társadalmat, hogy *a jövőben ne adjon alamizsnát a kéregetőknek* és hogy mindenki adja adományát a hatósági gyüjtési akciónak. A megajánlások megszervezését és a gyüjtést *szellemi szükségmunkások végeznék*, mely célra a főváros kétszáz férfi szellemi szükségmunkást állit be. A gyüjtés házról-házra járva történik és az alamizsnamegváltásra felkérik mindazokat a családokat, üzleteket, üzemeket, stb., akik, *meyduzzasztja a főváros által ellátandó inségesek számát*, másrészt *olyan nagy feladat elé állitja a fővárosi társadalom teherbiróképességét*, hogy kérdés, vajjon annak meg tud-e felelni?

Ami az első kérdést illeti, rá kell mutatnom arra, hogy a miniszteri rendelet értelmében *a főváros mindazokról a közsegély nélkül megélni nem tudó szegényekről tartozik gondoskodni, akik a segélyezés szükségességének beálltakor területén tartózkodnak.*

Mit jelenthet ez a gyakorlatban? Azt jelenti, hogy *valóságos invázió fog megindulni a vidéki koldusok részéről Budapest felé*, mert hiszen mindenki, aki erre rászorul, majd arra törekszik, hogy Budapest által és ne valamely vidéki kisebb közület által tartassa el magát.

A SZOCIÁLPOLITIKAI BIZOTTSÁG AGGODALMAI

Ami pedig a fővárosi társadalom teherbiróképességét illeti, *félő, hogy a társadalmi gyüjtés nem tudja mindazt a szükségletet előteremteni, amitől a kolduskérdés teljes rendezése függ.* Budapest közönsége, legalább is ennek nagyrésze sulyos gondokkal van tele és kérdéses, hogy *elő tudja-e teremteni azt az évi körülbelül 5 millió pengőt, amely a főváros szegénygügyi kiadásain felül a kolduskérdés végleges rendezésére szükséges.*

Ezek az aggályok foglalkoztatták a főváros közjótékonysági és szociálpolitikai bizottságát is, amidőn ugy határozott, hogy a miniszteri rendelet végrehajtását nem tagadhatja meg, de felkéri a polgármestert, irjon fel a belügyminiszterhez *más megoldási lehetőség érdekében.* A kolduskérdés megoldásának sikere nem függhet attól, hogy a fővárosi társadalom teherbiróképessége miként nyilatkozik meg és elvárható lett volna, hogy *az állam a maga részéről is segitőeszközt nyujt a kérdés anyagi rendezéséhez.*

A SZEMÉRMES SZEGÉNYEK

Ha a főváros szegénygügyi teendőiről beszélek, felhasználom ezt az alkalmat arra is, hogy *A Pesti Városháza* nagy

az eszme megvalósításához hozzájárúlnak s támogatják.

A gyűlésen jelen voltak többek közt: *Darányi* Ignácz földmivelésügyi miniszter, *Perczel* Dezső, a képviselőház elnöke, *Jókai* Mór, báró *Eötvös* Loránd, az Akadémia elnöke, *Graenzenstein* Béla államtitkár, *Márkus* József főpolgármester, *Beck* Nándor, *Benke* Gyula bankigazgatók, *Beöthy* Zsolt, *Beöthy* László, a Nemzeti Szinház igazgatója, *Festetich* Bennó gróf kir. tanfelügyelő (Fiáth báró fejérmegyei főispán képviseletében), *Hadzsics* Antal, a «Matica Szerbszka» elnöke (Sevics Mitrofán bácsi szerb püspök képviseletében), *Halmos* János polgármester, *Heinrich* Gusztáv dr. egyetemi tanár, *Hevesi* Ödön, takarékpénztári igazgató, *Janits* Imre dr. (a FMKE képviseletében), *Jánosi* Gusztáv cz. püspök (Hornig Károly báró, veszprémi püspök képviseletében), *Kaposi* József (Szent István Társulat), *Koroda* Pál dr. (Demény Károly postaigazgató képviseletében), *Kömley* Nándor dr. (Széll Ignácz államtitkár képviseletében), *Lázár* György dr. orsz. képviselő (szegedi Dugonics-társaság), *Magyar* Gábor, a kegyes-tanítórend tartományi főnöke, dr. *Margalits* Ede, egyetemi tanár (Pázmány-egyesület), *Mészáros* Imre, az Operaház igazgatója, *Mihályfi* Mór dr. szerkesztő (a zirci apátság képviseletében), *Molnár* Viktor miniszteri tanácsos (Wlassics miniszter képviseletében), *Müller* Kálmán dr. egyetemi tanár, *Patzner* István (Délmagyarországi történeti társulat), *Purt* István dr. (Szent László-társulat), *Rajna* Ferencz (a Magyar Szinház igazgatója), *Rábel* László (Soproni irodalmi és művészeti társulat), *Ráth* György, *Rapaics* Rajmund (a budapesti tudományegyetem rektora), *Sziklay* János (Pozsonyi Toldy-kör), dr. *Adler* Illés rabbi, *Szőke* István (a budapesti tanítótestület képviseletében), *Szápáry* Pál gróf, *Székely* Ferencz takarékpénztári igazgató, *Váradi* Árpád (a csanádi püspök képviseletében), *Vavrik* Béla, kuriai tanácselnök, *Vértessy* József (Székesfejérvár), *Zilahi* Simon (Újságkiadók orsz. szövetsége), *Ujváry* Béla (Eötvös-alap), és még igen sokan a képviselők, írók közül, szerkesztők a vidékről.

Rákosi Jenő, mint az «Otthon» kör elnöke, nyitotta meg a gyülést nagy hatású beszéddel. Hol van magyar — szólt a többi közt, — hol hazafi, a kinek szivében ne égne az a vágy, hogy a Szózat isteni dallamát elénekelje végre Vörösmarty emlékoszlopa előtt. Boldog vagyok, hogy e szent czélra összegyülve üdvözölhetem a jelen órában és önökben üdvözölhetem az egész nemzetet, a melynek ma meg kell tudni, hogy ma meggyujtattak az áldozati tüzek, kitettük az áldozati csészét, hogy megválthassa minden honfi szív a maga tartozását.

Rákosi Jenő indítványára megalakították a Vörösmarty szoborbizottságnak *országos nagybizottságát* s az intéző bizottságot. A nagybizottságban *tiszteletbeli elnökök:* Gróf Andrássy Aladár, gróf Csáky Albin, báró Eötvös Loránd, Darányi Ignácz, Jókai Mór, gróf Pálffy János, Perczel Dezső, Szász Károly, Vaszary Kolos, Wlassics Gyula, gróf Zichy Jenő. *Elnökök:* Gróf Apponyi Albert, Baltik Frigyes, gróf Csekonics Endre, Falk Miksa, Fehér Ipoly, gróf Károlyi Sándor, Kléh István, Kornfeld Zsigmond, gróf Keglevich István, Márkus József, Rákosi Jenő, Tisza Kálmán, Vészi József, gróf Zichy János, Zmejánovics György püspök. *Alelnökök:* Bartók Lajos, Beck Nándor, Beöthy Zsolt, lovag Falk Zsigmond, Gelléri Mór, Glück Frigyes, Győri Elek, Gyulai Pál, Halmos János, Havranek József, Hevesi Ödön, Hüttl Tivadar, dr. Katona Béla, Kohner Zsigmond, Neuschlosz Marczell, Pintér Kálmán, Pucher József, Ruszt József, Sándor Pál, Thék Endre, Zsilinszky Mihály. *Jegyzők:* Erős Gyula, Hollósy Géza, Márkus Miksa, Sajó Aladár, Szatmári Mór.

Jókai Mór indítványára az intéző bizottság elnökévé *Rákosi* Jenőt választották meg.

A jegyző fölolvasta a beérkezett leveleket és táviratokat. Gróf *Zichy* Jenő levélben 500 koronát ajánlott fel a szobor javára. *Beöthy* Zsolt jelentette, hogy az egyetem bölcsészeti kara 200 koronát ajánl fel. *Vajda* Ödön zirczi apát levélben az apátság nevében 200 koronát ajánl fel. *Pintér* Kálmán a katholikus kör nevében a kör által gyüjtött 14,000 koronát a Vörösmarty szobra javára beszolgáltatja. *Braun* Sándor (a Budapesti ujságírók egyesülete nevében) Vészi József elnök helyett jelenti, hogy 1896. deczemberben Papp Dániel felhivására a «Budapesti Napló»-ban Vörösmarty szobrára 3243 korona 30 fillér gyült egybe, a melyet a szoborbizottság rendelkezésére bocsát. *Márkus* József főpolgármester azt hiszi, hogy a székesfőváros törvényhatósága nemcsak lelkesedéssel fogja fogadni a tervet, hanem támogatni is fogja azt. *Ráth* György, az országos képzőművészeti tanács alelnöke jelenti, hogy az országos képzőművészeti tanács régebben, kegyelettől indíttatva, elkészíttette Vörösmarty szobrát. Ezt a szobrot a társulat nevében felajánlja a szoborbizottság javára.

Végül *Rákosi* Jenő azt ajánlotta, hogy a védnökség elvállalására küldöttségileg *József* főherczeget kérjék föl. Javaslatát következőleg adta elő: Vörösmarty nagyobb szerencsére nem szorult. Ellenben azokra a hozzá képest szegény emberekre nézve, a kiknek édes föladata lett, hogy emlékét ápolják, dicsőségét kezeljék és valamit tegyenek emlékezetére, azokra nézve szerencse, hogy Vörösmartynak van egy szűkebb értelemben vett kompatriotája, egy nemes, fenkölt, fényes, nagylelkű úr és hazafi, a ki általános népszerűségénél fogva, közhasznú és lelkes szereplésénél fogva és mindannál fogva, a mit eddig, mint magyar hazafi, a magyar közéletben tett, mintegy predesztinálva van arra, hogy mint Vörösmartynak szűkebb kompatriotája, földije, az ő védő szárnyait föléje kiterjeszsze. Ez József királyi herczeg (Zajos éljenzés) fejérmegyei földbirtokos. Én bátor vagyok a bizottság elé azt a kérést terjeszteni, hogy minden eszménk, gondolatunk fényességét tetézzük azzal, hogy körünkbe vonjuk és törekvésünk zászlajára írjuk az ő nevét.

Ezzel végződött a gyűlés.

A hírlapok egytől-egyig lelkesítő hangon fordúlnak a közönséghez, s kérik, támogassa az eszmét, segítse elő annak megtestesülését. Az adakozások örvendetes módon megindúltak már az első napokban.

A KEREPESI-UTI TEMETŐBŐL. — Munkácsy sírja.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Eötvös Károly munkái. Közelebb megemlékeztünk már arról, hogy a kitünő, igaz magyaros irónak tizenkét nagy kötetnyi műve fog rövid idő lefolyása alatt a Révai Testvérek részvénytársaság kiadásában megjelenni. Ezen irodalmi eseményről alkalmunk van most bővebb részleteket közölni, még pedig a szerint, a mint a művek tervezetét s a megjelenés megállapított sorrendjét a szerző maga elmondja a kiadó részvénytársaság igazgatójához, Révai Mórhoz intézett következő levelében:

Tisztelt barátom! Azt kérded, mit irtam eddig s mit akarok irni ezután? Talán jobban érdekli barátainkat s műveim olvasóit: mit adjunk sajtó alá, mit tárjunk a közönség elé. Összegyűjtött és sajtó alá adott műveim első csoportját jól ismered. Hiszen a te szives baráti figyelmed és buzditásod birt rá ennek kiadására.

«*Utazás a Balaton körül*» két kötet. Mikor irásába kaptam: tervem az volt, hogy legföljebb négyöt nyomtatott ívre fog terjedni. De munka közben nem tudtam lemondani a munka gyönyörűségéről. Lett tehát négy ív helyett negyven ív; töredék helyett két nagy kötetes egész mű. S még így sincs talán egészen befejezve. «*A ki örökké bújdosott és egyéb elbeszélések*» egy kötet; «*A két ördög vára és egyéb elbeszélések*» megint egy kötet. E két kötet beszélyekből áll. Nagy részét régen irtam, talán húsz év előtt. Egyikben-másikban a magyar gondolkozás vidám komolyságát, valamennyiben az elbeszélés egyszerű magyar modorát s irodalmi nyelvünk természetes tisztaságát akartam közönségünk előtt felmutatni. Nem én vagyok egyedül, ki erre törekedett, de bizonyos, hogy én is erre törekedtem. «*Alakok és emlékezések*» — két kötet. Ez apró művekben az elmúlt század férfiainak fénye sugárzik nemzedékünk elé. A mint én ismertem őket s a mint életük és működésük fénye az én emlékezetemen át szűrődik felénk. Kicsiny művek, de igazsággal telvék. Együttvéve bennük van a magyar erények színpompája. «*A nazarénusok*» — egy kötet. Gondosan megvizsgáltam, hogy számító, munkában görnyedő s jogokért viaskodó társadalmunkban miként támadhat új vallásfelekezet? Vizsgálódásom eredménye e mű. Nem bölcselkedés, hanem hű leirás. «*Gróf Károlyi Gábor följegyzései*» — két kötet. Korrajz és emlékirat; regényszerű, de szigorú történeti igazság. Alakjai éltek és élnek s nagy részük ma is ott dolgozik a nemzet állami életének avar mezején. Kossuth egyéni alakját is itt akarom megörökíteni. «*A nagy per, mely ezer év óta folyik s ma sincs vége*» — három kötet. Főtárgya az eszlári vérvád. Öt ilyen pöre volt a magyar társadalomnak négyszáz év óta. Mindegyiket elbeszélem, s nem a szaktudósok számára beszélem el. A történet és a tudomány igazságai szentek és sérthetetlenek e munkában, de azért úgy irom meg e művet, hogy ezrek és milliók érdekkel olvashassák. Mint regényt, mint hőskölteményt. Ime e tizenkét nagy kötetnyi mű van sajtó alatt. De várja még a sajtót az «*Alakok és emlékezések*»-ből vagy négy teljes kötet. Várja *közéleti beszédeim* ama része, melynek a magyar köitői nyelv és szellem gazdagítására van valamelyes értéke. S ha élek, s ha egészségem is úgy akarja, meg akarom még irni: «*A Bakony*» című művemet. A költői, történelmi és természeti magyar szépségek kimeríthetlen kincses tára a Bakony. Egy-egy kötetet szentelek ebből Deák Ferencznek, Kisfaludy Sándornak és Szegedy Rózának. Deáknak egyéniségét akarom itt megörökíteni s Szegedy Rózában a világirodalom legelső asszonyalakját akarom feltüntetni szerelmének bús küzdelmeitől kezdve sírja zárultáig. Hat kötetet szánok e műre. De végül meg akarom irni «*Nagy-Körös határain*» czimű munkámat is két kötetben. Az alföld duna-tiszaközi erős büszke magyar faját akarom ezzel irodalmunkba bevezetni s idegen nemzetek előtt ismeretessé tenni. Gyűjteményes munkáim második csoportját képeznék mindezek tizenöt kötetben. — *Eötvös Károly.*

Az egyes kötetek átlag 20 ívnyi terjedelemben, díszes kiállítású, nagy nyolczadrész alakban fognak megjelenni, még pedig egy-egy havi időközben két-két kötet. Egyes kötet bolti ára fűzve 4 korona, díszkötésben 6 korona lesz. A két első kötet, t. i. «Utazás a Balaton körül» már el is hagyta a sajtót.

Ifjúságom. *Versek. Irta Nikelszky Géza. Pécsett 1900.* Figyelemreméltó tehetséggel ismerkedünk meg e csinos kötetben. Érezzük, hogy nem a szerző olvasmányainak gyenge visszhangja szól hozzánk, hanem a fiatal költő lelkének valódi belső tartalma buzog fel. Ezt a belső tartalmat a küzdelmes élet szenvedései táplálták, gazdagították. A szenvedések nem kérgesítették meg szívét, a földi lét örömei, a világ szépsége erős hatással vannak művészlelkére, ismeri becsöket, vágyódik utánuk. A gyermeki hit sem hagyja el, érzéseit megnemesíti s fölemeli a föd poráról. Nikelszky Géza költeményei azonban sok becses tulajdonságuk mellett még nagyon elárulják a kezdőt. Izlése nem egyszer cserben hagyja, mint például mindjárt a «Napsugarak» című cziklus második darabjában; verseinek van számos külső és belső fogyatkozása is; de reméljük, hogy tehetsége izmosodni, ízlése nemesedni fog, akkor szép jövőt jósolhatunk neki. A kötetből mutatványúl álljon itt a következő költemény:

Gyűrűm.

Fekete köves gyűrűt kaptam
Anyámtól pályám kezdetén.
— Akkor még nagy volt az újjamra! —
Sajnált anyám, úgy sírt szegény.

De azért utamra bocsátott:
«Légy jó fiú! s gondolj reám!»
Szavait, a hogyan megáldott,
Mintha csak ma is hallanám . . .

Hejh, kis gyűrűm, régóta hordlak,
Sokat értél meg már velem!
De azért folt im' nem esett még
Sem lelkemen, sem fényeden.
Elkophatsz ujjamon dologtól,
Nem piszkítom be kezemet;
Bár nem várok sokat a sorstól:
Megőrzöm becsületemet!

Jelképe örök szeretetnek,
Kis gyűrűm, emlékeztetőm,
Ó te légy nehéz napjaimban
Megvigasztalóm, résztvevőm.
Ne engedd, hogy eltántorodjam
Az élettől egy perczre sem,
A nagy keresztet én is hordjam —
Szegény anyámtól átvegyem.

Nem akarom a szenvedésből
Kivonni én sem magamat.
Ne érjek el jobb sorsot én sem,
Mint annyi más az ég alatt! . .
Anyámnak is az volt a része:
A szenvedés, a türelem . . .
Oh, adj nekem is a tűrésre
Több erőt, hitet Istenem!

Taníts meg gyűrűm, elviselni
Sorsomat változatlanúl.
Juttass egy keveset fényedből,
Mely el nem vesz, meg nem fakúl.
Óh kis gyűrűm, sohsem érezzem
Magamat veled egyedűl;
Mert hejh, tudom, hogy életemben
A magány jut ki részemül.

Fekete köves arany gyűrűm,
Te kisérsz az életen át . . .
S emlékemben tartom örökké
A szerető édes anyát . . .
S ha majd egykor kiporlad ujjam
Karikádból, a sírba' lenn,
Te ott maradsz még változatlan
A rögök között fényesen.

Damkó József szobormüve az Árkay-család sírboltja fölött.

A KEREPESI-UTI TEMETŐBŐL.

Jelentés a Magyar Nemzeti Muzeum 1899 évi állapotáról. A terjedelmes kötetet tevő Jelentés sok érdekes adatot mond el eme nevezetes közintézetünkről, annak mult évi tevékenységéről s gyüjteményei gyarapodásáról. Valamennyi osztály ajándékozás, csere vagy vétel utján tetemesen gyarapodott; így nevezetesen a nyomtatványok 48,509 darabbal, a mi valóban meglepően nagy szám. A levéltár gyarapodása nemcsak számszerint nagy, — hiszen az iratok száma tizezrekre megy, — hanem minőség tekintetében is kitünő volt. A régiségtár szintén igen számos és nagybecsü tárgyakkal szaporodott, nem különben az állattani osztály, mely majdnem 50 ezer darabbal lett gazdagabb. De igen örvendetes az ős-lénytani,- növénytani,- néprajzi osztály, s a képtár gyarapodása is. A közönség érdeklődése egyre jobban fokozódik a muzeum iránt, a mit eléggé bizonyít az, hogy míg pl. 1869-ben mintegy 64 ezren nézték meg a gyűjteményeket, tavaly már 482 ezeren felül emelkedett a látogatók száma. A kötetben több érdekes jelentés is foglaltatik a múzeum tisztviselőinek tanulmányútjairól. A jelentést a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága teszi közzé.

Ókori Lexikon. A *Pecz* Vilmos dr. egyetemi tanár szerkesztésében megjelenő *Ókori Lexikon* ötödik füzete *Asszíriával* kezdődik és a *Bigatus* ezüstpénz ismertetéseig terjed. A füzet ára egy korona. Huszonnégy kép van benne, melyek közt kettő magyarországi emlék: Birkózó atléták Aquincumból, Rómaiak és barbárok harcza Ó-Szőnyből.

Ész és szív. Értekezések a lélektan, neveléstan és életbölcselet köréből. Irta *Szitnyai* Elek. A változatos tartalmu, de alapjában egy nemű elemekből álló könyv első sorban a tanárokat és tanulókat érdekli ugyan, de vonzó és tanulságos olvasmányúl kinálkozik a nagyközönség számára is azon általános szempontoknál fogva, a melyekből kiindulva a nevelést és nevelkedést illetőleg a közgondolkozást vagy tájékozni, vagy irányozni kivánja. Józan fölfogás, tisztúlt nézetek, egészséges életnézetek és élvezhető előadás ajánlják e munkát. A 306 lapnyi terjedelmű könyv csinos kiállítással a Franklin-társulat kiadásában jelent meg. Ára öt korona.

Úton-útfélen. Elbeszélések. Irta *Révész* Ernő. Singer és Wolfner kiadása. A 158 oldalra terjedő kötetben tizenhat apró történetet találunk, nagyobbára vidám tartalommal s élénken, gyakorlott kézzel megirva. Az emberi gyöngeségeket éles szemmel fürkészi ki a szerző s ügyesen kitréfálja azokat. Dicséretére válik, hogy a sikamlósságokat — még a hol erre alkalom kinálkoznék is. — nem hajszolja, nem ezen az olcsó módon igyekszik könyvét érdekessé tenni. A kötet ára 2 korona.

Erdők világa, orosz népregény három kötetben. Irta *Pecserszky*, fordította Telekes Béla. Megjelent az «Athenæum olvasó tárában». Ára vászonkötésben három korona. Az orosz írók az életet rajzolják és pedig a saját hazájokbeli életet, hűséggel, sokszor megindító belsőséggel. Pecserszki is hazájának egy darab földjét, a Volga felső részének mellékét írja le sajátos életével, a nagyvilágtól elzárt erős, zord népével. Itt, a lápok, sziklák, erdők közt ismerjük meg a regény hősét, Csaputin Patap Maximicsot, a meggazdagodott orosz parasztot, kiben a brutalitás, a szívjóság, a furfang, a kegyetlenség és szeretet, a józanság és bigottság oly sajátos egészszé keveredik, melynek rajzát Pecserszky mesterileg tünteti elénk.

Vörös és fekete. Montecarlói vázlatok. Irta *Salamon* Ödön. Singer és Wolfner kiadása; ára 2 korona 50 fillér. — Salamon Ödön, ki már több könyvet irt a nagyvárosi életről, most a «zajtalan drámák paradicsomáról», Monte Carlóról rajzol képeket, melyeknek hősei a vakmerő és kétségbeesett játékosok. Eleven képét adja a fényes, ragyogni vágyó életnek, mely a gyönyörű Riviera eme pontján folyik, a hol összegyűlnek a kalandorok, szerencselovagok is, s a vörös-fekete szinektől várják a játékasztalnál életök fordulását. Ezekről mond el epizódokat, s határozott vonásokkal, megfigyeléssel jellemez. Előadása friss és elmés. A könyv czimlapját Hegedűs László rajzolta.

Falusi Gazda Naptára 1901. évre. Ez az immár 37-ik évfolyamába lépő, nagy népszerűségnek örvendő gazdasági és kertészeti naptár, az idén különösen érdekes és bő tartalommal jelent meg. Igy többek közt ismerteti s magyarázza a gazdákra vonatkozó legújabb törvényeket; hasznos útasításokat mond el a fák kéregmetszéséről, melylyel azok termékenységét és növekedését szabályozni lehet; kevesek által ismert, vagy egészen új dolgokat tesz közzé a tengeri nemesítéséről, nedves takarmány boglyázásáról, gyümölcs lefergesedéséről, köpülésről, húsbesózásról és sok más egyébről, a mi a gazdasági életben hasznos lehet. Utasítást ád aztán a fák magasságának mindenféle eszköz nélkül való könnyü és pontos megmérésére, kitűnő görény- és patkányfogó, czélszerű kocsiemelő stb. készítésére, mindezt rajzokkal is megvilágosítva. A naptárban különben, a rendes naptári részen kivül 53 czikk és számos apróbb hasznos tudnivaló foglalatik. Ára 1 korona 20 fillér s megrendelhető a Méhner Vilmos-féle könyvkiadó hivatalban, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám.

Fehér könyv, *Bródy* Sándornak ezen czím alatt havonkint megjelenő köteteiből ismét megjelent egy. Ennek első czikke «Beszélgetések a pénzről,» elmélkedés az általános elszegényedésről. Aztán történeti elbeszélés következik «Hollós úr házasít» czím alatt. «Egy főispán utópiája» czímen Vadnay Andor csongrádmegyei főispánnak az alföldi magyarságról írt czikkeivel foglalkozik. A többi közlemények irodalmi, szinházi ügyeket tárgyalnak. Majd novellisztikus rajzokat is találunk, végül pedig új regényéből ad Bródy folytatást, az «Egy rosz asszony természetrajzából». A «Fehér könyv» egy-egy kötetének ára egy korona 60 fillér.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 29-ikén összes ülést tartott báró *Eötvös* Loránd elnöksége mellett.

Dr. *Hőgyes* Endre egyetemi tanár, a budapesti Pasteur-intézet igazgatója tartott emlékbeszédet a nagy franczia tudósról, Pasteur Lajosról, ki a veszettség gyógyításának föltalálásával az emberiség jóltevője lett, s ki Akadémiánknak külső tagja volt. Hőgyes ismertette egész élete folyását s nagy munkásságát, melylyel annyi hasznára vált az emberiségnek. Melegen, szeretettel szólt egykori tanítójáról, ki buvárlataiban sikert siker után ért el s a baczillusokat ő találta meg. Pasteur testestől-lelkestől hazafi volt. Buvárkodásaiban a fölfedező, kiapadhatatlan lelkesedése mellett ott volt mozgató erő gyanánt nemzeti érzülete is. Jellemző az a mondása, melylyel egyszer kisérleti asztala mellől távozott: «Sajnálnám, ha e fölfedezést nem franczia ember tette volna!» Hőgyes emlékbeszédét élénk éljenzéssel fogadták. Ezután *Szily* Kálmán főtitkár a folyó ügyekről tett jelentést. Első sorban bejelentette Müller Miksának, a világhirű angol nyelvtudósnak halálát. Az Akadémia fájdalmát jegyzőkönyvileg fejezi ki. A *Bródy-féle publicisztikai jutalom* kiadása tárgyában az Akadémia november 26-ikán rendkivüli ülést tart. A Székesfejérvárott deczember 1-jén megtartandó országos *Vörösmarty-ünnepen* az Akadémia testületileg vesz részt és beszéd kiséretében megkoszoruzza a nagy költő szobrát. Az Akadémia 1891. deczember havában tartott összes-ülésében elhatározta, hogy az ország ezeréves fennállását a honfoglalás történetére vonatkozó hazai és külföldi kutfőknek kritikai kiadásban való közrebocsátásával ünnepli, s e czélra 8000 frtot szánt. A nagy mű nem ugyan a honfoglalás ezredéves ünneplése idejére, hanem a honfoglalás befejezésének milléniumára, 1900-ra elkészült s most hagyta el a sajtót. A mű öt nagy csoportra osztva, 104 nagy negyedrét ívből áll és 135 ábra diszíti.

A Kisfaludy-társaság október 31-iki havi ülésére nagy közönség gyűlt össze. *Beöthy* Zsolt elnökölt. *Vargha* Gyula főtitkár tett jelentést a *Vörösmarty-ünnepről*, melyet a társaság november 25-én az Akadémia dísztermében tart meg, s Beöthy Zsolt fölolvassa ez alkalommal «Vörösmarty életéről és poézisáról» irott kisebb munkáját. Ezt a munkát a társaság negyvenezer példányban kinyomatja, hogy a Vörösmarty-kultusz minél szélesebb körökben, minél könnyebben elterjedjen. Egyúttal a főtitkár, Vargha Gyula, azt is jelentette, hogy a váczi-utczában özv. Záry Károlyné házát, melyben ezelőtt hetven évvel Kisfaludy Károly, negyvenöt évvel pedig Vörösmarty Mihály elhúnytak, a társaság emléktáblával látja el. A fehér, karrarai márvány emléktáblán ez lesz a fölirás: «*Itt húnytak el 1830 november 23-án a mester Kisfaludy Károly; 1855 november 19-én a mesternél is nagyobb tanítvány: Vörösmarty Mihály.*» November 25-én reggel fél 9-kor leplezik le a váczi-utczai házba illesztendő emléktáblát és a társaság tagjai onnan testületileg vonúlnak az Akadémiába a 10 órakor kezdődő díszülésre.

E jelentések után *Benedek* Elek tartotta meg székfoglalóját «A második foglalás» czímű elbeszélésével. Az elbeszélés formájában napló, egy öreg falusi pap naplójának kivonata jellemzetesen kenetes stílusban. A második foglalás azt jelenti, hogy egy szabadúlt jobbágy az idők változtával mint húzza ki a székely huszárok utódainak lába alól a földet. Az új földesúr, az aranyparaszt, a kinek csak egy leánygyermeke van, az egész falu ellenére keresztűlhajtja a tagosítást, s nagy vérontást idéz elő. A székfoglaló után *Beöthy* Zsolt elnök üdvözlő szavakkal adta át Benedeknek a tagsági oklevelet, a ki megindúltan mondott köszönetet. Majd *Jakab* Ödön olvasott föl «Férfi szerelem» czímen elegiát. Végül *Radó* Antal mutatott be nehány részletet a magyar «*Sah-náme*» harmadik kötetéből, a melynek czíme: «Feridun és fiai» s a melyet a Kisfa-

elkényezteti? Hát nevelhet-e jól férfigyermeket asszony egymaga? Most ijedt rá, hogy tulajdonképen nem ismeri. Mit érez ebben a perczben? . . .

— Mari kérem, nyisson be a kamrába, de csak úgy, nézze meg, hogy mit csinál!

Percz mulva tapogott vissza a leány.

— Csendesen ül, meg se mozdul, nem sir. Nagyon meg van ijedve, nagysága! — mondta már-már részvétre enyhülten, kis lelkifurdalással az elpártolásért.

— Meg is hülhet ott. Már van tiz percze! . . . Vigye be kérem a másik szobába, majd bezárom kulcscsal ezt az ajtót; mondja neki, hogy nem jöhet be hozzám, mert beteg lettem az ő rosszasága miatt.

. . . Péter a gyengén fűtött vendégszobában ült, a nagy ablakok hideg, fehér derűjében; hallotta, hogy ketyeg a piczi óra és szörnyű, részvétlen, idegen csend volt körülte. Szorongató, kegyetlen csend, mintha őróla elfelejtkezett volna minden; . . . és valami kimondhatatlan teher, rettentőn súlyos bűntudat nehezült a kis lelkére, fojtotta, tompa kábultságba ejtette. Összegörnyedve ült, nem gondolt semmire, csak érezte, hogy nagyon rossz neki most, hogy valahová menekülni kéne. Anyuhoz! Minden bajban csak hozzá! . . . Csakhogy anyu odabenn . . .

Hirtelen ütött belé a rémület, az ajtóhoz rohant, nekiesett kétségbeeső, könyörgő sirással.

— Anyám, drága anyám, ne haljon meg. Jajjaj, ne haljon meg, jó leszek, soha többször, jaj!

Az ajtó megnyilt a váratlanul heves könyörgésre, anyu ijedt volt, meglepett és legszivesebben vele sirt volna már; de komor nehezteléstmutatott az arcza és szigorúan, szomorúan mondta:

— Ülj oda a kis székre és ne beszélj hozzám! Nagyon beteg vagyok!

Betemette arczát a divánpárnába és nem mozdult. Oh, Istenem! Nem is mozdul, vajon meg fog-e halni most, vajon soh'se fog már szólni hozzá? A kis fiához? De ezt nem lehet elbirni, nem lehet. Úgy érezte Péter, hogy megszakad a szive.

Odarohant, ráborult, a haját csókolgatta s a vállán a ruhát; és kért, fogadkozott csengő, édes odaadással; forró, gyermeki hittel és alázattal. «Oh, már elég, már elviselhetetlen! Már meg van büntetve eléggé!» alkudozott magával az anyja. Végre felemelte a fejét, arczába nézett nagyon komolyan és megfogta a kezét.

— Hát mondd, tudod-e te, hogy ez most valami nagy dolog, a mit csináltál? . . .

A gyerek egyszerre megnyugodva nézte vissza és értelmes szemén élénk tünődés látszott.

— Mond meg most őszintén; gondolkozz! Érzed, hogy ez nagy dolog?

— Nem! — mondta akkor a gyerek manier nélküli, hirtelen, drága őszinteséggel és a szeme kerekre nyilt, egyszerüen, tisztán.

— Péter . . . a ki a más holmiját bántja az rosz ember és . . . az ember nem csinálhatja meg minden perczben azt, a mi eszébe jut, hogy jó volna. Mert abból borzasztó rosz dolgok lesznek; ilyenek, mint ez. Az én fiamat az utczán kergették, mint egy gonosztevőt, Péter, szeretnék meghalni a szégyentől! És idejött veszekedni az a csunya ember, ráróntott szegény anyádra és te voltál az oka! . .

— Anyám . . . ugy-e szeret? Szeret?

— Én nem tudok ma úgy nézni rád, mintha semmi sem történt volna. Nem tehetek róla, ehhez idő kell.

— Mikor fog megint szeretni, mondja?

— Nem tudom. Majd ha megint nagyon rendes és jó leszel, sokáig jó.

— Ha lámpagyujtás lesz, akkor? . . Vagy holnap, mondja?

— Nem tudom. Csak igyekezz jó lenni . . .

Mari hozta a kávét, kiosztották, a pirítósra vajat kentek; a lámpa is kigyúlt a korai alkonyatban. De minden feszült volt még a kitartó nehezteléstől, anyu kurtán felelt a kérdésekre, nem avatkozott a játékba. És a legbántóbb volt a Mari kiváncsi és kárörvendő tekintete, mely egyre azt mondta: — Ugy-e, urfi, most megjárta! Mindig mondom, hogy jó legyen, ugy-e? — Péter elfordította az arczát.

— Anyám! — ujongott fel egyszerre megfeledkezett örömmel. A kredenczben körtebefőtt is van. Azt mondta, hogy uzsonnára megeszszük! . . .

— Nem fiam, ma nem!

— Miért?

— Mert ma olyan ablakbeverősdi nap van.

Péter elhallgatott. Szontyolodva húzta magát a karszék sarkába. Perczek mulva, egészen halkan motyogta maga elé.

— Hát ha már rosz vagyok is, azért egy kis befőttet nem ehetek már? . . .

Leverten fogott valami ősgyelgő, csendes játékba, czéltalanul babrált egy hajdani játéklokomotiv szétszedett csavarjaival meg egy darab spárgával. Az anyja olvasott, multak a súlyos csendü, télesti órák.

— Itt van a pékinas az ablakossal, nagyságám, — negyvenöt krajczárt kér! — nyitott be Mari halkan.

— Adja a pénztárczám!

— Na, — érdemes volt ezért akkora derdendócziát csinálni! . . . mormogta engesztelőn a leány, de az asszonya csitítva intett a gyerek felé.

— Most pedig, Péter, hozd elő a perselyedet! — mondta, mikor a cseléd kiment.

— Miért?

— Fel kell törni, hogy megfizessük az ablakot, a mit bevertél.

— Anyám! . . . Oh, kérem szépen, kérem szépen, . . . ne törjük fel.

— Fel kell törni, Péter. Anyádnak nincs annyi pénze, hogy ilyenekre is teljen. Akkor holnap nem vehetünk szenet, tejbegrizt, kávéba való czukrot. A ki kárt csinál, megfizeti.

— Anyám . . . ne! . . . Ne törje, . . . az én szép perselyemet. Az én aranyos disznócskámat, nem, nem, szépen kérem! . . .

— Cs-ssst! . . . Hát jó, ha ki tudod venni úgy mind, a mi benne van, én nem bánom. Itt a papirvágó, próbálgasd, — igy! És rázzad!

— Jaj, nem akar!

— Hja, azt sokáig kell, türelmesen, — igy ni! . . . No nézd, egy már kinn van. Csak próbáld!

Csörögtek a kicsi fillérek, vergődött az aranyozott cserépdisznó, ez olcsóka, bús, parányi szimboluma az élet Szörnyetegének, fénylő, duzzadt hasa meg-megvillogott a lámpafény előtt. Néha pottyant egy-egy barnavörös kis pénzkarika és potyogtak a fényes, nagy gyerek-könnyek; egy fillér, egy könny; mindig igy! . . . Aztán halkabban, piszmogó neszeléssel, aztán elmaradozva, ernyedten a lehulló kicsi kezekben. És megint csend. . . .

— Oh, Istenem, elaludt! . . . Te kis drágám, szegényem! Psszt, Mari, vigyázzunk csak, vegye le, húzzuk le a kabátkát! Igy, igy, hamar a párnát! Szegény kis bolondom, milyen szép igy! . . .

— Kifáradt a sirásba, hogy szipog! Oh, . . . ni, nagyságám, mennyi fillért kikotort a kis disznóbul a lelkem! Minden vagyonát.

— Az asszony egyenkint csörrentette vissza, helyretette, letörülte egy-két könnyét. A leány is, a cseléd! Aztán köszönt, aludni ment, a lámpa elé ernyő került, a könyv betűi zavartalan sorakoztak most már; s a kis ágy felől egyre ritkábban hallatszott az elszünt zokogás halk, fáradt felcsuklása.

Csend; magános éjszakai órák, betük. A szellemi agyonfárasztás üdvös rendszere; jó dolog ez, mindig beválik! Odaát halkan, érczesen ver a kis óra a parányi elefántcsont-torony ablakában. Oh, . . . már tizenegy! Mára elég! Lejjebb csavarja a lámpát, vetkőzni kezd.

— Jaj! — hangzik egyszerre az ágyacska felől a rémálom ideges, görcsös sikolya. Jaj, anyám!

— Drágám, mi az? Ébredj csak, kicsim! Mi baj?

— Jaj, anyám! Hol van?

— Itt, édes! Mit álmodtál, nyisd ki a kis szemed! No!

— Hol van, jaj!

— Istenem, ébredj hát! Ülj fel! Innál egy kis vizet? No! Nézz rám, én vagyok!

Végre felrebbennek az álomsúly-lehúzta szempillák, végre értelem csillan a tétova riadás helyett. — fényes, kerek öröm a kedves szemekben. És némán, ösztönösen, boldog kimerüléssel veti magát az anyja nyakába, — bőinges, meleg karjaival öleli, szoritja némán, odaforrva.

— Drága kis fiam te, mindenem, hát persze, hogy szeretlek! Legjobban, igen! Senkit jobban. Nem, már nem haragszom, megigéred, hogy nem teszed máskor, úgy-e? Kedves, mit álmodtál? No beszélj! Hogy nem tudtad, merre vagyok? Itt, itt, vigyázok a fiamra! Mindig.

— Nem hal meg, úgy-e?

— Nem, ha csak lehet. Mig nagyra nem nősz! Veled leszek.

— És nem megy férjhez?

— Dehogy, szamárkám! Oh, te csacsi, ki mondta ezt neked? Nem is kérnek, nem is mennék! Itt vagy te!

— Anyukám, én se veszek majd feleséget, tudod. Majd ha gépeket fogok kigondolni, neked hozom a sok pénzt.

— Arról még lehet beszélni! Csak most légy jó, ne bánts meg soha.

— Nem hát! És nem is engedem, hogy más bántsa. Majd vigyázok én, ne féljen!

— Hm! Hátha mégis akadna olyan rosz, kegyetlen ember!

— Na, majd is kipofoznám én azt, csak meglátnám.

— Igazán, elvernéd?

— El hát, bottal is! Mit bántja az én anyámat? . . .

A kis arcza átpiroslott a jókodó, heves nekibuzdulástól, — vitézkedőn, fontoskodva gesztikulált.

— Igen, mit bántja? Nem az ő anyja ez, hogy bántsa! Bántsa mindenki a maga anyját, ne a másét! Ugy-e? . . .

— Te kedves! Te ember!

HÁZTETŐ A MONTMARTRE-ON.

Mint szétszedett szirmai az elszáradt virágnak,
Olyanok a tetőn a barnult cserepek,
S nekem, ki csendesen bámulni szeretek,
Elég a háztető is, hogy semmit se csináljak.

Az ablakom szembe van az ócska háztetővel,
Fel se kell nézni, hogy láthassam az eget,
S az ég alatt a karcsú kémény-sereget,
A mely Páris fölött mint fekete nádas nő fel.

De nem jó, ugy-e nem jó menni a messzi égen,
A felhők rajzain szenvedni oktalan,
És nézni végtelen, némán, boldogtalan
Párist, a legszebb várost, a hol semmim sincs nékem.

Füst . . . hogy szeretem a füstöt, az ég virágját,
Ki a kéményből hajt és reszket felfelé,
Halovány, tétova virág, a lelkemé,
Virág, fátyol vagy árnyék, száll, eltűnt, merre jár hát?

Ostor pattog, lovacskák csengői felizennek,
Gitáros aggastyán kántál az udvaron,
Rézpénz zeng a kövön, ki dobta le vajon,
E hervadt franczia dal mért fáj az én szivemnek?

Egy ablak nyitva van, ott ül egy lány feketében,
Lehajtott fejjel varr, jobb karja fel-le jár,
Zöld kaliczkában csüng egy sárga kis madár,
Hol láttam ezt a képet, gyerekkoromba, régen?

Felnéz a varrásból, ha most integetnék néki,
Szivemre tett kézzel szerelmet vallanék,
Mint ifjú víg bohém . . . milyen jó volna még
Danolni, hanczurozni, futni, virágot tépni.

Estefelé odalenn a kapu alatt várnám,
A mit beszélgetnénk, csók lenne a fele,
Kedves kis kocsmában vacsorálnék vele,
Reggel az ő fejétől lenne gödrös a párnám.

Cserép, cserép, hány lehet egymás mellett egy sorba?
Egy, kettő, három, négy . . . milyen jól látni mind,
Ócskák közt egy piros, nini ott egy megint,
Piros, fekete, rozsda, amott meg egypár csorba.

De messzi van az élet, de messzi van az élet,
Ezer csudabódé, támolygó boldogok,
Zászló leng, hinta száll, tüzijáték lobog,
Arany kocsik forognak, halk sipládák zenélnek . . .

(Páris) *Szép Ernő.*

MAGYAR EMLÉKEK RÓMÁBAN.

Az első magyart az Úr ezeregyedik évében fogadta magába az Örök város.

A harczi kalandvágy, mely Bizáncztól Orleansig s Aragoniáig, Brémától Tarantóig üzte őseinket, jó félszázad előtt 941-ben (sőt alkalmasint már 922-ben is) elvitte őket Róma alá. Azok, a kik a tengerbe épült Velenczét lóháton bevenni nem tartották eszeveszettségnek, az erős falú Róma lovas ostromát sem vélték czéltalannak. Aurelianus falai azonban, melyet a lateráni kapunál rohantak meg, kivédték a támadást. Hiába, falat törni nem tudtak lovas őseink. A kiéheztetés a város óriási kerülete miatt volt lehetetlen, hanem felgyújthatták volna tüzes nyilaikkal, mint évekkel azelőtt Páviát. Erre azonban nem került a sor, mert Hugó olasz király visszavonulásra birta őket.

Hatvan év mulva ujra megjelentek őseink Róma előtt, de nem karddal, hanem zarándokbottal kezükben, nem hódítani, hódolni jöttek, mint új keresztények a keresztény világ fejéhez, II. Sylvester pápához. Sylvester szellemes szójátéka érezteti az esemény világtörténeti jelentőségét, Istvánnak küldött koronája pedig, melylyel elismerte az új keresztény magyar királyságot, félreérthetetlenül tudomására adta a világnak.

Pannonia provinciájának antik domborművű géniuszára — mely, míg a többi 44 római tartománynak Neptunus római templomában őrzött kő-nemtői nagyrészt elvesztek, máig megmaradt — talán ekkor vésték rá az Ungaria nevet.

A szent korona adományozását újabban Fraknói Vilmos püspök mecénási áldozatkészsége folytán Damkó József művészi ihlettsége mesteri márványdomborművű síremlékben örökitette meg Sylvester egykorú sírirata felett a római lateráni Szent János-bazilikában.

István királyunk, hogy megkönnyítse népének a Rómába zarándoklást, zarándokházat alapított a kereszténység fővárosában. Törekvését készségesen támogatta a pápa, hihetőleg nem Sylvester, hanem valamelyik utóda, a ki felajánlotta neki a Szent Péter templom déli oldalán a Szent István első vértanú tiszteletére épült egyházat. Ez a templom, bár megtartotta régi védszentjét, melegen ápolta első szent királyunk emlékét, noha a XV. századig olasz papok lelkészkedtek benne. Magyarságát neve is jelezte: «ecclesia sancti Stephani de Ungaris dicta», vagyis Szent Istvánnak (t. i. a vértanúnak) a magyarokról nevezett plébániája. Sőt az egyik utczát, mely a templomot érintette, magyarok utczájának nevezték a XIV. század óta.

Mióta a Szentszék a templomot és a zarándokházat 1454-ben Szt. István első vértanúnak a Coelius hegyen álló templomában és zárdájában lakozó magyar pálosoknak gondjaira bízta, István király római kultusza egyre növekedett. Ebben az időben oly nagy volt a magyar zarándoklatok száma, hogy mikor a pápa a Péterbazilika erkélyéről áldást osztott, a lépcsőzeten a magyarok számára mindig külön hely volt fentartva.

Majd, mikor 1581-ben XIII. Gergely pápa elvette a cinquecentóban elvilágiasodott pálosoktól (kik kötelességüket elhanyagolva pusztulni engedték Szt. István templomát, úgy, hogy az tető nélkül állott) római birtokaikat és az általa alapított és csakhamar egyesitett római magyar és német papnevelő intézetek vezetőjének, a jezsuita rendnek adományozta, ez mindent elkövetett, hogy a római magyar templomot valóban nemzeti templommá tegye. A főoltáron Szt. István király képét helyezte el, ő lett a templom új védszentje, kiről nevét — «ecclesia sancti Stephani regis Hungariae» — nyerte. Névünnepét pedig az összes növendékek részvétele mellett, fényes istentisztelettel ülték meg.

II. Sylvester pápa siremléke a Lateránban, Damkó György szobormüvével.

Templomunk, ha nem is szegényes, de a római viszonyokhoz képest szerény volt. Kicsiny háromhajós ó-keresztény bazilika, melybe később a Szent Péter-tér feltöltése után nyolcz lépcsőn kellett leszállni. Padlója tégla, gerendamennyezete dísztelen, falait köröskörül freskók ékesítik. Fődísze nyolcz antik szürke márványoszlop, mely Nero czirkuszából került ide a középhajót tartani.

Hét hosszú századon át fennállott sok viszontagság közt templomunk és ma is állana, ha helyet nem kellett volna adnia a Péter templom új sekrestyéjének. Ezért rombolták le a zarándokházzal együtt 1776-ban. Hét antik oszlopa (a nyolczadik eltörött) a Szent Péter sekrestyéjének előcsarnokát ékesíti. Ez minden, a mi reánk maradt Szent István római templomából, mely annyi nagy magyart látott falai között; talán magát István királyt, majd Nagy Lajost, Zsigmondot, Hunyadi Jánost, Pázmányt, a költő Zrínyit, Rákóczit. Tudtommal képe sem maradt fenn, mindössze keresztmetszetét sikerült megtalálnom.

Idehaza senki sem vett tudomást megsemmisüléséről. VI. Pius pápa rendelte el kárpótlásképen, hogy a magyar-német kollégium tulajdonát képező Szent István vértanuról nevezett cœliusi templomban István királyunk tiszteletére kápolnát építsenek és ünnepét az intézet növendékei évente kellő pompával megüljék.

Távol a modern Róma eleven életétől a Cœlius elhagyatott dombján fekszik ez a templom, mely még ma is őrzi első szent királyunk emlékét. Egyhangú, kőfallal kerített néma kertek közt húzódó néptelen, csendes út vezet a Santo Stefano Rotondohoz, vagyis István vértanu körtemplomához, a kereszténység legrégibb római egyházához. Még az utolsó czézárok építették, alighanem vásárcsarnoknak. Az V. században keresztény templommá alakították. Kétségtelenül egyik legérdekesebb temploma Rómának. Alaprajza három konczentrikus kör, melynek belső két oszlopa lapos kupolát tart, külső eredetileg nyílt oszlopsora pedig fallal van kitöltve, melyen Pomarancio és Tempesta izléstelen freszkókban a kereszténység vértanuinak kinszenvedéseit ábrázolták. Ebből az oszlopsorból nyílik 1778 óta, közel a bejárathoz, István király kápolnája. Jelentőségét megkapóan hangsulyozza Lászai Jánosnak, a Péter-templom 1523-ban elhúnyt magyar gyóntatójának síremléke. A kupola alatt a téglapadlózatba illesztett fehér márványlapból domborodik alvó alakja, alatta latinul e felirás: «Ne csodálkozzál, utas, hogy Rómában látsz sírt borulni a fölé, ki a fagyos Duna mentén született, gondold meg, hogy Róma mindnyájunk hazája.»

Hendel Ödön.

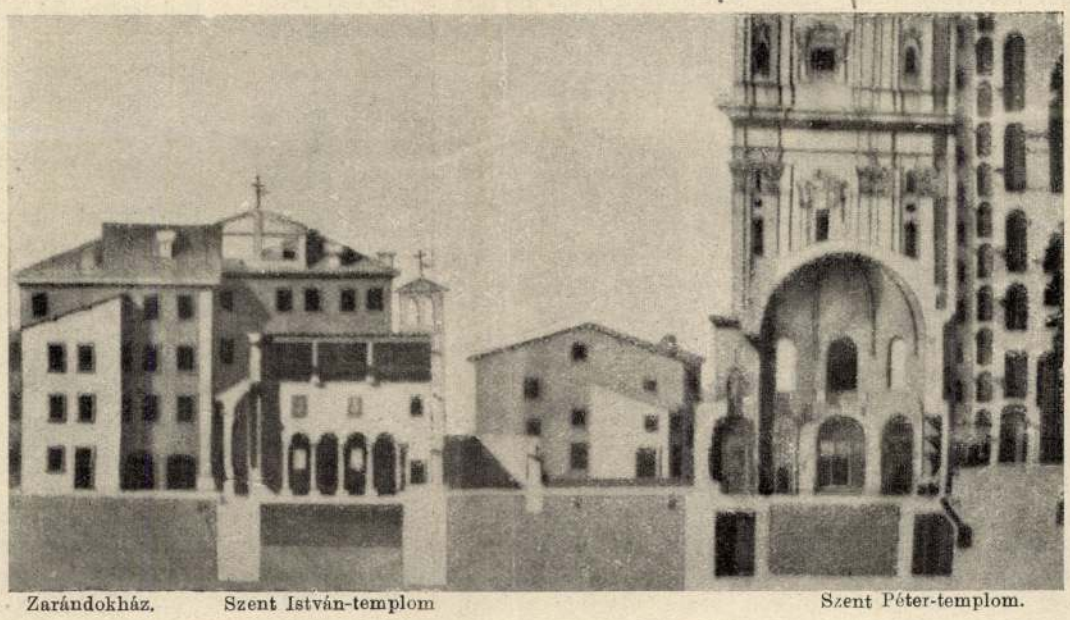

Zarándokház. Szent István-templom Szent Péter-templom.

A RÓMAI MAGYAR ZARÁNDOKHÁZ ÉS AZ 1776-BAN LEBONTOTT SZENT ISTVÁN-TEMPLOM KERESZTMETSZETE.

Pannonia géniusza (a talapzaton «Ungaria» felirással.)

III. Gergely pápa, a római magyar papnevelő intézet megalapítójának szobra Szent Péter templomban.

A Santo Stefano Rotondo mai belseje a Szent István király kápolnájából nézve.

MAGYAR EMLÉKEK RÓMÁBAN.

ALMA TADEMA.

1836–1912.

A múlt héten elhúnyt hollandiai származású angollá vált festő a művészet iránt érdeklődő közönségünknek jó ismerőse volt. Képei, különösen azok, melyeknek tárgyát az ó-kori életből merítette, évek hosszu során át a legkedveltebb díszei voltak az európai, de különösen a német folyóiratoknak. Másolatokban és fényképekben számtalan példányban terjedtek el és a nagyközönség művészviesebb faldíszt kereső részénél segítettek kiszorítani az olajnyomatokat s még ma is szerfelett keresett czikkek úgynevezett műkereskedéseinkben, hol a középosztály attól az aggodalmától siet szabadulni, hogy mivel díszítse lakásának üresen maradt falait.

Alma Tadema is ugyanolyan sorsot élt meg, mint Meissonnier, mint Piloty, mint a történelmi festészet művelői általában. Húsz-huszonöt évvel ezelőtt a legnagyobb lelkesedést váltotta ki művészetével, de új idők, új generácziók jöttek, melyek kételkedni kezdtek benne, sőt jöttek olyanok is, melyek teljesen meg is tagadták. Ámde bármilyen erős támadások érték is művészetét, azt a kapcsolatot, mely a nagyközönség és közte fennállott, legfeljebb meglazítani tudták, de széttépni teljesen nem, a minek abban kell okát keresnünk, hogy festészetének voltak oly értékes tulajdonságai is, melyek megkülönböztetik őt a történelmi festőknek mai nap nem túlságosan megbecsült seregétől.

Tulajdonképen hollandi származásu volt, csak harmincznégy éves korában, 1870-ben költözött végképen Angliába, hol már addig is nagy sikerei voltak. Új hazájában egyik legjellemzőbb kifejezésre juttatójává vált annak a korszellemnek, mely a társadalmat áthatotta, annak a typikusan angolszász történelmi felfogásnak, azoknak a művészeti törvényeknek, melyek még ma is oly mélyen gyökereznek az angol középosztály lelkében.

Első művészi kiképzését Antwerpenben Hendrik Leys alatt nyerte. Itt tanulta meg a virtuóz anyagfestésnek első elemeit és itt sajátította el a történelmi festésnek zsánerképszerű irányát. Egész életében irányadó maradt e két dolog művészetében. Évről-évre bámulatosabb hűséggel tudta utánozni olajfestékkel a márványt, a selymet, az arany csillogását. Azokat a nagy thémákat pedig, melyeknek czíme néha két három sorra terjedt ki, gondosan kerülte, az ő képeihez nem volt szükség több oldalnyi nyomtatott magyarázatra, nem kellett alájuk hatvan-hetven számmal és kissebbített körvonallal ellátott táblácskát függeszteni, hogy a kép valóságos tartalmát és ennek következtében remélt művészi értékét felismerjük. Rendszerint valami egyszerű thémát ábrázoltak: Catullust Lesbiánál, Pheidiást munka közben, Sapphot, fürdő rabszolganőket, Homerost olvasó társaságot, tavaszi ünnepet, azaz olyan fajta tárgyaik voltak, melyeknél a czím nem volt oly szerfelett fontos mint a kortársak képein. Bátran el is lehet hagyni őket és Alma Tadema képei nem veszítenek el velük mindent. Rendszerint kevés alak van rajtuk, kellemesen és nyugodtan elrendezve. Már ez is nagy előnye a korabeli históriafestők felett. Kompozicziói első pillanatra áttekinthetők, nem kell hosszu ideig fejünket törnünk a kép felett. Egy szép fiatal nő lantot tart kezében, vele szemben négy-öt hozzá hasonló, állva, űlve hallgatja a játékot, vagy egy szép fiatal férfi lelkesen olvas két-három szép, fiatal nőnek és férfinak egy papyrustekercsről — az első kép Sappho, a másik a felolvasás Homerosból.

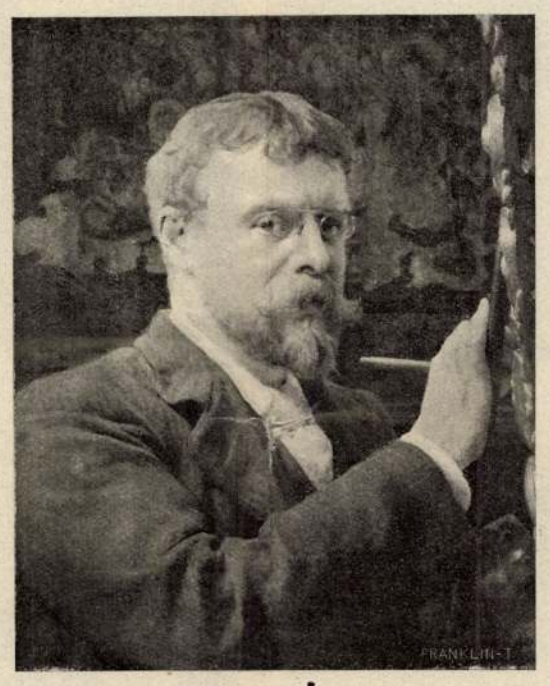

Alma Tadema önarczképe a firenzei Uffizi-képtárban.

Azokból az előnyökből, melyeket a maga ideje legtöbbre becsült, mai nap legkevésbbé archeológiai tudása imponál nekünk. A XIX. század történelmi festészete nemcsak művészet volt, hanem tudomány is, sőt legtöbbször inkább csak tudomány. A századnak bámulatos ásatásai, Pompeji, a görög vázák az ó-kori életnek majdnem minden külső oldalát napfényre hozták. E kor festője nem volt már oly naiv, hogy a maga korának külsejébe öltöztette volna thémáit — a mint azt az olasz festészet tette, de oly merész sem volt, hogy művészi álmokat adjon ott, hol ismert volt már a kézzelfogható valóság. Ez volt az az idő, midőn a középiskolai oktatásba bevonult az ó-kori reáliák tanítása, hogyan maradhatott volna el hát a külsőségek pontos ábrázolása a festészetből; de mai nap — hiába, inkább művészeti értékeket keresünk, a nagy archeológiai tudás nem köt le Alma Tadema képein.

Viszont azonban azt mi nem irjuk terhére, a miért pedig szerfelett heves támadások érték, hogy bármily hű is a külső mez, mégsem görögöket, hanem angolokat festett. Ez utóvégre is, közömbös dolog. De ha közömbös is kétségtelenül igaz. Ezek a szenvedélytelen, előkelő szép alakok, még ha napbarnítottak is, még ha fekete is a hajuk, csak angol gentleman-ek és ladyk, kik ó-kori mezbe öltöztek, hogy valami élőképes előadáson fellépjenek. Alma Tadema ó-kori képein nem ég a déli fajú népek szenvedélyes érzékisége, hiányoznak a természetnek az emberi élet legkisebb részére is kiható ellentétei. Azt a nyugodt könyv-hellenizmust ábrázolják, mely valójában sohasem volt meg, csak az angol tudósok előkelő nyugodt temperamentumából szűrődött le még mai nap is hires könyveikbe. Ez a felfogás azután a festés módjára is döntővé vált, a mit ugyanebben az irányban: az ellentétek kerülésében, a pontos miniatürszerű részletezésben, a világítás lefokozásában az angol praerafaelitismus is befolyásolt. Derült, inkább halványas szinek, a tért teljesen egyenletesen betöltő világítás, szerfelett pontos részletmunka, nyugodt állapotok még a mozgalmasságban is — a praerafaeliták nagyjainak fájdalmas küzködése, elégedetlensége nélkül —

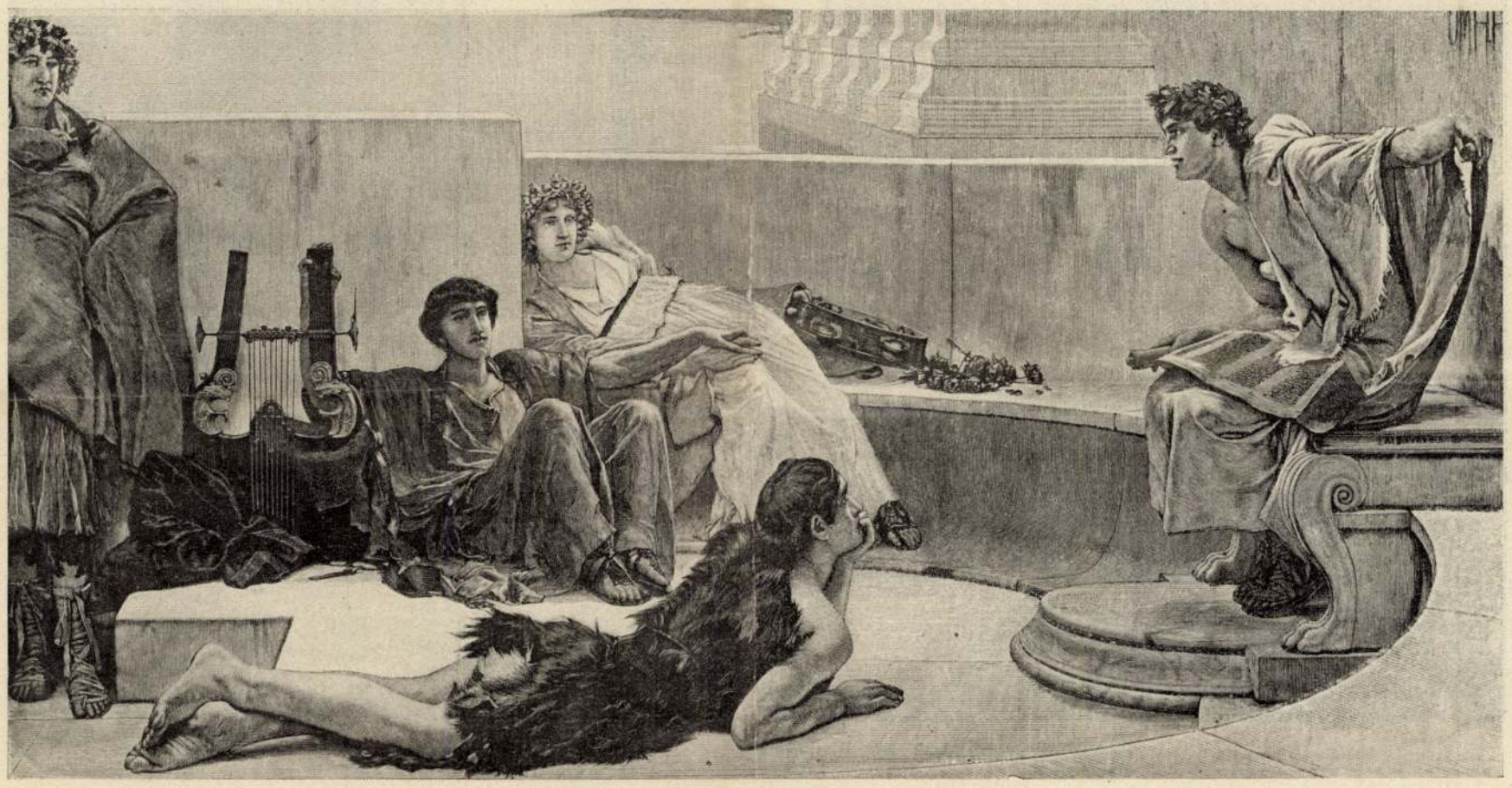

Alma Tadema: Felolvasás Homerosból.

ESKÜVŐ AZ URALKODÓ CSALÁDBAN.

Hagyományos fénynyel és ünnepélyességgel tartották meg október 29-ikén a bécsi Hofburgban *Mária Immaculata Raineria* főherczegnő esküvőjét a württembergi királyi család egy fiatal sarjával, *Róbert* herczeggel. Az esküvőn, valamint a főherczegnő renunciáczióján, lemondásán a trónhoz való igényéről, jelen voltak a két uralkodó család tagjain kívül a főbb udvari méltóságok, valamint a magyar és az osztrák kormányok tagjai is.

A menyasszony, *Mária Immaculata Raineria*, kinek a Bourbon-család ősi szokásához híven még 13 más keresztneve is van, (Mária Immaculata Raineria Josepha Ferdinande Theresia Leopoldine Antonia Henriette Francziska Karolina Aloisia Januara Krisztina Philomena Rozalia) 1878 szeptember 3-ikán született, tehát nem rég töltötte be 22-ik évét. A Habsburg-Lotharingeni ház toskánai ágából származik: atyja az 1892-ben meghalt Károly Salvator főherczeg, II. Lipótnak, az utolsó toskánai nagyherczegnek másodszülött fia volt; anyja, Mária Immaculata Klementina főherczegnő, a ki a nápolyi Bourbon-királyi házból származott, a múlt évben halt meg. Az ifjú főherczegnőnek anyja halála után *Rainer* főherczeg neje, *Mária Karolina* főherczegnő volt a gondviselője. Két nővére van és két fivére, kik közül *Mária Terézia* főherczegnő Károly István főherczeg neje, *Karolina Mária Immaculata* pedig Ágost Lipót szász-kóburg-góthai herczeghez ment nőül. Bátyjai: *Lipót Salvator* főherczeg, ki eddig Zágrábban lakott és *Ferencz Salvator* főherczeg, királyunk leányának, Mária Valéria főherczegnőnek férje.

A vőlegény, *Róbert* herczeg úgyszólván családi hagyománynak hódolt, a midőn a Habsburg-házból keresett magának feleséget, a mennyiben atyja, *Fülöp* herczeg s bátyja, *Albrecht* herczeg, a württembergi trón praesumtiv örököse is habsburgi főherczegnőt vettek nőül.

Róbert herczeg a württembergi ház katholikus ágából való. Nagyatyja, az 1881-ben meghalt Sándor herczeg Lajos Fülöp franczia királynak, — a kit polgár-király néven ismer a történelem, — leányát, Mária orleansi herczegnőt vette nőül, a ki 1839-ben, nemsokára fia, Fülöp, születése után halt meg. Mária herczegnő tehetséges szobrász volt; a versaillesi múzeumban levő egyik műve, az orleansi szűz márványszobra hirdeti tehetségét. Fülöp herczeg igen közeli rokonságba jutott királyunkkal, a mennyiben *Albrecht* főherczegnek leánya, *Mária Terézia* főherczegnő volt a neje. Többnyire Ausztriában, Bécsben és Gmundenben is tartózkodtak s csak az utóbbi időben laknak gyakrabban Stuttgartban. Legidősebb fiuk *Albrecht* herczeg, neje *Margit Zsófia* főherczegnő. Róbert herczeg többi testvérei: *Izabella* herczegnő, *János György* szász herczeg neje és a 23 éves *Ulrich* herczeg.

Róbert herczeg jelenleg lovassági századosi rangot visel a württembergi hadseregben, a mi közös hadseregünkben pedig főhadnagy. Atyja a közös hadseregben lovassági tábornok s a 77. gyalogezred tulajdonosa.

RÓBERT WÜRTTEMBERGI HERCZEG ÉS NEJE, MÁRIA IMMACULATA FŐHERCZEGNŐ.

BUDAPEST ÚJ VILLAMOS VASÚTVONALA.

Fővárosunk rendkívül gyors fejlődésében nagy részük van a villamos vasutaknak. A közlekedés nehézségeit és drágaságát eltüntették s a legtávolibb városrészeket is közel hozzák egymáshoz. Ma Ó-Budára vagy Kőbányára, a Hüvösvölgybe vagy a Népligetbe gyorsan, könnyűszerrel, kényelmesen eljuthatunk; a villamos kocsik hamarosan elröpítenek, a hová akarjuk. Legújabban pedig már körben járhatjuk be a várost s a Dunapartról a városon keresztül ismét a Dunapartig kiszállás, helyváltoztatás nélkül 20 fillérért tehetjük meg a háromnegyedórás útat.

A Dunapart mentén épült s most megnyilt hídszerű, viaduktos villamos vasút összekötő kapocs, a mely a kerületeket egymással egybecsatolja, a nagy körútak és mellékutczáik forgalmát közvetíti és szétveszi, megosztja.

Az új vasút fölötte érdekes műszaki berendezésű és a vasépítésnek tökéletes alkotása. Kétségtelenül sokat nyert vele a főváros s az idegeneknek is bizonyára egyik legkedveltebb útja lesz ez a körvasút, a melyen végigutazva, a főváros legélénkebb részeit, legforgalmasabb pontjait gyorsan, kényelmesen megszemlélhetik.

Tervezése több mint másfél évtizedre megy vissza, mert a berlini Siemens és Halske czég már 1884-ben benyujtotta az első dunaparti vasút tervét. Hogy csak most, annyi idő multán valósult meg, annak sok oka van.

Tizenhat évvel ezelőtt olyan vasútat terveztek, a melynél a kocsikat hajtó erőt a sinekben vezették volna. A pályát zárva kellett volna megépíteni, nehogy a sinekből kisugárzó áram emberben, vagy másban kárt tegyen. A tervnek sok ellensége volt. A földmívelésügyi kormány árvizvédelmi szempontból nem akarta átengedni az alsó Dunapartot, a közmunkák tanácsa pedig féltette a korzót, a melyet a tervezett vasút tönkre tett volna. Esztendőkig tárgyalták a terveket, de az ellentéteket kiegyenlíteni nem sikerült. Tizenhat év és kitartó munkálkodás kellett ahhoz, hogy a viaduktos vasút létesüljön. Végre megvan.

A Petőfi-tértől a korzó falához támaszkodva épült a viadukt, a mely végig halad az egész Ferencz-József rakodó-parton s alig észrevehetően olvad át a Lánczhid előtt az Eötvös-térbe. Innen útszinre kerül a vasút, áthalad a régi Lloyd-épület előtt, megkerüli a Ferencz József-tér parkjait s az Akadémia palotája előtt elkanyarodva beleolvad a Dunapartról Podmaniczky-utcza felé menő villamos vasútba.

A viaduktos vasút a főváros egyik legérdekesebb új építménye. Az alsó rakodóparton ez év májusban kezdték építeni s 5 ½ hónap alatt már befejezték. Szélességben nyolcz métert foglal el a rakodópartból. A szerkezete vas és beton. Három sor széles vasoszlop tartja az egész pályát. A vasoszlopokon fekszenek az áram-vezetésre szolgáló csatorna-alaku vasbakok, ezeket hatalmas keresztgerendák kötik össze, a melyek a hoszszában fektetett vasgerendákra támaszkodnak. Az alsó oszlopzat közeit raktárhelyiségek építésére használták fel. A külső oszlopokhoz díszes kiképzésű falazatot építettek, vasrostélyu ablakokkal, vasajtókkal látták el az egészet, s kész volt a vasraktár, a melyet semmiféle árvíz el nem pusztíthat. S a viadukt alatti tárházaknak tetszetős külsőt is adtak, mert tele aggatták a hajózás mindenféle jelvényével, az egyes tárházak közt pedig helyenként tágas átjárókat hagytak a felső partra vivő lépcsőkhöz.

A viadukt felső része, maga a pálya olyan, mintha sik földön épült volna. A viadukt beton és vastető szerkezetébe van elhelyezve az áramvezető csatorna s a kettős sínpár közeit keramit burkolat fedi. A viadukt az egész dunaparti korzót érinti, s hoszszában erős és csinos munkájú vaskorlát szegélyezi mindkét oldalán.

Az új vasút nem zavarja a korzó nyugalmát, a Dunapart szépségét pedig határozottan emeli s egyik érdeme, hogy a régi fabódékat, a melyek a Dunára való szabad kilátást elzárták, fölöslegessé tette. A főváros közlekedése igen sokat nyert a viadukt vasúttal, pedig még jó egy év választ el bennünket attól, hogy a Petőfi-téri végállomást az eskü-térivel összeköthessék. De sok hasznot nyújt már ez a csonka vonal is. A Petőfi-tértől, a Belváros szivétől indúl s elhaladtában a Belváros minden nevezetesebb pontját érinti. A Régi Posta-utczán át a Váczi- és Koronaherczeg-utcza érhető el; a Hungária-szálló mellett a Kishíd-utczát, majd a Vigadó-teret érinti. Elsiklik a börze épülete előtt s remek kilátást nyújt a budai partokra és a királyi palotára, melynek irányában kikanyarodik az Eötvös-térre s onnan a Lánczhíd előtti parkokat megkerülve, az Akadémia mögé jut. Az Akadémia palotája mellett a parti lejárót ügyesen átalakították, úgy, hogy a kocsi-útat felmagasítva közelebb tették a Duna felé, a nyert területen pedig a vasútat helyezték el.

Október 20-án adta át a kereskedelmi miniszterium az új vasútat a közhasználatnak. Az átadás ünnepélyesen történt. Megelőzőleg a központi városházán tartottak ülést az összes hatóságok és érdekelt vállalatok, hogy kinyilvánítsák a vasútépítés befejezését. A kereskedelmi kormánynak s jelenlegi vezetőjének, *Hegedüs* Sándor miniszternek nagy érdeme, hogy a vasút létesült. Az ő erélyének köszönhető, hogy az évekig tartott tárgyalásokon összegyűlt, felhalmozódott ellentéteket egyszerre elsimította. A terv létesítésében elismerés illeti meg *Hüvös* József vezérigazgatót és a városi villamos vasúttársaságot, a vasút tulajdonosát, a mely a környezetnek megfelelő díszszel építette meg a vonalat. Az építést *Vojtek* Ödön, a társaság főmérnöke vezette, a pályán közlekedő magyar gyártmányú, új mintájú s kitünő szerkezetű kocsik tervét pedig *Stromszky* Sándor főmérnök készítette. Tizenhat ilyen új, nagy kocsit fognak a pályán járatni.

A viadukt vasúttal, mely a körforgalom létesítésére épült, kapcsolatos az a terv, a melyet a városi villamos vasúttársaság most terjesztett a székes főváros tanácsa elé. A társaság a Ferencz József-rakodóparton épült viaduktos vasútból kiágazólag a föld alatt új vasútat akar építeni a Muzeum-körútig. Az új vasútnak csatlakozása lenne a viadukt vasút mindkét szárnyá-

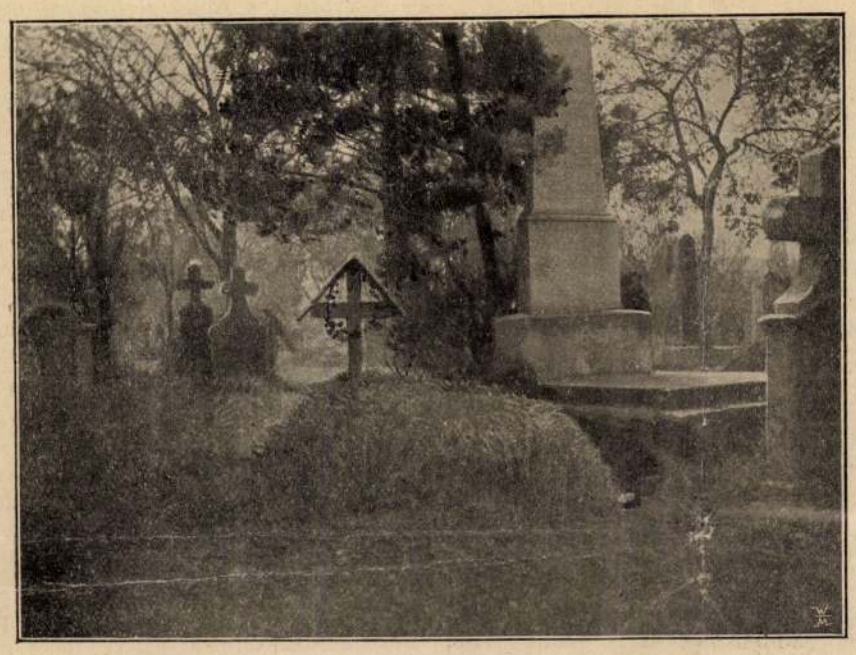

A KEREPESI-UTI TEMETŐBŐL. — Vachott Sándor sírja.

val és a meghosszabbítandó Baross-utczai vonallal. Az új földalatti villamos az eskü-téri híd déli feljárójának oldalfalánál fog kezdődni. A viadukt vasut a part oldalfalába vágott kapun egyszerűen bekanyarodik az alagútba és 100 méteres sugárral halad a Kossuth Lajos-utcza torkolatáig, még pedig a Ferenczіek-teréig az utcza déli részén, hogy hely maradjon a Ferencz József földalatti villamos meghosszabbítására, a téren túl az utcza közepén. A két földalatti vasút a Ferenczіek-tere alatt fogna egyesülni, a hol erre a czélra tágas perront terveznek. Az új alagútas vasút hoszsza 830 méter lenne. Ezzel a vasúttal a főváros külső és belső körúti forgalma óriási lendületet nyerne.

Geley József.

KISFALUDY SÁNDOR EREKLYÉI.

Sümegen, *Darnay* Kálmán múzeumában egész sora látható Kisfaludy Sándor ereklyéinek, melyeket a buzgó és szerencsés gyűjtő külön csoportban őriz nagy kegyelettel. Ez érdekes tárgyakat egy csoportozatban mutatjuk be lapunk mai számában.

A tárgyak a rajzoló csoportosítása szerint a következők:

1. *Egy metszett boros üveg,* melyet Kisfaludy Sándor 30 éven át használt. Rendesen maga járt le vele a pinczébe, hol egy csapra ütött félakós hordócskából szokta megtölteni. Ennyit ivott délben is, este is; több ritkán került asztalára, mert vendég ritkán fordult meg nála.

2. Egy kerek bádogtáblából álló s vasnyelű *gyertyaellenző,* melynek hátlapjára gyümölcsökből álló csendélet van festve. Ezt különösen utolsó idejében használta, mikor gyakran betegeskedett.

3. A gyertyaellenző mögött egy fehér, sárga és kék selyemből horgolt *erszény,* melyet Szegedy Róza Kisfaludy Sándornak vőlegény korában készített.

4. Egy ezüst *koppantó,* mely Szegedy Róza hozományában került a házhoz.

5. Egy pár ezüst *sarkantyú,* melyet Kisfaludy Sándor különösen tisztújítások alkalmával magyar díszruhát öltve viselt.

6. Egy ébenfa keresztű ezüst *feszület,* mely Kisfaludy Sándornak mindig ágya fölött függött.

7. Egy aranyozott belsejű vörösrézszínű *díszpohár,* melynek egymással átellenes külső oldalán egy-egy koszorúval övezett aranyozott mezőn tréfás német fölirás van bevésve. E fölirás szerint a pohár vasból készült s aztán egy réztartalmú ásványos forrással vonatták be rézzel. A poharat a balatonfüredi szinház megnyitásakor egy ott időző bécsi szép asszony ajándékozta Kisfaludy Sándornak.

8. Egy emberi *koponya,* mely tisztára simítva mindig ott állt Kisfaludy Sándor iróasztalán. E koponyára Lavater nyomán sajátkezűleg fölírta a lelki tehetségek neveit s azok helyeit pontozott vonalakkal kerítgette be.

9. Két irott *hangjegykönyv.* Egyiket Szegedy Róza használta gitárhoz, a másikat Kisfaludy Sándor hegedűhöz. Emebben külön említést érdemel egy régi magyar induló és egy bús dallam, melyek Darnay szerint eddig kiadatlanok.

Végül egy Landerer féle, 1828 évre szóló «*Nemzeti kalendarium*», melybe főleg gazdasági bejegyzéseket irt Kisfaludy. Van nehány ilyen bejegyzés Szegedy Róza kezétől is.

A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBŐL.

A budapesti ember halála után sem szabadúl meg a lakási bajoktól. A gyászjelentéseken hirdetett «örök nyugalom» itt csak rövid 30 évre szól.

Rohamosan terjeszkedő, növekvő fővárosunkban szükség van még a temetőkben is minden talpalattnyi helyre s a fennálló szabályrendelet szerint, a sírhelyet csak 30 évre adják, s ha egy bizonyos táblában az utolsó halott is eltöltötte ezt az időt, akkor az egész táblát kiürítik, s azoknak a halottaknak maradványait, kiknek sírjáról külön nem gondoskodnak, közös sírba temetik, hogy hely legyen a következendőknek.

Igy történik most is, s nem sokára 18 nagy kiterjedésű, megtelt temetőtáblát fognak kiüríteni a főváros legnagyobb temetőjében, a kerepesi-úti temetőben.

A kerepesi-úti temető 1849 április 1-én nyílt meg, midőn Pest városa a Rákosmezőből 200 holdnyi területet hasított ki az új temető számára. Ötvenegy évvel ezelőtt még mezőség volt a temető helye, részben cserjével borítva, jó távol a várostól. Ma már csaknem egészen körülözönlötte a házak, középületek és gyárak rengetege.

A kerepesi-úti temető megnyitása óta úgy ide, mint a város többi temetőibe igen sok lakosa költözött el Budapestnek. Ugyanis a legutóbbi félszázad alatt, az 1899. évi deczember 31-ikéig, csak a kerepesi-úti és a kőbányai temetőben 382,468 elhúnytat hantoltak el; de e számból tavaly már csak 544 jutott a kerepesi-úti temetőbe, mig a kőbányaiba ugyancsak tavaly 11,638-at helyeztek el. Szintén a múlt évben a budai oldalon fekvő három temetőbe összesen 56,694 embert temettek el. Ámbár a kerepesi-úti temetőben a kőbányai új temető megnyitása után tetemesen emelkedett a sírhelyek ára, még mindig elég számmal temetkeznek oda, úgy, hogy a főváros évenként körülbelől 80 ezer forintot vesz be az ottani sírhelyek után; a szükséges földmunkálatokra és tisztántartásra pedig évenként 30 ezer forintot ád ki.

A most felásandó táblák, a melyekben közéletünknek sok egykori jelese is nyugszik, a következő számúak: 6, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 27, 29, 37, 38, 39. A hivatalos ásatások jövő évi január elsejével kezdődnek; ekkor emelik ki azon jeleseink maradványait is, kik 1853-tól 1867-ig elhúnytak, s kik a temető igazgatóságának előterjesztése folytán valószinűleg majd a temető egy más részén egy sorban kapnak új nyugvóhelyet.

Eddigelé 22 nevezetes halott van előterjesztve a hivatalos kiemelésre a 18 sírtáblából, de ha figyelmesen megtekintjük az óriási kiásandó területet, még sokkal több sírt találunk ott, melyekben egykor egy vagy más téren kiválóbb szerepet vitt férfiak vannak eltakarítva. Elhúnyt jeleseink az egyes sírtáblákban szerteszét feküsznek, természetesen abban a sorrendben, a mint azon idő tájban temetkeztek; akkoriban a sírtáblák széleit tekintették díszsírhelyeknek s ilyenben számosan részesültek.

E díszsírhelyek közt mindjárt szembe tűnik *Kisfaludy* Károly (szül. 1788; megh. 1830.) síremléke; ezt — mint felirata mutatja — 1850-ben állították tisztelői, mikor a régi váczi-úti temetőből ide áthozatták hamvait, melyek így már másodszor költözködnek. A 20-ik sírtáblában fekszenek *Garay* János (1812—1853) porai, síremléke szürke márványból készült másfél ölnyi magas gúla, talpazata göröngyös szikla, tetejét lant ékesíti. A felirat ez: «Garay János hamvainak tisztelői.» Odébb néhány lépésnyire a «Nemzeti Szinház» kitűnő művésznője, *Hegedüs* Lajosné Bodenburg Lina (1837—1859) sírkövét találjuk fehér mészkőből. A művésznő a maga korában oly kedvelt népszínműénekesnő volt, mint ma Blaháné. *Kövér* Lajos (1825—1863) vígjátékírónknak, valamint a tőle nem messze fekvő *Vachott* Sándornak (1818—1861) sírját egyszerű fakereszt jelöli.

A régebben elhalt írók és művészek közt legfeltűnőbb síremléke van az 1866-ban elhúnyt Egresy Gábornak; a gúla-alakú terméskőből készült síremlék tetején egy géniusz lefelé fordított fáklyát tart; a felirata ennyi: *Egressy* Gábor 1809—1866. Nem messze tőle szép síremlék a párbajban agyonlőtt *Reviczky* Szevéré; ez egy tört oszlopot mutat, a sírt fedő márványlapon pedig pajzs nyugszik ezen fölirattal:

Reviczky Szevér, szül. 1840; meghalt 1864.
Mindent, a mi szent volt, forrón szeretett:
Hazát, barátot, becsületet.
Imádta mindezt túllángolva hőn,
S az egyikének áldozatja lőn.

Vörös márvány gúla-alakú síremlék alatt nyugszik az egykori jeles dalszínművész és zeneköltő, *Szerdahelyi* József (1804—1851), a kiváló színműíró *Czakó* Zsigmond (1820—1847) és a kedvelt humorista *Beöthy* László (1826—1857). Szürke márvány emléke van *Sárosy* Gyula (1816—1861) és *Lisznyai* Kálmán (1823—1863) költőinknek, úgyszintén korán elhúnyt jeles irónknak, *Zilahy* Károlynak (1838—1864) és a Nemzeti Szinház kitünő színművészének, *Szentpéteri* Zsigmondnak (1798—1856).

Ezen jeleseink maradványai fekszenek azokban a táblákban, a melyeket a fővárosi tanács határozata szerint ez év lefolytával ki fognak üríteni.

Síremlékeik rajzát közöljük most. Ezenkívül az újabb sirok közül is bemutatjuk egy párnak a rajzát.

Az egyik a *Munkácsy* sirja. Egyszerű, hanttal födött magánosan álló dombocska jelöli még most a nagy művész nyughelyét, a temetéskor reátűzött fakereszttel.

Bemutatjuk még a temető művészi becscsel biró siremlékeink egyik legújabbját, melyet e napokban állíttatott Árkay Kálmán ügyvéd, családi sirboltja fölé, hol két kis gyermeke nyugszik. A költői felfogással készült síremléket Damkó József, a fiatal magyar szobrász nemzedéknek szép tehetségű tagja mintázta, s ugyancsak magyar művész, Burger József szobrász, Strobl volt tanítványa metszette fehér márványba itt, Budapesten.

VÖRÖSMARTY SZOBRA.

Lelkesedéssel fogadta a közönség azt a hazafias eszmét, hogy a «Szózat» nagy költőjének kegyelettel őrzött emlékét és érdemeit az ország fővárosában is érczszobor hirdesse. Az «Otthon» írói körbe október 28-ikára ez ügyben összehivott tanácskozás a legmelegebb érdeklődés közt folyt le. A közélet jelesei, előkelőségei gyűltek össze, vagy levélben jelentették, hogy

Damkó József

Művészet 1916, 33. l.

(kép)

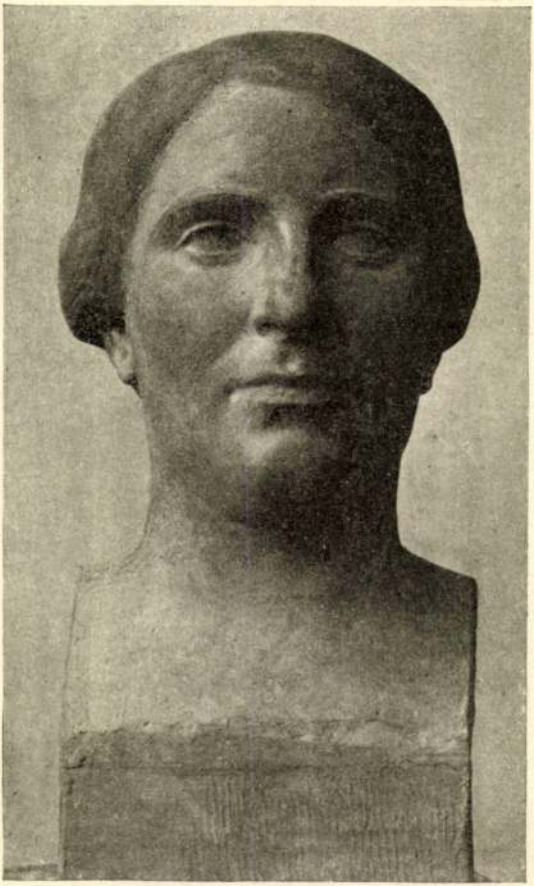

DAMKÓ JÓZSEF NŐI FEJ

BORUTH ANDOR SZONTÁGH JENŐ DR. FŐISPÁN

Annuska!

Annuska, merre jársz?
Annuska, mit csinálsz?
Annuska, gondolsz még reám?
Hogy vagy, szép csillagom?
Én bújdosó napom?
Hogy vagy te vidám kis leány?

Még mintha csengene
Fülembe halk zene:
Édes kacajod visszajár.
Emlékek aranyát
Gazdagon ontja át
Lelkemre most is az a nyár.

Még zúg a rengeteg,
Még illattól beteg
Hamar esőre szomjas fája;
Még hallom kis szelíd
Lábad halk lépteit,
És újra fáj a szívem tája.

Fehér matrózruhád
Bársonynál is puhább
Kis kebled vígan rengeti;
Lebomló lágy hajad
Zászló a fák alatt,
Mely vágyam visszalengeti.

Annuska drága, várj,
A lombok közt ne járj,
Esőtől a fű harmatos,
Gátat vet a patak;
Öleld át nyakamat
S inkább a szívemen taposs.

Annuska, nézd: az ég
Lángol s a messzeség
Eget és földet összefűz;
A fagyba öltözött
Havas csúcsok fölött
Kigyúlt csodás bengáli tűz.

Az erdő hogy dalol!
Ezer ág hogy hajol,
Amerre léptünk eldobog.
Irigyel, aki lát.
Oly fényes a világ!
— Leszünk-e még ily boldogok?

Oláh Gábor.

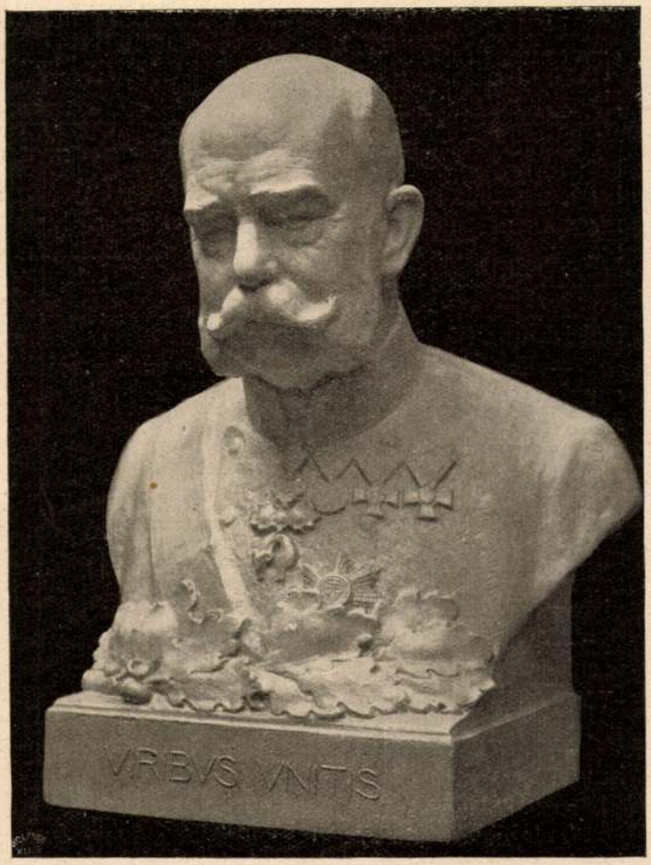

Őfelsége szobra aranyból. Egy jótékony egyesület megbizásából készítette Damkó József. Az aranyszobor súlya tizennégy kilogram és értéke harmincezer korona. Ez az első Magyarországon készült aranyszobor

Lilian

Elbeszélés

Irta Lakatos László

Kedves Rudolf,

köszönöm a levelét és főként azt köszönöm, hogy csak most írt. Kellett, hogy legalább hat hét elmúljon a borzasztó eset óta, ami — most érzem csak — életem legnagyobb katasztrófája volt. Úgy érzem, hogy sosem gyógyulok ki belőle és noha negyvenkét nap múlt már el azóta, hogy a szegény, szegény apámat végső útjára elkisértem és a szanatóriumi orvosok is úgy, ahogy rendbehozták az idegeimet (ők szegények legjobb akaratuk szerint igyekeznek), mégis tudom, hogy örök magányosságban és árvaságban fogok végigutazni életemen. Nem megyek férjhez és utolsó sarja leszek annak a nemzetségnek, amelynek apám volt első őse. És itt tulajdonképpen be is fejezhetném levelemet, végérvényesen az utolsót, amelyet magának írok, kedves Tsászáry. Hiszen feleltem is már a kérdésére, a kérésére. Nem megyek férjhez sem Magához, sem máshoz. Sohasem.

Mégis, néhány sor, úgy érzem, megilleti Magát, magyarázatforma, mert hiszen — jól tudom — a Maga helyében én sem érteném meg ezt a levelet, amelyet Kaunitz Lilian ír most Magának. Huszonnégy éves vagyok, teljes korú és ura a vagyonnak, amely mellől elhaltak sorra a szegény Mama, a fivérem és most Apa is, aki egyedül gyüjtött és szerzett mindent. (Kinek?) Azt tehetném, amit akarok és valamikor, még két hónap előtt is nagyon akartam a Maga fele-

Uj Idők 1914. XX: 44. sz. 480. l.
kép

De két ablak között, a sok nevezetes ló ellenére, egy ovális pasztelkép, egy bájos női teremtés leheletfinom arca: a néhai grófné...

Mosolyog leányosan, szelíden, nyilván azon, hogy mielőtt, mint az árnyék napnyugtakor, ő elsuhant az életből: mennyire gondoskodott ő itt mindenről! A törékeny, a szelídnézésű kis grófné, aki mielőtt útrakélt a nagy útra: rábízta társalkodónőjére, Janka kisasszonyra a jakabszállási háztartást, minden hozzátartozandóságával együtt. A gróffal együtt.

Hangosan, — hogy azt odakünt a folyosón is hallani lehetett, — mondotta a gróf:

— Hát viszed a csikókat? Pompás vásárt csináltál, annyit mondhatok. Szerencséd, öreg, hogy már szavamat adtam!

Majd halkabban kérdezte:

— Parancsolsz egy csöpp konyakot?

Két nádbafont kölni-vizes palack is állott az öltözőasztalon. Az egyiket Ábris urfinak nyujtotta oda, a másikból maga kortyintott. Jófajta konyak volt az illatszeres üvegben. (Ha ezt Náci báró megtudja! Kölnivizes palackban tartja ezután a konyakot ő is.)

— Tudod, kérlek, nem akarom a személyzetet zavarni, minden csöpp ital után. Igy jobban kéznél van. Egy idő óta, fásult vagyok... de ez kellemesen izgat.

Még halkabban kérdezte:

— Csütörtökön átnézünk Unokára, az özvegyhez, mi?

— Nem hiszem, — felelt Bene Ábris.

Tulajdonképp azt akarta válaszolni, hogy ő nem mehet, mert csütörtökön lesz a gyerek születésnapja, s ő Visókra készül. De . . . tudj' Isten, elhallgatta. Szánta is talán a grófot, szegény kesét, de az ő egészséges gyomra émelyedett már ettől a komédiától. Menni akart innen. A négy sárga után kívánkozott inkább.

A gróf marasztotta. Persze! A főúr nem szeretett most egyedül maradni!

— Ami azt illeti, nekem is annyi a dolgom! Nem is tudom, szabadulhatok-e hazulról csütörtökön... De, kérlek ne említs semmit a személyzetnek, hogy... izé... Fölösleges az orrukra kötni, hogy csütörtökön esetleg nem leszek idehaza. Tudod, öregem, az ilyen nagy gazdaság terhes, az ember itt — —

Alázatosan suvadt befele Vaczula, a kisasszony kurirja, és mintha fohászkodnék, úgy jelentette, hogy: a méltóságos gróf úr reggelije az ebédlőben van.

Hamarosan csizmát rántott a főúr, a ragyogó sárga csizmákat huzta föl, — és menni kellett, szaporán!

Most következik a rapport!

Vitte is a gróf az öt darab százast. Tüntetően vitte. Mert ő nem szerette, hogy pénz henteregjék nála!...

A folyosón üres volt a nagy bőrkarosszék. A kisasszony átgurult az ebédlőbe. Utána tolta Vaczula az asztalkát is: a kanárit, a mandolás süteményeket és a regényeket, a rémeseket.

— Szeretnék veled, öregem, — súgta Ábris úrfinak a főúr, — szeretnék néhány bizalmas szót váltani. De itt... itt minden mukkanásodat lesi a személyzet.

Jó! jó! majd lesz még alkalom!

Ferenc befogta a négy sárgát, ügyesen.

Nagyot lélegzett Bene Ábris, amikor kirobogtak a gondosan fésült főúri udvarról. Mögöttük azonnal gereblyélte a keréknyomot az udvaros.

Az elszenvedett purgatóriumot csak megéri mégis, az a négy sárga angyal!

— Te, Ferenc! — szólította az urfi öreg kocsisát, aki ugyancsak feszített a bakon, — mit gondol a paraszt a sáncban, amikor ilyen négyet lát az úr szekere előtt?

Válaszolt Ferenc, de hátra se tekintett. Azt válaszolta:

— Heverő disznó könnyen hizik!

Mentek, gyönyörűen.

Ferenc mondta a nevüket. Az ostorhegyes: Kedves; a gyeplős: Táncos; Peták a rudas, a nyerges meg Juci... A kényességtől azt se tudják, hová lépjenek!

Egészen komoly szerszám, mind a négy. És így szép az élet mégis, ha négy ilyen sárga ficánkol az emberrel odébb! Kedvtelve szemlélte őket az úrfi.

— Mennek azok a dögök, te!?

— Mennek, — dícsérte őket Ferenc is, de módjával. — Csak még nem hiszik, hogy komolyan kell. Majd meglátjuk csütörtökön, az ecsei hegyen. Amikor a nyerget visszük Visókra. A gyereknek!...

Erre nem felelt Ábris úrfi. Mintha nem hallotta volna.

Az urodalmi legelő aljában fordult az út.

Nem állotta Ferenc szó nélkül:

— Ennek a kólikás grófnak a legelőit már meg mind fölszántatja az a frajla!

Az úrfi megkérdezte:

— Szeretnél gróf lenni, te hóhér?

— Inkább szolgabíró, — mondotta Ferenc.

— Hogy öljed a parasztot, ugy-e? Pandur is szeretnél lenni, mi?!

— Nem tanultam írást.

— Az a te szerencséd, fene megegyen! Mert már lógnál, rég. Ilyen szerencsés a paraszt, még ebben is!... Hanem te, Ferenc, ez a gróf alighanem cserélne ám véled!

Ferenc hamar ráfelelt:

— Én nem, ő véle.

Folytatjuk

— Nem, nem, — tört ki végre Ligeti, — magácska szép, gyönyörü, elragadó, angyali teremtés.

*

A százezeréves lábnyom hírneves szerzője feleségül vette a Valakit. Mielőtt az új pár elhagyta volna Biharfüzest, búcsúlátogatást tett a barlangban is. Ligeti nem fojthatott el egy sóhajtást, amikor egy utolsó tekintetet vetett a lábnyomra.

— Vigasztaljon az a gondolat, — szólott az asszonyka, — hogy majd valamikor csakugyan százezeréves lesz ez a lábnyom.

Ligeti megcsókolta a lábnyomot, de nem a kéthüvelykeset.

Ahol a parfőm születik

Mihelyt illatszerekről esik szó, a bübájos Kelet képe elevenedik meg lelki szemeink előtt. A rejtelmes Sirász, a melynek lankás berkeiben ifju lánykák szedik hajnalhasadtakor az éppen nyiló rózsát, mozlim leánykák, a kiknek fátyolba burkolt arcából csak mandolaszemük világit ki a szürkületbe. Egyhanguságával kábitó danájukat összeolvasztja a hajnali szellő a rózsák bóditó illatával, és igy viszi magával messze, messze. És a hol még alvó legényre akad, megcsiklandozza orra hegyét, a mitől menten azt álmodja, hogy Mohamed paradicsomában sétál és övé a huri, a kit a próféta földöntuli jutalmul igért neki a huri, a kinek haja csupa ében, teste csupa bübáj. A szirmokból pedig, a melyeket Kelet lányai gyüjtenek garmadába hajnalonta készül a csodás rózsaolaj, a melynek minden csöppje aranyat ér. Ebből csinálódik minden illatszerünk a Sovereign-white-rosetól a zavaros szinü és szagu lőréig, a melylyel nőnemü embertársainkat keseritettük el valaha, husvét hétfője öntözős reggelén.

Bübájos Kelet annyi édes hazugság termékeny szülőhazája, neked ugy-e, nem árt, ha egy kicsit leleplezünk. Hiszen ezuttal nem is füllentettél, te nagy mesemondó, csak eltürted azt, hogy a multat átvigyék a jelenbe.

Hej, rég volt az, amikor Arábia illatos fűszereiért háborut viseltek a hatalmasok, még régebben, a mikor Salamon király az Énekek énekében a nárdusért és a myrrháért rajongott. Már sok évszázaddal később történt, hogy a bölcs Solon csak törvény erejével tudta megakadályozni, hogy az athenei férfiak ne költsék egész vagyonukat illatszerekre. Capuában, az elpuhultságáról hires városban egész utcájuk volt az illatszerészeknek. Nero feleségének, Poppaeának temetésén annyi szagositó anyagot füstöltek el, a mennyit Arábia egy év alatt sem tudott termelni. A cirkuszi játékok alkalmával pedig megkivánta ám az istenadta nép az épületen köröskörül elhelyezett füstölők kábitó illatát. A lakomákon a frissen tépett rózsák szaga alig tudott megküzdeni az indiai gyanták nehéz páráival és a legegyszerübb polgár házából sem hiányzott az urna, melyet kisázsiai szagos levelekkel töltöttek meg ujból és ujból.

Hogy mily nagy szerepet játszottak az antik világ társadalmában az illatszerek, arról ékesen szólanak Bilitis dalai, arról keserüen panaszkodnak Suetonius, Marcellus, Lucanius szatirái. Kelet illatos fertőjébe merült a túlfinomitott Róma, de a széles kőkockák hasadékai között már fölfelé szivárgott a tömjén vékony füstje. Odalenn a föld mélyében, nyirkos katakombák ölén az első, keresztények imádkoztak a Megváltóhoz. És a tömjén kifüstölte az Olimpuszt. A nagy Pán meghalt.

Az istenek alkonyával letünt az illatszerek csillaga is. A népvándorlás barbár hordái alaposan kiszellőztették az antik Rómát és a középkor háborús világában a puskapor szaga volt az uralkodó illat. A keresztes háboruk révén megtalálták ugyan ismét az utat Európába Kelet illatos termékei, de a parfőmök renaissance-a mégis csak a dicső cinquecentoval indul meg. Csakhogy itt kezdődik már a keleti szagositók uralmának vége is. Ügyeskezü vegyészemberek a keletről hozott alapanyagokat kezdik földolgozni, átalakitani, sőt a hires Frangipani-nemzetség egy sarja arra is rájön, hogy a szagos anyagokat borszeszszel kivonja az illatos porból, mások átpároltatás, higitás, elegyités és egyéb mesterkedések révén azon vannak hogy mindenféle uj és a keletieknél üditőbb szagokkal lepjék meg az illat után áhitozó világot.

Nagy divatja volt akkoriban az illatszereknek, különösen a királyi udvarok szerelemmel átitatott légkörében játszottak fontos szerepet. A lovag azt a parfőmöt használta, mint szive bálványa. XV. Lajos elrendelte, hogy lakosztályának napról-napra más illata legyen. Tudor Erzsébet udvara pedig a szó szoros értelmében parfőmben fürdött. Mindezen szagositók javarésze azonban már odahaza készült, bár sok olyan anyagra volt még szükségük, a melyet csak az akkor még oly távoli Kelet tudott szolgáltatni.

És ma hogyan állunk? Az a hosszúkás kristályüvegben csillogó csepp rózsaolaj, amelyet a jó nagybácsi hozott az isztambuli bazárból Annuskának, Klárikának és többi kedves hugának, hej, nem Sirász rózsáiból szürődött le, ahogy azt az ábrándos lelkek hiszik, hanem valahol Páris egyik külvárosában kotyvasztotta össze borzas vegyészlegény, aki a distillerie retortája előtt állva igazgatta a lángokat és dekadens kuplékat dúdolt hozzá. Közben pedig azon gondolkodott, hogy miképpen lehetne a természetet még jobban rászedni.

Mert ezek a mai illatszervegyészet legérdekesebb problémái. Nem elégszenek meg azon sok, sok ezer parfőmmel, melyet a manapság használatos kétszáznál jóval több szagos anyag összekeveréséből és higitásából nyernek. Nem elégszenek meg azzal a sok illatositóval, amelyet tisztán a laboratóriumban állitanak elő minden növénytől, vagy állattól származó alapanyag nélkül. Nem, nekik éppen arra a néhány szubtilis illatra fáj a foguk, amelyet még nem tudtak a természettől ellopni. Igy a parfőmchémikusok egész sora mostanában agyon töri a fejét, miképpen lehetne mesterségesen előállitani azt a friss üditő szagot, amely a tenger felől fujdogáló szélnek, a brise-nek sajátossága. Vagy azt az illatot, amely eső után az erdőben vesz körül bennünket, amely nyári zápor után a szántóföldekről árad felénk. Csakhogy ezzel nem tudnak boldogulni sehogysem, mert a talajban élő baktériumok munkáját, amely a friss földszagot adja, sehogysem tudják utánozni. Bár talán nemsokára ezt is ellesik, hiszen még nemrégiben ilyen megoldhatatlan problémának látszott a kankalinfélék finom illatának mesterséges előállitása is, ma pedig már vigan gyártják a kankalin-esszenciákat — tiszta petroläetherből.

De az igazán jó parfőmöket manapság is elsősorban virágokkal készitik. Délfranciaország, főleg pedig a Rivierának nevezett csík a tenger melltt Monakóig és még azon tul is ez az a nagy virágos kert, amely Európát és Amerikát szagositja. E kert központja Grasse városa, amely Nizzával és Cannesnal együttvéve majdnem három millió kilogram virágot termel évente, ami több mint három millió korona értékének fele meg. Ez pedig csupa narancsvirág, rózsa, tubarózsa, ibolya, jázmin és akácvirág; a többi virágfajtákat, amelyek párfőmkészitésre nem annyira alkalmasak, mint ezek, nem is vettük föl a számitásba.

De vannak még más növények is, amelyekre a parffőmkészitőnek szüksége van és amelyeket nem a

III.

A százezeréves lábnyom hírneves szerzője a barlangban ült s áhítattal szemlélte az ősasszony lábnyomát, amelyet még érintetlen állapotban talált. Egyedül volt a boltozatos üregben, de azért türelmesen várakozott, mert a három órából még hiányzott néhány perc. Kezében tartotta az óráját.

— Három óra, — szólott.

— Itt vagyok! — hangzott a felelet s belépett a barlangba a szűk folyosóról egy — szép leány.

Ligeti mindenre inkább el volt készülve, csak erre nem. Azt hitte, hogy vagy senkisem jelenik meg a légyotton, vagy pedig barátai fognak berontani, hogy egy kis áldomással megünnepeljék a tréfát. De ime, a Valaki egy fiatal leány, még pedig úrileány. Egy kissé szorongott is a professzor, mert még csak az előbb is arra gondolt, hátha egy tudós vetélytársa a Valaki, aki argumentumokkal fölfegyverkezve jön, hogy megdöntse fölfedezését. Amikor magához tért bámulatából, a megkönnyebbülés sóhajtása hagyta el keblét. Hiszen csak egy gyönge leányzó az ellenfele, tehát nincs veszedelemben a nimbusza.

— Itt vagyok! — szólalt meg újra a belépő csengő hangon.

— On az a Valaki? — kérdezte a tudós.

— Én vagyok.

— De most már levetheti inkognitóját.

— Szívesen.

— Tehát kihez van szerencsém?

— Én vagyok az — ősasszony.

— Hogy mondta?

— Én vagyok az ősasszony.

— Bocsánat, — hebegett Ligeti, — kegyed . . . bár nem igen értek hozzá . . . kegyed . . . még húszesztendős sincs . . . az ősasszony pedig . . .

— Százezeresztendős. Ugy-e, ezt akarja mondani?

— Ezt . . . itt a lába nyoma.

A szép leány kacagott, azután leült Ligeti mellé s levetette jobblábáról a topánkát. Majd ártatlan kacérsággal selyemharisnyáját is lehúzta. A tudós professzor csak ámult-bámult, de érezte, hogy szokatlan meleg támad a barlangban, amely pedig még az előbb hűvös volt.

— Meleg van . . . — nyögte.

— Én didergek, — felelte a leány. — Adja ide a sálját.

A százezeréves lábnyom hírneves szerzője levetette nyakáról a sált és ráborította a leány vállára. Most már meg is feledkezett a lábnyomról és csak azt a formás, hófehér lábacskát nézte, amely kikandikált a szoknya fodraiból.

— Meleg van, — nyögte újra.

A leány elkészült, azután odament a százezeréves lábnyomhoz. A tudós most fölrezzent s rémülten megragadta a leány karját.

— Az istenért . . . álljon meg . . . eltapossa!

— Sose féljen, csinálok helyette másikat.

— Hogy érti ezt?

Nem felelt, hanem odatette lábacskáját a százezeréves lábnyom mellé, ránehezkedett, azután mosolyogva fordult a tudóshoz.

— Nézzen ide, mit lát?

Ligeti odatekintett s meglátta a százezeréves lábnyom párját. Szakasztott olyan volt, mint a másik. De nem, még sem. A második hüvelykujj hiányzott.

— Hasonlít hozzá, — szólalt meg Ligeti megkönnyebbülve.

— Ugy-e, csak a második hüvelykujj hiányzik? Pedig a százezeréves lábnyom is az enyém. Csakhogy akkor, amikor fölfedeztem ezt a barlangot. . .

— Kegyed már járt itt?

Dankó József: Kóstolja meg kend

— Tavaly nyáron. Itt lakunk a szomszédban Biharfüzesen. Mondom, akkor egy éles kő megsebezte a cipőn keresztül a kisujjamat. Azért nem sírtam ám, hanem megáztattam a patakocska vizében a lábamat és szegény megsebesült kisujjamat bekötöttem a zsebkendőmből szakasztott batiszttal. Ettől a kötéstől olyan nagy lett a kisujjam, mint egy hüvelykujj. Most már érti, miért van a lábam nyomán két hüvelykujj?

Ligeti kezébe temette fejét.

— Tönkre vagyok téve, — sóhajtotta s egy könnyet törül ki szeméből.

A leány megszánta.

— Ugyan, kedves tanár úr, érdemes is búsúlni!

— Megtudja a világ!

— Nem tudja meg, nem szólok senkinek.

— Angyal!

— Angyal? On másképpen festett. Borzasztó csúfnak. Hát olyan vagyok-e, mint a képen látható? Hát sörte födi-e a testemet? — kérdezte s egy icikepicikét föllebbentette szoknyáját.

A professzor nem felelt a szemrehányásra és megint csak ennyit mondott:

— Nagyon meleg van!

— Lapos-e a homlokom? Borzas-e a hajam? Becsett-e a szemem?

Uj Idők 1906. XII. 2. sz. Lép

Damkó József

DAMKÓ JÓZSEF: A HÁROM PÁRKA

Képzőmiv. Társ. 1929.
kav. kiáll.

A

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

RENDES TAGJAI TAGJEGYEIKKEL

ÖSSZES KIÁLLÍTÁSAINKAT

DÍJTALANUL LÁTOGATJÁK,

CSALÁDTAGJAIK SZÁMÁRA

ÖT INGYENJEGYET KAPNAK,

RÉSZTVESZNEK A RENDES TAGOK KÖZÖTT RENDEZENDŐ

TÁRGYSORSJÁTÉKON

ÉS INGYEN KAPJÁK A

TÁRSULAT ÉVKÖNYVÉT

(12 ÍVEN 180 KÉPPEL)

BELÉPÉSI NYILATKOZATOKAT KÍVÁNATRA AZONNAL KÜLD A TITKÁRI HIVATAL

ZA : REGŐSÖK

DAMKÓ JÓZSEF: A kuruc

A Székesfőváros pályázati kiállításáról

netti, Costetti, Morandi és mások kitünő grafikáit tartalmazzák, falaikat pedig dekorativ hatású, nagy színfoltokból összefoglalt üvegfestmények élénkitik, többnyire modern témákat ábrázolók.

Egy-egy külön termet kaptak az olasz futuristák játékos kísérletei, valamint a „Párisi iskola" tagjai, a Montparnasse merész ujitói is, kiknek elveit a katalogus hasábjain Mario *Tozzi* ismerteti.

R. REISZMANN GI

értékét hiába keressük e reprezentativnek tei zett kiállításunkon.

A nagy nemzetek közül Anglia modern vészete stilusos pavillonjában értékesen van k viselve; elég ha William *Orpen*, Augustus *J Lawrence* festők, *Dobson, Reid, Dick* szobrás szép kollektiv gyüjteményeire, továbbá Bro *Lavery, Pissarro, Russel, Munnings, Sickert, Eps Fergusson* műveire utalunk. Viszont Franciaors — eltekintve *Gauguin* retrospectiv, *Matisse* és *B delle* individuális oeuvrejeitől és kitünő graf munkáktól — a szokottnál gyengébb fajsulyt tat fel. Az ő pavillonjának árnyékában húzódik szerény, de nivós plasztikai és grafikus soroz Csehszlovákia. Hollandia itt bemutatott mű

Damkó József

Damkó József: XII. Pius pápa

Magyarország
reggeli lap
1939. dec. 24. kép

P3

Bálványos – u 20

(5)

23 – 24

63 ábra

Szeged szobrai

Damkó József

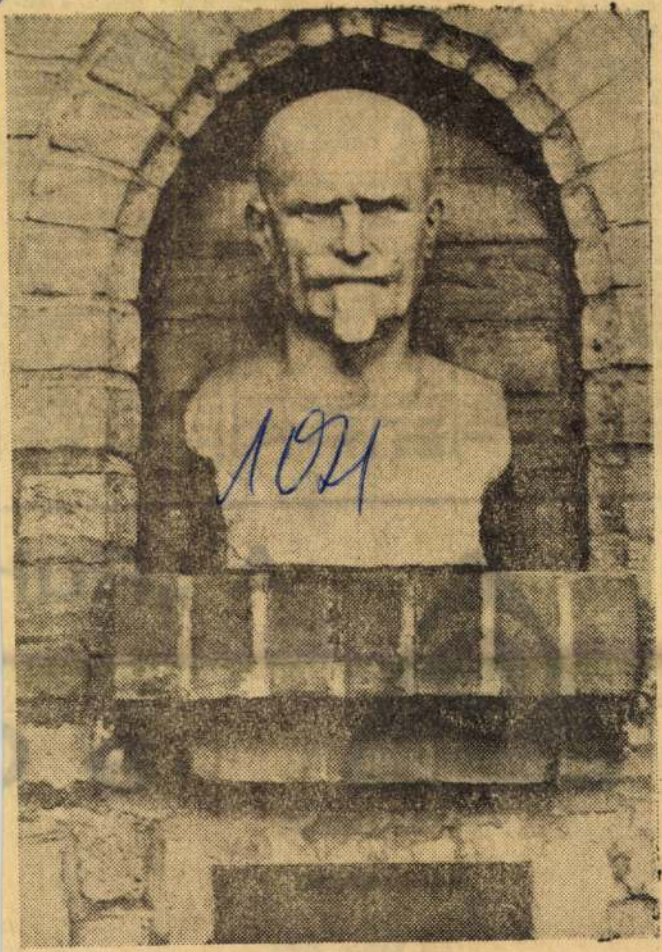

Stróbl Alajos

(1856—1926)

(19.) A kiváló szobrászművész terrakotta mellszobrát Damkó József készítette el a szegedi panteon számára. Stróbl Alajost azonban nemcsak saját szobra képviseli a szoborcsarnokban, hanem számos, általa készített portré is.

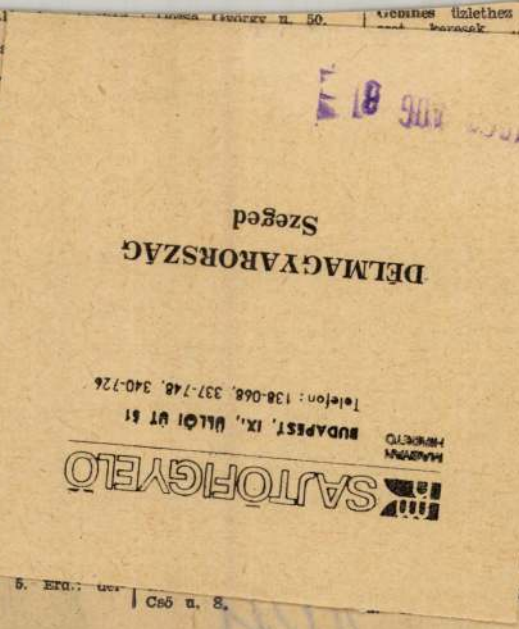

CENTRUM ÁRUHÁZ SZEGED

A „Ruh

a

AJÁNLATAINK:

Készruhák:

	ár
női karton ruha	68
női selyem ruha	220
női szivacskabát	880
férfi fésűs szövetöltön	1300
férfi terylene öltöny	620
kamasz fiúöltöny	255

Centrum Áruház, nyitva:

Danko József

tott arányban áll a kultúra előrehaladásával. A magasabb fejlődési fokra eljutott ember, aki a maga alkotásainak belső komplikáltságát is át tudja tekinteni, a komplikált világba is bátran belehelyez ilyent, viszont a primitív ember az egész egyszerűhöz ragaszkodik s a sok színes részlet ebben megzavarja.

Az emberi természetnek ez a sajátossága, ez a védekező gesztusa teremtette meg azt az architekturát, amely Capri szigetére annyira jellegzetes. Ha a Monte Solaro kocsiútjáról visszanézünk a siklóvasút terrasza mögött felépülő városkára, tisztán látjuk ezt az igyekezetet: a város fölötti sziklával ellentétes, tömbszerű építkezésre törekedtek Capri kőmívesmesterei. Persze a szűkös helyi viszonyok folytán a házak kristályrendszere nem mindig derékszögű; így például már a városház maga, kedves saroktornyával, egy körülírhatatlan sokszögön épült fel, hasábjai egymásba vágódnak, ellenőrizhetetlen alaprajzokban. Azonban ez újra hozzátartozik ezeknek a látszólag primitív embereknek művészetéhez. Ebben a sugárzó napfényben az apró részlet nem hat, szemöldökpárkányok és miegyéb hasonló motívumok itt elvesznének, eltűnnének és épp ezért lehetetlenek és elő sem fordulnak; itt építészeti hatást csak síkszerű, összefüggő felületekkel lehet elérni. építkezésnek olyan formáihoz, módszereihez vezetett, amelyeket mi, akik az építési rendőrség árnyékában nőttünk fel, elképzelhetetleneknek tartunk. A házak nem képletesen, hanem a szó szoros, betűszerinti értelemben egymás hátán épülnek fel, a hátsó sor az első sor falaira támaszkodik, úgyhogy a házak mögött a hegyoldalban fantasztikus üregeknek kell képződniök. Fenn a városban két ilyen házsor között és alatt valóságos alagút formálódott, amelyre az első házak boltjai nyílnak. A szomszédos házak — nevezetesen a Marina Grande, — egymásba tolódnak, az egyiknek külső, konzolos szerkezetű lépcsője reányúlik a másik házra. Amiből minálunk elképzelhetetlenül összetett és bonyolult tulajdonjogi összefüggések és szolgalmak keletkeznének, itt az természetes. Valahogy békésen élnek együtt az emberek, dacára a heves vérmérsékletüknek.[1] A szerkezeti összefüggések, a ház statikája részünkre megfoghatatlan. És az összbenyomás mégsem zavaros avagy bántó, sőt ellenkezőleg módfölött egységes. Fantasztikusan festői, dacára annak, hogy határozott stereometriai törvény uralkodik az egészen. És éppen ez a hatás titka: az egyrendszerű, egy elgondolású testekből összerakott tömeg. S az egész képtelenül hatna, ha minden házon más-más stílusú

DAMKÓ JÓZSEF SZOBRA. A HAGGENMACHER CSALÁD SÍREMLÉKÉNEK RÉSZLETE

A Műcsarnok tavaszi kiállításából

Magyar Művészet
1929. 3. sz. Kép

Damkó József

Az Ujság 1925. szept. 5.

** **Damkó József Tisza- és Návay-emléktáblája.** A politikai ünnepségek közben rendszerint kevés szó esik arról, ami az ünnepségnek díszét megadja és emlékét megmaradón megőrzi: a művészetről. A legutóbbi parlamenti gyászünnepel kapcsolatosan ilyenformán sikkadt el többékevésbé a Tisza István és Návay Lajos tragikus halálát megörökitő emléktábla méltatása. Damkó József, idősebb szobrászgárdánk egyik érdemes tagjának alkotása a szép mü. Lapos reliefben megmintázott egy-egy csoportja a mindenen keresztülgázoló forradalmat ábrázolja szimbolikusan, továbbá Hungáriát, amint elfogja a lehanyatló áldozat testét, azután szembefordul a gyilkossal. Mind a két csoport alakjai lendületesen megmintázottak és hiánytalanul kifejezik a beléjük rejtett gondolatot. Damkó József szobrász munkásságának kiválóan sikerült példái.

1925 IX/5.

A M. Kir. vallás- és közoktatásügyi minisz

pen érzett: nem szabad tovább! elég volt! szegény, árva ember! és ő gonosz, gonosz! mert hiszen mindössze csak játszik egy kicsit! Ingadozott, hogyan lehetne legokosabban, úgy, hogy legkevésbé fájjon, megmondani az igazat. A szíve erősen dobogott.

Halkan megszólalt:

— Bocsásson meg, de én . . .

Lelle közbevágott. Sürgetően beszélt, rossz magányos éjek felgyülemlett szavait söpörve ki magából, valósággal ujjongva.

— Én? Én? Megbocsássak? Hiszen tudom, hogy így kellett lenni, tudom, hogy meg kellett szökniök, áldottam, hogy nincs itt, nem kell szenvednie. Boldog voltam, hogy szenvedhetek, szenvedhetek maga helyett is. Megbocsátani, én? Hát követhetett volna el énellenem olyan rosszat, amit el ne kellene felednem abban a pillanatban, amikor láthatom, magam mellett, ujra, és nézhetem és hallhatom és érezhetem?

Ágnes ránézett. Lelle arca: mint az izzó bronz és mélyén a felcsillogó szemek, telve földöntúli sóvárgással. Ez nem a többi férfiak prédára vágyó sóvárgása: ez az éhező ember vágya a falat kenyér után, a betegé az egészség után, a koldusé a megváltó pénz után.

— Igen, — mondta halkan, elgondolkozva. Vállat vont. — Igen. Igaza van. Én nem vagyok az oka. Így történt. Még csak értesíteni se tudtam. De most itt vagyok. Elég ennyi?

Hirtelen vidám lett, szinte mámoros és a férfi beszélni kezdett arról, mit csinált azóta, az asszony pedig hallgatta, mosolyogva, nagyokat lélegezve.

— Talán nem is szenvedtem sokat, — mondta Lelle. — Az éhezést én már másutt is megszoktam. Félteni valóm nem volt. Néha össze-vissza járkáltam, meglehetős kíváncsian, érdekelt, hogy egy tucat ember hogyan tud egymillió többi embert kisérleti célokra felhasználni. Ehhez, egyik napról a másikra, kellett valami ügyesség és nekem imponált is. De minden forradalom és főleg minden diktatura csak a tornyokon szép és érdekes, ami lejjebb van, a pincékben és a csatornákban, az már kiábrándító. Egy este valami nagy épület előtt mentem el. A pincéből egy kiáltás hallatszott, egy jaj, amely a halál hangja volt és a tördöfés élességével nyilallott át az éjszakán. Ilyen jajkiáltást sokat hallott az ember akkoriban a pesti éjszakában. Magára gondoltam, Mária és irigyeltem azt a másikat, aki odalent volt a pincében.

— Most belátja, hogy kár lett volna.

— Kár. Néha viszont megittasultam attól a gyönyörüségtől, hogy tulajdonkép talán azért kell szenvednem, mert az is részemül jut, amit magának kellett volna szenvednie. Szenvedni jó, csak megtalálja az ember a célját és értelmét a szenvedésének. A szenvedés megáld és megtermékenyít és én . . .

Izgatott lett a hangja, a feje kissé meghanyatlott és valami szégyenlős eltemetkezéssel vallani kezdett halkan:

— Volt bennem valami félelmetes, kinzó ösztön, amig a négy év alatt, mig odajártam, a szörnyűséges négy év alatt csak tikkadt bent, fojtogatott s nem tudott kitörni. Amikor végre találkoztunk, akkor igyekezett először a napfényre jönni s amikor maga ismét elment és megint nem láthattam, akkor már patakzott, mint a kiömlő vér. Hogy mi volt ez? Hogy mi ez? Én nem tudom. Zene, amely szavakba testesedik, papirosra vágyik és a betük uniformisában megnyugszik. Zene, titok, amely verssé lesz, mire megszületik az életre. Dolgoztam, mig oda volt. És most meg vagyok elégedve azzal, amit csináltam, most más szemmel látom, mint azelőtt, most érzem végzetes komolyságát a mondanivalóknak, amik könnyben és vérben értek meg és amik erővel keresztül küzdik magukat a lelkemen, mig megtalálják formájukat. Azt hiszem, maholnap olvasni fog belőlük egyetmást, mert nagy csodálkozással és nagy megértéssel fogadták, ahová csak vittem belőlük. Tulajdonkép hát köszönettel tartozom magának, mert soha, soha ki nem szakad belőlem az én igazi mesterségem hangja, ha maga el nem megy, Mária és a vágy, a szomorúság, a kétségbeesés engem karjai közé nem kap.

Damkó József: Ünnepi pihenés

Ágnesre nézett, átnedvesedett szemmel:

— Bizony, a kétségbeesés is, Mária. Mert most már, hogy egyszer megtaláltam, hát kicsit az enyém volt, vakmerően és búsan kicsit a magaménak számítottam. És nem tudtam, hová lett, nem tudtam, kik között van, nem tudtam, mit csinál! Féltettem, bocsásson meg. Fantómok üldöztek, láttam magát idegen férfiak közt és elképzeltem, hogy mennyire örül az életnek és talán talált valakit, aki megtanította még jobban örülni az életnek. És én nem vagyok, nem vagyok sehol és még csak fel sem ordíthatok, ha valaki idegen férfi egyszer csak kézen fogja, Mária!

— Oh, persze. Hát csak ennyire becsül?

— Ezt az érzést azelőtt nem értettem. Azelőtt csak pusztán az az egyetlen érzés volt, hogy meg kell találnom magát. De mióta tudom, hogy megvan és végre egyszer közelről rám nyitotta a szemét, azóta mást is érzek, azóta féltem, féltem és csak féltem magát kimondhatatlanul.

Kezét gyöngéden rátette Ágnes kezére.

— Mióta megtaláltam, — mondta mélyre szállott hangon, — folyton csak attól rettegek, hogy elveszítem, egyszerre, egy csapásra, váratlanul.

— Ez bók — szólt kacéran Ágnes. — Ha nagyon félt, akkor nagyon sokra értékel.

— Sokra? — Lelle elmosolyodott, de úgy, mint aki a halál partjáról néz vissza az életre s mégegyszer látja annak minden szépségét. — Igen. Sokra.

— És én is gondoltam ám magára — mondta Ágnes, finom cipője orrával feltúrva a homokot. Élvezte azt a jóságos fölényt, amelyet minden nő érez, amikor hazudik, hazudik úgy, hogy a másiknak nem szabad, nem lehet benne kételkedni, hazudik azért,

Uj Idők 1922. XXVIII. 32. sz.

mert a hazugság maga egy külön és teljes gyönyörüség.

— Köszönöm — mondta a férfi és felemelte Ágnes kezét és ajkához szorította.

A keztyü tövén érintette Lelle szája Ágnes kezét, ahol a finom bőr a karnak teltebb vonalai felé húzódik, eltűnve a ruha ujjában, ebben a sötét birodalomban, mint az éj szárnyai alá menekülő fehér madár.

Ágnes egymásba véste a fogait, csaknem szenvedett: a csók a kezén oly forró volt, mintha parázs hullott volna rá. Sütött, perzselt, szinte sebet vájt a bőrébe, mely gyökerével a csontjáig elhatol. Soha ilyesmit, ehhez hasonlót nem érzett.

Felpattant a helyéből. Mintha szédülne: a fák jobbra-balra meginognak, bólogatnak. Megszólalt s a hangja elrekedt:

— Mondja, hol lakik? Kényelmetlen, hogy mindig vár reám, néha egészen bizonytalanul. Igy értesíthetem, ha egy kis szabadidőm lesz és leszaladhatok ide egypár percre.

— Maga túlságosan kedves hozzám — mondta gyanutlanul Lelle és megmondta, hol lakik.

Ágnes elismételte: Homok-utca tíz, harmadik emelet.

Kezét nyújtotta, elment. Csak az utcájukban lassította meg sietö lépéseit. Homok-utca tíz... Levélben kényelmesebb lesz megírni. Levélben mindent lehet... Néhány sor és vége az egész komédiának.

Az utcasarkon egy kétkerekü kihordó-kocsi tetején egy fiu feküdt, maszatos kis csirkefogó. Tátott szájjal aludt. Egy kölyök-lány ment arra, hasonló maszatos kis portéka. Észrevette az alvó legénykét, sőt meg is bámulta, valami kis asszonyi kiváncsisággal. Aztán arcára pajkos derü ömlött, odarohant, a talicska földhöztámasztott rúdját megfogta, felemelte, fellökte. Az egész kocsi ellenkező helyzetbe fordult. Az alvó kis férfiu legurult álmaiból a kövezet kőkockáira. De ekkor már a kislány messze szaladt, boldog kuncogással, vissza-visszanézve, hallatlanul elégülten.

Ágnes látta mindezt az ifju asszonyi vásottságot s arra gondolt: örök asszonyi dolog hát a játék és a kegyetlenség?

A fiu leporolta nadrágját, rémharagosan, kómikus dult-fultsággal.

Ágnes nem tudott rajta nevetni. Kedvetlen volt, mikor haza érkezett.

Játszani, a pillanat gyönyörüségéért, játszani magáért a szeszélyért, játszani, mert ennek öröme mindent megér? Egy férfi-életet, egy férfi-sorsot is?

Bent a lámpánál, amint lehúzta keztyüjét, a kezére nézett. Hol is annak a perzselő vad pecsétnek a helye? Nem látott semmit sem.

Az ura ott ült a szomszéd szobában. Előtte az asztalon garmadába az arany, az ékszer, a gyürük, diadémok, láncok, gyöngyök. Zsigmond ép befejezte a vizsgálódását s most fáradtan elnyúlt, beletúrva kezét a hüvös kincsek közé. Felkiáltott, amikor meglátta Ágnest:

— Aranyom, meg van minden! Utolsó gyöngyszemig, minden, minden. Nem hiányzik semmi sem.

Ágnes bólintott. Elmosolyodott.

Nem hiányzik semmi sem . . . Nem. Semmi sem.

VII.

— Homok-utca tiz. Harmadik emelet.

Visszacsengett, mint egy refrén, az elmuló napok során. Ágnes ismét belemerült a régi napokba, a régi emberek közé. Társaságok, látogatók, esték, szinházak. Kissé béna volt ugyan minden, Pest utcáin idegen katonák őrjáratai cirkáltak, a nagy házak között megszorult a nyár és megszorult az élet, de tilalmak és félelmes parancsok csak arra voltak jók, hogy mellettük jobban el lehessen osonni és legyen mit kikerülgetni. A kiéhezett, szétnyúzott, rémlátomásoktól megfeküdt városba visszatértek a régi élet régi élvezői és mintha semmi sem történt volna, még mohóbban állitották szolgálatukba az életet, mely pár hónapra megszökött tőlük s félelemben és rettegésben tartotta őket.

Zsigmond ezekben az időkben borus volt: az idegenekkel nem lehetett üzleteket kötni. Ezek megcsinálták üzleteiket, alku nélkül s főleg nélküle. Ágnes mulatott az ura bosszuságán.

— Homok-utca tiz. Harmadik emelet . . .

A kincset-tartó titkos büszkeségével járt az emberek közt. Oh, asszonybarátnői, vékony kacérkodásaikkal, toilette-izgalmaikkal, férfi-törő nevetséges ambicióikkal! És a férfiak, szalónoknak ezek a kósza lovagjai, százszor új ruhába öltöztetett bókjaikkal, kis cselvetéseikkel, vivótermeikkel és nyakkendő-szenzációikkal. Milyen semmi mindez ahhoz képest, hogy ő egy drámát tart a kezei közt. Csak egyetlen szerelem lobog, rezeg ebben a zürzavaros, felületes tömegben, egyetlen fény a pislákoló rőzsék közt — s erről senki se tud, csak ő, e felett a dúsgazdag szerelem felett senki sem rendelkezhetik, csak ő, eldobhatja, megsemmisitheti, ha akarja.

Csak egyszer maga elé terit egy levélpapirost. Kezébe vesz egy tollat és megír egy levelet. Most már nem sürgős. Az az ember most boldog. Hagyjuk meg neki még egy kicsit a boldogságát.

Álmos, lusta játék, szép játék . . .

Anyja írt: betegeskedik, szeretné látni. Vonatra ült, anyja betüitől kissé elérzékenyült, sietett hozzá.

Nehézkes vonatok jártak ebben az időben, hörgő mozdonyokkal, megtépázott kocsikkal és rengeteg ácsorgással minden egyes állomáson. Egy kis stáción, Fehérvár és a Balaton között. amint Ágnes szórakozottan nézegetett ki az ablakon, látta, hogy egy kitünő futókocsi áll meg a kis állomás mellett, egy férfi és egy nő ugrik le belőle, egy-két koffert nagygyorsan összenyalábol a kocsis. Fel akarnak szállani a vonatra.

A férfi erős, vidéki úr volt, birtokosféle. Az asszony karcsú és magas és igen finom alkatu. A főnök szalutált nekik. Ágnes szórakozottan nézte az asszonyt. Az ő szakasza felé közeledtek. Egyszer csak megrázkódott és tágranyitotta a szemét.

Ez az idegen nő rendkivüli módon hasonlitott hozzá!

Egy pillanatra megbénult a teste és megbénultak a gondolatai.

Ide szállanak be, ide az ő szakaszába... Szinte reflex mozdulattal, gyorsan lehúzta arcára sürü fátyolát. Várt. A férfi és a nő megjelentek a kupé ajtajában, köszöntek, letelepedtek. Ágnes meghúzódott a sarokban és nézte a másik asszonyt.

Ő lehet, ez lehet az. Kétségtelen. Mária...

Kicsit nyúltabb az arca. Szája merevebb és keskenyebb, mint az övé. Szemei sötétebbek. Haja valamivel világosabb. Közelebbről már meglátszanak a különbségek kettejük közt, de távolabbról — igazán csodálatos.

Az egész nő lányosabb, szelidebb, törékenyebb, mint ő. És mégis...

A vonat lassan folytatta útját. A férfi óvatos dédelgetéssel gondoskodott az asszonya kényelméről. Esteledett, lámpát nem gyújtottak, árnyékok költözködtek be a nagyokat rázkódó fülkébe.

— Bocsánat asszonyom — szólalt meg hosszu tétovázás után Ágnes. — Ön ugye Pestről való?

Az idegen nő csodálkozva ránézett. A fátyolon keresztül nem sokat láthatott Ágnes arcából.

— Igen, régebben, lánykoromban ott laktam.

— A Nagymező-utcában, ugye? Folytatjuk

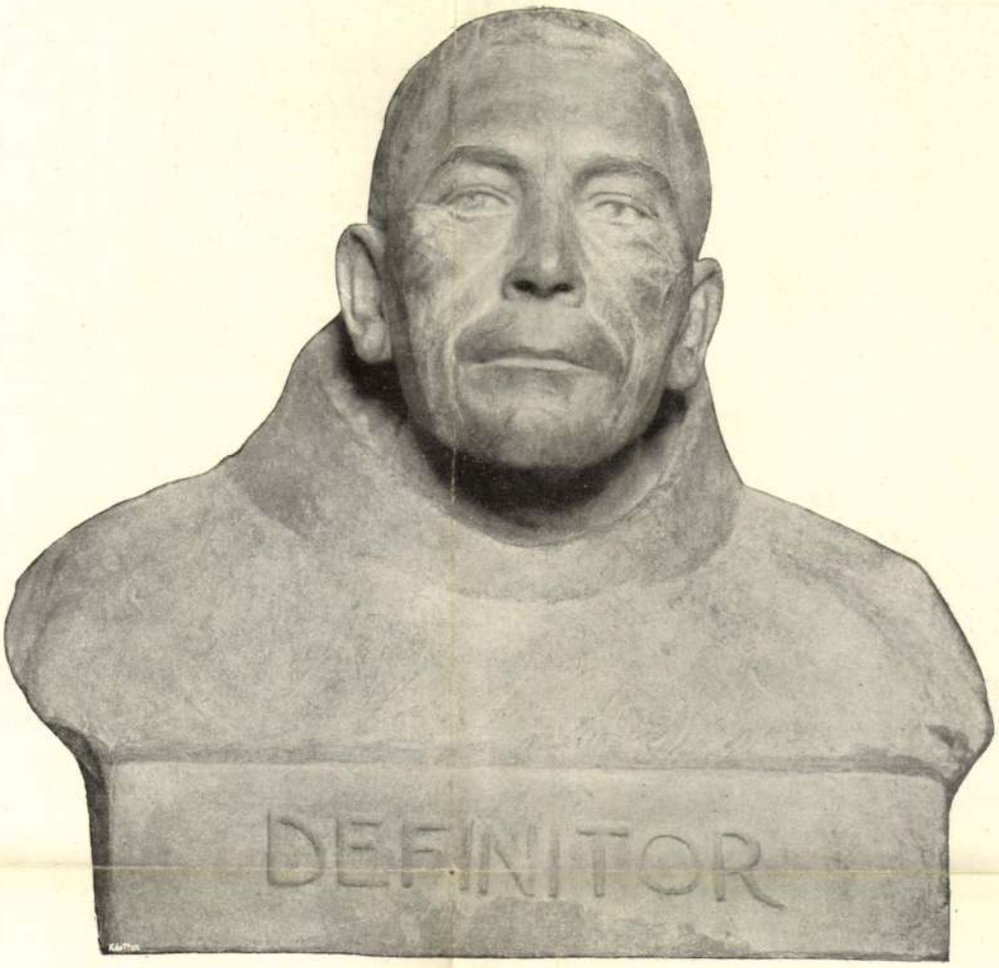

DEFINITOR
DAMKÓ JÓZSEF SZOBORMŰVE
A MŰCSARNOK KIS ÁLLAMI ARANYÉRMÉNEK NYERTESE

keltette bennem az érzést. A tónusával. És ez a legtöbbnek nem mond semmit. Meg kell a képet nézniök.

Memlingtől is van egy képünk: Krisztus keresztrefeszítése. Előttünk van egy kis darabja annak a hosszú életmunkának, amit az ő nagyszerűségében csak a rengeteg hit büszkesége és a rengeteg tudás alázatossága szülhetett meg. — Olyan ez a képe egészen, mint a többi mind. És ez sokat jelent, ha a művészt, a kort keressük mögötte. Mert az, aki a Megváltó keresztrefeszítését nem látja szomorúbb szinekben, mint akármely más jelenetet, a melyről a bibliában szó van, kell hogy vagy ne lásson benne egyebet szinpompás spektakulumnál, vagy lásson benne annyi mást és annyira mást minden testitől elválottat, hogy annak sehol helyet a valós ábrázolásban nem keríthet, sehol még nem is sejtetheti, hogy mi is az örök értelme ama istentelen órának. — Úgy viseli el Krisztus kinjait, mint egy martir; az arca sem rándul meg; hiszen ő tudja azt, a mit nem tudnak a kinzók. — A képeire senki se tudja rámondani, szomorúak-e vagy vigak. Úgy tünik, mint ha az ember-érzés mértékével mérni őket nem is lehetne, hanem csak az artisztikus skálákon. Fájdalom, öröm: Memling kikapcsolta őket. És néz. És abban, amit meglátott, amit a képébe belevett, fontosságra nézve nem tesz többé különbséget. Középen Krisztus a keresztfán, az előtérben a zsoldosok, akik koczkát vetnek a köpenyeért. A madonna haja nem fontosabb

Művészet 1908.
50. l.
kép

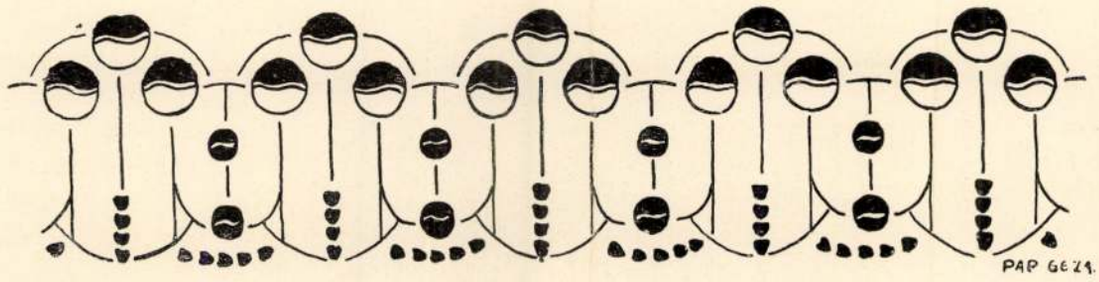

RÉGI KÉPEKRŐL

Hadd mondjak el egyet-mást kapcsolatban új kincsünkkel, a művészetek városligeti új házával, amely nem is olyan régen nyitotta meg előttünk az ajtóit.

Nem a képtárról akarok beszélni, csak egy-egy képünkről. Itt sem a műhistóriailag fontos dolgokat hangsúlyozom; azon tényezői, amelyek révén a mondani valómba beleillik: a tisztán-művésziek. Úgy akarom nézni a hogy most látjuk, minden tapasztalatunkon át, nem pedig ahogy születésekor látták. Azt hallgatom, hogy a mi lelkünkhöz mit szól és nem azt, hogy az akkori emberek lelkéből mennyit beszél. Világos, hogy a szemlélés ilyen módjánál sok oly értéke jut szerephez egy képnek, amely annak nem eredendő értéke: a patinája, az hogy „naiv" stb. Olyan tulajdonságok esnek a latba a kép javára, amiket eddig hátrányainak tekintettek és fordítva. Egyik kép mellett dönt, teszem, hogy fáradtak vagyunk; a másik mellett, hogy színszomjasak: a harmadik mellett talán, hogy a másik kettőt únjuk: nem tehetnek róla. — Mindig csak azt fogjuk megkeresni a régi képben amire nekünk, új embereknek éppen szükségünk van: színharmóniákat, vagy formabizarrériákat, együgyű lélek virágos csendjét: sohase nézve, hogy ez-e a lényeges (vagyis az intencionált) abban a képben. A lényeges mindig a mi szükségletünk és ez alkotja meg, válogatja ki ama tényezőket, amik kitudják elégíteni. A modern piktura épp ezen szükségletekből eredt egyenes-közvetlenül, ezért nagyobb a valószínűség, hogy modern képben azt fogjuk értékelni, ami abban lényeges, amire a piktor a fősúlyt fektette.

A régiek nem ismerték a japánokat és mi őket a japánok után, a japánokon át látjuk. Ime csak egy példa.

Históriai igazságosságról itt szó nem igen lehet. Csak élvezésről — elfogult élvezésről.

Van kinn egy képünk: Filippino Lippi Madonna Páduai Szt. Antallal. Kint ül a Madonna feketezöld virágos réten; ölében áll a fia, a lábainál jobbra két ember, Szt. Antal és egy térdelő barát, akire a szent rámutat kezével hogy fogadja kegyelmébe őt is a madonna. Rózsaszín meg kék a ruha Márián, a férfiak csuhája szürke és szürkés-barnás. Mária alakja majd másfélszer akkora, mint a férfiaké, monumentálisabbá teszi még a köpeny szigorú széles ráncomlása. Annál asszonyibb, bensőségesebb az arca; bánatos, önmagába tekintő.

És a gyermek arcán ott van minden, ami számára eljövend. Ennél megragadóbb képet sohse láttam.

Most, miután hangsúlyoztam egy kép műtörténelmi eszközökkel való megértésének valószínűtlenégét, ellenem szólna, ha a képről előadnám, hogy minemű iskola, hogy festőjének korai műve stb. De megmondhatom, hogy mivel

232. **Fuvola,** ébenfából, egyik tagja elefántcsontból, ezüst billentyűkkel, készítette Ziegler J. Bécsben. Doppler Ferenc (1821—1883) a 60-as években a Nemzeti Színház első fuvolása és karmestere, zeneszerző e hangszeren játszott 1861 március 9-én a Bánk Bán első előadásán a Nemzeti Színházban.

Történeti Osztály.

233. **Vörösmarty Mihály** (1800—1855) kisméretű mellszobra bronzból Damkó Józseftól. Vörösmarty írta a Nemzeti Színház megnyitó darabját, az „Árpád ébredése"-t, azonkívül számos drámát írt és fordított, melyek a Nemzeti Színházban színrekerültek.

Iparművészeti Osztály.

234. **Öv,** aranyozott paszományból, ékköves és zománcdíszű boglárokkal, áttört díszítésű csattal, aranyozott ezüstből. Stéger Ferenc operaénekesnek (1824—1916) ajándékozták Kolozsvárott V. 14.

Székesfővárosi Történeti Múzeum.

235. **Könyv,** első lapján kéziratos felírás : „Sokan adjunk keveset. Aláírás Stéger Ferenc, kedvelt dalművész hazánkfiának, több magyar hölgy által adandó pesti emlékre, mely egy aranyozott övből áll", alatta kezdődő és nyolc oldalon át folytatódó névaláírások. Préselt díszítésű barna bőrkötésben.

Székesfővárosi Történeti Múzeum.

236. **Pohár,** ezüstből, alján trébelt virágos dudordísszel „Tóth Kálmánnak emlékül" felirattal. A Magyar Tudományos Akadémia ajándéka 100 arannyal megtöltve 1858-ban, „Egy királyné" című drámájának jutalmazásául. 1860 december 17-én adták először a Nemzeti Színházban.

Történeti Osztály.

237. **Tintatartó,** ezüstből, füzetre helyezett szalaggal átkötött három könyv alakjában „Szigligeti 101. műve — Szigligeti 100 színműve. A századik előadásnak emlékeül a Nemzeti Színház tagjai 1872. évi december 27-én rávésett felirattal.

Történeti Osztály.

A 100 cod emlék
Höllrigl J. Nemz. Szinh. Kiall
(katal.) 1937

225 a—b. **Dísztál és kancsó,** François Briot (1550—1616) francia éremmintázó Temprantia tál- és kancsójának aranyozott galvánómásolata. Vésett felirata: „Hunyadi László 200-ik előadásakor az érdemdús szerzőnek a Nemzeti Színház operai és drámai személyzete — Budapest, 1874. évi Február 24".

Történeti Osztály.

226. **Gyümölcsöstálalakú állvány,** ezüstből, rajta apró hangszerek, fekete fatálcán, „Erkel Ferenc országos főzeneigazgató úrnak 50 éves karnagyi jubileumára a budapesti hangszerkészítők 1888 December hó 16. Schunda V. J., Placht J., Chmel..." felirattal.

Történeti Osztály.

227. **Babérkoszorú,** ezüst, aranyozott csokrán vésett felirattal: „Erkel Ferencz Orsz. m. kir. Zeneakadémiai Igazgató s tanárnak Névünnepi emlékül az Orsz. M. k. Zeneakadémia hallgatói — 1878 Október 3-án."

Történeti Osztály.

228. **Erkel Ferenc** (1810—1893) arcképe. Fénykép.

Hollós Oszkár

229. **Díszkard,** aranyozott ezüst, domborműves díszítéssel, türkiz, smaragd és rubinokkal díszítve. Hüvelyén a következő vésett felirat: „A nagy művésznek. Liszt Ferencznek, művészi érdemé, és buzgó hazafisága méltatásául — tisztelő honfitársai Pesten. Január 4-én 1840". A Nemzeti Színházban, annak javára tartott hangversenyén kapta Liszt.

Országos Zeneakadémia.

230. **Babérkoszorú,** ezüstből, aranyozott szalagján a felirat: „Szuk Lipót úrnak — a nemzeti zenede tanárának — 25 évi tanársága emlékeül — a nemzeti zenede — Budapest január 6-án 1878". Szuk Lipót (1818—1897) 32 éven át volt a Nemzeti Színház első gordonkása.

Történeti Osztály.

231. **Szuk Lipót** (1818—1897), a Nemzeti Színház első gordonkásának arcképe. Fénykép.

Börzsönyi Vargha Béla.

Balatonvilágoson, ahol egyébként legutóbb kerámiai műhelyt is rendezett be s mint grafikus igyekszik művészi értékűvé tenni kerámiai tárgyait. Művészi sikereit a legutóbbi balatoni kiállításon és a legujabb Jókai-portréval gyarapitotta. A nagy mesemondó arcképét a Petőfi Társaság megbizásából a Jókai-centenáriumra metszette rézbe s a százéves forduló emlékére ezt a kitünően sikerült portrét fogják forgalomba hozni. Kétféle formában: rézmetszetben és a nagyközönség részére a könyebb hozzáférhetőség szempontjából nyomásban is.

K. Somody István

A hercegprimás márványszobra, amelyet most farag Damkó József, azért nem készülhetett el a jubileumi ünnepségekre, mert a művész keze közben megsérült és a munkát egyideig szüneteltetni kellett. Egyébként a terrakotta-szobrot is veszedelem fenyegette. Egyszer ugyanis a primási palotában, amikor Damkó nem volt jelen, a befejezéshez közel álló szobor a két vállnál megrepedt és bedőlt. A szobrot megsemmisülés fenyegette s addig is, mig a művészért küldtek, a hercegprimás intézkedésére a személyzet megtámogatta a veszedelmeztetett szobrot.

A Műcsarnok őszi tárlatát nemrég zárták be s megállapitható, hogy a nehéz idők dacára, élénk érdeklődés mutatkozott a tárlat iránt. Több mint tizezren nézték meg a kiállitást s a belépődijakból mintegy százharminc millió folyt be. Az adott körülmények közt a művásárlás is kielégitő volt. Többek közt József főherceg vásárolt Komáromi-Kacz Endrétől és feleségétől, Eszterházy herceg ugyancsak Komáromi-Kaczéktól, Szülétől és Pörgétől. A tárlaton érdekes cserevásárlások is történtek. A mai pénztelenségre jellemző, hogy az egyik ismert divatárumagykereskedő árúért vásárolta meg a tárlat egyik legszebb képét, Bankász Lajos hüvösvölgyi táját, ugyszintén Kézdi-Kovács és Csalány egy-egy képét. Hasonló ajánlatot tettek Erdőssy Bélának és Rakssányi Dezsőnek. Maga a Képzőművészeti Társulat is vásárolt 21 millióért öt képet s a közönség részére kisorsolta.

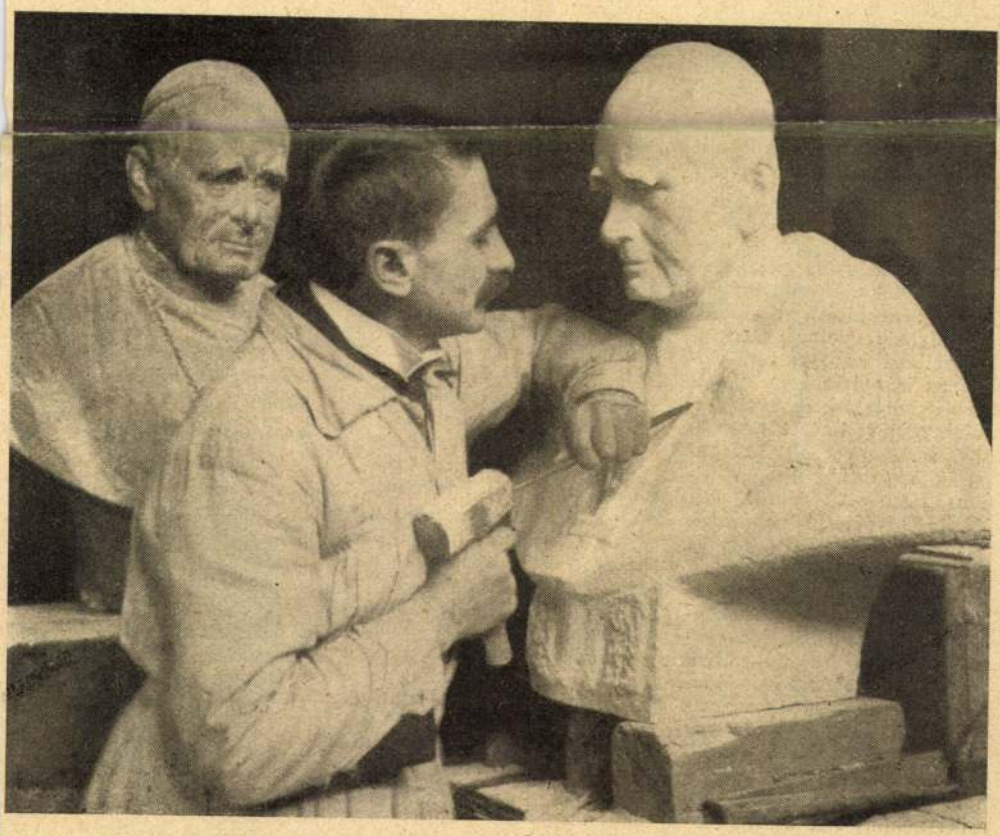

Damkó József szobrászművész márványba faragja Csernoch János bíboros hercegprimás szobrát, melyet az esztergomi káptalan készittet a hercegprimás 50 éves papi jubileuma alkalmából. A szobrot a primási palotában helyezik el

ZENEI ÉLET

07.5 hollandi forint tiszteletdij egy zenekari műért

Beszélgetés Kodály Zoltánnal

A *Szinházi Élet* munkatársának alkalma volt beszélni Kodály Zoltánnal, aki Bartók Bélával együtt a legkiválóbb reprezentánsa a modern magyar zeneirodalomnak. A mestert mindenekelőtt afelől kérdeztük meg, vajjon meg van-e elégedve az uj magyar zeneirodalom külföldi népszerüsödésével. Ezeket mondotta :

— A fiatalabb magyar generáció ujabb alkotásait rendszeresen játsszák külföldön. Természetesen sokkal jobban ismernének már bennünket, ha a háboru tiz esztendeje nem zárta volna el egymás elől a különböző államok zenekulturáját és nem akadályozta volna meg a nemzetközi anyagcserét. Ebben az irányban igen sokat javit a helyzeten az évek óta Salzburgban tartott nemzetközi zeneünnep, ahol bemutatják az összes kiváló ujdonságokat. 1924-ben a müveket kiválasztó zsürinek Bartók Béla volt a tagja és ezért nem szerepeltek az ő müvei a zenei ünnepi játékok müsorán. 1925-re én képviselem a zsüriben Magyarországot és rajtam kivül Alfred Casella és Egon Welles alkotják a zsürit. A nemzetközi egyesületnek mintegy negyven államban van képviselete, ahol gyüjtik az ünnepi játékok müsorát és a zsüri néhány hét mulva összeül, hogy kiválassza az 1925-ös játékok programját. 1925-ben *nem Salzburgban, hanem Velencében fogják megtartani a zenei ünnepi játékokat.*

Megkérdeztük a mestert, hogy milyen jövedelmet biztosit a zeneszerzés :

— Néhány héttel ezelőtt kaptam értesitést Bécsből, amelyben tudatják velem, hogy tavaly Hollandiában nyilvános koncerten előadták egy müvemet, amelyért

0.75 hollandi forint tantiem illeti meg.

És ez mégis a szerencsésebb eset, mert rendszerint egyáltalán nem tudom meg, hogy hol játsszák munkáimat, vagy pedig évek mulva kapok pár korona honoráriumot, feltéve, ha az ottani szerzői jogdijbehajtó egyesület megfelelően erélyes.

Ebben az évben alig néhány százezer korona szerzői tantiemet kaptam és mondhatom, hogy zenemüvek előadási dijából megélni lehetetlen.

Kottáim után, amelyeknek kizárólagos kiadói joga még három évig a bécsi *Universal Editioné* tizenkét és fél százalékát kapom a bolti árnak. Tudomásom szerint Bartók szerződése hamarább jár le az Universal Editionnal.

Végül kérdést intéztünk Kodály Zoltánhoz, hogy mi a véleménye a magyar zenélet uj fiatalairól .

— A fiatal müvészekről, akik még nem kerültek ki a nyilvánosság elé, legjobban teszik, ha nem beszélnek és nem irnak. A sok előzetes reklám ugyanis sokszor nemhogy hasznos lenne, de egyenesen káros. Ugy járhatunk vele, mint az a szakács, aki idő előtt emelgeti fel a fővő ételek fedőjét és addig kóstolgatja az ételt, mig a végén elrontja. A müvészek csak hadd forrjanak és nemesedjenek mühelyeikben és akkor jöjjenek ki a nyilvánosság elé, mikor már egyéniségük kiforrott, tudásuk és kijegecesedett kvalitásaik vannak.

Pezseg a hangversenyszezon Hollandiában

Amerika és Németország után Hollandiában a legélénkebb a hangversenyszezon. A kis ország nagy városaiban jóformán minden nap több koncertet rendeznek, amelyek zsufolt házak előtt zajlanak le. Szigethy József a Capet és Sevcik-quartettek, a Lener-vonósnégyes, Fritz Kreisler, Katlin Pawlow, Bokor Judit, Jaques Thibaut arattak az utóbbi időben nagy sikert.

JOSÉ ITURBI ZONGORAMÜVÉSZ a legujabban felfedezett spanyol csillag, akit már is a világ első nevei között emlegetnek, Hollandiában arat sikereket

DAMKÓ JÓZSEF :

40. Kuruc. - Szobor, br. mag.: 41 cm. Jelz. l. "Damkó".

41. Meditáló barát. - Szobor, br. mag.: 41 cm. Jelz.h. "Roma 1904." - felirat elől "Meditatione".

Damkó József

Kopp 1939/40. szezon II.

2807. FIÓKOSSZEKRÉNY, diófa, felső része íróasztalberendezéssel. Barokk. (Hibás) 180
2808. TABERNACULUM, festett puhafa. XVI. Lajos korabeli 200
2809. MENYASSZONYI LÁDA, tölgyfa, faragott díszítéssel. A fedele puhafa. Magyar. (Hibás) 100
2810. KEREKASZTAL, diófa. Ádáms stílus 60
2811. TÁMLÁSSZÉK, magas támlával. Reneszansz. 4 drb . . . 160
2812. ÜLŐKE. Reneszansz 30
2813. VITRIN, diófa. Ádáms stílus 180
2814. FIÓKOSSZEKRÉNY, diófa, íróasztalberendezéssel, gazdagon berakott dísszel 240
2815. SZALÓNBÚTORKÉSZLET, fényezett rózsa- és paliszanderfa. (Pamlag, asztal, 3 karos- és 2 támlásszék.) 420
2816. ETAGERE, fényezett mahagonifa 25
2817. KAROSSZÉK, faragott fa, gobelin szövettel kárpitozva. 2 drb 200
2818. KAROSSZÉK, faragott fa, kézi-gobelin kárpitozással . . 120
2819. KAROSSZÉK, faragott fa, aubusson kárpitozással . . . 100
2820. KAROSSZÉK, faragott fa, gobelin szövettel kápitozva 100
2821. KÖNYVSZEKRÉNY, fényezett diófa. Biedermeier . . . 200
2822. PIPERETÜKÖR, fényezett diófa 40
2823. VITRIN, fényezett cseresznyefa 150
2824. VITRIN, fényezett diófa. 1860 körül 120

A HÉTRŐL.

Erzsébet királyné ereklyéi. Vasárnapra virradóra a magyar nemzet levelet kapott a királytól. A levél a hivatalos lap papirosára volt irva, — oh, milyen érdekes tud lenni a hivatalos lap, a mikor a király ir neki vezérczikket! — és — ajándéklevél volt. Egy hagyatékot irt át vele Ferencz József a magyar nemzetnek: egy szent szivű királyné hagyatékát, a kinek, míg élt, minden korona érintette a homlokát. Császárné koronája, királyné koronája, koronája a szépségnek, a jóságnak és koronája — a mártiroknak. Nem volt még királyné, a kinek alakját áhítatosabb tisztelettel, rajongóbb szeretettel vette volna körül nemzet, mint a hogyan tisztelte, szerette és siratta a magyar nemzet Erzsébet királynét. Nem is csoda. Hiszen olyan ritkán adott nekünk a Gondviselés egy egész fejedelmi szivet és ez a fejedelmi szív, a milyen nagy volt, olyan egészen a mienk volt. És a mienk volt olyan időben is, mikor bününknek vették azt is, hogy — vagyunk. Ez a szív adott a nemzet szivének a maga melegségéből, hogy föltámadhassunk. Mennyire a mienk volt, arról ime most tanuságot tesz életének koronás társa, a ki magyar nemzetet tartja legilletékesebbnek arra, hogy ez élet drága ereklyéit őrizze, gondjukat viselje. Ide jön haza, a budai palotába mindaz, a mi Erzsébet királynéé volt, a miben élt, a mit az érintésével nekünk szentté és becsessé avatott. Hála érte a királynak és hála azoknak a nemes magyar nőknek, a kik a fejedelem szivét erre a határozásra indították. Mi meggazdagodtunk vele a nemzeti életnek egy olyan kápolnájával, a melynek az oltára előtt szeretettel telik meg a magyar lélek legnemesebb eszményeihez: hazájához, királyához és azoknak az emlékéhez, a kik mindig velünk voltak és a mi szivünkkel éreztek.

*

Kálnoki Henrik. Jubileumok természetszerüleg csak megállapodott pályákon teremhetnek. Az ujságírói pálya Magyarországon nem valami régen dicsekedhetik ezzel a jelzővel. Ismeretes Bismarcknak egy szállóigévé lett kemény kiszólása, a ki azt mondotta, hogy az ujságirás a pályatévesztett emberek exisztenczája. Ma már Bismarck is alig merné ezt mondani a maga nemzete sajtójára, a melynek hatalma együtt nőtt a német birodalom hatalmával. Minálunk valamikor — és nem is oly rég — a Bismarck mondásánál jobban födte volna az igazságot az, hogy az ujságírás a más téren való karrièrek legbiztosabb eszköze az élelmesek számára, a kik mint egy liften vitették magukat vele a magasba, hogy az alkalmas pillanatban — kiszálljanak belőle. Az ilyen ember utasa lett a liftnek, a ki pedig igazán hivatásává tette az ujságirást, az megmaradt — liftes embernek. A mások emelkedése szegény szolgájának. Volt tehát igazság abban az epés megjegyzésben, hogy az ujságírásban nem lehet jubileum, mert a ki ujságírónak ment, az 25—30 esztendő múlva vagy miniszter lett, vagy — már régen elpusztult koldus sorban. De azóta mégis csak meg kellett változnia az időknek. Mégis csak mozog a föld. Ime: most vasárnap egy ujságírónak a jubileumát ünnepelték, a ki ezelőtt harmincz esztendővel ült le a szerkesztőség iróasztalához és harmincz esztendő múlva még mindig ott ül, lankadatlan kedvvel szántva tele a kutyanyelveket. Se miniszter nem lett belőle, se el nem pusztult hála Istennek: él becsületben, tisztességben, vet és arat, termeli és eszi becsületes munkájának becsületes kenyerét. Az ujságírói mesterségnek ez a jubilánsa *Kálnoki* Henrik, a maga sorsával példája és bizonysága egyrészt az ujságírói pálya megállapodottságának, másrészt a hivatáshoz való ideális hűségnek. Soha se kívánkozott más lenni, mint ujságíró, ennek a hivatásnak adta minden tehetségét, lelkesedését, buzgóságát és ime: sorsa nem bánt vele hálátlanul. Annyi jeles képességgel, kitartással és ötlettel, a mennyivel a mesterségét szolgálta, más területen szerezhetett volna magának könnyebb életet: de több igaz tiszteletet, ragaszkodást és becsülést seholsem. Erről a jubileuma alkalmával, mikor oly meleg szeretettel ünnepelték, dúsan volt módja meggyőződni.

*

A műveltség. Egy igen okos, intelligens és elmés uriasszony szájából egy roppant karakterisztikus mondást hallottam a héten. Ez az uriasszony ezt mondta:

— Én elmegyek minden idegen nyelvű előadásra vagy fölolvasásra elsősorban azért, hogy megnézzem a közönséget. Így aztán hozzávetőleg legalább megállapíthatom, hogy — hány művelt ember van Budapesten.

Ez a mondás nem lenne olyan megdöbbentő, ha nem lennénk kénytelenek bevallani magunknak, hogy szinte egy közvelemény nyilatkozik meg benne. Egy fölfogás, a melylyel semmiféle művelt országban nem találkozunk, tehát — magyar speciálitás. Figyeljük csak meg és 24 óra alatt rájövünk, hogy ha valakinek nálunk a művelt voltát akarják bizonyítani, annak ez a szinte kötelező formulája:

— Igen művelt ember, három idegen nyelven is beszél.

Ez az obligát frázis nyilvánvaló tanusága annak, hogy Magyarországon az a művelt ember, illetve csak az a művelt ember, a ki idegen nyelveket tud. Szó sincs róla, a nagy elterjedtségű, mert nagy kulturáju idegen nyelvek tudása igen becses tudomány, kivánatos erkölcsi érték, fontos eleme és eszköze a műveltség fejlesztésének. De ha a szerint a fölfogás szerint határozzuk meg a műveltséget, a mely szerint ez nálunk szokásos, akkor Francziaországban kevesebb a művelt ember, mint minálunk és Románia műveltebb ország, mint Anglia. Mert se Francziaországban, se Angolországban nem az a műveltség kritériuma, hogy valaki idegen nyelveket is tud. A műveltség kritériuma ez csak olyan országban lehet, a hol a hazai kulturának minden produktuma se elég ahhoz, hogy a ki az egészet elsajátította is, művelt ember számba mehessen. A mi kulturális életünk még bizonyára nem tart ott, a hol az angol vagy a franczia: de ahhoz, hogy dúsan elegendő anyagot adjon a legkiválóbb műveltséghez is, bizonyára bőségesen megvan az ereje. Nemcsak művelt ember lehet az, a ki csak magyarul tud, hanem kiváló ember és kiváló tudós is. Ha tehát minálunk közkeletűvé tudott lenni egy olyan fölfogás, a mely az idegen nyelvek tudását teszi a műveltség mérlegévé: ez nem a mi

Túry Gyula: Szent Erzsébet.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

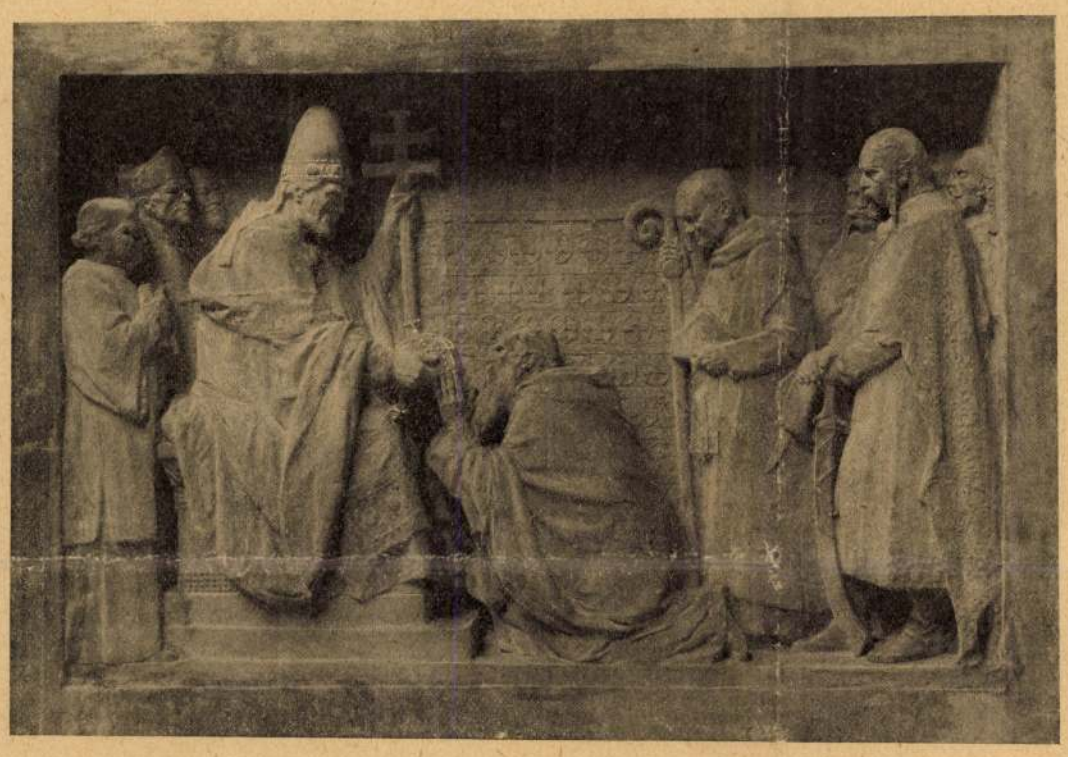

Damkó József: II. Szilveszter pápa átadja Asztriknak a magyar koronát.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

kulturánk szegénységét, hanem a mi kulturális öntudatunk szegénységét és siralmas önérzetlenségét jelenti. Igenis kell tanulnunk idegen nyelveket, de nem azért, mintha ez lenne az egyetlen és kizárólagos útja annak, hogy egy magyar ember művelt ember legyen, hanem azért, hogy ez a tudás közvetítője legyen a mi műveltségünknek más nemzetek műveltségével. A melyik magyar ember más nézeten van, annak tökéletlen a műveltsége, ha tiz idegen nyelvet tud is, mert elárulja vele, hogy hiján van a tulajdon nemzete műveltségének.

*

Az éjszaka pénze. Az a hatalmas folyam, a mely végighömpölyög a világon és számtalan kiágazása öntöző csatornáival teszi termővé a forgalom talaját: a pénz folyama mostanában irtózatosan megapadt. Az apróbb, vékonyabb erek teljesen kiszáradtak, de még a jelentékenyebb ágaknak is csak a fenekén csörgedezik a drága, csillogó folyadék. Ebben a rekkenő szárazságban szinte fuldoklik az egész gazdasági élet, liheg a szomjuságtól és akadozó a lélekzete. És mialatt száz meg száz vállalkozó, kereskedő meg iparos reggeltől-estig eredménytelenül szaladgál, hogy a maga szükséges, hasznos és becsületes munkájához fölhajszoljon valamicske pénzt, kiderül, hogy másutt, vidám helyeken, a hol mámorral és léhasággal van tele a levegő, szinte belediktálják a pénzt olyan emberekbe, a kiknek ez a pénz nem hasznos munkára kell, hanem azért, hogy — megint a nyakára hágjanak. Nap nem múlik, hogy az ujságokban szó ne esnék följelentett meg elcsipett emberekről, a kik ágenseket tartanak a pénzük elhelyezésére, mert maguk már nem is győzik kinálni. Valósággal rátukmálják a maguk kiválasztott kuntsaftjaira, többnyire gazdag emberek mulatós fiaira vagy olyan megszorult emberekre, a kik az életükkel felelősek a vállalt kötelezettségük betartásáért. Ez az *éjszaka pénze*, az uzsorások aranya, a mely kerüli a napfényt és mihelyt odvából kilépett — martalóczczá lesz, fojtogatja, leteperi és a vérét kiszívja annak, a kinek a zsebébe került. Irtózatos az a garázdálkodás, a melyet minálunk az uzsora végez. Tenger az áldozata pénzben, vérben, becsületben. Vajjon lehet-e rajta segíteni? Az már bebizonyosodott igazság, hogy a legjavíthatatlanabb bűnös az uzsorás. Hasztalan büntetik: visszaesik a bűnébe. Szinte olyan javíthatatlan, mint a mire épít: — a könnyelműség, a mely tudvalévőleg szintén a gyógyíthatatlan betegségek közé tartozik. Egy franczia kriminalista, *Pettou* csak egy alapos orvosságot tart hatásosnak az uzsora ellen. Nem az uzsorást kell sújtani, hanem — az uzsorázást. Le kell fegyverezni az uzsorást. Az uzsorással úgy kell bánni, mint a tékozlóval. Lehetetlenné kell tenni, hogy visszaéljen az anyaggal, a mely arra való, hogy helyesen éljenek vele. *Gondnokság alá kell helyezni.* Annyi bizonyos, hogy ez hatásosabb mediuma lenne minden birságnál és büntetésnél.

TATÁRRABSÁG.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta PEKÁR GYULA.

Ott térdelt Mihály a kerevet előtt. Zareyma két keze közé fogta a fejét s úgy gyönyörködött benne.

— Itt vagy végre, — súgta, — e pár percz a miénk, hadd nézzelek, hadd lakjam jól a szemléleteddel! Oh, nem mintha elfeledhetnélek, — régi álmokból ismerlek én téged. Szegény jó Kara Gül, ő a megmondhatója . . . Leányom, mit nézesz úgy? Jön valaki?

Az amazon elfordult.

— Semmi nesz, — felelt aztán a függöny megül.

— Rád ismertem én, — folytatta a herczegnő hévvel, — a hogy megláttalak. Ez arcz, e vonások, e daczos szemek! . . . tudtam én, hogy Allah köpenye alatt létezned kell valahol e földön, csak azt nem tudtam, hogy rab és magyar vagy. Mindegy, — tette hozzá, indulatosan mélyesztve újjait a Mihály hajába, — az én rabom vagy, az enyém!

— A te rabod, — ismételte Mihály kábultan.

— De csak az enyém! — szólt fenyegetően Zareyma.

— Csak a tied.

— Senkié se másé! Mindenki más uraként tekintsen fel reád. Oh, az én szerelmem erőssé tesz, az én választottam népeknek parancsoljon. Szót fogadsz-e?

— Szót fogadok.

A herczegnő térdére vette a Tholdalagi fejét. Homlokát simogatva, úgy rajongott tovább:

— Micsoda álom! Kiszabadulok végre bakcseszeráji börtönömből, elmegyünk messzire. Diadal útja lesz az, a merre tapodunk . . .

— Diadal útja! — mormogta utána a rab.

Zareyma csókokkal halmozta el.

— Ugy-e? — súgta örömrepesve, — erős vagy te és győznöd kell! Mögötted leszek a csatákon, s engemet népemnek java követ. Száz futamatnyi földek hódolnak előttünk, s itt e homlokon, — tette hozzá, kifésülve a Mihály haját, — itt aranyabroncs fényeskedjék: fejedelmi korona . . .

Tholdalagi mintegy álomban hallgatta ezt a suttogást. Egymást kergetve czikáztak át az eszmék az agyán. Felesége . . . szégyene . . . a boszú jutottak eszébe, s a Zareyma utolsó szavára villant a szeme. Erdélyre gondolt.

— Fejedelmi korona! — ismételte döbbenve.

— Az! — ujjongott a herczegnő, — s érzem, a tied is lesz!

Büszkén tette két kezét a Mihály vállára.

— Országoknak fog parancsolni az, a kinek én parancsolok!

E szóra azonban lázadóan vetette fel fejét a rab.

— Hogy mondtad?

Zareyma meglepődött. Pillanatra farkasszemet néztek egymással.

— Asszony te, — te akarnál nékem parancsolni?

— Igen én! — felelt gőgösen a fenség, — vigyázz!

Tholdalagi felkaczagott. Szilajon kapta át a herczegnő derekát. Pillanat alatt komoly viadal lett az enyelgő tusából. Némán birkóztak, — Zareyma arczát párszor már a harag sötétítette:

— Vakmerő te, nem győzesz le!

Mihály lefogta karjait.

— Megadod-e magadat? — kérdezte évődve.

A fenségnek még szikrázott a szeme, a következő perczben azonban már jóleső fáradtsággal engedtek fel feszült izmai. Mosolyogni kezdett.

— Felelj!

Zareyma boldogan hajtotta arczát a vállát törő kézre. S lopva megcsókolta.

— Így jó, — súgta lihegve, — oh, mennyivel jobb így! Hisz én is csak az uramat keresem benned . . .

Álmélkodva tekintett az előtte álló Tholdalagira:

— Egy rabot szerettem, s ime, uramra lelek benne!

Új szemekkel nézett rá, — de a régi bűbáj azért mégis megmaradt bennük. Mihály érezte hatalmukat; egy percz múlva már megint ott volt a lábainál s térdére hajtotta halántékát.

— Ej, ej, makacs magyar te, — kezdte beczéző hangon a herczegnő, — te azt hiszed, erősebb vagy, s lám azért mégis én győzlek le. Szereted-e még a feleségedet?

Tholdalaginak elborult az arcza. Rekedten szólt:

— Ne említsed.

— Arra felelj: szereted-e még?

— Nem!

— Kitépted magadból még az emlékét is?

— Ki!

— Akkor hát add ide azt az aranyláncot. Tegnap még csak kértem, ma már követelem. Elhoztad?

Mihály háborodottan küzködött magával. Odaadja? . . . Margitra gondolt, de megint csak annak az ismeretlen latornak a karjaiban látta őt. Hogy ölelkeznek! . . .

— Rajta, — tüzelte magát, — csak azért is!

Kivonta dolmánya zsebéből s odaadta a láncos aranyszivet Zareymának. A herczegnő diadalmasan akasztotta a nyakába.

— Most már egészen az enyém vagy! Mi az, megbántad talán? . . . Kell-e még neked valaki, mikor Zareyma a tiéd?

Egész szépségében egyenesedett ki Tholdalagi előtt. Mihály arczáról hamar tűnt a felleg, gyönyörittasan ismételte:

— Királynőm vagy!

Renáta

— Elbeszélés —

Írta: **S. Bokor Malvin**

Egy asszony lelke vándorolt a tisztító tűz birodalmában.

Itt voltaképpen nincs is tűz, hanem csak nagynagy világosság. A lélek átlátszóvá lesz benne, mint a vas, mikor fehérre ízzik és hibái meg bűnei olyan élesen tűnnek elő a könyörtelen megvilágításban, hogy ehhez képest a kvarclámpa átható fénye, amely a bőr legparányibb foltját is megmutatja, vagy a Röntgensugár, amely áthatol az izmokon egészen a csontig: csak enyhe félhomálynak látszanék.

A lélek ettől a szörnyű meztelenségtől szenved legtöbbet. Látnia kell önmagát és tudja, hogy a többiek is látják. Olyannak látják, amilyen — és ez elviselhetetlen tudat arra nézve, aki még tele van a Föld gondolatvilágával; aki ahhoz szokott, hogy szép szavakkal, igazságosnak látszó tettekkel, hazug arckifejezéssel, vagy lemondó, sajnálkozó mozdulattal kendőzze el valódi énjét. Most nem menekülhet többé: nem színlelheti és el nem rejtőzhetik, mert a Tűz átvilágítja a sziklákat, amelyek mögé elbujhatna és fényszóróként világít be a barlangok mélyébe, ahol meglapulni próbálna.

A lélek lázong és tiltakozik:

— Nem vagyok ilyen! Micsoda torzító világítás ez?

Ezért bolyong szűntelenül valamennyi; ezért keresi az egyedüllétet, bár legkeményebb vádlójától: önmagától úgysem szabadulhat. Valami homályos sejtelem mégis él bennük: hogy meg kell fejteniök valamit, meg kell találniok egy rejtett utat, ahová nem követi őket az iszonyatos reflektor fénye és amelyen előre — előre! — jutnak, nem pedig vissza, ugyanoda, ahonnan elindultak. Messziről. a ködös végtelenből egy érckapu dereng feléjük: a mögött lakik az Enyhülés. De amíg a titkot meg nem fejtik, amíg a jeligét meg nem találják: bármennyit járjanak is, egyforma távolban, egyforma elzárkózottságban mered rájuk az érckapu.

Így múlik el egy, vagy tíz, vagy ezer esztendő. Azon a helyen nem évvel mérik az időt, hanem szenvedéssel. Nem lehet-e egyetlen éjszakán többet kínlódni, mint tíz éven keresztül? A Tűz völgyében szenvedés-szakaszokból áll az élet és senki meg nem mondhatja, mennyi földi év pergett le azóta ideát?

Időnként megjelenik egy-egy angyal a bolyongók között, hogy valami kihallgatás-félét tartson és hogy vígasztalja őket. A jeligét azonban nem szabad elárulnia, bármennyire vérzik is a szíve száműzött testvéreiért. Nem is érne vele semmit, ha megmondaná, mert aki nem maga találja meg a szabadító szót: meg sem értené és így nem is tudná használ venni.

— Jöjjetek! — csendült fel az angyal szelid hangja egy napon a szenvedés völgyében. — Kinek mi a panasza?

Az asszony, aki összeszorított fogakkal bolyongott a végeérhetetlen utakon, amelyek újra visszavezettek oda, ahonnan kiindultak, dacosan lépett az angyal elé.

— Igazságtalanság történt velem! — kiáltotta.

Az angyal türelmesen sóhajtott fel. Semmit sem hallott gyakrabban ezen a helyen.

— Beszélj, leányom!

— Lehet, hogy csakugyan olyan vagyok, amilyennek ez a nyomorult vetítőgép mutat — lihegte haragosan az asszony. — Lehet, ezt azért mondom, mert nem akarok kicsinységeken vitatkozni. De miért lettem ilyenné? Azért, mert úgy állítottak be az élethe, hogy nem tudtam, mi vár rám! Ártatlan csecsemő voltam, később ostoba kislány, még később elkényeztetett asszony, akit a társasága hiúvá, a férje önzővé nevelt. Vétkeztem, de nem tudtam, hogy vétkezem. Igazság ez? Miért nem adja velünk Urad, amikor megszületünk, a helyes cselekedetek titkát? Magunkra hagy, azután büntet, mikor hibázunk?

— Veled adta mindazt, — mondta az angyal, — amire szükséged volt, hogy úgy élj, amint kell. Egy szó az egész . . .

Az asszony haragosan dobbantott:

— Torkig vagyok ezzel a titokzatos szóval. Öt nyelvet beszéltem tökéletesen: valamelyikben benne lehetett volna!

— Benne volt valamennyiben — mondta az angyal. — A te hibád, ha nem találtad meg.

Az asszony most könyörgésre fordította a dolgot. Valamikor senki nem tudott ellenállni neki, ha hizelegve kért valamit:

— Engedd, hogy újra kezdjek mindent! Most már tudom, mi volt a következménye annak, hogy nem mindig voltam egészen olyan, amilyennek lennem kellett volna. Meglátod, ha visszatérek a földre, milyen másképpen fogok élni! Engedj! Nem bírok, egyszerűen nem bírok tovább szenvedni!

Irgalom. Damkó József szobormüve az Egészségügyi Múzeumban

Uj Idők 1932. 2. sz.

Az angyal szánakozva nézett a háborgó lélekre. Ő volt az Úristen legkedvesebb szolgája és sok minden szabad volt neki, ami másoknak nem. Kissé gondolkodott, azután így szólt:

— Legyen, amint kívánod. Újra kezded az életet, még pedig nem is csecsemőkorodban, hanem felnőtten, hogy annál is jobban tudjál emlékezni. Sőt még azzal is a segítségedre leszek, hogy válságos pillanatokban — amelyekben eldől, hogy második életed után hová kerülsz — megsuhogtatom melletted a szárnyaimat, hogy segítsek a memóriádnak! A neved pedig — miután újjá születtél — legyen Renáta!

Még ki sem mondta egészen az utolsó szót, mikor Renáta fölébredt súlyos és különös álmából. Megkönnyebbülten lélegzett fel, mert a kietlen, vörösfényű völgy helyett, amelyet álmodott: sokszögletű, télikertes leányszobájában találta magát, ahol szeszélyes formájú karosszékekben hosszúlábú, kócos játékbabák hevertek; az ablakban pedig kaktuszállvány állt, telistele tüskés, fehérvirágos, egzotikus növényekkel.

Renáta lerázta magáról azt a nyomott hangulatot, amelyet álma hagyott benne: lassankint visszatért szívébe a tegnap mámoros, boldogító hangulata.

Hogyan is volt csak? A testvére vőlegénye, aki eddig észre sem vette őt; az este véletlenül egyedül maradt vele egy órára. Renáta akkor elővette minden csillogó szellemességét, minden leányos báját, de minden ravaszságát is, hogy nénjét kedvezőtlen színben tüntesse fel. A vőlegény, mikor búcsúzott, — egész este olyan zavarodott és kedvetlen volt, hogy az egész családnak feltűnt, — odasúgta neki:

— Hívjon fel reggel az irodában!

Renáta nevetett és boldogan nyujtózott el a párnáin. A telefón ott volt az ágya mellett. Szerelmes volt Ernőbe? Nem éppen. Testvére azonban nem volt szép és már majdnem vénleány volt; a fiú pedig csinos, nagyjövőjű, gazdag. A vak is láthatta, hogy inkább illett hozzá, a gyönyörű Renátához, mint az unalmas Margithoz. Mióta csak a házba lépett, a fiatalabbik leány majdnem belehalt az irigységbe... Most — érezte — abban a percben veszi el a nénjétől, amelyikben néki tetszik.

Egy pillanatig elébe tűnt Margit rajongó, boldog, szerelmes nézése, amellyel vőlegénye minden mozdulatát kísérte. Margit még soha nem volt szerelmes és őt sem szerette még soha senki. Mélyérzésű, szótlan, nagyon érzékeny leány volt.

Renáta arca egy pillanatra elsötétült.

— Eh, — gondolta azután, — nem lesz miatta öngyilkos! Az csak rossz álom volt...

Álom? Valami — mint egy pár nagy szárny — megsuhogott az ablak alatt. Renáta habozott egy másodpercig. Akkor azonban az jutott eszébe, hogy Margit és Ernő az oltár előtt fognak állni, ő pedig egyike lesz a tíz koszorúsleánynak, akinek végig kell néznie az esküvőt...

Kint olyan suhogás volt, mintha szél sírt volna. Renáta pedig vállat vont és fölvette a telefonkagylót...

...A méltóságos asszony ridegen hallgatta meg a szegény kis nevelőnő súlyos vallomását. Azután azt mondta:

— Édes gyermekem, szerelem ide, szerelem oda: a brilliánsgyűrűt, amelyet az ékszerészhez kellett volna vinnie, elzálogosította és nem tudja kiváltani. Így van, vagy nincs így?

— Méltóságos asszony... a vőlegényem... Higyje el, ő nem rossz ember... Soha nem fog kártyázni többé! A méltóságos úr megbocsátott neki és az állásában is meghagyta. Ha megkönyörül rajtunk, és nem jelent föl, koplalni fogunk, de visszaszerzem a gyűrűt... Hiszen egészen kicsike kő volt benne és a méltóságos asszonynak annyi szép ékszere van. Még nélkülözheti egy darabig!

A kisfiú úgy sírt a nevelőnője nyakán, hogy szinte elkékült belé.

— Ne vigye el Kisit a rendőr! — kiáltozott egyre.

A sápadt, vézna kislány görcsösen ölelte a fiúcskát:

— Méltóságos asszony! Arra a szeretetre kérem, amelyet a gyereke iránt érez...

Renáta idegesen dobolt a kis asztala üveglapján. A kisfia csúnya volt, kicsit beteges és korához képest fejletlen elméjű. Az asszony soha nem tudta megérteni: neki, meg Ernőnek hogyan születhetett ilyen tökéletlen gyermeke? Szinte ránézni sem szeretett. Becsöngette a szobaleányt:

— Vigye ki Bubit! Azután pedig kapcsolja a házi-központot. A rendőrségre akarok telefonálni...

— Méltóságos asszony! Nem élem túl a szégyent!

A parkban, a havas platánok között suhogott valami, és a hó felkavartan porzott le az útra, mintha valami lesodorta volna. Talán éppen két nagy fehér szárny?

Renáta nem hitt a füleinek. Megbocsátani? Hogyan? Valakinek, aki vétkezett ellene? Hol volna itt az igazság? Bizonyosan csak a szél suhog odakint: vagy pedig arra akarja figyelmeztetni az Ég küldötte, hogy ne legyen gyönge és ostoba. Nos: Renátát nem kell félteni. Ha Ernő nem tud elbánni ezzel a népséggel: ő majd tud!

Erősebben fordította rá az ablakára a bronzkilincset, mikor pedig visszafordult, unottan nézett le a nevelőnőre:

— Dehogy is nem éli túl, fiam!

...Bubi a szanatóriumban feküdt. Valami újfajta, súlyos és bonyolult műtétet végeztek rajta, amelybe bele is halhat, de az is lehet, hogy utána éppen olyan jól fog nőni és fejlődni, mint más gyerekek.

Az apja lélegzetét visszafojtva ült az ágya mellett. Renáta is ott volt a szobában; azaz, hogy csak a teste volt ott. A lelke már odahaza járt, mert az óramutató az öt órához közeledett. Ötre várta a kis szalónjába a grófot: és jól tudta, hogy ez döntő látogatás lesz. A gróf meg fogja kérni, hogy váljék el az urától és legyen az ő felesége. Ha azonban ezt az alkalmat elmulasztja, akkor soha az életben nem tehet majd kilencágú koronát a névjegyére, mert a gróf bolondos és érzékeny: ha ma este elutazik innen a családjához, akkor mindennek vége!

Bubinak láza volt és a forró arcocskáján folytak a könnyek:

— Ne menj el, anyu! Ne hagyj itt! Félek!

Ha itt marad, akkor nevetni fognak rajta. Palásthyné is nevetni fog, mert neki már tegnap elsuttogta titokban az egész ügyet. Palásthyné a legjobb barátnője: olyan sárga lett az irígységtől, mint a grape-fruit...

— Anyukám! Maradj... Valami úgy suhog odakint!

Idegesen fejtette le magáról a forró és nedves ujjacskákat. Nem nézett a férje komoly, szemrehányó arcába, amíg, remegve a sietségtől, magára kapta a bundáját.

— Nem suhog semmi! Ilyen nagy fiúnak nem szabad félni! Látod, én sem félek!

...Bubit már régen Andrásnak hívják. Felnőtt ember: sovány és félénk, kicsit kopasz is. Olyan szelíd, jó szeme van, mint az apjának volt valamikor. Két év előtt titokban megházasodott. Az anyja azóta nem akar róla tudni, mert szegény, egyszerű házból való leányt vett feleségül.

Andrásnak emiatt egy boldog perce sem lehet éle-

BEÖTHY ÁKOS.

1838—1904.

Nem váratlanúl jött, mert hosszú betegség előzte meg, mégis országszerte mély részvétet keltett Beöthy Ákosnak deczember 1-én bekövetkezett halála. Nagy tehetsége, ritka műveltsége, erősen kidomborodó eredeti egyénisége Beöthy Ákost a magyar közélet egyik érdekes alakjává tette. Zömök testben erős, magyar lélek. Amaz egyre ritkuló alakok közül való, kik az önérdeket nem ismerik, kiknek lelki világát egészen a közérdek, a haza szolgálatának ideális kultusza tölti be.

Beöthy Ákos Beöthy Ödönnek, az egykor híres bihari követnek, a 48 előtti ellenzék egyik vezéralakjának fia volt. A nagytehetségű apa ritka szellemi képességei fiára is átszállottak, ki ezenfelül apjától független anyagi helyzetet s előkelő társadalmi állást is örökölt. Eme rendkívüli előnyökhöz járúlt a folytonos tanulás és ismételt nagyobb utazások által tágított széles szellemi látkör. Kevés politikusunk lépett akkora készültséggel a nyilvános pályára, melynek első évtizedét szülővármegyéjében, Biharban töltötte. 1872-ben választották meg képviselőnek Deák-párti programmal Kismartonban. A fuzió után a báró Sennyey vezérlete alatt alakúlt jobboldali ellenzékhez csatlakozott. Később a nemzeti pártnak lett egyik vezető tagja. A Házban felfogásának eredetiségével, nem közönséges publicziszikai képzettségével, politikai bátorságával hamar magára vonta a figyelmet. Az angol közéletnek és parlamenti viszonyoknak alapos ismerője s ebben az ismeretkörben valódi tekintély volt.

1887-ben a somló-vásárhelyi kerület, 1892-ben Kassa városa választotta meg képviselőjének. Az 1881—84-iki és 1896—1901-ki ciklusban nem volt tagja a Háznak. Az 1896-ki választásoknál kisebbségben maradt Kassán a kormánypárti jelölttel szemben, de 1901-ben ismét megválasztották, ezúttal párton-kivüli programmal, melynek azonban erős függetlenségi szinezete volt.

A heves pártküzdelmek nem magyarázzák meg teljesen az egykor inkább konzervativ felfogású Beöthy Ákos politikai irányának ezt az átalakulását. Csakis 1900 végén megjelent nagy történet-politikai munkájának elolvasása adja kezünkbe ehhez a kulcsot.

E munkában, melyből «A magyar államiság fejlődése, küzdelmei» czím alatt eddig két vaskos kötet jelent meg, Beöthy Ákos maradandóbb emléket állított magának, mint képviselői működésével, bár ez is elég jelentékeny volt, mert Beöthy Ákos a képviselőháznak mindig egyik kiváló és nagyrabecsült tagja volt.

Beöthy említett történelmi nagy munkája közel 40 évi tanulmányok és elmélkedések eredménye, de megirásához a közvetetlen indító okot, miként ezt maga Beöthy Ákos előszavában elmondja, az a körülmény szolgáltatta, hogy az 1896-diki választások alkalmával előtte a képviselőház kapui bezárúltak. «Ekkor villant meg — úgymond — agyamban az a gondolat, csekély ösmereteimet irodalmilag értékesíteni.» Eredetileg könyvét nem tervezte akkorára, a mekkorává az munkaközben kibővült. Csupán az 1825-tel kezdődő korszaknak akarta képét nyújtani s a megelőző időkről csak általános áttekintést akart adni bevezetésül. Ebből a bevezetésből lett irásközben két vastag kötet. Maga a munkának a dereka — sajnos — nem nyerhetett befejezést. De így is nagybecsű gazdagodása publicziszikai irodalmunknak, mit az Akadémia is elismert, mert szerzőjét nyomban az első kötet megjelenése után tagjává választotta.

A munka keletkezésének fentebb jelzett módja magyarázza meg annak szerkezeti sajátságait, a tagozottság és könnyű áttekinthetőség hiányát. Gyakorlott szerző tizedrésznyi eszmebeli tartalommal nagyobb külső sikert aratott volna hasonló munkával, mint Beöthy Ákos, mert alapgondolatait minél előnyösebb világításba helyezte volna, mint az ékszerkereskedő drága köveit, hogy a napsugárban ragyogjanak. Beöthy munkájának mélységeiből magának az olvasónak kell mintegy kibányászni a benne rejlő gondolatok gazdag kincsét, igaz, hogy az eredmény dúsan jutalmazta ezt a fáradozást.

Ily nagyterjedelmű munkának ismertetése természetesen túlhaladja e rövid czikk keretét. Csak a legfőbb alapgondolatot kivánjuk kiemelni, mely az óriási irodalmi készültséggel megirt munkából mintegy kijegeczedik. Beöthy szerint a Spanyolországból importált Habsburgdinasztia hazánkat is Csehország szomorú sorsára akarta juttatni, de ez nem sikerült neki nemzetünk erélyes ellenállása következtében. Az 1867-iki kiegyezéssel a dinasztia és a nemzet közti küzdelem bizonyos nyugvópontra jutott ugyan, de véget még nem ért. Megvan a paritás a törvényben, de nincs meg a valóságban. A jövő kérdése, hogy a jogi paritás maga után fogja-e vonni a politikai paritást, vagy ellenkezőleg politikai visszafejlődés áll be s akkor a jogi paritás is elvész.

BEÖTHY ÁKOS.

Beöthy Ákos a több százados alakulásból azt a következtetést vonja le, hogy a magyar nemzet függetlensége ellen intézett támadások ereje fokról-fokra elgyengül, ellenben a nemzet ellenállási képessége fokról-fokra erősbödik: az eredmény pedig végül tiszta personal-unió lesz. Ennek az állításnak az igazolása, a magyar nemzetnek a szuverén álllamiságra való igényének kimutatása képezi Beöthy nagy munkájának czélját.

Ezekből megérthető Beöthy Ákos politikai álláspontjának az a módosulása, mely 1902. évi kassai fellépése alkalmával nyilvánvalóvá lett, valamint érthető az a magatartás, melyet az 1903. évi obstrukczió alatt s élete egész végső szakában tanusított.

Ha végig tekintünk Beöthy Ákosnak majdnem 40 éves politikai s harminczkét éves képviselői pályáján, szemünkbe ötlik a valóban feltűnő aránytalanság e férfiú nagy tehetsége és készültsége, helyzetének előnyös tulajdonságai s az egyéni érvényesülésnek ama mértéke közt, a mely neki osztályrészül jutott. Mások kevesebb tehetséggel és kisebb személyes előnyök birtokában a befolyásnak és hatalomnak legmagasabb fokozataira jutottak volna el. Beöthy Ákos egyénisége magyarázta meg, hogy ez nála be nem következett. Ő hatalomra és kitüntetésekre, rangra, méltóságra nem törekedett. Büszke, zárkózott lelkülete inkább arra utalta, hogy független szemlélője és birálója, semmint cselekvő intézője legyen a közügyek folyásának. Az események folyamában élete sajkáját nem vitette az áradat által, hanem erős karokkal evezett nem egyszer az áradat ellen. Megvetette az érvényesülésnek manapság divatos ezernyi apró eszközét. Ambiczióját magasabbra sarkalta annál, a mit népszerűségnek nevezünk. Élete végső szakában, igaz, bizonyos agitatorius jelleget öltött nyilvános szereplése, de ebben, azt hiszszük, nem a népszerűség hajhászóinak közönséges hiusága volt a mozgató erő, hanem a már pályájának végéhez közeledő férfiúnak az a keserű tudata, hogy nagy tehetsége birtokában egy hosszú közpályán többet, nagyobbat nem tehetett azért, a mi életének ideálja volt: nemzete nagyságáért.

De hát az ő eleme — a filozófia nyelvén szólva — az analyzis volt, nem a synthezis, a birálat és elemzés, nem az alkotás. Az emberek tisztelték és szerették, de e tisztelet és szeretet nem volt ment bizonyos ösztönszerű tartózkodástól, melylyel a középszerűek nagy tömege viseltetik a fölényes egyéniség iránt, érezve, hogy ez keresztüllát hibáikon s tapasztalva, hogy, ha kell, nyiltan megmondja nekik, mennyire nincs igazuk. Kortársai közül kevesen vették maguknak azt a fáradságot s bizonyára kevesen is voltak arra képesek, hogy Beöthy Ákos tartalmas, de büszke és zárkózott egyéniségének a mélyére hatoljanak s azt valódi fajsúlya szerint értékelni tudják. Korunk politikai történetének igazságos megirója azonban díszes helyet fog kijelölni Beöthy Ákos erős és eredeti egyéniségének ama politikusok és publicziszták sorozatában, kik e nevezetes korszak alakulásainak szellemi tartalmához hozzájárultak.

Halász Imre.

AZ INTERPARLAMENTÁRIS ÉRTEKEZLET ST.-LOUISBAN.

Amerikai emlékeimből.

Azok a szép napok St.-Louisban! Dehogy is voltak szépek. Egy nagy, piszkos, poros város, tele businessel és zakatoló villamos vonatokkal, a hol poros minden, még a Mississipi széles háta is és a hol tikkasztó a meleg. Vagy a kiállítás, ez a rengeteg csoda, mely minden előző kiállításnál fárasztóbb, mert nagyobb, s rengeteg arányaival elöli az embert; az a lázas sietés, a mely ugyanaz minden amerikai városban, az a félig hadaró, félig piszmogó tárgyalás, a melyhez olyan nehéz hozzászokni... Hát mindez egyátalában nem volt sem szép, sem kellemes.

A mi a varázsát megadta: azok mi magunk voltunk. Madách azt énekli valahol, hogy az ebnek is eb legfőbb ideálja, s megtisztel, hogy ha társaul fogad. Hát mi, a kiknek mesterségünk a politika, szintén nagy embereknek tartjuk a politikusokat, és én is, a ki csak ex-parlamenti ember vagyok, még mindig nagyot tartok a parlamentre. Biz az úgy van, hogy most még különb legények kellenek a gátra, mint az én koromban. Egy jó öreg osztrák kollégánk, meg egy franczia kollégánk, rém dolgokat beszélt el arról, milyen nagy szükség van erős karokra a mai parlamentben. Az öreg Gladstone még csak *old parliamentary hand*nak nevezte magát, ma már az ököl a hasznosabb testrész a praktikus küzdtéren; és bizony sokan közülünk, kik ott St.-Louisban is hirdettük a békét, s azt a szép elvet, hogy a népek is bocsássák választott bíróságok elé pereiket, nem

A HALASI KURUCZ EMLÉK. — Damkó József szobormüve.

egyszer próbáltak már ököllel szerezni elveiknek diadalt. Persze — a politika, az furcsa mesterség. Del detto al fatto — ce un gran tratto: a mondástól a tettig messze az út, azt mondja a bölcs olasz példabeszéd.

Az a csoport, a melyet bemutat képünk, épen az utolsó ülés végéről való. Sehol sem voltak az interparlamentáris értekezlet ülései olyan igazán vándorok, mint St.-Louisban. Az elsőt a kiállításon az értekezletek dísztermében, a másodikat az igazgatósági épületben, a harmadikat már a Southern Hotel nagytermében tartottuk. A ki ismeri az amerikai hotel igazán typikus életét, az nem ütődik meg ezen. Csinálhat ott minden vendég (igazában nem vendég is, mert a szállodák földszintje, sőt első emelete is majdnem olyan nyilt helyiség, mint az utcza, vagy a magyar kávéház), a mit neki tetszik, csak a szolgaszemélyzetnek, mely egyformán indifferens a borravaló rendszer hiánya folytán, akár fehér, akár fekete, ne legyen alkalmatlan. Csinálhat akár háborút is, tehát békét is.

A képen közbül eső csoport az értekezlet vezérkara. *Bartholdi* Rikhárd volt az elnök. Ő St.-Louist képviseli a washingtoni parlamentben, régi személyes barátja Rooseveltnek, igen kitűnő szónok és felette népszerű ember. Kevés nyilvános szónokot hallottam, ki oly könnyen beszél, mint ő, s a mellett mindig eltalálja a kellő hangot, a mi nagyon nehéz dolog. Az angol nép ép úgy szeret beszélni és beszédet hallgatni, mint mi magyarok, s nem sokat mondok, ha a kétheti út alatt meghallgatott beszédek számát ezerre becsülöm. Bartholdi mellett az amerikai csoportból még két igazán kitűnő ember van a képen. Az egyik *Loomis*, a külügyi államtitkár, a ki a kormányt képviselte, s a ki egészen jól érezte magát a parlament férfiai közt. Tudvalevő, hogy az amerikai parlament ülésein sem helyök, sem szavok nincs a kormány tagjainak, csak irásban érintkeznek, akkor is nem közvetlenül, de az elnök útján. Bizony sok európai miniszter volna hálás ily bölcs intézkedésért! A harmadik amerikai *Theodore Barton*, a szenátus tagja Ohióból. Elsőrangú magyarbarát, a minek számtalan jelét adta Clevelandban, a hol a Kossuth-szobor körül is igen nagy szolgálatokat tett.* Egy feledhetlen délutánt töltöttem e három férfiú társaságában. A Niagara körül együtt utaztunk. Soha sem fogom elfeledni a párbeszédeknek politikai részét, de a költőit sem. Mert ilyen is volt. A világ legszebb körútja, úgy hívják az amerikaiak, és talán ez esetben nem is tuloznak, csak úgy halom számra dobja a horogra a legszebb impressziókat. A hatalmas zuhatag, a meredek partok, a virító kanadai és a nyüzsgő amerikai oldal, az őszi ragyogó napsugár, a folytonos szivárványsugárba omló páratenger és az erdők őszi szinpompája kicsalta ajkunkra az ősz dicséretét. Mégis csak szebb az ősz a tavasznál; a zöldülő falevélnél a szinpompa, a bimbónál a gyümölcs.

«És úgy van az az emberi életben is — kezdte meg filozófiáját Barton. — Az ősz, ha szép, szebb a legszebb tavasznál is.» Elhallgattunk, egymásra néztünk, csak én jegyeztem meg, hogy mind a négyen egyformán okoskodunk, talán bölcsen is, de hát — deres fejjel.

Az angol csoportból *Philip Stanhope* volt a legkiválóbb ember, talán az egész értekezleten. A régi fajta angol politikusok typusa. Bámulatos szabatossággal beszélnek ezek az angolok. Egy jottával sem mond sem többet, sem kevesebbet, mint a mennyit kell. Egy értekezleten a pongyola discussiók nálunk díszszónoklatokúl is beválnának. Végig hallgatni elsőrangú élvezet nekünk. Stanhope a régi whig iskola typusa, míg az öreg *Rasdall Cremer* a modern demokrácziáé, ez öreg úr is egy typus, a legjobbak egyike a fajtájából, s kétségkivül aligha terem sok olyat a modern demokráczia.

Ő maga beszélte el nekem, hogy majdnem meghalt a magyarokért. Mint lelkes ifjat, elfogta a magyar-barát láz, s elhatározta két társával, hogy eljön harczolni Magyarországra. Szerencsétlenségére az indulási idő előtt 1849 juniusán typhusba esett, s mikor mint reconvalescens augusztusban először vett ujságot kezébe, olvasta a világosi tragédiát. Visszaesett s több havi élet-halál harczot vivott, míg kigyógyult. Szegény ember, de az ő agitácziója teremtette meg a békekongresszust, melynek ő a valóságos atyja, s hogy mily lélekkel csügg rajta, mutatja az, hogy az által megnyert nagy Nobel-dijat rögtön e czélra adta oda. Valóságos drámai jelenet volt hát, mikor Roosevelt beszéde után zárógyülésünkön szerényen kijelentette, hogy neki most már úgy tetszik, hogy nem élt egészen hiában.

A többi nemzetek nem igen küldtek — a mi Apponyinkat kivéve, — ily elsőrangú embereket. *Cochéry*, a franczia csoport elnöke volt ugyan miniszter többször is, hires ember is hazájában, kellemes előadó, de alig több. Érdekes volt figyelni egymás mellett az ő nyújtott, meglehetősen üres frázisait Stanhope szabatos, rövid, velős mondatai mellett. A cziczomás franczia szónoklási mód valóban a multé már.

Stonzeau, a belga csoport elnöke a senátus tagja és szaktekintély a nemzetközi jogban. Egy kicsit professzoros. Száraz elméleteken nyargal. Egyetlen egyszer vitt valamelyes lendületet felszólalásába, de akkor is alig csappant át a szürke elméleten.

Gobat, a svájczi csoportból, a ki az értekezlet titkára, szép előadású szónok, szereti is a dolgot, de talán ezzel épen ki van merítve érdeme, a hires *Beckmann*-é, a svéd csoport elnökéé azzal, hogy a háta mellett álló leánya igen csinosan énekel, vagy *Tichmané*, a hollandi csoport elnökéé, a ki igen tevékeny, szorgalmas ember, s egyike azoknak, a kik a legtöbb helyes megfigyelést tették az úton.

Végül ott vagyunk mi magyarok s egy pár derék román barátunk *Pilat* tábornok és *Foltin* senátor élükön, a szegletben. Az értekezlet történetében hogyha nem foglaltuk el a bennünket jogosan megillető zúgot, az *Apponyi* érdeme, a ki, mint Szent László királyról énekli a költő, kivált közülünk, mint egy zászló. Ez persze a rud érdeme, mely ezúttal fizikailag is igaz. Az ő generalizáló képessége, a részleteket felemelni tudó művészete tudtommal mindig érvényesül, de sehol sem úgy, mint ez értekezleten érvényesült. Persze a generalizálásnak megvan az a hátránya, hogy sok részlet felett jogtalanul fut át, s én bizony komolyan azt hiszem, hogy a demokráczia sok dolga a részletek által sokkal többet veszítene, mint nyerne. De az már világos, hogy kevés szónokot lehet úgy élvezni, mint Apponyit. Okoskodása emelkedő és emelő; előadása meleg és közvetlen; formaérzéke teljes.

És megtörtént az a csoda, hogy mi magyarok voltunk a beczézett csoport. *Loomis* államtitkár úgy nyilatkozott előttem is, hogy azok az urak, a kik velünk jártak, egyhangulag úgy nyilatkoztak, mikép mi voltunk a legkedvesebb csoport. Jó kedvű, értelmes, mindent élvező, és főleg teljes egyetértésben utazó csoport. Hát ugyan ki hallott ilyet? A politikai életnek egész Noé-bárkája kitelt belőlünk a legvérengzőbb tigristől a legszelidebb bárányig. Egyik kellemes barátom úgy magyarázta azt, hogy a magyar élet a veszekedés, de miután extra Hungariam non est vita, tehát nem veszekedtünk Amerikában; a másik úgy, hogy a nagy viz szelidít, a minthogy a Noé bárkájában is összeszelidítette a vérengző fenevadakat.

Nem tudom, hogy melyik theoria az igaz; de az bizonyos, hogy meglepő békében éltünk, s nekem kedvem volna tanácsolni a Ház elnökének és a kormány fejének, «nem volna-e néha-néha időszerű a magyar politikusokat tengerre küldeni?» Hátha ott megcsappanna háborús hajlandóságuk.

György Endre.

* A clevelandi Kossuth-szobrot az interparlamentáris értekezlet magyar tagjai szeptember 20-án nagy ünnepélyességgel megkoszorúzták. Ez ünnepélyről is közlünk egy képet, Amerikából kapott fényképfölvétel után.

Damkó József.

1901. Tavaszi kiáll.

Leány kosárral, gipsz.
A korona átnyujtása, gipsz

1901. Őszi kiállitás.
Petőfi otthon, terakotta, relief,
A visszanyert paradicsom, fűszöntvény
Ketten, eredeti terrakotta,

1902 Tavaszi kiáll.
Bucsuzás, terrakotta.

1907 Érem és plakett kiáll.
Szt. László érem
A magyarországi Tornaegyletek szövetsége érmének mintája, gipsz
A mag. orzs. Torna. egylet. szövetségének érme. I Hbb. vertbronz és ezüst.

1915 Tavaszi kiáll.

T. D.ur képmása, terrak.
Madonna fej, terr.
Apostol fej. ter.
Elmélkedés, terrak.

1918 Céhbeliek II. Kiáll.
Szt. Péter apostol vázlat, gipsz.
Szt. Pál " "

Nemzeti Szalon

A mester eredeti terrak,
Antonius theologus, eredeti ter.
A bánat, terrak,

1920 Reprezentativ kiáll.
Kalotaszegi asszony, ered. terrak.
Meditazione, ered. terrak.
Nemzetesasszony, ered. terrak.
Somogyi paraszt, " "
Vasárnapi pihenés, " "

1921 Céhbeliek Kiáll.
Páris itélete, márv. relief.
Anyóka tanulmányfej mészkő
Theologus, ered. terrak.
Tanulmány, " "
Apostolfej. tanulm.
Ilonka tanulmányfej, ered. terrak.
Elmélkedés, ered. terrak.
Edes hazám Isten veled. ered. terrak
Remete, ered. terrak.

1922 Erdélyi kiáll.
Öreg juhász, terrak.
A falu bölcse, tarrak.
Kézimunka, terrak.
Kanász, terrak.
Körösfői asszony, ered, terrak.
" " leány sarlóval, gipsz
Ketten

Ketten, terrak.
Bevonulás előtt, ered.terrak.

1923 Céhbeliek kiáll.
Otthon, ered.terrak.
A sajtófelszabaditása, gipszvázlat.
Petőfi, terrak.
Lendvai Istv. terrak.
Férfi fej, terrak.
Oreg taljan fej, terrak.
A medve, terrak.
Női fej, terrak,
Bandi gyerek, terrak.
Pázmány Péter ulő gipsz
" " álló "

1924 Céhbeliek kiáll.
Ülő akt, terrak.
Szent, terrak.

1926 Céhbeliek kiáll.
Tóth István Képm. terrak.
Férfi fej, terrak.
" " "
Leányfej "
Fekvő női akt. terrak.

1926 Egyházművészeti kiáll.
Szt. Pál, terakotta
Szt. Péter (gipsz) I-II
A hercegprimás mellszobra, II

Pázmány Péter, bronzban
Szt. Péter. Eredeti terrakottą
Krisztus Gipsz bronzban
Elmélkedés. Eredeti terrakotta, IV
Szt. Ferenc megtériti a gubai farkast, bronz,
Patrona Hungária, bronz
Mellszob or eredeti terrak.
Novicius ered.terrak. II
Feszület, bronzban.
Difinitor, terrak. II
Szerzetes, terrak. II

1930 Egyházművészeti kiáll.
Csernoch hercegpr. szobra III
Szt. Imre szobra, bronz. II
Prohászka álló alakja, II
Pázmány ülő alakja. III - IV
álló alakja

1932 Céhbeliek VII. kiáll.
Az élet vándora siremlék, relief, g
Felvidéki asszony ered.terrak.
Szt. Ferenc megtériti a gubai farkast, ered.terrak.
Szt. Antal, gipsz vázlat,
Szt. József a gyermekkő Jézussal, gi
Madonna " " gipszvázl
1934. Céhbeliek kiáll.
Anyóka, mészkő.

1941 — l. Lülön

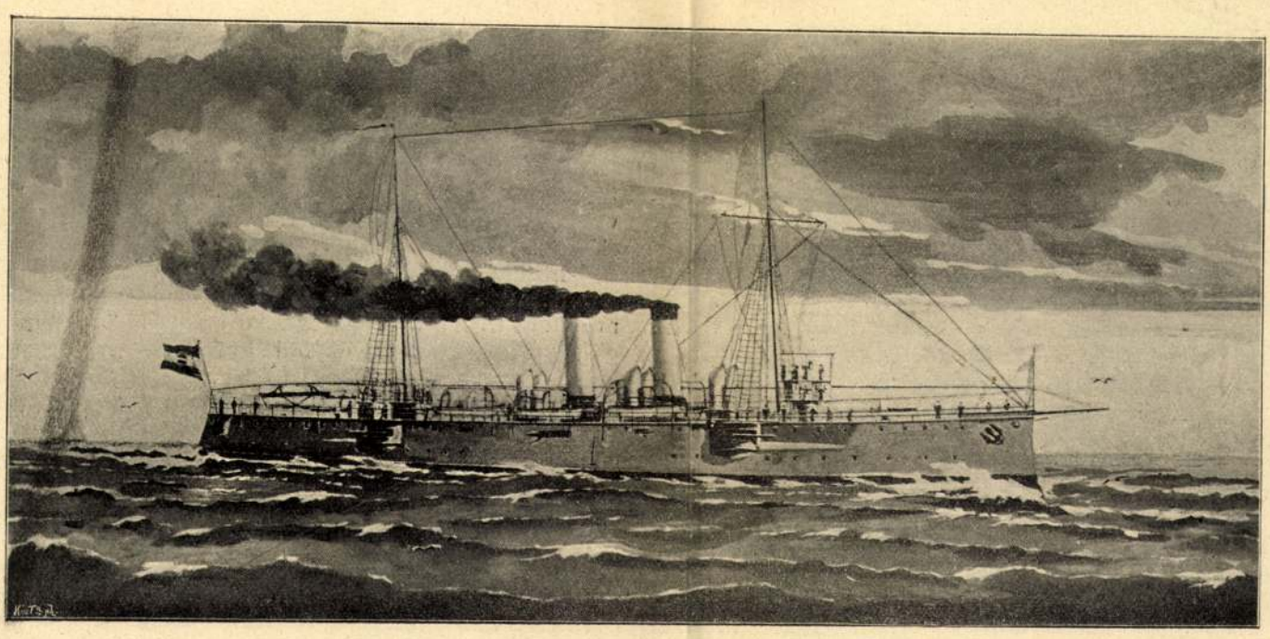

A Szigetvár vízrebocsátása

mutat az isten. De már ez se lesz az övé. Áldja meg az isten vele az idegent, aki utána jön. Egy fürt nem sok, annyit se szakított le egy tőkéről sem. Pedig ő ültette, ő metszette, ő kapálta s még az idén is az asszony kötözte, fattyazta, levelezte.

Szegény asszony, ha még egyszer, csak egyszer megláthatná a szőllőt! De hát a temetőből nem jöhet ide.

Benyit a pincébe, ott is körülnéz. A maga helyén minden. Egy kis hordó félbeli bora van még csapra ütve. Ereszt egy pohárral belőle s iszik egyet. De másik pohárral már nem ereszt. Mintha valami történt volna azzal a borral: sehogy se ízlik. Pedig se nem virágos, se nem színehagyott. Egy hét előtt még olyan jól esett, mikor itt járt az asszonynyal. Egy pohárral még az asszony is jóízűen ivott belőle.

Kimegy a pincéből. Éppen be akarja tenni az ajtót maga után, mikor szemébe ötlik az asszony tekercse a sajtógerendán. A tekercs mellett az asszonynak egy régi — — régi kék fejrevaló kendője.

Kezébe veszi a kendőt s elnézi sokáig. Megint csak kicsordul a könny a szeméből s végigfolyik ráncos sovány arcán. Hiába, a vén ember már gyönge ember, le kell kissé ülnie, nem bírja a lába, mikor szívén erőt vesz az érzés. Utóbb magához tér s a kendőt beleteszi a tarisznyába.

Bezarja a pinceajtót s a kulcsot magához veszi. Hazafelé ballag s bemegy a bíróhoz.

— Itt van bíró uram a házam kulcsa, itt meg van a pincém kulcsa. Rendben hagytam mindent a maga helyén. A malacnak is adtam enni-inni, az is ellesz estélig. Mostantól fogva pedig nem látnak többé kigyelmetek, elköltözöm. Nem vagyok idevaló termés, nem akarok a falu nyakába szakadni. Köszönöm hozzám való minden eddigi jóságukat. Ha valamit vétettem: bocsássanak meg kigyelmetek. Istennek oltalmába ajánlom kigyelmeteket mind közönségesen.

A bíró harmadmagával iddogált. Egy pohár borral megkínálta a Kettős Évangyélistát s egyuttal szerencsés utat kivánt neki.

Azóta nem látták az Évangyélistát Aszófőn. Nem is törődtek vele. Nem látták Balaton-Kis-Szőllősön se, szülőfalujában. Oda se ment. Hiába is ment volna. Hatvan esztendeje származott el onnan s akkor is árva volt. Ki emlékezett volna már rája? Nem látták Balaton-Füreden se a kálvinisták régi templomában. Hiszen ott se ismerték. Ott is csak az egyházfi tudott róla valamit, amint egyszer-másszor az istentiszteleten megjelent, az ajtónál helyet foglalt, a kongó krajcárját a szegények tányérjába beletette.

Hanem harmad vagy negyed napra mégis ráakadt Gelencsér Ferkó.

Kecskéit legeltette Ferkó az Óvár tövében, a remetebarlang környékén. Akkor még megengedte a nemes vármegye, hogy a jobbágyok kecskét tarthassanak. Ott mászkáltak a kecskék a sziklapart meredek oldalain, hogy a borbolya, kecskerágó, somfa, iharfa és bodzabokrok sovány vesszőit legeljék; a Ferkó a víz partján sütkérezett, kutyája pedig erre-arra kószált, szaglálódott.

Egyszer a kutya megállt a remetebarlang előtt s elkezdett ugatni befelé. Ugatott-ugatott s ugatás közben le-lenézett kis gazdája felé.

Látta a Ferkó ezt a dolgot, de nem ügyelt rá. Az ugatásról ugyan mindjárt észrevette, hogy a kutya talált valamit, de hát azt gondolta: tüskés disznó van a barlangban, azt ugatja. Tüskés disznóért ő a barlangban föl nem mászkál.

Utóbb a kutya belátta, hogy őt a Ferkó olyan messziről meg nem érti. Lejött hát a part oldaláról, oda ment kis gazdája mellé, ott kezdett ugatni s ugatás közben oda-oda mutatott szemével, orrával és fülével a barlang felé. Így aztán csakugyan megértette kis gazdája.

Fölment a Ferkó a barlanghoz s ímhol ott feküdt egy öreg ember. Szürével betakarva, tarisznyája a feje alatt, botja a sarokba állítva. Ősz haját az őszi szellő lebegteti, nem mozdul, nem szól, csak néz.

Az Évangyélista volt.

A Ferkó levette kalapját, úgy köszönt az öreg zsöllérnek.

— Szerencsés jónapot kivánok bátyám uram. Mit csinál itt kigyelmed?

Az Évangyélista gyönge hangon felelt.

— Nyugszom fiam.

— Dél felé jár már az idő bátyám uram.

Tudta azt az Évangyélista, de nem törődött vele. Lesz még este is.

— Adj egy ital vizet fiam.

A Ferkó lement a Balatonra, kobakját megtöltötte vízzel s a kobakot szépen letérdelve oda tartotta az Évangyélista szájához. Talán ivott is az öreg egy pár cseppnyit, a többi bizony szakállára folydogált.

— Vedd ki fiam a tarisznyát a fejem alól, találsz benne kenyeret, szalonnát; falatozzál, vess a kutyádnak is.

— Köszönöm szépen bátyám uram, nekünk is van ennivalónk.

Nem is nyult a tarisznyához és azután, hogy az Évangyélista nem szólt, ajánlotta őt az Istennek, újra megemelintette kalapját és elment kecskéire vigyázni.

Másnap megint arra legeltetett a Gelencsér Ferkó, de ő már el is felejtette az öreg zsöllért. Azt gondolta: kialudta, kinyugodta magát s tovább ment. De a kutya úgy gondolkodott: mégis illő dolog megnézni az öreget s azért ő fölballagott a remetelakhoz. Bizony ott volt az öreg most is, hírt kellett erről adni a Ferkónak.

Az Évangyélista most se szólt, most se mozdult, csak úgy feküdt, mint tegnap. De azért most is nézett.

A Ferkónak most jutott eszébe, hogy talán valami baja van az ismeretlen öreg embernek.

— Bátyám uram, hátha szólnék a gazdámnak!

Az Évangyélista már csak suttogva felelt, nem volt ereje hangosan szólni.

— Majd ha kinyugodtam magam fiam!

Igaz a! Tovább ment a Ferkó kecskéit őrizni, gyikot kergetni, vadrózsa gyümölcsöt szedni, somot keresgélni.

Az Évangyélistának is igaza volt. Az a barlang se volt az övé, hanem az uraságé. Hiszen minden az uraságé. Ha házából, szőllejéből kiszoríthatták, pedig ő építette, ő ültette mind a kettőt: hogy ne szoríthatnák ki abból a barlangból? A Ferkó gyerek elmondja a gazdájának, a gazda a bírónak, a bíró az ispán úrnak, az ispán az apátúrnak: hát ha nem hagynak neki itt se békét?

Pedig ő nyugodni akar. Örökre elnyugodni. Nem szeretné, ha megzavarnák.

A vad, ha végét érzi, elássa magát a földbe, elbúvik az avarba, elvonul a barlang mélységébe, elmenekül sötét erdő hangtalan árnyékába. Nem akarja, hogy ellenségei bántsák, irigyei örüljenek, gyönge szívek szánakozzanak rajta. S ami szabad a vadállatnak: mért ne lenne szabad a zsöllérembernek? Még a házi macska is, ha halála közelget: fölmegy a padlásra, elbúvik a rag alá, hogy senki se lássa vonaglását. Így gondolta ki ezt együgyü eszével az öreg Évangyélista.

A következő napon a Dobogóra hajtotta ki kecskéit a Gelencsér Ferkó. Közel se járt a remetebarlanghoz.

Síremlék
Damkó József szobormüve

De harmad- vagy negyednapra megint csak visszatért a barlang környékére. Kutyája megint csak ellátogatott a barlanghoz. de mikor annak szájánál megállt, most már nem ugatott, hanem hátrahajtott füllel, föltartott orrával hosszan dúdolt.

— Ez a kutya valami rosszat érez.

Fölballag a Ferkó a barlanghoz s íme az öreg ember most is csak úgy fekszik, mint előbb. Szűrével betakarózva, a tarisznya a feje alatt, botja a sarokban. Most se mozdul, most se szól. De most már nem is néz. Mind a két szeme bezárva.

Hátha alszik?

A gyerek tapasztalatlan. Még nem tudja, mi a halál, mi az alvás.

De tudja a kutya.

A kutya végigszaglássza az öreg zsöllért. Elkezdi csizmájánál s végzi a fején s a feje alatti tarisznyáján. Azt már a Ferkó gyerek is tudja, hogy a kutya az eleven ember arcát nem szaglássza. Orron üthetné ezért az eleven ember.

Bizony meghalt az Évangyélista!

A kecskerágó levele még zöld ilyenkor. De gyümölcse már kinyilt. Az a papsüvegalaku aranysárga és biborpiros négygerezdü gyönyörü gyümölcs. A legszebb virág se szebb ennél. Egész öllel, egész nyalábbal tördel a Ferkó gyerek kecskerágógallyat s körülrakja vele az Évangyélista nyugvó testét.

Bizony nyugszik az már örökké!

Jöhet most már az uraság, jöhet most már az ispán úr is. Adhatnak most már az Évangyélistának békés zsöllérséget: mind nem ér az most már semmit. Most mutassák meg, mekkora az ő erejük-hatalmuk! Annyit se érnek már, mint a kecskerágó aranybibor virága. Pedig a vén zsöllérnek az se ér már semmit.

Kinéz az a barlang a Balatonra. Ellát messze, végtelenbe. Az őszi nap sugarát láthatatlan köd teszi bágyadttá, emiatt nem látni a távol partokat. De az őszi nap sugara is be-benéz a barlangba s végighullámzik a vén zsöllér redős arcán. Az őszi szél is bebesuhan láthatatlanul s megmozgatja a kecskerágógallyakat s a vén zsöllér ősz szakállát, fehér hajfürteit. Hejh vén zsöllér: ne bánd, hogy az emberek elhagytak téged, a napsugár és a szellő és az őszi virág íme meglátogat.

S az emberek se hagytak el. Az a Ferkó gyerek s a kutyája mindennap fölkeresett. Sőt amint a gyerek este hazahajtott s elbeszélte a dolgot gazdájának: íme másnap már ott volt egy elüljáró a kisbíróval s két napszámos emberrel, hogy neked a parton sírt ássanak s oda téged eltemessenek!

Csakugyan ott voltak.

Megvizsgálták a vén zsöllért. Tarisznyáját kivették feje alól. Tele volt száraz ennivalóval. Szűrét lekanyarították róla. Fölösleges ruháját haza kell vinni a falu szegényeinek. Kigombolták dolmányát és mellesét is.

És amikor oda értek meztelen öreg testéhez: a szíve fölött találták annak az öreg asszonynak fejkötőjét, gyűszüjét és ócska kék fejrevaló kendőjét. Aki az ő társa volt. Akit egyszer szeretett, de örökre szeretett. Akit egy hét előtt a temetőbe kísért. És aki nélkül nem tudott tovább élni. És akinek minden kincsét oda rakta szíve fölé, hogy a míg az a szív dobog: az az öreg asszony tudja meg, hogy érte dobog.

Eltemették. A fejkötőt, gyűszűt és fejrevaló kendőt szíve fölött hagyták. Sírja fölé a fejéhez három darab

Uj Idők 1900. VII. évf. 6sz. 136. l. lép

Kőrösfői leány — Damkó József terrakottái — Tanulmány

Az embert nem ismertem meg mindjárt, de a kalapját megismertem: Hallburg gróf ezerfrankos panamája volt. Némi gondolkodás után tisztába jöttem az emberrel is. A gróf inasa volt, egy kanizsai magyar legény.

— Hát te még itt vagy? — kérdeztem.

— A pénteki gőzössel utazom haza, — mondta a legény. — Addig is egy alázatos kérésem lesz a báró úrhoz . . .

— Mi az?

— Hogy tessék nekem kiadni a megboldogult gazdám lepecsételt leveleit.

— Miféle levelek azok?

— Szerelmes levelek, könyörgöm. Az öreg hercegné írta valamennyit... A konzul úr, amikor pecsét alávette a kegyelmes úr holmiját, egy katulyába tette a leveleket...

— És mit akarsz velük?

— Szeretném, ha kiadnák nekem, aztán elvinném az öreg hercegnének Grácba. Tudom, hogy adna érte jó borravalót . . .

A legény oly naiv hangon mondta el kérését, hogy nevetnem kellett. Tüstént elmentem a főkonzulhoz. Amikor elmondtam neki a dolgot, ő is belátta, hogy az eset meglehetősen kényes természetü. Nem engedhetjük meg, hogy a levelek hivatlan kezekbe kerüljenek. Az alkonzullal ketten elmentünk tehát a fogadóba, ahol a táborszernagy holmiját őrizték és kikerestük a leveleket. Mind egy csomóban voltak. Konstatáltuk, hogy valamennyit egy női kéz írta és a jelenlevő inas konstatálta, hogy az írás a hercegnőé. Mindegyik levél *Édes Sárgarigóm!* megszólítással kezdődött és *hű Bubusod* aláírással végződött. Természetesen egyet sem olvastunk el. A konzul külön lepecsételte az egész csomagot a hivatalos pecséttel. Abban állapodtunk meg, hogy én fogom a hercegnének elvinni a leveleket. Nem ajánlatos az ilyen kényes írásokat a tengerentúli postára bízni, de én egyébként is indulófélben voltam már . . .

*

Rákövetkező héten visszatértem Európába. Alig voltam négy-öt napig Budapesten, már útrakeltem Grác felé. Ha az ember elvállal valamit, illő, hogy a végére is járjon. A mondbergi nagy kastély körülbelül egy órányira van a várostól. Kocsin mentem ki. Szerencsére

Uj Idők 1904. X. 27 sz. Dhépek

otthon találtam a hercegnét. Mellékesen jegyzem meg, hogy nagyon csunya vénasszony. Szaruszegélyü pápaszemet visel és bottal jár. Meglepően hasonlít a *Jancsi és Juliska* című balett vasorru bábájára. Amikor megtudta, hogy Kairóból hozok neki hireket, tüstént elfogadott.

— A báró úr bizonyára az én drága Hallburgom barátai közül való?

— Ha nem is dicsekedhetem vele, hogy barátja voltam, mégis két hétig egy folyosón laktam vele a fogadóban . . .

Egy földszintes hallban voltunk, amelynek ablakai a nagy parkra szolgáltak.

— Lássa, ott pihen a drága halott, — mondta az asszony, a tó partján álló kupolás kis templomra mutatva. — Ezt a mauzoleumot az uramnak építtettem, az én drága Mondberg hercegemnek, aki két esztendővel ezelőtt halt meg. Most melléje temettettem Hallburgot is. Életükben különben is testi lelki jóbarátok voltak. Mondberg valósággal imádta a táborszernagyot és minden este whistezett vele . . .

Nem voltam kiváncsi a különös családi boldogság részleteire és azért sietve túlestem a küldetésemen.

— A megboldogult gróf hagyatékában bizonyos levelek találtattak, amelyeket a hercegné írt hozzá. Gavalléros kötelességet vélek teljesíteni, midőn a leveleket, amelyeket a gróf halála után rögtön pecsét alá vettek, visszaadom hercegségednek . . . Méltóztassék meggyőződni, hogy a konzulátusi pecsét sértetlen . . .

— Hogyan? — kiáltotta meglepetten a hercegné, — hát ő megőrizte a leveleimet? És magával vitte Egyiptomba? Ezt igazán nem hittem volna! Úgylátszik, gyöngédebb ember volt, mint mutatta . . .

— Abból a módból, ahogyan a gróf a leveleket megőrizte, magam is azt mertem következtetni, hogy nagyon ragaszkodott hozzájuk . . .

A hercegné kibontotta a csomagot, aztán az okuláréján át olvasni kezdte az elsőt. Félhangon olvasta és így megérthettem minden szavát. Szólt pedig a levél ilyképpen:

Glueck M, amatőr-fényképe
A KIS ÉVELŐDŐ

„Édes Sárgarigóm! Mellékelve küldöm az arcképemet. Abban a jelmezben vétettem le magamat, amelyben a Bécsi keringő ballettet táncoltam. Jól vigyázz, hogy valahogyan meg ne lássa a te sárkányod, a vén hercegné, mert levitrioloz mindakettőnket . . ."

A hercegné nem olvasott többet, de nekem is elég volt ennyi. Nem mondom el, hogyan búcsuztam ő hercegségétől. A részletekre különben sem emlékszem már. Mondhatom azonban, hogy roppantul megörültem, amikor a kocsimban ültem megint.

Utólag megtudtam a dolgok összefüggését. A leveleket a bécsi opera egy táncosnője írta a generálisnak. Ez a hölgy, akinek a derék Hallburg palotát is vett a hercegné pénzén, volt oka annak is, hogy Hallburg és Mondbergné összevesztek. A zavart a gróf inasa csinálta, nem tudom, hogy jóhiszeműen-e vagy szándékosan. Annyi bizonyos, hogy sok kellemetlen órát szerzett vele a hercegnének, de nekem és a kairói alkonzulnak is. Csak a jeles táborszernagyot nem bántotta már a dolog . . .

*

Tavaly meg kellett látogatnom a bátyámat, aki egy Grác melletti gyógyító intézetben lakott. Két napot töltöttem vele és unalmunkban nagy sétákat csináltunk. Mindjárt első napon két órai gyaloglás után csinos erdős vidékre vetődtünk és én egy dombon megismertem a Mondberg-kastélyt.

— Egy lépést sem megyek tovább! — mondtam ijedten.

— A hercegnétől nem kell félned, nincs idehaza; úgy hallottam, hogy nászúton van . . .

— Csak nem?

— Hát nem hallottad? Férjhez ment Salzer báróhoz.

— Ki az a Salzer báró?

— Egy harmincötesztendős gavallér. Különben udvari gárdista. Bécsben két dologról híres: ő a császárváros legszebb férfia és neki van a monarhiában legtöbb adóssága . . .

A bátyám, aki gyógyuló beteg volt, kissé pihenni akart és azért betértünk a falusi temető kapuján. Ott benn bizonyára találunk valami lócát. Találtunk is. Tulajdonképpen nagyon csinos, mondhatnám jókedvü kis temetkező helyük van a mondbergieknek. A kavicsos utakra rátűz a napfény, az öreg fákon madarak csiripelnek.

Amint ketten ott üldögélünk, a bátyám egy fakó fejfa felírását kezdi betüzgetni.

— Hallburg Joahim cs. és kir. táborszernagy.

— Hallburg? Nini, hát ide száműzték az öreget?

Valóban az én kairói barátom feküdt ott. A hercegi kriptából kiüldözték a falusi parasztok és szatócsok közé. Ez volt hűtlenségének büntetése.

Pompás, ökölnyi virágu tüskés kóró nyilt a sírján. A domb fölé egy bodzafabokor hajolt, amelynek virágai körül ezer méh döngött. A sír körül két szitakötő kergetődzött. Láthatólag becsíptek a virágillattól és a tavaszi verőfénytől. Nekem e percben úgy rémlett, mintha hallanám a generális távoli hangját, amint jókedvűen ásítozva mondja: Bánom is én!

Jézus

Irta: **Rákosi Jenő**

Különös világot élünk mi, szerencsétlen nemzedék. A politikában a legnagyobb ellentétek az egyes országokban. A művészetekben formális destrukció, évezredes fogalmak és műfajok felforgatása és megbontása, kiszolgáltatása az egyéni szeszélynek és hóbortnak. A technikai és vegyészi tudományok terén hallatlan eredmények és sikerek. Kinek volt sejtelme arról, hogy a hangokat el lehet fogni és azután ki lehet röpíteni az univerzumba és azután tetszés szerinti távolságokon ismét el lehet fogni s arra lehet kényszeríteni, hogy drótszálakon a kiröpített hang ismét szolgálatunkra álljon s mi beszélgetni tudjunk Amerikával és hallgathassunk egy bájos énekesnőt, aki Londonban koncertezik és táncoljunk Charlestont a muzsikára, melyet Madridban produkál egy dzseszbend. Hallatlan előretörések és megdöbbentő visszaesések kora ez a mienk. Az öltözködésben közeledünk a paradicsomi fügefalevélhez; hölgyeink levágatják a hajukat, valamikor legfőbb büszkeségüket, hódító fegyverüket, csodált ékességüket. Az örök békéről tartunk előadásokat, írunk könyveket, alakítunk egyesületeket és világháborúkat rögtönzünk. Páneurópát hirdetnek a politikusok és apróbb államokra tördelik a nagyobbakat. Csak most zajlottak le forradalmak, melyek a vallást kitiltották az iskolákból, egy-egy templomból mozit csináltak, a feszületet kidobálták a tantermekből és a bíróságokból s ma mintha a Jézus-kultusz lendült volna neki egy új virágzásnak.

A mult század liberális levegőjében a tudósok könyveket írtak annak a bizonyítására, hogy Jézus minden isteni tulajdonsága mellett is csak ember volt. A közönség izgalommal falta Renan és Strauss könyveit. És a jó közönség ma éppen oly mohón kap újabb könyveken, s hasábjaikon lélekzetfojtva követi az Istenember felséges alakjának jövését-menését. Most adták ki magyar fordításban Giovanni Rosadi könyvét *Jézus peréről*. Rosadi elsőrendű kriminalista jogtudós volt Olaszországban s könyvének voltaképpen csak az a témája, hogy milyen peres eljárással ítéltek Jézusról és mennyi joggal és kit terhel a felelősség azért a szenzációs ítéletért, amelynek alapján Krisztust ezerkilencszáz évvel ezelőtt a koponyák szikladombján, Jeruzsálem mellett, keresztre feszítették. A nagytudású olasz ember Jézus istenségét nem is érinti, de egy-egy fordulónál úgyszólván lerázza magáról a tudomány bilincseit s lelke mintegy kiszabadulva ömlik isteni kliense felé minden imádságnál forróbb kitörésekben.

A napokban pedig egy *Kelotinosz* című kis regény került a kezembe. Szerzője Bárány Ferenc. Ez a regény is Jézusról szól, azt hiszem az ifjuságnak van szánva s alkalmas is arra, hogy a fiatalság érdeklődését a Nick Carterekénél tisztesebb, tanulságosabb társaságba vezesse. Kelotinosz érdemes görög ember, kit a gyermekeiben ért bánat utazásra készt. Különböző kalandok után, melyek útközben érik, s ahol magának értékes barátokat szerez, a Megváltó katasztrófájára ér Jeruzsálembe s szemtanúja lesz a nagy jeruzsálemi pernek. A régi, a klasszikus kor utáni görög és latin regényírók stílusában írt munka. Ez a stílus bizonyos naiv bájjal ruházza fel. Oly komolyak, szinte patetikusok az alakjai s oly nemes a gondolkozásuk, hogy szinte diákkorunk római és görög ideáljai elevenednek meg bennök. Azt lehetne mondani, hogy szinte a krisztusi tanítások erkölcsében élnek és cselekesznek, három más-más nemzetiségű jóbarát, egy görög, egy római s egy zsidó megrendülve állanak a **Megváltó keresztfája alatt.**

De a könyveknél és Jézus-kultuszuknál különösebb, hogy a Názáreti bevonult már a — moziba is: Láttam egy nagy reklámmal hirdetett mozielőadást, melynek a címe Ben-Hur, aki, egy zsidó fiatalember, különös kalandok és viszontagságok után az akkori világ nagy empóriumaiból Krisztus hírére, akiben a megígért Messiást látja, haza siet és sereget toboroz, hogy szolgálatait felajánlhassa a zsidók új királyának, aki eljött, hogy Izraelt felszabadítsa a római járom alól. Meg is szervezi hadát és viszi Jeruzsálem alá, de Krisztust már csak a keresztfán látja s itt sejti meg, hogy a Megváltó országa nem e világból való. Nagy bravúrral, de épp annyi tapintattal is van ez a különös Krisztus-mozi berendezve. Bele van szőve Leonardo da Vinci képe: *Az utolsó vacsora;* és benne van Munkácsy képe: *Krisztus Pilátus előtt.* De Krisztust magát az egész darabban látni nem lehet, csak mint kisdedet a betlehemi istállóban. Az utolsó vacsorán mennyei fény takarja el alakját; Pilátus előtt, mintha most jönne csak, de még nem lépett a színre. Látni őt ezenkvül rémes tömegek közt bukdácsolni, vállán a keresztfával. Ezeken kívül látni némely csodatettét, de mindig úgy, hogy akin a csoda megesik, szemünk előtt áll, Krisztusnak csak a csodatevő keze nyúlik be a kép keretébe.

Azt kell hinnem, hogy e csodálatos Krisztus-kultuszra szüksége van a mai világnak s nem valami vélétlenség, szeszély, vagy éppen üzleti szellem, hanem éppenséggel az emberiség belső szüksége hozza létre. Ki van a világ merülve, meg van zavarodva, egyensúlya kibillent, valami lelki szomjúság gyötri, a vágy valami után, amit elveszített. Ismét megváltóra van az emberiségnek szüksége. Hegedüs Loránt ime Amerikába készült, de nem megy egyedül, két társat választott magának útjára: Kossuth Lajost és — Krisztust. A félkezében egy összetört, vérző országot, a másik kezében a négy evangelistát, az élő Krisztust, aki meghalt minden népekért a világon és meghalt minden egyes emberért külön. Akiről szólnak a négy evangelista könyvei, a legnaivabb, a legegyszerűbb, legszebb, legtökéletesebb könyvek, melyek irattak valaha. A legigénytelenebb könyvek és a legistenibbek. Soha a világon nagyobb dolgot keresetlenebbül nem mondtak el. Soha igénytelenebbül mélyebb bölcseségeket nem írtak le. Ez a négy evangelista a világegyetem szíve, a Titok beszélő ajka s az emberiség utolsó menedéke, minden nagy csapás, minden nagy szenvedés, minden nagy katasztrófa után.

Ez a föllendült Jézus-kultusz azt jelenti, hogy az Isten fia — talán, mert megszánt bennünket, — itt jár ismét közöttünk. Vigyázzunk, hogy mégegyszer fel ne feszítsük őt.

Magyar Panteon: Petőfi Sándor. Szántó Gergely plakettje

Éjfélig együtt kacagtak és együtt szörnyűködtek a kabaré-publikummal, azután elmentek egy előkelő ebédlőterembe, ahol jazz-muzsika mellett táncolt a jóllakott emberiség.

A terem előkelőségével járt, hogy ott a nők félmeztelenül jelentek meg, mintha meg akarnának fürödni.

Vacsorához ketten megittak egy kis üveg pezsgőt, majd mind a ketten cigarettára gyujtottak és olyan jóizűen eldiskurálgattak, hogy senki sem nézte volna őket házastársaknak.

Zsófikának kedve szottyant táncolni és Gyulus úr erős karral végigkormányozta őt a jazz-band ütemére ugráló meztelenségek tömegén.

Egyszerre azt mondta:

— Tudod, ki van itt?

— Na —?

— Dicső anyád.

— Uggyan!

— Egy kopasz, monoklis emberrel és egy hosszú, sovány asszonysággal . . .

— Rozválék! Most mindig velük van. Milyen ruha van rajta?

— Szürke . . . Annyi bizonyos: így messziről nézve egy angol hercegné . . .

— Odamenjünk az asztalához?

— Isten ments! Éppen kivonulófélben vannak... Még egyszer körültáncolunk, addig tiszta lesz a levegő . . .

Rozválék tagjai voltak a Klára asszony „rajongó gárdájának". Neki voltak ilyen lelkes tisztelői, emberek, akiket vagy Csetkó gazdagsága, vagy pedig Klára előkelő híre vonzott.

Ezek a jóbarátok nem tudták elnézni, Csetkóné hogyan áldozza föl magát a beteg uráért. Időközönkint rátörtek és akkor hiába védekezett Klára, ők szeretetreméltó erőszakkal elvitték színházba, vagy vendéglőbe, „hogy egy kicsit rendbe jöjjenek az idegei".

Mami kivonulása a vendéglőből ellenséges tüntetésszámba ment. Várday Gyula ellen demonstrált és a tüntetést az a véletlen kényszerítette rá, hogy éppen javában ócsárolta Rozváléknak a vejét, mikor a fiatalok a jókedvtől ragyogva, betoppantak az étterembe.

Nem lehetett megreszkírozni, hogy a nevető arcukkal az asztalukhoz jöjjenek és kompromittálják az anya fájdalmát.

Egy napig maradtak még a fővárosban. Reggel is, este is átmentek a budai szanatóriumba, napközben azonban a pesti utcákat rótták, kirakatokat néztek és komissióztak.

Közben jó egyetértésben mustrálgatták az utcán kószáló pesti nőket és ha valami csinosat láttak, akkor könyökön taszították egymást. Zsófika nem féltette az urát, ő biztos volt a maga dolgában, de meg: „az ember sok mindent eltanulhat tőlük!"

Papi a második napon egészen apathikus volt. Lehúnyt szemmel ült, ha szóltak hozzá, nem válaszolt.

— Ez még évekig eltarthat! — mondta az anyós.

De ezt ő maga sem hitte, legföllebb még félesztendőt adott neki, különben nem irkálna a müncheni ágenseknek.

Vénusz karja

Harmadik nap reggelén, miután előző este a csokoládészínű táncosnőket is megnézték, a fiatalok hazavonultak Szabolcsba.

Az volt a tervük, hogy szeptemberben utazni fognak, „ha közbe nem jön valami — unberufen!", azért egész nyáron ki sem akarnak mozdulni Várdáról.

Közeledett az aratás.

— Nem lesz valami extra! — szerénykedett Gyula, de aztán háromszor megkopogtatta az asztalt, nehogy odafenn Valaki szaván fogja. Folytatjuk

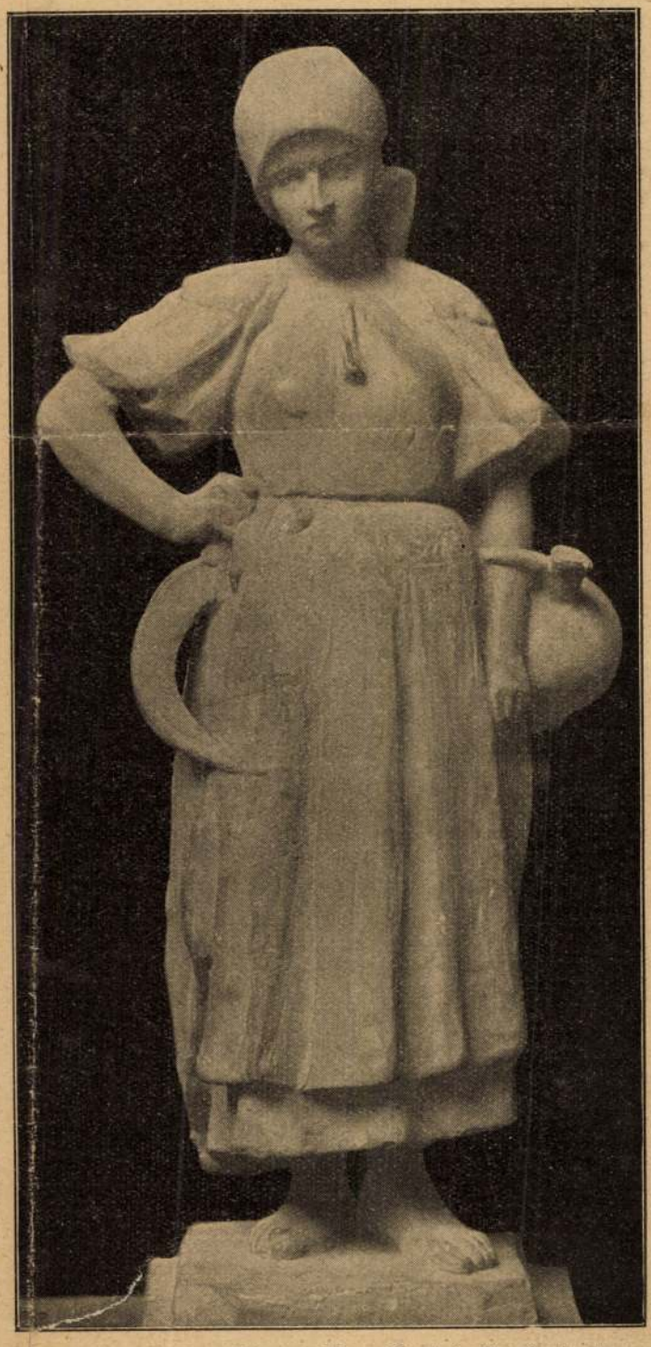

Magyar világ a Műcsarnokban. Damkó József: Arató menyecske

Nyugat 1927. XXXIII. 5. sz. 128

Mikor Eliz elment, Ágnes kihúzta a Tilda nagyívnyi papirra írt levelét.

Kedves Eliz! A lila selyembluzodat és a csipkegallérodat a mai postával elküldtem; de a kivágott lakkcipődet . . . csak most vettem észre, hogy véletlenül elviseltem az őszszel. Azt hiszem, nem fogsz megharagudni érte, ha megtudod, hogy az is hozzájárult a hódításomhoz.

Tegnap Jánosi Guszti csakugyan megkért, de mentül később akarom nyilvánosságra hozni az eljegyzést, mert nem akarom, hogy az emberek idejárjanak, boldog menyasszonyt bámulni.

De nem is képzeled mennyit kellett küzdenünk, míg idáig jutottunk. Jánosi mama haragudott Gusztira, hogy már a második fia is egy olyan nőietlen Oroszi-lányba szeretett bele — ennek tehát te vagy az oka; — mamus gyöngéd pillantásokkal kísérte az udvarlót, aki végre úgylátszik megszabadítja egy leányától, és természetesen mindig a legfeltünőbb pillanatokban ment ki a szobából és a legalkalmatlanabb pillanatokban lépett be; Boris gúnyosan lenéző tekintetekkel járt-kelt, Gazsi pedig, holmi régebbi flirtek révén, amikről tudott, mindennap kétszer megpumpolt. Ilyen a férfi-diszkréció!

Szerencsére papa csak szeptember végén kezdte észrevenni, hogy Guszti mindennap idejár és mindjárt fölvette azt a féltékeny arckifejezését, amit már a ti udvarlóitokkal szemben is használt. Nagyon boldogtalanok voltunk mindaketten, de Guszti kijelentette, hogy a föld semmi hatalma sem választ el egymástól. Papa azonban mindennap mérgesebb lett és az ajtókat csapkodta, mama

A Műcsarnok téli tárlatából

DAMKÓ JÓZSEF: NEMZETES ASSZONY

Ujdonság 1903. II. Dép

— Ágnes nagyon jól van, kitünően tette le a vizsgálatát, és egy cseppet sem búsul utánatok, két rossz gyerek!

A régi tréfás hang egyszerre megnyugtatta Magdát. Szorosabban simult Elizhez.

— Óh úgy örülök neki, hogy Ágnesnek is sikerült a célja: csak ne haragudnék ránk olyan nagyon.

— Jó, jó, majd idővel, ha jól viselitek magatokat, vállalkozom a közvetítésre. Most beszélj magadról.

— Olyan boldog vagyok, Eliz! — és halkan kezdett beszélni kis lakásukról, háztartásukról, amit ő vezet, Lénárd gyöngédségéről, a szerelmükről . . . . Szinte áradt belőle a szó, amikor újra a maga társaságából való nővel beszélt, akinek nyiltan, asszonyosan kitárhatta a szívét, aki előtt nem volt szégyen dicsekedni a boldogságával.

— Itt elválunk. Jőjj be a kapu alá, hogy megcsókolhassalak, — és bevonta a lépcsőházba Elizt. Föl-emelte a fátyolát: meg volt szépülve, valami asszonyos nyugalom és biztonság sugárzott a szeméből, az arca kissé megtelt.

Eliz önkénytelenül elmosolyodott: — Óh ti boldog asszonyok, akik olyan kevéssel boldogok tudtok lenni, mint egy férfi.

Magda gyöngéden csókolta meg Eliz szemét és ajkát: — Nagyon, nagyon boldog vagyok, — suttogta. — Mondd meg Ágnesnek, ne haragudjék rám, mert olyan boldog vagyok, hogy nem tudok búsulni a haragja miatt.

Először Magda, hogy Lénárd ideges. Gyöngéd volt, mint régen, de látszott, hogy valami bántja a lelkét és Magda nem mert kérdezősködni.

Valami válságot érzett közeledni s behunyta a szemét, hogy ne lássa.

. . . Csak még egy kicsit ne, — mint az álmodó beszorítja a szemét: — csak még egy kicsit ne ébreszszék föl!

És így halasztotta Lénárd is napról-napra gyáván annak a megmondását, ami kikerülhetetlen volt. Sajnálta megbántani Magdát és éppen úgy sajnálta önmagát is a bekövetkezhető kellemetlenségek miatt és először bánta meg azt a pillanatot, amelyben esztelen vágyának engedett.

De eljött az idő, hogy nem lehetett tovább halasztani.

A korai este szürkületbe vonta a szobát, Magda az ablaknál állva előrehajolva tett még egypör öltést a munkáján. Lénárd bejött és nehogy valami gyöngeség megint erőt vegyen rajta, hirtelen, hangosan mondta:

— Magda, neked egypár napra el kell menned! —

Csakhogy túl volt a legnehezebben . . .

Magda megfordult és nem felelt; hamarjába nem értette, mit hall. Mögötte a világosságban még aranyosnak látszott a haja, de az arca árnyékos volt.

Lénárd gyöngéden felé nyújtotta a kezét. Mivel a legrosszabbon túlesett, most már nyugodtan megbeszélhették a dolgot.

— Magda, hallgass meg! Az anyámtól kaptam levelet, feljön a hugommal Pestre.

Folytatjuk

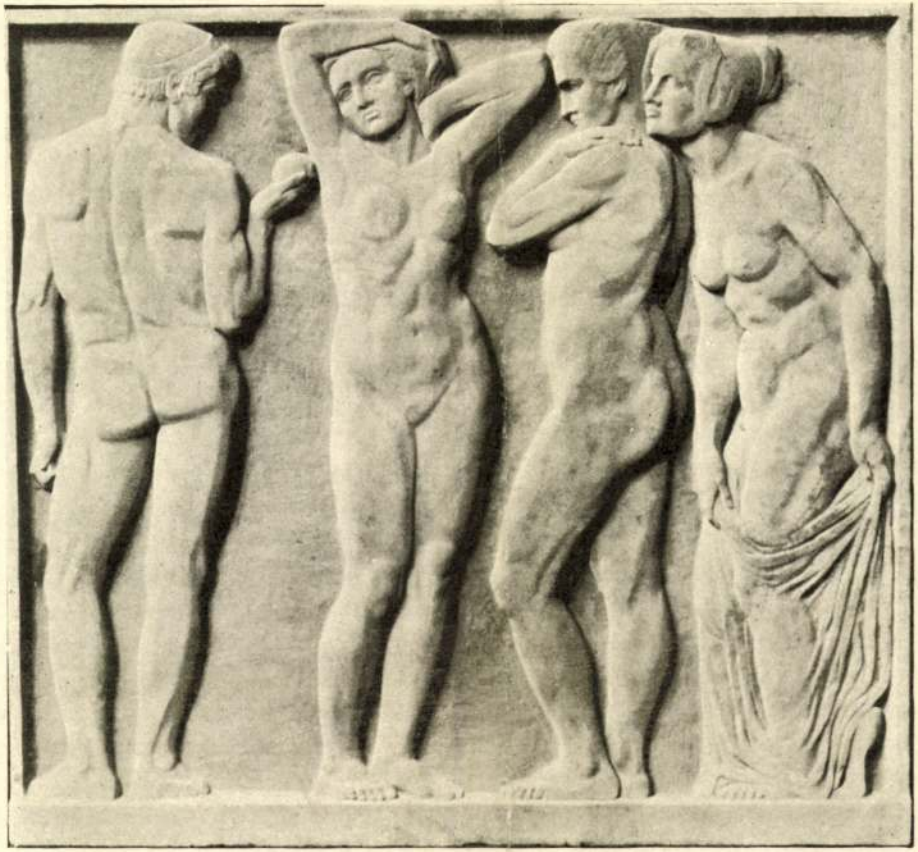

A MŰCSARNOK
TAVASZI
KIÁLLÍTÁSÁBÓL

PÁRIS ITÉLETE
DAMKÓ JÓZSEF
SZOBORMŰVE

Műcsarnok 1914. 213. l. lap

Danko József

dekorativ jellegű. Nagyon erősen van képviselve több képpel Glyn Philpot, a fiatal művész, aki kétségtelenül egyenes művészi leszármazottja Sargentnek és mint ilyen első helyen áll. Igen érdekes munkák William Rothenstein «Rachael Queen» és «Princess Betty» című képei, amelyek erősen viselik magukon a művész karakterisztikus individualitását. Walter Sickert szintén több képet mutat be és ezeken is, mint valamennyi munkáján a «pillanat» van megörökítve. Sickert főleg a mozgás ellesésében mester és egész iskolát alapított, amelynek tagjai szintén a mozgást tartják a kép lelkének. Augustus Johnról annál nehezebb véleményt alkotni, mert a művésznek minden egyes munkája más-más árnyalatát mutatja be nagy tehetségének és tudásának; Nicholsonról festett arcképe már eddig is igen nevessé tette a művészt, portrait-studiumjai pedig teljesen új, erősen francia behatást mutatnak, de mindennek dacára keresztülszűrődik a művész sajátos egyénisége. László Fülöp két fiúarcképe igen karakterisztikus, úgyszintén Lord Chelmsford arcképe is. Igen érdekes munka C. D. Ward férfiarcképe, ami bennünket magyarokat annál jobban érdekel, mert Raáb Sándort, a hírneves zongoraművészt mutatja be.

A festőnők közül első helyen áll Flora Lion, akinek nevével minden jobb kiállításon találkozhatunk; úgy szín, mint valörérzéke bámulatosan finom, ugyancsak méltó társnője Lily Delissa Joseph, aki egy kis leány portraitjét állította ki A szobrok között van két Rodin, amelyek a mestert nem a legjobb oldaláról mutatják be, az ok talán inkább a modellekben, mint a művészben keresendők; milliomosok portraitjei nem mindig hálás subjektumok és igen gyakran nagy hátrányára vannak az alkotó művésznek, ebben az esetben ez különösen szembeszökő, annál finomabb azonban Jacob Epstein, az amerikai származású fiatal szobrász két, a legnagyobb egyszerűséggel mintázott női feje; erről a fiatal művészről a jövőben még igen gyakran esik majd szó, mert egyike a legsajátságosabb művészi egyéniségeknek. Wilde Oszkár számára készült síremléke röviddel ezelőtt nagy konsternációt keltett még a szabad gondolkozású Párisban is, de természetesen a művész nagysága nem éppen abban rejlik, hogy munkája merész, mert ez csak kísérője azon az úton, amelyet magának kiválasztott és ha a közönség mégis ezen keresztül látja a művészt, az nem az ő hibája. Mindazonáltal Epstein kétségtelenül a legerősebb egyéniségekhez tartozik, akik valaha agyagból világot építettek.

SARKADI LEÓ

éhség is kezdte bántani. A mondott magasságban a léggömb gáza kezdett kiterjeszkedni, betöltötte a gömböt s nyitott száján áradt kifelé. Spencer feltartott egy selyemkendőt s ez fölfelé emelkedett. Ebből látta, hogy a léghajó ereszkedik lefelé. Másfél órai sülyedés után ismét a forró indiai levegő lengett körülötte s a sötétségből egy nagy folyó csillogott elő. Erős hullámverést is hallott, a mi nem lehetett egyéb, mint tenger. Most már az volt a nehéz feladat, hogy minden segédeszköz nélkül úgy hajtsa végre a leszállást, hogy mennél veszélytelenebb legyen. Nagy nehezen le is tudott szállni a Ganges torkolatánál, egy indus falu közelében. A benszülöttek, látva a leszálló csodálatos alakot, természetesen kisértetnek nézték s menekültek előle, a hogy csak birtak. Kis idő mulva a szomszéd falvak lakosságával megszaporodva visszatértek lámpásokkal és fölfegyverkezve. Meg is ölték volna a merész léghajóst, ha nem sikerül meggyőznie őket, hogy ő is csak olyan ember, mint más. Akkor aztán enni is adtak neki, a mire hosszas légi utazása után ugyancsak szüksége is volt. Kalkuttában ezalatt nagy izgatottságot okozott Spencer eltünése. A hatóságok mindenfelé táviratoztak érdekében s megkerülése hirére külön vonatot küldtek eléje. Kalkuttában pedig nagy ünnepélyességgel s örömmel fogadták.

Egy ízben Japánban szállott föl Spencer, ezúttal ugyan nem kosár nélkül, de azért a kaland kis híja, hogy végzetes nem lett rá nézve. A szél a nyílt tenger fölé vitte a léghajót s ott aztán hirtelen beleesett a vízbe. Spencer, jó úszó lévén, az eső ernyő segítségével addig tartotta magát a víz felszinén, a míg egy arra járó hajó meg nem szabadította kínos helyzetéből.

Vannak mulatságos esetek is a léghajós életében. Spencer egyszer a londoni kristály-palotából szállott föl néhány barátjával. Hempstead város közelében egy mezőhöz érve, le akartak szállani, de nem tehették a mindenfelől égbenyúló magas nyárfák miatt. — Szeretnek-e nagyot ugrani? — kérdezte ekkor Spencer társaitól. — Oh igen — felelték ezek. — No hát, ott az a szénaboglya, ugorjunk ki rá! s meg is tették baj nélkül jó három emelet magasságból, a körül álló parasztok nagy álmélkodására. Ez azonban csekélység azokhoz a magasságokhoz, melyekről a léghajósnak néha le kell ugrania. Spencer egy ízben 7500 láb magasról ugrott alá, igaz, hogy eső ernyővel, de vagy 300—400 lábat esett villámsebességgel, míg az ernyője ki tudott nyílni. Az első érzés az esésnél — beszéli — egy nagy rázkódás érzete és nagy aggodalom, míg végre megérzi az ember azt a vigasztaló rándulást, mely esését meglassitja s azt jelenti, hogy kinyílt az ernyő. Az egész dolognak kellemetlensége nem tart tovább néhány pillanatnál, azután az érzés olyan, mint mikor magasból a vízbe ugrik az ember.

Nem mindenkinél végződnek azonban oly szerencsésen az ily dolgok, mint eddigelé Spencernél. Néha meggyúlad a léggömb, máskor meg hirtelen megreped, a gáz kiszáll belőle s a kosarában ülő szédítő sebességgel hull alá a biztos halálba. Így járt hét évvel ezelőtt egy másik angol léghajós, Dale kapitány. Dale a kristálypalotából szállt föl egy nap, nagy nézőközönség jelenlétében, kik közül senki sem hitte volna, hogy nagy szerencsétlenség lesz a dolog vége. Dale kapitány híres léghajós volt; ha nem is tett annyi légi útat, mint a franczia Godard Eugén, a ki vagy kétezerszer szállott már föl, de nagy tapasztaltsága volt e téren. Ezúttal azonban pórul járt: léghajója a magasban megrepedt s Dale villámgyorsasággal esett le a Hyde-parkba, nagy néptömeg szemeláttára. Simmons, szintén angol, az elsők egyike azok közt, a kik a calaisi csatornán átmentek léghajón, szintén léghajójával pusztult el. Egy előbbi felszállása is már nevezetes kalandokkal járt. Brine tábornok ment vele a csatornán át, útközben beleestek a tengerbe s már-már megfuladtak, a mikor egy hajóról meglátták őket. Simmons is Londonban esett foglalkozása áldozatául, mint Dale.

1887 novemberében a «Prince Leopold» angol gőzös kapitányát hirtelen a födélzetre hivták. Nagy sietséggel szaladt föl, mert a keskeny, veszedelmes helyekkel tele csatornában, mely Angliát a szárazföldtől elválasztja, a tengerész minden pillanatban el lehet készülve valami veszedelemre. Fölérve, a szél irányában egy léghajót pillantott meg, láthatólag a legnagyobb veszedelemben. A benne ülők kétségbeesett erőfeszítései daczára a léghajó mármár a vízbe esett. Pedig messze volt a hajótól, s úgy látszott, hogy a mentő csónak nem bir idején odaérni. S valóban, mire odaértek, a léghajó már a vízben volt, a két benneülőben, a kiknek egyike Lhoste franczia levegőjáró volt, alig volt már egy kis élet.

A legtragikusabb azonban Andrének, a vakmerő norvégnek s társainak a sorsa, a kik tudvalevőleg léghajón indultak el az éjszaki sark fölfedezésére s azóta nyom nélkül eltünték. Minden bizonynyal áldozatai lettek valamennyien vakmerőségüknek s nevüket a történelem a tudomány vértanui között, ott is az első helyek egyikén fogja följegyezni.

Damkó József: Petőfi otthon.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

NAGY SZÁMOK.

Verne Gyula és Flammarion ma már hozzászoktatták a nagy közönséget is, hogy az óriási számokból némi fogalmat szerezzen. A milliókkal csak oly könnyedén dobálódzunk, mintha azok nem is oly rengeteg számok volnának, melyeknek összeolvasása évekig tartó fáradságos munkát okozna bárkinek. A régi időkben elfáradt az emberek képzelőtehetsége, ha már százezrekről kellett fogalmat alkotniok, s egyedüli kivételt csak a khinaiak és indusok regéiben találunk, kik királyaik és hőseik életéveinél óriási számokat emlegettek, de természetesen csak képzeletben. Az egyedüli meggondolt nagy számról csak a sakk föltalálásáról szárnyra kelt ismeretes keleti regéje tesz tanúságot, hol a sakk-mezők alapján már némi rendszeresség van a nagy számok keletkezésére nézve.

Gondolatvilágunk ezen átalakulása főkép onnan ered, hogy ma már mindenki érti a mathematikai combinatiók fontosságát s némi fogalma van a sokszorozás és hányadolás gyors emelkedéséről. Voltakép azonban még most is csak halvány képzete van a nagyközönségnek ezekről a műveletekről, s a legtöbben azt sem tudják, hogy egészen egyszerű számoknak sokszorozásából mily óriási eredmények állhatnak elő. Egy pár példát, mely gyakorlatilag is érdekes, el akarunk mondani ez alkalommal.

Mindenki tudja, hogy a rendes kártyajátékban 32 kártya van. Egy Cantor Móricz nevű német mathematikus kiszámította, hogy a harminczkét kártya különböző kombinációjával 2,379.544,036.309,440 műveletet lehet megcsinálni, melyek egymástól mind különböznek s ezt az óriási mennyiségű játékot két játszó szakadatlanúl játszva is csak 90 év alatt végezhetné el. Whist-játéknál, hol 52 kártyalap szerepel, természetesen még nagyobb a változatosság, s ugyanazon mathematikus számitása szerint 53,644.737,765.488,792.839,237.440,000 különböző csoportosítás fordulhat elő, vagyis oly nagy szám, melyet már kimondani is alig lehet.

A régi lutriban tudvalevőleg 90 szám játszik és pedig oly módon, hogy legfölebb ötöt lehetett megtenni a kihuzandó számokból. A bankadó mindig az állam volt s ennek mindenkor nyerni kellett. Ha «esxtratto»-ra tesz valaki, azaz egyetlen számra, nyeresége a betett összegnek 14-szerese volt. Ha valaki mind a 90 számra tett volna ily módon 10 fillért a befizetett, kilencz korona fejében hét koronát kapott volna. Az ambo-nál, azaz két számra tett kombinációnál, már 240-szerest kapott a nyerő, így 10 fillér betétnél 24 koronát. Ez már nagy nyereségnek látszik. Mivel azonban 90 számból 4005 ambo alkotható, világos, hogy ha itt valaki az összes 90 számot megteszi, 400 és fél koronát kellene fizetnie s nyeresége csak 240 korona volna. Az állam tehát ismét nyer. Még aránytalanabb a nyerés, ha a «terno»-ra, azaz három számra játszik valaki. 90 számból ugyanis 117,480 ternót lehet csinálni; ha valaki 10 fillért tenne, 11,748 koronát kellene befizetnie s ebben az esetben összes nyeresége csak 2500 korona volna, a többi 9428 koronát az állam zsebelné be. A quaterno és quinterno játék még nagyobb aránytalanságot mutathat fel. A lutri tehát mindenkor biztos nyereséget adott az államnak, nem tekintve még azt sem, hogy a nyerőktől külön százalékokat vontak le.

Kiszámították azt is, hogy a latin ABC 26 betüjéből 403.291,461.126,605.635,584.000,000 kombinációt, azaz ugyanannyi különböző szót lehetne alkotni. Ez a 403 *quadrillió* pedig oly óriási mennyiség, hogy a Gutenberg óta 400 év alatt kinyomatott szavak sem tennének enynyit összesen.

A nagy számokról igen érdekes képet nyerünk, ha kutatjuk, hogy a három számmal leirható legnagyobb szám mily nagy összeget képvisel? Első pillanatra azt hinnők, hogy az legfeljebb 999 lehet, mivel 9-nél nagyobb számunk nincs; de csakhamar eszünkbe jut, hogy van hatványozás is; e szerint ennél sokkal nagyobb számnak kell lennie, ennek: kilencz a kilenczedik s ez ismét a kilenczedik hatványon. Mennyi is lehet ez körülbelől? Az első kilencze-

dik hatvány már tekintélyes szám: 387.420,489, azaz közel 400 millió s ezt kell most már ismét kilenczedik hatványra emelni. Bizony senki sem számította ki még ezt az összeget; egy emberélet nem volna rá elegendő; annyi bizonyos, hogy a hatalmas számsorozatban legalább 369 millió szám lenne egymásután leírva s ezt már csakugyan lehetetlen volna elolvasnunk is. És ime az egész elfér három egymás feletti számban!

Ismeretes a számok óriási felszaporodása a kamatok kiszámításánál. Egy német mathematikus kiszámitotta, hogy egy Krisztus születésekor 4%-a elhelyezett fillér kamatok kamataival ma legalább 200,000 quadrillió tallérra nőne ki. Mennyi is ez az összeg? Egy tallér átmérője 1_{22} hüvelyk, a föld felszine pedig 5176 billió porosz négyzetmérföld. Ha tehát ezt a kétszázezer quadrillió tallért képzeletben a földre raknók, csak úgy férne el rajta, ha 300,000 milliót raknának egymás fölé, azaz a tallérok terjedelme összesen 300,000 milliószor nagyobb kiterjedésű, mint a föld felszíne. Ha oszlopba raknák ezt a sok tallért, az oszlop sokkal túlérne a napon a nagy mindenségbe. Megkell azonban említenünk, hogy ez a sok quadrillió, bármily elképzelhetlen mennyiség is, parányiság ahhoz a rengeteg összeghez képest, melyet előbb kilenczszázkilenczvenkilencz számmal sikerült kifejeznünk.

A nagy számok megmérhetésére és elképzelésére most már a mi számaink, még a milliók is igen tökéletlenek. Tudvalevő dolog, hogy a csillagászok, kiknek igen gyakran van dolguk a nagy számokkal, más mértékegységet használnak s ez az egység a napsugár gyorsasága, mely egy másodperczben 40,500 s egy évben 128 milliárd mérföld útat tesz meg. Egy sugárév tehát már igen tisztességes nagy szám, de úgy látszik, hogy még mindig nagyon kezdetleges, csaknem olyan, mint a mi arab számaink a hatványozás esetén. A hozzánk legközelebb eső álló csillag, a Centaurok α-ja ugyan még csak $3\,^1/_2$ sugár-év távolságban van s így távolságát elképzelhetjük, de vannak csillagok, melyeknek távolságát már 20,000 sugár-évre számították ki s ezek még mindig aránylag közel esők. A mathematika ezen is segít a hatványozás által, mely óriási számokat tesz szemlélhetőkké. Ha például $1^1 = $ V-vel jelzünk $2^2 = $ V(2), $3^{3} = $ V(3), a 4^{4} (V 4), akkor az emelkedés így volna V(1) = 1, V(2) = 4 V(3) = hét billió. A V(4) már legalább egy quintrillió (1 és 30 nulla) sugár-év hosszúságának felel meg. Ez a távolság oly óriási, hogy a csillagászok előtt eddig ismeretes összes égboltozat mellett csak oly nagy volna, mint egy gombostű feje ebben az égboltozatban. Milyen óriási nagy lehet az a V(9) = 9^9, melyet már előbb említettünk. Bizony nagyon megelégedhetünk azzal, hogy három számmal oly elképzelhetlen nagy összeget lehet kifejezni, a negyedik szám ide vétele teljesen felesleges, mig a legnagyobb mérő számunk csak a sugár-év lesz és marad.

EGYVELEG.

* **A legnagyobb nyílású híd** jelenleg a Niagara folyó felett van. Maga a híd 378 méter hosszú s közép íve 256 méternyi. Eddig is a Niagara felett volt a legnagyobb nyilású híd, a magyar Röbbing által épített híres 200 méternyi jármú szép lánczhíd. Ezek után következnek a Rajna felett átvivő nagy ivű hidak Bonn-nál 188 és Düsseldorfnál 181 méter nyilással; de ezeknél hatalmasabb a Duero felett Oporto mellett épített 172 méternyi egyetlen nyilású híd, melyet hosszú időn át a hídépítés egyik remekének tartottak.

Benczúr Gyula: Gróf Berchtold Lipótné Károlyi Nandin grófnő fiával.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

* **Búvár elefántokat** mutogat jelenleg Európa nagyobb városaiban egy vándor-czirkusz tulajdonosa. Hamburgban négy indiai elefántot tanított ki az úszásra és víz alá merülésre; a legidősebb 22 éves, a legfiatalabb csak 4 éves. Mutatványaikat nemcsak ügyesen, hanem kedvvel is végzik.

* **Érdekes társadalmi élet** van *Tell* nevű indianai (Egyesült-Államok) városban, hol az összes lakosok részvényesek és munkások a gyárakban, de e mellett minden családnak külön háztartása van. A várost 1858-ban svájcziak alapították szocziáldemokrata eszmék szerint. Minden gyárt maguk a munkások alapítottak s a munkabéreken fölül befolyó jövedelmet új alapításokra használták fel. Most már igen sok gyár van itt, különösen famunkákra. A gyárak igazgatását is csak részvényes munkások végzik. A munkásrészvényesek száma már 595 s alaptőkéjük mintegy 3 millió korona. Foglalkozást a város minden lakója kap; az emberek elégedettek s a legtöbbnek már saját háza van. A munkabért hetenként adják ki.

* **Villamos sziget.** Szt.-Pierre Migulon sziget, a hol az Amerika és Európa között lefektetett tenger alatti táviró-kábelek találkoznak, többek állítása szerint ma már egészen telítve van villamárammal. Újabb kisérletek szerint, ha a szigeten keresztül fektetnek egy három kilométer hosszú külön drótot s ezt összekötik a tengerbe tett érczlemezzel, az egszerű készülék képes az összes táviratokat eltávolítani eredeti útjokból, úgy, hogy Amerika és Európa között a kábelösszeköttetés teljesen megszakad. Az érdekes tüneményt még eddig nem tudják tudományosan megmagyarázni.

* **Nyilakkal fölfegyverkezett ezred** is van Európában. Ez az ezred az orosz czár testőrségéhez tartozik, kaukázusi lovagokból áll, kik ma is pánczél nyakéket, tegzet és iveket hordanak leginkább hátukon. De van újabb fajtájú fegyverük is: pisztolyuk, bár csak kovakészülékkel, s yatagán-tőrük. Számuk rendesen 600; nagyobb részt előkelő kaukáziakból állanak s mint kitünő lovasok hiresek.

* **Khina államadóssága** a japáni háborúság (1864) csak 793,000 tael volt, alig 4—5 milló korona. De azóta rohamosan emelkedett. Most már 729 millió taelt (kerekszámban 4000 millió koronát) tesz s a hitelezők közt ott van csaknem egész Európa. A törlesztési határidő vége 1943 lesz.

* **Érdekes újitást** kezdtek meg a khinai nagy városokban. Az utczákon gyakran láthatók apró székeken ülő szegény asszonyok, kik ott helyben a szabad ég alatt végzik el a javító varró munkákat bárkinek. Megrendelőik rendesen nagy számmal vannak, különösen a városba járó parasztok között.

* **Csodálatos történetet** beszél el Savory Szabel nagyon érdekes keletindiai útikönyvében. Egy benszülött tyúkketreczébe pápaszemes kígyó csúszott be egy falnyíláson. A kígyó egy kotlós tyúk alól több tojást nyelt el, de a kelőfélben levő tojásoktól annyira fölpuffadt, hogy a nyiláson nem tudott visszamenni. Reggel a nyilásba szorúlva találták s természetesen agyonverték. Belsejében a tojások, melyeket egyszerűen lenyelt, épen maradtak s a tulajdonos kisérletkép ismét a költő tyúk alá tette őket. S ime, a tojások a kellő időben mind kikeltek.

* **A szultán háremében** levő nők néha nagy fényűzést fejtenek ki. Nem rég *Fatma* herczegnőről, Abdul Medzsid leányáról került nyilvánosságra egy pár érdekes adat. Csakhamar a krimiai hadjárat után, mikor a herczegnő még csak 15 éves volt, oly kocsit rendelt meg magának, melynek kerekei tömör ezüstből voltak s oly napernyőt, melyen a rojtokat gyémántsorok pótolták, az ernyőnyeleken pedig galambtojás nagyságú rubinok voltak. Ezentúl is pazarló volt mindig. Franczia szakácsainak például munkaközben valencziai csipkéből készült kötőt és felső kendőt kellett hordaniok. Volt fogadó-szobájában egy diván, mely gyöngyökkel telt csíkokból állott s így a vendég alól kigurult. Voltak mindenféle értékes bútorai, melyek nagyobb részét atyja kapta más európai fejedelmektől. Fogadó-terme tele volt apró műremekekkel, órákkal és zeneművekkel.

* **A négerek** bőre születésükkor olyan, mint a fehér emberek gyermekeié; csak fokozatosan sötétül meg, teljesen feketévé pedig csak 30 éves korukban lesz.

* **Ősrégi nyereg.** Az ékiratokból kiderült, hogy III. Tiglat-Pilezer asszir király rendelte el először, hogy lovas katonái nyerget használjanak.

Cser Károly: „Przemysl".

Cser Károly:
Gróf Tisza István (pályamunka.)

Csorba Géza:
Ady siremlék-pályázat.

Damkó József:
Magyar emlékmü a lateráni Bazilikában.

Damkó József: Ceglédi hősi emlék.

Damkó József:
A pipám, meg én.

Rátsk. 238, 468-69. l.
lépcsőkkel

és könyvtári orsz. felügyelőt, *Varjú Elemér* m. n. múzeumi osztályigazgatót, *dr. Csermelyi Sándor* iparművészeti múzeumi őrt, *dr. Supka Géza* m. n. múzeumi őrt és *dr. Gerevich Tibor* egyet. magántanár, m. n. múzeumi segédőrt küldötte ki.

A bizottság tagjai kiküldetésük után nyomban megkezdték működésüket. Érdemesnek tartjuk e működést behatóbban ismertetni, mert adalékait képezik hazai régiségeink s műkincseink viszontagságos történetének a világháború alatt.

Supka Géza dr. szeptember hó 23-án megtekintette a *Magyar Szent Korona Országos Fémközpontja* helyiségeiben a Fémközpont által *Láziis Viktortól* már megvásárolt, eredetileg gróf Festetich Kálmán birtokában volt 5 db fémtárgyat, nevezetesen: 3 egészen egyszerű, XVIII. századbeli, vörösrézből való szenteltvíz-vödröt; egy vörösrézből való, nyilván dinandi minták után készült, XVII—XVIII. századbeli hűtőmedenczét és egy vésetekkel diszített, hasonló korú hűtőmedenczét vörösrézből. *Supka G.* egyik tárgyat sem találta múzeumba illőnek, de az utolsót olyannak véleményezte, melyre magángyüjtő talán szívesen reflektálna.

Miután azonban a Fémközpont ezidő szerint nem foglalkozik azzal, hogy esetleg magángyüjtők számára rendezendő hadifémkiállítások útján iparkodjék a fémértéknél magasabb becsű tárgyakat értékesíteni, helyesnek vélné, ha a Fémközpont figyelme ilyen intézmény létesítésére felhivatnék. Ez a szakértőbizottság feladata volna.

Szeptember 29-én *Supka G.* kiszállott Komáromban, hogy az ottani csász. és kir. tüzérségi anyagszertárba került fémtárgyaknak múzeumi szempontból való átvizsgálását elvégezze.

Már eleve sajnálattal kellett arról értesülnie, hogy a környékről származó gyüjtésből már szept. hó 26-án hat waggonnyi fémanyagot átküldött a szertár Pozsonyba. Ami anyagot Supka a komáromi raktárban talált, az kizárólag a komárom-városi konyhákból összegyüjtött fémanyag volt. Régebbi gyüjtésekből maradt még ott egy ládára való csengő és kisebb harang s ottléte alatt érkezett meg a nagy- és kisigmándi fémgyüjtésből eredő három társzekérnyi konyhafém is.

Ebből az anyagból mindössze — bélyege miatt — 20 óntányér, egy tisztán felírása miatt említést érdemlő ónkancsó a bakabányai ág. ev. egyház tulajdonából, egy Franz Walser pesti harangöntő nevével jelzett, a XIX. század elejéről való s a doroghi templomból származó harang s végül ugyancsak az öntő neve (Bereck 1820.) miatt kiemelendő csengő volt olyan anyag, amelynek muzeális megóvása esetleg szóba jöhetne. E tárgyakat Supka G. külön ládába félretétette az anyagszertár irodájában s fémértékükben való átvételét javasolta a bizottság elnökének.

Miután a komáromvidéki fémgyüjtések eredménye rendszertelenül érkezik be az anyagszertárba, amelynek ezenfelül nincs is helye, hogy a fémanyagot hosszabb időn át felraktározza, Supka annak a nézetének ad kifejezést, hogy módját kellene ejteni, hogy a komáromi múzeum igazgatója állandó figyelemmel kisérje a beérkező anyagot és bizonyos előzetes szemle útján válogassa ki azokat a tárgyakat, amelyeknek megtartása múzeumi szempontból szóba jöhet. Csak amikor már ilyen tárgy nagyobb számban összegyült, akkor lenne ajánlatos a szakértő-bizottság egyik tagjának újból való kiszállása.

Végül okt. 4-én *gróf Festetich Kálmán németlad—gyöngyöspusztai* kastélyában szállott ki Supka Géza s az ott megtartott helyszini szemle alkalmával a következő műtárgyakat mentesítette:

1. Sárgaréz csillár, dinand-stílű, XVII. sz., tetején galambbal.

2—3. Sárgaréz gyertyatartópár, négyágú, a lengyel sassal, XVII. sz.

4—5. Sárgarézből való ötkarú gyertyatartó, részben modernül kiegészítve, XVIII. sz.

6—7. Ónkancsók, kupakjában S F E jegyű angyalos ónbélyeg, XIX. sz.

8. Ónkancsó, «Kaschauer, Linz» bélyeggel, XIX. század.

9. Ónkancsó, angol ónbélyeg S P bélyeggel.

10. Ón-czukorszóró, bélyeg nélkül, XVIII. sz. vége.

11—12. Ónból való nyeles teáskancsók, XIX. sz. első fele, angyalbélyeg, IA . . . jegygyel.

13. Ónkancsó, XVIII. sz. közepe, fülén négy bélyeg, közöttük czímerpajzson IR bélyeg.

14—15. Kisebb ónkancsók, fedelükön K. P. családi jegy; XVIII. sz. eleje.

16—19. Óntányérok, B. S. Schmidt, Dresden bélyeggel, 1708-ból.

20—21. Schlagwaldi rózsaón-tányérok, XVIII. sz.

22. Óntál, angyalos bélyeggel, XVIII. sz.

23. Óntál; bélyege: Gallus Apeller, XVIII. sz.

24. Óntál, angyalos ónbélyeggel, XVIII. sz.

25. Fültestál, ónból; rokokó, három rózsaón-bélyeggel.

téve, a Nemzeti Múzeum koszorúját a magyar régiségtudomány három nagy alakjának emlékkövén elhelyezem, lehetetlen a kegyeletnek ajkaimra toluló szavait visszafojtanom.

Pulszky Ferencz, Rómer Flóris, Hampel József neve úgy az archaeologia, mint a Nemzeti Múzeum, de legkivált annak érem- és régiségosztálya történetében soha el nem muló értéket jelent.

Pulszky Ferencz még a korábbi idők bámulatosan sokoldalú polyhistorai közül való; alig van a tudásnak olyan ága, amelyben idegen lenne; de lángelméje legszebb eredményeit mégis az ősrégészetnek ő előtte nálunk alig kultivált mezején mutatta fel. Archaeológiánkat ő emeli nyugoti színvonalra, elsőül kelti fel iránta az érdeklődést és szerez neki elismerést idegen nemzeteknél.

Rómer Flóris viszont itthon teszi népszerűvé a régiségkutatás minden ágát. A hívő rajongásával, fanatizmusig menő buzgósággal dolgozik, ír, agitál és szerez híveket szeretett tudományának s ezzel együtt a Nemzeti Múzeumnak.

A triász harmadik tagja, Hampel József modern, nyugati szabású tudós, aki a gyüjtés munkája mellett már az anyag feldolgozására fektetheti a súlyt s magas színvonalú képzettségével felfegyverkezve régészetünk legfontosabb kérdéseinek megoldására vállalkozik. Irodalmi működésével örök hírt s nevet szerez magának és nemzetének, fényt árasztva az intézetre is, amelynek évtizedeken élén állott.

Akik a három nagy tudós nyomdokaiba léptek, azok már alig méltányolhatják eléggé a munkát, amit e három férfiú végzett. Nekik az úttörők fáradsága jutott osztályrészül, a kezdés nagyszerű, de nem mindig hálás műve. Mi, akik eredményeiket felhasználva továbbépítünk azon a hatalmas alkotáson, amelynek alapjait Pulszky Ferencz, Rómer Flóris és Hampel József rakták le, önmagunkat tiszteljük meg vele, ha az őszinte hála és elismerés koszorúját nagy elődeink emlékére letesszük.»

Végül *Mihalik József*, a múzeumok és könyvtárak országos felügyelője, az emlékmű létesítőjének, Fraknói V. püspöknek képviseletében helyezte el az emléken a nemzetiszínű szalagján «A magyar archaeológia mestereinek — Fraknói Vilmos» feliratot viselő koszorút, szólván ekképen:

«Ez emlékmű melegszívű létesítőjének: Fraknói Vilmos püspök úrnak, a múzeumok és könyvtárak volt országos főfelügyelőjének megbízásából és nevében hódoló tisztelettel teszem le e borostyánkoszorút a magyar archaeológia három mesterének kőből emelt emlékére.

A borostyán elhervad, a kő porrá málik, de Pulszky Ferencz, Rómer Flóris és Hampel József áldott emlékezete, valameddig e földön magyar ember és magyar tudomány él — elmulhatatlan!» *M—k.*

A fémtárgyaknak hadiczélokra való beszolgáltatása és mentesítése.

A m. kir. honvédelmi miniszter f. évi június hó 16-án 11.057. és 11.059. elnöki számok alatt adta ki rendeleteit a fémtárgyaknak hadiczélokra való beszolgáltatása ügyében. E rendeletek végrehajtása tárgyában pedig f. é. június hó 26-án 11.453. elnöki szám alatt küldte meg valamennyi magyarországi vármegye és törvényhatósági joggal felruházott város közönségének — az átvételi bizottságok kellő utasítása végett — ide vágó újabb rendeletét.

E rendelet egyik pontja úgy intézkedik, hogy «ha akár a birtokos, akár az átvételi bizottság bármelyik tagja *valamely tárgyat történelmi (régészeti), vagy művészeti becsére való tekintetből a beszolgáltatás alól mentesíteni kíván*, tartozik azt az átvételi bizottság, vagy — ha a csomagolást és a küldetést saját költségén magára vállalja — a birtokos 8 napos, az átvételi bizottság által ellenőrizendő záros határidő alatt Budapestre a M. N. Múzeumba beküldeni, ahol a vall. és közokt. miniszter által kiküldendő bizottság fogja végérvényesen eldönteni, vajjon mentesítendők-e a tárgyak a beszolgáltatás alól, vagy sem.»... «Ha egy helyen nagyobb számú, vagy több nagyobb terjedelmű tárgynak, eshetőleg egész gyüjteménynek művészi vagy régészeti szempontból való szakértői megvizsgálása válik szükségessé, akkor oda, az illetékes átvételi bizottság előterjesztésére, a vall. és közokt. miniszter által kijelölendő szakférfiak egyike fog hivatalból kiküldetni, akinek véleménye döntő érvényességű a felmentés, illetve a beszolgáltatás kötelezettségére nézve.»

E rendeletből kifolyólag a vall. és közokt. m. kir. miniszter f. é. július hó 15-én 9409. elnöki szám alatt kelt rendeletével megalakította a *szakértő bizottságot* s annak *elnökéül Radisics Jenő* miniszt. tanácsost, az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum igazgatóját, tagjaiul pedig *Mihalik József* kir. tanácsost, múzeumi

váradról pedig *(Varjú Elemér* orsz. felügyelő útján) 2 drb állami letétet képező festményt.

A beérkezett küldemények csomagolási, szállítási és minden egyéb járulékos költségeire a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége saját javadalmából nyujtott fedezetet. Tette ezt a mentés sürgős és akadálytalan lebonyolítása érdekében, fenntartotta azonban magának az állami felügyelet alá nem tartozó intézetek, intézmények és a magánszemélyek tulajdonát képező értékek mentésére fordított kiadások restituálási jogát. A Főfelügyelőség, melynek hivatala, épúgy mint a M. N. Múzeum igazgatóságáé, a mentési akczió tartama alatt permanencziában volt s ahonnét úgyszólván napnap mellett mentek erre vonatkozó jelentések a vallás- és közokt. minisztériumba, máig 12.000 koronát adott ki a mentési akczió czéljaira.

Az elmondottak, amíg egyrészt hű és igaz képet nyujtanak az erdélyrészi múzeumok kincseinek mentése körül a tulajdonosok, a múzeumok őrei, a Főfelügyelőség és a M. N. Múzeum által kifejtett fáradozásokról s ezzel beigazolják, hogy a munkában emberül helyt álltak mindazok, akiknek helyt kellett állniok, másrészt örvendetes hírt adnak arról, hogy az erdélyrészi múzeumok kincseit sem kár, sem pótolhatatlan veszteség *nem érte*. Hivatalos jelentést eddig nem minden helyről kaptunk ugyan, az Erdély területéről kivert ellenséges had után visszatérő hatóságok, intézetek és intézmények vezetőinek köréből mind sűrűbben érkező értesítések azonban arról szólnak, hogy az erdélyrészi műkincsek fölött az oláh invázió veszedelme úgyszólván nyom nélkül mulott el s így ma már bizonyos, hogy az erdélyrészi múzeumok kincseiben jelentősebbnek mondható kár egyáltalában nem esett.

Budapest, 1916. nov. 20.

Mihalik József.

M. K.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A Pulszky-Rómer-Hampel-emlék felavatása. Fraknói Vilmos püspök, a múzeumok és könyvtárak volt országos főfelügyelője kegyeletes áldozatkészségéből a hazai archaeológia három megalapítójának: *Pulszky* Ferencznek, *Rómer* Flórisnak és *Hampel* Józsefnek emlékére kőből faragott emlékművet állítottak fel az elmult nyáron a Magyar Nemz. Múzeum kertjében.

Az emlékmű, melynek mestere *Damkó József* neves szobrászunk, a római régi sírkövek mintájára készült s felső részén a három archaeológusnak kitünően sikerült domborművű mellképeit, alúl pedig a vonatkozó feliratot tünteti fel.

Az emlékmű felavatása szükebbkörű, de a nagynevű tudósok emlékéhez méltó ünnepség keretében november hó 1-én történt meg. Az ünnepséget, melyen megjelent *dr. Jankovich Béla* vall. és közokt. miniszter, *gróf Klebelsberg Kúnó* és *dr. Ilosvay Lajos* államtitkárok, *Majovszky Pál* miniszteri tanácsos, *özv. Hampel Józsefné* és leánya *Beatrix*, *özv. Pulszky Ágostné* szül. *Figdor Helén*, *Pulszky Garibaldi* min. tanácsos, *Hampel Gábor dr.*, a Pulszky- és Hampel-családok nagyszámú rokonsága, a M. N. Múzeum és a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége tisztviselői kara, *dr. Fejérpataky László* m. kir. udv. tanácsos, a M. N. Múzeum igazgatója nyitotta meg a következő beszéddel:

«Kegyeletes házi ünnepre gyűltünk ma össze. Ennek jelentőségét fokozza az, hogy Excellenciád, nemzeti kultúránk főgondozója, azon megjelenni méltóztatott. Fogadja ezért hálás köszönetünket.

Fraknói Vilmos püspök, a múzeumok és könyvtárak volt országos főfelügyelője, egykor az orsz. Széchényi-könyvtár őre, hálával eltelve Nemzeti Múzeumunk és elhunyt nagynevű vezetői, a magyar régiségtudomány megalapítói iránt, emlékezetüket egykori működésük helyén, múzeumunk területén szobrászati művel kívánta megörökíteni.

A mű Damkó József szobrászművész sikerült alkotása. Ennek felavatására és megkoszorúzására a legalkalmasabb a mai nap, mikor gondolataink különben is elköltözött barátaink és elhunyt hozzánktartozók körében időznek.

Hálásan köszönjük a nemeslelkű püspöknek, hogy múzeumunk kertjében állíttatta föl ezt az emléket, mely mindig eszünkbe juttatja eltávozott nagyjainkat, múzeumunk büszkeségeit, nemzeti tudományosságunk vezető alakjait.

Nagyrészt nekik köszönhetjük, hogy Nemzeti Múzeumunk elfoglalta méltó helyét a külföld hasonló intézményei mellett. Pulszky, Rómer és Hampel neve ismert és nagyrabecsült a tudományos eredmények terén itthon és a külföldön egyaránt. Engem pedig a három férfiú emlékéhez külön belső lelki kötelék fűz. Az egyikben legelső jóságos hivatali főnököm emlékét tisztelem; a másodikhoz a tanítvány hálája csatol; a harmadikhoz a barátságon kívül több tudományos intézményben, a múzeumban, a Tudomány-Egyetemen, a Tudományos Akadémiában sok éven át való együttműködés emléke köt.

Mi öregebbek, akik múzeumunk három elköltözött nagyját közvetlen érintkezésből ismertük, a múzeumunk kertjének virágaival megkoszorúzott emlék előtt annak a benső kívánságnak adunk kifejezést, vajha az a tudományos törekvés és az a nemzeti szellem, mely az ő egész lényüket eltöltötte, termékenyítőleg és gyümölcsözőleg hatna a mostani nemzedékre, hogy az ő példájukon indulva, az ő példájukat követve, a nemzeti tudománynak, Nemzeti Múzeumunknak és ezzel hazánknak mennél értékesebb munkásai legyenek!»

Ezután *Varjú Elemér*, a M. N. Múzeum érem- és régiségtárának igazgatója, helyezte el a M. N. Múzeum koszorúját az emlékművön e beszéd kiséretében:

«Amidőn a megtisztelő megbízásnak eleget

Múzeumi és Könyvt. Ért.
1916. dec. 15. 4. füz.
194. l
47

1964 AUG 12
1021

Egy szobor története

Platánok ringó árnyéka vetődik a szoborra. Mellette az úton csillogó autókon, motorkerékpárokon, „gyékényes, abroncsos alföldi szekéren" igyekvő emberek sokasága jön, megy. Közülük nagy ritkán akad, aki feltekint a hatalmas kardjára támaszkodó, fejét szomorúan lehajtó kurucot ábrázoló szoborra. Álljunk meg egy pillanatra mellette, mert ennek a szobornak, amelyet Kiskunhalason a vasútállomáshoz vezető utca egy kis parkjában találunk, érdekes története van.

Október 3-án lesz 261 éve, hogy Deák Ferenc brigadéros, II. Rákóczi Ferenc alvezére, előbb Thököly kedvenc kapitánya Kiskunhalas alatt csatát vívott a szegedi várőrséggel, amelyet báró Kyba császári tábornok vezetett. A háromezer főből álló kuruc csapat megverte a tízszeres túlerővel bíró, szerbekből és rácokból álló császári sereget, melynek megrémült katonái Kecskemétig futottak, majd a városban fosztogatva tovább mentek Szegedre. A heves csatában maga a tábornok is elesett, de ott hagyta életét 234 kuruc vitéz is. A város lakói összehordták a halottakat, és közös sírba temették őket. Az 1703 októberében eltemetett hősök sírját Kurucdombnak nevezték, s a 234 vitéz több mint kétszáz évig nyugodhatott a föld alatt. A Kurucdomb a mai Barnevál-telep helyén volt, és amikor 1908-ban ezt az épületet emelték, elhordták a dombot is. A katonák csontjait ládákba rakták, és tizenöt esztendőn keresztül a mintakertben egy szín alatt, teljesen méltatlan környezetben tartották. Azután koporsókba rakták, és a régi városháza pincéjébe szállították a maradványokat.

De beszéljünk a szoborról. 1903 nyarán nagy mulatságot rendeztek a Sóstónál. Ekkor merült fel annak a gondolata, hogy a közelgő 200 éves évfordulóra a 234 hősnek „... valamely emlék épüljön." Az elhatározást tett követte. A város akkori polgármestere dr. Nagy Mór bizottságot alakított, gyűjtőívet bocsátottak ki, és az egyszerű emberek százai adták oda krajcárjaikat a leendő emlékműhöz. Közben a bizottság már megállapodott Damkó József fiatal szobrásszal, hogy háromezer koronáért megcsinálja a szobrot sóskúti homokkőből. A kétszázéves jubileumra azonban már nem készült el a szobor, aminek egyméteres vázlatát 1904. április 19-i ülésén bírálta el az Országos Magyar Képzőművészeti Tanács. Ebben a tanácsban többek között ott volt Telcs Ede és Stróbl Alajos is. A fiatal szobrász alkotását jónak, sőt igen jónak találták.

Ezután már csak a teljes elkészítés és a felavatás volt hátra. A kardjára támaszkodó, nagy bajuszú, igen erőteljes kuruc vitézt ábrázoló szobrot hamarosan ki is faragta Damkó József, és 1904. november 27-re kitűzték a szobor avatását. Nagy Mór, a bizottság elnöke kérte fel az akkor közismert Szabolcska Mihályt, hogy „személyes jelenlétével emelje az ünnepség színvonalát". Szabolcska azonban nem utazott le Kiskunhalasra, nem érdekelte sem a szobor, sem az emberek.

Az avatás, a leleplezés az egész város ünnepe volt. A korabeli fényképen hatalmas tömeg látható, amelyen kunkalapos emberek sokasága hallgatja Bátori Gábort, a kiskunhalasi gimnázium történelemtanárát. A lelkes ember beszél, beszél. A hallgatóságot nem riasztotta el a rossz idő, a gyülekező felhők, hallgatták a tanárt, aki elmondta nekik a kurucok hőstetteit, áldozatvállalásukat, vitézségüket. A fekete ünneplőbe öltözött kiskun parasztok akkor még nem sejtették, hogy tíz év múlva őket, a valamikori kurucok utódait számukra érdektelen és dicstelen háborúba küldi a császár.

A szobor előtt hatalmas kőlappal lefedett kripta. Benne, már méltó helyen a 234 hős csontja, rozsdás fegyvermaradványok. A tűző nyárban enyhet adó hűvös leng az öreg harcos kőbe vésett alakján. Az úton szekerek, autók, motorok suhannak el, felgyűrt ingujjas emberekkel, akik szabadok, és békében élnek.

Gál Sándor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
PETŐFI NÉPE

Jól sikerült a szövetkeze seregszemléje

Színpompás felvonulással kezdődött vasárnap Kecskeméten a városi sportpályán a megyei szövetkezeti dolgozók spartakiádja. Reggel 9 órakor a munkásőr zenekar közreműködésével a sportinduló dallamára 515 sportoló sorakozott fel a labdarúgó-pálya gyepszőnyegén, majd Herédi Kálmán, a Megyei

Ötszáz szövetkezeti dolgozó színpompás felvonulásával k

Szövetkezeti Bizottság elnöke köszöntötte a verseny résztvevőit.

Ezután beindult a „sportnagyüzem". Egymás után kezdődtek a versenyszámok. A futás, a magasugrás, a súlylökés és a súlyemelés. A városi sporttelep szűknek is bizonyult. Néhány számot — megfelelő létesítmények és hely hiányában — más pályákon rendeztek meg. Így a tekeversenyt a Barnevál tekepályáján, a kézilabdát a Béke

a kiskunfélegyházi Dinnyés Mária, aki megnyerte a 60 méteres és a 200 méteres síkfutást. Nála is jobb eredményeket ért el a bajai Narancsi Katalin, aki 100 és 400 méteren szakította át elsőnek a célszalagot, és ezenkívül a súlylökést és a távolugrást is megnyerte. A férfiaknál a kiskunfélegyházi Drozdik István duplázta meg győzelmét. Nemcsak 100 méteren, hanem a magasugrásban is első lett. Hasonlóan jól szerepelt a kiskunhalasi Kovács Tibor, aki 200 méteren és távolugrásban győzött.

Délután a labdarúgók vették birtokukba a pályát. Az OKISZ Kupáért folyó küzdelemben az elődöntők már lezajlottak. A döntőbe Szabadszállás és Baja labdarúgó-csapata jutott. A mérkőzés végig izgalmas, változatos, helyenként színvonalas volt. Végeredményben a szabadszállásiak 1:0 arányban nyertek, és így ők képviselik megyénket az OKISZ Kupáért folyó versenysorozatban. Ezután a kalocsai és a Kiskunhalasi Spartacus játszott egymással barátságos mérkőzést, melyen a kalocsaiak 4:1 arányban győztek.

Este hatkor fejeződtek be a versenyek, és került sor az ünnepélyes eredményhirdetésre. A versenybizottság külön jutalmazta a sportkörök igazolt ver-

DAMKÓ JÓZSEF

DEC. 11.

A Kapisztrán-emlékmű mestere

Negyvenöt éve hunyt el Damkó József szobrászművész

A szobrászatot és az iparművészetet egyaránt magas színvonalon művelő Damkó József neve ma már alig ismert, pedig a maga korában a legnagyobbakkal emlegették együtt a műértők. Kevés, de kimondottan rangos megbízásokat teljesítő budapesti köztéri szobrait ugyanaz jellemzi, mint síremlékeit vagy kisplasztikáit: mesterüket inkább az összhatás, mint a részletek érdekelték. Ebből a szempontból Damkó életműve az üdítő kivételek közé sorolható a két világháború közötti szobrászat hazai történetében.

1872 októberében született egy nyitrai kisvárosban, Németprónán. 1893-ig az Iparművészeti Iskolában tanult, majd Stróbl Alajos mesteriskolája következett, végül ösztöndíjjal Párizsba került, ahol Rodolphe Julian híres akadémiáját látogatta. Már 1892-ben, az Iparművészeti Társulat Szent László-éremre kiírt híres pályázatán feltűnést keltett különleges megoldású alkotásával. Első kiállítását 1897-ben rendezte meg Budapesten.

Köztérre került munkái közül az első világháborúig a kiskunhalasi Kuruc-emlék vált a legismertebbé (1904). Később elsősorban hősi emlékműveket készített vidéki települések részére, ám ezeknél jóval fontosabb néhány fővárosi munkája, melyek közül időben is, esztétikai szempontból is a Régészek emléke a legelső (1916). A Nemzeti Múzeum kertjében álló hármas mészkő relief felállítását a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelője, Fraknói Vilmos, a neves történész-pap kezdeményezte. A római sztélék jellegzetes formai jegyeit felidéző mű a XIX. század három nagy magyar archeológusát, Rómer Flórist, Pulszky Ferencet és Hampel Józsefet ábrázolja.

Damkó József

A következő budapesti emlékművét: Kapisztrán Szent János bronzszobrát 1922-ben avatták fel a budai Várban. Damkó a nándorfehérvári hős alakját Lendvai Istvánról, a közismert nacionalista újságíróról, a tollal vívott németellenes harc későbbi hőséről és mártírjáról mintázta. Kapisztrán emlékműve kettős jubileumra készült: halálának 465. és a ferences rend magyarországi jelenlétének 700. évfordulójára. Aktualizáló felirata – „Nándor kőfalain megtörted a végveszedelmet / szent vezetőnk győzd meg mostani elleneink" – ma is olvasható, 1945 után azonban levésésre ítéltettek a következő szavak: „Öntötték hazafias

Kapisztrán szobra a budai Várban.

A mű[illegible]ivész rajza a Ki volt nekünk Kapisztrán? című füzet[illegible]ből

érzésből a MÁV Gépgyár munkásai a Barátok hétszázados jubileuma alkalmából 1921 évben." Ugyanekkor maga a szobor is megcsonkult: a zászlórúd végén eredetileg látható kettős keresztet az ideológiai harc jegyében lándzsahegyre kellett kicserélni.

1932-ben avatták fel a nevét viselő plébániatemplom előtt Árpád-házi Szent Erzsébet márványszobrát. Négy esztendő múlva, újabb jubileum – Buda visszafoglalásának 250. évfordulója – tiszteletére készítette el XI. Ince pápa bronzszobrát. A Várba került mű felállítását az Actio Catholica kezdeményezte, s aktualitását a jeles eseményre való emlékezés mellett a közelgő XXXIV. Eucharisztikus Kongresszusra való felkészülés adta meg. Damkó utolsó budapesti köztéri alkotását, Hutÿra Ferenc mellszobrát 1937-ben állították fel az Állatorvosi Egyetem kertjében. Műveit kiváló építészek társaságában kivitelezte: a Régészek emlékének architektúráját Hültl Dezső, a Kapisztrán-szoborét Foerk Ernő, az Ince-emlékműét Wälder Gyula tervezte.

Figyelemre méltó, hogy mind a Kapisztrán-, mind az Erzsébet-, mind az Ince-emlékmű felavatását az adott közterület nevének megváltoztatása kísérte: a Nádor térből ekkor lett Kapisztrán tér, a Szegényház térből Rózsák tere – utalva Szent Erzsébet életének legismertebb mozzanatára, a rózsacsodára –, az Iskola térből pedig XI. Ince pápa tér. (Utóbbi elnevezés 1953-ban módosult: a tér ekkor kapta Hess András nevét.)

Épületszobrászként is jeleset alkotott, mindenekelőtt a Parlament, a királyi palota és a Kúria díszítésében való közreműködésével. Ez a három nagyszabású munka emelte ki a hazai épületszobrászatot addigi alárendelt helyzetéből. Elsősorban mégis mint egyházi szobrászt tartották számon, köztérre került munkái mellett a piarista rendház és kápolna, a bazilika, valamint a Belvárosi plébániatemplom szobrászati díszítésében való részvételéért.

Damkó József mindemellett a kor egyik legnagyobb síremlékszobrásza volt. A Kerepesi úti temető híres árkádsorait díszíti az általa készített Ruster-, Keinz- és Seenger-síremlék, és részben az ő munkája Haggenmacher Oszkár sírboltja, a temető első műemlékké nyilvánított sírjainak egyike. Egykor a Farkasréti temetőben állították fel Divald Kornél művészettörténész síremlékét, amely a második világháborúban megsemmisült. Damkó leghíresebb budapesti funerális munkája azonban nem a nagy temetőkben áll, hanem Budafokon: ez a Törley család mauzóleuma. A műemlék épületet, melyet ifj. Ray Rezső Vilmos tervezett, mára többször kifosztották, és belseje szinte teljesen elpusztult.

Több alkalommal is töltött hosszabb időt Itáliában: az ő műve többek között a torinói Kossuth-szobor. Itteni működésének legnevezetesebb eredménye II. Szilveszter pápa 1907-ben mintázott síremléke a római Lateráni Szent [illegible]-székesegyházban, mellyel két rangos elismerést is elnyert: a Harkányi-, illetve az Ipolyi-díjat. A legnagyobb dicsőség mégis maga az igazi megbízás volt: a pápa, aki egykor István királynak koronát küldött, ma is a Damkó készítette síremlék alatt nyugszik az egyik legszebb római templomban.

Damkó legkedvesebb műfaja a kisplasztika volt. Lyka Károly „életkép-specialistának" nevezte, és Telcs Ede mellett a századelőn divatos kis terrakotta zsánerek legnagyobb mesterének tartotta őt.

Damkó Józsefnek hosszú élet adatott: Budapesten halt meg, 1955. december 11-én, nyolcvanhárom évesen. Sírja az Óbudai temetőben található, emlékét számos kiváló munkája őrzi a főváros közterein és múzeumaiban.

Tóth Vilmos

ember és a kastélyok

akhelyeket tanulmányoz az ifjú kutató

tult, de azokról is szereztek adatokat – levéltárból, egykorú beszámolókból, idős emberek elbeszéléseiből, akik a háború előtti uraságoknál szolgáltak.

A könyvkiadóban stílszerű háttér a kastélyposzter Virág Zsolt széke mögött. Akár gyerekkora tablója is lehetne, hiszen, mióta csak az eszét tudja, rajong ezekért az épületekért. Annak idején, Kecskeméten a piarista gimnáziumi tanulmányok mellett sokat búvárkodott a rend könyvtárában: a szerzetesek ide menekítették bibliotékáik állományát az elcsatolt területekről. Dúskálhatott hát a dokumentumokban Virág Zsolt – összegyűjtött mindent, amit a Duna–Tisza közi kastélyokról-kúriákról tudni lehet. Aztán (kamaszkori focimeccsek, vízi túrák, vándortáborok mellett) megírta történetüket. A fiatal kutató híre eljutott a kastélylexikon-sorozat kiadását tervező üzletemberek fülébe. Tavaly szeptemberben ültek le tárgyalni, s aki most karácsonykor szép könyvet akar tenni a fa alá, már meg is veheti a Pest megyei első kötetet. Napi tíz órát dolgozott rajta Virág Zsolt, négy fotóssal és egy tucat segítővel. Felosztotta köztük a területeket, és a csapattagok nekilódultak az egységes kérdőívvel adatot gyűjteni.

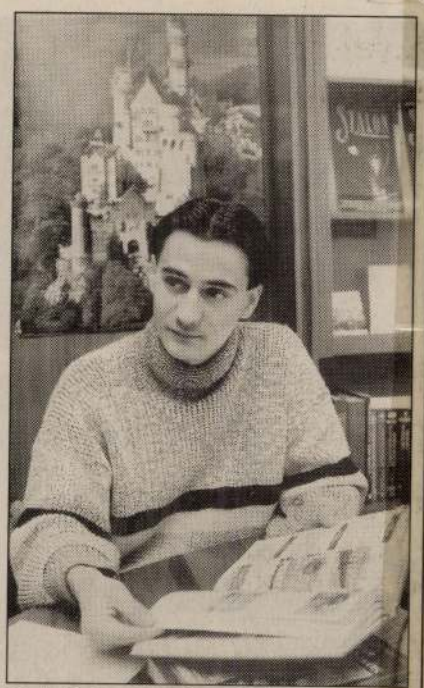

Kutatási terület lett Virág Zsolt hobbijából FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

A szakmai kérdések mellett az „érdekesség, sztori, mese"-rovatra is futotta. Nem érdektelen például, hogy a felsőpakonyi kúriát a fáma szerint Degenfeld József gróf elkártyázta, így Hess birtokosé lett az épület; s lehetett hallani legendákat holmi rejtélyes alagutakról és elásott kincsekről is. Az idős emberek szívélyesen fogadták a fiatal adatfelvevőket, s a kávéhoz-süteményhez felszolgálták a históriát, amely a nép ajkán máig kering.

Virág Zsolt a helyszínek nagy részén járt is. Ellenőrizte az adatokat, és a legendamesélő öregek mellett találkozott helytörténészekkel, akik tudományos igénnyel mélyedtek el szűkebb pátriájuk múltjában – a pleisztocén kortól egészen a 90-es városháza-avatásig. Sok adalékot szolgáltattak ezek a kis monográfiák, no meg a levéltári, családtörténeti-címertani kutatások (utóbbiakban segített rengeteget a családfakutató *Gudenus János*).

Most a Fejér megyei kastélyok és kúriák kötetén dolgoznak. Hallgatói önkormányzat-alelnöki tisztségéről Virág Zsoltnak idő híján le kellett mondania; de a focit meg a kirándulást nem hagyja ki. Barátaival nyaranta járja Európát, nemrég Gibraltáron és Portugáliában néztek körül. Ezeken a helyeken is ellátogat szeretett épületeibe.

A kastélyokban esszenciálisan van jelen a kulturális örökség – jelenti ki a fiatal kutató. Az építőművészet, a szobrászat, a márványfaragás, az intarzia, a színházművészet, a zene, a tánc, a gasztronómia. Hisz' eme falak közt élte életét és vette körül magát korának kultúrájával az uralkodó társadalmi elit.

Ha a most megjelent könyv kastélyai közül választhatna, Virág Zsolt nem valami cifra tornyos csodába költözne. A váchartyáni Gosztonyi–Rudnay-kastélyt mutatja egyetlen szintjével, copf és klaszszicista stílusával, négy dór oszlopával a homlokzat alatt. Emberléptékű, arányos világ – ez az, ami tetszik neki.

Rados Virág

Koczor Péter zongoraestje

A Filharmónia fiatal szólistája, *Koczor Péter* zongoraestet ad hétfőn az MTA Dísztermében. Közreműködik *Kusay H. Mahdi Kadduri* csellóművész. A műsoron Schumann-, Kodály-, Chopin- és Liszt-művek szerepelnek.

A Filharmónia Budapest Kht. pályázatának nyerteseként Koczor Péter kapta a „Filharmónia Fiatal Szólistája" címet, az ösztöndíjat és a fellépési lehetőségeket. Számos nagy sikerű koncertet adott itthon és külföldön, többek között a washingtoni Kennedy Centerben is. Az ifjú zongorista versenygyőzelmeket és díjakat szerzett tanulóévei alatt, miközben Nádor György növendékeként a Zeneakadémián csiszolta tudását. Berlinben, az 1996-ban adott hangversenye után több meghívást kapott Nagy-Britanniába és az Egyesült Államokba. Amerikába 1998 tavaszán ismét vendégszerepelni hívták, és ugyanebben az évben a híres londoni Wigmore Hallban is fellépett *Vásáry Tamás* partnereként.

N. M.

CIKKÜNK NYOMÁN

A nemzet élére

November 25-én megjelent írásában Alpár Ágnes kitűnő portrét rajzolt Horváth Árpádról. Az írás egy mondata, „halálának körülményei ismeretlenek" – pontosítást kíván. Az 1969-ben megjelent Színházi Kislexikon szerint „az ellenállási mozgalomban való részvétele miatt a nyilasok elhurcolták és 1944 decemberében kivégezték". Id. Magyar Bálint A Nemzeti Színház története a két világháború között című kötetének végén szintén leírja a kiáltvány szövegét, majd így folytatja: „Az 1944 júliusában kapott központi megbízásra hivatkozik, és hattagú direktóriumot javasol: Hont Ferenc, Jób Dániel, Major Tamás, Nádasdy Kálmán és Szabolcs Ernő mellett saját magát tekinti hatodiknak. A Színművészeti Tanács 1945 januárjában meg is alakul, őt azonban helyettesíteni kell benne.".

Papp Rezső
Vác

órakor!

Lépjen be a következő évezredbe és nyerjen!

December 16-án este 8 és éjfél között.

Damkó József, szobrász; szül. 1872 okt. 16-án Németprónán (Nyitra megye). 1892-ben az iparművészeti iskolában végezte előtanulmányait, hol Loránfi Antal, Herpka Károly és id. Mátrai Lajos voltak tanárai. Innen a Stróbl-féle mesteriskolába került, hol hat évet töltött. Úgy az iparművészeti iskolában, mint Stróbl mellett több ízben részesült állami ösztöndíjban, 1899-ben pedig utazási ösztöndíjat kapott, mellyel Párisba ment s egy ideig a Julien akadémiát látogatta. Már 1894-ben második díjat nyert Steiner Ármin és Ferencz budapesti érczárú gyárosok millennaris emlékérem pályázatán. A budapesti Műcsarnok kiállításain 1897-ben jelent meg először. A 90-es évek folyamán részt vett az országház és a budai királyi palota szobrászati díszítésében s az előbbi részére Építőművészet és Gépészet cz. kettős csoportjait (képviselőházi nagy társalgó), az utóbbi részére pedig az Alkotmány cz. szoborcsoportozatot és a Zene és Költészet szobrait készítette. Később készült dekorativ művei közül említésre méltók még a Mezőgazdasági Múzeum, a Belvárosi Takarékpénztár és a budapesti telefonpalota homlokzatára készített szobrai. 1902—3-ban az Erzsébet-szobornak úgy első, mint második pályázatán jelentékeny sikert aratott, amennyiben pályatervét mindkét alkalommal második díjjal tüntették ki. 1902-ben a turini nemzetközi kiállításon kisméretű magyar tárgyú terracottáiért ezüstérmet kapott, itthon pedig második díjat nyert a Milacher-kút pályázaton. 1903-ban özv. Specht Károlyné síremlékével (Jótékonyság; marosvásárhelyi temető) szerzett elismerést s ugyanekkor készült a halasi kurucz emlék, melyet 1904 nov. 27-én leplezték le. 1904-ben a st.-louisi kiállításon ezüstérmet nyert s ugyancsak ez évben kapta meg a Fraknói-féle nagy római díjat, minek következtében Rómába ment, hol három és fél évet töltött. Római tartózkodása alatt készítette II. Szilveszter pápa síremlékét

1904

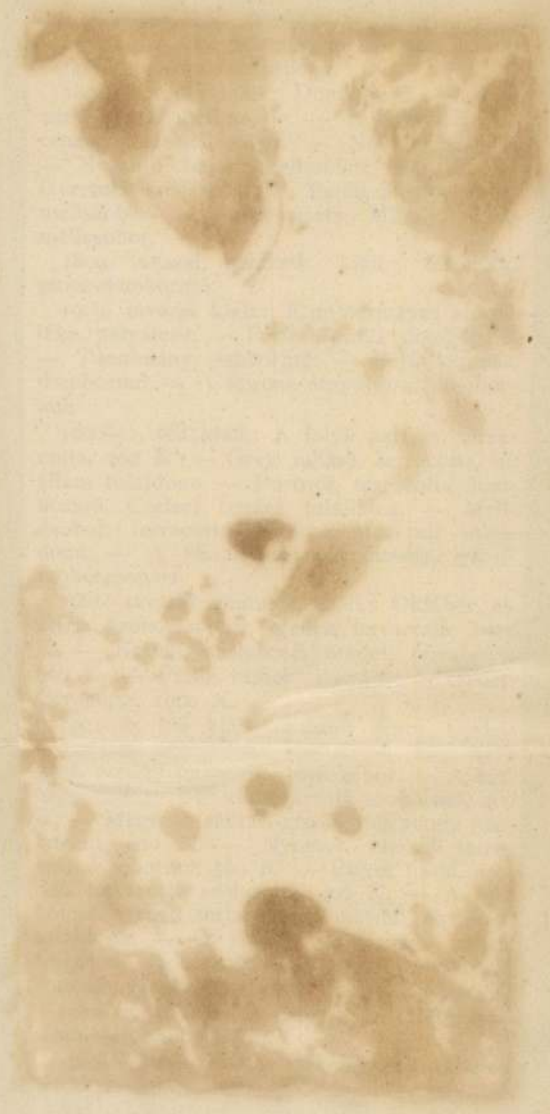

Benes dunai konföderációja

— *A Magyarság tudósítójától* —

Már volt alkalma leleplezni a *Magyarság*-nak azokat a tárgyalásokat, melyeket *Benes* dr. cseh külügyminiszter folytatott nagy titokban genfi tartózkodása alatt régi kedvenc terve, a dunai konföderáció megvalósítása érdekében. Hiába cáfolgatták, — meglehetős erőtlenül — Benes bécsi látogatása is ezt célozta, *Seipel* kancellárt akarta megdolgozni, minek legjobb bizonyítéka az, hogy Seipel távozásával Benes is rögtön elállott a látogatás tervétől. Sőt vannak, akik azt állítják, hogy Seipelnek éppen Benes miatt kellett buknia. Benes ugyanis a dunai konföderáció eszméjének elsősorban Ausztriát akarta megnyerni, vagyis azt az államot, amelyik teljesen életképtelenné válván, nemzeti öntudatát is feladta és az egyetlen, amelyik nem hozakodik elő a kisebbségek kérdésének rendezésével, *mely mégis csak az első előfeltétele kell hogy legyen minden utódállammal való megegyezésnek.* Seipel kancellár — ugy mondják — gyengeséget tanusitott Benes csábításaival szemben és ezért gyengitették meg lába alatt azok a talajt, akik mégis csak hisznek a feltámadásban és semmi körülmények között nem tudnak hinni Benesnek.

Hiába hangoztatták a legutóbbi genfi konferencián Benes gondolatának kapcsán *Macdonald és Herriot* az utódállamok gazdasági egyesülésének szükségességét, mert az utódállamok politikai viszonyai ezt lehetetlenné teszik.

Hogy *Németország* mennyire nem lelkesedik a dunai konföderációért, erre jellemző az a kürinterviu, melyen a különböző német pártok vezetői nyilatkoztak a kérdésről.

Reventlow gróf, a német fajvédők vezére ezeket mondotta:

— Benessel szemben mi németek csak bizalmatlansággal viseltethetünk. Ő volt — Ausztria megteremtője és ezzel Franciaországot, a mi örök ellenségünket erősitette. Az egész terv arra alkalmas csak, hogy a Németországot fojtogató láncot még elviselhetetlenebbé tegye. Az egész tervet *halvaszületettnek* tartom, amivel csak a *német versenyt akarják kikapcsolni.*

Keinath dr. volt miniszter, a német ipari szövetségek volt elnöke, a demokrata párt elnöke kifejti, hogy a Dawes-tervezet elfogadásával erősödik a német ipar és kereskedelem versenye a közép-európai és balkáni piacon, *ami kellemetlen a cseh iparra és ezt akarja Benes a dunai konföderációval ellensulyozni.*

A német nemzeti párt (Deutschnationale Volkspartei) vezére igy nyilatkozott: nem hiszi, hogy az az Ausztria, melynek keresztényszocialista kormánya van, *ilyen németellenes tervhez hozzájárulna.*

Bergsträsser dr. egyetemi tanár, aki éppen most volt Szerbiában többhetes tanulmányuton, azt mondotta, hogy a szerbiai belpolitikai viszonyok miatt tartja megvalósithatatlannak a tervet. Még a szerb-horvát megegyezést se tudják megcsinálni, miképp lehetne tehát egy ilyen nagykoncepcióju terv megvalósitására gondolni?

Müller dr., a volt szociáldemokrata birodalmi kancellár, *utópiának* tartja ezt a tervet, amely a reakciót gyengitené és a demokráciát erősitené olyan országokban, amelyekben a reakció van uralmon, éppen azért a reakció már védekezik is a terv ellen.

Mussolini demarsot készül intézni az érdekelt államokhoz a dunai konföderáció ellen. Olaszország ugyanis nem engedheti meg, hogy vámunió, vagy más hasonló formában létrejöjjön az *európai szláv korridor* Varsótól az Adriáig és Konstantinápolyig.

Damkó József mütermében

A várbazári műtermem kellős-közepén magas forgóállványon egy másfélméteres életnagyságu huszárszobor áll. Egészen ujan tették fel oda, de az agyag már tiszta, sima formákban csillan. Damkó a szobor mellett, egy forgóállványra boritott ládikán áll. Onnan szól le hozzám:

— Bolond szobor — milyen bosszuság — megdőlt. Olyan szépen, méltóságos nyugalommal állt addig, amig aktban volt. És most, hogy ezt a sulyos agyagmentót ráraktam, az éjszaka megrokkant. El se képzeli, mennyi baj és vesződség van az ilyen szoborral. Annyi gondot okoz, mint egy gyerek nevelése.

Damkó hősi emléken dolgozik

És ha már készen van, mikor már önálló, akkor is, még mindig visszajár és megtöprenget minket, hogy »hátha igy, meg ugy csinálam volna, vajon nem lett volna jobb?«

Nyitramegyeiesen beszél, közben leszáll az állványról és mellém ül:

— Tényleg Felvidéki vagyok, de a familiám Erdélyből, Székelyországból származik. Azt mondják, hogy a XVI. században költözött ki onnan, azóta az ország több vidékén élt és szétszóródott. De hiszen — ugy-e mindegy az? Magyarok voltunk, magyarok maradtunk, magyarul érezünk és dolgozunk... Ez az egész. Aztán tessék, nézze meg, itt vannak a terrakotta zsáner szobrocskáim, ezeket csináltam a legszivesebben. Lejártam az ország legkülönbözőbb vidékeire. Csákvárra, Kalotaszegre... S ott azon frissiben, egy »sitzre« mintáztam őket. Magyar menyecskék, anyókák, a falu bolondja, a bíró. (Érdekes, hogy minden magyar paraszt olyan »bíró«-tipus. Tele van méltóságos nyugalommal, megfontolással. Csodálatos karaktereket lát köztük az ember.) Mig igy, és sok tervet, vázlatot: Fraknói, Zadravetz, a hercegprimás, egy-egy politikus és iró mellszobrát, a halasi kuruc-szobrot, a Muzeum kertjében a három archeológus stéláit, a »Bánat« és az »Anya vigasza« c. szobraim a Szépmüvészeti Muzeumban vannak. És Rómában — igaz Rómában St. Giovanni lateráni székesegyházban a Giotto szomszédságában áll egy stélám, amin dombormüben ábrázoltam azt a pillanatot, melyben Astrik átveszi a pápától a Szent Istvánnak szánt koronát.

— Külföldön nem sokat jártam, Párisban állami ösztöndijon egy félévig éltem a fiatal müvészek szabadságát és rajongását. Rómában negyedfélévig voltam, akkortájt, mikor a Római házat alapitották. Ezek mind feledhetetlen szakaszai voltak az életemnek, tele hittel, lelkesedéssel, munkával és felfedezésekkel. Milyen véghetetlen öröm van abban: felfedezni a dolgokat. Az ifjuság és erő ujjong ilyenkor bennünk.

— De mindennél nagyszerübb, tanulságosabb a legelső külföldi utam. Akkoriban a Strobl-féle mesteriskola növendéke voltam. Egy nyáron a mester vezetése alatt Jászai Mari, Stróbl Zsófia és nyolc növendék gyalogszerrel mentünk le Olaszországba. Egy kis kordély vitte podgyászainkat és néhány hangszert. Bizony sokhelyütt komédiásoknak néztek bennünket! Ezer tréfa, csinytevés — ó, gyönyörü ut volt! És mindennek a központja a mester lelkes, szent rajongásba magávalragadó társasága. Mert kiváló egyéniségének szug-

Szobrok a szekrény tetején

gesztiv ereje mindenkit magával sodort. És éppen az tette őt kiváló müvészpedagógussá is, hogy az emberek szivesen engedték magukat tőle elragadtatni, mert nem szeretetekre, vonzalmakra vagy averziókra, hanem — hogy is mondjam — inkább csak egyetemes életkedvre serkentette a környezetét. Nem lehet azt sohasem elfelejteni, amit ezen az uton, ezen a zarándokláson tőle kaptunk!

— A Kapisztrán-szobor óta csak néhány, hősök emlékére emelt szobrot csináltam: Kiskőrösön, Érden, Hajduszováton, Sarudon és ez a huszár, amivel itt bajlódom, ez Kuncsorbára készül.

— Igen, ez itt a Kapisztrán-szobor vázlata. Keveset változtattam rajta. Pedig egy müvész barátom, aki akkoriban látta, amikor mintáztam, azt mondta róla, hogy nem anyagszerü. Istenem, hát agyagban hogyis volna anyagszerü? De hát a bronz mégis csak más! Aztán az ember nem is hallgathat minden kritikára egyenként. Például éppen a Kapisztrán-szoborról azt is mondták, hogy sérti a török-magyar testvériséget, mert

Egy siremlék vázlata és apróbb ötvények

az egyik lábával egy török totemre lép. Hát ilyen badarságot... Sok baj és bosszuság van a kéretlen kritikával. Néha ugy érzem, hogy a szobraim és közém furja magát, elidegenit a saját munkámtól, önmagamtól, mindentől. Ilyenkor aztán munkába temetkezem.

Bucsuzóba még egész sereg szobráról ad rövid magyarázatot. Szt. Ferenc a gukkiói farkassal, az apostolok szobrai, mellszobrok, fejek, reliefek, apró zsánerszobrok, egy egész élet anyaggá küzdve, formává dolgozva.

Szokolai Béla

A MAGYARSÁG
SZERKESZTŐSÉG: JÓZSEF 68-90, 68-91
TELEFON SZÁMA
KIADÓHIVATAL: JÓZSEF 68-92

Hlinka András a cseh testvérek erkölcseiről

A cseh tanitók és tanárok tönkreteszik a felvidéki iskolákat

Prága, november

(A Magyarság tudósitójától.)

A felszabaditott tót nép, amely a magyar uralom alatt — igy állitják ezt a csehek — a kulturális sötétségben tévelygett, immár megtanulhatta, hogy a kultura oly magas fokán álló csehek miként terjesztik azt a gyakorlatban a tótok között. A »Szlovák« egyik legutóbbi számában *Hlinka* András igen érdekes eseteket sorol fel a csehek oktatási módszeréről. Az aktualitást Hlinka cikkéhez az adja meg, hogy egy ismeretlen, s Tótországot becsmérlő *tanbetyár* (ezt a szót magyarul irja) kompromittáló cikket irt a rózsahegyi katolikus iskolákról a prágai »*Dennik*«-ben. A »Dennik« tanbetyárja felpanaszolja, hogy a gyermekek nem akarják, »hogy Tótország a csehszlovák köztársasághoz tartozzék.« Voltak tanitók, — irja a »Dennik« — akik gyenge pillanatukban elárulták, hogy egyházi felsőbbségüktől titkos parancsokat kaptak a *gyermekeknek köztársaságellenes szellemben való nevelésére.* Majd megállapitja, hogy »sötétség és visszamaradottság jellemzi a monseigneur környezetét is.«

Hlinka a »*Dennik*« förmedyényére a következőképp válaszol:

— Ha csak az én személyemről volna szó, irhatna a »Dennik«, ami neki jól esik, nem is reflektálnék reá, mert ilyen vádak ellen nem is védekezem. De hogy az iskoláknak és ezekkel kapcsolatban az egyháznak is támad, ezt már nem türhetem, kénytelen vagyok tehát ezzel az üggyel foglalkozni.

— Felhivom azt a tanitót, aki abban az ugynevezett gyenge pillanatban elárulta azt, hogy az egyházi felsőbbségektől titkos parancsot kapott a gyermekeknek köztársaság-ellenes szellemben való nevelésére, hogy jelentkezzék. A rózsahegyi katolikus iskolákban tizenhét tanerő müködik. Ezek a tanerők diplomával rendelkeznek a *szó szoros értelmében.* Férfiak és nők. Vannak közöttük apácák és világiak, szükség szerint. Jelentkezzék tehát az, aki abban az állitólagos gyenge pillanatában ilyesmivel kérkedett, hadd halljuk, hogy ki adta ezeket a titkos parancsokat, hogy állandenesen neveljék a gyermekeket.

— Az ilyen titkos parancsok csak az exponált és diétákkal jól fizetett cseh agyakban születtek. Ez a gondolkozási mód teljesen rá vall Giskra utódaira. Hogy ha tényleg ilyesmi előfordult volna, akkor az illető besugó- és becsmérlő egyén kötelességszerüen a felsőbb hatóságoknak jelenthette volna azt, ami tudomására jutott s nem kellett volna egy lap hasábjain hazugságokat világba kürtölnie.

Menjen el ez az anonim »pedagógus« a szomszéd községbe, ahol *egy állami iskolában egy utcai nő tanitott, aki törvénytelen gyermekét kemencébe dobta.* És mivel büntette meg? Állami költségen áthelyezték egy jobb helyre.

— Miért nem nézte meg magának a cikkiró ur azt az *itt müködő professzor urat,* aki *Prágában szolga volt?* Vagy miért nem nézte meg azt a professzort, aki »Csebrad vagy Paracska« nevü hegyoldalakban *a cigányasszonyokat szerelemre tanitotta.* Jó szolgálatot tett volna a cikkiró ur a cseh professzoroknak, hogy ha felvilágositotta volna azt a bizonyos kollegáját, hogy nem való Csebradról hazatértében *kabát és nadrág nélkül járni.* De ugy történt a dolog, hogy a cigányasszonyok, szintén szerelemből, visszatartották azokat a fontos öltönydarabokat.

— Bizony nézhetett volna ez a nagy »pedagógus« arra a nagy kifejlett bürokratizmusra, mely itt honolt, amikor *a wertheimkasszák kulcsai egyszerre seholsem voltak találhatók.* Nézze meg a cikkiró ur az államiskolákat, hogy milyen tisztaság és rend uralkodik ott. Ott már a hatodik éve *ötszáz gyermek négy tanteremben van összezsufolva.* Semmi fegyelem, semmi rend sehol. De elég, ha rámutatok a »Szlovák« 242. számára, ahol S. R. cikkiró azt irja, hogy lustaságra nevelik a gyermekeket és mas egyéb oly borzasztó dolgokat állit, hogy az embert elfogja az undor.

— Megmutatom tisztelt »pedagógus« ur, hogy mi fáj nekünk és mi nyomja a lelkünket. Boesássák meg olvasóink, hogy olyan dolgokat reprodukálok abból az undoritó cikkből, amely már Prágában is napvilágot látott a »Csech« 294. számában.

— Mit szól ahhoz tisztelt pedagógus ur, ha felhozok egy esetet, ami itt nálunk megtörtént: Egyik iskolánk mellett internátus is van. A tanárnők a tantermek helyiségeiben laktak, a tanár urak pedig a leányinternátusban. És most hallgassátok meg, hogy mi történt:

— Volt egy *tanárnő* (?!) aki *nyiltan és csekély ellenszolgáltatás fejében baráti kapcsolatba lépett az urakkal, reggelig züllött velük, ivott, félig berugva jött az iskolába és ilyen állapotban tanitotta a leányokat.* A szülők fellépésére azután eltávolitották innét, de továbbra is Tótországban müködik. És azután — ez talán a »Dennik« gondolatmenetének tetszeni fog — ugyanabban az internátusban *egy atyai csóktól egy kis leányka elájult,* mire aztán orvos jött, kitudódott ennek az *atyai csóknak* a titka.

Erről persze a »Dennik«-ék nem irtak semmit. Mikor ezt a jó firmát, ezt *a cseh tanbetyárt,* biróság elé állitották, azzal védekezett, *hogy ez az ő pedagógiai módszere.* Hadd *tanulják és szokják meg a lányok,* hogy mit jelent az, ami különben is rájuk vár, épp ezért legyenek — *edzve.*

— Az egyik tanárt rajtacsipték az internátus csakácsnőjével. A botrány miatt egész egyszerüen áthelyezték és valószinü, hogy még előléptetésben is részesül. Ezen internátus gondnokuője felesége volt a gondnoknak, amit a törvény tilt. Ezen internátusban lakott egy tanár is, és ennél tartózkodott a gondnoknő nemcsak nappal, hanem éjjel is. A kis leányok mindenről tudtak. Amikor kis baba született a gondnoknő elvált a férjétől s most együtt él a professzorral. De az elvált gondnok is az iskolában van és most mind a hárman együtt tanitják a kis leányokat.

— S mindezt tudta, sőt személyesen meggyőződött róla az iskolai referátus exponense, *Vollprecht* főnök ur is, aki 1920 szeptember 1-től kezdve hosszabb ideig vendégségben volt ennél az erotikus hölgynél.

— *Hét ez az a magasabb kultura, amit ti cseh testvéreink behoztatok hozzánk,* de amiről nem mertek irni. De ha ez nektek kevés, amit én itt felsoroltam, akkor sokkal furcsább és szebb dolgokat is közölhetek veletek. De mi szegény tótok, akik »sötétségben és visszamaradottságban élünk«, csak az orrunkat és a fejünket fogjuk, ha ezeket a dolgokat látjuk. *Amióta ti bejöttetek, azóta az iskolák borzasztó módon hanyatlottak.* Kihalt a fegyelem, megszünt a tanárok becsülése és a bizalom a vezetőséghez. A gyermekek nem tanulnak, de nem is tanulhatnak. *Érettségire olyan ifjak jönnek, akik még a betüket és szavakat sem ismerik jól,* de a professzorok csinytevéseit nyilvánosan tárgyalják. S ennek oka az, hogy ti mindent materialisztikus szempontból néztek.

— Hogy milyen szellem uralkodik a rózsahegyi egyházi iskolákban, és hogy miként tanitanak ott, azt legjobban tudják bizonyitani a gimnázium igazgatója és a szülők. Tudjuk azt, hogy a szülők gyermekeiket szivesen küldik a katolikus iskolákba, de mi, sajnos, akármenynyire is fáj a szivünk, kénytelenek vagyunk ötven-száz gyermeknek a felvételét helyszüke miatt megtagadni. S miért akarják a szülők, hogy gyermekeik a mi iskoláinkban tanuljanak? Talán azért, mert nálunk »sötétség« honol?

Ha a mi iskolánkba bele akartok kötni, gondoljatok az 1919. évre, *amikor az állami tanitókat a felduhödt polgárság a piacon felpofozta.* Mikor az iskolaügyi főnök, Stefanek, nem mert a városházára belépni. Ez akkor volt, mikor én Párisban jártam. Mi az iskoláinkra nagy összegeket áldozunk, mert tudjuk, hogy becsületesen nevelik a mi fiatalságunkat, nemzetünk jövőjét. Aki a mi iskoláinkat támadni akarja, azt mi kikergetjük oda, ahonnan jött. Mi se leányainkba, se fiainkba nem engedjük ezt a káros szellemet beoltani.

Márffy védője felmentő itéletet kér a bombapörben

— A Magyarság tudósitójától —

A vége felé közeledő bombapör mai főtárgyalásán már a védők kezdtek beszélni a biróság által tegnap megállapitott sorrendben. *Kiszely* József dr., *Márffy* József védője beszélt ma részletesen kifejtve az ébredők és a nemzetvédelmi osztály hivatását és cselekedeteit. Védőbeszédében támadást intézett az ügyész és a rendőrség ellen is, majd pedig bizonyitékok hiányában felmentő itéletet kért Márffy József számára. Beszéde egészen délután két óráig tartott, ugy hogy a többi védőkre ma nem is kerülhetett sor. A tárgyaláson a védő a következőket mondotta:

— A kommunizmus bukása után a keresztény és nemzeti alapon álló emberek egyesültek és törekvésükkel szemben csak a lakosság csekély hányada tanusitott negativ magatartást. Amint azonban a liberális sajtó kezdett szóhoz jutni, ezek az egyesületek és ezek az emberek a legélesebb támadásoknak voltak kitéve. Ezeket az alakulatokat azzal vádolták, hogy gyilkosságok elkövetésére alakultak. Márffy József is ugy került a rágalomhadjáratba, mint a IX. kerületi nemzetvédelmi osztály vezetője. A nemzetvédelmi osztály tagjai válogatott emberek voltak, akikben bizni lehetett.

Azokat az egyesületeket, amelyek a keresztény és nemzeti érdekeket képviselték és képviselik, azért akarták mindenáron pellengérre tüzni, hogy meghiusithassák törekvéseiket. Mikor a bombamerényletek ügyében a nyomozás eredménytelenül végződött, kiadták a jelszót, hogy *tetteseket kell találni.* A védelem ez ellen a »*kell*« ellen védekezik. A vádlottakat a legsulyosabb bünselekményekkel vádolják, melyekért halálbüntetést is kaphatnának, de a módot a védelemnek, hogy tanuit kihallgathassák, *mégsem adták meg.* A rendőrségen a vádlottak és a tanuk is *kényszer hatása alatt vallottak.* Az Ébredő Magyarok Egyesületének az utóbbi esztendőkben elkövetett bünselekményekhez *semmi köze nincs.*

„Két halott és egy okirathamisitás"

— A védelem nehéz helyzetben van, mert nem engedték meg, hogy bizonyitékait a biróság elé tárhassa. A nyomozás menete az volt, hogy *megvolt a tényállás és ehhez tettesekre volt szükség.* Hogy a nyomozás sikeres legyen, ahhoz *két halottra és egy okirathamisitásra volt szükség.* A két halott *Kasnyik* és *Herceg,* a pénztárkönyvmásolat pedig közönséges hamisitvány, amelyet azért készitettek, hogy a birószágot félrevezessék. *Radó* kész eszköze volt a rendőrségnek, az egyetlen bizonyiték pedig az ő és *Marosi* vallomása, *amelyeket azonban visszavontak.* Az ügyésznek az egész ügyben *egyetlen bizonyitéka sincs.* A közvélemény nagyon jól tudja, hogy a rendőrségen veréssel szokták kikényszeriteni a vallomásokat.

Az elnök itt félbeszakitja a védőt és figyelmezteti, hogy csak olyan dolgokat állithat, amiket bizonyitani is tud.

Radó vallomását nem lehet elfogadni

— Tanuvallomások alapján beszélek, — mondja tovább Kiszely dr. — sőt én magam is *láttam a vádlottakon a bántalmazás nyomait.* Márffy felbujtói tevékenysége Radó és Marosi vallomásaiból különben sem állapitható meg. Radó vallomását a védelem egyáltalában nem fogadhatja el és *a vallomás alapján marasztaló itéletet hozni nem lehet.* Radónak csak akkor lehetne hinni, ha azokat a dolgokat, amiket ő elmondott, *a tények is bizonyitanák. Elek* Hugó vallomására sem lehet fölépiteni az itéletet, *Sebestyén* Ferenc tanut is elfogultság vezérelte vallomása megtételében.

— A Kohary-uteai bombamerényletet ügyében semmi bizonyiték sincs a vádnak. Herczeg József portás *a rendőrségen kapott verések miatt halt meg.* Az egész merényletnél sem szándékos emberölés, *sem gyilkosság nem történt.*

Rassay Károly és *Miklós* Andor elleni bombamerényletnél sincs semmi bizonyiték. A kézigránát, addig mig föl nem robban, teljesen veszélytelen és igy akár egy töltött revolvert is küldhettek volna Miklós Andornak, mert azzal is lehet öngyilkosságot elkövetni. A cseh és a francia követség elleni merényletnél nincs olyan büncselekmény, amely miatt bárkit is felelősségre lehetne vonni. Az a papirdarab, amit a bomba csomagolópapirosának ismertek föl, *csak gyan[illegible] lehet, de nem bizonyiték. Fenyegetés[illegible] velek leirásával senki sem követ[illegible] büncselekményt.*

— A vád képviselője szerint ebb[illegible] pörben *semmi politika nincs.* Szeri[illegible] ha ez az egész ügy kapcsolatban [illegible] lett volna a szanálással és a kü[illegible] kölcsönnel, akkor *még a tettesek[illegible] kerültek volna kézre ilyen bizonyi[illegible] alapján. A mult héten az igazsá[illegible] miniszter nyilatkozott és azt m[illegible] hogy nem engedi, hogy megismét[illegible] a csongrádi eset.* Ennek az ügyn[illegible] propagálása hónapok óta folyik [illegible] liberális oldalról, sőt *a liberális [illegible] burkoltan már itéletet is szeret[illegible] zölni.* Mindez azért van, hogy a ki[illegible] mény előtt elhitessék, hogy az egé[illegible] menetének megvan már a meg[illegible] medre. A biróság a védelemnek e[illegible] *inditványát sem fogadta el a per[illegible] mán. Inkább meneküljön a bünö[illegible] biróság ne engedje azt, hogy g[illegible] keveredjék, hogy engedett akár[illegible] irányu befolyásnak is.* A tisz[illegible] pörben sokkal több bizonyiték ál[illegible] róság rendelkezésére, mégis ké[illegible] volt fölmentő itéletet hozni. *E[illegible] pörben, amely példátlan a magy[illegible] ságszolgáltat történetében, az[illegible] csak fölmentő lehet. Kérem Márf[illegible] József fölmentését.*

A védő beszéde után az elnök a tárgyalás folytatását hétfőn reggel kilenc órára tüzte ki. Hétfőn *Szász* József védője mondja el védőbeszédét.

✦

A tegnapi tárgyaláson *Bethlen* István gróf miniszterelnök tanukihallgatása után *Ulain* védő bejelentette a biróság előtt, hogy amikor a miniszterelnök elhagyta a termet, azt mondta: *Majd kaptok ti!* Az elnök rendelkezése folytán egy detektivfelügyelő ma kihallgatta mindazokat, akik e kijelentést hallották és kiderült, hogy az idézett szavakat *nem a miniszterelnök, hanem Márffy József mondta,* akit ugyanakkor vezettek ki a tárgyalóteremből tiszteletlen magatartása miatt. Az esetről a főtárgyalási itélőtanács számára irásos jelentést készitenek.

Kávéházakban, tőzsdékben, ujságárusitótól követelje a Magyarság-ot

Damkó József: Harcok után

Sikátoriné

Elbeszélés

Irta Csathó Kálmán

Kora ifjúságomban a Sikátori emlékének adóztam a legnagyobb bámulattal. Nem csappant meg ez az érzésem akkor sem, mikor értesültem Dezső lovagnak és Dugovich Titusznak a hősi önfeláldozás iskolapéldáiként emlegetett cselekedeteiről, mert nem ismertem sem a Dezső, sem a Dugovich feleségét, — a Sikátoriét ellenben igen; és úgy találtam, hogy sokkal nagyobb elszántság kellett ahhoz, hogy valaki harminc évig egy fedél alatt éljen Sikátorinéval, mint ahhoz, hogy meghaljon a hazáért.

Igaz ugyan, hogy mikor én megismerkedtem Sikátorinéval, akkor már Sikátori is örök álmát aludta az ujvárosi temető akácai alatt és hihetőleg iparkodott másról álmodni, mint özvegyen hagyott hitveséről, aki különben azidőtájt bébillér volt keresztanyáméknál.

A bébillér arra mifelénk bejáró asszonyt jelent, de nem olyat, aki rendszeresen végez valami munkát, mint a takarítóné, vagy a mosóné, hanem olyan kisegítőfélét, aki csak időről-időre jelenik meg, hol hivásra, hol anélkül és résztvesz mindenféle rendkivüli házidologban. Teszem azt tollat foszt, vagdalja az aszalni való gyümölcsöt, takarít a padláson, pókhálózza a tyúkólat, gyomlál, libát melleszt és másefféle hasznos szolgálatokat teljesit, amiért kijár neki hol egy kis pénz, hol egy kis étel, azaz hogy mind a kettő, sőt hébe-korba egy-egy ruha is.

Valami különös szépség és elegáncia persze nem kivántatik ehhez a mesterséghez, de mondhatom, hogy Sikátoriné ebben a nemben is a legkevésbbé vonzó külsejüek közé tartozott. Kis, töpörödött, csoszogó anyóka volt, színre és alakra olyanféle ábrázattal, mint a bagolytüdő, ahogy az aszalt almát hivják arrafelé. A feje állandóan be volt kötve egy kockás szürke kendővel és — ma se tudom honnan szedtem ezt az ötletet — nekem mindig az volt a gyanúm, hogy nincs egy

Ujságok 1919. XXV. 34. sz.

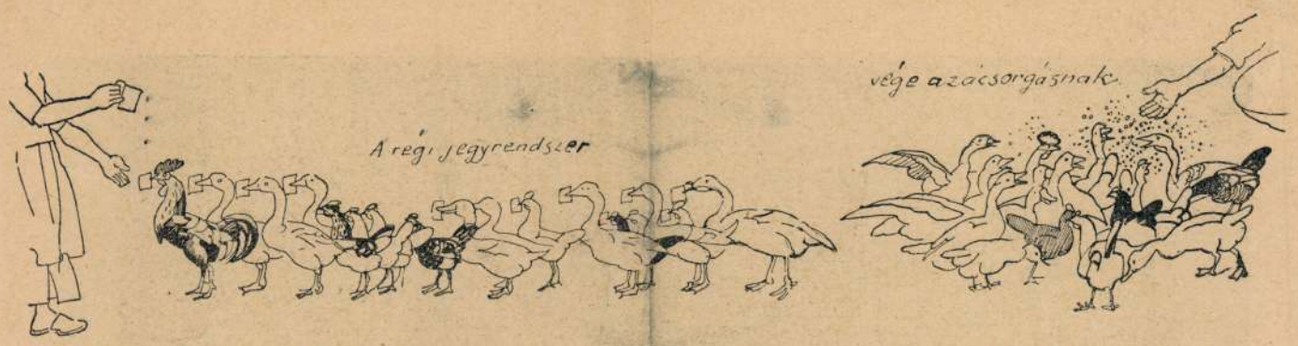

A régi jegyrendszer. — Vége az ácsorgásnak

Mühlbeck Károly rajza

szál haja sem, kopasz, mint a tenyerem. A legvisszariasztóbb azonban a szeme volt. Ezek közül az egyiknek az alsó héja ugyanis, nem tudható micsoda külerőszak, vagy belső baj következtében ki volt fordulva. Mint mikor az orvos azt nézi, hogy vérszegény-e valaki és lehúzza egy kissé a szemhéját. Lehet, hogy Sikátorinét is ebből a szempontból vizsgálták, aztán úgy maradt egész életére.

Öltözve egyébként rendesen volt mindig és ugyanolyan szinű ruhákat viselt, mint a nagynéném. Olyan seszinű, világos dohánybarna szövetből, amit különösen kedveltek egy időben a világi hivságokat megvető asszonyok. Most már tudom, hogy ez nem a Sikátoriné ilyenféle hajlamainak a kifejezője volt, hanem a nagynénémtől eredt, aki az ócska ruháit neki adogatta.

De láttam én egyszer az öreget a nagybátyámnak egy ruhadarabjában is és ez volt fiatal életem egyik leggyászosabb pillanata.

Szép, enyhe őszi napon történt. Káposztataposáskor. A káposztát ő taposta, Sikátoriné. Mezitláb. És az említett ruhadarab fehér pertlije kacér kis másnira volt kötve a bokáján . . .

Abban az évben nem ettem káposztát egy kanállal sem, amin különben még ma se csodálkozom, pedig már korántsem vagyok olyan finnyás, mint kis kölyökkoromban. De akkoriban hogyha egy hernyót pillantottam meg a szilvafán, ez elég volt arra, hogy undorral leszálljak a fáról és ne egyem többé egy szemet se. Sokat próbálták pedig magyarázni, hogy így meg úgy, nem is olyan utálatos az a hernyó, hiszen, lám, abból lesz a szép, szines pillangó . . . Sikátorinéről azonban nem mondott ilyet senki, mert hiszen azt, hogy belőle is lesz még pillangó, nem is mondhatták. Arról meg, hogy volt, vagy lehetett, arról bizonyosan nem akartak beszélni, mert a természetrajzot, mihelyst emberről volt szó, mindig nagyon hiányosan tanitották a gyerekeknek. Mintha bizony el lehetne valamit titkolni egy gyerek előtt, aki kiváncsibb és szemfülesebb minden felnőttnél. Előbb-utóbb rájön mindenre, amit elhallgatnak előtte, aminthogy én nekem se kellett túlságos sokáig várni, hogy egészen más szemmel kezdjek nézni Sikátorinéra.

Azaz hogy talán csak most tűnik fel rövidnek ez az idő, mert ha jól meggondolom, bizony sok víz lefolyt azalatt a Körösön. Elmulhatott, amig idáig jutottam, a szines, meleg, gondtalan és vidám vakációkból öt-hat is, amelyek közt évről-évre kisebbre és vénebbre aszalódott Sikátoriné.

Már akkor nem igen dolgozott semmit, mert nem birta a munkát, legfeljebb, ha tollat fosztott, de azért még eljárt a házhoz rendesen, mert minden vasárnap hivatalos volt ebédre. Ilyenkor, ha jött, mielőtt leült volna az ebédhez, amit egyedül fogyasztott el, mindig az alsó konyhában egy zsámolyon, előbb sorra járta az oleanderfákat az udvaron és letisztogatta róluk a sárga leveleket. Alighanem azért, hogy megnyugtassa a lelkiismeretét, hogy nem ingyen kapja az ebédet. Pedig a keze — most is látom, ha lehunyom a szemem — már csupa bütyök és csomó volt és az ujjai is össze-vissza voltak görbülve a köszvénytől.

Egyszer egy nagy, kerek kenyérrel a hóna alatt állított be egy ilyen ebéd előtt.

— Hát maga miféle kenyeret cipel ide? — kérdeztem tőle, keresztanyámtól tartva, akiről tudtam, hogy megharagudhatnék, ha megtudná, hogy valaki kenyeret hoz, mikor hozzá van hiva ebédre.

— Szent Antal kenyere, kezit csókolom, urfi! — mondta furcsa siró hangján, amely olyan volt, mint a susztercérna. — Ma volt az osztás . . . Minden héten ilyet kapunk.

— Hol?

— Itt, könyörgöm, a Mizerieknél. A Szent Antal perselyéből . . . Viszem haza . . . kezitcsókolom . . .

Egy pillanatig szünetet tartott, aztán szégyenlősen előre huzta kissé a fejkendője csücskét és úgy mondta:

— Mert tetszik tudni, áttértem a tavaszon a katholikus hitre . . . Talán tetszett is már hallani?

— Áttért? Hát azelőtt milyen hiten volt?

— Kálvinistán. De hogy ha már itt úgy törődnek a szegényekkel, mégis csak úgy illik, hogy az ő hitükön legyek . . .

— Persze, persze! — mondtam. — Okosan tette Sikátoriné, ha a szive úgy parancsolta.

— Meg aztán, tetszik tudni — folytatta bőbeszédűen — a templom is más, aztán meg a temetés! . . . Az is szebb sokkal. A temetés! . . . És többet is lehet a templomba járni . . . misét hallgatni naponta és vasárnap pregyikációt is . . . Gyónni is szeretek nagyon, mert bünösök vagyunk, urfi lelkem, mindyájan, nagy bűnösök . . .

Kamaszkorban voltam, távol még minden kegyes világnézettől és incselkedve feleltem. Inkább bókképpen, az igaz, mert eszemágában sem volt semmi gyanusítás:

— Bizony, bizony, Sikátoriné! Maga is . . . menyecske korában . . . Ugy-e? Mi?

Megint igazított egyet a kendőjén, úgy, mint előbb, de most nem felelt, csak lesütötte a szemét és nagyot sóhajtott. Úgy éreztem, hogy gyöngédtelen voltam, mert ugyan sok akadhatott Sikátorin kivül még egy olyan bátor ember, aki bele mert volna kötni Sikátorinéba? És alighanem azt gondolja most magában, hogy gúnyolódni akartam.

— No, no, — mondtam, — hiszen tudom én azt, hogy maga derék asszony. Csak tréfáltam.

Könnyek rezegtek a hangjában, amint megszólalt:

— Öreg vagyok már, kezit csókolom, úrfi! Nagyon öreg. Már hetvennyolc elmultam . . .

Rákövetkező vasárnap elmaradt, ellenben hétfőn beállított. Meleg nyári nap volt, mégis egy nagy kendőbe burkolta magát, alig vánszorgott és vacogott a foga.

— Hát magát mi lelte? — kérdezte keresztanyám.

— Beteg vagyok, tekintetes asszony, kezit csó-

tartama alatt nem fog-

tést, addig Francziaországban még a volt szociálista miniszter, Millerand is büszkén vallja magát több érdemkereszt tuladonosának, a melyeket miniszterségе alatt kapott. (Ha azt mondjuk: büszkén, ez csak olyan szólásmód, mert voltaképen csak annyit konstatálhatunk, hogy a képviselők névjegyzékében neve után föl van említve egy olasz, dán, osztrák és orosz rendjel. De hogy nem akarata ellen van fölemlítve, az bizonyos.) Olyan rendjel, mint nálunk az *Aranygyapjú*, melyet csak katholikusok nyerhetnek el, francziáknál nincs; az *ancien régime* alatt azonban volt, ezért XV. Lajos 1759-ben szükségesnek tartotta egy katonai rendjelet alapítani protestáns tisztek számára.

A *Légion d'honneur* az egyetlen igazi rendjel lévén, nagy kitüntetésnek — ha t. i. valakit nagyon ki akarnak tüntetni — ez az egyetlen módja, akár tudósról, vagy művészről, akár tábornokról van szó. Elég jó társaságba jutott tehát az a kocsis, a ki megkapta. Hogyan? Egy kocsis? Úgy van; 1897-ben a *Bazar de charité* égése alkalmával a hol vagy 120 áldozat pusztult el, a mentésben egy bérkocsis tüntette ki magát legjobban, ezért találtatott méltónak e kitüntetésre, a melylyel — mellékesen mondva — biztosította magának a katonai diszőrséget a temetésére. Ha kocsisunk képviselő lett volna, ugyanakkor nem kaphatta volna meg, mert ezeknek mandátumuk tartama alatt csak katonai szolgálatért szabad adományozni a Légion d'honneurt.

*

Van a mi nyelvünknek egy demokratikus vonása: hiányzik benne a nemességet kifejező particula *(de, von,* stb.) Ennek létezése a franczіában bizonyára nagy fontosságú a nemesség helyzetére. Nálunk az egyszerű nemesség nem látszik meg okvetlen, az ilyen származású tehát élhet a legalsó sorban is, senki se törődik vele. Németben, francziában a nemesség mindig meglátszik, mutatja a *von* vagy *de*, tehát csaknem azt mondhatni, hogy egy zárt társaságot képez és eltörülhetlen jegyet nyom az egyénre, mely befolyással lehet egész pályájára, élete sorsára, mint nálunk a bárói vagy grófi czím.

Erre azonban azt mondhatni, hogy czímet le lehet tenni, törvény nem állja útját. Igaz, van is rá példa, tudja mindenki, hogy *Rochefort* eldobta a *marquis* czímet, azt hiszszük azonban, hogy kevés ilyen példa lehet. Hiszszük pedig akár akadémia, vágyat ébreszt, bekivánkoznak, a kik kivül vannak. Bejutni pedig nem lehetetlen, de talán nem is könnyű. A naczionalista párt példája mutatja, hogy egyesülhet bourgeoisie és noblesse politikai és vallási alapon. Még inkább egyesítheti őket a házasság. Évtizedek óta egyik legfőbb tárgya a franczia dráma- és regényirodalomnak ez a vegyes házasság, *mésalliance*, ha úgy tetszik, polgár és nemes leány közt (pl. Ohnet: «A vasgyáros»), nemes és polgárleány közt (pl. Dumas: «Az idegen nő»). Ha czíménél egyebet nem örököl is a franczia nemes, ez is valami, lehet, hogy ez segíti gazdag házassághoz. *Redorer des blasons*, mint ők mondják, (megaranyozni a czímert) akár otthon, akár külföldön. A föntebb említett törvényjavaslatot a czímek eltörléséről egy párisi ismerősöm épen ezért ellenzi. Miért zárjuk el — úgymond — önmagunk azt a forrást, a melyen jelentékeny idegen vagyon ömölhet be hozzánk? Ha odakint, főkép Amerikában, tetszik a franczia grófi vagy herczegi czím, nekünk csak hasznunk van belőle.

Jóllehet tehát a franczia arisztokráczia politikai hatalma megsemmisült, az állami hivatalokban se foglal el nagy és előkelő helyet, és csak a hadseregben van még valamennyire otthon, annak is főkép lovasságában, mely már a rómaiaknál is az arisztokráczia fegyverneme volt — mindennek daczára is társadalmi téren még mindig nagy varázsa van. Különösen a meggazdagodott bourgeois töri magát, hogy a nemesi kastélyokba, vadászatokra bejusson s azt mondják, hogy Faure Félix mint köztársasági elnök nem volt ment e törekvéstől, boldognak érezte magát, ha vadászataikon részt vehetett.

A ki e jelenség magyarázatát keresi, annak figyelmébe ajánlunk néhány szempontot. Az egyik az, hogy ezelőtt 34 évvel Francziaország még monarkhia volt; a másik az, hogy csak száz és egynéhány év választ el a forradalomtól, a melyet az abszolut monarkhia hosszú századai előztek meg; harmadszor a kis Svájczot kivéve Európa monarkhiákból áll s a franczia köztársaság nincs khinai fallal elzárva. És ha mindez nem elég, vessünk egy pillantást Amerikára.

Amerika földje ma tisztán köztársaságokból, áll és mégis azt tapasztalni, hogy a *self-mademan* milliomosok előszeretettel választanak francziákat látunk és hallunk egymással beszélni, ha velük beszélünk, levelüket olvassuk, lehetetlen észre nem venni, hogy itt a társadalmi osztályok nincsenek erősen elkülönítve, az emberek közel vannak egymáshoz.

És ezzel végeztünk. Nem tudjuk, sikerült-e képet alkotni a franczia demokracziáról, de azt tudjuk, hogy elfogulatlanok iparkodtunk lenni; nem pártszempont vezetett.

Szigetvári Iván.

FADRUSZ JÁNOS SZÜLŐHÁZA.

Pozsony város közgyülése elhatározta, hogy Fadrusz Jánosnak, a nemrég elhunyt művésznek szülőházát emléktáblával jelöli meg és nevéről egy utczát nevez el. A ház, melynek lapunk számára készült fénykép-fölvételét egyik képünk mutatja, a pozsonyi Várút 43—45. számu épületcsoport belsejében van. Az egész házcsoportot régebben *Pálffy-udvarnak* hítták, mert a Pálffy grófok, mint pozsonyi várurak birtokában volt. Néhány évtized óta a képen látható ház az ott levő nagy tüzérkaszárnya egyik részeül szolgál.

Fadrusz János atyja zsellér volt, a ki szőlőtermeléssel és tejgazdasággal foglalkozott. Tehenei a képen látható ház tulsó oldalán levő istállóban állottak. A szoba, melyben a művész 1858. szeptember 2-án született, a ház bal sarkában volt. Rácsos ablaka a képen be van árnyékolva. Fadrusz édes anyja szül. Ewinger Terézia, ma 70 éves. *K. E.*

VADNAY KÁROLY SÍREMLÉKE.

A jeles szépirodalmi irónak, a nagyérdemű szerkesztőnek, *Vadnay* Károlynak díszes síremléket állítottak gyermekei: Vadnay Tibor, Borsodmegye főjegyzője és Margit. A magas fekete obeliszket Gerenday Béla akadémiai szobrász készítette. Felirata: «*Vadnay Károly 1832—1902.*» November 30-án délután az elhunyt nagy számú tisztelői gyültek össze a sírnál a családdal és rokonsággal együtt. A közoktatási minisztert Molnár Viktor miniszteri tanácsos képviselte, ott voltak a tudományos és irodalmi egyesületekből sokan; Beöthy Zsolt, a Kisfaludy-társaság elnöke, Vargha Gyula a társaság főtitkára, Gyulai Pál, Heinrich Gusztáv az egyetem

«JÓTÉKONYSÁG.»

Damkó József szoborműve.

Szép, megható síremléket állítottak fel közelebb Marosvásárhelyen, mely tulajdonképeni feladata mellett a jótékonyságot ábrázoló sikerült szobormű. Ez emléket — melynek rajzát most bemutatjuk — néhai özv. *Specht* Károlyné állíttatta, végrendeletileg nagyobb összeget hagyván e czélra; öcscse, Züllich Rudolf, szobrász volt, ki még fiatalon sok nélkülözés és küzködés után halt el s Spechtné asszony egyszersmind öcscse emléke iránti kegyelettől indíttatva, rendelte meg az emléket, hogy ez által a hazai fiatal szobrászok egyike munkához jusson.

A kitűzött pályázaton *Damkó* József tervezete nyert legnagyobb tetszést s a szobormű elkészítésével őt bízták meg. Az emlékmű szobrászati része érczből van öntve, a főalak (Specht Károlyné) jóságos arczából a szeretet melegsége sugárzik ki, a mint enyhíteni igyekszik a segélyt kérő szegény asszony szenvedéseit. A háttér a kálvária «Consummatum est» részét tűnteti fel s emeli a hangulatot, melyet a szép szobormű a szemlélőben ébreszt.

AZ ANGOL ÉS OROSZ HADITENGERÉSZET FEJLESZTÉSE.

A legtöbb hatalom folyton növeli a szárazföldi haderő mellett a hajóhadát is, de ez utóbbi tekintetben különösen Anglia és újabban Oroszország válnak ki.

Anglia erőfeszítéseiről a tengeren fogalmat nyerünk, ha szemügyre veszszük, hogy a jelen évi haditengerészeti költségvetésben csupán a hadi kikötők kibővítésére és újabb fölszerelésére 32 millió font sterling, tehát 768 millió korona van felvéve, a mit a parlament szó nélkül megszavazott. E kikötők a világ mind az öt részében vannak elszórva: *Dover, Chatham, Keyham, Dartmonth, Sheerness, Portsmouth* Angliában, aztán *Gibraltár, Malta, Hongkong* (a hol egy második nagy száraz dock fog épülni), *Colombo, Simons-Bai* (Fokváros mellett), *Ascension, Szent-Ilona* stb. Az összes tengerészeti telepek új villamos berendezést kapnak, a mi

Damkó József szoborműve.

«JÓTÉKONYSÁG.» — Özv. Specht Károlyné siremléke a marosvásárhelyi temetőben

Fabritz Jenő

Vas. Ujs 1903. 748. l. kép

A költészet.

A zene.

a palota tánctermét, illetve annak külső homlokzatát diszitik. A *zenét* és *költészetet* ábrázolja ez a két egyszerű, bájos nőalak. A költészet alakja kezében lyrát tart, fejét borostyán-koszorú övezi. Ihletteljes arcza a magasba tekint és nemes vonásaival Sapphót juttatja eszünkbe. A *Zene* múzsája szintén antik felfogású, de e mellett egészen eredeti és ugyancsak becsületére válik alkotójának. Ez a két alak szintén sóskúti kőből készült; magasságuk ezeknek is három méter. *T. K. E.*

EGYVELEG.

* **A kasmir kendő** készítése ősrégi iparág a Himalája hegység alján fekvő Kasmir tartományban s bár újabb időkben már sokat hanyatlott, jelenleg is körülbelül 16,000 szövőszéken készítik. A szövőszéket rendesen földalatti helyiségben állítják fel s egynél többnyire három ember dolgozik festőkkel és hosszú, keskeny, csónakoknak nevezett toló eszközökkel. Az előrajzolt alakok finomsága miatt a munka oly lassan halad előre, hogy a legfinomabb sáloknál a három munkás egy nap alatt alig készíthet el egy hüvelyknyi darabot s az egész kendő elkeszítésére egy teljes év szükséges. Kevésbbé finom darabokból 6—8 darab készül el egy évben. Kasmirból évente mintegy százezer darabot visznek ki leginkább Konstantinápolyba, de Oroszország és Anglia felé is sokat. A legfinomabb kendőket, melyekből bármelyiket kényelmesen keresztül lehet húzni egy gyűrűn, több ezer koronáért adják el, de vannak 150 koronások is. Ismeretes azonban, hogy Törökországban és Kelet-Indiában igen sok kendő készül, mely kasmir kendő név alatt kerül a piaczra.

* **A legrégibb papirpénz,** mely korunkig fennmaradt, a londoni British Múzeumban van. A XIV-ik század második felében uralkodott Hung-Vu khinai császár adta ki. Európában 1694-ben adta ki az első bankót az angol bank.

* **A khinai szótár** 5020 kötetből áll és csak azelőtt három évvel készült el. Miután egy ily példányt egyesek alig vehetnek meg, a szótár használata csekély díj lefizetése mellett, szegény embereknek pedig ingyen a közoktatási miniszterium könyvtáraiban meg van engedve.

* **A földrengés hatása.** A múlt tél folytán Mexikóban előfordult nagymérvű földrengések alatt Zopothon városának nagyobb része teljesen elpusztult, a határában levő két □ mérföldnyi kiterjedésű tó pedig a fenekén megnyílt óriási repedésen eltünt.

* **A «Parasztbecsület»** (Cavalleria rusticana) czímű dalmű szerzője, Mascagni Péter nyolcz hétre Amerikába készül, hol különféle városokban hangversenyeket fog adni, a miért hetenként 48 ezer korona tiszteletdíj van részére biztosítva.

* **A kígyók és a melegforrások.** Egy franczia természettudós Mont d'Or vidékén kígyókat keresve, azt tapasztalta, hogy ezen állatok hideg időben melegvíz-források közelében tartózkodnak. Néhány vasúti munkás ugyanott ily helyen egy csomó kígyóra bukkant, s fekhelyük alatt ásva, rövid idő múlva egy új melegforrást talált.

* **Egy kéziratos biblia.** London egyik legismertebb régiségkereskedőjénél: *Solheby*-nél legutóbb egy kéziratos Wickliff-féle biblia is szerepelt az eladandó tárgyak között. A 15 ¼ hüvelyk magas és 10 ¾ hüvelyk széles pergament kötetet, mely 1410-ből való, 25,000 koronáért vásárolta meg egy régiséggyüjtő. Az ár nagy, de az árú is valóságos remekmű. Gyönyörű angol faktura írás az egész, gazdagon díszítve kicsiny képekkel és szines kezdőbetűkkel.

* **Drága csipkegyűjtemények.** Viktória királyné csipke-gyűjteménye 1.600,000 koronát ért meg, az amerikai Astor-családé szintén majd ennyit, míg a Vanderbilt-család csipkéit 2 millió 400 ezer koronára becsülik.

* **A párisi montmartrei boulevard zálogházában** naponta átlag 1000 darab arany és ezüst órát zálogosítanak el.

* **Londonban minden éjjel** vagy hatezer ember hajlék nélkül szabad ég alatt hál.

* **A leghosszabb távbeszélő vonal** jelenleg az, mely Berlint Bordeaux-val köti össze. A vezeték réz sodronyának hossza 1200 mérföld.

* **Az angol hadi kincstár** birtokában lévő 25 ezer teve részint az indiai, részint pedig a dél-afrikai hadsereghez van beosztva. Ezen hasznos állatok tartása sokkal kevesebbe kerül, mint egy ló rendes ellátása, azonkívül egy teve átlag hatszor annyi terhet bir el, mint a ló.

* **London korcsmái** egymás mellé épitve, 76 angol mértföld hosszú területet foglalnának el.

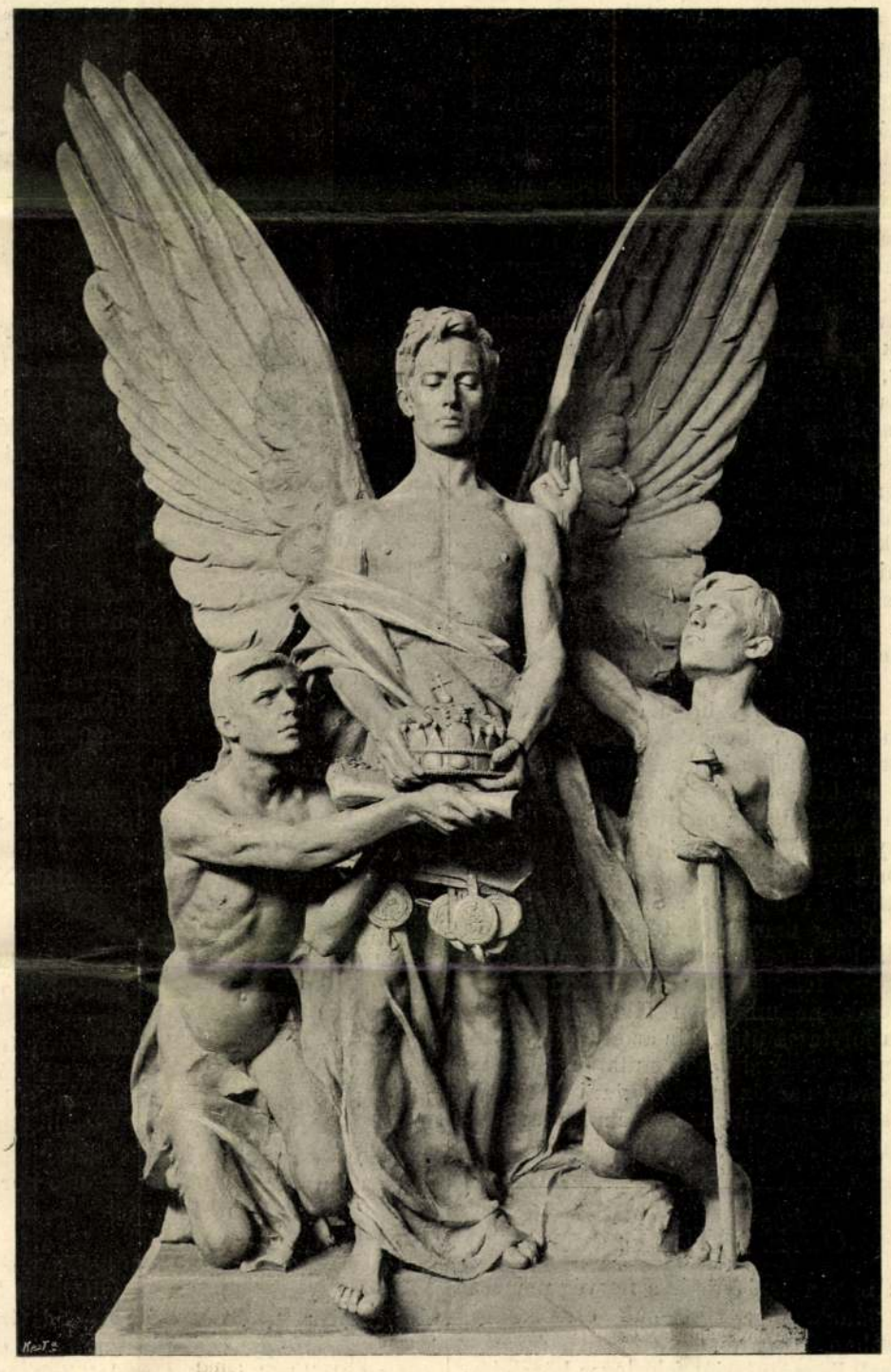

Az Alkotmány.

A BUDAI KIRÁLYI VÁR ÚJ SZOBORMŰVEI DAMKÓ JÓZSEFTŐL.

403-4. l.
a kir. vár trophaeiről
képpel

egy farkas megtámadta az állatot s megölte. A szent, ki hallotta az öszvér nyögéseit, a farkashoz lépett s megparancsolta, hogy vigye haza az öszvér hulláját. A vad engedelmeskedett s ettől fogva ő helyettesítette az öszvért.

De a franczia krónikák leghíresebb farkasa a gévandon-i, mely 1764-től 1767-ig űzte vérengzését. Egy hosszú, bár minden esetre túlzó és fantasztikus leírás szerint a gevandon-i vad akkora volt, mint egy egyéves bika, talpai erősek, mint a medvéé, hüvelyknyi nagyságú hat körömmel. Roppant nagyságú állkapcsai voltak, szügye olyan volt, mint egy lóé, teste olyan hosszú, mint egy leopárdé, farka emberkéz vastagságú s négy láb hosszú. Fejszőre sötétszürke, szemei akkorák, mint egy borjuéi és szikrázók. Hasát fehéres szőr borította, teste többi részét vörhenyeges, hátán lefutó, négy hűvelyk széles fekete csíkkal.

Egy akkori hírlapiró által adott más leírás szerint, a szörnyeteg «*különösen kedvelte az asszonyokat.* Szamármódra ordított, szikrázó szemei voltak, melyekkel jobban látott éjjel, mint nappal, s időnként úgy nyöszörgött, mint egy tengeri betegségben szenvedő ember. Nem félt az oroszlánoktól, s egyszer megtámadott egy tigrist is.»

Hogy, hogy nem, ennek a leírásnak némely részeit magára vonatkoztatta Clairon kisasszony, a Théatre Français kitünő művésznője, s az író ellen panaszszal lépett fel. A király is pártját fogta a haragos szinésznőnek s be akarta csukatni a hirlapírót. Szerencséjére ez kőszvényben szenvedett akkor, s mire felgyógyult volna, a becsületsértési pör szépen feledésbe merült.

A fenevad ezért természetesen folytatta pusztításait, melyeknek számosan estek áldozatául. Előbb csak gyermekeket támadott meg, de hovatovább vakmerőbb lett, alig serdülő fiatal leányokat szemelt ki áldozatúl, sőt itt-ott érettebb szépségekre is szemet vetett. Püspöki pásztorlevelet bocsátottak ki ellene, de persze siker nélkül. Végre egy század dragonyos vonúlt ki, hogy kézre kerítse. De a vadállat azzal mutatta vakmerőségét, hogy szemök előtt ragadott el egy leányt s véres fejét vitte el győzelmi jel gyanánt. A kor legjelesebb vadászai hiába merítették ki minden ügyességöket, hogy a dühöngő vadat hatalmukba ejtsék. Több éven át a gevandon-i farkas valóságos réme lett a vidéknek; kénye-kedve szerint válogatta ki áldozatait, melyeknek száma meghaladta a hatvanat. Sokan azt hitték, hogy tulajdonképen nem is csak egy farkas, hanem egész farkascsorda garázdálkodik, s okozza a Loire departementban ember- és állatban szenvedett rettenetes károkat.

De végre mégis ütött a megtorlás órája. Annyi eredménytelen hajsza után egy alkalommal 10,000 fegyveres ember állt talpra ellene, annyi álhir után, mely a rettegett szörny elejtéséről szólt, de ismét és ismét valótlannak bizonyúlt, s utoljára egy pór lőtte le. És gyomrában ekkor is egy ifjú leány tetemeit hordozta. Hulláját aztán Párisba küldték és elégették, mikor kitünt, hogy az egész egy — rengeteg nagyságú vadmacska.

Ám azért a gevandon-i farkas neve és fogalma átment a népköltészetbe s az ifjú pásztorleány a kegyeiért esengő ifjú pásztort azzal bátorította, hogy megkapja kezét és szívét, ha elejti a gevandon-i vadat. Valóságos hétfejű sárkány alakját öltötte a rettenetes állat a köznép képzeletében. Pedig nem titok többé, hogy a farkas csak azokat támadja meg, a kik megijednek tőle. A legelső föltétel tehát, hogy a ki farkassal találkozik, ne mutasson félelmet, hanem nyugodtan folytassa útját. Ha azonban a farkas koma mégis ragaszkodik a bemutatkozásokhoz, régi, de bevált eszköz, meggyújtani egy szál gyufát, melynek megvillant fénye a farkast feltétlenül futásra fogja birni.

OLE BULL.

A múlt hóban leplezte le a norvég nemzet, világhírű fiának, *Ole Bull*-nak érczszobrát, szülővárosában, Bergenben.

Az «éjszak Paganini»-ját felesleges közelebbről méltatnunk. A mint Liszt Ferencz emléke széles e világon él, úgy halhatatlanná vált Norvégia eme fia is.

OLE BULL SZOBRA BERGENBEN.

A művészi kivitelű szobor, *Sinding* ihletett műve, megkapóan szép és jellemző alkotás.

A sziklás Norvégiát jelképező sziklatalapzaton áll a nagy művész alakja, hegedűjével kezében, mintha épen játékhoz készűlne. De a mellett elmerűlve hallgatja a népmese fantasztikus alakjának, a vízesésekben lakó «Nökken» tündérnek bűvös dalait s azokból meríti ihletét!

Ole Bull, a XIX-ik század egyik legnagyobb hegedűművésze, 1810 február 5-én született s 1880-ban augusztus 7-én halt meg.

Már első művészi körútjával meghódította egész Európát; megfordúlt Magyarországon is, hol a hetvenes évek végén Budapesten, Győrött és Pozsonyban tartott hangversenyeket.

Amerikában, a hol már régen szobrot emeltek neki, a szó szoros értelmében rajongtak érte; a washingtoni szenátus aranykoszorúval tisztelte meg, számos város, köztük New-York, díszpolgárának választotta.

Páratlan művészeténél csak *szíve* volt nagyobb! Milliókat szerzett, melyekkel eszményi nagy czélokat szolgált. Az emberi nyomor enyhítése volt legkedvesebb fényűzése. E mellett lelkes hazafi volt. Amerikában nagy területeket vásárolt, hogy oda sűrűn kivándorló szegény honfitársainak otthont teremtsen, új kis Norvégiát szabad földön, az Egyesült-Államok hatalmas zászlajának védelme alatt.

Haza térve, ő alapította az első norvég nemzeti szinházat, melyet több éven át maga vezetett.

Halála nemzeti gyász volt. Húsz nagy gőzös kisérte a temetést lysöe-i villájából Bergenbe. Björnsternje Björnson és Edvard Grieg mondottak felette gyászbeszédet az egész országból, sőt a külföldről is odasereglett tengernyi sokaság előtt.

Nagyszabású volt most szobra leleplezésének ünnepélye is, melyen John *Lund* a Lagthing (felsőház) elnöke mondott nagy ékesszólásával, gyönyörű beszédet.

Mellesleg megjegyezzük, hogy e rokonszenves, kiváló államférfiú: John Lund, hazánkon meleg szeretettel csüng, hűséges, igaz barátunk, ki ezredéves kiállításunk alkalmával bájos leányával több hetet töltött körünkben, s a ki aztán az 1899-ik évi krisztiániai nemzetközi konferenczián magyar képviselőinket elfelejthetetlen melegséggel, páratlan vendégszeretettel fogadta.

Norvégia kegyeletes ünnepélye alkalmából mi is lelkes, igaz szívvel kiáltjuk feléje a mesze távolba:

«*Leve Norge!*» (Éljen Norvégia).

Dr. Rónaky Kálmán.

A KIRÁLYI VÁR SZOBRAIRÓL.

Alkotmány, Zene, Költészet.

Az a nagy arányú építkezés, mely a budai királyi várban már évek óta folyt, befejezéséhez mindinkább közéleg. Most a főhomlokzat óriási kupoláján dolgoznak serényen, melynek egyik kiváló ékessége a *Damkó* József által mintázott «*Alkotmány*» című szoborcsoportozat lesz. Nagy hatású ez allegorikus csoportozat már méreteinél fogva is. Főalakja egy a magyar koronát tartó arkangyal, három méter és húsz centiméter magas. Kiterjesztett szárnyai alatt jobbról, balról két ifjú térdel. A jobboldali alak mindkét kezével az aranybullát tartja, mintegy talapzatúl a szent koronának. A baloldali ifjú jobbját esküre emelve tekint a magasba, baljában a királyi kardot tartja. Gondolatban, felfogásban és kidolgozásban egyaránt jeles ez a csoportozat. A szobor sóskúti kőbe faragva fogja ékesíteni a királyi palota kupoláját.

Ez alkalommal bemutatunk még két allegorikus szoborművet Damkó Józseftől, melyek

Damkó József

VM 1936. VIII. 5.

Szerda, 1936 augusztus 5. N. U.

XI. Ince pápa szobra

Budavára visszavételének 250 éves évfordulójára október elején a katolikus nagygyülés keretében kerül leleplezésre *Damkó* József másfélszeres életnagyságu szobra, amely a pápát palliumban, kereszttel a kezében ábrázolja. A haraszti mészkőből készült alapzaton elől a pápa címere lesz elhelyezve, hátul pedig a liga egykori medaillonja, mig jobbról domborművü jelenetek fogják ábrázolni, amint XI. Ince pápa megbizza Bonvisit és Avianoi Márkot a háboru előkészitésével, balról pedig a Budavárába való bevonulás jelenete lesz látható. *Damkó* József, az esztergomi *Prohászka*-szobor a római *Szilveszter*-emlék, valamint a várbeli *Kapisztrán*-szobor és a Rózsakterén látható Szent *Erzsébet* szobor kiváló alkotója ismét szép alkotással gyarapitotta müveinek számát, amelyben hamarosan gyönyörködni fog a Budára zarándokló hivő magyarok és a külföldiek tömege.

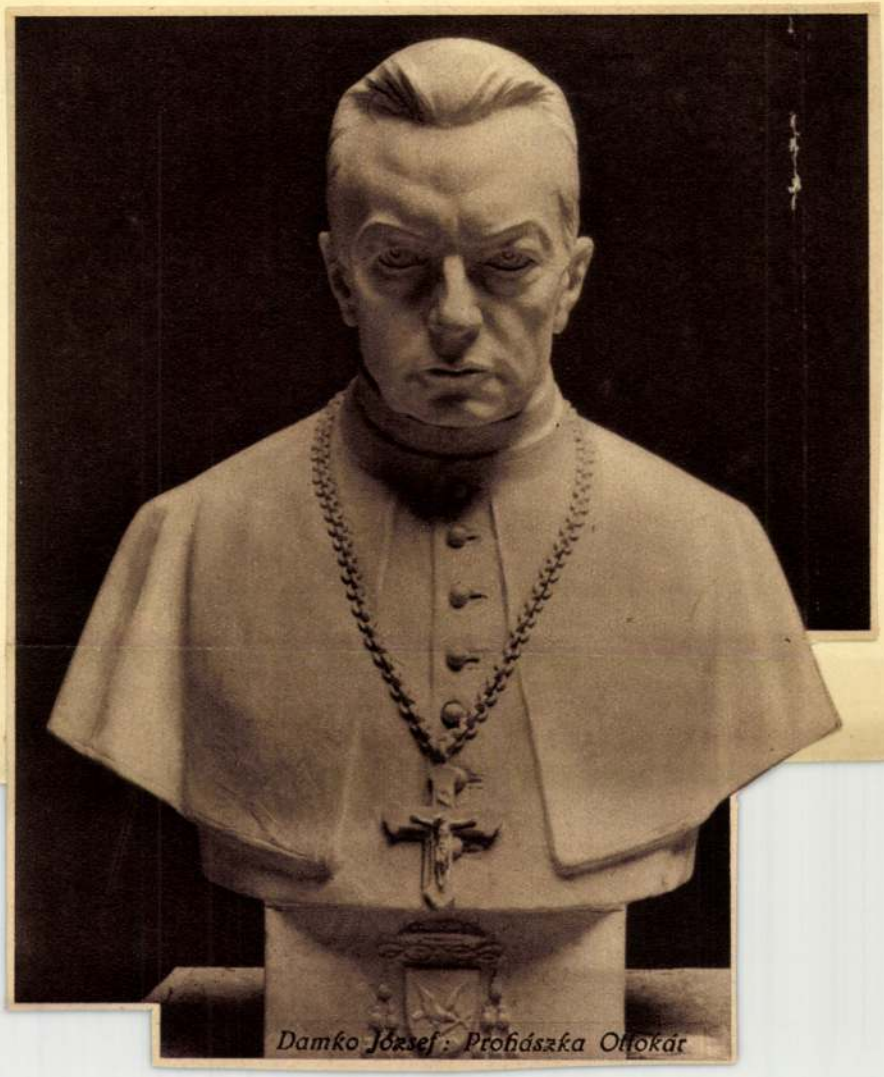

Damko József: Prohászka Ottokár

Dramkó József
vacharán

A Mücsarnokban rendezett harmadik nemzeti képzőmüvészeti kiállitásról

Magyarság
1935 III. 24

VERSEK

Irta: EMŐD TAMÁS

Intelem a Bibliából

(Dániel V. 1—30)

Mennyi vad aggodalom,
Izgalom és mozgalom,
Meddig áll a vigalom?
Lángirás van a falon.

Meddig a vig forgalom
Zene, vana, ringalom,
Tál, citera, cimbalom?
Lángirás van a falon.

Meddig sürög a malom,
Ekenyom a talajon,
Toll, ceruza, cirkalom?
Lángirás van a falon.

Reng a határ, a halom,
Reszket a húr a dalon,
Hül a hal az asztalon,
Lángirás van a falon.

Hasztalan a vigalom,
Hasztalan a siralom,
Nincs ellene hatalom,
Lángirás van a falon.

Souvenir

Egy régi anziksz. Hallya csak, mit ír?
»Emlék kilencszáztizből. Souvenir.«

Ezüstporral van ráhintve a szó:
»Souvenir«. Ez még Váradról való.

Még békebeli. Rózsaszinü-kék.
Kopott fényképén átragyog az ég.

*

Ott a Kishid. Az aranyos-vörös
Templomkupola. Ott fut a Körös.

Ott a Liget. A szöllődombokon
Átsüt a nap a szellős lombokon.

Ott a Karger: a régi váradi
Hegyi vendéglő. Oda vár Ady.

*

Fent kert, veranda, vaj, virág, palack,
Fehér asztalkán francia barack.

Lent kis bukéták, tarkák, hazaiak:
Verbéna, szekfü, mályva, bazsalik.

Bent pádimentom, firhang, vén fiók,
Ablakszögletben legyet fog a pók.

*

Egy régi anziksz. Még békebeli.
»Souvenir.« Halkan ezt ismételi.

Ezt pengeti ki dallamos ezüst
Nyolc kis betüje, mint az üvegüst.

»Souvenir«: ebbe lehelli bele
Az egész lelkét. Evvel van tele.

*

Kilencszáztóz. Egy ócska kis papir,
Emlékül adom nektek. — Souvenir.

harmacia
DOBOZGYÁR R.T.
BUDAPEST, VII. KER.,
HERNAD UCCA 54. SZ.
TELEFON: 1-433-73

XI. INCE

Budavári szobrának leleplezésére

Október első napjaiban új szobor kerül a budavári hangulatos Iskola térre, ahol áll még Kontnak, a »kemény vitéznek« cégéres háza és Szent Miklós ódon tornya visszavarázsolja a középkori Budavár romantikáját a 20. századba. Két szobor néma és mégis oly sokatmondó éretekintete talál most itt egymásra. A véletlen csodálatos útjain egymás tőszomszédságába kerül Hollós Mátyás király szoborképe és XI. Ince pápáé. Mátyás király a 15. század derekán akarta

XI. Ince pápa

megvalósítani a keresztény világszövetséget a török ellen. A német fejedelmek kicsinyes, önző bizalmatlansága akadályozta meg nagy terve megvalósítását. A 17. század végén eszméjét szerencsésebb kézzel valósította meg az Odescalchi család nagy fia: XI. Ince, a vaspápa. De mennyi könnynek kellett közben, másfél évszázad alatt a török hódoltság szomorú napjaiban a magyar földön elfolynia! Mily szörnyű vérveszteségen, anyagi és szellemi megpróbáltatások keservein kellett a magyarságnak átesnie! A bautzeni Mátyás szobor budavári mása, most a felmentést kezdeményező pápa budavári szobrának leleplezésekor mint a magyar kezdeményezésnek kőbe vésett emléke tekint le a dömések rendtemploma tornyáról, arról az egyházról, amelyhez hét évszázad előtt Julián barát is tartozott, a keletetjáró magyar utazók hosszú sorának megnyitója. Mert való igaz, hogy a kereszt jegyében a kelet ellen folytatott minden hősi harcunk dacára őseink tudatalatti mentalitásában ott derengett valami homályos sejtelem arról, hogy nem a Nyugatnak, hanem a meddő harcokban erejét felőrlő Keletnek vagyunk névszerinti gyermekei. Talán a szerencsétlen Szapolyay János király volt ennek első felismerője, amikor megrázó lelkitusák árán a török mellé állott és 1532 táján korának magyar eszmevilágát évszázadokkal megelőzve, felállíttatta a budavári koronázó főtemplom előtt a hun királyi testvérpárnak: Attilának és Budának remekbekészült kőszobrait. Ne essék ezért emlékén sérelem. A politika a rejtélyesnél rejtélyesebb sakkhúzások pokoli mestersége nemcsak ma, hanem az volt régente is. Hiszen köztudomású a nagy Sobieskiről is, aki francia támogatással lett lengyel király, hogy mily sokáig habozott abban a híres 1683. esztendőben, hogy a Napkirály szövetségeseként a Bécs ellen induló török mellé álljon-e a Habsburgok hatalmának megdöntésére. Thököly Imre magyar királyságának megerősítésére, avagy I. Lipót oldalán szálljon-e harcba a kereszténység legveszedelmesebb ellensége: az ozmán ellen. XI. Ince pápa diplomáciai mesterműve volt e mozgalmas napokban, hogy a nagy lengyel királyt megtudta nyerni a közös keresztény ügynek. Ezzel vette kezdetét Magyarország felszabadítása és bizony csak egy hajszálon múlott, hogy az öldöklő párkányi csatában, a magyar Sion falai alatt, nem öregbítette Sobieski hősi vére a török ellen mártir halált halt hős lengyel uralkodók sorát.

Comóban most öltözik őszi pompájába a felső olaszországi tavak bűbájos mesevilága. Onnan jött a 18. század első éveiben Budára Feretti Bernát, a budavári első Szentháromságszobor megalkotója, akinek akkori remekéből még ma is a III. kerületi Zsigmond téren látható a Szentháromság alakja. Comóból indult életútjára az ókorban a két Plinius. Szobraik az ősi székesegyházról ma is rádtekintenek, ha járod e paradicsomi vidéket. Ott született Volta, a nagy fizikus. Ott ringott XIII. Kelemen pápa bölcsője. Ez a város az Odescalchi-család ősi fészke. A napsütötte hegyoldalban áll még S. Abbondio ősi bazilikája, a longobárd idők emléke, amelynek 7. századbeli alapozásakor már itt éltek e család fiai a rómaiak alapításával dicsekvő Comum-ban.

Ha majd ott áll a budavári szobor leleplezéskor a magyar-olasz barátság jegyében bizonyára meghívott comói podeszta a világvárossá serdült Budapest polgármestere mellett, szívét joggal töltheti el az ősi mult dicsősége, mert ennyi dicsőség tetőzéseként ott született 1611 május 16-án XI. Ince pápa is, Odescalchi Livius és a bergamói Castella Paula gyermeke.

Gyermekkoráról feljegyezték, hogy katonának vágyakozott a török ellen. Ma is vitás kérdés ifjú korában valóban kardot kötött-e, hogy a Liga oldalán személyesen is résztvegyen a harmincéves háború gyilkos harcaiban. A 18. század végén a braunschweigi Wolffenbüttelben még mutogatták a házat, ahol mint tiszt megszállott. Állítólag később egy német főúr előtt maga is megemlékezett németországi útjáról. De okmányszerűen nem igazolható katona volta, pedig Franciaországban és Lengyelhonban is látni vélte a képzelet. Lehet, hogy családjának valamelyik másik tagjával cserélte fel a fáma, amely oly szeretettel jár nagy emberek földi nyomában. Nem kellett neki katonának lennie, vérbeli harcos lélek volt ő amúgy is. Széles látókörét, hajthatatlan akaratát, diplomáciai ügyességét a hit védelmébe állította. Elég képmására, erre a valóban arisztokratikus arcra tekinteni, hogy megérezzünk valamit abból a csodálatos varázsból, amely hipnotikusan kortársaira sugárzott parancsoló lényéből. Magas királyi alak, hatalmas fej, komoly homlok, élénk tüzü szemek, méltóságteljes arcvonások voltak e *magnus sacerdos* külsejének jellegzetességei. Csak ily imponáló egyéniség tudta korának nagy eseményeit értékük szerint felismerni és sorsdöntő pillanatokban habozás nélkül cselekedni.

Egymaga hadakozott egyszerre több fronton. Hadat üzent XIV. Lajos egyházpolitikájának. Legyűrte a Janzenismus félelmes megmozdulását. Felvette a harcot a babona ellen. Bele mert nyúlni a római nepotizmus darázsfészkébe. Túltette magát évszázados előítéleteken. Mert nem barátja lenni a jezsuitáknak. Róma erkölcseinek megjavítása is nevéhez fűződik. Akarata vasból volt. Tudott hajthatatlan és könyörtelen lenni, akár egy hadvezér. Krisztina svéd királynő római megpróbáltatásait a történet jegyezte fel lapjaira. Gustáv Adolf leányának megtérésére sem térítette el útjából. Amikor Matchese Gabrieli, a szép svéd királynő olasz kegyence a flaminiai kocsiversenyen megszegi tilalmát, nyomban a magyar harcterekre küldi. A nemes márki itt Buda falai alatt tünteti ki magát. Lófarkos török zászlót zsákmányol. Lotharingiai Károly herceg őt küldi Buda elestének örömhírével hozzá. Mindhiába! A vaspápa még csak nem is fogadja. Visszaparancsolja a magyarországi harcterekre! Valóban e kor Róma vaskora volt. És érthető, hogy Bonamici, XI. Ince 18. századvégi életírója, a pápa szentté avatásáért szállt síkra.

Élte legnagyobb, legsúlyosabb harcait a franciák ellen vívta. De míg villámait nyugatra szórta, felismerte a keleti veszedelmet is egész nagyságában és két emberöltővel a harmincéves háború után Skandináviától Sziciliáig egyesíteni tudta a kereszténységet Budavár felmentésére. E hősi harc tette a magyar királyok ősi székhelyét világhíressé és örök dicsőségé a vaspápa szellemének.

Jótékonysága bámulatos volt. Családtagjai számára soha nem volt egy árva fillérje sem, de földrengéssujtotta olasz vidékek pénztárából épültek újjá. A gyermekgondozásnak ő vetette meg alapjait az örök városban. Szegények és nyomorultak áldották imáikban...

Kortársai feljegyezték, hogy halálakor a derült olasz ég hirtelen elsötétedett, majd komor, sötét fellegek kárpitjába burkolódzott. A Flaviusok amfitheátrumának egy része pedig pokoli robajjal dőlt össze. Mintha az ég és a föld osztozott volna a kereszténység nagy fájdalmában.

I. Lipót, aki a törökök elől egész házanépével Linzig futott, 1683-ban hálásnak bizonyult a pápa családja iránt. XI. Ince pápa unokaöccsét, Odescalchi Liviust, birodalmi herceggé tette meg és 1698-ban hercegi címmel neki adományozta a magyar Szerémséget. Ez Livius herceg halála után a milánói Erba-családra szállott. Erba-Odescalchi Livius herceg 1751-ben megszerezte a magyar indigenatust. Leszármazottjai azóta magyar főrendek. Közülök került ki a nagytudományú történetíró Odescalchi Arthur herceg, aki »Szerémi« néven írta nagybecsű történelmi műveit a magyar Felvidéken. Egyik késői ifjú magyar leszármazottjának, dr. Erba-Odescalchi Sándornak tollából a közeljövőben fog megjelenni XI. Ince pápa első méltó életrajza.

A nagy pápa családja ma is él és virágzik a magyar földön. Hírneves ősük szobrának leleplezésén ott lesznek Odescalchi Géza, Károly és Miklós hercegek és ott lesz Odescalchi Béláné hercegnével ifj. Andrássy Gyula grófnak, a hervadhatatlan érdemű nagy magyar államférfiúnak nevelt leánya is, Odescalchi-Andrássy Klára hercegné, hogy így magyar rózsák fonódjanak abba a koszorúba, amelyet a hálás magyar nemzet és a világ legszebb fővárosa helyez a nagy Odescalchi első szobrának talapzatára...

Palóczi Edgár

A TITKÁR

A bankelnök, az országgyűlési képviselő és az író titkárja beszélnek a titkárság titkairól és arról, hogy mit kellene tanítani egy felállítandó titkáriskolában

A bankelnök titkárja élő lexikon legyen! — A titkárnak mindent kell tudnia! A képviselő titkárja, akit feljelentettek okiratlopásért — Botettát gyűjteni, plakátszöveget írni, ötleteket adni! — A titkárnak legyen szerencsés keze, hogy a legalkalmasabb terveket válassza ki a megvalósításra! — Bob Curtis, Edgar Wallace titkárja, a gyorsíróbajnok és gépíróvirtuóz — Az író titkárja tárgyal, fordít, korrigál és autogramot hamisít

A titkárság legfőbb titka a titoktartás!

A Timesban olvastuk a minap a következő hirdetést:

> **LONDON College of Secretaries.** Complete and practica. training for educated girls and women desiring to be private secretaries to professional men, politicians, or business men.

Ezek szerint Angliában iskolák tanítják a titkárság művészetét. »College of Secrateries«, a titkárok kollégiuma.

Mit tanítanak egy ilyen titkáriskolában? Mi az, amit a Nagy Ember titkárjának, vagy ahogy mondani szokás: »*jobbkezének*« tudnia kell?

Kérdést intéztünk három közéleti férfiú titkárahoz, mondják el, mi a titkárság titka, mit kell tudnia annak, aki titkárnak szegődik valamelyik politikai, gazdasági vagy művészeti nagyság mellé?

Mit kellene tanítania egy ilyen, Magyarországon felállítandó titkáriskolában?

A bankelnök titkára:

Magas, jómegjelenésű, ötven év körüli úr.

Fekete ruhában jár, orrán szemüveg, ú. n. »cvikker«.

Magyarország egyik legnagyobb pénzügyi hatalmasságának bizalmasa.

Évtizedek óta ül ugyanannál az íróasztalnál és intézi a bankelnökhöz befutó ügyeket.

Legendás híre van.

A bankelnök minden kérdésben kikéri véleményét.

Mindent tud, mindent hall, ami a bankban történik.

A pénzvilágban azt tartják, ha sikerül a titkár urat megnyerni egy üzlet részére, akkor a fél ügye nyert ügy. Ha nem, úgy csak a jó szerencse segíthet.

Mert minden attól függ, hogy hogyan referál a titkár úr...

Hivatalában kerestük fel a bankelnök titkárát, munka közben.

Asztalán nem kevesebb, mint öt telefonkészülék áll, amelyek közül valamelyik mindenkor szól.

— Hogy mit kell tudni a titkárnak? — kérdezi önmagától.

És rögtön meg is adja a választ:

— Mindent! A bankelnök titkárja minden esetben valóságos élő lexikón. Nem magamról beszélek most, — mondja szerényen — hanem általában összes kollégáimról. Mindent kell tudniok, mindenről és mindenkiről. Az országban és a világban nem történhetik jelentős esemény, amely elkerülné a figyelmét. A titkár felettesének minden ügyét intézi, tehát minden ügyet számon kell tartania, hogy akármelyik percben akadálytalanul és azonnal beszámolhasson róla.

Megszólal a telefon. A titkár úr rövid öt mondattal útbaigazít egy felet.

— A titkárság legfőbb titka a titoktartás. A titkár mindenről tud, de semmiről sem beszél. A titkárnak legalább három nyelvet kell tökéletesen beszélni. Németet, angolt, franciát. Utóbbi időben különösen az angol nyelv nyomult előre gazdasági téren. Kell tudni gyorsírni és gépírni. Azonkívül bizonyos jogi tudás feltétlenül szükséges. Ha már nem jogász az illető titkár, akkor minden gyakorlatban előforduló jogi kérdésben tisztán kell látnia.

Rágyujt egy cigarettára, úgy folytatja:

— Magyarországon nagyon fontos a cím és a rang. Tehát tévedhetetlen biztossággal kell tudni azt, hogy kit milyen címzés, megszólítás illet. Egy barátom csupán azért került el felettese mellől, mert gondatlanság folytán másként címzett meg egy levelet, mint kellett volna...

— Tudni kell hogy az egyes kérdésekben kihez kell fordulni. Annak nem szabad előfordulnia, hogy a titkár máshoz forduljon valamelyik üggyel, mint aki az ügyben illetékes. A titkár sohasem kérdez, a titkár minden esetben mindent tud és mindennek az elintézésére vállalkozik. Szemrebbenés nélkül. Én magam jónéhány évtizede működöm az elnök mellett, de sohasem adhatott olyan feladatot, amelyre azt mondottam volna, hogy nem tudom elvégezni. Az ember átveszi a megbizatást és utána megtalálja azt az embert, aki útbaigazítja.

Mosolyog.

— Ha titkáriskolai tanár lennék, minden osztály falára festetném ezt az anekdótát:

A grófnak volt egy házizsidaja.

Egy napon a gróf így szólt:

— Vegyen nekem két dakszlit.

— Igenis — mondta a zsidó. — Meglesz.

— Ért a dakszlikhoz? — kérdezte a gróf.

— Hogyne! — válaszolta a zsidó. — Már gyerekkorom óta adok és veszek dakszlikat.

A gróf megnyugodott és a zsidó elment a barátjához:

— Mondd kérlek, mi a fenét jelentsen, hogy dakszli?

Fogalma se volt róla, de azért másnap két gyönyörű dakszlit szerzett be...

A képviselő titkárja:

Ő már sokkal fiatalabb, mint a bankelnök titkárja.

De szertartásosabb is.

Elegáns. A legújabb divatú szövetből van a ruhája, amelynek szabása a lehető legmodernebb.

Olyan, mint valamelyik amerikai pénzamorozó.

Gyorsan és határozottan beszél.

— Kérem szépen, engem eddig már háromízben jelentettek fel okiratlopásért — kezdi.

— Hogyan?

— Ugy, hogy az első időkben voltam olyan naiv és elfogadtam okiratokat a hozzánkforduló választópolgároktól abból a célból, hogy bemutassam a képviselő úr őméltóságának. Egyszer azután megkaptam a feljelentést. Állitólag elveszett az egyik fél valamelyik okmánya. En loptam el — mondta. Mit tehettem kérem szépen?

— Es mi lett a következmény?

— Felmentettek! De kellemetlen volt a dolog.

— Mit kell megtanulnia a képviselő titkárjának?

— Először is: türelmet! Mindenkit nyugodtan meg kell hallgatni. Tanácsot adni, vigasztalni, útbaigazítani.

— Másodszor: távoltartani az embereket a képviselő úrtól. Aki bizonyára rövid idő alatt megbolondulna, ha minden emberrel saját maga tárgyalna. Sajnos, az a baj, hogy mindenki meg van győződve arról: az ő ügye egyedülálló, az ő ügye a legfontosabb. Ebben az előszobában már többször volt botrány. A fél csinálta, mert nem beszélhetett a képviselő úrral személyesen.

Megigazítja nyakkendőjét:

— Azután, kérem szépen, minden képviselő bizonyos fokig szociális intézmény is. Ez furcsán hangzik, de így van. Az emberek százai jönnek el, segítségért. Sajnos, rengeteg a hivatásos koldus, ugyanúgy sírnak, könyörögnek, mint a szegény esett emberek. Érzék és gyakorlat kell hozzá, kiválogatni, ki érdemli meg azt a kis segítséget, amelyet juttatni tudunk.

— Mi volt a legnehezebb feladat, amelyet eddig titkár úrra bíztak?

— Sok nehéz feladathoz volt szerencsém, de a legnehezebb mégis a választások alkalmával adódik. Akkor éjjel-nappal talpon kell lenni. Ellenőrizni mindent, vigyázni mindenre. Fővárosi törvényhatósági választásokon az én gondom a toletta. Én irányítom a képviselő urat, hogy mikor, hol kell beszélnie, én szövegezem a plakátokat, én csinálok mindent. A szavazások alatt én ellenőrzöm a bizalmiférfiakat, akik a szavazóhelyiségben pártunkat képviselik...

Egész belemelegedett a beszédbe.

— Jó diplomata legyen a képviselő titkárja. Adjon ötleteket a képviselőnek, intézze el minden ügyét úgy, hogy a gazdája ne is tudjon róla. Legyen szerencsés keze, hogy a millió terv közül, amelyet az emberek felajánlanak, válassza ki azt, amelyik a legalkalmasabb a megvalósításra... Ha mindezt tudja, akkor idővel belőle is lehet képviselő — fejezte be a beszélgetést, mert el kellett rohannia.

Az író titkárja:

Ő már nem hivatalnokember.

Iró titkárja, bohém.

A haja mindig az arcába lóg. Ruházata kicsit lompos, »művészicsen elhanyagolt«.

— Hogy milyen legyen a modern író titkára, arra a legjobb példa a nemrégen elhúnyt Bob Curtis, aki Edgar Wallace mellett dolgozott. Az egész világon jól ismerik a nevét. Ő volt a csodatitkár. Gyorsíróbajnok volt és írógépvirtuóz. Wallace, minden idők legnagyobb detektívregényírója, esténként, ágyban fekve diktálta regényeit, kizárólag diktafonba. Másnap reggel a titkár lehallgatta a hanglemezeket, gyorsírással jegyzett, azután áttette írógépre. Délben felolvasta a szöveget meste énekének. Igy dolgozott Wallace, így volt lehetséges, hogy annyi regényt tudott termelni. Az én feladatom, illetve munkakörüm egészen más. Az én főnököm kézzel írja regényeit, novelláit és cikkeit. Én viszem őket a szerkesztőségbe, én tárgyalok a kiadóvállalatokkal, tehát minden adminisztratív ügyet én intézek el. A mesternek nem kell széjjelforgácsolni erőit az ilyen fárasztó dolgokkal.

Ujjaival belefésül a hajába:

— Én fordítom idegen nyelvre azokat az írásokat, amelyek külföldön megjelennek. Én választom ki a mester írásai közül azokat, amelyeket kötetben ad ki. Ha darabot írt, én referálok a színházi próbákról. Regényeit én korrigálom.

— De a legnehezebb feladat — folytatja — elolvasni azokat a kéziratokat, amelyeket az ország minden részéből beküldenek megbírálás céljából. Ez ugyanis az átka minden nagy írónak.

— Tehát mit kell tudnia az író titkárának?

— Nagyon kell értenie az irodalomhoz, széleskörű műveltséggel kell rendelkeznie és értenie kell ahhoz, hogyan kell távoltartani az embereket az írótól, hogy az zavartalanul dolgozhasson. Végül...

— Végül?

Nevet.

— Kitűnően kell hamisítania az író aláírását, hogy annak a rengeteg autogramkérésnek eleget tudjon tenni, ami nap-nap után befut...

*

Igy beszél a bankelnök, az országgyűlési képviselő és a híres író titkárja.

Ezt tanítanák egy felállítandó titkáriskola katedrájáról...

Szombati Sándor

HELTAI JENŐ:

Hol hibáztam el?

AZ ATHENAEUM NOVELLASOROZATÁNAK ÚJ KÖTETE

ÁRA 1·60 P

Pápaszemet

vásárolni bizalom dolga – Bármely orvosi recept után is készít szemüveget **Mayer Sándor** speciál látszerész.

IV., Kossuth Lajos ucca 15, az udvarban.

Javít azokat pontosan, csekély költségért készítek is azonnal helyszínében. Postai megrendeléseket azonnal. **Telefon: 1-85-0-26.**

Dáliagumók óriás virágúak legjobb fajták (Jane Carol, Kathleen, Norris, Entrupo Sultan stb.) novemberi vagy tavaszi szállításra megrendelhetők, darabja **50** fillér

Gubacsi kertgazdaság Pestszenterzsébet, Klinger major **Telefon 1-478-00, 1-544-47**

Dankó József
Lendvai István portréja

Vasárnap, a Nagyasszony képes mell.

rosháza. És a patika úgy ékelődött ki a sarokra, hogy szinte torkonragadott minden embert, aki befordult a városháza, a posta vagy különösen a kaszinó felé.

Ami egész határozottan különös és érthetetlen teljesítmény lett volna egy patikától, ha a torkonragadás műveletében nem segített volna neki teljes erejéből Cseresnyés Péter, a patikus.

A patika előtt volt egy kis árok, amelyben néha ősz felé megbokrosodott hullámokban folydogált az utcai esővíz. Efelett az árok felett volt egy kis hidacska. A hidnak mind a két oldalán a karfa helyén szabályszerű lóca volt felszerelve a hidra. Jobbról egy barna lóca, balról egy barna lóca.

És valamelyik lócán egész nap ott üldögélt Cseresznyés Péter, a patikus.

Ha vannak nagyhírű, komoly tudósok, akik életük legfőbb céljának azt tartják, hogy megállapíthassák, vajjon a Himalája lejtőjén ezer vagy kétezer méter magasságban meghuzódó szerény moszatok mért telepedtek le éppen a Himalája lejtőjére, — akkor nekünk sem lehet szégyenletes dolog az, ha meg akarjuk állapítani, hogy Cseresnyés patikárus mért ült éveken keresztül naphosszat a patikája előtti padon, amikor odabent a patikában is ezer tennivalója akadt volna? Mért ült a padon és mért nem törődött a kenőcsökkel, cseppekkel, tégelyekkel, porokkal, receptekkel, betegekkel, amikor általános emberi hit szerint egy patikusnak ez lenne a legfontosabb kötelessége?

Cseresznyés úr lócázási szenvedélyének nem jellemi gyöngeség vagy hivatása iránti hűtlenség volt az oka, ó, távolról sem! Kizárólag csak a nagy, pohos Kassay volt ennek az oka.

Ez a Kassay már öregember volt, senki se tudta mennyi idős. De remekül birta magát, akkora volt, mint egy óriás, fekete, alig őszülő szakállától reszketett Kőhegyen minden gyermek. Pedig Kassay bácsi soha még egyetlen gyermekkel sem mérte össze az erejét, erre senki Kőhegyen nem emlékezett, mégis ő volt a gyermekek mumusa. Nagy lassú rengő lépésekkel, szájában pipával ballagott végig naponta kétszer is a kaszinó felé. Semmi dolga nem volt a világon, volt egy nagy háza, amiben egyesegyedül lakott, ő főzött, ő mosott, ő takarított magára és volt a szőlőhegyen kint egy nagy gyümölcsöse, amelyben olyan szilvák, körték és barackok termettek, amilyeneket csak a király asztalán láthat halandó ember. Ez a gyümölcsös annyi pénzt hozott, hogy Kassaynak semmiféle gondja-baja nem volt a világon. Nyugodtan élhetett szenvedélyének.

A szenvedélye az volt, hogy ujságokat mondjon az embereknek.

Kassaynak ez a szenvedélye lett a végzete Cseresnyésnek, a patikusnak is.

Folytatjuk

Odahaza

Házunk előtt a bokrok most fakadnak,
Virágerdő lesz az udvar megint.
Az orgonák pompáznak, illatoznak,
Míg engem a nem ismert távoloknak
Ábrándvilága, ködös kékje int.

Megyek sovárgó szívvel nyughatatlan
A mérhetetlen sivatagon át.
Odahaza a bokrok nyílnak újra
S csak várnak, várnak a vándorfiúra,
S lefonnyadnak megint az orgonák.

Petri Mór

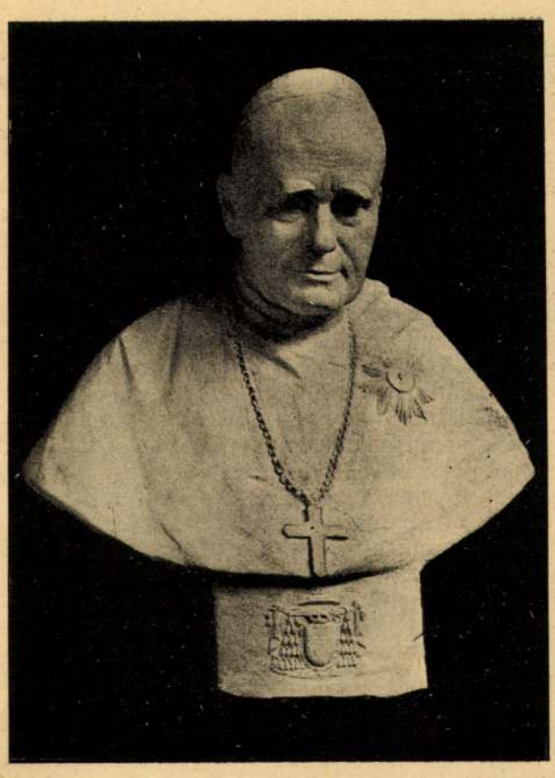

Az aranymisés Csernoch János hercegprimás Damkó József szoborműve.

Kis Tárca

Ötszáz rózsa

Zöldborítékos kötetben akadtam ötszáz rózsára, magyar rózsákra, ötszáz rózsanévre. Ne tessék a dolgot szimbolikusnak hinni, itt valódi rózsáról van szó s nem versekről vagy leánynevekről. Ez azoknak a rózsaféleségeknek száma, amelyek Magyarország síkjain, dombjain, hegyein teremnek, maguktól, a természet hímes ajándékaként. A rózsák tudós kutatója, Degen Árpád professzor szedte őket szépen rendbe, meghatározó kulcsot írt róluk, amely napvilágot is látott Jávorka Sándor nagy művének, a Magyar Flórának most megjelent második részében.

Két nagy hagyomány fűződik a tudományban a magyar rózsához. Az egyik az, hogy legnagyobb tudósaink egyike, Borbás Vince, éppen rózsáink tanulmányozására fordította fiatalabb korának legszebb éveit s meg is teremtette az első magyar rózsa-monografiát, a másik az, hogy akadt egy nagytudományú főpap, Haynald érsek, aki fáradtságot és költséget nem kímélve, Európa egyik legszebb rózsagyűjteményét állította össze, amely ma egyik kincse a Nemzeti Múzeumnak. Akkor még élt efajta típusú magyar úr is.

A rózsáról szóló tudomány tehát hagyományokban gyökerezik nálunk s ha a magyar legény rózsámnak szólítja élete legszebb kincsét, nem stílustalan, hogy a botanikusnak is egyik kedvence. Most mindjárt *sub rosa* hozzáfűzhetjük azt is, hogy kitanulhatatlanság dolgában bátran vetekedhetik a tanyák legmakrancosabb Rózsikájával. Mert amilyen szimpla vadvirágnak mutatkozik a laikus előtt, szerénynek, igénytelennek szinlelve magát: oly szeszélyessé válik, ha a domboldalon egy fegyverzett szemű botanikus közeledik feléje. Akkor körülbelül megismétli Csipkerózsika meséjét.

Innen van, hogy a rózsáról szóló fejezetet mint-

Uj Idők 1924. XXX. 48.

egy külön tudománnyá kellett megszervezni és ez a rhodologia ma már egy sor specialistát foglalkoztat, akiknek szeme erre a célra idegződött be. De még így sem egészen könnyű dolog eligazodni abban az útvesztőben, amit a magyar vadrózsa alakváltozatai építenek a kutatók elé. Mert igazi megismerésükhöz még egyebet is ösmerni kell: a mi vadrózsáink európai atyafiságának ezreit s Ázsia rózsasokaságának végeláthatatlan sorát. Tetézi e bonyodalmakat, hogy a rózsák bizony-bizony szerelmes természetűek s a legkönnyebben kötnek mesaliance-ot, aminek következménye a keverék-alakok rendkívüli sokasága. Ugyancsak kemény készültségű specialista legyen az, aki ily esetek láttára mégis biztos kézzel rántja le a leplet a családi titkokról.

Ebből látni, hogy — bármily paradoxonnak hangzik is — a rhodologus nem jár rózsás útakon. De a tudomány szenvedélye nem torpan meg. Mint ahogy ezt éppen a fent idézett szép mű mutatja.

Lapozgatván benne, még egy veszedelmes társaságra bukkanunk ott s ez az a bokor, aminek szeder meg málna a neve. Nem kevesebb, mint kétszázféle formában gazdagítja a magyar flórát s a botanikus gondját. Ezzel a málnalekvár és málnaszörp révén általános rokonszenvnek örvendő csalóka növénnyel keserves és hosszulejáratú harcokat vívott a botanika, míg végre sikerült képmutatásait leleplezni. Itt is előbb nagy haditerv alapján ki kellett építeni a batológia tudományát, amely végre rendet teremtett a szedrek tévetegében. Ám az ilyen rendteremtés tövises manipuláció és nem egy kisérletező rosszul járt vele. Most első ízben látjuk szép rendbe állítva, hierarchikus beosztásban a magyar szeder-népséget, amely még a rózsánál is kikapósabb. Ezt a rendet Gáyer Gyula dr. teremtette meg s neki köszönjük, hogy végre át tudjuk tekinteni a magyar szederflórát is.

Azonban tovább mehetnénk s a változatokban szegényebb növénynemek körében is találhatnánk sok érdekes, főképp pedig bonyolult és küzdelmes munka árán elért érdekességeket. Jávorka Magyar flórájának ez a második része épp oly gazdag értékekben, mint az első. S egyik előnye, hogy meghatározó kulcs formájában lévén megírva, eszközt ad a laikus kezébe, hogy most már maga próbálkozzék rányitni azokra az érdekességekre, amelyek együttvéve a mi szép és gazdag flóránkat adják.

Krónikás

Falusi téli délután

— *A Magyar parasztok című ciklusból* —

Mogorva téli délutánon
Benyitok egy kis paraszt házba,
Az asztalnál egy öreg ember
Feltett süveggel ül pipázva.

Az asztal mellé ülök én is
S csendes beszéd indul közöttünk —
Az öreg bort hoz s egy pohár bort
Szokásból egymásra köszöntünk.

Aztán mindig több lesz a témánk,
Bővebb szavú lesz a beszédünk
S mit már tenni kellene itten,
Arról mindenről elbeszélünk.

S kivül az utcán néma csend van,
Nem is érzik, hogy ott kint élnek —
A falra nézek: áll az óra —
Itt áll az óra s áll az élet.

Szigethy Ferenc

Az élet dala

— Regény — 22. folytatás

Irta: **Rudolf Herzog.** Forditotta: **Fodor Gyula**

HATODIK FEJEZET

Az élet dala.

Másnap délután a tiszteletes kikisérte fiát az eppsteini pályaudvarra.

— Vagyok még olyan legény, mint te — mondta a fiának. — Két órai gyaloglás nem vesz le a lábamról. Aki negyven esztendőn át volt falusi lelkész, annak az ilyen kis séta meg se kottyan.

— Apám, gondoltam valamit ma éjszaka . . .

— Engem is nagyon foglalkoztat valami tegnap este óta . . .

— Tiéd az elsőség. Beszélj . . .

— Nem kerülgetem a kását. Kimondom kereken. Mit szólnál hozzá, ha husvétkor nyugalomba vonulnék?

— Én is ezt akartam ajánlani, édesapám. Számból vetted ki a szót.

— Úgy? Annál jobb! Mert akkor könnyebb előhozakodnom könnyelmü terveimmel. Én ugyanis — de meg ne ijedj! — azt a nehány esztendőt, amely még előttem áll, a városban szeretném eltölteni, ahol erősebben lüktet az élet. Szándékomat, hiszem, az Úr sem fogja felróni nékem. Emberöltőn át voltam hű pásztora e kis falusi nyájnak. Ami még reám vár, azt az időt véletek együtt szeretném eltölteni, távol a harcoktól, egyszerü polgár módjára. Lehet, hogy ez a tervem világias gondolkozásra vall. De a megvalósítása előtt eltelt negyven esztendő talán megszerzi a bűnbocsánatot e világias gondolat számára.

— Jól értettelek apám? A városba akarsz költözni?

— Oda. Mielőtt meghalok: közelről szeretném látni: mint tölti be fiam hivatását. Szeretném megismerni a ti világotokat, szeretném ha vezetnél benne. És — hiába, bennem is van hiúság — szeretnék gyönyörködni abban, hogy milyen híres emberek a gyermekeim.

— Apám . . .

— Nem akarok jobbnak látszani, mint amilyen vagyok. Operákat és hangversenyeket is szeretnék hallgatni olykor-olykor. Ma éjszaka, vagy, helyesebben: hajnalkor felébredt bennem a gyermekek ellenállhatatlan vágya az élet után.

A szálas, széles vállu öreg úr zavartan nézett fiára, aki ott lépdelt az oldalán.

— Mondjad Richard! Nem lenne kényelmetlen a számodra, ha én . . . mondjuk, ugyanabban az . . . utcában vennék lakást, amelyben te lakol?

— De igen. Feltéve, hogy nem ugyanabban a házban laknál, amelyben én. Az nagyon kényelmetlen lenne, ha édesapám nem *egy* házban laknék vélem.

— Akkor hát majd odaköltözöm. Egy emelettel feljebb, vagy lejebb, mint te. Mert úgy akarom, hogy lakásom az én lakásom legyen.

— Ez ellen nincs is kifogásom. Elhatározásoddal nagy, igen nagy örömöt szereztél nékem, apám. Mert látod, ha különböző utakon jártunk s ha gyakran más véleményen voltunk is, azért alapjában véve mégis csak együtt vándoroltunk mi ketten. Én legalább ma így érzem.

S az öreg így felelt:

— Ha egyszer gyermeked lesz s az egészen más útra tér, mint amelyen te jársz, ezt még sokkal, de sokkal erősebben fogod érezni, fiam. Mert az apa, titokban, mindig ott fut az úton, fia mögött.

Az állomáson megölelték egymást.

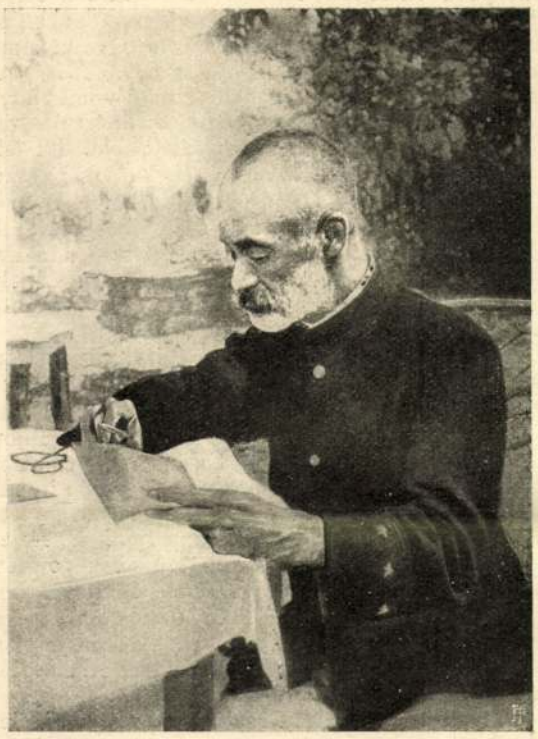

NOGI TÁBORNOK.

kat még villanyossággal is megtöltötték, hogy az ellenség ollóival ne dolgozhassék. Ám a japánok erre is találtak ki valamit: hosszú bambuszrudakra robbanószereket akasztottak s így csúsztak hason a drótsövényekhez s ily módon igyekeztek azokat szétrombolni, mitsem törődve az orosz erődökből szakadatlanúl hulló golyózáporral. Egy szemtanú vázlatai után készült képben mutatjuk be ezt a sajátságos ostromműveletet.

STÖSSZEL TÁBORNOK NEJE.

OYAMA TÁBORNOK ÉS NEJE.

A HALASI KURUCZ-EMLÉK.

Az 1703-ik év október 3-ikán történt, hogy a Deák Ferencz kurucz vezér halason időző csapatára ráütöttek a bácskai ráczok és szávamelléki svábok, segítve a Szegeden állomásozó császári rendes katonaság egy része által is. A kuruczok kivonúltak az ellenség elébe s a városon kívül megütköztek, de kemény harcz után vereséget szenvedtek s 234-en elestek közülök.

Tavaly februárban id. *Gaál* Lajos indítványára elhatározták Halas polgárai, hogy emléket állítanak a hazáért hősi halált halt kurucz vitézeknek. Megindult a gyűjtés, melynek csakhamar oly szép eredménye lett, hogy hozzá lehetett fogni az emlékmű készíttetéséhez. Ezzel *Damkó* József fiatal szobrászt bizták meg, a ki teljes mértékben megfelelt a bele helyezett bizalomnak.

A szobor talapzatával együtt hat méter s 20 centiméter magas, s kardjára támaszkodó, búsuló kurucz vitézt ábrázol. A talapzatba illesztett márvány táblán ez a felirat van:

A II. RÁKÓCZY FERENCZ FEJEDELEM HADSEREGÉBŐL DEÁK FERENCZ PARANCSNOKSÁGA ALATT, AZ 1703-IK ÉVI OKTÓBER HÓ 3-ÁN E TÉREN HARCZOLT 3000 KURUCZ VITÉZ KÖZŰL ISTENÉRT, HAZÁÉRT, SZABADSÁGÉRT HŐSI HALÁLT HALT 234 KURUCZ EMLÉKEZETÉRE KISKUNHALAS VÁROS KEGYELETES KÖZÖNSÉGE.

1904.

A szobrot november 27-ikén leplezték le több ezer ember jelenlétében. Megelőzőleg a református templomban istentisztelet volt s *Szilády* Áron a tudós pap mondott megható alkalmi beszédet. Innen a szoborhoz vonúlt a közönség, hol dr. *Nagy* Mór polgármester, a szoborbizottság buzgó elnöke szólt szivrehatóan, majd *Fülöp* Sándor tanár szavalta el ünnepi ódáját. Utána *Báthory* Gábor tanár mondotta el felavató beszédét, s a gimnáziumi énekkar Rákóczi kesergőjét és indulóját adta elő, miközben lehullt a lepel a szép szoborról, melyet aztán koszorúkkal borítottak el az ünneplők.

KÉPEK A HÁBORÚBÓL.

Port-Artur «utolsó óráját» a nyár óta annyiszor hirdették már s íme ez az óra még sem következett be, bár patakokban folyik alatta a hősök vére. De hát Port-Artur nagyon erős vár, vagy jobban mondva: erős várak csoportozata, a melyek körül egész csomó eleshetik, — a mint hogy el is esett már, — de a főerődök még mindig állanak. A hadászati tekhnika mindenféle vívmányait felhasználják úgy a védők, mint az ostromlók, nagyrészt olyanokat, a melyeket itt alkalmaztak először.

A védők nem elégedtek meg az erős falakkal, sánczokkal, hanem még tüskés drótok szövevényével is körülvették állásaikat, sőt a drótokat, a kinek még felesége is sokat tesz arra, hogy a csapatok kedvét fentartsa. *Stösszelné* ugyanis gyakran felkeresi a betegeket, sebesülteket s azokat ápolja, vigasztalja, bátorítja. Egy ízben már maga is megsebesült egy szétrobbant gránátszilánktól, a mi csak növelte népszerűségét a védők előtt. A legújabb értesülés szerint különben már teljesen kigyógyult sebéből.

Bizony nagyon nehéz feladat jutott az ostromot vezető *Nogi* tábornoknak, a kit elsőrendű hadi mérnöknek s rendkívül elszánt katonának tartanak, bár honfiai nem egyszer zúgolódtak már ellene, hogy a várat bevenni nem birja. A szakemberek azonban teljes mértékben elismerik Nogi képességeit és sikereit, mert hiszen jól tudják, hogy ily hatalmas erődöt csakis lépésről-lépésre s lassanként lehet megtörni, kivált ha olyan a védő, mint Stösszel tábornok,

E szörnyű háborúban egyébiránt fontos szerep jutott a nőknek is: a betegápolás, a mire

JAPÁN KATONÁK SZÉTROMBOLJÁK AZ OROSZOK ÁLTAL VONT DRÓTSÖVÉNYT.

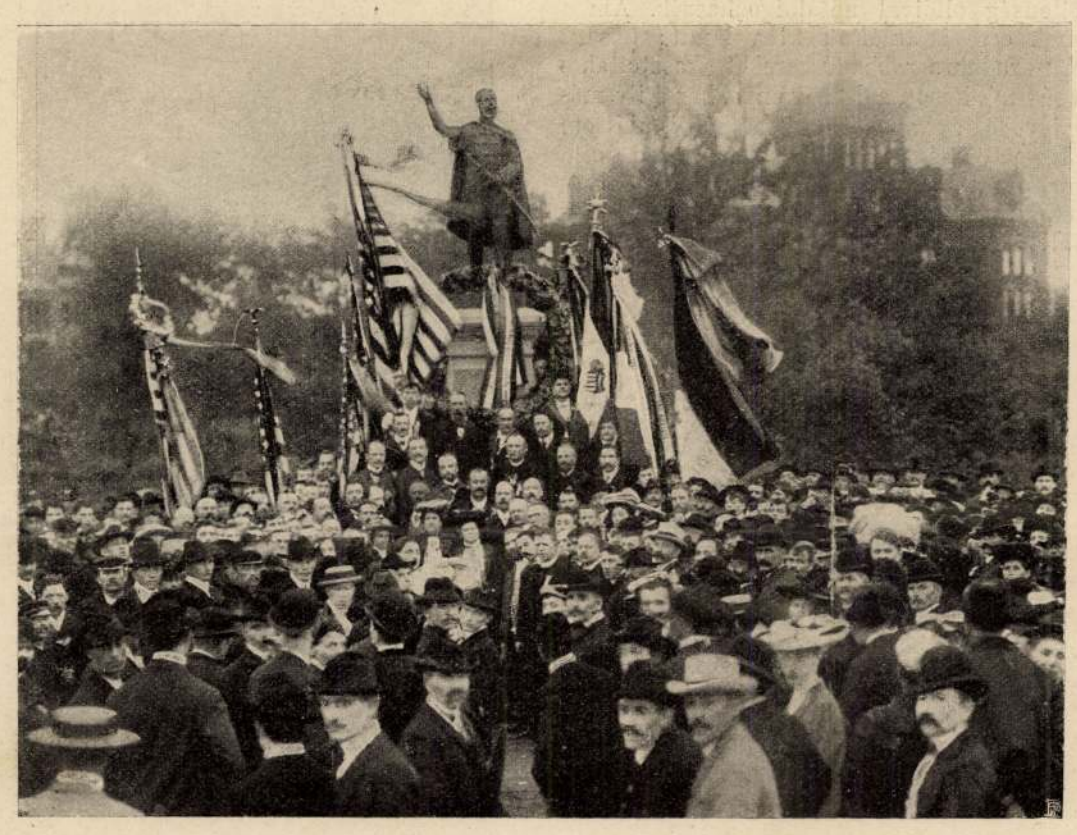

A MAGYAROK KOSSUTH SZOBRÁNÁL CLEVELANDBAN.

fájdalom, nagyon is sok alkalom van mindkét részről s a vöröskereszt-egyesületek jótékonysága sohasem bizonyúlt még be annyira, mint most, midőn a betegeket, sebesülteket nem ezrével, hanem tizezrével kell számítani.

A japán vöröskereszt-egylet fáradhatatlan tevékenysége különös elismerésre méltó, a mint ezt elégszer is hangoztatják az európai lapok tudósítói, de hálásan emlegetik az ápolásban részesült orosz foglyok is. Ennek az egyletnek pedig egyik alapítója s vezetője *Oyama* fővezér felesége, a kit férje oldalán most szintén alkalmunk van bemutatni.

AZ AMERIKAI REF. EGYHÁZMEGYE MEGALAKULÁSA.

1904 október 7-én volt az amerikai ref. egyházmegye megalakulása New-Yorkban a magyar református templomban. Ezen megalakulást tudvalevőleg hosszas belső küzdelem előzte meg.

Már körülbelül tíz évvel ezelőtt szervezte az első egyházat Kovács János, jelenleg kanadai lelkész; de azóta, fájdalom, folyton szaporodott a magyar kivándorlók száma. Az első egyházak a «Reformed Church» szárnyai alatt, annak hathatós támogatásával alakultak, az utóbbiak a «Presbyterian Church» által. Mindkettő hitelveiben és szervezetében teljesen azonos a magyar ev. ref. egyházzal.

Jelenleg már 25 ily egyház, illetőleg lelkészi állás van szervezve, és két magyar nyelven megjelenő ref. felekezeti hetilap is van.

Mind a két egyház gyakran fordúl papokért a magyar egyház hatóságaihoz s így azok figyelme folyton ébren tartatván, felmerült az az eszme, hogy ezen egyházak visszacsatoltassanak a magyar ref. egyház testébe. Az egyetemes konvent egy bizottságot küldött ki e czélból, s később a dunamelléki kerületet bízta meg az ügy vezetésével.

Az amerikai egyházak túlnyomó része örömmel üdvözölte a csatlakozást; nagyobb részök azonban azt tartotta, hogy jelenlegi egyházi hatóságaikkal, vagyis az amerikai egyházzal hozza előbb rendbe a konvent a dolgot, ők az eddig őket tápláló és támogató egyháztól nem akarnak erőszakosan elválni, s az ügy érdekében állónak találják a békés megoldást, míg a kissebbség gyorsan, az amerikai egyházra való tekintet nélkül akarta ezt megtenni.

Ez a kisebbség alakúlt október 7-ikén New-Yorkban amerikai ref. egyházmegyévé, mely a dunamelléki egyházkerületnek lesz tagja. Reménylik, hogy lassanként a most még kimaradt többi egyház is csatlakozni fog, a mire van is kilátás, ha az amerikai egyházzal, mely most még sértve érzi magát, jobb viszony következik be. Mindenesetre azonban örvendetes tény e megalakulás, annál inkább, mert a két ellentétes irány magyar képviselői is részt vettek azon.

Képünkön, mely a templom előtt az alakulás napján vétetett fel, — a felső sorban balról látható *György* Endre, a mármaros-ugocsai egyházmegye gondnoka, konventi tag; középen *Kuthy* Zoltán amerikai esperes; jobbról gr. *Dégenfeld* József, tiszántúli egyházkerületi főgondnok, a dunamelléki egyházkerületi elnökség amerikai megbizottja; a második sorban balról menve: *Kovács* János kanadai lelkész; *Kovács* Béla johnstowni lelkész: *Komjáthy* Ernő bridgeporti lelkész; a harmadik sorban *Balogh* Gyula pocahontasi lelkész, pénztárnok; *Bereczky* László phoenixvillei lelkész, egyházi jegyző, tanácsbiró; *Ujlaky* János mount-carmeli lelkész, tanácsbiró; az alsó sorban: *Nagy* Lajos phoenixvillei gondnok; *Horváth* János johnstowni gondnok; *Petheő* Bálint new-yorki gondnok, tanácsbiró; *Plecs* István passaici gondnok. Nincs a fényképen két lelkész, u. m. *Kuthy* Elemér passaici és *Vajó* Sándor woodbridgei lelkészek, a kik bár az egyházmegye tagjai, de a gyűlésen ezúttal nem jelenhettek meg.

«A LONJUMEAUI POSTAKOCSIS.»

— Háromfelvonásos vig opera. Bemutatta a m. kir Opera 1904 november 29-ikén. —

A leghiresebb dalművek egyike; a minek kézzelfogható bizonysága az, hogy a nagyon szűk műsorú, válogatós amerikai operavállalatok is már évtizedek óta adják. De a népszerűség, — mint oly sokszor, — ezúttal sem jelenti a műnek magas, örökbecsű voltát. Sok darab nagy sikere vagy bukása csak a czímszereplőn múlik; s ilyen darab «A lonjumeaui postakocsis»; hősének szokatlanul magas tenorhangon kell énekelnie; a ki a «magas *d*-t» birja, az a maga dicsőségére szivesen betanulja a czímszerepet, a közönség pedig tódul, hogy a tüneményes férfihangot megcsodálja. A nagy tömeg érdeklődése pedig egyszerre hatványozódott, mikor a szindarab meséje a valósággal találkozott: mikor t. i. előbb Wachtel Tódor, majd egy Bőtel nevű, csakugyan kocsisból lett operaénekes lépett fel mint lonjumeaui postakocsis.

A darabnak ugyanis az a meséje, hogy mikor egy széphangú falusi legény, a postakocsis, épen esküvőjét üli a szemrevaló fiatal korcsmárosnéval, énekét meghallja az a gróf, a ki XV. Lajos franczia királynak szinházi ügyeit vezeti és épen tenoristenekes fölfedezése végett kelt útra. A fiatal pár történetesen összezördült, az egy-két órás férj daczból, de kincs- és becsvágyból is enged a gróf rábeszélésének s vele megy Párisba operaénekesnek. (Ez az I. felvonás meséje.) Az új életmód és a dicsőség hamar és végkép elfeledtetik az énekessel az ő egész multját. Tiz év telik el, ő még viruló, hódító férfiszépség; a szinházintendáns gróf rendeletére megjelenik egy úrnőnek kastélyában, hangversenyezni — nem tudván, hogy a gazdag és szép hölgy az ő elhagyott, elfelejtett felesége, a ki hűtlen férjét vissza akarja hódítani. Az énekes lángra lobban az úrnő iránt, de mint a féle romlott, könnyelmű ember, csak rövid időre akarja birni a nőt is, gazdagságát is, ezért házasságot igér neki — csakhogy galádul, az esketö pap szerepét egy szinésztársával akarja eljátszatni. A nő a gyanutlant adja. (III. felvonás.) Az esküvőről érkező énekest és czinkosait sarokba szorítják: kétnejűség czímén halálos itélettel fenyegetik . . . Megérdemlett gyötrődésétől a még mindig szerető feleség szabadítja meg, a menynyiben megismerteti magát és megbocsát férjének, ki az ő kedvéért otthagyja a minden roszra csábító szinházi életet.

Ezt a kis mesét a franczia szövegirók, De Leuven és Brunswick, sok vigjátéki ötlettel fűszerezték; Chapelou postakocsisnak, a ki Saint-Phar művészi nevet vesz föl, durvább, komikus kiadása Bijou kovács, a ki Alcindor néven kardalos lesz és hires barátjának kezére jár; Corcy marquis, a vén intendáns maga is eseng az örökség útján gazdaggá lett Latour asszony kegyeiért; emez pedig, hogy férjeurát egy kissé meggyötörje, a második esküvő után ismét a régi Madeleine-né vedlik s a sötétben hol a régi, hol az új feleség hangján emeli vádjait a csapodár ellen, stb. Látnivaló ennyiből is, hogy a különben mulattató szöveg kissé messze esik a valószinűségtől.

Adam Adolf zenéje (1836-ból való) nagyon kellemes, nagyon dallamos, csupa elevenség és gyakran finom hangszerhatásokat csillogtat; a maga idejében új és eredeti volt, mi azonban már annyi másolatát és továbbképzését hallottuk, hogy nem tesz reánk nagyobb hatást, mint pl. a Lecocq-féle operettek. («Angot asszony leánya», «A kis herczeg», «A kertészleány»), melyeket szerzőjük szintén víg operáknak nevez. A dalműveket élvező közönség zenei izlése jelentékenyen változott az utóbbi évtizedekben; s gondoljuk meg, hogy tavaly nyáron a zeneszerző százéves születése napját ünnepelték. Megjegyzendő, hogy Adam épen annyi operát (illetőleg balletet) irt, a hány évig élt: 53-at. Magyarban még csak «A nürnbergi baka» czímű egyfelvonásos víg dalművét és régebben «Gizella» czímű balletjét adták; a «Lonjumeaui postakocsis»-sal addig kellett várnunk, míg olyan, magyarul beszélni is tudó tenorénekesünk is akadt, a kinek torkában megvan a magas *d* hang.

Arányi Dezsőnek ez nagyon szépen sikerült. *Szoyer* Ilonka önként tette szerepébe ugyanezt a magas hangot, s még sokkal csengőbben vágta ki. Persze, ezen a szerencsés képességen kívül, művészi szempontból mind a kettejöknek sokkal nagyobb érdemeik vannak. A turbékoló intendánst *Kornai*, a kovácsból lett kardalost *Hegedüs*, két apró szerepet Szikláné, meg Kárpáth vetélkedő jellemző erővel és sikerrel adtak. A gondos betanítást *Szikla* Adolf karnagy művészi érzékkel végezte.

A bemutató előadás zajos sikerének fele a derűs művet, de másik fele a jókedvű és kifogástalan előadást illette. *K. I.*

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Schiller Wallenstein trilogiáját magyarra fordította *Dóczi* Lajos s két kötetben kiadta a Lampel-féle könyvkereskedés, igen díszes kiállításban. (A két kötet ára 7 korona.) Iróink közül kevesen vannak, a kik a jó műfordítás egyik fő-kellékével, az eredetinek megértésével, a nyelvi és tartalmi finomságaiba való behatolás képességével — a mi a német irodalmat illeti — annyira birnának, mint Dóczi Lajos, a ki tudvalevőleg egyforma könnyűséggel bánik a tollal magyar és német nyelven. Viszont azonban ez az előny veszedelemmé is válhatik a német költői munkák magyar nyelven való tolmácsolására, mert könnyen arra viheti a fordítót, hogy akaratlanúl is belevigyen munkájába valamit az eredetinek nemcsak szelleméből, hanem nyelvi sajátságaiból is. Ezt a veszedelmet, úgy veszszük észre, Wallenstein-fordításában Dóczinak jobban sikerült elkerülnie, mint régebbi hasonló műveiben; talán annak lehet ezt köszönni, hogy a jeles költő az utóbbi években itthon, magyar környezetben él és dolgozik. A Wallenstein-fordítás kétségkivül jelentékeny munka; örülnünk kell, hogy a német klasszikai költészet ez elsőrendü remekét nyelvünkön olvashatjuk, még pedig oly fordításban, mely ha drámai erőre nem is, de szinességre és élénkségre megközelíti az eredetit. Szinpadi használatát azonban e fordításnak megnehezíti az, hogy a versek rhythmusa a kelleténél is szabálytalanabb, a versforma néha tulságosan is szabad; ilyen verseket nehéz lehet jól szavalni.

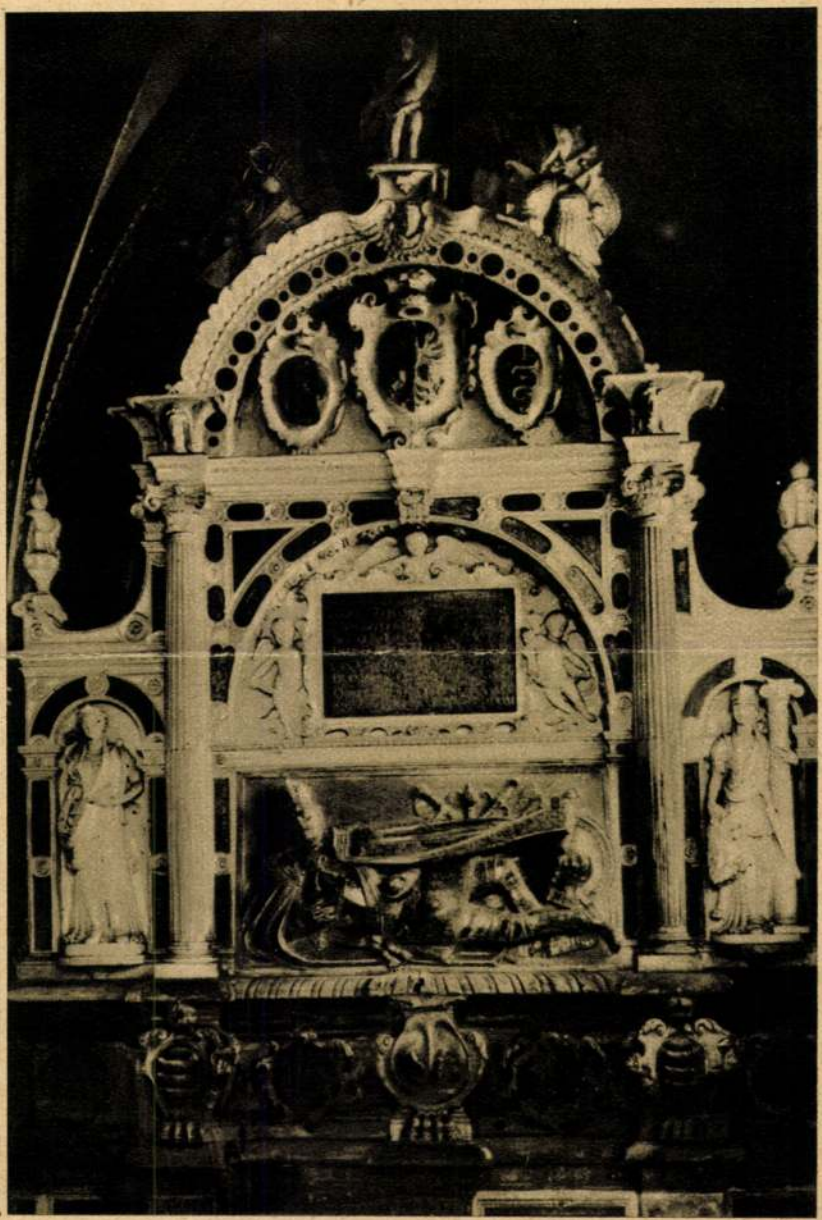

Báthory István, a legnagyobb lengyel király gyönyörű siremléke a krakói dómban.

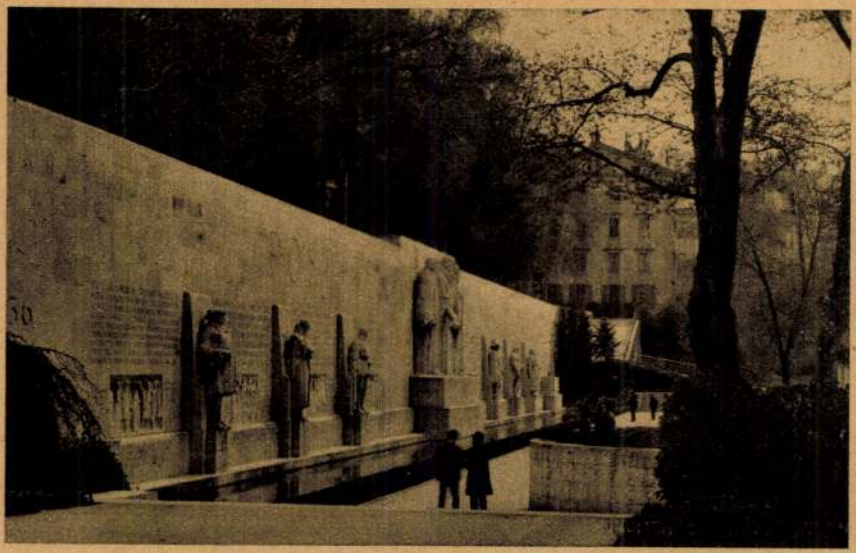

A reformáció emlékműve Genfben. Jobbfelől az első szoboralak: Bocskay.

oly hasonló Hradzsin híres temploma mellett áll. Ez *Kolozsváry* Márton és György XIV-ik századi Szent György szobra. Sokan csodálkoztak, amikor megtudták, hogy a csehek „egyházi művészetének" büszkén publikált szoboremléke tisztára magyar munka s a Kolozsváryak apja kitünő *erdélyi* festő volt, ők meg Szent István, Imre és László szobrait alkották a prágai bronzszobron kivül, amit *Nagy Lajos* királyunk küldött ajándékba *IV. Károly* cseh királynak.

Nagyrabecsült egyházi szoboremlék az is, amelyet

Régi Mária-szobor Belgiumban. Magyarországi Szent Erzsébet ajándékozta leányának Zsófiának, ez pedig a belga Velvorde városának.

II. Endre leánya, *Árpádházi Szent Erzsébet* adott leányának, ez pedig a belga Velvorde városának. Magyar mester műve. Amikor az Országos Gyermekvédő Liga *Neugebauer* Vilmos igazgató nagy munkája révén a példátlan nagy méretü gyermeküdültetést megindította, azok a láthatatlan régi magyar kezek csodába illőn segitették az akciót. — A magyar géniusz szelleme hatott a jó belga szivekre és elmékre. Hoogstratenben a fehérhaju *Valvekens* lelkész örömmel mutatta a gyönyörü székesegyházfőkincseit, a hat gobe-

Damkó József.

Magyarság, 1928. dec. 2.

* **Az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállítása.** Szombaton, a régi Műcsarnok helyiségeiben, jólrendezett kiállítás nyilt meg. Eddig nélkülöztük az ilyen *egységes* iparművészeti kiállításokat és most, hogy szemtőlszembe láthatjuk ezt a rengeteg kerámiai, fa-, fém- és bronzmintákat, megállapithatjuk, hogy a magyar iparművészetet nem kell félteni, mert ahol lehet, nemzeti motivumait megtartotta, sőt artisztikusabb, finomabb lett. Bronz- és terrakotta-szobrokat állitott ki *Damkó* József, a kitünő *Pásztor* János, *Vastagh* György, az elmélyedő *Liipola* Yrjö, *Kisfaludi-Strobl* Zsigmond, *Nesnera* Ida, *Bory* Jenő, *Vedres* Márk és még többen. A fémtárgyak kiállitói közül *Réty* Zsuzska emelkedik ki, akinél a középkorias stilizálás megkapó; de ugyanugy elismerést érdemel *Gombássy* Anna, *Kovács* Erzsébet, a kecskeméti *Tiringer* Ferenc mester, *Keresztényi* Dániel és *Fodor* Ferencné. Külön kell itt megemlitenünk a fővárosi Iparrajziskolát, amelynek a növendékei művészi tárgyakkal szerepelnek. A kerámiai osztályon legerősebb a magyaros motivum és a magyaros diszités. A hódmezővásárhelyi keramikus művészek testületileg vesznek részt. De elküldte tárgyait *Herend*, a pesterzsébeti *Elisabetta*-gyár, *Gorka* István nógrádverőcei telepe, a székesfehérvári *Hadiárva-Intézet*, a pécsi *Zsolnay*-gyár; a magánosok közül meglepően jó kerámiai munkái vannak *Hamvas* Magdának, *Endrő* Margitnak és *Gádor* Istvánnak. Feltünést keltenek *Johann* Hugó üvegfestményei, *Benczur* Béláné pedduy-fonásai és *Seenger* Béla márványmunkái. *Jashik* Ámos növendékei izlésesen diszitett karácsonyfákat állitottak ki. *Szikszay* Sándor, *Benczur* Elza és még többen fatárgyakat, *Kiss* Erzsi, *Zolnayné*, *Dömök* Teréz, *Papp* Hermin bőrtárgyakat hoztak a kiállitásra. A textilipar is bőségesen van képviselve. *Csányi* Ilus, *Halász* Dezsőné, *Remsey* Jenő, *Kovács* Zsuzsa, az Országos Magyar Háziipar, *Éder* Elza, *Hennyei* Lászlóné és még sokan, művészi, komoly munkát produkálnak. Az Országos Iparművészeti Társulatnak ez a kiállitása szép sikerre tarthat igényt. Nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is. Elvégre iparművészeink megérdemlik, hogy feléjük terelődjön már a figyelem. *D. A.*

* **Méhes Gyula dr. egyetemi m. tanár:** „Az őserdők kincseiről" tart előadást pénteken délután fél 4 órakor az Urániában.

* **Bódis Sándor tanár:** „Európa nagy mütárai" -cimü előadássorozatát „München. I. Az Alte Pinakolheka germán festményei" cimen folytatja szombaton délután fél 4 órakor az Urániában.

* **Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár:** „Erdélyről" tart előadást, vasárnap, dec. 9-én, délelőtt 11 órakor az Urániában.

DAMKÓ *József*, szobrász, * Németpróna 1872 okt. 16. Budapesten és Párizsban tanult s hosszabb időt töltött Rómában, majd a Lateran-templom számára II. Szilveszter pápa emlékét készítette el 1910. Budapesten. 1897 óta állít ki egyházi vonatkozású, továbbá magyar tárgyú terrakotta-műveket, portrészobrokat, emlékérmeket. Számos dekoratív munkát is végzett temetők, középületek számára. Tőle való Kapisztrán emlékszobra Budapesten, a Prohászka-emlékmű Esztergomban, a halasi Kuruc-szobor, Pulszky, Rómer és Hampel emlékműve a N. Múzeum kertjében, továbbá a kiskőrösi, érdi, hajduszovátai, sarudi és kuncsorbai hősi emlék. 1907. az állami kis aranyérmet és az Ipolyi-díjat, 1916. a Lipótvárosi Kaszinó díját, 1917. az Ipolyi-díjat, 1921. a Tolnai-díjat, 1923. a székesfőváros díját nyerte. Magyar paraszt és „Isten veled, édes hazám!" c. terrakottaszobrai a főváros, A falu bölcse, Az anya vigasza, Az elmélkedés, Definitor, Fraknói Vilmos arcképe, Kaszás, Kézimunka, Női fej, Öreg juhász, Potyaszivar és Szegény asszony c. terrakotta szobrái, továbbá Bánat c. márványszobra a Szépm. Múzeum tulajdonában vannak.

E.-G. I 2291

Králik Árpád királyi közjegyző úr által meg-
taki kastélyban talált festmények és grafikai
tünteti föl:

A műtárgy száma	A műtárgy becsértéke egyenkint K	f	A műtárgy becsértéke összesen K	f	Jegyzet
3	1050	—			
-	—	—			
-	—	—	1050	—	
-	—	—			
-	—	—			
	8	—			
	13	—			
	7	—			

Danko József

lékmű pályázatának 1902. évi eredménye. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1902. 163. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Kovács Dénes dr.:* Az Erzsébet emlékszobor pályatervei. *Vas. Ujs.* 1903. 25. sz. (képpel). — *Lyka Károly:* Az érem- és plakettművészet stílusa. Budapest, 1910. 61. l. — *Magyar Iparművészet.* 1902. 73, 246. l. — 1903. 299. l. — 1906. 298. l. — *Magyar Nemzet.* 1904 márcz. 26. — *Magyar Pályázatok.* 1903. 6. sz. 18—20. l. — *Márkus László:* Terracotta. *Művészet.* 1904. 298—300. l. (képekkel). — *Martos Ferencz:* Egyetértés. 1904 ápr. 1. — *Műcsarnok.* 1899. 382. l. — 1899. 453. l. (Az aradi Szentháromság-szobor.) — 1900. 129. l. — *Művészet.* (Szabó-féle) 1900. 1147. l. (képpel). — 1900. 12. sz. (képpel). — *Művészet.* (Lyka-féle) 1902. 118, 119. l. (képekkel), 354, 431. l. — 1903. 65, 245, 279. l. — 1904. 130, 406. l. — 1905. 62. l. — 1908. 52, 53. l. (képekkel). — 1909. 51. l. — 1911. 125 és köv. l. — *Pesti Hírlap.* 1904 ápr. 20. (Rákóczi kuruczainak emléke.) — *Siklóssy László dr.:* A modern magyar éremművészet és művelői. (1817—1910.) *Numizmatikai Közlöny.* 1910. 52, 54. l. — *Tavaszi tárlat.* 1901. Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1901. évi tagilletménye. Kiadja Singer és Wolfner. 35. l. (képpel). — *T. K. E.:* A Milacher-kút pályatervei. *Vas. Ujs.* 1901. 76. l. — *U. az:* A királyi vár szobrairól. *Vas. Ujs.* 1901. 403—404. l. (képekkel). — *Vasárnapi Ujság.* 1895. 784. l. — 1902. 121—123. l. (képpel). — 1903. 748. l. — 1904. 224, 839. l. (képpel). — 1905. 786. l. — 1907. 946. l. és a művész közlése nyomán.

Sz-Sz
351-53. l.

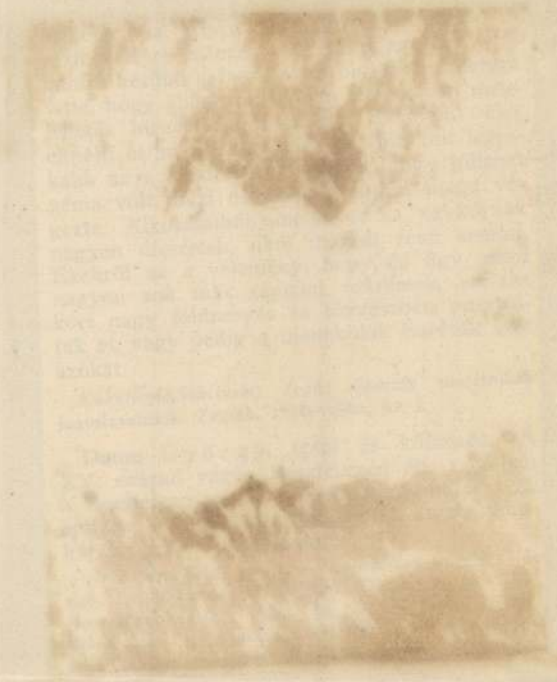

Damkó József

Prokopius Béla
gyűjtése -

Damkó József érme.

1.) Páris itélete. Nagság 300 x 270 mm. Kőglatos plakett
Balról jobbra: profilban álló női, kurja a mellette álló hátal fordulo nő derekán sa harmadik női alak ül. Páris szemben fordulva kezében tartja az almát alól egy sokli. (kiálló cikk.) Gips. mint. t. 1912

2.) Dante érem. 80 mm. A bénus csillegban mint jelenség (Hartel károly én face) kihez fölemelemelt kezzel meghajlottan közeledik Dante balja ban papír tekercs. Látérben csillagok
O beata Ungheria se non si lascia più malmenare c. XIX. 1423. Jobb oldalt Damkó József
Alul. Par. c. VIII.

3.) Rentlászló érem. pálzárat. mérét 60 mm Iparmi vezeti tarsulatinál falapon viasz. 1892

4.) Millenáris érem pálzárat.
Genius – fiszti akt ülő alakban feltekintve jobbjában felnyujtott fáklya, baljában pálma ág. nagság kb. 60 mm. fémlapon viasz. 1896.

5.) Neureti torna szovetség. Damkó József veste Exner K.

6.) Önarchip: Jobbra nőrő fej. Josephus Damkó MCMXXII.
nagság. 99 x 99 mm.

7.) Assisi szt Ferenc érem, jobbra fordulo lefelé anhában nőrő alak jobbkezét egy bárna fordulo felfelé nőrő farkas fején nyugtatja. alul kör cik

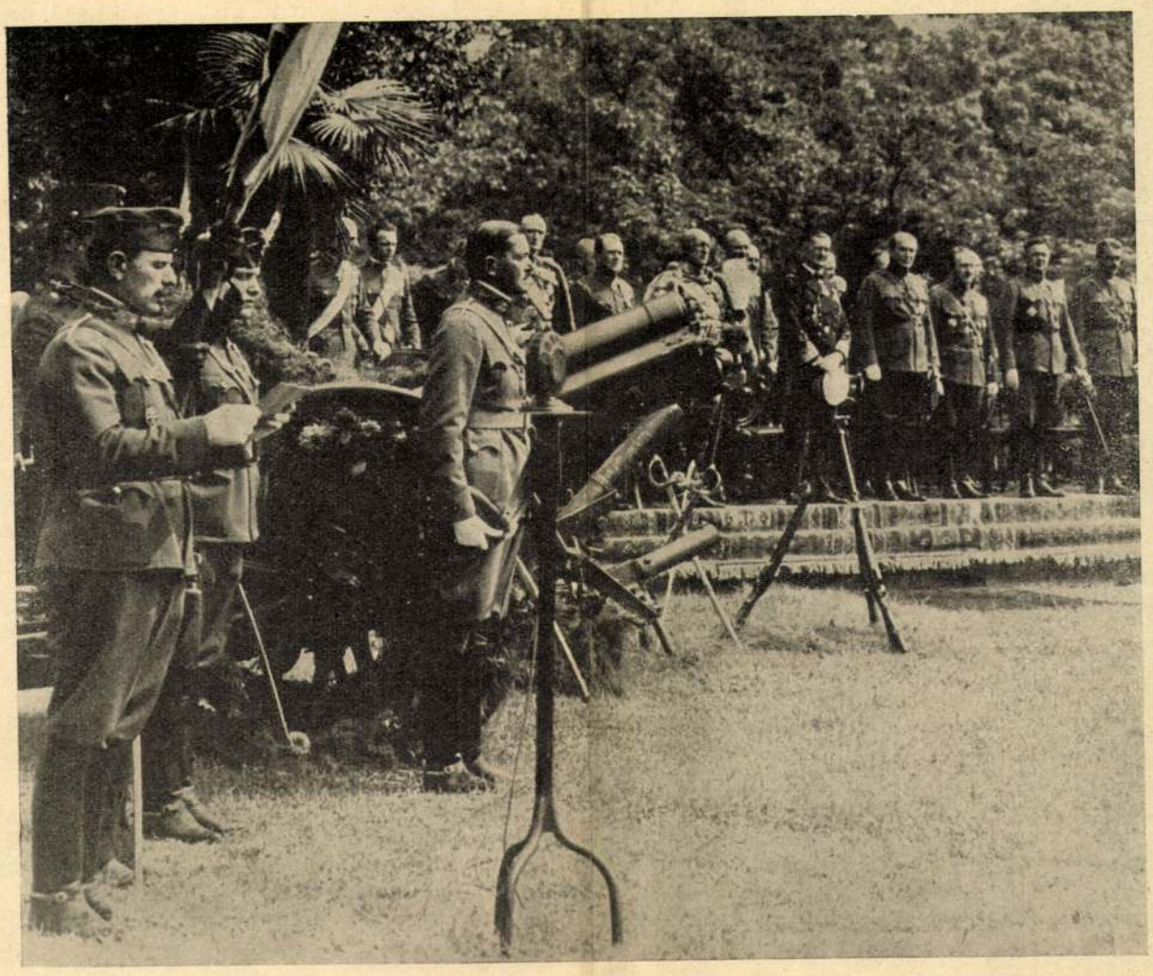

„...becsülettel élünk és halunk...“ Az új hadnagyok felavatása a Ludovika Akadémián. Az előtérben egy törzstiszt az eskümintát olvassa. A háttérben a kormányzó, jobbján József királyi herceg, balján Gömbös Gyula honvédelmi miniszter

venne neki, ha kérné, egész dinnyét; óh! még talán egészen elég kenyeret is venne egyszer, annyit, amennyit csak meg bír enni a hagyma mellé, meg az ezerjó leves mellé, amit azért hívnak ezerjó-levesnek, mert mindenféle fő benne, krumpli, meg zöldpaprika, meg hagyma, meg két szem fehérgomba is, ha kibújik eső után a kő alól, a ház mellett, meg akármi, ami kerül. Csak épphogy zsír nincsen benne; behabarja az anyja pirított liszttel; de azért jó az, igen ezerjó íze van.

Józsi szuszogott. Az elfogyasztott fél dinnye duzzasztotta a gyomrát. Stációznia kellett mostan. A nyaralásán édelgett az étkezés kényszerű szünete alatt, meg a legsóvárabb álmán, azon, hogy ő igen erős.

— Mindenki félt tőlem, minden gyerek. Az idősebb fiúk is, — vette fel az elhagyott beszédfonalat megint, mert szerette volna csillogtatni Pista előtt is, hogy erős.

Pista gondolatai visszataláltak az ezerjó-levestől megint a dinnyéhez. Legjobban szerette volna pofonvágni a telibélű Józsi fiút, aki alig szuszog eltelten, mégsem kínálja meg a feleslegével. És henceg itten, hazudozón. De lenyomta a gerjedő indulatát; anélkül, hogy számot adott volna magának róla: békésmód reménykedett még a dinnyére.

— Féltek? — kérdezte meggyőződés nélkül, a titkos reménységküldte szavakkal a száján.

— Képenvágtam egy majdnem egészen felnőtt fiút, egy munkást.

— És nem vágott vissza? — Pillanatra lépre-

ment, olyan meggyőző hangon regélt a Józsi. — Jó, hogy agyon nem ütött.

— Nem mert. A bátyám előmunkás, kihajítaná.

Pista röstelte, hogy csaknem elhitte a hazug dicsekedést és most hallgatott. Mereven nézett Józsira, nem szólt egy hangot sem, csak nézett.

— Egyszer lefogtam egy bikát, — tört most elő hirtelen a Józsi száján a megduzzadt vágyakozása, hogy erős és bíró lenne.

— Te?

— Én egymagamban.

Pista nem szólt egyet sem. Az ajka halovány kényszerített mosolygásba torzult. A dinnyére nézett.

Józsi észrevette, hogy igen túllendült a dicsekvésben, hogy Pista csak a dinnye miatt nem röhög hangosan. Már adott volna belőle, hogy tényleg ne röhögjön rajta igazán. De be kellett most már bizonyítania, hogy nem tódított, hogy igazában lefogta a bikát. Kinyujtotta a lábát, a lábujjával megérintette a dinnyefélgömb héját, mint egy elevenen élő argumentumot. Kezdte:

— Az úgy volt, hogy mentem a kutyával az utcán. A bika szaladt szembe, mert meg volt vadulva, mert megvadult. Kiabáltak, hogy elébe, elébe. A bika rohant, igen megijedtem. Amikor az ember igen bajba jut, erős tud lenni, a tanító úr is mondta.

— Mondta, — a kis mosoly a Pista száján kihangsúlyosodott.

Józsi pillanat alatt ért rá: Ez most röhög, mégis csak felállt, a lábát szorosan a dinnye mellé helyezte.

— Akkor észrevett a bika, engem a kutyával...

Magyarországi Szent Erzsébet szobrának felavatása a Rózsák-terén, ezelőtt: Szegényház-téren. A szobor Damkó József alkotása

— Borzas rá? — kérdezte Pista s a szeme csufondárosan, kihívón, ravasz-hahotázón villant.

Igazában ilyest akart mondani Józsi, de így már nem lehetett. Változtatnia kellett a szövegen:

— Megijedt.

— A bika?

— A bika, kihágott. Betottyant az árokba. Víz volt az árokban az út mellett, meg puha sár.

— Belefullasztottad?

A fiú szeme viharászott, már a dinnye sem számított. Diadalmas, kegyetlen, kigúnyolón-gőgös megvetésben kielégült. Pillanatra ott sem volt a dinnye.

Józsi érezte, hogy elsiklik az érve, a leghatásosabb, az egyetlen, de nem hátrálhatott. Bizonykodón folytatta:

— Az állat megijedt. Nálam meg ostor volt, szíjostor. Mert lovat vettek a bátyámék. — Ez büszke fitogtatása volt jómódjuknak, és megint érv. — Kisuhintottam az ostort, rá karikásan a lábára.

— Amelyik a vízben megmerült?

— Nem. A hátsóra, amelyik megcövekesedett fent az árokszélen. Az elkapott lába kicsúszott alóla, lezuhant a bika.

Olyan meggyőzően mondta, hogy Pista akaratlan véle futott megint a fantáziája mesgyéjén. A szeme nagy lett:

— Belefulladt? Agyonvágtátok? — kérdezte.

De Józsi már óvatos lett. Érezte, hogy elhihetőt mondott és vigyázott, hogy ha felülkerült, ki ne síklassa magát újra.

— Akkor már odajöttek. Igen dícsértek, hogy mi lyen ügyes vagyok, meg ha nem is látszik, milyen erős.

— Erős — ismételte Pista és visszazökkent azonnal a valóság talajára, a dinnyéhez.

Józsi érezte, hogy nem hiszi az egészet a bikával, még semmit se hisz, de makacsul kitartott:

— Akkor kaptam a pénzt is.

— A dinnyérevalót a fiókjából az ángyinak.

Józsi arca megszínesedett. Adott volna dinnyét örömest, ha Pista meghagyja a látszatát legalább, hogy hisz az erejében, meg a pénzhezjutása egyenes módjában. De így nem lehetett. Kinyitotta a bicskáját, lehajolt a dinnyéhez.

— Adsz? — kérdezte Pista hirtelen. Úgy vélte, hogy jussa van rá, amért nem torkolta le nyiltan a társát és elhallgatta a kételyeit.

— Most mégis azt hiszed, — folytatta habozón Józsi, — hogy kerítettem az árát, és a bikával . . .

— Nem adsz?

— Pedig én . . . pedig, — dadogva kezdte el, de határozottan fejezte be: — meg bírom enni magam is.

Egészen mellette volt, mégegyszer megismételte:

— Nem adsz?

Az erős kis marka kicsavarta a bicskát a kezéből. Pillanatig a penge fénylőn csillant a napfényben. Akkor mást gondolt Pista. Tudta, hogy könnyen végezhet. Átdobta a bicskát az árok túlpartjára. Fényes sárgafarkú ívet hasítón a bicska elpihent az asszú fű közt. Pista egyetlen erőteljes mozdulattal magához váltotta a dinnyét. Aztán lódított egyet Józsin, hogy az, mint valami bekötötten eldöntött fászsák lehuppant a földre.

Erőteljes ugrással Pista átugrotta az árkot. Elhelyezkedett túlfelől, két térde között a féldinnyével s nézte, hogy a másik tápászkodik. A bicskát felemelte maga mellől, átkiabált:

— Gyere ide, bikagyőző. Kapsz dinnyét, csak vedd vissza; gyere, ha mersz, hiszen erős vagy.

A fahordásban izmosodott gyerekkarja a bicskával a levegőbe lendült:

— Nesze, itt a kés, ezzel gyühetsz rám, híres.

A penge sárgauszályú csillogó sávval újra felívelt s lekoppant a Józsi gyerek mellett.

Pista megfogta a lék helyén, kettérepesztette puszta kézzel a dinnyefélgömböt. Belekóstolt az egyik darabba mohón. A fényes fekete magszemek megalázkodottan bámultak rá, mielőtt eltüntek a ropogtató, erős, fehér fogai közt.

— Itt van, ha érte jössz, még megkaphatod, — meglóbálta a baltenyerén az utolsó negyedet.

Józsi kiabált:

— Rohadt az alsó fele. Nem kell úgysem. Edd meg.

Pista állt az árok szélén. Elkezdte a belől ép, egészséges, zamatos gyümölcs utolsó darabját. Nem törődött az elsompolygó Józsival szikrányit sem. Nevetett, derűsen, édesdeden. Elégedetten élvezőn ette a dinnyét. Ledörgölte a kezefejével a szájatájékát, mert oldalt az ajkszéle mellett lecsordult a cukros, ragadós, édes rózsaszín lé.

Városi nyáréj

— Rainer Maria Rilke —

Egyre szürkébb az est itt alant,
s ez már éjjel, ami mintha langy
foszlány függne a lámpásokon.
Ámde nézd ott a bizonytalant:
ház mögött a tűzfal — mint kaland,
oly üres és könnyű — felsuhant
és az éjbe átoson.
Holdvilággal ittasul az éj.
Fönt a fényes sáv, mit megkímélt
a sötétség, mind messzebbre ér,
és az ablaksor, mely az imént
izzott, most lakatlan és fehér.

UNGVÁRI ELEMÉR

Uj Idők 1932. XXXVIII. 35. 7. 258. e
kép

Egész nyugatra készül rakni lánczit,
Feltartóztatlan dul tovább, tovább . . .
Most látni csak: magyar Budának vége,
És védtelen áll Krisztus házanépe!

De egy sikoltás erre végig reszket
Országokon és hivő népeken;
Feltartja egy szent kéz a szent keresztet
S felrí, kiáltván, hogy veszedelem!
Mi még veszendő, minden oda veszhet,
Uj töltést ha nem lel a bősz elem.
S ki eddig volt Európa védő gátja:
Európa a magyart most meg-e váltja?

S a sziv keresztül dobban a vasingen,
Mint szélre óczeán, mozdul a nép:
Élén jön a bajor, a hős Lothringen,
Nyomukban Pálffy, Esterházy lép:
Nemzet nincs, mely hiányzanék ma innen,
Végezni a megváltás szent müvét:
Hős Budavárnak szörnyü megvivása
Egész Európának epopoeája . . .

Ha hát a népnek együgyü muzsája
Veti e tárgyra félénken szemét,
Nem nagy nevek, nem hősök nagy tusája
Teszik fényessé gyáva énekét!
Amaz idők nagy balsorsának árnya,
Fedvén a szegénység verejtekét,
Futó felhőként ma szinünk bejárja,
S szived, nem elméd itéletét várja.

BUDA ÉS PEST VISSZAVIVÁSA 1686-BAN.

Méltó irott emléke a Budavár visszavétele kétszázados évfordulóján rendezett ünnepélyeknek az a nagy monografia, melyet a főváros megbizásából dr. *Károlyi* Árpád ifju tudósunk irt Buda ostroma történetéről, s mely számos szép és érdekes rajzzal és térképpel jelent meg. Dr. Károlyi Árpád nagyrészt a levéltárak eredeti, kiadatlan kézirathalmazai alapján épitette fel monografiáját s tekintve, hogy magára az ostrom történetére alapul szolgáló irodalom elég gazdag, főleg a munka politikai részét kell kiválólag becsesnek tartanunk. Tudvalevő, hogy maga a bécsi ostrom jelentősége is inkább politikai természetü. De még fontosabb volt annál Buda visszavétele, nemcsak hazánkra s a monarkhiára nézve, a mennyiben a visszahódított Magyarország által a dinasztia oly támaszt nyert, melynek erejével első rangu európai nagyhatalmassággá emelkedhetett, de az egész európai müvelődésre nézve is, mert gátat vetett az ozmán hatalom minden békés kulturfejlést sakkban tartó terjeszkedésének.

Ebből a műből, erről az időről szakitunk itt most ki még nehány érdekes lapot, a mennyiben előbbi közleményeink ismétlése nélkül tehetjük.

A háboru- és békepárt versengése.

A monografia első fejezete foglalkozik «Béke-e vagy háboru?» czim alatt a háboru előzményeivel.

A bécsi udvarban ez időtájt főként külügyi kérdésekben három párt versengett egymással a hatalomért. Az egyik, az osztrák-párti, Dietrichstein Ferdinánd herczeggel, a császár főudvarmesterével és öcscse, Gundaker főkamarással élén, ki ugyan mint kártyás bonvivant a politikában nem számitott, de mint szeretetreméltó gentleman Lipót hajlamát birta; a második vagy pfalzi párt, az ifju császárné s a hadi tanács elnöke, Bádeni Herman vezetése alatt, mely főleg a XIV. Lajossal szemben való politikának igyekezett irányt adni; s ez utóbbinak leghatározottabb ellenzéke, a lotharingi párt, élén Lotharingi Károly, s napjával, az özvegy császárnéval. Bádeni Herman és az ifju császárné voltak a törökkel békét óhajtó elemek vezetői is, mig a lotharingiak erősen érezték, hogy a császárnak előbb-utóbb lábat kell vetnie a török ellen Magyarországon, hogy egész erejével a franczia ellen fordulhasson.

Elkeseredetten folyt a harcz a béke- és a háboru-párt, azaz Bádeni Herman és Lotharingi Károly közt. A bádeni őrgróf, mint a haditanács elnöke, azzal vont főleg gyanut magára, hogy a bécsi és buda-pesti örmény kereskedőkkel összeköttetésben állott, azzal gyan usitották, hogy összeköttetésben áll Abdurrahman budai basával s beszélték, hogy annak az őrgrófhoz irt levelét, melyet egy magyar ember hozott, Bécs kapuinál a városi őrség letartóztatá. Az ő közrejátszásával hozták kapcsolatba azt is, hogy 1686 elején Budához több mint husz óriás hajó élelmiszer is érkezett a végvárak vidékeiről, a mi Budán az árakat egyszerre felényire szállitotta le.

De még nagyobb lett a botrány egy más esetben, mely ugyanez év nyarán tartá izgatottságban a bécsi udvart, s melynek okozói az erdélyi követség becsületes vén fejének, Hallernek József nevü könnyelmü fia, s Dunod burgundi jezsuita voltak. Dunod épen Bécsbe tért vissza az erdélyi követek társaságában, midőn az öreg Haller Trencsénben megbetegedett, s az előre küldött Pernyeszi Zsigmond számára egy ládikából 100 tallért vett ki Dunod szeme láttára. Dunod a ládára mutatva tréfásan mondá, hogy ez összegek bizonyosan a császári miniszterek megvesztegetésére valók a török béke érdekében. Haller és Pernyeszi csak mosolyogtak az ügyetlen tréfán, mert hisz alig volt ott 8—900 tallér. De Bécsbe érve Dunod a hirt komolyan terjeszté, sőt állitotta, hogy már Bádeni Herman is kapott a pénzből.

E sulyos vád borzasztó felháborodást okozott, különösen mikor az ifju Haller József is erősitette. «Minekelőtte természet szerint való halállal meghalnék, ez a fiam, József, kit hoztam volt magammal tanulság okáért, elevenen temettet el engem becsületemben» — mondá elkeseredetten a derék apa. A dolog ugy állt, hogy az «úrfi» német udvari gavallérokkal mulatva, kártyázva, 200 arany adósságot csinált. Saját gonoszságából vagy mások rábeszéléséből-e, nem tudni, de mindenesetre anyagi kilátásért arra a gondolatra jött, hogy iratot szerkesztett, melyben előadta, hogy Bádeni Herman arra a czélra, hogy a törökkel békét kössön, az erdélyi követektől 32 ezer darab aranyat kapott volna, 6000-et pedig a többi miniszterek megvesztegetésére. Ez iratot benyujtatá a császárhoz s maga is audienciát kért nála.

Igaz, hogy a könnyelmü ifju hamar megbánta a mit tett, de a midőn kijavitani akarta hibáját, még elmérgesitettte azt. Szaladt harmadnap Bádeni Hermanhoz azzal a hazugsággal, hogy a császár maga hivta őt magához, s maga tett kérdést a vesztegetési ügyben, és pedig olyan alakban, hogy ő nem mert tagadólag válaszolni rá. Sőt intette Bádeni Hermant, hogy ügyeljen, mert egyik inasa által meg akarják mérgeztetni. Természetes, hogy a dühöngő őrgróf sietett a császárhoz panaszt emelni. Itt azonban megnyugtatták, hogy nem gyanakszanak rá. Hanem kérésére Haller Józsefet letartóztatták s hogy föltünést ne keltsen, mintha sétakocsizást tenne, ugy vitték a városi őrségre. Bádeni Herman a fiu halálát kivánta s csak «vén atyját szánva» állott el a kivánságtól. Maga az erdélyi követség is Haller József ellen foglalt állást, s azt hirdette, hogy nem tökéletes eszü. Sőt maga apja is halálát óhajtá előbb, de azután belátta, «hogy ha megölik ezt a rossz gyermeket, rajtunk marad a gyalázat». Azért hát Lipóthoz a fiu életéért könyörgött. Ez utóbbi makacsul tagadott meg minden választ a kérdésekre, hogy ki bujtotta föl, s 100 aranyat igért a városi őrségnek, ha szökni engedi.

Az udvar, mely, mint Schmettau irja: «Haller József e szemtelenségén, e friponeriáján skandalizálva» volt, elrendelte a vizsgálatot, kihallgatták az őrgróf Sculvignioni nevü inasát is, de a vizsgálat semmi eredményre nem jutott s Bádeni Herman megtartotta állását s tekintélyét.

Mig a béke- és háboru-párt ily módon torzsalkodott egymással, addig Lipót pénzügyei is a legkevésbbé voltak a háboru folytatásához megkivántató helyzetben. A pénzügyek kezelése hallatlan tisztességtelen volt már huzamosabb idő óta. Gr. Sinzendorff, az udvari kamarai elnök, a lopást oly nagy mértékben üzte, hogy midőn leálczázták, beismerte, hogy elnöksége alatt valami két millió forinttal csalta meg az államot. Jószágait ugyan elkobozták, de a pénztár tátongó ürességét nem könnyen pótolhatták ki. Hatodfél millióra ment Károlyi számitása szerint az a szükséglet, melyet Magyarország és az örökös tartományok 1686-ra kivetett adói már nem födöztek, melyek tehát már tisztán a kincstárt terhelték volna, ha a háboru megindul. Nem volt hátra más, mint a kincstári uradalmak és jövedelmek eladása, illetve zálogba vetése. Ez Magyarországon még elég szép sikerrel járt. Igy Ostrosich Mátyás elkobzott illavai várát gr. Breuner Siegfried 85,000 frtért vette meg, a Balassaféle vágbeszterczei javakat gr. Rabatta, gr. Serényi Károly és br. Heisler 90,000-ért kapták adományba; a csáktornyai konfiskált uradalmat Erdődy Imrének 100,000 frtért kinálta a kamra, a csejtei birtokokat pedig a primás 60,000 frtért vette zálogba. Ellenben sokkal kevesebbet hajtottak a kincstárnak ifj. gr. Csáky István, Géczy, Jánoky, Keczer, Petneházy, Szirmay, Bezzegh és Thököly más hiveinek elkobzott javai.

Nagy segitség volt ily viszonyok között a spanyol egyházi tizedek török háborura való fordításának XI. Inczétől, a bankár-pápától kinyert engedélye. Incze mester volt a takarékosságban; s gunyolódtak is felette, hogy kedvencz unokaöcscse, Odescalchi Livio régi kopott hintóban járt Rómában s szerény házat vitt, sőt midőn a pápa azzal a gondolattal foglalkozott, hogy Liviót bibornokká teszi, állitólag a szabómester parancsot vőn a pápa régi bibornokruháinak Livio termetéhez idomitására. Nem csoda, hogy az az adósság, mely Incze trónraléptekor 30 millió forinttal terhelte a pápai kincstárt, 13 évi uralkodása alatt nemcsak lefogyott, hanem 2 millió forint készpénz is maradt a pénztárban. Tudjuk, hogy nagyon jól fogott a pápa e takarékossága a török elleni háboruban.

A mi a magyarországi forrongókat illeti, Thököly megtért hiveinek száma már október havában megütötte Caprara jelentései szerint a tizezret, s mikor id. gr. Csáky István, a felső-magyarországi magyar generális november hóban összeszámitotta őket, tizenhétezeren felül voltak. Thököly már Eperjes megadása és Petneházy átállása után segitséget kért a nagyváradi pasától, hogy Kassát megtarthassa. A váradi pasa nem is csauzt, de előkelő agát küldött hozzá, hogy magához kéresse őt, kit tanácskozás után a kurucz király gazdagon megajándékozva bocsátott el. Maga Thököly októberben ment Váradra hű fegyvertársával, Petróczyval. A várkapu előtt fényesen fogadta a basa, de midőn seregét a mezőn hagyta táborozni Thököly, s ő maga utánbezárultak a pasa házának ajtai, a bujdosó fejedelem rabbá lőn. Petróczyt becsületszóra szintén behivatá a pasa s megmutatva neki a fogoly Thökölyt, tudatta vele, hogy ez hűtlensége jutalma. «Látod-e, mondá szomoruan Thököly Petróczynak, mily állapotban vagyok? Azért, mert hazámat meg akartam menteni, elvesztem.» Thökölyt még az nap «estve hajadon fővel kisérték a jancsárok — irja Olasz Ferencz somlyai várnagy Apaffynak — a pasa házától a várba, s hogy bágyadozott, a vár hidján döfölték is, ugyanakkor hétfőn este vasba verték, karjait hátrakötötték s hatodmagával szekerekre tétetvén éjszaka Jenő felé indították.»

Izgalmas esemény volt ez amaz időkben az európai hirü férfi életében, melyhez akkor egész Európában a legkülönbözőbb verziókat füzték. Hire ment, hogy a nagyvezér a kurucz királyt megfojtatá s fejét Konstantinápolyba küldé. Nyomtatványok s metszetek árasztották el Európát annak ábrázolásával, a mint a térdelő, bekötött szemü Thökölynek a török bakó fejét veszi. Nem szükség mondanunk, hogy mind e hireszteléseknek mi alapjok sem volt. Már 1686 elején a porta gazdagon megajándékozva, török kisérettel küldte vissza Thökölyt ugyanoda, hol foglyul ejtették. «A jenei és tömösvári pasák kisérték, — irja a fennebb idézett Olasz Ferencz, — maga ő nagysága zöld köntösben, vörös nadrágban, meggyszin nyusztos süvegben ment be; öt vezetéket vittek ő nagysága előtt, négye török szerszámos, csujtáros, török aranyos kengyeles volt, ötödike magyar kengyeles fejedelmi öltözettel. Egy tatár volt ő nagysága előtt, utána hetvenöt zászlóalja török, jancsár is volt utána négy zászlóalja . . .» Mindez ünnepélyességek azonban elkéstek. Magyarország belügyeiben nagy változások állottak elő a kurucz király fogsága alatt s közvetlenül a török elleni ujabb háboru küszöbén.

Imént Petneházy Dávidot emlitettük, mint a kinek átállása nagy csapást mért a Thököly-féle mozgalomra. E hős kurucz ezredesről, kinek neve Budavár bevételével is később oly dicső kapcsolatba jön, helyén van itt nehány jellemző adatot elmondanunk Károlyi munkája nyomán. Előkelő szabolcsmegyei családból származva, hős fegyvertényeivel már előbb is magára vonta a figyelmet. De különösen kitüntette magát, midőn az 1685. tél folyamán Szegedről Budára eleséget vivő 3000-nyi török sereget majd mind levágta s maga is 500 emberénél többet vesztett a dicsőség mezején; majd Szarvasnál s Aradnál, melyet 1200 német s 3500 magyar katona, nagyobbára Petneházy vezénylete alatt, vivott vissza az alatta táborozó török pasa teljes tönkretételével. Méltán irhatta magáról, midőn 1686 nyarán a mag-

*

I. LIPÓT NÉMET CSÁSZÁR ÉS MAGYAR KIRÁLY.

BUDA A VÉRMEZŐ FELŐL A XV

GR. ESZTERHÁZY JÁNOS.

MIKSA MANÓ BAJOR VÁLASZTÓFEJEDELEM.

BUDA KÉTSZÁZ ÉV ELŐTTI OS

II-IK SZÁZAD KÖZEPÉN.

XI. INCZE PÁPA.

GR. BATTHYÁNY ÁDÁM.

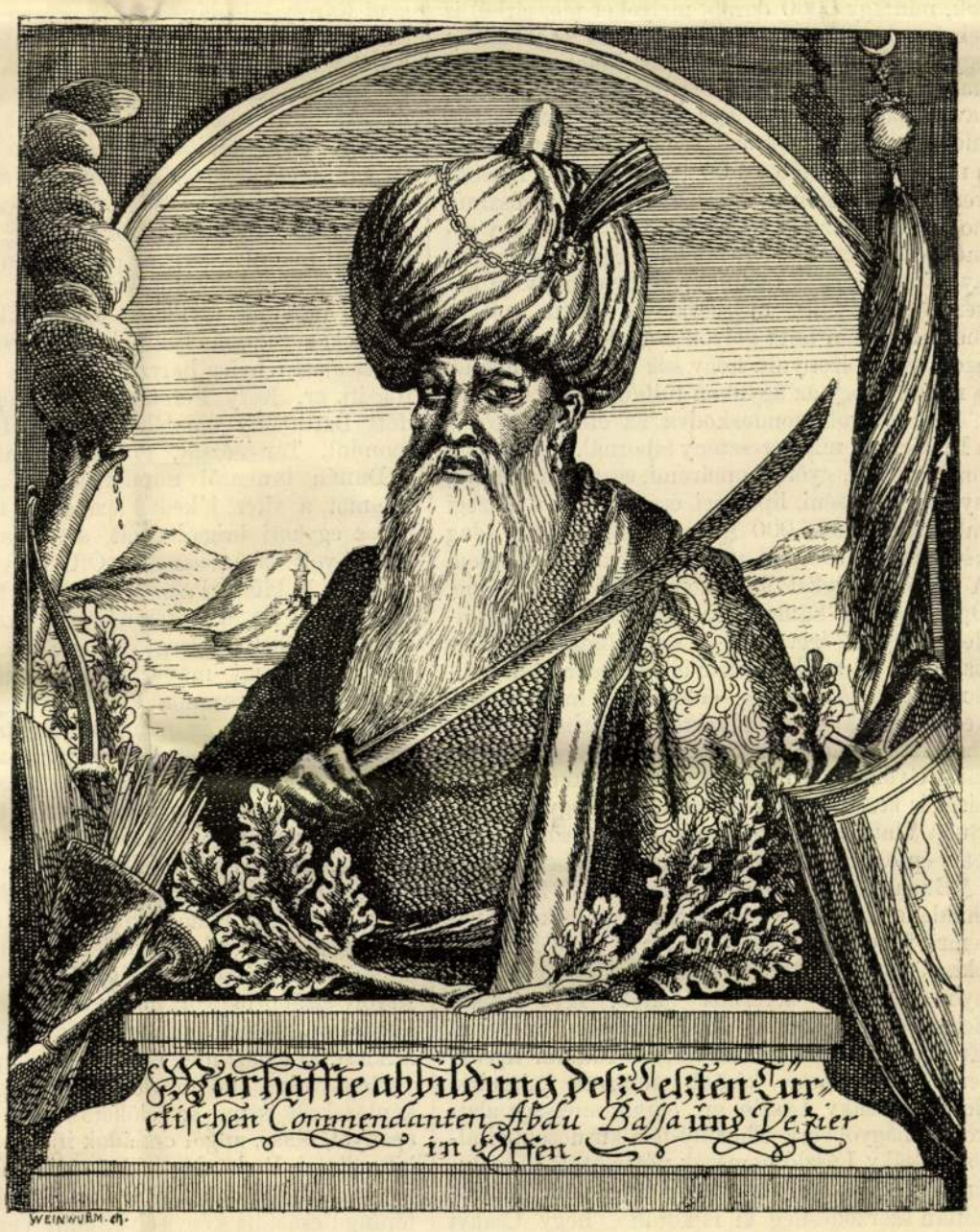

ABDURRAHMAN, AZ UTOLSÓ BUDAI PASA.

ROMÁNAK FŐBB SZEREPLŐI.

vaszakadt Baksa István zemplén-, sáros- és ungmegyei részbirtokai adományozását kérte: «Fölséged auspiciuma alatt hadakozván, több nem megvetendő győzelmet arattam a törökön, most is hű és derék katonaként viselkedem a hadjárat alatt.» Ismerték e jeles katona képességeit a kormány körében is, s nemcsak nagy gondja volt a kormánynak az ő megnyerésére, hanem az 1685-dik junius 19-diki amnesztia külön, névszerint is megnevezi őt, ezredesi rangot igérve neki s a midőn átállott, a hadi tanács szivére kötötte Caprarának, hogy Petneházyt kiváló becsben tartsa.

Maga Lipót császár az aradi diadal után nehéz aranylánczot küldött neki elismerése jeléül, melyen gyémántokkal szegélyzett arczképe függött. Mire az elérzékenyült hadfi elczesen jegyzé meg: «Látjátok barátim, a király a helyett, hogy kötelet küldött volna hűtlenségemért, aranylánczczal ajándékoz meg nagylelkű voltában.» A pápa pedig, illetőleg az ő nevében Buonvisi bibornok a svájczi benczés barátoknak a keresztes bulláért beküldött pénzéből vett számára 552 frton egy aranylánczot s azt küldte el levél kiséretében — a kálvinista Petneházynak.

Előkészületek a hadjáratra.

Lapunk olvasói előtt ismeretesek már azok a tanácskozások, melyek az ostromló sereg Buda alá indulását megelőzték. Tudjuk, hogy két haditerv volt eredetileg, s a hadi tanácsban élénk vitákat idézett elő az a kérdés, hogy Buda ostromával kezdjék-e meg a magyarországi hadjáratot, mig végre Lotharingiai Károly főherczeg véleménye jutott érvényre, nagy szerencséjére Magyarországnak és a kereszténységnek.

Az egyenest Buda ellen induló sereg a magyarok és önkénytesek nélkül kerekszámban 62,000-re rugott. Készletben csak egyedül a császáriaknak a következő adatott át: 186 ágyu s mozsár, közel 10,000 mázsa löpor, 3000 mázsa gyutacs, harmadfélezer mázsa darab-ólom, 112,000-nél több ágyugolyó, 441 lánczos golyó, közel ezer kartácslövet, 200 haubiczgránát, 54,000-nél több kézi gránát, közel 20,000 mozsárbomba, harmadfélezer lobgömb és mintegy 1200 tüzes golyó. Ezenkívül a bajor választó 21, a brandenburgi 16 ágyut küldött. A hatalmas készlet között több új találmányu volt, mint pl. ovál alakú gránátok, mintegy 6000 darab, melyeket mozsárból is lehetett löni, egyszerre többet is. Az angol kiráiy egy fiatal mérnökőt, Richards Jakabot küldé a hadjárathoz, a ki naplót is vezetett arról, s még tavaszszal bemutatá egy kis mozsárka tervét, melyet a gránátosok övükre akasztva hordhattak, s melyből a gránátot 800 lépés távolra lehetett vetni. A találmányt megvizsgálták, s valószinü, hogy alkalmazták is az ostrom alatt. Nagy reményeket füztek még Gonzales Péter nevü spanyol tüzérmérnök találmányához is, mely uj keverékből készült, uj szerkezetű ágyu volt, a melyhez külön fajta golyók is tartoztak. Ezekről azonban bebizonyult, hogy sok pénzt nyelnek el, a nélkül, hogy az ágyúkon túltennének.

Igen jól volt gondoskodva az élelmezésről is a Budát ostromló keresztény tábornál. A pozsonyi, magyaróvári, győri, komáromi, esztergomi, lévai, nyitrai, trencséni, lipótvári, érsekujvári és kőszegi raktárakban 216,000 mázsa liszt, 400,000 adag kétszersült, 100,000 mérő zab volt készletben. A szállítmányokat az akkori szállítók fejedelme, Oppenheimer Sámuel, ki magát «Jud von Heidelberg»-nek irta alá — szolgáltatta. A marhahusról az alföld metropolisa, Debreczen gondoskodott. A gazdag debreczeni marhakereskedők készeknek nyilatkoztak a marhát a sereg számára «akár Bécsbe is azon az áron hajtani, mint Győrbe». A markotányosok czikkei leszállítását is keresztülvitte Rabatta, ugy hogy a katona Buda alatt a hust, kenyeret, halat, sört, sajtot, bort ép oly olcsón vehette, mint Bécsben.

A Buda alatt harczoló magyarok, 20—24,000-en, mindenesetre a bécsi kormány politikáját jellemző féltékenykedéssel, az egyes detachementokhoz lettek beosztva s azért önálló müködés nyomait hiába keresnők nálok. Igy például Scherfenberg kapott 2000 magyart, mely az Erdélyben előbb Brandenburgi Katalin fejedelemnő kegyencze, később nótázott, kalandos, de vitéz Csáky László gr. parancsnoksága alatt volt, s nagyobbára Thököly-féle kuruczokból állott. Csáky László nemcsak nótáztatott és számüzetett Erdélyből, de Apaffy fejedelem határozottan szerződésileg ki is kötötte, hogy Csákyt Lipót császár erdélyi dolgokban ne használja. Csáky czime magyar orsz. főkapitány (generális) volt, a nélkül, hogy tényleg is az lett volna. Tulajdonképeni rangja — ép ugy mint br. Barkóczy Ferenczé, Petneházy Dávidé és Gombos Imréé — ezredesi volt. Alatta kapitányok voltak: gr. Csáky Sámuel, br. Károlyi István, Jászai Kiss Balázs, Deák Ferencz, Horváth János stb.

Hatezer magyar Caraffa tiszai hadtestéhez tartozott, br. Barkóczy Ferencz ezredessel, Semsey Zsigmond alezredessel, Semsey András, Senynyei István, Bagossy László, Kovács András, Ragályi János, Berthóty István kapitányokkal. De legkitünőbb szerep jutott Buda vivásában a bajor fejedelem hadtestéhez a győri végekből rendelt harmadfélezer embernek Eszterházy János győri kapitány vezérlete alatt. Parancsnoksága alatt voltak: öcscse, Eszterházy Mihály, ki Buda alatt halt is meg mint ezredes, rokona, Eszterházy Zsigmond kapitány, Babocsay Ferencz veszprémi kapitány, Zichy Imre vázsonyi kapitány, eörményesi Fiáth János és Miskey István győri őrnagyok.

A kanizsai kerületből Batthyány Ádám derék alkapitánya, Gyöngyösi Nagy Ferencz alig tudott 900 embert összehozni, ugy hogy julius 4-dikén igy ir Nagy Ferencz Batthyány generálisnak: «Én eleget gondolkodom rajta, miképen tölthessük ki a végbeliekből a táborba menő népet, de igazsággal irom Nagyságodnak, alig marad valaki itthon a végvárak őrzésére. Tán «szabad legényekből» lehetne az utasítás szerint egy csomót toborzani, de fizetés nélkül miép mehessenek el, Nagyságod méltóságos itéletére hagyom.» E «szabad legények», azaz szegény legényekből Festetich Pál kapitány valami száz «jó paripás, jó fegyveres legényt» felfogadott ugyan, de sajnos, nem mind volt ilyen, úgy hogy Nagy Ferencz a Buda alá megindult Batthyánynak igy vala kénytelen irni: «attól tartok, hogy ezekkel becsületet Nagyságod nem vall». Ebben azonban tévedett az aggódó viczegenerális, mert a szabad legények vitézül állták meg helyöket Buda alatt. E csapat a bajor fejedelem hadtestéhez lőn rendelve, s főbb tisztjei voltak: Tóti Lengyel János keszthelyi kapitány, ifj. Festetich Pál alkapitány, Békássy Miklós, gr. Eszterházy Farkas kapitányok, Fülöpp György egerszegi alhadnagy stb.

Még részt vettek Buda ostromában Lotharingeni Károly oldalán a bányavárosi generalatus csapatai, id. br. Bercsényi Miklós utóda, a «hű» Koháry István gr. vezérlete alatt, Balassa Ádám és Balassa Gábor kékkői és korponai kapitányokkal s a bajor hadtestnél volt gr. Erdődy György lévai kapitánynyal. Ebben volt az esztergomi magyar őrség is, Bottyán János esztergomi huszárkapitány és Kürtössy István hajdukapitány vezetése alatt. Bizonyos még, hogy a komáromi magyar őrség is ott volt Buda alatt, de számáról nem birunk adatokkal.

Igy vagyunk a fölkelő nemesekkel is. Csak egyeseket tudunk közülök megnevezni, hogy Buda alatt tényleg harczoltak. Igy a Dunán túlról ifj. gr. Kéry Ferenczet, kit öreg atyja küldött Batthyány oldalához, aztán Deseő Zsigmondot, Tar Józsát, Ferenczy Pált, Taródyt. A Dunán innenről mindenekelőtt gróf Czobor Ádámot, a vitéz, jókedvű ezredest, Rákoczi Ferencz egykori brigadérosát, a pennaforgatáshoz is értő volt kurúcz ezredest, Ottlyk Györgyöt, Motesiczky Miklóst, Palásthy Gábort, Radnay Gábort. «Die 10 julii szerencsésen érkeztem Buda alá, — irja Ottlyk György életirásában, — az hol is táboron semmi magyart nem tanáltam gróf Czobor Ádám uramon kívül. Ő Nagysága mellé állottam, az hol is mindjárt említett gróf úr engem nagy becsülettel látott, megnyervén generális főkomissariusnál (t. i. Rabattánál) cselédemnek szokott járó profontot.» Ottlykékhoz csatlakoztak még: Motesiczky Pál, Baranyai Gáspár, Mednyánszky Gáspár, s ez utóbbi különösen kitüntette magát. Említsük fel még gróf Eszterházy Pál nádort, ki azonban, ugy látszik, nem igen játszott nagyobb szerepet s mint a császári sereg tisztjeit, a négy Pálffy grófot, János Károly altábornagyot, Ferencz alezredest, Miklós alezredest, később nádort és a nagynevű hős Miklóst, ki ekkor még fiatal vérteskapitány volt.

Nem volna illő megfeledkezni a külföldi önkéntesekről sem, az előkelő német, franczia, spanyol, olasz, angol családok ifju sarjadékairól, kik eljöttek Buda alá vérüket ontani a keresztény ügyért. Különösen Spanyolországnak volt sok főrangú családja képviselve, mint Vexar herczeg, Valero márki, Escalona herczeg, Piccolomini herczeg, Castel Moncaya marquis, Don Gaspar de Zuniga, Don Juan Fancisco Manrique, Don Rodrigo de los Heneros lovaskapitány s mások. A francziák közt nevezetesbek voltak: Lotharingi Károly unokaöcscsei, az ifju Commercy és Vaudemont herczegek, gr. Schomberg, a hires hugenotta vezér, ki a nantesi edictum óta ette a számüzetés kenyerét; XIV. Lajos marsalljának, Crequi herczegnek ifjabbik fia: Blanchefort marquis, s barátja a Souvré grófok sarja, Longueval marquis, s du Héron, a Rákóczi Ferencz idejebeli hires lengyelországi franczia követ családjából, kitől a párisi külügyi levéltárban néhány becses jelentés is van Buda alól. Előkelő angolok is nagy számmal voltak, Jakab angol király egyik törvénytelen fia, James Fitzjames, később Berwick herczeg, kivel atyja azért szakittatta félbe párisi tanulmányait, hogy Lotharingi Károly mellé küldhesse s ki a hadjárat végével az oxfordi lovasezred tulajdonosává neveztetett ki vitézsége elismeréseül; továbbá Robert herczegnek, az elhalt Károly király törvénytelen fiának fia, ki a jul. 13-diki rohamban More, Talbot és Wisseman lordokkal életét is veszté, mig más hat angol és skót lord megsebesült; a már emlitett Richards mérnökkari tiszt; Orberry skót lord öcscse, a szintén elvérzett Carre baronet. A németek közül, kik ezrével voltak, legyen itt fölemlítve Lipót sógora, Károly Fülöp herczeg, később pfalzi választó, kinek életét Ottlyk és Palásthy Gábor menték meg s a szintén pfalzi házból való Károly György herczeg, ki halálával pecsételte meg hősiességét.

Pest és Buda az ostrom idejében.

Az 1686. év juniusában, a mikor az ostromló seregek megkezdték támadásaikat, oly iszonyu volt a hőség és szárazság országszerte, hogy pl. Mercynek, a míg a tiszai vidékről Párkányig érkezett, emberei s lovai egymásra hullottak. Két embernyi mélységre ástak le a földbe, a nélkül, hogy lapályon is vizet találtak volna, s a ló alig tudott valami füvet találni a legelőn. Képzelhetni, minő kellemetlen helyzet volt ez egy nagy hadseregnek, mely hosszabb időre ütött tábort Buda alatt, ama város alatt, melyről már ekkor egy tudós és világlátott olasz, a hires Grimani-család egyik sarja, igy emlékezett meg: «Valóban megérdemli, hogy egy nagy ország fővárosa legyen.» Pest már egy romhalmaz volt, abban az állapotban, a hogy 1684 őszén a keresztény sereg összedulta, három felől közönséges fallal kerítve, a dunai oldalról pedig egyszerü fapalánkkal zárva el. Kezdődött a várfal a Duna felől, körülbelől ott, a hol most a só- és molnárutcza áll, végig a mai bástya-utczán és vámházköruton, s a magyar-utczán át a hatvani utczáig s a Károly-körut és a Deák-tér sarkáig. Mind e falakat rondellák flankirozták, Römer Flóris szerint kilencz; igy a Deák-tér sarkán, az Angol királynő főkapujánál, a kecskeméti és magyar-utczák sarkán stb., ép azonban ez időben csak három, melyekbe Budavár bevétele után a török foglyokat zárták.

Kapuja Pestnek ez időben négy volt, a váczi, hatvani, kecskeméti és vizi kapu, mely a mai Eskütér előtt nyilt a Dunára. Akkori épületei közül alig hatot-hetet ismerünk; igy négy török mecsetet, melyek közül a főmecset a Károly-kaszárnya táján állott, s személyzetét öt pap képezé, egy másik mecset a mai ferencziek temploma tájékán, melyben, valamint a harmadikban, hat török pap szolgált. Ismerős épület volt még a főmecset mellett emelkedő szép négy kupoláju fürdő s végre a városház-tér körül lehetett az a nagy épület, melyet a keresztény sereg az ostrom alatt kétszersült-raktárnak használt.

Pest kevés nevezetességei közé sorozható mindenesetre ez időből a két partot a Deák Ferencz-utcza irányában összekötő hajóhid, melyről Brown Eduárd, az angol király házi orvosa azt jegyzé meg, hogy oly szép hajóhidat még sehol sem látott. Még kevesebb adat létezik lakosai számáról. Csak annyi bizonyos, hogy azok nagyobb részét a török helyőrség képezte, aztán hajósok, fegyverkovácsok, zsidó és mohamedán kereskedők. A törökök és zsidók temetői a mai Lipótváros területén voltak.

Buda lakosairól sem birunk határozott adatokkal, bár az tény, s már egy Kalocsai nevű ügyes kéme a keresztény haditanácsnak is megerősiti, hogy jelentékeny kereskedő város volt. A kereskedők tulnyomólag zsidók s örmények voltak, kik rendesen valami kézművet is tanultak azon esetre, ha vagyonukat elveszték. Igy a Buda ostrománál többször emlitett Diodato kal-

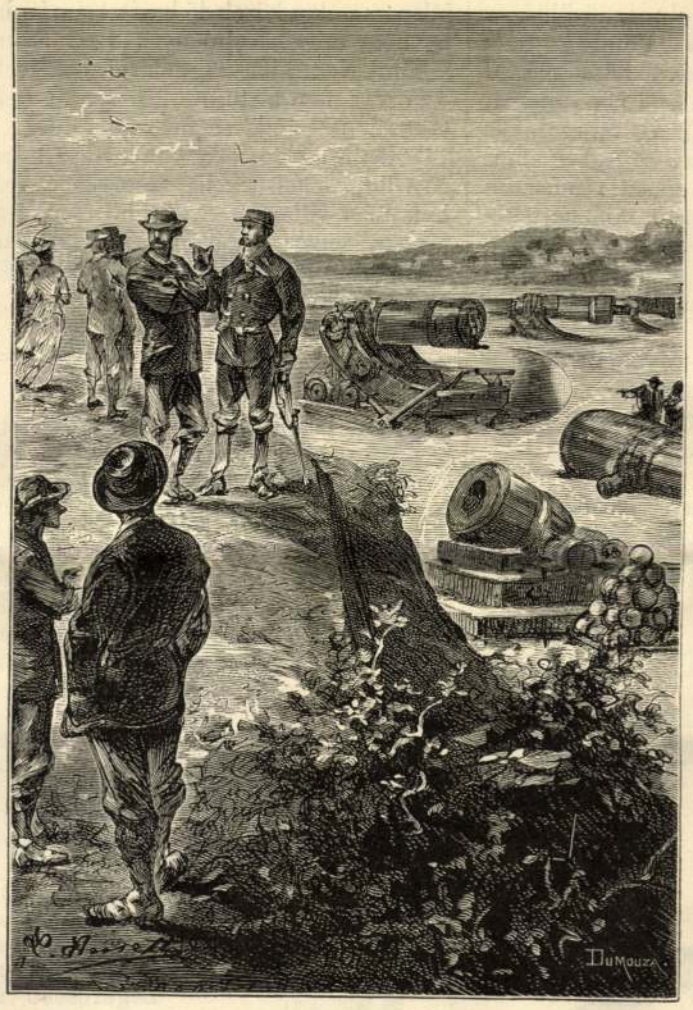

A PARTI ÜTEGEK KÉSZEN VÁRTÁK A SZEMÉLYZETET.

KÉTSZÁZ HAJÓ NYOMULT ELŐRE HOSSZU SORBAN.

már ékszerész is volt, a hirhedt Gábor kém pedig szabó lett, miután Budán pénzét mint kereskedő és kölcsönző elvesztette. Okiratok említnek Budán Oroszlán és Márton nevű uzsorás zsidókat is, a kikhez vidékről is fordultak kölcsönért. Végre czigányok is laktak Budán, mert a vár bevétele után említve van, hogy csak czigány asszonyt harmincznál többet zártak el a törökökkel. Jó hírnek örvendett Budán különösen a szattyán-gyártás, melynek mesterei közül Buda bevétele után sokat mint foglyot a bécsi szijgyártók mellé rendeltek, hogy azokat tanítsák meg a finom bőr és szattyán készítésére. A cserző vargák tekintélyes társulatának meg terjedelmes műhelyei voltak a Rudas-fürdő tájékán.

Volt ezek között értelmes, tudománykedvelő is. Legalább Kalocsai Márton említi, hogy ő Budán egy ily derék török urnak, mint mondja: «török bárónak» volt vendége, ki igen érdeklődött a könyvek iránt s megbizta vendégét, hogy a bécsi ostrom alkalmával a győzők kezébe került sok keleti kéziratból küldjön hozzá a menynyit lehet.

A XVI-dik században még létezett 9 fürdő közül erre a korra csak öt maradt fenn, köztük a legszebb a Császár-fürdő helyén levő Véli bég fürdője, legkisebb a Király-fürdő helyén álló. Kettő volt a Gellérthegy alatt, mint a budai kamarai inspektor irja 1686-ban: «a legtisztábbak s legszebbek valamennyi közt s egyike azelőtt a magyar királyé, másika a királynőé vala». Bizonyos, hogy ezek alatt a Rácz- és Rudas-fürdők értendők.

Mecset hat volt csak az alsóvárosban, háromnak helyét ma is meg lehet jelölni; ezek: a cserző vargáké a mai tabáni palota-utczai templom helyén, egy más a Széchenyi-szállodával szemközt s a harmadik vagy vizi mecset a jégverem utcza táján, melytől délre az a vizmű feküdt, honnan keréken hajtották fel a Duna vizét a várba. Egy negyedik a Tojgun pasa sólyom-mecsetje, stb. volt. A temetők is ezek körül terültek el. A keresztény siremlékeket tudvalevőleg a törökök fürdői diszítésekre használták fel, lecsiszolva róluk a felirást. Véletlenül mégis akadt egy ép siremlék, a bécsi kaputól balra a Hunfalvy-lejtőn elterült régi keresztény, akkor már török temetőben. Ennek szépen faragott czimere alatt a spanyol születésű budai lakos, nemes Arandai Jakab Diego neve volt olvasható 1500-ból.

A várban levő házak száma 388 volt, tehát százzal több, mint ma. Köztük legérdekesebb a budai pasa, Abdurrahman háza, a mai főhadparancsnokság telkén; egy kis előépülete az utczára nézett s a hátsó nagy épülettől tágas udvar választá el szökőkuttal. Mellette a várszinház helyén állt a pasa mecsetje. De a főmecset a Mátyás temploma volt (az egybehangzó kutfők Szt. István templomának nevezik), hol 10 papi személyt fizetett a török kincstár napi 83 oszporával (45 krajczár). Volt még három kisebb mecset is, a győzelmi mecset 9, s a középső mecset 7 pappal. Ütő órát a török városok közül csupán Budán és Esztergomban türtek meg; ez itt a keresztények helyőrségi templomán volt elhelyezve. Nem mulaszthatjuk el a nevezetes Csonka-torony megemlitését sem — a mai királyi palota északi szárnyának déli sarka — melynek helyiségeiben a keresztény magyar rabok alkottak saját pecsétjükkel élő csodálatos testületet. (Vége köv.)

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCZIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogositott magyar kiadás. **ÖTÖDIK RÉSZ.** Ötvenhatodik folytatás.

IV. Antekirtta.

De mialatt az orvos ama módokat kombinálgatta, a melyek által czélját elérhette, előállt a kényszerűség is, hogy a gyarmat biztonságáról gondoskodjék. Ügynökei a cyrenei tartományból és a tripoliszi kormányzóságból azt jelentették, hogy a szenuszista mozgalom rendkivüli mérveket ölt, főleg a szigethez legközelebb fekvő Ben Gházi vilajetben. Külön futárok folyvást közlekedtek Zserbubból, a hol akkoriban Szidi-Mohammed-El-Mahadi, a szövetkezet nagymestere székelt, a különböző tartományok alárendelt főnökeivel. Miután a szenuszisták voltaképen nem egyebek a régi barbareszk kalózok méltó utódainál és halálosan gyülölnek mindent, a mi európai, az orvosnak oka volt komolyan résen állni.

Nem a szenuszistáknak kell-e tulajdonítanunk mindama mészárlásokat, a melyeket husz év óta feljegyezve találunk az afrikai nekrologiákban? Ha Beurmant Kanemben elveszni látjuk 1863-ban, Van der Deekent és társait a Dzuba folyón 1865-ben, Tinné Alexandrine kisasszonyt az övéivel együtt a Nadi Abedsakban 1865-ben, Dournaut Duperrét és Joubert-t az In Arkar kút mellett 1874-ben, Paulovics, Bouchard és Ménoret szerzeteseket In-Kalakon tul 1876-ban, Richard, Morat és Peuplard hittérítőket a ghademesi missiótól, Azdsertől éjszaknak, Flotters ezredest, Matton és Diaront századosokat, Guiard orvost, Beringer és Rocke mérnököket a warglai uton 1881-ben — mindezen balesetek okát csak abban kereshetjük, hogy a vérszomjas szövetkezet tagjai a szenuszista tanokat gyakorlatilag alkalmazták a merész utazók ellen.

Az orvos gyakran beszélgetett e dolgokról Báthory Péterrel, Ferrato Luigival, a flottila és a militia parancsnokaival és a sziget tekintélyesebb egyéniségeivel. Vajjon ellentállhat-e Antekirtta a kalózok támadásának? Igen, kétségkivül, noha még a sziget védművei nincsenek befejezve és csak ama feltétel alatt, hogy a támadók számereje ne legyen tulságosan nagy. Másfelől érdekökben állt-e a szenuszistáknak hatalmukba keriteni a szigetet? Igen, mert Antekirtta mintegy a kulcsát képezte az egész szidrai öbölnek, a melyet a cyrenei és a tripoliszi partok vesznek körül.

Az olvasó még nem feledte el, hogy Antekirttától délkeletnek két tengeri mérföldnyire emelkedett ki a kis Kencraf sziget, a melynek megerődítésére még eddig nem jutott idő. Ez a szigetecske veszélyt képezett ama valószinü esetben, ha egy ellenséges hajóraj hadmüveleteinek alapjául használná. Az orvosnak gondja is volt rá, hogy aláaknáztassa és a sziget sziklás tömegében lerakott lebegő aknák iszonyu robbanó anyaggal voltak megtöltve.

Egyetlen villamos szikra elröpitése a földalatti huzalon, a mely Kencraf szigetet Antekirttával összekötötte, elég volt ahhoz, hogy a veszedelmes szikla megsemmisüljön mindennel együtt, a mi rajta volt.

A mi a sziget egyéb védelmi eszközeit illeti, a következők történtek: A parti ütegek a szolgálatukra kirendelt személyzetet készen várták. A sziget központján levő domb erődje bármelyik pillanatban megkezdhette a tüzelést messzehordó ágyuiból. Számos elsülyesztett torpedó védelmezte a kis kikötő bejárását. A *Ferrato* és a három *Elektrik* készen állt minden eshetőségre, a támadás visszaverésére ép úgy, mint a támadók megrohanására.

Azonban a szigetnek volt egy megsebezhető oldala, délnyugati partjain, a hol a partraszállást végre lehetett hajtani, mert a sziget e része kivül esett az ütegek és az erőd lőtávolságán.

Itt rejlett a valódi veszély s talán már késő volt megkezdeni a szükséges védelmi munkákat.

De végre is teljesen bizonyos volt-e, hogy a szenuszisták megtámadni szándékoztak Antekirttát, a mi egészben véve veszélyes és nagy erőfeszitést igénylő vállalkozás lett volna? Luigi még kétkedett és kételyét ki is fejezte egy izben, mikor az orvos és Péter társaságában elindult a sziget erődítvényeinek megvizsgálására.

— Nem osztom ezt a véleményt, — viszonzá az orvos. — Antekirtta gazdag és uralkodik a Syrták tengerének e része felett. Már csak ezen okoknál fogva is megtámadtatnék előbb-utóbb, mert a szenuszistáknak legfőbb érdekükben áll, hogy kezükre kerítsék.

— Semmi se bizonyosabb annál, — tevé utána Péter, — és ezen eshetőség ellen védekeznünk kell.

— De főleg azért hiszem, hogy a támadás rövid idő alatt meg fog történni, folytatá az orvos, — mert Sárkány a szövetkezet tagjai közé tartozik — sőt azt is tudom, hogy folyvást a szenuszisták szolgálatában állt, mint külföldi ügynökük. Ne feledjétek, barátim, hogy Pointe Pescade a mokaddem házában egy párbeszédet hallgatott ki Szidi-Hasszán és Sárkány közt. E beszélgetésben többször említették Antekirtta nevét és Sárkány tudja hogy az a sziget Antekirtt orvos tulajdona, vagyis azé az emberé, a kitől fél és a kit Zirone által megtámadtatott az Etna lejtőin. A mi Sziciliában nem sikerült neki, azt kétségkívül meg fogja kisérleni itt és kedvezőbb körülmények közt.

— Talán ismeri és személyesen gyülöli önt ez az ember, orvos ur? — kérdé Luigi.

— Lehet, hogy látott Ragusában,— felelé az orvos. — De kétségkivül tudnia kell, hogy e városban érintkeztem a Báthory családdal, sőt, a mi több, abban a pillanatban, mikor Pointe Pescade megszöktette Szávát Szidi Hasszán házából, azt is megtudta, hogy Péter él, szükségképen nyomára jött tehát az összeköttetésnek a dolgok közt és nem kételkedhetik a fölött, hogy Péter és Száva Antekirttán találtak menhelyet. Ez teljesen elég ahhoz, hogy ránk uszítsa a szenuszista csordát, a melytől nem remélhetnénk kegyelmet, ha sikerülne kézre kerítenie a szigetet.

Ez az érvelés nagyon valószinű volt. Sárkány kétségkívül nem tudta, hogy az orvos nem más mint Sándor Mátyás gróf, de eleget tudott felőle arra nézve, hogy minden áron kiragadni iparkodjék a kezei közül az artenaki uradalom örökösnőjét. Nem lehetett volna tehát csodálkozni a felett, ha felbujtogatná a kalifát az antekirttai gyarmat ellen indítandó hadjáratra.

E közben elérkezett decz. 3-ika, a nélkül, hogy bármely jel a közel álló támadásra vallott volna.

Különben az együttlét érzete illuziókban ringatta mindnyájukat az orvos kivételével. Minden sziv és minden elme tele volt azzal a gondolattal, hogy Báthory Péter és Sándor Száva menyegzőjét nemsokára meg fogják ünnepelni. Mindenki igyekezett elhitetni magával, hogy a rossz napok végkép elmultak és többé nem fognak visszatérni.

Meg kell vallanunk, hogy Pointe Pescade és Cap Matifou is rózsaszínűnek látták a jövőt. A mások boldogsága annyira boldogokká tette őket, hogy folytonos elragadtatásban éltek.

— Igazán hihetetlen! — mondá Pointe Pescade.

— Mi a hihetetlen? — kérdé Cap Matifou.

— Az, hogy belőled, Capom, elhizott tőkepénzes lett. Csakugyan arról kell gondolkoznom, hogy megházasítsalak.

— Megházasits!

— Igen . . . Egy csinos kis feleséget fogok keresni a számodra.

— Miért kicsit?

— Igazad van! . . . Egy nagy, egy óriási szép asszonyt . . . Cap Matifouné asszonyság! . . . Ugy-e bár szépen hangzik? . . No majd Pattagoniában keressük ezt a menyecskét.

Addig is, mig Cap Matifou megnősülne és hozzá méltó feleséget találnának, Pointe Pescade Báthory Péter és Sándor Száva házasságával foglalkozott. Az orvos engedelmével népünnepet, akrobata-mutatványokat, dalokkal, tánczczal és taraczklövésekkel, nagy lakomát a szabad ég alatt, éjjeli zenét és fáklyásmenetet akart rendezni a fiatal házaspár tiszteletére. Bátran rábizhatták a dolgot, mert egészen az elemében lesz. Erről a pompás ünnepélyről még soká fognak beszélni!

Ez az egész nemes buzgalom a csirájában fojtatott el.

Deczember 3-ról 4-re éjjel, — nyugodt, de sürü felhők által elsötétített éjszaka volt, — egy villamos csöngetyü szólalt meg Antekirtt orvos dolgozó-szobájában, a városházán.

Este tiz óra volt.

E jeladásra az orvos és Péter eltávoztak a szalonból, a melyben az estét töltötték Báthoryné és Sándor Száva társaságában. A dolgozó-szobában meggyőződtek róla, hogy az antekirttai dombon létező figyelő-állomás adta a jelt. A kérdések és feleletek azonnal elkezdődtek a telefon-készülék segélyével.

Az őrök jelzése szerint a sziget délkeleti oldala felől egy flottilla közeledett, a melyet még csak homályosan lehetett látni az éj sötétében.

— Azonnal egybe kell hivni a tanácsot, — mondá az orvos.

Alig tiz percz mulva az orvos, Péter, Luigi, Narsos és Kösztrik kapitányok és a miliczia parancsnokai összegyültek a városház nagy termében. Az orvos közölte mindnyájukkal a megfigyelő állomásról érkezett jelentést. Azonnal elindultak a kikötőhöz és megálltak a főrakpart végén, a világító-torony alatt.

E pontról, a mely csak nagyon kevéssé emelkedett ki a tenger szine felett, lehetetlen lett volna meglátni a hajórajt, a melyet a dombon levő őrök észrevettek. De ha a délkeleti láthatárt élénken megvilágítják, kétségkivül megtudhatják nemcsak a közeledő hajók számát, hanem azt is, hogy mily körülmények közt szándékoznak kikötni. Nem hiba-e igy elárulni a sziget fekvését. Az orvos nem tartotta hibának. Ha csakugyan a várt ellenség jön, az bizonyára nem közeledik vaktában, mert ismeri Antekirtta fekvését.

A készülékeket tehát mozgásba tették és a hatalmas villamos telepek hirtelen megvilágitották egy fényes sugárral a láthatár nagy részét.

Az őrök nem csalódtak. Legalább kétszáz hajó nyomult előre hosszu sorban.

(Folyt. köv.)

PAOLO CONTE ESTERAZI DE GALOVTHA SIGNOR PERPETVO DI FORKEN STAIN SVPREMO CONTE DEL CONTADO DI SOPRONIA GENERALE NEL REGNO D' VNGHERIA SOPRA LI CONFINI OPPOSTI A' NAIHAVSEL CONSIGLIERO, E CAMARIERO DI S. M.TA CES.A MASTRO NELLA REAL CORTE D' VNGHERIA CAVALIERO DEL S.R IMPERIO

ESZTERHÁZY PÁL NÁDOR.

EGYVELEG.

* **Nagy lakodalmi vendégséget** tartott közelebb egy gazdag svájczi asszony leánya esküvőjén. Május 30-ától junius 2-áig mintegy 300 ember vett részt benne. Leöltek egy öt mázsás ökröt, egy bornyut, egy tehenet, 6 juhot, 20 baromfit, s 4 mázsa halat. Kalácsot s kenyeret 8 mázsa lisztből készítettek. Megittak 12 tonna sört, 100 liter pálinkát s elszíttak mintegy 4000 szivart. Az élelmi szerekből alig maradt meg valami, ital nem is volt elég.

* **A legtöbb vak ember** dr. Skrebitzki adatai szerint Oroszországban van, különösen óriási nagy számban Kiew tartományban, hol 65 lakosra jut egy vak, mig a leginkább éjszakra fekvő Archangelben már csak 390 lakosra. Az átlag Oroszországban 1 : 125, Angliában ellenben csak 1015 s Dániában 1429 lélekre jut egy vak ember.

* **Legerősebb dohányzók** Európában a belgák, kiknek évi fogyasztása fejenként 5½ fontnál több. Ezután következnek a hollandiak, németek s osztrákok, leghátul állanak az angolok és spanyolok, kiknél a dohányfogyasztás fejenként csak kevéssel haladja meg az egy fontot.

* **Nagy száskajárás** volt ez év tavaszán Bagdadban, mely az egész termést tönkretétellel fenyegette. Hydajat pasa kormányzó tiz napon át valóságos hadjáratot tartott ellenök. A város összes lakosságának, a hét éven felül, rang- s nemkülönbség nélkül, még a papoknak s katonatiszteknek is, ki kellett menni reggelenként a száskákra s mindenik köteles volt este 2½ kiló száskát bemutatni a melyeket azután rögtön elástak.

* **Az elefánt orra** nem az orrmányban van, mint közönségesen hiszik, hanem a száj padlásán, közel a homlokhoz s egy nyilásból áll, melyben végződnek a szagló szervek. Az állat minden tárgyat, a melyet meg akar szagolni, előbb a nyilásba visz orrmányával.

* **Kiüzték a méhek** egy illinoisi falu lakosságát a templomból. A szószékhez közel a falban raktak fészket s rendkivül elszaporodtak, ugy hogy a falat le kellett bontani. Ekkor látták, hogy már 16 láb magasságig volt a méz. A templomot ujból kellett építtetni.

* **A bölények számát** az Egyesült-államokban már legfölebb ezerre becsülik. Ezért közelebb tudományos expedicziót küldtek ki, hogy a nemzeti muzeum számára kerítsenek nehány példányt, mielőtt végkép kivesznének.

* **A leghidegebb évek.** 1400-ban Európa éjszaki részében minden tenger befagyott. 1410-ben oly hideg volt, hogy a tinta befagyott s csak irónnal lehetett irni; ugyanekkor egész csoport vadállat jött a városokba s a nagy halandóság miatt az utczákon heverő holttesteket ott falták fel. 1558-ban Franczia-országban a bort megfagyva, suly szerint árulták. 1700-ban a hőmérséklet —31° volt, a harangok darabokra hullottak, ha reájok ütöttek, a kerti virágok kipusztultak, állatok s emberek ugy hullottak mint a legyek. 1795-ben egy zászlóalj franczia lovasság foglalt el egy svéd hajórajt, mely a jégbe fagyott, ugyanekkor Párisban a hőmérséklet — 21 volt. Ujabban 1830, 1870. és 1886. években volt nagy hideg; a legutolsó évben a Szajnán gyalog jártak át.

* **A teve** óránként rendes léptekkel 8 kilométernyi utat tesz meg. Ha siettetik, 10 kilométert megtesz egy órában s 90-et egy nap; de ez a siettetés nagy nehézségekkel jár.

Ára 10 fillér

Háromoldalas Sportrovat

AREGGEL

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRÚT 52.
TELEFON: 27-8-82 ÉS 27-8-88

ELŐFIZETÉS MAGYARORSZÁGON
FÉLÉVRE 2.50 P

MEGJELENIK MINDEN HÉTFŐN REGGEL

FELELŐS SZERKESZTŐ: LÁZÁR MIKLÓS

VASÁRNAP DÉLUTÁN 3 ÓRÁTÓL NYOMDAI SZERKESZTŐSÉG: VII., MIKSA UCCA 4.
VASÁRNAP DÉLUTÁNTÓL ÉJJEL 1-IG A SZERKESZTŐSÉG TELEFONSZÁMAI: 46-2-96, 46-0-43 42-9-78

XIII. évfolyam — Budapest, 1934 július 9 — 28. szám

A pannonhalmi minisztertanács szenzációs részletei

Ma reggel életbeléptek a búza irányárai!

A legalacsonyabb 13.50, a legmagasabb 15.30 pengő állomáson

Pannonhalma

ÍRTA: LÁZÁR MIKLÓS

Négy nap óta a bencés barátok festői barokk monostorában, a magyar Monte Cassino boltozatos, hűvös termeiben tanácskozik a kormány. A minisztertanácsnak a budai Várból Pannonhalmára való költözése *éppen e napokban* a kormány józan előrelátását és a nagypolitika fordulatainak bölcs mérlegelését jelenti.

A látszatok gyakran veszedelmesebbek, mint a tények!

A nyár dereka óta felmerült néhány jelenség, amelyekből Csonka-Magyarország ellenfelei hamis és gonosz következtetéseket vontak le a világsajtóban, azzal vádolva bennünket Európa közvéleménye előtt, hogy a szabadkéz külpolitikájával szakítva, a Harmadik Birodalom felé orientálódunk. Göring porosz miniszterelnök elsőosztályú magyar érdemrendje, Gömbös Gyula félremagyarázott soproni beszéde, a Barthou bukaresti vendégszereplését követő elementáris felháborodásban elhangzott némely felelőtlen kijelentések tényleg bizonyos elhidegülést váltottak ki olyan nyugati országokban is, amelyeknek barátsága, együttérzése életszükséglet számunkra.

A pannonhalmai miniszteri tanácskozások tehát, amíg befelé jótékony közmegnyugvást keltenek, kifelé valósággal *történelmi jelentőséget* nyernek, mert *élesen elválasztják a magyar kormány szellemét és magatartását a német birodalom egyre komorabb hátterétől.* A magyar politikai és szellemi kultúra gyönyörű gesztusává nő a pannonhalmai tanácskozás, ahol a protestáns miniszterelnök elnöklete alatta annak a szerzetesrendnek a kolostorában vitatják meg az ország sorsát a kormány tagjai, amely szerzetesrend elsőnek hirdette pannon-földön *az irgalom, a szeretet, a munka és a földművelés szelíd igéit.* Pannonhalma az első magyar király, az első ország- és államszervező magyar lángész alapítása. E termekben nincs hangja, se visszhangja tiszavirágéletű eszméknek, gondolatoknak és frázisoknak. Higgyük, hogy ez a históriai levegő megtermékenyíti azoknak a férfiaknak a lelkét, akik távol a világ zajától, messzi az egyéni érdekek, hiúságok, alacsony ösztönök undorító birkózásától, lelki elvonultságban tanácskoznak holnap délig a magyar jelen és a magyar jövő felett. Szeretném nekik Szent Máté evangéliumát idézni: »Legyetek okosak, mint a kígyók és szelidek, mint a galambok...«

A vasárnapi jelentés, amit a pannonhalmai minisztertanácsról kiadtak, néhány mondatban sűrűsíti a tárgyalások lényegét: *útproblémák, egyke, Tabán, telepítés, hitbizományi reform, birtokpolitika, választójogi reform, azután a belpolitika és külpolitika időszerű kérdései.* Úgy érzem, nem a tárgysorozat a fontos. A perdöntő az, milyen szellemben, milyen érzésekkel, mennyi elfogulatlansággal és bátorsággal nyúl a magyar kormány azokhoz a problémákhoz, amelyek a minisztertanács napirendjén szerepelnek.

Csak a vak nem látja, hogy Magyarország választút elé került!

Mint kilencszáz évvel ezelőtt a szent király, aki a pannonhalmi kolostort alapította, választúton állott, merre fordítsa tekintetét, *keletre* vagy *nyugatra, Bizánc* vagy *Róma* felé, Szent András kettős, vagy Szent Péter egyszerű keresztjét illessze a monostor templomának tornyára. István király nyugat felé fordult, a latin kereszt került a magyar templomok tornyára, Itáliából és az Alpesekből vándoroltak magyar földre a papok és szerzetesek, akik Krisztus igéjére, a föld- és szőlőművelés mesterségére a magyarokat megtanították. *Soha többé nem fordult a magyarság arculata kelet, az erőszak, az elnyomás, a babona és az emberi méltóság megalázásának szelleme felé!*

Választúton áll ma is a magyar emberiség. Merre forduljon, a mennyboltozat melyik felén keresse szerencsecsillagát, melyik iránytól várja politikai és gazdasági megváltását, melyik táborban kutasson barátok és bajtársak után? Európának abban a részében, ahol, mint Vitellius római császár, azt a hitet vallják, hogy a legyilkolt politikai ellenfél holtteste jószagú, ahol forró lávával borított a talaj, mint a Vezuv tövében, ahol egy agyaglábú kolosszus tántorog, vagy abban az Európában, amely égszakadások, földindulások ellenére is bátran lobogtatja a szabadság, az emberiség és a haladás zászlaját!

A feladat, amely a magyar kormányra, minden magyar kormányra vár, áldjon vagy verjen sorskeze bennünket az elkövetkező években, kettős: az első, erősíteni és nem gyöngíteni a szálakat, amelyek Szent István birodalmát még mai csonka állapotában is a nyugati keresztény kultúrához fűzik. A másik, ennek a megmaradt kis országnak belső rendjét, szerkezetét, gépezetét kicserélni, felfrissíteni, modernizálni. Ezt a gépezetet negyedszázad óta nem tisztították, nem olajozták, a szíjai kikoptak, a kerekei nyikorognak, az eresztékei berozsdásodtak. Az állami, megyei és községi adminisztráció gigantikus épületéről hull a vakolat, ablakai be vannak falazva, a levegője fülledt és dohos, olyan, mint egy beomló regényes lovagvár, elmult idők szelleme lengi körül és nem a visszavonhatatlanul megváltozott idők, a mának friss, éles, borzongó fergetege. Tatarozzák legalább, törjék be, tárják ki szélesre a befalazott ablakokat! A gazdaság elmeszesedett ereibe pedig friss vért kell átömleszteni, a nagy tömegek boldogulását célzó, erélyesen irányított tisztakezű és okos közmunkapolitika nem ellenkezik a bölcs takarékosság alapelveivel. Reformpolitikáról pedig ne beszéljünk új birtokpolitika, új adórendszer és becsületes választójog nélkül. A külpolitika terén pedig Talleyrand híres mondását ajánljuk a kormány figyelmébe: »Sourtout pas de zèle!« (Főkép semmi túlbuzgóság!) És nem vétünk a külpolitikai kérdésekben oly természetes lojalitással szemben, ha kifejezést adunk annak a véleményünknek, hogy Talleyrandot nagyobb diplomáciai lángésznek tartjuk, mint Kánya Kálmánt. Ugyancsak nagyobb diktátornak tartjuk Cromwellt Hitlernél, aki mintha ma szólna hozzánk, arra intett: »Vessétek bizodalmatokat Istenbe és tartsátok szárazon puskaporotokat!...«

Bízunk benne, hogy a tiszta, minden földi szennytől ment szentistváni szellem, amely Pannonhalma felett lebeg, meg fogja világítani a magyar miniszterek elméjét és meg fogják érteni, hogy nincs még ma sem előbb és erélyesebb gondolat Magyarországon, mint a szentistváni gondolat, a nyugati fejlődés, a nyugati szellemben berendezkedés gondolata.

Rejtvényszelvény

Név: .....

Lakás: .....

A keresztrejtvények ezzel a szelvénnyel küldendők be

Itt vágja le! ..... **Itt vágja le!**

— **A Belföldi Áru- és Munkaklíring-mozgalom** budapesti kezdeményezői vasárnap *Cegléden* tartottak nagygyűlést, amelyen *Molnár* Géza megnyitója után, *Tauffer* Gábor képviselőt választották meg a gyülés elnökévé, dr. *Nagy* Lajos ismertette a mozgalom célját, amely módot kíván adni *az áruban, illetve munkában igénybevett és elfogyasztott hitelnek, áruval vagy munkával való visszafizetésére. Sas* József, *Dobos* László, dr. *Raffay* Géza, *Szunyogh* Ervin, *Pál* Imre, *Kratochvill* Aurél, dr. *Zalay* Károly, *Rácz* Vilmos, *Reinheimer* Pál és *Agai* Ferenc szólaltak még fel.

Békére hívta fel a világ frontharcosait Hess, Hitler helyettese

Vilmos excsászár közbelépésére adták vissza a császári hercegek szabadságát

Berlin, július 8.

(A Reggel tudósítójának telefonjelentése.) A multheti véres események árnyéka még mindig sötéten terül a német birodalom fölött, a feszültség alig észrevehetően csökken és *mindenki érzi, hogy az események viharos sodra még nem ért nyugovóra és*

a német forradalom még nem tekinthető befejezettnek.

A helyzet bizonytalan és aggasztó, az erőviszonyok még nem tisztázódtak, a hármas triumvirátus — *Hitler, Göring és Göbbels* — még a hatalom formális birtokában van, *de komoly erő, amelyre támaszkodhatnak, csak a Reichswehr és a Reichswehr ma a nagy szfinksz,* amelynek *mozgása és állásfoglalása egyelőre bizonytalan.* Kétségtelen, hogy

a hangulat erősen a Hohenzollernek felé fordult

és szájról-szájra jár Berlinben, hogy Vilmos császár Doornból rendkívül haragos és erélyes sürgönyt küldött Hindenburgnak, amelyben tiltakozott az ellen, hogy Göring, amire a német történelemben eddig nem volt példa, császári hercegeket merészelt maga elé idézni és felelősségre vonni. Hermione császárné személyesen repült Berlinbe a császár kívánságára és az ő erélyes közbelépésének tulajdonítható, hogy a trónörököst és a többi császári herceget szabad mozgásukban többé nem korlátozták. A mai nap eseménye *Hitler Adolf helyettesének, Hess Rudolfnak nagy beszéde volt* a kerületi pártnapon, amelyet valamennyi német rádióállomás közvetített. *Hess* ebben a beszédben a multheti véres eseményeket magyarázta, amelyek a legsúlyosabb veszedelmet idézték fel és

a főkolomposoknak meg kellett halniok.

hogy a polgárháborút megakadályozzák, amely ezrek, talán tízezrek életébe került volna. Egyébként *a beszéd rendkívül békés húrokat pengetett.* »Nem véletlen, — mondotta Hess — hogy azok az államok fáradoznak legjobban a béke megalapozásán, amelyekben, mint Németországban és Olaszországban, *a vezetés a frontharcosok kezében van.* Lengyel szomszédunkkal a béke ügyét szolgáló szerződést kötöttünk, ott is katona, Pilsudsky tábornok áll az állam élén.

Mi, frontharcosok nem akarjuk, hogy egy tehetetlen diplomácia újból katasztrófába döntsön bennünket,

mi katonák, akik a háborúban harcoltunk, megakadályozzuk az új szerencsétlenséget.«

Hess ezután a frontharcosokhoz fordult, a határokon innen és túl, emlékezetükbe idézte a háború minden szenvedését, nyomorát és veszteségeit és *újból felvetette a kérdést:*

»Így kell-e ennek lennie? Nem tudjuk-e jóakarattal ezt a jövőben elkerülni?«

»Ezt a kérdést — folytatta Hess — csak most tudjuk felvetni, mert idáig Németországban a szavunk elvegyült az áruló szavával, de Hitler a nép árulóit ma már elhallgattatta. *Hitler az utolsó pillanatban próbálja megmenteni a világot a katasztrófától,* de a mai Németország nem a pacifizmus Németországa és hogy a franciák minden talpalatnyi földet minden erejükkel megvédelmeztek, úgy tennénk mi is, németek.

Németország a támadókkal szemben úgy harcolna, mint még soha nép nem harcolt a szabadságért. De mi nem hisszük azt, amit a kútmérgezők sugallanak, hogy bármely nép meg akarná zavarni Németország, Európa, talán a világ békéjét.«

Talán szabad azt hinni, hogy Barthou francia külügyminiszter is békét akar Németországgal, bár beszédeinek néhány fordulata nem hangzott kellemesen.

Németország kormányának frontharcosai becsületesen békét és megértést akarnak. Felhívom a többi állam frontharcosait és ezeknek az államoknak jószándékú kormányférfiait, hogy támogassanak bennünket ebben a célunkban.

— **Lecsett a robogó autóról egy budapesti kereskedő.** *Kunszentmiklósról* jelenti *A Reggel* tudósítója: A vasárnapra virradó éjszakán, egy Kunszentmiklós felé igyekvő autóról *lezuhant Solymosi Viktor budapesti kereskedő. Koponyaalapi törést szenvedett és haldokolva vitték a kórházba.*

PÖSTYÉN

Meghülésre kényes reumás betegeknek 3 gyógyfürdőépület: Thermia Palace, Cyrill, Pro-Patria. Minden vagyoni osztálynak megfelelő elhelyezés. — Felvilágosítás:

Pöstyén fürdőiroda, VII, Károly körút 3/a.

Telefon: 45-3-82

Halálos vitorlás-repülőszerencsétlenség Budaörsön

(A Reggel tudósítójától.) **Vasárnap délután megrendítő halálos szerencsétlenség történt a budaörsi vitorlás-repülőtéren. Nagy közönség előtt mutatott be repülőgyakorlatokat öt budapesti vitorlás repülőgép,**

amikor a nagy szélben a gépek hirtelen ingadozni kezdtek.

A gépek közül kettő azonnal a földre ereszkedett, a fennmaradt gépek közül azonban

az egyik hirtelen elveszítette egyensúlyát és a közönség óriási rémületére lezuhant.

A gépben dr. Papp Antal budapesti magántisztviselő ült, aki

szétroncsolt fejjel terült el a repülőtéren.

A közönség soraiból egy százados sietett a telefonhoz, aki értesítette a mentőket. Néhány perc mulva már szirénabúgás jelezte a vármegyei mentők kocsijának érkezését, azonban az orvosok már nem tudtak segíteni a szerencsétlenül járt fiatalemberen.

Papp koponyaalapi törést szenvedett és szörnyethalt.

A nagy szélnek a levegőben maradt két másik gép sem tudott ellenállni: mind a kettő lezuhant, utasaik megsérültek, de nem életveszélyesen.

Vasárnap leleplezték Prohászka Ottokár szobrát Esztergomban

Esztergom, július 8.

(A Reggel tudósítójától.) Vasárnap leplezték le Esztergomban *Prohászka* Ottokár székesfehérvári püspök érczszobrát, *Damkó* József és *Árkay* Bertalan alkotását. *Török* Mihály kanonok ünnepi beszédben ismertette Prohászka életét és méltatta a nagy püspök papi és emberi erényeit. Esztergom nevében *Serédi* Jusztinián vette át a szobrot és beszédében *mint a keresztényi szerénység és alázatosság mintaképét jellemezte Prohászkát.* Az emlékművet a hatóságok és testületek megkoszorúzták.

A REGGEL Utazási Irodájának filléres nyaralásai

Pengőfizetés! A M. N. B. 61. sz. engedélye alapján

A megfelelő íráösszeget, illetve ennek értékében az u. n. »szálloda-bon«-t, orvosi bizonyítvány alapján, a Magyar Nemzeti Banknál kiigényeljük.

Utazzon velünk Abbaziába

a Lidóra, (Venezia) Colle Isarcóba, az Alpesekbe és a Garda-tóra!

10, 20 és 30 napos társasutazások. Indulás július 14-én!

Bármikor megkezdhető egyéni utazások!

Gyönyörű **kombinált utazások az Alpesekbe, a Garda-tóra és a Földközi tengerre!**

Az Adriai és a Földközi tengernél:

10 nap Abbaziában: Hotel San Marco ..... P 172.–
Pensione Viktoria ..... P 151.–
10 nap a Lidón: (Venezia) Hotel Bertoli ..... P 189.–
Pensione Maria Elisabetta P 171.–
10 nap Santa Margherita Ligurében:
Pension Internazionale ..... P 248.–
10 nap San Remóban: Pensione Aurora ..... P 248.–

A Garda-tó partján:

10 nap Gardone-Rivierán: Pensione Maria Elisabeth P 204.–
10 nap Rivában: Hotel Bellevue ..... P 204.–
10 nap Salóban: Hotel Metropole ..... P 187.–
10 nap Sirmioneban: Hotel Catullo ..... P 187.–

Az Alpesekben:

10 nap Colle Isarcoban: (1100 m m.) Hotel Europa ..... P 205.–
10 nap Bressanoneban: (560 m m.) dr. Guggenberg Gyógyház ..... P 241.–
Hotel Croce D'Oro ..... P 205.–
10 nap Dobbiacoban: (1000 m m.) Hotel Stella d'Oro ... P 219.–

Gyermekeknek:

Eggenberg: Iskolanővérek Intézete	Budapest—Wien—Graz	Egy hó: P 160	Két hó: P 292
Graz: Dr Klug Fiúotthon	Budapest—Wien—Graz	Egy hó: P 176	Két hó: P 302
Klagenfurt—St. Martin: Koss Leányotthon	Budapest—Wien—Semmering	Egy hó: P 212	Két hó: P 338

A hirdetett időtartam tetszés szerint változtatható. A feltüntetett árakban a teljes penzió háromszori étkezéssel (gyermekeknek a nevelőintézetekben ötszöri étkezéssel), valamint az összes mellékköltségek, így: gyógydíj, kiszolgálás, adó, fürdőjegy, stb. és az oda- és visszautazás ára gyorsvonat III. osztályon, Budapesttől Budapestig, beníoglaltatnak.

A Magyar Nemzeti Bank 44. szám engedélye alapján

21 napos társasutazásunk a Fekete-tenger legszebb fürdőhelyére

VÁRNÁRA

5 napos kirándulással **Konstantinápolyba.**

Indulás minden pénteken! *Ez a rendkívüli élmény Budapesttől-Budapestig csak 258.— P*

Már fillérekért nyaralhat:

10 nap a gyönyörű Wörthi tónál, *Klagenfurt-Seeben:* Hotel Wörthersee ..... P **164.–**
A festői szépségű *Radegundban:* Kurpension Rita Neufeld, 10 nap ..... P **74.–**
A csodás hatású óromai thermalfürdőben, *Abanoban:* (Padova mellett) 20 nap P **150.–**
Látogassa meg a bűbájos Firenzét! 10 nap a Pensione Selectben..... P **85.–**

Jelentkezés kizárólag A REGGEL Utazási Irodájánál,
Budapest, VI., Teréz körút 52. — Telefon: 27-8-82 és 27-8-83. — Hivatalos órák: délelőtt 8—1-ig, délután 4—6-ig

lint, amelyek Szent Erzsébet életét tárják elénk. Belga pap magyarul adta elő, hogy miután Erzsébetet a keresztes hadjáratban elhunyt férje özvegyen hagyta, hogyan üzte el a sógora, hogyan támadt róla már éltében egy-egy csoda hire, mikép távozott alig huszonnégy éves korában a földről és sirja fölött hogyan épült a nagyszerü gót templom, porából meg csakugyan a szeretet rózsái nőttek és hétszáz évvel utóbb majdnem huszezer szegény magyar gyermek kapott szerető otthont a belga szülöknél.

Modern emlék hirdeti *Hollandiában* az örök emberi jóságot: a hágai királyi palotában artisztikus, szines mozaik-üvegképen látjuk Vilma királynőt és a magyar gyermekek alakjait, 26.000 magyar gyermek hosszu üdültetésének emlékezetére.

Svájcban egy különös medveszobor, sőt eleven medve is látható a gyermekmentés emlékére. Miután Svájc már annyi ezer szegény kis magyart fogadott magába, eredeti ajándékot kapott a *századik* gyermekvonaton.

Bern városa cimerében és sok más helyén feltünik a medvefigura. A hires *Bärengraben* a svájci főváros egyik legszebb látványossága. Semmivel nagyobb és kedvesebb örömet nem tudtunk volna szerezni, mint azzal az Erdélyben fogott fiatal medvével, amelyet a gyermekvonat utolsó kocsiján vittünk Svájcba. Egész diadalmenetben vonult a mackó Bernen át és mindmáig legkedveltebb állatlakója, amiről naponta a szuperadag lekváros kenyerek tanuskodnak. Alakját művészi szobrok is sokszorositják.

Ismeretes *Nürnberg* és Budapest különös baráti viszonya. Pár évvel ezelőtt még el se ismerték, hogy a régi szép bajor város legnagyobb fia, *Dürer* Albert magyar származásu volt, de ma már Gyuláról és Ajtóról is nürnbergi utcákat neveztek el és németnyelvü diszművek hirdetik a magyar kapcsolatokat, éppugy, mint a Nürnbergben elhunyt *Kupeczky* János hét festménye is Nürnberg kitünő muzeumában.

A Kolozsváry-testvérek Szent György-szobra a prágai Hradzsinban.

Ujabb nemzedékek kiemelkedő alakjai szintén több külföldi városban emlékeztetnek magyar vonatkozásokra. Speciális gyüjteményemből kettőt fogok itt kiemelni. — Az egyik világhirü tragédiát örökit meg, azt az orgyilkosságot, amelynek *Erzsébet* királyaszszony esett áldozatul 1898 szept. 10-én a genfi tó partján. *Luccheni* Luigi olasz anarchista áldozatának emlékét nagyon

A meggyilkolt Erzsébet királynő szobra Svájcban, Territetben.

szép fehér márványszobor hirdeti a világ egyik legszebb helyén, Territetben.

Jobbkezében leengedve a szeretett kiskönyv, ahogyan Heine *Buch der Lieder*-ének olvasása közben a merengő pauzák alatt szokta.

Alája Antonio *Chiattone*, a luganoi szobrász ezt véste:

Á LA MEMOIRE DE SAMAJESTÉ L'IMPERATRICE ET REINE ELISABETH. EN SOUVENIR DE SES NOMBREUX SEJOURS Á MONTREUX.

Ez a szobor a kis *Place des roses*, a rózsák tere közepén fehérlik s amikor tavaly ott jártam, — mert egy kis magyar csoport nevében *Glück* Frigyes megkoszoruzta — minden jel arra vallott, hogy a svájciak nagyon gondozzák a szobrot, a teret és egész környékét.

Legutóbb felállitott nagyjelentőségü magyar szoboremlék az, amely a Kossuth-kultuszt hirdeti a newyorki *Riverside drive* és a 113-ik utca sarkán. Sajnos, azóta, hogy a Kossuth-zarándoklat tagjai és a newyorkiak ezrei körülállták, erősen kikezdte nem is az idő foga, hanem az öntött-anyag gyatrasága. A clevelandi és a többi régi Kossuth-szobor ma is különb.

Egyéb fontos magyar művészi emlékeket más alkalommal fogok ismertetni.

Kossuth Lajos szobra a newyorki Riverside-on.

1934 julius 10

BUDAPESTI HIRLAP
képesmelléklete

Eltemették Molnár Dezső ny. altábornagyot, a Mária Terézia-rend lovagját, a limanovai és doberdoi csaták hősét.

Napvédő szemüveget kapnak a közlekedési rendőrök.

Modok Imre, halasi redemptus kisgazda a „hetedik sátorból" (balról) és Nagycirok László halasi gazda, a halasi népdalok és régi táncok gyüjtője (Mezey Lajos dr. „A vérző Alföld" c. cikkéhez. B. H. jul. 8).

Az első és egyetlen kép Hitlerről, amikor a Röhm-puccs letörésére hajnalban repülőgépen Münchenbe érkezett. Mellette Weber münchenj városi tanácsos, SS-parancsnoki egyenruhában, mögötte Siebert bajor miniszterelnök, jobbszélen zsebredugott kézzel Brückner főhadnagy, Hitler személyi adjutánsa. A háttérben látszik a horogkeresztes repülőgép.

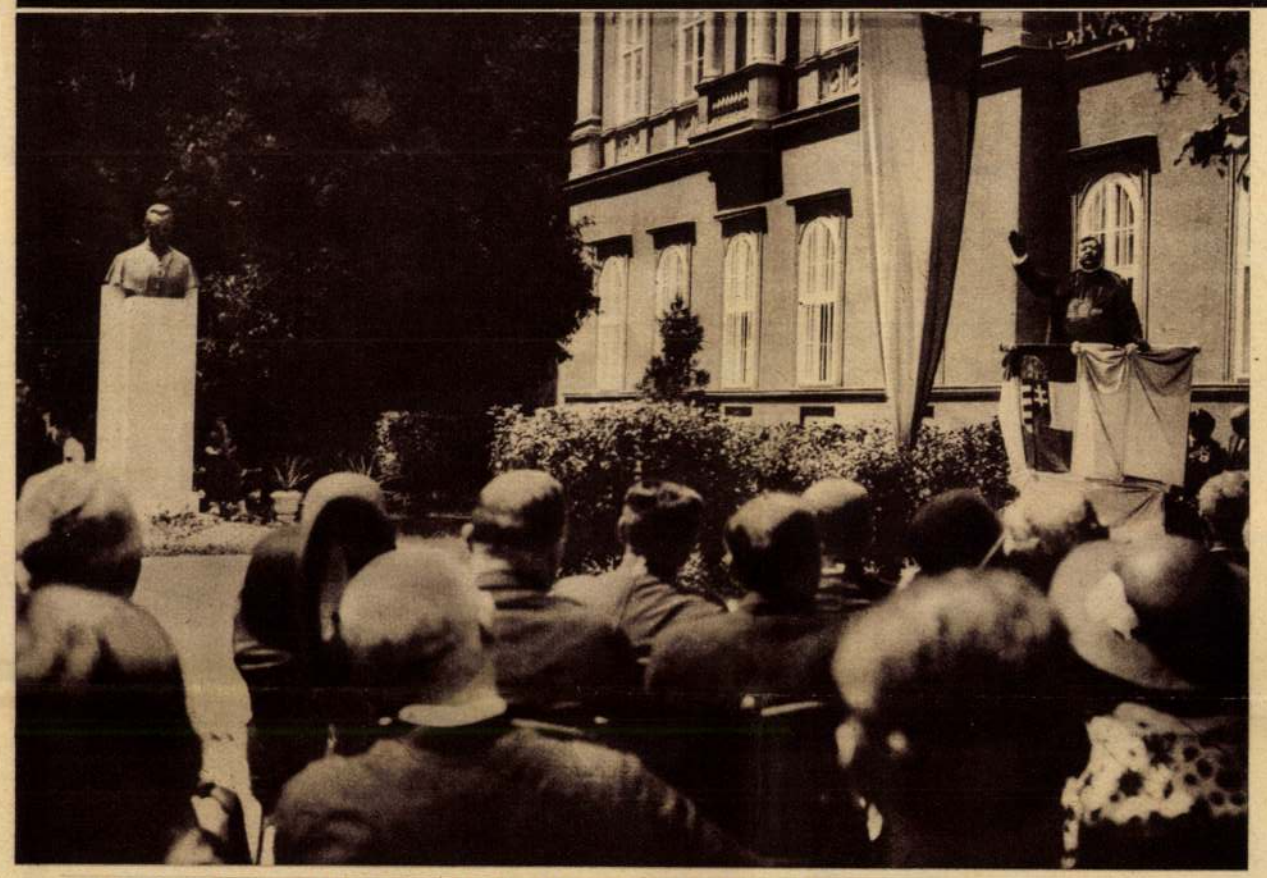

PROHÁSZKA OTTOKÁR SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE ESZTERGOMBAN.

Serédi Jusztinián bíboros hercegprimás Esztergom nevében átveszi a szobrot.

A marokkói szultán Párisba érkezett, ahol nagy ünnepséggel fogadták. A szultán a nagyvezir társaságában ellép az Elysée-palota udvarán a díszszázad előtt.

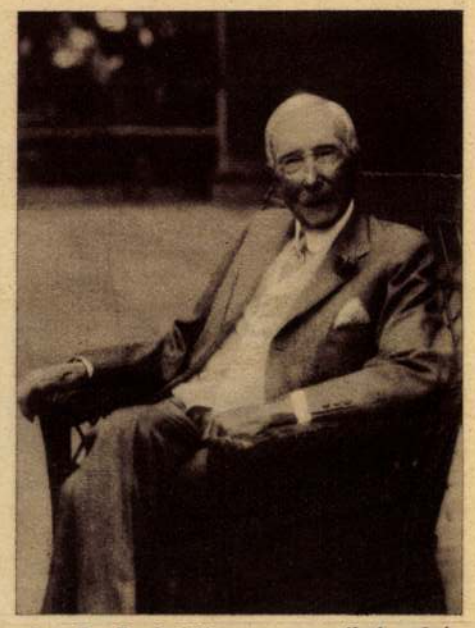

John D. Rockefeller, az amerikai „olajkirály" vasárnap volt 95 éves.

A VASÁRNAP SPORTJA

A HUNGÁRIA—SPÁRTA-MÉRKŐZÉS (2:1)

Cseh II. lövését Klenovetz cseh kapus fogja.

A faultolt Turait körülállják a magyar játékosok. A csehek izgatottan magyaráznak.

A Hungária és Spárta csapatai.

Szép Klári (III. ker.), a 100 méteres I. osztályu mellúszás győztese.

Csik Ferenc (BEAC), a 100 méteres gyorsuszás 1934. évi bajnoka.

Veszélyes labda a cseh kapus kezében.

A varsói vivó Európabajnokság győztesei megkoszorúzták a Hősök Emlékművét. Balról: Kabos, Elek Ilona, Dunay.

Az uj, modern reflektoros viharjelző készülék, amelyet a MAC állitott fel.

FELAVATTÁK AZ ELSŐ BALATONI VIHARJELZŐ KÉSZÜLÉKET.

A MAC motor- és yachtosztályának közgyülése. Balról: Andrássy Géza gróf, Albrecht kir. herceg, Álgya-Papp Sándor ny. altábornagy, elnök, Veres Imre, Máry Dezső.

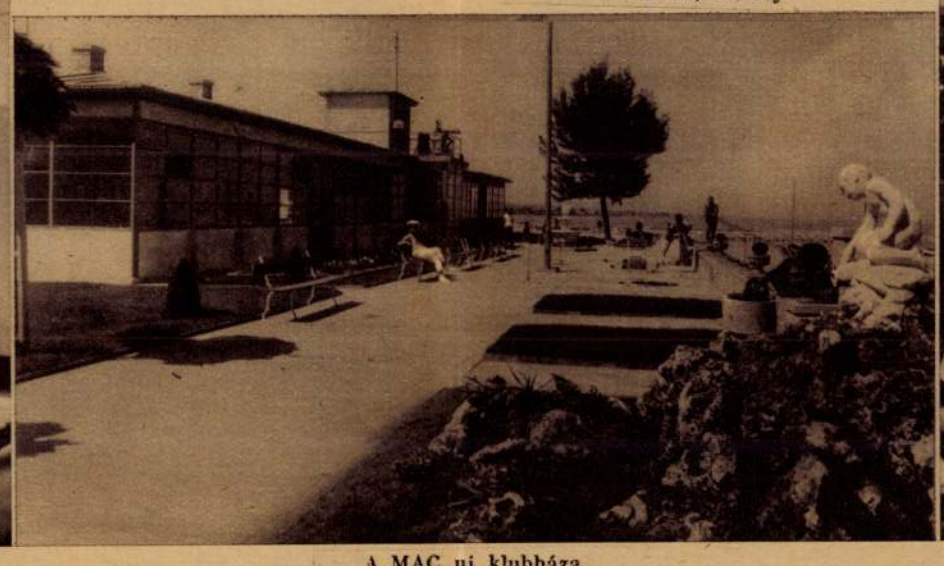

A MAC uj klubháza.

A közgyülés közönsége. Balról: Kelemen Kornél, az OTT elnöke, Blaha Sándor államtitkár, Ugron Gábor.

Damkó József

37. Szt. Pál. Terrakotta. 5000
38. Szt. Péter. Gipsz bronzban. 12.000
39. A hercegprímás mellszobra. 5000
40. Pázmány Péter. (Ülő alak bronzban.) 12.000
41. Pázmány Péter. (Álló alak bronzban.) 12.000
42. Szt. Péter. Eredeti terrakotta. 5000
43. Krisztus. Gipsz, bronzban vagy márványban. 5000
44. Elmélkedés. Eredeti terrakotta. Bronzban. 10.000
45. Szt. Ferenc megtéríti a gubiai farkast. Bronzban. 16.000
46. Patrona Hungariae. Bronzban. 50.000
47. Mellszobor. Eredeti terrakotta. 15.000
48. Novicius. Eredeti terrakotta. 15.000
49. Feszület. Bronzban. 50.000
50. Difinitor. Terrakotta. 10.000
51. Szerzetes. Terrakotta. 15.000

Nemzeti Szalon
Egyházm. kiáll.
1926.

139

...gyanost 1886. szeptember 11-én.)

Ambrogio templomból:

...ra az imazsámolyfelé ~~egy~~ püspöl halad teljes
van, jobb kezében pásztor-botot tart, zöld palást-
...l albája csipkalju. Oldalán két minstráló gyerek
...i fogjál s kiknek egyikenél könyv van. Mögötte
~~...~~ a misemondó ruhát ~~...~~ ~~...~~ egyik
...la van vetve. Oldalt a félkörben elhelyezett öné-
...körül, négy ülve s három állva ajtatoskodik; a
...pcsőrete kőalkotmány köti le figyelmünket, me-
...discit. Balra az evangelium-tartónál, a rácsosal
...y pap megy, kinek tarsa bent látszik. Az oltár
~~...~~ kép van ~~beillesztve~~, mely három szentet ábrá-
...ő két asszonynyal. Felírse alól jobbra: „Lui-

...9:69 ...

79

DAMKÓ JÓZSEF

37	Csernoch János hercegbiboros mellszobor	Eladó
38	Szt. Imre herceg, bronz márványtalapzattal	2800.—
39	Prohászka püspök álló alakja gipsz márványtalapzattal	2800.—
40	Pázmány Péter ülő alakja gipsz bronzban	2000.—
41	Pázmány Péter álló alakja gipsz bronzban	1500.—

Nemzeti Szalon
Árpádh szentek kiáll. 1930 aug

Damkó József MDK

L.J. püspök, terrakotta

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Damkó József

MDK

Páduai Szent Antal, gipsz

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

Pázmány Péter ülő alakja, gipsz bronzban
Pázmány Péter álló alakja, gipsz bronzban

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásának Katalogusa. Bpest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

Damkó József MDK

Árpádházi Szt. Margit, gipsz

A mi szentünk, gipsz

Szent Margit, gipsz

Mücsarnok 1944 Tavaszi tárlat

MK

Damkó József

Csernoch János hercegbiboros mellszobor.
Szt.Imre herceg, bronz márványtalapzattal.
Prohaszka-püspök álló alakja, gipsz
márványtalapzattal.

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállításának Katalogusa.Bpest.1930.Aug. Nemzeti Szalon.

Damkó József

Árpádházi Szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban Szent Imre szobrával és Csemoch János hercegprímás mellszobrával szerepelt.

NM. 930. VIII. 15.

Damkó József szobrai

Árpádházi Szentek kiállításain a Nemzeti Szalonban Páxmány-szobrai és Prohászkája szerepelt.

M.930.VIII.15.

Damkó József

Plehanovot a századfordulós egyik legjelentősebb marxista esztétáját nemcsak az irodalom, hanem a művészet is érdekelte. A Leningrádban őrzött dokumentumok igazolják, hogy az 1905 és 1909 évi velencei biemálén magyar művészek műveivel is találkozott és bírálta azokat. E feljegyzésekben szerepel a művész „Gulyás gazda" c. szobra. (említve)

Sándor László: Plehanov magyar festőkről.
Népszabadság, 1974. aug. 25.

M.D.K.

Damkó Ödön

Müveét a Muxam Művészeti és Muzeumi Direktórium megvásárolta, 191 9.

Cimlap terv

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 363.l.

Damkó József (Németpróna, 1872. okt. 15. -- Bp., 1955. dec. 11.) : szobrász és iparművész. Az Iparművészeti Iskolában, Stróbl Alajos mesteriskolájában, majd a párizsi Julian Akadémián tanult. Éveket töltött Rómában. Sok középületünket diszitik allegorikus szobrai (Parlament, Mezőgazd.Muz., MNG, a volt kir. palota, Széchenyi Fürdő stb.) , köztereinken több emlékműve áll (Kuruc emlék, Kiskunhalas) . Számos siremléket, egyházi szobrot, hősi emléket, portrét, kis terrakotta figurát készitett. Ő mintázta 1909-ben II. Szilveszter Pápa siremlékét (Róma) . Az MNG huszonkét szobrát őrzi.

Damk[illegible]József szobrász és iparművész

Magyar Életrajzi Lexikon

Damkó József 11, 35, 39 - 40, 42 - 43, 74

DÉRY Attila: Budapest eklektikus épületszobrászata. Bp. : OMF, 1991

MDK

Damkó József

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

MDK

Damkó József, szobrász.

Szerelmes pár. Eredeti terrakotta.

MK. Seg. Biz. Műv. Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 9.1.
Szépműv.

Damkó József MDK

A Blaha Lujza síremlékpályázat pályamüvei

Megvásárolt mü

II

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Damkó József

Az Országos Blaha Lujza Emlékbizottság megvásárolta Blaha Lujza síremlékének pályamunkáját.

M.1927.II.6. (Magyarság)

Damkó József

MDK

A Blaha Lujza síremlékpályázat bizottsága által kiválasztott pályaművek, melyeknek alkotói között ujabb, szüke körü pályázat hirdetése rendeltetett el.

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Damkó József

Meghívták a Blaha-séremlék zártkörű pályázatára.

Magyarság 1926. X. 16.

DAMKÓ József szobrán

Gerevich és Szőnyi Ottó javaslatára 1930. március 3-án az Országos Egyházművészeti Tanács tagjává választják

lit. A püspöki lar tanácskozásai.
Bp. 1984. 163, 169. p.

Kiéleződésük - s egyben más inté
való, szükséges konfrontációjuk
Ezért 1991 folyamán szükségesnek
jellegének, tartalmi és esztétik
tárgyalását, felülvizsgálatát. F
a kötetszerkesztőre vonatkozó sz
Mindezek csak szélesebb
viták során tisztázhatók. Addig
1991 végéig AKA-támogatás felhas
/bibliográfiai, forrás- és fotó
illetve archiválását kívánjuk a
elvégezni.

Megjegyzendő, hogy e kutatásokat
Kutatócsoportnál beállt személyi

2. A magyarországi művészettörté

A témacsoportot a Kutatócsoport
főirány keretében, a Kulturális
feltárása, nyilvántartása és kia
művelte, közvetlen támogatást a
műemlékek kistopográfiájának mur

Damkó József
Szobrász

Réti István festőművésznek róla festett kitűnő portréfestményét ajándékozta a Szépművészeti Muzeumnak.

Nemzeti ujság
1934 XI. 6

Damkó József

Szefeltlex. 245. l.

Bő élet. arck.
u. o. 529. l.

SzeMFT

Damkó József

Hende Vince: "Alkony Szigligetnél" c. müve "megvesztegető müvészi izléssel készült"

Damkó József: "Bánat" c. „utersbergi márcányból faragott szobra, a tárlat egyik legjobb plasztikája"
Haranghy Jenő: Lóvásár" c. vásznát igen kiemeli, nagyszerü állatfestőként emliti meg a kritika,

Prihoda István: "Akt"-ja és rézkarcai felfogásban, kivitelben igen finom".
A Képzőmüvészeti Társulat által rendezett Téli tárlaton szerepelnek fenti müvészek, s alkotásaikról szóló véleményt Margitai Ernő kritikájából ered.
A lapban felsorolt minden müvésznév Rippl-Rónai József nevénél található.
Élet, Bpp 1916. dec. 3. VIII. évf. 49. sz. 546-547. lap.

Damkó József

A szobrászok közül a kritika kiemeli azokat, akiknek alkotásai igen komoly figyelmet érdemelnek: Zala György, Stróbl Alajos, Horvay János, Damkó József és Kisfaludi Stróbl Zsigmond művészeket.
"A téli tárlat" cimmel Tövis számol be a Művészet c. rovatban.

A HÉT. Bp. 1916. nov. 19.
XXVII. évf. 47. sz. 674. lap.

MDK

Damkó József

Márvány női feje a tárlaton.

Gyöngyösy Nándor: A mai magyar művészet.
Bpest.1916. 21.l.

MDK

Damkó József szobr.

Művészet 1916. 3.1.

MDK

Damkó József

Művészet 1916. 3.1.

MDK

Damkó József

Művészet 1915. 276.l.

MDK

Damkó József

d.-: A téli tárlat. Művészet 1915. 44o.l.

Tisza-Návay emlékmű (1925)
Gr; Parlamentben

Prohászka Ottokár szobra
Esztergomban (1934)

XI. Jucze pápa szobra Budán
a Várban (1936)

XII. Pius pápa mellszobra (1939)

Boldog Margit (1942)

Muzeum-kertben Pulszky-
Römer-Hampel emlék
(1916 ?)

tetésügyi Minisztertől.

ln. számu rendeletemmel az állami
tásügyi intézmények tüzelőanyag
ivatott külön központi szervnek az
letemben meghatározott feladatát
szervnek ellenőrző és támogató ha-
re átmenetileg még fentartottam.
vi 3735 eln. számu rendeletemre be-
thattam, hogy a szabadforgalomra
tüzelőanyag beszerzését az intéze-
szölhetik, a tüzelőanyagszükséglet
ponti szerv működését megszüntet-
m s igy annak ellenőrző és támoga-

Szent.

Kapisztán János

Érem. 295 m/m átmérőjű

Rohamra, menve, ~~zászló-~~

~~val~~ Rétkérse fogott

Zászlóval, vissza fordulo

fejjel.

1922.

Szent Anna plakette.

Szent anna ülve, mellette

a gerinek Mária

galvanoplastika

negszág kb. 100×150 m/m

1895.

Danko József

Művészet 1917-48.

(Az 1916-17 évi Téli Tárlat)

(Lipót városi Casino díja)

Kardpenge, La Tène IX. 82.

Damkó József

ítóra

írod

Szinházi Élet 1924. 29.

Szám. U. 2309

Rövid életrajz.

1898. Műbarátok Körének díja.
1908. kis állami aranyérem és Ipolyi díj.
1907. Ipolyi-díj.
1916. Lipótvárosi Kaszinó díja.
1922. Ráth György-díj és Tolnay-díj.
1923 ~~fővárosi~~ díj.
1923 monzai nemzetk. kiáll. aranyérem.
London, St. Louis, Turin, Milanó ezüst érem.

Művei: József főhercegy, László főhercegy, Csernoch hercegprimás, Strobl Alajos, Zadravecz püspök fordits

Tóth István szobrai, Fraknói és Lányi püspökök, Weherle Sándor, Lendvai István, Törley József, Liszt Mária portréi. A főváros megrendelésére Rákóczi, Kossuth, Petőfi, Vörösmarthy és Deák szobrai

Egyét: várbeli Kapisztrán szobor, halasi kurucz-szobor, a Nemzeti Múzeum Ertjeben Pulszky, Rómer és Hampel szobra. Dekorativ szobrai a parlament, kuria, kir. palota, József-telefon központ épületén. A kiskőrösi, erdi, sarudi, hajduszovátai hősi emlék.

Seenger, Kaunz, Árkai, Lovich, Törley, Kurbel, Oberschall Adolf, Specht siremlékei.

1921

Damkó József

MDK

T.D.arcképtanulmány, terrakotta

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Moll-akkordok, gipszrelief

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Damkó József MDK

Arcképtanulmány, terrakotta

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

Aranyéremmel tüntették ki a monzai iparművészeti kiállitáson.

Cikk: Kiállitások.

Magyar Iparművészet, 1924. 37.l.

Damkó József gyűjtő

Hampel József, Pulszky Ferenc és Römer Flóris római modorban készült közös emlékművét a Múzeumkertben állítottál fel.

Vértesy Miklós: A Múzeum körút

Budapest 1978/9 35.o.

Damkó József

Három művész alkotását bemutatja a lap a Műcsarnok tavaszi tárlatáról:
Bruck Miksa: "Bellagivi ciprusok" c. képe,
Damkó József: "Pieta" c. dombormüve,
Bruck Lajos: "Szórakozás a kastélyban" c.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 18. I. évf. 16. sz.
509. 516, 519. lapokon.

MDK

Damkó József

Pieta, repr.

Képzőm. Társ. 1909. tav. kiáll. kat.

MDK

Damkó József

A velencei magyar kiállitás. Ország-Világ 1909. 237.l.

Damkó József

A lap bemutatja a müvész szobormüvét, mely II. Szilveszter pápa siremlékét ábrázolja a római Lateráni templomban.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. május 1. II. évf. 18. sz. 595. lap.

MDK

Damkó József, szobrászm.

Ketten. Repr. Eredeti terrakotta szobormü.

Gulyásgazda. " " "

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept. 8.-dec. 27. Eger, Miskolc, Eperjes, Kassa, S.a.ujhely, Debrecen, Györgyös.
Kat. 77.1.

MDK

Damkó József, szobrász.

Ketten. Ered. terrak. szobormű.
Gulyásgazda. " " "

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8-dec. 27-ig
Tm.-Hornyánszky V. kny. 77. l.

Damkó József

MDK

Ketten, terrakotta

Gulyágazda, terrakotta

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Damkó József, szobrászm.

1907. Kis állami aranyérem: Definitor.

1907. Ipolyi Arnold-féle 2000 koronás dij:n
Reliefek II. Sylvester pápa siremlékére.

OMKT.-Vándorkiállitás, 1910 szept. 8.-dec. 27. Eger, Miskolc
Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 62.old.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, mészkő

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Damkó József MDK

Kárösfői asszony, terrakotta

Menyecske, terrakotta

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Dezső Tóásel

Kétőlető asszony, terrakotta

Menyecske, terrakotta

Damkó József MDK

Antonius Theologus, mellszobor, terrakotta

Mücsarnok 1913-14. téli kiállitás

Damkó József

MDK

Kispap, terrakotta

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Damkó József MDK

R. R. képmása, szobormü

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Damkó József

MDK

Chanson-triste, gipsz

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Damkó József MDK

Antonius theologus, terrakotta

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

T.D. ur képmása, terr.

Madonna fej, "

Apostol fej, "

Elmélkedés, "

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 28. l.

Damkó József

Paris itélete, márvány

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

Damkó József

MDK

Theologus, terrakotta

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

Daniel József

Theologus, terrakotta

Damkó József

szobrász

Vörösmarty-relief az alábbi gimnáziumban

U. 4183

Nemzeti Ujság

1926. márc. 16.

(Vörösmarty-emlékmű leleplezése a piarista gimnáziumban.)

Tájékoztató a magyar művé
bibliográfiájának készí

1./ A munkatárs kiválasz
ságában őrzött bibliográfiai jegy
megállapodik rövidített jegyében
művészeti emlékei" B. 1927. 225 l
iratoknál : Archaeologiai Értesit
A É 1889 125 l. -- folyóirat-cikk
A É 1889, 129 l. (Divald)

2./ A feldolgozás a Műem
delkezésre bocsátott lapokon tört
neve kerül, pl.: Rábaszentmiklós,
ternyire alatta az irodalom, pl :
leteken belül ingó műemlékről szó

Damkó József

Dante ércen

Irod

Rassay (Márta) 14 l

Ne. vonatk. olasz emlék-
érmek). 1914

(Ds értek. kézirat)

Danko József

Isten veled, édes hazám
Serracotta

Budapest székesfőv. Tulajd.

Papíros oklevél

Danakó József

Magyar parasit, terracotta

Budapest székesfőv. tulajd.

59. Papiros oklevél

MDK

Damkó József

Pihenő munkás, terr.

Arató menyecske, "

Kettesben, "

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Damkó József

Október hó 1-én, terr.

Fiatal asszony, "

Parasztgazda, "

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Damkó József

Nemzetes asszony, terr.

M.táj- és élekképkiáll. 19-2o.sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Damkó József

Vasárnapi pihenő, terr.

Kalotaszegi öregasszony, terr.

Öreg nénike, terr.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

Damkó József MDK

Definitor, mellszobor, terrakotta

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, I-III.terrakotta

Tanulmányfej, márvány

Elmélkedés,terrakotta

Tanulmány, terrakotta

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Damkó József, szobrászm.

neves szobrászaink közül ő is szerepel a gazdag bronz kollekcióban.

A MIP Társ. kerácsonyvására 1908 nov.21.-én nyilt meg.
MIP 1908. 341.1.

Damko József

rvód

k) am.

Pekár Sobránadról

1908

25-40
530-641
676-677

CSE

evan

Danko József

Merengés, bronzobor

Repr.

Magyar Iparművészet

1909. 150. l.

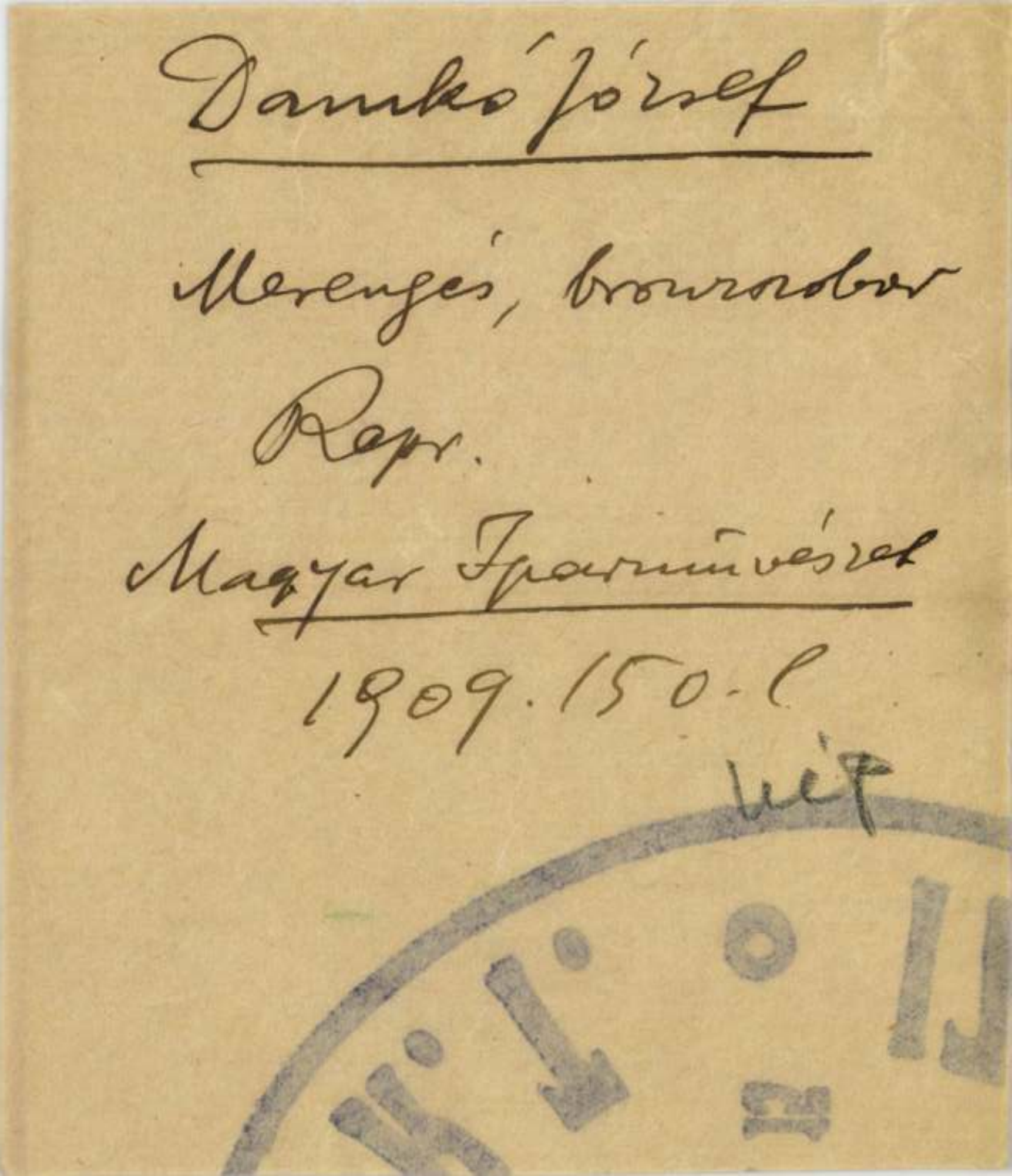

R.T. 5 17

MDK

Damkó József

Mücsarnok 19o9. tav. kiáll. kat. 44.l.

Damkó József

MDK

Pieta, repr.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

Képzőm. Társ. 1909. tav. kiáll. kat. 44.l.

Danikó József szobrász

Kovács Gergelyné: Az első világháborús emlékművek és utóéletük

Művészet, 1982. december

MDK

Dêmkó József

Magyar parasztgazda, terr.szobor

Édes hazán Isten veled, terr."

Nő gyermekkel, " "

Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

EA ..... ltsz. Gyűjtés helye

MDK

Damkó József

Kamermayer Károly siremléke.

Mücsarnok, 1899. 24.sz. 382 1.

Damkó József MDK

Tanulmányfej, márvány

Tanulmányfej I-III. terrakotta

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Damkó József
terrakotta szobrok:

Nemes asszony

Pihenő munkás

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

Damkó József

MDK

Kalotai menyecske, terr.

Fiatal leány kossal, terr.

Nemes asszony, terr.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Damkó József

kisplasztika

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 134. l.

Damkó József

MDK

A Haggenmacher-siremlék részlete

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Arankó József
szobrász

Tavarsi kiállítás – Műcsarnokban – a Haggenmacher – síremlék számára faragott márványaktját állította ki, – a Hikisch család síremlékének szépen komponált domborműve – a három párka – szintén Arankó József műve.

Budapesti Hirlap

1929 III. 3

Damkó József (1872-)

Magyar parasztgazda.
Terrakotta szobor. Sign.

Édes hazám Isten veled.
Szobor. Terrakotta.

Nő gyermekkel.
Szobor. Terrakotta.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Domkó József

XI. Ince pápa, I. kér. Ince pápa tér. 1936.-ban állították fel. Anyaga bronz, magassága 2,70 m. Talapzata mészkő, magassága 2.40 m.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 271.

Domkó József

XI. Ince pápa szobrát Buda vár felszabadításának évfordulója alkalmából 1932 állították fel.

Gádor E.: Budapest szobrai, Budapest, 1955. 27 l.

Damkó József

ill. Füredi Richárd kivitelte az Alkotmány (angyal koronával és 2 férfi) és a Hit (angyal két figurá-val) noborcsoportjait, melyek a budai palota kupolatambur-falának nyugati oldalán levő edikula-építményeiben voltak elhelyezve.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 214 kép.

66. l

Damkó József

készítette a budavári palota „B" épülete mellvédkorlátján /nyugati homlokzat/ elhelyezett Költészet (nő lanttal) és Zene (nő sípokkal) alakját.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

73. l.

Lauró József

Flirsch Renővel és Müller Viktorral közös terve III. díjat nyert a műnári emlékmű-pályázaton.

Bp. 1933. XII. 12.

Damkó József szobrász

— A Károlyi-palota kertjében állitják fel Prohászka Ottokár szobrát. Az országos *Prohászka Ottokár-emlékbizottság* végrehajtóbizottsága az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga helyiségeiben Wolff Károly országgyülési képviselő elnöklete alatt ülést tartott. A bizottság egyhangulag elhatározta, hogy Prohászka Ottokár püspök szobrát a Károlyi-palota kertjében arccal az Egyetem-utca felé fogják elhelyezni. Elhatározta továbbá a bizottság, hogy ebben az ügyben megkeresi a székesfőváros tanácsát, hogy a szobor részére engedje át azt a helyet és jelölje ki a nagyságát is. A szobortervek beszerzésének kérdésében ugy döntöttek, hogy egy zártkörü pályázatot tartanak, amelyre nyolc szobrászművészt hivnak meg, hogy vegyen részt a pályázaton. A meghivott szobrászművészek között *Damkó* József, *Horvay* János, *Orbán* Antal, *Fülöp* Elemér, *Kisfaludy Strobl* Zsigmond, *Szentgyörgyi* István és több művész szerepel. A végrehajtó bizottság a zártkörü pályázat birálóbizottságát is megalakitotta és a bizottság elnökévé *Wolff* Károlyt választották meg. A birálóbizottság tagjai lettek: *Buzáth* János alpolgármester, *Czabalay* Kálmán, a Közmunkatanács alelnöke, *Petrovics* Elek, a SzEépmüvészeti Muzeum főigazgatója, *Táth* István szobrászmüvész, *Petrovácz* Gyula, *Kertész* K. Róbert helyettes államtitkár és az Országos Magyar Képzőmüvészeti Tanács által delegált két szobrászmüvész.

Nemzeti Ujság

1928 XI. 25

5 rr

MDK

Damkó József

résztvett az alábbi pályázaton

Kik pályáztak az Ady-siremlékre? Képzőművészet 1928.7. sz. 64.l.

MDK

Damkó József

MDK

Storbl Alajos arcmása

Mücsarnok 1933.Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

MDK

Damkó József szobrasz

Damkó József 83 éves korában elhunyt.

Magyar Nemzet 1955.dec.13.

MDK

Damkó József
terrakotta szobrok:

Arató menyecske

Kettesben

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Damkó József
terrakotta szobrok:

Vasárnapi pihenő

Kalotaszegi öregasszony

Öreg nénike

M. táj- és életképkiáll. 19-20. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Damkó József
terrakotta szobrok:

Október hó 1-én

Fiatal asszony

Parasztgazda

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Damkó József
terrakotta szobrok:

Kalotai menyecske

Fiatal leány kossal

M.táj- és életképkiáll. 19-20. sz. Nücs.
1927. jan.

MDK

Damkó József

Tanulmányfej, terrakotta

Definitor, terrakotta

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Damkó József

Elmélkedés, terrakotta

Tanulmányfej, terrakotta

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Damkó József

Tanulmányfej, terrakotta

Tanulmányfej, "

Tanulmányfej, márvány

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Damkó József

Tanulmányfej, márv.

" " eredeti terr.

KMT. 1967-8. téli kiáll. 39 l.

Damkó József

Tanulmányfej, eredeti terr.

" " " "

[illegible]. 1967-8. téli kiáll. 39 l.

Damkó József
Stróbl mester, mellszobor, gipsz

Őszi Tárlat kiállitása. Műcs. 1922. nov. 16 l.

Damkó József

Ince pápa szobrát lenitette, ezen a helyen korábban (1936-ig) az u.n. Hébe-Kút díszítette a teret.

Lócsy Erzsébet: A budavári Hess András tér
Képzőmův. Alap Bp. 1961 6. old.

MDK

Damkó József szobrász

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

DAMKÓ JÓZSEF

M.D.K.

Radnay Oszkár: Modern szobrgyüjteményünk

/Illusztrációkkal/

Az az óriási lendület, mellyel a magyar müvészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tizezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhitozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, aniből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépművészeti Muzeum e kivánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 müdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két század szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan müködő magyar szobrászművésszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 18oo-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi művészeti akadémia érmetsző osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanitványa lesz, aki a nagytehetségü ifjut ösztöndijjal Rómába küldi, ahol csaknem tiz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket viv a táblabiróvilág közönyével. Legjobb alkotásai közül való az itt kiállitott Kazinczy Ferenc szobra, melynek

másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a művésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István művészete - mestereinek hatása alatt - az uj klasszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilussal készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arcképszobrán és a művészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klasszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett művész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genreszobrait. Táncoló paraszt-alakjai közkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlat-kollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrin-

ben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf müveiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 60-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinmüvek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és disze a kiállitásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az ujabb müvészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Stróbl Alajos, Róna József és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képvisel és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires "Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompoziciója, amely mesterének minden müvészi jellegzetességét elénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli; Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala" reprezentálja. Stróbl Alajos müvészete azonban teljes szépségében áll e-

löttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával és "Géniusz" cimü portréjával. Róna József müvészetét pedig barokhatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé diszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a müvészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan müvészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, mig a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitja. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar müvészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern müvészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekorativ állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Cser Károly életnagyságu hires bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymusa, Donkó József romokbe készült "Definitor" cimü terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronz-genreje, Sidló Ferenc finom "Primaverá"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Igyóbüvölő"-je, Moiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" cimü hi-

res magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom márvány reliefje és a "Menekülő" cimü bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomitott bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az érem és plakettanyagban Beck Ö.Fülöp nagy kollekciója mellett Kenényi József, zsákodi Csiszér János, Fémes Beck Vilmos, Berán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szobergyüjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ébredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a "Hajóvontató", egy remek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fessler Leo szobra se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos művésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunkban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag művészi hagyatékának birtokában az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Scós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Visnyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyedei, értékes művészei szobrászatunknak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhires táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben művészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi művészetnek. Ugyancsak széles kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő müanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépmüvészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926.jul.11. 9.sz. 9-11.p.

M.D.K.

Damkó János

Szobrászmüvész Kossuth Lajosról mintázott mellszobrát Turinba küldték ahol azon a téren állitják fel, ahol Kossuth élt.

Városok Lapja. 1936. XXX.évf. 6.szám. 180.0.Hirek

Dankó József Szolnok

83 éves korában meghalt.

NN: Meghalt ...

Nepszava 1955. dec. 13, 83 évf. 292 sz.
4 l.

DAMKÓ József szobrász

Bp. Várpalota kupola szoborcsaport

Alkotmány Jlit

(közösen Füredi Richaradal)

Ybl Buda 267.276, l.

H. D. K.

DAMKÓ József szobrász

Bp. Várpalota táncterem terasz korlátján szoboralak

Zene és Költészet

Ybl Buda 268. l. 276. l.

Damkó József

A temetők művészetével foglalkozik Petrik Albert, egyéb művészeti és tudományos ismeretterjesztő munkái mellett. "A Kerepesi temető" c. tanulmányában a művészi siremlékekről, a temetői épitőművészetről számol be. Felsorolja az árkádos sirokat tervező épitőművészek és a siremlékeket készitő szobrászművészek nevét: Stein Aurél, Nagy Sándor, Kriesch Aladár, Deáth Gyula, Zala György, Bethlen Gy. és Fritz O., Radnai Béla, Ströbl Alajos, Kallós, Mátray, Damkó, Gerenday A.
Az itt szereplő művészek közül Stein Aurél, Nagy Sándor és Kriesch Aladár az árkádos sirok kupoláinak mozaik képeit tervezték.

ÉLET, Bp. 1910. okt. 30. II. évf. 42. sz. 555-568. lapokon.

földnek termőerejét.

Most csak néhány különös szoborképet viszek a *Pesti Hirlap* közönsége elé. Van közte olyan, amely magyar művész alkotása és akad számos olyan, amelyet külföldi mester csinált magyar kiválóságról. Találtam odakint nagyhirü régi műveket, amelyekről a nézők javarésze *nem is sejti, hogy magyar kézből származnak.*

Hazai társaságban álltunk két éve Rómában II. Szilveszter pápa siremléke előtt és az áhitatos szemlélők egyike sem tudta, hogy magyar szobrász készitette szent koronánk adományozójának emlékezetére, a nagyfejü és nagyeszü kis *Fraknói Vilmos* püspök megbizásából és költségére. A mester, *Damkó József* valamikor a római Magyar Házban dolgozott, amelyet Fraknói alapitott, művészek és történetkutatók számára. A *S. Giovanni in Laterano*-ban temették el Szilveszter pápát; de még több fontos magyar emlék füződik a *S. Stefano Rotondo*-hoz, az V. századi körtemplomhoz.

hatók. Idén a tisztelők százait láttam a poseni kiállitáson is *Matejko* hires nagyméretü festménye előtt, ahová különösen az ifjuság zarándokol tömegestül és mély csöndben nézi, amint az oroszok hódolnak a „legnagyobb lengyel király" előtt. Varsói és más muzeumokban, palotákban nyolc különböző Báthory-festményt mutattak a Nemzetközi Idegenforgalmi Kongresszus tagjainak, de leginkább megkapó volt az a remek Báthory-siremlék, amely a krakkói *Vavel* dómjában áll.

Az egyik *genfi* konferencia alkalmával minden hosszu okfejtésnél jobban hatott bizonyos urakra, akiket meg akartunk győzni, a *Monument de la Réformation* nemes magyar alakja: *Bocskay*. Amikor odavezettük az idegen urakat és elolvasták a mögötte kőbevésett felirást, egyszerre sokkal könnyebbé vált a kulturánkról és igazunkról való adatok megértetése.

Hasonló segitéssel szolgált egy *prágai* szobor, amely a budai várhoz

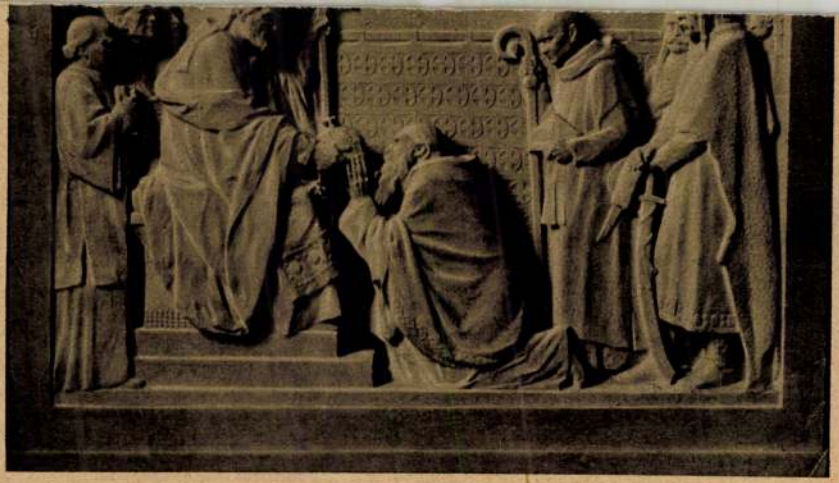

Magyar emlékmű a lateráni bazilikában. II. Szilveszter pápa, a magyar szent korona adományozójának siremléke. Fraknói Vilmos megbízásából és költségére állította Damkó József szobrász.

MŰVÉSZI EMLÉKEINK KÜLFÖLDÖN

ÉRDEKES ÉS HIRES MAGYAR SZOBROK EURÓPASZERTE

IRTA: TÁBORI KORNÉL

A külföldön álló nevezetes magyar emlékművek, amelyeknek adatait és képmásait a helyszinén összegyüjtöttem, nagyrészt a magyarság történelmi és kulturális értékeit dokumentálják. Még pedig akárhány másfajta propagandánál méltóbban. Amikor tizenhat ilyen fotografiát megmutattam amsterdami előadásom alkalmával, a Central Theater igazgatója lelkesen mondogatta, hogy ezekről kéne tetszetős könyvet kiadni, mert a politikai vagy bármi egyéb anyagnál megnyerőbben tárják föl ennek a

Imre hercegről, akinek *anno santo*-ja 1930-ban lesz Magyarországon, a kilencszázados évforduló alkalmából két szobor is készült Itáliában.

Későbbi nevezetes magyarok közül többnek a szobra ott áll *Bolognában* a főiskola legkitünőbb látogatóinak sorában. *Báthory István* erdélyi fejedelem és lengyel király alakján kivül megörökitették *Sambucus* (Zsámboky Jánosét), a hires bibliofilét, aki már 26 esztendős korában ép a bolognai iskola tanára lett.

Báthory legjobb hiteles szobrai és képei Varsóban és Krakóban lát-

Damkó József MDK

megvásárolt mü

A Blaha Lujza siremlékpályázat pályamüvei.
Mücsarnok 1927. tavaszi kiállitás

MDK

Damkó József

II. Szilveszter pápa siremlék-terve

II. Szilveszter pápa átadja Asztriknak a koronát. Dombormü

Apotheosis. Dombormü /gipsz/.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Damkó József

Elmélkedés, repr.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat.

Damkó József MDK

II. Szilveszter pápa siremlék-terve, gipsz

II. Szilveszter pápa átadja Asztriknak a koronát dombormü, gipsz

Apotheosis, dombormü, gipsz

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

DAMKÓ JÓZSEF/ szobrász
a Vérbeli Kapisztrán téren álló
szoborcsoport alkotója (1922)

A budai vár Bp., 1958.

146

Damkó József MDK

Misericordia, terrakotta

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Damkó József

Női fej. Márvány

KMT. 1915/16. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Damkó József, szobrászm.

Siremlék. Gipszdombormü.

MNT.1899. tav.nemzetk.kiáll. Kat. 42.1.

Damkó József MDK

Női fej, terrakotta

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

Damkó József MDK

Asszonyfej, terrakotta

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Damkó József MDK

Leányfej, terrakotta

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Damkó József MDK

Női fej, márvány

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

MDK

Damkó József

Síremlék. Gipszdombormű. Magántulajdon.

Képzőm. Társ. 1899. tav. nemzetk. kiáll. 42. l.

Damkó József

A Bánat c. szobra repr.

Művészet 1916. 94. l.

(lép)

Pusztadörögdi ~~XIII~~ lelet VI. 130.

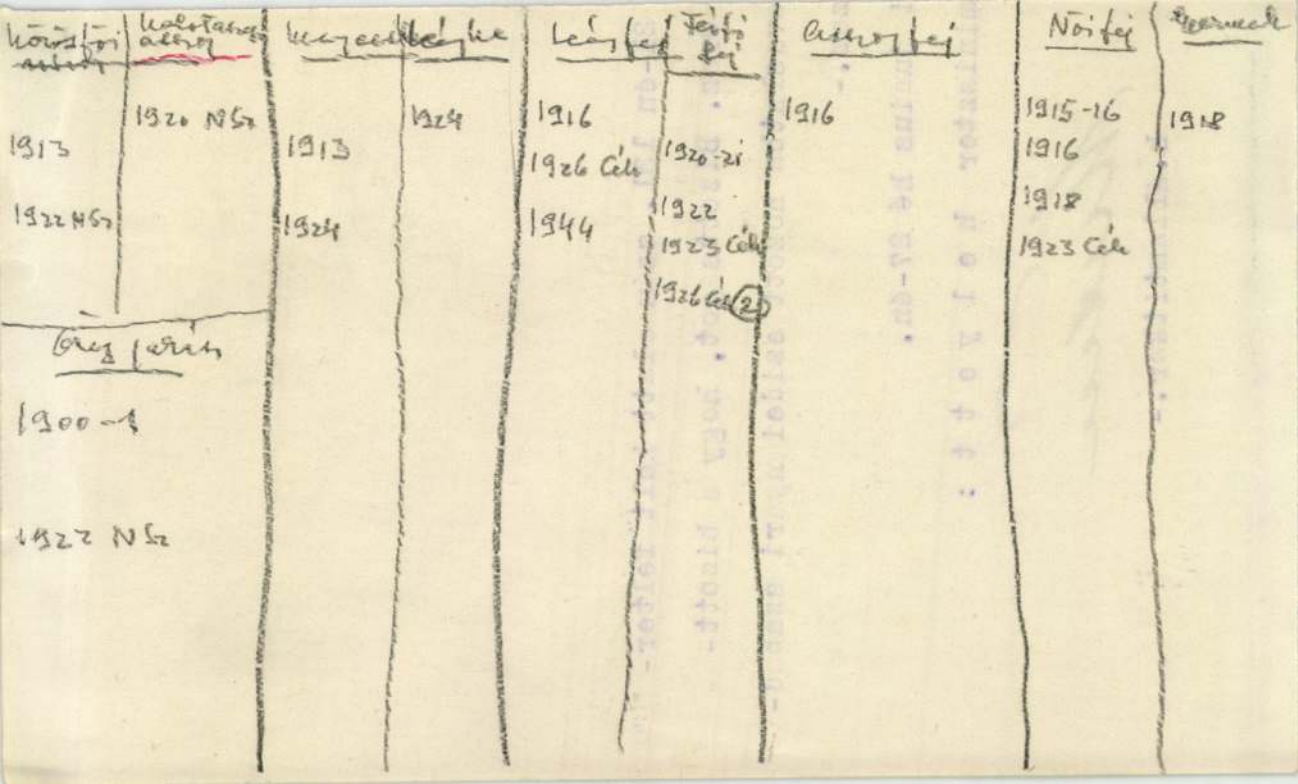

Körösfői [illegible]	Kalotaszegi [illegible]	Magyar	Lényke	Lényfej	Férfi fej	Asszonyfej	Nőifej	Ekerszek
	1920 NSz		1924	1916		1916	1915-16	1918
1913		1913		1926 Cék	1920-21		1916	
1922 NSz		1924		1944	1922		1918	
					1923 Cék		1923 Cék	
					1926 Cék (2)			

Erdős Jarán

1900-1

1922 NSz

21-én 131. szám alatt kelt felter-

Orsz. Bizottságot, hogy a bizott-

avaslatba hozott ezidei nyári szabad-

zem.-

i junius hé 27-én.

miniszter h e l y e t t :

h.államtitkár.-

Bánat	Édes harám 'tet vedel	Körbőcsi bajaszok	Körm i bajász	Strobl	Jadrasz
1915-16	1920-21	1920-21	1921	1922	1923
1916-17	1921 Céh				1933 NK
1918 Céh	1924			1927	
1925-26				1933	
1936		Prohászka ~~1930 NS2~~ 1935 NK		1941	Madonna
	Elmélkedés 1907-8 1913 NS2 1921 Céh 1926 NS2	1943	Agostolfej 1913 NS2 1921 Céh		1913 NS2

Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Czóbel Béla

róla

Bartók

336. l.

képpel

dupl

Férfi képmás	Koss. lajos	II. Rák. Fer	Petőfi	Vörösmarty	Antonius
1897 (2)	1898-99 (2)	1898-99	1898-99	1898-99	
1900 (2)	1900 tugad	1900 tugad	1900 tugad	1900 tugad	1913-14
			1923 Cék		1914
			1927 Ir		1918 Cék

Kép kossuth	Szt Erzsébet	Szt Margit	Petőfi otthon	Kurac	Bécsényhodás
1901 NSz			1901		1902 NSz
1922	1932-33	1938	1901 NSz	1934	1934
1927	1935	1941	1927	1939 NK	1936
1934		1941 NSz		1940-41 Mův	
		1941-42			
		1942			
		1944			

nis den Herrn Direktor Ernst Foerk z

Berethalom-Birthälm, 27. Juni 1

Hochac

A visszajárt Parad	Okt. 1-én	Kettes	Nemz. assiny	Kistolg. meg kend
1900-1 1901 NSz 1901 tiszed	1901	1901 1901 NSz	1903-4	1903-4 1904 tiszed
1922	1927	1922 NSz 1927 1932	1926 NSz 1927	
	1943 mű		1934 1936 1939	
Ünnepi pihenés	Pihenő rás	Gulyásgarda	Parmáy P.	
1917-18 1920 NSz 1927 1930-31	1925 1927	1903-4	1923 Cek 1926 NSzal 1930 tal	

:zám jelenleg 7.000 ; a könyv eladási á-
:zönettel vette tudomásul, hogy Nagyságod
összegből részesedésre nem tart igényt.
:ról a fürdőévad végén történik,az el nem
)en a jövőnyáron is sziveskednék a ter-
:gánál tartani, ellenkező esetben szives-
:ridejüleg vagy a Bizottságnak /Budapest
:ni, vagy elismervény ellenében a kőrös-
/ utóbbi körülményről méltóztassék a Bi-

a.

elnökhelyettes.

MDK

Damkó József

Az 1925-26 évi Akt-kiállitáson kitüntető elismerésben részesült Damkó József "Bánat" c. művével.

Évk. KMT. 1928. 60.l.

D

M. D. K.

DAMKÓ József szobrász

= Boreal

A M. N. Galéria állagjegyzéke I/a. r.

Rsz. 1959. 292. l.

MDK

Damkó József

A bánat. Gipsz.

Műcsarnok, 1925/26. okt.kiáll. 13.lap

Bankó József

A bankett. Gipsz.

Budapest, 1925/26. okt. hónap. 13. nap

MDK

Damkó József

A bánat, gipsz

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec. 13. 1.

Damkó József

MDK

A bánat, repr.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Damkó József MDK

A bánat, szobor

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Damkó József

szobrász

Nemzeti Szalon. Egyház-
szerv. kiáll. 1941.
febr.-márc.:

Szt Antal
Szt Margit III
XII. Pius papa nedv-
szobra II, gipszek

Danko József

ivód

Ujság. 1926. okt. 17.
(e. a.: A Blaha
Lujza sirenlék —
pályázat.)

Damkó József

Művészeti Lexikon 169.l

megrova

Damkó József

Kiállitások

~~Műcs. kiáll, tól~~

Pipics 59. l.

TÉRITVÉNY.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.

Én alólirott elismerem, hogy a könyvtárból az itt czimzett könyvet kikölcsönöztem:

A könyv		A könyv jelzése és száma
szerzője	czime és része	

Budapesten, 19.....-ik évi ..... hó .....

Aláírás: .....

Lakás: .....

MDK

Damkó József

A falu bölcse, eredeti terracotta szobormű

O sancta simplicitas." " "

Csákvári göröncsér. " " "

Képzőm.Társ. 1901-2. téli kiall.kat.28.l.

MDK

Damkó József

Megég a rántás. Eredeti terracotta szobormű.

Nyomor. " " "

Pityer bácsi. " " "

Képzőm.Társ. 1901-2.téli kiall.kat. 28.l.

MDK

Damkó József

István bácsi, terrakotta, Damkó Józseftől.
Repr.

Magyar Iparművészet, 1902. 128.l.

MDK

Damkó József

Istvan bacsi, terrakotta, Damkó Józseftól.
Repr.

Magyar Iparmüvészet, 1902. 128.1.

Damkó József MDK

Október elsején, szoborcsoport

Műcsarnok 1901. tavaszi nemzetközi kiáll.

Damkó József

MDK

Petőfi-otthon, dombormü

Műcsarnok tavaszi nemzetközi kiáll.19ol.

MDK

Damkó József, szobrászm.

a modern életből vett tárgyakat dolgozott föl, égetett agyagban. Petőfiről is készitett a XXXXXX fiatal művész félszobormüvü képet, mely a költö egyik költeményét illusztrálja. Cime:
"Petőfi otthon" Terrakotta domború mü.
"Borozgatánk apámmal - ivott a jó öreg" igy kezdödik a költemény.

A Műcsarnokból. Tavaszi kiállitás. KMT.
Vas. Ujs. 1901. 48.évf.18.sz. 291.l.

DAMKÓ JÓZSEF
szobrász

Budapest
Szent István-bazilika
TKM 626

13. dd.

DAMKÓ JÓZSEF
stobrást

Budafok
Látnivalók
TMK 508

5. old.

FE LUGOSSY László →*Lugossy László, fe*

FEGYÓ Béla festő
(Ráckeve, 1943. nov. 27.)
1970-74: MKF, mesterei: Veres Sándor, Patay László. Több évtizedes pedagógia munkát végzett, képzőművészeti köröket irányít. Tájképek, nádasok és vízivilág, életképek realista ábrázolója. Ráckevén van műterem-galériája.
Ek: 1972: Árpád M., Ráckeve; 1977: Fáklya Klub; 1978-79: Savoyai-kastély, Ráckeve; 1980: BME Kollégium; 1981: Nagy Balogh J. T.; 1982: Árpád M., Gyál (kat.); 1983: Börzsöny M.; 1985: Népszabadság székház; 1987: Diósy A. T.; 1988: Savoyai-kastély, Ráckeve (kat.); 1989: Aba Novák T., Szolnok; Tanács G.; 1990: Egry J. T., Nagykanizsa; 1991: Bad Neuenahr (D); 1993: Savoyai-kastély, Ráckeve; 1998: Gyál (kat.).
Vcsk: 1975: Eötvös Klub; 1980: Mezőgazdasági M.; 1985: Mezőgazdasági M.; 1997: Városi Képtár, Ráckeve.
Mk: Árpád M., Ráckeve; Városi Képtár, Ráckeve.
Km: *Pannó* (Ráckeve, Korax Élelmiszergép Kft); *Táblakép* (Kiskunlacháza, Mobiltrans), *Gyáli pannó* (Gyál, Polgármesteri Hivatal)

DANKÓ JÓZSEF

szobrász

Budapest

Belvárosi plébániatemp.

TKM 564

Dankó József, szobrász

M.D.K.

Jámbor és Bálint építészekkel közös tervét a corvin-téri diszkút második és ismét meddő pályázatán az öt egyenlően díjazott közé soroltak.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

febr. 4. sz. 8. old.

Damkó József, szobrász M.D.K.

Papp Gyulával és Szabolcs Ferenccel körös Erzsébet-királyné emlékmű-tervét a másodszor is meddő pályázaton a zsűri ama második kategóriája 4 terv közé sorolta, melynek szerzői 4000 K. kártalanításban részesülnek, de az újabb, szükkörű pályázaton csak saját költségükön vehetnek részt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

jun. 17. sz. 4. old.

. . .

MDK

Damkó József, Papp Gyula és Szabolcs Ferenc

az alábbi pályázaton pályamunkájukat a 4ooo koronával dijazott második csoportba sorolták

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata. Müvészet 19o3. 278.l.

1903. 278.f.

MDK

Damkó József, Papp Gyula és Szabolcs Ferenc

pályamunkájukat az alábbi pályázaton a második kategóriába osztották. Repr.

A második Erzsébet-emlékmü pályázat. Müvészet 1903. 245.l.

MDK

Damkó József

Erzsébet királyné szobra. Vasárnapi Ujság 1902. 7. sz. 106-107.l.

MDK

Damkó József szobrász és Villányi épitész

Juszt F. cikke az Erzsébet-emlékmüről. MMÉE,
19o2, IV.f. 153-63 1, képek

Damkó József MDK

Nemzetes asszony, repr.

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

M.D.K.

Damkó

"Terakottáiból jellemző erő sugárzik ki", -irja Lázár Béla: Téli tárlat c. beszámolójában.

Magyar Salon, Bp. 1903. nov. hó. 4o. kötet
273-281. lap

Damkó József

Gulyásgazda, terrakotta

Tanulmány, terrakotta

Nemzetes asszony, terrakotta

Pusztabiró, terrakotta

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Damkó József, szobrászm.

131.	Gulyásgazda.	Eredeti terrakotta.	
132.	Tanulmány.	"	"
133.	Nemzetes asszony.	"	"
134.	Pusztabiró.	"	"

Képzőm.Társ. 1943-4. téli kiáll. Kat. 30.l.

Damkó József MDK

Potya-szivar, terrakotta

Rőzsegyüjtő, terrakotta

Kóstolja meg, kend!, terrakotta

Szegényasszony, terrakotta

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Damkó József, szobrászm.

VII.terem.

150. Petya-szivar. Eredeti terrakotta.

151. Rózsegyüjtö. Eredeti terrakotta.

153. Kóstolja meg,kend! " "

154. Szegény asszony. " "

Képzöm.Társ. XXXXXX 1903-4. téli kiáll. Kat. 36.l.

INDEX

Damkó József MDK

Apa és gyermeke, terrakotta

Körösfői leány, terrakotta

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

Damkó József MDK

Kézimunka, terrakotta

Kaszás, terrakotta

Ípás ember, terrakotta

Tanulmányfej, terrakotta

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Damkó József

Nemzetes asszony, repr.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat.

Damkó József

Az Erzsébet emlékszoborra készitett pályamüvét a bizottság a második csoportba sorolta. A pályatervek a Mücsarnokban kerülnek kiállitásra.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. juni. 28.
XXV. évf. 26. sz. 428. lap

MDK

Damkó József, ezüst érem

A torinói kiállitás kitüntetései. Magyar Iparművészet 1902. 246.l.

MDK

Damkó József szobrász

müve 4oo koronával honorálva.

A Milacher L. hagyatékából . . . Müvészet, 19o2, 431 l.

M. D.K.

Damkó József, szobrász

Villányi építésszel közösen vésútek és megvásárlásra javasolt Erzsébet-emlékmű pályamunkáját ismerteli:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1902. 36. kót. 163. old. IX. t.

MDK

Damkó József

Sz.: A Műcsarnok tav.tárl. Vasárnapi Ujság 19ol. 16.sz. 262. l.

Damkó József MDK

A főváros képzőművészeti bizottságának ülésén elhatározták két kis terrakotta szobrának megvásárlását.

A székesfőváros müvásárlása.
Mücsarnok.1901.3o.sz.372.l.

Damkó József MDK

"O sancta simplicitas!" c. eredeti terrakotta szobrát megvásárolta Budapest székesfőváros

Vásárlások a Téli Kiállitáson.
Mücsarnok.19ol.3o.sz.371.l.

MDK

Damkó József

Esküdt uram. Eredeti terracotta mellszobor.

Egy hallgató. Eredeti terracotta mellszobor. Mgt.

A kéthelyi csikós. Eredeti terracotta szobormű.

Képzőm.Társ. 1901-2. téli kiáll.kat. 28.l.

DAMKÓ JÓZSEF terracotta szobormüvei. Eladók.

190. Kalotai menyecske.
191. Fiatal leány kossal.
192. Nemes asszony.
193. Pihenő munkás.
194. Arató menyecske.
195. Kettésben.
196 Október hó 1-én.
197. Fiatal asszony.
198. Parasztgazda.
199. Vasárnapi pihenő.
200. Kalotaszegi öregasszony.
201. Öreg nénike.

Rajzok, rézkarcok. Eladók.

202. MÉSZÁROSNÉ KISFALUDI MARISKA: Zalában.
203. KÖVESDY GÉZA: Szünetel a gép.
204. GREGERSEN HUGÓ: Szalmahordás.
205. GREGERSEN HUGÓ: Birkanyáj.
206. F. ANTAL ELEMÉR: Gémeskút.
207. KÖVESDY GÉZA: Cséplés.
208. F. ANTAL ELEMÉR: Elhagyott kunyhó.
209. F. ANTAL ELEMÉR: Tájkép.
210. F. ANTAL ELEMÉR: A Ligetben.
211. F. ANTAL ELEMÉR: Facsoport.
212. TIHANYI JÁNOS LAJOS: Régi ház udvara.
213. SIMKOVITS JENŐ: Falu vége.
214. VARGA NÁNDOR: Itatóhely a Salgó alatt.
215. CSÓKA ISTVÁN: Déli pihenő.
216. CSÓKA ISTVÁN: Ivómunkás.
217. NAGY ISTVÁN: Szántás. Wolfner József tulajdona.
218. CONRÁD GYULA: Nehéz út.
219. KOMJÁTI WANYERKA GYULA: Falusi dalköltő.
220. TIHANYI JÁNOS LAJOS: Fehérsas-tér.
221. FABRÓ JÓZSEF: Ősz
222. KOMJÁTI WANYERKA GYULA: Vihar.

KMTárs. 1927. táj- és életk. kiáll.

166. BARANSZKY E. LÁSZLÓ: Borulás a Balatonon. Eladó.
167. BARANSZKY E. LÁSZLÓ: Cséplés. Eladó.
168. EGRY JÓZSEF: Gyári munkás. Dr. Baumgarten Nándor tulajdona.
169. HALÁPY EDE: Csopaki táj. Eladó.
170. HALÁPY EDE: A csopaki rét. Eladó.
171. KLAMMER MARISKA: Védekező leány. Eladó.
172. BARANSZKY E. LÁSZLÓ: Alföldi est. Eladó.
173. KISS ÉVA: Halászbárkák. Eladó.
174. BARABÁS MIKLÓS: Csaklyai szakadék. Szegedi Maszák Tihamér tulajdona.
175. ISTOKOVICS KÁLMÁN: Cigányok. Eladó.
176. GYÖRI FRIGYES: Cigány-Bécs. Eladó.
177. BARABÁS MIKLÓS: Cigánycsalád. Szegedi Maszák Tihamér tulajdona.
178. CSIZIK GYULA: Visegrádi malompatak.
179. NÁDLER RÓBERT: Balaton partján. Dr. Sarbó Artúr tulajdona.
180. UJHÁZY FERENC: Halászok. Ujházy Irma tulajdona.
181. TELEPY KÁROLY: Az öreg tölgy. Egger Gyula tulajdona.
182. LIPÓTH FERENC: Ebédvivők. Eladó.

Olajfestmények: a főfalon.

183. MÉSZÖLY GÉZA. Az akarattyai partok a Balatonon. A Szépm. Múzeum tulajdona.
184. WÁGNER SÁNDOR: Debreceni hetes fogat. Sorg Antal tulajdona.
185. KÉMÉNDY JENŐ: A képzelt beteg. Gróf Zichy Béla tulajdona.
186. KARCSAY LAJOS: Boszorkánykonyha. A művész tulajdona.
187. LIGETI ANTAL: Aldunai táj. Gróf Zichy Béla tulajdona.
188. VASTAGH GÉZA: Párbaj. Özvegy Vastagh Gézáné tulajdona.
189. MENDLIK OSZKÁR: Az utolsó napsugár. József királyi herceg Ő Fensége tulajdona.

MDK

Damkó József

Szilveszter pápa sirjára számt domb.mün dolgozik

Lendvai Károly: Római levél. Müvészet, 1905. 61-62 l.

MDK

Damkó József (szül.1872)

Állami kis aranyéremmel kitüntetett művész. 1907-ben, "Definitor" c. terrakotta szobor.

Szm KT 50-125. 1.

2/.

MDK

Damkó József, szobrászm.

192.	Tanulmányfej.	Eredeti terrakotta.
194.	Apa és gyermeke.	" "
195.	Körösfői leány.	" "

Képzőm.Társ.1903/4 téli kiáll. Kat. 38.l.

MDK

Damkó József

pályaműve 4000 koronával jutalmazva.

A Milacher-féle kutpályázat... Művészet, 1903.

65 l.

Damkó József

l.

Mův. Kvárnka

1905, 5 n. 7 l.

[illegible] [illegible] [illegible] [

MDK

Damkó József

"Legyen meg a Te akaratod". Repr.

Műcsarnok 1904. tav. kiáll. kat.

Damkó József MDK

Legyen meg a t e akaratod, gipsz

Műcsarnok ~~1904~~ 1904. tavaszi kiáll.

Damkó József MDK

Legyen meg a Te akaratod, repr.

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Damkó József

Potya szivar, szobormü

Szegény asszony, "

Müvészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MDK

Damkó J.

Nemzetes asszony, terr. repr.
Kőrösfői leány, " "

Magyarorsz. művészeti csop.-jainak hiv. tárgymutatója. St.-Louisi kiáll. 1904.

46 l.

Dambó József, szobrászm. MDK

a szobrászok között ő is szerepel alkotásával.

? kiállitás.
Magyar Iparmüvészet.1935.223.l.

1/.

MDK

Damkó József, szobrászm.

188.	Kézi-munka.	Eredeti terrakotta.	
189.	Kaszás.	"	"
191.	Pipás ember.	"	"

Képzőm.Társ.1903/4 téli kiáll. Kat. 38.1.

Damkó József

nebrass

Csernoch János herceg-
primás marvány
mellszobra (1925)

Bék Kom Eszt

Fi. l.

Bélássy J:

Komárom és Esztergo-
vom ujjáépítése Trianon
után. Dp. é. n.

3 kötet

n Rijtow 3 Theile

Th.

1 Köt.

gt I Bd.

ren, XII, XIII u. XIV Band.

I Band Va. Supplementband (1874)

lung)

1 Band

kötete)

ä'lochem

~~Jachmal Béla~~

~~Nimokötö~~

Darikó

Be a vörös hadsereghe!

/plakát repró/

Négyművelés 1967 IX. n. 39 old.

Damkó József, Bp. I.Ybl Miklós-tér 4.
I. Hegyaljai-ut 7.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Damkó József

1920-as évek végén két
márvány szobrot rendelt
meg fentinél a pest-bel-
városi plébánia templom
nevére az egyházközség.

erőd

y: a bfi szk.

Hauser egyházközségek

első 10 éve. 160.1.

1930

Szobrok templomok-
ban

Sion, IV., 1873., 948. l. — Otte—Czobor: A középkori egyházi művészet kézikönyve. Bp. 1875., 167. l. — Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—76., 183. l. — Esztergomi kincsek, Esztergom, III., 1876., 20. és 25. szám. — Cs-r-i: A magyar műipar és történeti kiállítás. AÉ, X., 1876., 156. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vasárnapi Újság. 1876., 326. és 344. l. — Árvízkárosultak, 1876., 45. l. 1498. szám. — I. A.: Magyar mű- és történelmi emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 489—490. és 510. l. — A műipari és történelmi kiállításról. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 519. l. — A mű, történelmi kiállításról. Vasárnapi Újság, 1876., 326. l. — Dankó 83—86. l. — Irodalom: Egyházművészeti Lap. I., 1880., 365—366. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XIV., 1881., 161. l., XV., 1881., 203—206. l. — A „Gilde de Saint Thomas et de St. Luc" kongresszusa. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 328. l. — Kőrössy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 184. l. — Joachim: Das Marienburger Presslerbuch der Jahre 1399—1409. Königsberg, 1896., 467. l. — Tört. Főcsoport, 1572. szám. — Czobor—Szalay, II. kötet, 236—240. l. (Képe XXVIII. tábla.) — g...n: Könyvismertetés. AÉ, XVII., 1897., 445—446. l. — Czobor: Egyházi emlékek a történeti kiállításon. Bp. 1898., 63—65. l. —

Damkó József

l.

Clark-Packer

Liber Bpest szobrai is

(1934)

multáblái 251, 309, 319, 320,
335, 381, 403-6, 410, 411, l

(1934)

Damkó József

Szül. Németprónán 1872

6 elem

1892/93 I. szobrászati osztály

1892/93 II " "

1893/94 I " "

1893/94 II " "

1894/95 I–II " "

1895/96 " "

Tükör római V. 243

Damkó József

szül. 1872.

1896/97 szobr. osztály

Drezdai Fürsten-Museum ~~[illegible]~~ II. 168.

Damkó József

Párkák c. ~~szobra~~
reliefje repr.

~~[illegible]~~

Piplics 195. l.

Damkó József

Méreskalács bábuk
a „sógor" és a
„Zöperai portás"
Julcsa és
Rózsa Sándor
mintázta fenti
Repr.
Diszitő Művészet.

évf. 2.

Duplum

ÍZY, KUDR HERMANNÉ
SIMLAP- ÉS KÖNYV KIZOMÁNYOS
KUNMADARAS.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Damkó József

nobrai a

ORSZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
BUDAPEST, VI. ARÉNA-ÚT 19.

1925

Érkezett 1904. január 26.

71/1904. sz. (Selmeczbánya, 1904. január 22-én 671. sz. a.)

Selmeczbánya város tanácsa jelentést tesz a városi múzeum 1903. évi szaraposdásáról és beterjeszti annak számadásait (Leirat a városi tanácshoz 1904. II. 22.)

Damkó József

Geboren zu Német-Próna am 15. Oktober 1872 vollendete D. die Kunstgewerbeschule in Budapest, sowie die Bildhauer-Meisterschule ebendort, um dann seine Studien an der Akademie Julien in Paris und mit dem Fraknói-Preis bedacht dreieinhalb Jahre lang in Rom fortzusetzen. Seine Meister waren Lajos Mátrai, Loránfi, Strobl und Bougereau. Fleissiger Beschicker der in- und ausländischen Ausstellungen erwarb D. viele Preise. D. ist Monumental-Plastiker und befasst sich nur ganz ausnahmsweise mit der Medailleurkunst, ist aber unter die ersten ungarischen Künstler zu zählen, die sich wenn auch nur flüchtig, mit der Medailleurkunst befassten.

Ilu Prmagyérem 196. l.

Számos mivel fels.

Vácz.

A középtért a köröndökkel
vár és város foglalja el; az e
és egy csolnak kel át, mig a s
dulva; a háttérben pedig hegye

WEITZEN.

magyarázó szövegének kezdete:
kenbegrabnus.

Rm., mér. a rl. 19.4: 32
Wagner: delineatio Provi

Damko József

a pestbelvárosi templom
diadalive előtt ~~[illegible]~~
lévő két fehér már-
vány szobra.

cráz J. A)

vód
i
Jajmegszentelt

Pest-Buda 77. l.
i. n. és 10. tábla

gyűjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 370—371. l. — Lepold—Homor 77. l. — Gerevich PA, 224. l. (Képe 223. l.) (Giovanni di Paolo.) — Benesch Belved. 70. l. (Sienai festő.) —Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 10. szám. (Képe a táblák közt.) — Gerevich: IPGY, 95. l. (Képe 89. l.) — Exhibition of Italian Art. Royal Academy of Arts. London, 1930., 74. szám. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 944—946. l. (Képe 943. l.) (Giovanni di Paolo.) — Berenson 245. l. (Giovanni di Paolo.) — Delogu 184. l. (Képe 173. l.) (Giovanni di Paolo.) — Lepold—Lippay 55. l.

Jézus születése (81. kék)

A kereten az Atyaisten.

Csúcsos felső záródással, fa, tempera, 153·5 × 72 cm.

Rényi 16—17. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 674—675. l. — Maszlaghy II., 91. szám. (Cimabue.) — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. lap. — Lepold—Homor 97. l. — Van Marle, IX., 1927., 448. l. (Giovanni di Paolo.) — Gerevich PA, 225. l. — Benesch Belved. 70. l. (Sienai festő.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 946. l. (Giovanni di Paolo, segédekkel.) — Lepold—Lippay 55. l.

Damkó József

és

Kölber Dezső festő

3 tervvel

Részt vettek a bpesti Madách-szobor első pályázatán 1938. febr.

Carracci, Lodovico. — Simor Rómában
vette.

—

Gerevich: A prímási képtár külföldi
mesterei. Vasárnapi Ujság
1916, 825 l (repr. 826 l)
Marc'Antonio Franceschini

Damkó József

DAMKÓ JÓZSEF: A PIPÁM MEG ÉN!

~~Beszédes László~~

BESZÉDES LÁSZLÓ: SZÁMADÓ

KMTárs. Magyar táj- és
életk. kiáll. 1927.

Damkó József

1892/93 – 1896/97

Ferkészőmfőiskévk

75. l.

Nepem Foisk tvk

1886–1890. [illegible]

M.D.K.

Domró József, szobrász

és Markup Béla készítették a Wälder Gyula tervei szerint felépült Szt. Imre-városi új r. k. templom főhomlokzati tympanonjának szobor csoportját és az erkélyen elhelyezett négy cisztercita-szentet ábrázoló szobrot.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938..LXIX. évf.

nov. 17. sz. 7. old.

magyar

Damkó József

irodalom

lásd

ander B: A

ákat 1910-15-ig

Alexmagyszobr910-5

(Jel. az 1916. évi egregius-jutalom Ib.) Tanulmányok. Nyomtat

172. l.

1924

Damkó József

cród. folytatás.

Berzeviczy Albert: Fraknói Vilmos emlékezete. Budapesti Szemle

1927. 207. n. 33. l.

Tarczai György: Az Árpádház rengei Bp. 1930. 10 l. kapjet

Banfi, Florio: La corona di Santo Stefano. Italia e Ungheria. Milano, 1941. 224–225 l.

Banfi, Florio: Orme di Ungheresi a Roma. Italia e Ungheria. Milano, 1941. 285 l.

Átvive

Bibliography

Bibliography: Trattati sugli Strumenti Musicali

Trattatisti Italiani

Agricola, Martin: Musica instrumentalis deudsch. Wittenberg 1528. 224 S.

Banchieri, Adriano: Conclusioni nel suono dell'organo. Bologna 1609. 32 S.

Bendinelli, Cesare: Tromba. Venezia 1614. 22 S.

Bismantova, Bartolomeo: Compendio musicale. Ferrara 1677. 48 S.

Cerreto, Scipione: Della prattica musica vocale et strumentale. Napoli 1601. 224 S.

Diruta, Girolamo: Il Transilvano. Venezia 1593. 48 S.

Doni, Giovanni Battista: Lyra Barberina. Firenze 1763. 2 Bde.

Galilei, Vincenzo: Dialogo della musica antica et della moderna. Firenze 1581. 124 S.

Kircher, Athanasius: Musurgia universalis. Roma 1650. 2 Bde.

Damkó József

szobrász

allegorikus basreliefjei

a Bécsi József telefon

központ homlokratán

vód

z

J. M.

Bierbpostabárak

11. l.

Cp. Tört.

Kérirat. Bp. 1930. Gépelt kérirat.

Mob kat. 2309. Sz.

Damkó József

szobrán

~ műrei az egri Bazilikában

/szószékben/

Sugár István: Az egri tőnékesegyház 43.

Heves megyei Idegenforg. Tkv. 1967.

DAMKÓ JÓZSEF, éremművész

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa érérneté összes magy.szobrász-éremművésztől megrendelte önarcképét 100+100 mm plakettben.-A gyujt.a MNM.-ban van. 116.drb.

A sorozathoz tartozó önarcképplakettek:

DAMKÓ JÓZSEF, Felirat:JOSEPHUS DAMKÓ 1921.-BTM.99+99 mm.-Leirás:HP. 1887.- 30.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM, XXXII.évf. 1975-1. sz. 1975

Damkó József

"Kapisztrán szobra a Várban" cimmel a lap hozza a müvész alkotását.
Repr.

Élet, Bp. 1922. dec. 10. XIII. évf.
25. sz. 603. lap.

Damkó József

"A Céhbeliek kiállitása" cimmel Mátrai Vilmos irja: "Petőfi szellemének szentelték negyedik kiállitásukat a Céhbeliek"
A szobrászok között -a Petőfiről készült szobrok és egyéb alkotások közül- a legkiválóbbak: Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Damkó József, Telcs Ede, Sidló Ferenc és Horvai János.
A festők közül:
dr. Székely Andor, Körösfői Kriesch A. Szlányi Lajos, Udvary Géza, Jaschik Álmos, Nagy Sándor, Deák Ébner Lajos, Glatz Oszkár, Raáb Ervin, Nádreler Róbert. Megemliti még Moiret Ödön nevét.

Damkó József: "hünek ható Petőfi portréja és Lendvairól készült képmása kiváló munkaó

Élet, Bp. 1923. febr. 25. XIV. évf. 4. sz. 93. lap.

Damkó

Hosszu Márton: Balló Edéről készült arcképével,
Sándor Móric: hangulatos tájképpel,
Vladár Ilona: szines csendélettel,
Gulyás Sándor: illusztrációszerü festménnyel,
Márton Ferenc: rajzokkal,
Rákosi János: rézkarccal,
Végh: illusztráció-sorozattal,
Conrád Gyula: rajzolómüvész, saját illusztrációin mutatta be a különféle grafikai technikák módszerét
Damkó müveit nem emliti külön Kun Imre: "A Mücsarnok tavaszi kiállitása" c. kritikájában. A fent felsorolt müvekkel szerepelnek a müvészek.

A HÉT, Bp. 1921. juni. lo. XXXII. évf. 15.sz.255. lap.

Damkó József

készítette az egri székesegyház Mária kápolnája
Evangelista Sz. János szobrát. 1894

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

421 f

Damkó József

alkotása a Kapisztrán téren elhelyezett Kapisztrán szobor /1922/.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

519 D

Damkó József

elkotása az I. Hess András téren el-
helyezett IX. Ince pápa sobra.

Bezza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 1335

4350

Damkó József

MDK

Patriárka, mellszobor, terrakotta

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Damkó József

MDK

Női arcképtanulmány, terrakotta

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

Damkó József, szobrász, iparművész (1872–1955).

Árnyak, bajok Budafokon. Pasta.

A Törley-mauzóleum a bpesti műemlékjegyzet szerint – és épp ez benne a szomorú – műemlék, melyet Damkó József szobordíszei tesznek még értékesebbé... felújítva és hasznosítva Bpest egyik görögkeleti stílusú építészeti remeke lehetne. Belül, – még talán restaurálható – értékes falfreskók díszítik.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 48-old.

Damkó József

1 -

Szépművészet

1941. 279. l.

(XII. Pius pápa trónra)

movimento culturale ed
artistico della Rin
scenza italiana, l
quale si diffuse da qu
nei paesi limitrofi
Dopo questa precedenz
pare più che logico c
le città e monumenti
artistici di istrutti da
turco furono riedific
e riabbelliti in gran
parte da italiani, che
la grande pittura deco
rativa del tardo baro
in ungheria si è format
parte attraverso artist
austriaci sul modello
italiano, in gran parte
in dipendenza del brill
a fresco, grandioso sti

Damkó József

Boldog Margit c.
szobra, repr.

Szépművészet
1942. 6. sz.
(kép)

réselt műanyagból, ...	"	8.--
" "	"	22.--
" "	"	41.--
artalma: 1-1 db ragasz- parókés, ólló, porecset, osfogó, tartalék megnaj-	"	55.--
rány, fából, ...	"	45.--
tokban, önműködő rög-	"	60.--
.....	"	86.--
esitménnyel, mely a tő után kapcsolható, rendelkezésre, VMA	"	
lobozban, 5 W teljesit- hőz, VMA tipushoz, ...	"	45.--
, 1 db lemeztányérral, -pel, kapcsolóval, ve- kalaku tokban, ...	"	180.--
l, elektromotorral, ályozó, potenciómé-	"	275.--

Damkó József

U. 4164.

375
1924. 29. 52.

Erdély V. 294.

Dankó József

l.

Szinnyei X.

1001. l.

Szikli

a természetből nyert anyagokat szükséglete-
nek megfelelően át formálni. Ebben az idő-
szakban a munkáé a vezető szerep. Az
ember fő foglalkozásai: a földművelés, kisipar és
a kereskedelem. A fejlődésnek ez a szakasza
középkorra esik.

A harmadik korszakban az ember
a termelő eszközök nagy része ágával rendel-
kezik. A kisipar háttérbe szorul és helyét

Damkó József, nobrán

Megemlítve. („Gulyás gazda" c. nobra.)

↓

Sándor László: Plehanov magyar festőkről

M. 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 25.

Damkó József

Szobrász, Réti István 1906-ban készitette Damkó József szobrász mellképét.

Dévényi Iván: Réti István
Látóhatár 1970/79-1o 941.old.